John Adams Library,

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF No

* ADAMS

142.6

'aude: ſed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta: chorúſque
Turpiter obticuit ſublato iure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere Poetæ,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.

Fabula generale nomen eſt: eius duæ primæ partes ſunt, gœdia & comœdia. Si Latina argumentatio ſit, prætex-a dicitur. Comœdia autē multas ſpecies habet: aut enim liata eſt, aut togata, aut tabernaria, aut attellana, aut mus, aut rhyntonica, aut planipedia. Planipedia autem ta ob humilitatem argumenti eius, ac vilitatem acto-n, qui nō cothurno aut ſocco vtuntur in ſcena, aut pul-o, ſed plano pede: vel ideo quod non ea negotia continet, æ perſonarum in turribus, aut in cœnaculis habitan-m ſunt, ſed in plano & humili loco. Perſonati primi e-'e dicuntur Comœdiam Cincius & Faliſcus. Tragœdiam nutius & Prothonius. Omnium autem Comœdiarum ipta ex quatuor rebus omnino ſumuntur, nomine, loco, to, euentu. Nomine, vt Phormio, Hecyra, Gurgulio, E-licus. Loco, vt Andria, Leucadia, Brunduſina. Facto, vt nuchus, Aſinaria, Captiui. Euentu, Commorientes, A-hi, Heautontimorumenos. Comœdiarum formæ ſunt Palliatæ, Græcum habitum ferentes, quas nonnulli ernarias vocant. Togatæ iuxta formam perſonarum, bitum togarum deſyderantes. Attellanæ ſalibus & iocis npoſitæ, quæ in ſe non habent niſi vetuſtam elegantiam. mœdia autem diuiditur in quatuor partes, Prologum, otaſin, Epitaſin, Cataſtrophen. Prologus eſt prima dictio, Græcis dicta πρόλογος, id eſt, antecedens veram fabulæ npoſitionem elocutio. Eius ſpecies quatuor ſunt, συστατικὸς, commendatitius: quo fabula vel Poeta commenda-r: ἀναφορικὸς, relatiuus: quo aut aduerſario maledicta, t gratiæ populo referūtur. ὑποθετικὸς, argumentatiuus: bulæ argumentum exponens. μικτὸς, miſtus. omnia hæc ſe continens. Inter Prologum, & Prologium quidā hoc tereſſe voluerūt: quia Prologus eſt vbi Poeta excuſatur, t fabula commendatur. Prologium autem eſt, cum tan de argumento dicitur. Protaſis eſt primus actus fabulæ,

Fabulę partes Comœdię partes.

Palliata, Tabernaria, Togata, Attellana, Prologus Proloquiū.

Protaſis

quo pars argumēti explicatur, pars reticetur ad populi ex-
Epitaſis *pectationem tenendam. Epitaſis, inuolutio argumēti, cuius*
Cataſtrophe *elegantia connectitur. Cataſtrophe, explicatio fabulæ, per*
quā euentus eius approbatur. In pleriſq; fabulis ipſarū no-
mina priora ponebātur, quā Poetarū: in nōnullis Poetarū,
quā fabularū, cuius moris diuerſitatē antiquitas probat.
Nam cùm primum aliqui fabulas ederent, ipſarum no-
mina pronunciabantur ante, quā Poetę pronunciarentur,
ne aliqua inuidia à ſcribendo deterreri poſſent. Cū autem
per editionem multarum Poetę iam eſſet autoritas acqui-
ſita, rurſus priora Poetarum nomina proferebātur: vt per
ipſorum vocabula fabulis attētio acquireretur. Actas di-
uerſis ludis manifeſtū eſt inſcribi. Nā ludorū quatuor sūt
ſpecies quos Curules Aediles munere publico curāt. Me-
Megalenſes ludi. *galenſes magnis dijs cōſecrati, quos Grçci μεγαλήσια ap-*
pellant. Funebres, ad retinendū populū inſtituti, dū pōpa
Funebres *funebris decreta in honorē patritij viri plene inſtruitur.*
Plebeij, Apollinares. *Plebeij qui pro ſalute plebis edūtur. Apollinares, Apollin*
conſecrati. In ſcena duæ arę poni ſolebāt, dextra Liberi ſi
Aræ duæ. *niſtra eius dei cui ludi fiebāt: vnde Terent. in Andria ait*
Vlyſſes palliatus. Ex ara hac ſume verbenas. *Hinc Vlyſſem palliatū ſem*
per inducunt: ſiue quod aliquando inſaniā ſimulauit: qu
tempore tectū ſe eſſe voluit, ne agnitus cogeretur in bell
prodire: ſeu ob ſingularē ſapientiā, qua tectus munituſqu
plurimū ſocijs profuit. Huius.n. virtutis erat, animi ſempe
decipientis ingeniū. Nonnulli Ithacæ incolas, ſicut Locros
palliatos fuiſſe cōmemorāt. Achillis & Neoptolemi perſo
næ diademata habent, quāuis regalia ſceptra nunquā te
nuerint, cuius argumenti probatio talis inducitur, quo
nunquā cū reliqua Grecię iuuentute ad gerenda cū Tro
ianis bella, ſacramenta coniurationis inierūt, nec vnquam
Perſonarum comicarum amictus. *ſub Agememnonis imperio fuerūt. Comicis ſenib. candidu*
veſtitus inducitur, quod is antiquiſſimus fuiſſe memora
tur. Adoleſcentibus diſcolor attribuitur. Serui comici ami
ctu exiguo conteguntur, paupertatis antiquæ gratia: ve
quo expeditiores agant. Paraſiti cū intortis pallijs veniunt
Lęto, veſtitus cādidus: ærumnoſo, obſoletus: purpureus, di-
uiti: pauperi, phœniceus datur: militi, chlamys purpurea
Syrmata Auiæa. *puellę habitus peregrinus inducitur. Leno pallio varij co*
loris vtitur: Meretrici ob auaritiam luteū datur. Syrmat
dicta

ſcta ſunt ab eo, quod trahuntur: quę res ab ſcenica lu-
aria inſtituta eſt. Eadē in luctuoſis perſonis incuriam ſui
r negligentiam ſignificant. Aulęa quoq; in ſcena in ter-
ſternuntur, quod pictus ornatus erat ex Attalica regia
mā vſq; perlatus. pro quibus ſiparia ætas poſterior acce- Siparia.
t. Eſt autē minutū velū, quod populo obſiſtit, dum fabu-
rū actus cōmutantur. Diuerbia hiſtriones pronūciabāt.
antica verò temperabantur modis, non à Poeta ſed à pe-
to artis muſicæ factis. Neq; enim omnia iiſdem modis in
o cantico agebantur, ſed ſæpe mutatis, vt ſignificant, qui
es numeros in Comædiis ponunt, qui tres continent mu-
tos modos cantici illius. Qui huiuſmodi modos faciebāt,
men in principio fabulę & ſcriptoris, & actoris ſuper-
nebant. Huiuſmodi adeo carmina ad tibias fiebāt, vt his
ditis, multi ex populo ante diſcerent, quā fabulā acturi
enici eſſent, quàm omnino ſpectatoribus ipſis antecedens
ulus pronunciaretur. Agebātur autē tibiis paribus, aut
paribus: & dextris, aut ſiniſtris. Dextrę autē tibię ſua
auitate ſeriā Comœdię dictionem pronunciabant. Sini-
ę & ſerranę acuminis leuitate locū in Comœdia oſten-
bant. Vbi autem dextra & ſiniſtra acta fabula inſcribe-
atur, miſtim ioci & grauitates denunciabantur.

FABVLAE INTERLOCVTORES.

imo, ſenex.	Birria, ſeruus.
amphilus, adoleſcens.	Crito, hoſpes.
auus, ſeruus.	Chremes, ſenex.
romo, lorarius.	Glycerium, meretrix.
ſia, libertus.	Myſis, ancilla.
harinus, adoleſcens.	Lesbia, obſtetrix.

IDIOMATA PERSONArum præcipuarum.

Simo pius in filium, ſed natura vehementior. Pamphilus
us in patrem, ſed fideliter amans, & cordatus, vt adole-
ens. Dauus, vafer, ac ſpei pertinacis. Charinus ſimplex, ac
ullius conſilii. Birria Dauo diſſimillimus, deſperandi au-
r. Crito pauper, ſed ob probitatem impatiens contumeliæ.
hremes pius in filiam, alioqui Simonis diſſimillimus, in-
nio ſedato & placido, componens omnia, Myſis callida &
eræ amans.

RATIO NOMINVM.

Simo dictus eſt à [illegible]. Simi enim fere ſunt iracundi. Chremes, [illegible], quod ſenes tuſſi expurgent pectus. Pamphilus, à fideli amore. Charinus à beneuolentia animi, [illegible] in bello. Dauus à patria. Opinor & Birria, ſi[illegible] & Myſis. Nam Myſi quemadmodum Phryges ſeruile genus erat. Glycerium à voluptate. Lesbia à patria. Crito quod [illegible] animat. Dromo à curſu.

C. SVLPITII APOLLINARIS

Periocha in Terentij Andriam.

SORORE M falſò creditam meretriculæ,
Genere Andriæ, Glycerium vitiat Pamphilus.
Grauidaque facta, dat fidem vxorem ſibi
Fore hanc, nam pater aliam ei deſponderat,
Gnatam Chremetis: atque vt amorem comperit,
Simulat futuras nuptias, cupiens, ſuus
Quid haberet animi filius, cognoſcere.
Daui ſuaſu non repugnat Pamphilus.
Sed ex Glycerio natum vt vidit puerulum
Chremes, recuſat nuptias, generum abdicat.
Mox filiam Glycerium inſperatò agnitam
Dat Pamphilo hanc, aliam Charino coniugem.

AELII DONATI ERVDITISſimi Grammatici Præfatio in Andriam Terentij.

COmœdia Andria, cum palliata ſit, de loco nomen accepit, & à Menandro prius, & nunc ab Terentio: qui cum de Chryſide loqueretur, ſic ait: Vereor ne quid Andria apportet mali. & hoc communi vocabulum eſt, & in Græcia, & in Latina lingua. Hæc maiori ex parte motoria eſt, continetque actus amatorum adoleſcentium, & patrum [illegible] ſunt ridiculi ſerui, aſtutæ ancillæ, ſeueri ſenes, adoleſcentuli liberales. In hac prima partes ſenis Simonis ſunt, ſecundæ Daui, tertiæ Chremetis, & deinceps reliquorum. Prologus in hac quoque inducitur, & in aduerſarios non mediocriter exaſperatur: ſed tamen id ſubtiliter, vt omnia laceſſitus facere videatur, ac dicere. Hic protaſis ſubtilis, epithaſis tumultuoſa, cataſtrophe penè tragica: & tamē repente ex his turbis in tranquillū peruenit: Hæc pr

m.

na acta eſt ludis Megalenſibus, M. Fuluio ædil & M Glabrione, Qu. Minutio Valerio Curulibus. Egerunt M. Attius, Latinus Prænestinus, & L. Ambiuius Turpio. Modos fecit Flaccus Claudij filius tibiis paribus, dextris & ſiniſtris, & eſt tota Græca edita M. Marcello & Sulpitio COSS. pronunciataq́; eſt Andria Terētij ob incognitum adhuc nomen Poetæ & minoris apud populum autoritatis ac meriti. Diuerbiis authenticis lepide diſtincta eſt, & ſucceſſu ſpectata proſpero, hortamento Poetæ fuit ad alias conſcribendas. Initium autē προτατικὸν πρόσωπον, *i. aduentitiam perſonam recepit Soſiæ, propter euoluēdā argumēti obſcuritatem. Perſona autem protatica ea intelligitur, quæ ſemel inducta in principio fabulæ, in nullis deinceps fabulæ partibus adhibetur. Adnotandum ſane puellarum liberalium nullam orationem in proſcenio induci in Comœdia Palliata, præter inuocationem Iunonis Lucinæ: quæ & ipſa quoque poſt ſcenam fieri ſolet.*

ARGVMENTVM EIVSDEM IN eandem.

CHremes Atticus, pater Paſibulæ & Philumenæ, cùm ex his duabus ſe Paſibulam perdidiſſe falſo crederet relictā Athenis, nec viſam poſtea multo tempore, tanquam vnicam ſibi putabat Philumenam: quam Charinus adoleſcens Athenienſis adamabat vnice, & ſibi petebat vxorem. Sed pater eam Pamphilo cuidam Simonis filio vltro deſponderat: qui Pamphilus contra ſororem Chryſidis, ac peregrinam tum creditam, Paſibulam ſupradictam alteram Chremetis filiam ſub nomine Glycerij latenter ſic amauit, vt ex ea filium ſuſcepiſſet inſcio patre, qua re intellecta commotus Simo pater Pamphili, dum per falſas nuptias tentat animum Pamphili, multis dolis à Dauo ipſe deluditur ſeruo, periculoq́; Carini, & Pamphili motus error in fabula vſq; ad eum finē ductus eſt, dum Athenas veniens Andrius quidam Crito aperiat, & nodum fabulæ ſoluat: per quem agnita Paſibula recipitur à parentibus, & traditur Pamphilo amanti: Philumena verò Carino deſpondetur, & traditur exoptāti. Perſpecto argumento ſcire debemus hanc eſſe virtutē Poeticam, vt à nouiſſimis argumenti reb. incipiens initium fabulæ, & originem narrationes reddat ſpectatoribus, authoremq́ue præſentem ſibi ex-

hibeat, vbi finis eſt fabulæ. hunc enim ordinem & circu
lum poeticæ artis, vel virtutis non modo ſecuti ſunt Tragi
ci Comiciq́; autores: ſed Homerus etiam & Vergilius tenue
runt. Diuiſionem actuum in Latinis fabulis internoſcer
difficile eſt: cauſam iamdudum demonſtrauimus. Vnde au
tem, aut quo modo, quamuis ægrè, tamen intelligi diſtin
guiq́; poſſint, eſt operæprecium dicere. Principio dicendu
eſt, nullam perſonam egreſſam quinquies, vltra exire poſ
ſe. Sed illa re plerunque decipimur, quod perſonam quu
tacuerit, egreſſam falſo putamus: quæ nihilominus in pro
ſcenio tacens loquendi tempus expectat. Eſt igitur atten
te animaduertendum. vbi, & quando ſcena vacua ſit a
omnibus perſonis: vt in ea chorus, vel tibicen audiri poſ
ſit: quod cum viderimus, ibi actum eſſe finitum debemi
agnoſcere. Confundit ſæpe lectorem id, quod perſona in ſu
periori ſcena deſinens, & in proxima incipiens loqui, no
intelligitur ingreſſa: quod ipſum experientes ſtatim diiu
dicant de rerum ac temporum quantitate: poteſt enim fie
ri vt & ſit ingreſſa ac egreſſa, quam praue credimus e
proſcenio non receſſiſſe. Poſſe autem quinto egredi perſo
nam, non & neceſſe eſſe dicimus: vt appareat vltra exir
non poſſe, in Tragœdia & parcius exire & ſolere pariti
& licere. Primus actus in Andria narrationem Simon
apud Soſiam continet argumenti: quod populus hac occa
ſione perdiſcit: mox querelam apud ſe Daui de domino, &
eiusdem cum domino verba: & rurſus eiusdem ſerui de
liberationem quid rerum agat. Secundi actus hæc ſunt
Charini verba primo cum Birria ſeruo, & poſt cum i
pſo Pamphilo de nuptiis: Pamphili ſermo cum patre dol
conſentientis in nuptias: Birriæ verba: Daui callida orati
aduerſum ſenem. Tertio actui hæc attribuuntur, Myſidi
cum obſtetrice colloquium, Dauo, ac Simone audientibus
partus Glycerij ſuſpectus ſeni: Daui apud eum, fraudulen-
ta ſermocinatio: Simonis verba cum Chremete de nuptiis.
Daui perturbatio ac Pamphili. Quarum actũ per hæc in
telligimus, prima Charini verba ſunt indignantis, velut fi
dem ſibi non ſeruatã à Pamphilo: tum Myſidis verba apu
Pamphilum, eiuſdemq́; queſtus. Daui adminiſtratio dol
aduerſus Chremetem. In quinto actu Simonis & Chremetis
prope iurgium, diſputatio, tũ detectio fallaciarum Daui,

tum

n indignatio patris aduerſus filium, tum Critonis interuentus, & per eum cognitis reb. in tranquillum res acta, entibus vxores quas concupiuerant, Pamphilo & Chao. Illud non commouere nos debet, quod in horum aum diſtinctione videtur de proſcenio non diſceſſiſſe per-æ quædam: ſed tenere debemus, ideo Terentium viciniis mentionem feciſſe in principio, vt modico receptu & ſſe & abeſſe perſonam intelligamus. nihil ergo ſecus tum eſt ab antiquis, qui ad hunc modum Terentianas ulas diuiſerunt.

CTA LVDIS MEGALENSIB. M. FVLIO, ET M. GLABRIONE AEDILIB. VRVLIB. EGERVNT, L. AMBIVIVS VRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTIVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAVI FILIVS TIBIIS PARIBVS DEXRIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA RAECA, EDITA M. MARCELLO, CN. VLPITIO COSS.

PROLOGVS.

POETA cùm primùm animum ad ſcribendum appulit,
Id ſibi negocij credidit ſolum d[ari]
Populo vt placerent, quas feciſ[ſet] fabulas. (
Verum aliter euenire multò intel[ligit]:
Nam in prologis ſcribundis op[e]ram abutitur,
Non qui argumentum narret, ſed qui maleuoli
Veteris poetæ maledictis reſpondeat. (t
Nunc quam rem vitio dent quæſo animum adu[ortite].
Menander fecit Andriam, & Perinthiam.
Qui vtramuis rectè norit, ambas nouerit.
Non ita diſſimili ſunt*argumento, ſed tamen
Diſſimili oratione ſunt factæ, ac ſtylo.
Quæ conuenêre, in Andriam ex Perinthia
Fatetur tranſtuliſſe, atque vſum pro ſuis.
Id iſti vituperant factum, atque in eo diſputant,
Contaminari non decere fabulas.
Faciunt næ intelligendo, vt nihil intelligant:
Qui cùm hunc accuſā, Næuium, Plautum, Enni[um]
Accuſant: quos hic noſter autores habet:
Quorum æmulari exoptat negligentiam
Potius, quàm iſtorum obſcuram diligentiam.
Dehinc vt quieſcant poriò moneo, & deſinant
Maledicere, malefacta ne noſcant ſua.
Fauete, adeſte æquo animo, & rem cognoſcite,
Vt pernoſcatis, & quid ſpei ſit reliquum,
Poſthac quas faciet de integro comœdias,
Spectandæ, an exigendæ ſint vobis prius.

COLA.
Aut non eliditur m: aut prologis dixit, vt Græci polypus, & nos opilio
* Niſi elidas in (argumēto) ſyllabam, non conſtat trimeter, aut niſi legas (diſſimili argumēto ſunt. Eliditur ſ in (iſti)

POeta cùm primum animum ad ſcribendum a[p]pulit.] *Principium factum eſt à commendatione per*[-]*ſonæ. quod prudē, quod honeſtius Terentius, & honore m*[a]*iore Poetam potius quàm Terentium dixit: vt illum, h*[oc] *ipſo, de quo laborat, nomine ornaret.* Poeta cùm pri[-]
mùm

im.] *Omnis huius prologi intentio hoc agit, vt nouo etæ veniam paret, & veteri odium: & vt quam maxi- modeſtum minimeq; erranteм Terentium probet.* Poe- :ùm primum animum, &c.] *Iam meritū Poeta dedit, tam eundem dicendo, & ab animo eius, quem defendit.* eta cùm primum animū ad ſcribēdum appulit.] *iſus hic eſt, Propoſuerat quidem Poeta noſter, vt in pro- is argumēta narraret, ſed hoc imputat Lucio Lauinio ıerſario, qui eum facere nō permiſit quod propoſuerat, ledictis ſuis ad reſpondendum eundem prouocans.* Ap- lit.] *Appellere propriè dicitur, cum ex pelago aut freto is ad littus acceſſerit Verg. Hinc me digreſſū veſtris deus ulit oris* Appulit.] *in ſecunda lectione Attulit fuit: adtulit magis: vt Ter. poſtea ſic animum ad vxorem ad- lit.* Negoti.] *Modo pro moleſtia & cura, nō labore.* Po- lo vt placerent.] *Vt ne nō ſignificat. nec eſt modo con- ctio.* Fabulas.] *Ad feciſſet, retulit fabulas, non ad ıceret, & eſt figura ſylleo[illegible].* Fec iſſet.] *Bene feciſſet, non ıpſiſſet. Vnde & Poetæ ἀπὸ τοῦ ποιεῖν, id eſt à faciēdo dicti ıt. Sic Verg. Pollio & ipſe facit noua carmina.* Verum ter.] *Sic Verg. Maior rerum mihi naſcitur ordo. Et ma- opus moueo. Non enim hoc ſe elegiſſe dicit, ſed quaſi ex dine ipſo natum ſibi eſſe.* Intelligit.] *Quod credimus, ϵrumq; falſum: quod intelligimus, certum eſt. Aliter au- n, contra ſignificat. Verg. Diis aliter viſum.* Verum ali- r euenire multò intelligit.] *Adeo nec præparauerat, c intenderat quenquam lædere, vt ſpe falſus, laceſſitusque c faciat.* Operam abutitur.] *Vtimur fructibus rei, ıi ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtratur. Abu- nur, quando deperdimus & rem & fructum. Nam vſui ager domus: abuſui vinum, oleum, & cætera huiuſmo- . Cicero, Non debet, inquit, ea mulier cui vir bonorum orum vſum fructum legauit, cellis vinariis & olariis enis relictis, putare id ad ſe pertinere, vſus enim, non ab- ſus legatus eſt: ea inter ſe ſunt contraria. Hæc in Topicis.* rgumentum narret.] *Quod vere prologi eſt officium.* ui, *pro vt. ergo non eſt modo pronomen* Sed qui male- oli veteris poetæ.] *Primùm à natura,* maleuoli: *dein- à tempore, vel ab inuidia.* veteris: *à ſigno æmulationis etæ. Vetus plerunq; refertur ad laudem: interdum ad vi- tupera-*

ſuperationem, vt hic: & alibi, vetus, veternoſus, ſenex. V-
teris.] *Pro carioſi, & quaſi rancidi poſuit, atq; ideo ma*
uoli, non criminibus, ſed maledictis. Quid autem inter m
ledictum & crimen interſit, docet Cic in Tuſcul. Veteri
Ratio inuidiæ. Poetæ.] *Cauſa inſectationis.* Maledicti
Criminatio aduerſarij. Veteris poetæ.] *Quia ſenex L*
cius edebat fabulas, adoleſcentulo tunc Terentio. Et e
ganter, maleuoli veteris maledictis: commendatio Poeta
perſona aduerſarij. Reſpondeat.] *Excuſatio reſponden*
quod non obſiſtat, ſed reſpondeat. Nunc quã rem.] *Qua*
qualem. Vitio dent.] *Vituperent, culpent. Vituperare*
mala vitio dare, & etiam bona. Nunc quam rem vit
dent.] *Vtrum, nunc animaduertite: an, nunc vitio dent?*
oratorie, quaſi multos facit, cum vnum ſupra dixerit.
Verg. Deſiſte manum committere Teucris. Nunc qua
rem vitio.] *Propoſitio eſt.* Aduertite.] *Legitur & attē*
te: vnde manifeſtum eſt, & aduertite & attendite non e
plenum, niſi addideris animũ. Menãder fecit Andriam
Narratio eſt. & proprie fecit: ſcribit enim Terentius q
verba adhibet tantum: facit Menander, qui etiam arg
mentum componit: ſed ſæpe ad laudem Terentij, Facit, pro
quod eſt, Tranſtulit. Vtramuis.] *prima ſcena Perinthi*
pene iiſdem verbis quibus Andria ſcripta eſt: cætera diſ
milia ſunt, exceptis duobus locis, altero ad verſus xi. alte
ad verſus xx. qui in vtraque fabula poſiti ſunt. Qui no
vnam, ambas nouerit. Omnem rem vno verſu nouerit. V
tramuis.] *Deeſt, harum.* Non ita diſſimili.] *Ordo, i*
non ſunt. Ergo ita ſubdiſtinguẽdum. Sed tamen.] *Diſcr*
tio eſt à ſuperioribus, & ἀνακόλουθον. Non enim ſupra p
ſuit Quidem. Non ita diſſimili ſunt oratione.] *Ita p*
valde, & caute. potuit enim dici: Quomodo ergo ſunt du
diſſimili oratione? Ita:] *ne Menandrum culpare videatu*
ita adiunxit, quod laudis eſt. Oratione ac ſtylo.] *Oratio*
in ſenſu eſt: ſtilus in verbis. Oratio ad res refertur, ſtilus a
verba. Stilus non eſt in tempore, ſed prolata oratione. ora
tio autem, eſt & in cogitatione, & in prolatu. Orationem
in ſententiis dicunt eſſe, ſtilum in verbis, argumentum i
rebus. Ergo in poemate oratio eſt. Quæ cõuenere, in An
driam.] *Apparet non de induſtria, ſed caſu eſſe translata*
ea quæ ex Perinthia in Andriam eodem ſenſu, iiſdemque
verbis

is perſcripta fuerunt. Quæ conuenere in Andriam. *m ergo, non duas tranſtulit.* Quæ conuenere in [An]driam.] *Quæ apta & commoda fuerunt, in Andriam* [...]*nam, non Græcam, fatetur tranſtuliſſe? Sed quare ſe* [...]*at Terentius, cùm poſſit videri de vna tranſtuliſſe? Sic* [...]*itur, Quia conſcius ſibi eſt primam ſcenam de Perin-*[...]*eſſe translatam, vbi ſenex ita cum vxore loquitur, vt* [...]*l Terentium eſt cum liberto. at in Andria Menandri,* [...] *ſenex eſt.* Id iſti vituperant factum.] *Iſti ad repre-*[...]*ionem ſumitur perſonæ. interdum rei reprehenſionem* [...]*ficat. vt, Verg. Quid petis iſtis?* Vituperant.] *Vitium* [...]*arant.* Diſputant.] *Immorantur, calumniantur, ar-*[...]*entantur.* Contaminari.] *Propriè contaminare, eſt* [...]*ibus luto plenis aliquid attingere. & cõtaminare, at-*[...]*ere eſt, & polluere, Verg. Linquere pollutum hoſpitiũ,* [...]*t, contaminatum.* Contaminari.] *Tangi & relinqui* [...]*ita manu: ac per hoc voluit fœdari aut maculari: vt i-*[...]*it, Ne hoc gaudium contaminet vita ægritudine ali-* [...]. Contaminari non decere.] *Id eſt, ex multis vnã* [...] *decere facere.* Faciunt næ.] *Næ quidam corripiunt,* [...]*um interrogatione pronunciant: quidam producunt.* [...]*rum alij, ne pro nec accipiunt: id eſt, non. alij næ pro* [...]*le: vt, Næ ego ſum infelix. & Cic. Næ illi vehementer* [...]*nt. Et hoc melius: nam ſtatim infert, Qui hunc accu-*[...], *Næuium, Plautum, Ennium accuſant. In ſingulis* [...]*na emphaſis autoritatis: ſed ordo non eſt ſeruatus.* [...]*ius nãq; ante Plautum fuit, ſed quod eſt ſummæ au-*[...]*tatis, Ennium vltimum dixit.* Næ.] *Nimis, multum,* [...]*imum.* Qui cum hunc.] *Terentium, inquit, ſpecia-*[...] *accuſantes, neſciunt ſe bonis omnibus maledicere,* [...]*s ille imitatur & argumentum eſt ab exemplo & au-*[...]*tate.* Dehinc vt quieſcant.] *Rectè, nam quieſcere il-*[...]*citur, qui eſt inſolens & inquietus.* Porro.] *Porro,* [...]*turum dixit.* Moneo.] *Terribiliter dixit. Cic. Mo-*[...] *prædico, ante denuncio. Liberatus culpa etiam tenet,* [...] *etiam criminaturus aduerſarios.* Noſcant.] *Melius* [...]*m ſi dixiſſet, audiant.* Fauete.] *Iam ad auditores* [...]*ertitur, à quibus fauorem captat. Fauete dixit: quaſi* [...]*t, Hoc aduerſarij faciunt: Vos autem, quod in vobis eſt,* [...]*te. Vos ergo fauorem facite. Et, Adeſte, non vt abſen-*

tibus

tibus dicit, quippe qui corporibus præſto erant: ſed, i *tenti eſtote, fauete, ſilete. ſic & Pontifices dicunt, fau* *linguis, fauete verbis. vnde Vergil. Ore fauete omn* Adeſte.] *animis ſcilicet, auxilium præbete: vt aduocat* *reo dicitur adeſſe.* Aequo animo.] *Ab honeſto* Et re cognoſcite.] *A iuſto.* Cognoſcite.] *Pernoſcite. Sic a* *xit, Cognoſcite vt pernoſcatis: quemadmodum in Hecyr* *Orator ad vos venio ornatu prologi: ſinite exorator ſin* Vt pernoſcatis.] *Ab vtili* Reliquum.] *Sunt qui p* *reliquorum accipiant: vt ſit ſenſus, De hac fabula ſumi* *ſpecimen, vt ſciatis an cæteræ vobis ſpectandæ ſint. Na* *poſtmodum dictum alio prologo, alias cognoſtis eius: qua* *ſo hanc noſcite.* Reliquum.] *Quaſi diceret, Poſtremum* *ergo aduerbium eſt, id eſt, τὸ λοιπόν. Sed ſiue hoc rel* *quum dicit, ſiue reliquum pro reliquorum geminato* *ſcribitur.* De integro.] *Vtrum denuo, an ex integr* *Græcus?* Quas faciet comœdias.] *Syllepſis, vt ſupra, a* *verbum enim Faciet declinauit, non ad Spectandæ ſin*

Spectandæ.] *Propriè, vt fabulæ, id eſt, probandæ.* Exigendæ.] *excludendæ.*

ACTVS

ACTVS PRIMI
SCENA PRIMA.

SIMO, *ſenex.* SOSIA, *ſeruus.*

VOs iſtæc intrò auferte: abite. Soſia
Adeſdum: paucis te volo. So. dictum puta:
Nempe vt curentur rectè hæc. Si. imò aliud. So. quid eſt,
d tibi mea ars efficere hoc poſſit amplius?
Nihil iſtac opus eſt arte ad hanc rem quã paro:
ııs, quas ſemper in te intellexi ſitas,
& taciturnitate. So. expecto, quid velis.
go poſtquam te emi à paruulo, ut ſemper tibi
d me iuſta, & clemens fuerit ſeruitus,
feci è ſeruo vt eſſes libertus mihi,
terea quod ſeruiebas liberaliter.
d habui ſummum pretium perſolui tibi.
n memoria habeo. Si. haud muto factum. So. gaudeo
id tibi feci, aut facio quod placet Simo: &
atum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam.
nihi hoc moleſtũ eſt: nam iſtæc cõmemoratio
ſi exprobratio eſt immemoris benefici.
ı tu vno verbo dic quid eſt, quod me velis.
ta faciam. hoc primum in hac re prædico tibi,
s credis eſſe has, non ſunt veræ nuptiæ.
Cur ſimulas igitur? Si. rem omnem a principio dies,
acto, & gnati vitam, & conſilium meum
noſces, & quid facere † in hac re te velim.
ı is poſtquam exceſſit ex ephebis Soſia,
rius † viuendi fuit poteſtas. nam antea
ſcire poſſes, aut ingenium noſcere:
ı ætas, metus, magiſter prohibebant? So. ita eſt.
Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli,
nimũ ad aliquod ſtudium adiungãt, aut equos
e, aut canes ad venandum, aut ad philoſophos:

Horum

† al. te hac in re.

† Niſi elidas u in (viuendi) carmen non conſtat, & (fuit) monoſyllabum eſt.

Horum ille nihil egregiè, præter cætera,
Studebat: & tamen omnia hæc mediocriter.
Gaudebam. So. non iniuria: nam id arbitror
Apprime in vita eſſe vtile, vt NE QVID NIMIS
Si. Sic vita erat: facilè omnes perferre ac pati,
Cum quibus erat, cumque vna: his ſeſe dedere,
Eorum obſequi ſtudiis: aduerſus nemini:
Nunquam præponens ſe illis: ita, vt facillimè
Sine † inuidia laudem inuenias, & amicos pares.
So. Sapienter vitam inſtituit. namq; hoc tempo
OBSEQVIVM AMICOS, VERITAS ODIVM P
Si. Interea mulier quædam ab hinc triēnium (RI
Ex Andro commigrauit † huc viciniæ,
Inopia, & cognatorum negligentia
Coacta, egregia forma, atque ætate integra.
So. Hei vereor ne quid Andria apportet mali.
Si. Primum hæc, pudicè vitam, parcè, ac duriter
Agebat, lana ac tela victum quæritans.
Sed poſtquam amans acceſſit precium pollicens
Vnus, & item alter (ita vt ingenium eſt omnium
Hominum à labore procliue ad libidinem)
Accepit conditionem: dein quæſtum occipit.
Qui tum illam amabant, fortè, ita vt fit, filium
Perduxêre illuc ſecum, vt vnà eſſet, meum.
Egomet continuò mecum: Certè captus eſt:
Habet. obſeruabam mane illorum ſeruulos
Venienteis aut abeunteis. rogitabam, Heus pue
Dic ſodes: quis heri Chryſidem habuit? nam And
Illi id erat nomen. So. teneo. Si. Phædrum aut C
niam
Dicebant, aut Niceratum. nam hi tres tum ſimul
Amabant. Eho quid Pamphilus? Quid? ſymbolu
Dedit: cœnauit. gaudebam. Item alio die
Quærebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
Quicquam attinere. enimuerò ſpectatum ſatis
Putabam, & magnum exemplum continentiæ.
Nam qui cum ingeniis conflictatur † eiuſmodi,
Neque commouetur animus in ea re tamen,
Scias poſſe habere iam ipſum ſuæ vitæ modum.
Cùm id mihi placebat, tum vno ore omnes omnia
Bon

† Eliditur u conſonãs in (Inuidia) & niſi ſit proceleumaticus, in (dia) fit ſynæreſis.

† al. huic.

† Eiuſmodi triſyllabum eſt.

ſona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
Quid verbis opus eſt? hac fama impulſus Chremes,
Vltro ad me venit, vnicam gnatam ſuam
Cum dote ſumma filio vxorem vt daret.
Placuit: deſpondi hic nuptiis dictus eſt dies.
So. Quid † obſtat, cur non veræ fiant? Si. audies. † aliàs, Quid igitur obſtat, ſed tū (veræ) expungendum.
Ferè in diebus paucis, quibus hæc acta ſunt,
Chryſis vicina hæc moritur. So. ô factum bene,
Beaſti: metui à Chryſide. Si. ibi tum filius
Cum illis, qui amabant Chryſidem, vna aderat frequens,
Curabat vnà funus, triſtis interim:
Non unquā conlachrumabat. placuit tum id mihi.
Sic cogitabam: Hic paruæ conſuetudinis
Cauſa, mortem huius fert tam familiariter:
Quid ſi ipſe amaſſet? quid mihi hic faciet patri?
Hæc ego putabam eſſe omnia humani ingenii,
Manſuetique animi officia. quid multis moror?
Egomet quoque eius cauſa in funus prodeo,
Nihil ſuſpicās etiā mali. So. hem, quid eſt? Si. ſcies.
Effertur: imus. Interea inter mulieres,
Quæ ibi aderant, forte vnam aſpicio adoleſcentulā,
Forma. So. bona fortaſſe. Si. & voltu Soſia
Adeò modeſto, adeò venuſto, vt nil ſuprà.
Quæ tum mihi lamentari præter cæteras
Viſa eſt: & quia erat forma præter cæteras
Honeſta, & liberali, accedo ad pediſſequas:
Quæ ſit, rogo ſororem eſſe aiunt Chryſidis:
Percuſſit ilico animum: at at, hoc illud eſt: † Donatus percuſſit.
Hinc illæ lachrumæ: hæc illa eſt miſericordia.
So. Quam timeo quorſum euadas. Si. funus interim
Procedit, ſequimur: ad ſepulchrum venimus,
In ignem poſita eſt. fletur. Interea hæc ſoror,
Quam dixi, ad flammam acceſſit imprudentius
Satis cum periculo: ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene diſſimulatum amorem, & celatum indicat.
Adcurrit, mediam mulierem complectitur
Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditū?

Tum illa, vt conſuetum facile amorem cerneres,
Reiecit ſe in eum flens, quàm familiariter.
So. Quid agis? Si. redeo inde iratus, atque ægre ferens.
Nec ſatis ad obiurgandum cauſæ. diceret:
Quid feci? quid commerui, aut peccaui pater?
Quæ ſeſe voluit in ignem iniicere, prohibui,
Seruaui. honeſta oratio eſt. So. rectè putas.
Nam ſi illum obiurges, vitæ qui auxilium tulit,
Quid facias illi, qui dederit damnum aut malum?
Si. Venit Chremes poſtridie ad me, clamitans,
Indignum facinus, comperiſſe Pamphilum
Pro vxore habere hanc peregrinã. ego † illud ſedu
Negare factum: ille inſtat factum. denique
Ita tum diſcedo ab illo, vt qui ſe filiam
Negat daturum. So. non tu ibi gnatum? Si. ne h quidem (c
Satis vehemens cauſa ad obiurgandum. So. qui
Si. Tute ipſe his rebus finem præſcripſiſti pater:
Propè adeſt, quum alieno more viuendũ eſt mih
Sine nunc meo me viuere interea modo.
So. Quis igitur relictus eſt obiurgandi locus?
Si. Si propter amorem vxorem † nolit ducere,
Ea primum ab illo animaduertenda iniuria eſt.
Et nunc id operam do, vt per falſas nuptias
Vera obiurgandi cauſa ſit, ſi deneget:
Simul ſceleratus Dauus ſiquid conſilii
Habet, vt conſumat nunc, quum nihil obſint do
Quẽ ego credo manibus pedibusq; obnixè omn
Facturum, magis id adeò, mihi vt incommodet,
Quam vt obſequatur gnato. So. quapropter?
rogas?
Mala mens, malus animus. quem quidem eg ſenſero.
Sed quid † opus eſt verbis? Sin eueniat (quod vo
In Pamphilo vt nihil ſit moræ: reſtat Chremes,
Qui mihi † exorandus eſt. & ſpero confore.
Nunc tuum eſt officium, has bene vt adſimules nuptias:
Perterrefacias Dauum: obſerues filiũ,

† Eliditur l in (illud) aut verius non conſtat.

† al. nolet.

† opuſt.

† Aliàs, Cui mihi expurgandus eſt.

uid agat, quid cum illo conſilii captet. So. ſat eſt.
urabo. eamus iam nunc intro. Si. I præ ſequar.

Vos iſtæc intro auferte.] *In hac ſcena hæc virtus eſt, vt argumenti narratione actio ſcenica videatur, ſine faſtidio longus ſermo ſit, ac ſenilis oratio.* Vos æc.] *Hæc ſcena pro argumenti narratione proponitur, qua fundamenta fabulæ iaciuntur. vt virtute Poetæ, e officio prologi, vel θεῶ ἀπὸ μηχανῆς, & periocham co-ædiæ populus teneat, & res agi magis quàm narrari vi-itur.* Vos iſtæc intro auferte: abite.] *Molliter re-iturus, & experturus Soſiam imperat vt remaneat. dit etiam cauſam aliis abeundi dicendo: Iſtæc intro au-te: ne ſuſpicionem iniiciat, Soſiam communicandi ſecre-auſa remanſiſſe. Et bene, auferte. Auferimus enim ea æ cum faſtidio cernimus. Ferimus ea quæ cum honore ectamus. Deinde quaſi reſpicientes increpat dicendo,* ite.] *Abite concitatius legendum eſt: quia & reſpe-ntes properanter diſcernit à Soſia. Soſiæ perſona prota-a eſt, non enim vſque ad finem perſeuerat: vt eſt Daui Phormione, in Hecyra Philotidis & Syræ.* Adeſdum.] *les imperatiuū eſt, dum παρέλκον: eſt enim productio, adiectio ſyllabæ: vt Ehodum ad me.* Paucis te volo.] *eſt colloqui: & verbis. & eſt figura eclipſis.* Dictum ta.] *Ad hoc reſpondet, vt agi res videatur, quemadmo-m ſuprà diximus.* Vt curentur rectè hæc.] *Diligen-coquantur. Curatio propriè medicorum eſt: cura reli-orum. ſed coquina, medicinæ familiatrix eſt.* Hæc.] *κλικῶς.* Nempe vt curentur.] *Deeſt vis: vt ſit, nempè* Imò aliud.] *Bene ἀντέθηκεν τὸ vno, & deeſt volo.* a ars.] *Ars ἀπὸ τῆς ἀρετῆς dicta per Syncopen. ἀρετὴ em virtus eſt. Virtutis verò quatuor generales ſunt tes, Prudentia, Iuſtitia, Fortitudo, & Temperantia: ſed denia, in multis rebus deſcendit.* Efficere.] *Facere, in opere eſſe, ſed efficere, perfectionem deſignat.* Nihil c opus eſt arte.] *Mirè ait, arte opus non eſt. ſed opus artibus.* Sed his quas ſemper in te intellexi ſitas.] *hic ſignificantiſſimè oſtendit multas, variaſque artes, id eſt, ἀρετὰς, quæ virtutes intelliguntur.* Sed his.] *gma à ſuperiore, quod ſubauditur artib.* Sitas.] *Con-*

ſtitutas, poſitas. Fide & taciturnitate] *Fides, eſt co mendatorum fida executio, vel obſeruantia. Taciturni vero, obſeruantiæ genus in ſilentio conſtituta, & in cela do ſecreta. Quærit autem taciturnitatem, ne prodat Pa philo ſecretum quod ei cõmendaturus eſt. Fidem, ad co plenda, taciturnitatem, ad celanda mandata.* Expecto *Expecto, deſydero: vt Vergil. Expectate venis.* Quid v lis.] *Deeſt ſcire. nam ſi dixiſſet, quod velis, nihil deſider ſet.* Ego poſtquam.] *Commendatio perſonæ potius qu ſerui: ne contra filium leui ſeruo aliquid committi in corè videatur.* Te emi à paruulo.] *Tale eſt, Paruul ego te Iugurtha, apud Sall.* A paruulo.] *Non enir paruo, ſed à paruulo.* Scis.] *hoc eſt, à paruulo ſcis.* Se per.] *Continuationem ſignificat ſemper.* Iuſta & c mens.] *Ita dixit iuſta: vt alibi, Non neceſſe habeo om pro meo iure agere. Quid enim non iuſtum domino in j num?* Iuſta.] *In qua nihil iniquũ iubetur.* Clemen *in qua etiam de iuſto multum remittitur.* Apud me ſta.] *Id eſt, moderata, æqualis. cui contrarium a i Ver Et iniquo pondere raſtri. Et, iniuſto ſub faſce viam a Carpit. Nam qui iuſtam, debitam, nunc dici putant, n afferunt ad iuuandam ſententiam.* Iuſta & clemẽs f rit ſeruitus.] *Libertatem imputaturus, clementem in lit ſeruitutem.* Seruitus.] *Mirè ſeruitutem pro dom ũ poſuit. Sic Sall Dein ſeruili imperio P.C.* Feci è ſe vt eſſes libertus mihi.] *Dulcem libertatem fecit opp tione & tractatione verborum, dicẽdo ex ſeruo libert non enim tantam haberet gratiam, ſi dixiſſet, feci libe vt eſſes, quam ſi dicat, feci è ſeruo, vt eſſes libertus: quis dicat, feci vt eſſes ſanus, non tantam haberet grati quàm ſi dicat, feci vt ex ægro ſanus eſſes. Et mihi emp ſin habet: quod mihi libertus factus ſis, non filio, aut mihi additum eſt: quia libertus ad aliquem dicitur. bene mihi: ne pertimeſceret filium, cui nec liberti mu debeat.* E ſeruo.] *Mirè addit è ſeruo, vt vim bene exprimeret. Scis, feci è ſeruo, vt eſſes libertus mihi. E Vergil. Nympha decus fluuiorum animo gratiſſima ſtro, Scis vt te cunctis vnam, quæcunque Latinæ Mag nimi Iouis ingratum aſcendère cubile, Prætulerim cœ libens in parte locarim.* Liberaliter.] *Bene: quia o*

boni

iū libero aptū eſt, malū ſeruo. Idē alibi, Factum à vobis
riter, immiſericorditérq; : atq; etiā ſi eſt, pater inſcedum
gis aperte, i. liberaliter. Et bene admonuit cum dederis
eficiū, eadē & nūc officia que ſituris. Nūc.n. dicit artifi-
ē, quia ſupra ait: Nihil iſthac opus eſt arte. Seruiebas.]
e imperfecto tēpore, nō perfecto, vſus eſt: vt oſtendat eū
uiſſe ſibi etiam atq; etiā ſeruire, qualē eſt illud Vergilij,
q; omnes pelagíq; minas, cœlíq; ferebat Inualidus: vt o-
lat eū quāuis inualidus eſſet, tamē adhuc potuiſſe labo-
ū exercitiūque ferre. Summum precium.] Libertatē
it. Perſolui tibi.] Quia pretium dixerat, perſolui dixit
prie. Perſolui tibi.] Modeſte pretiū redditū dixit, non
eficiū erogatū. In memoria habeo.] Hoc eſt, non ſum
ratus. Plus dixit, In memoria habeo, quàm ſi dixiſ-
ſcio. Nam quæ ſcimus poſſumus obliuiſci: quæ verò
moriæ cōmendamus, nūquam amittimus. Haud muto
tū.] Vetuſte: non me pœnitet, nā ſi quid pœniteret, infe-
i velle dicebāt. Legitur muto: an ſecundū ius quod ad-
rſus libertos ingratos eſt, vt in ſeruitutem reuocentur:
hoc non conuenit ſenē dicere. Legitur, & multo: hoc eſt
mno, reprehendo, quod ſi ſic eſt, ſic intelligetur, non nollē
tū. Nemo enim poteſt factū, infectum reddere. Sed ad-
rabiliter dixit, vt dicimus nollē factum, nollē hunc exi-
Ergo, haud muto factum, non pœnitet me facti. Si tibi
id feci, aut facio.] Et feciſſe ſe, & adhuc facere oſten-
, quamuis eū manumiſiſſet. Gaudeo, ſi tibi quid feci,
t facio quod placet.] Felicitatis eſt, vt ea quæ facta,
facienda ſunt, grata ſint. Quid, pro aliquid. Aduerſum
] Apud te & penes te. Aduerſum.] Sine dubio præpo-
o eſt. Aduerſus participium poteſt eſſe, ab eo quod eſt ad-
rto, ſed alibi, Ergo aduerſum te, dixit pro apud te. Ex-
obratio.] Exprobratio, eſt commemoratio beneficij cum
umeratione factorum. Quaſi exprobratio.] Recte o-
ndit ſe in memoria habere. Sunt qui ad beneficium re-
rūt immemor: vt memorem Iunonis ob irā: vt ſit ſenſus:
æc commemoratio, quaſi eſt exprobratio immemoris be-
ficij, id eſt, cuius nemo meminerit. Quin tu vno ver-
o.] Vno verbo ἀξιώματι, vna ſentētia. Nā ἀξίωμα, ſentē-
eſt vel enūciatio, vno verbo rē xā cōtinēs & perfectam
telligentiam, ἀξίωμα enim conſtat ex nomine & verbo.

Sed, dic quod eſt, ἀξίωμα, hoc eſt, Has bene vt adſimules nuptias, ergo omnis virtus adſimulatio eſt. Quin tu vno verbo.] *vna ſententia: vt in Adelph. Non meu illud verbũ verũ facio, quod tu Mitio bene ac ſapienter dixti, dudũ: vitiũ com nune omniũ eſt, Quod nimi . ad rẽ in ſenecta attenti ſumus: Nam male intelligit qui putat adſimules, verbũ ſignificare.* Ita faciã. *Hoc eſt, vno verbo dicã, & quo verbũ promittit, ibi dicit, Nunc tuũ officiũ eſt, has bene vt adſimules nuptias.* Quas credis eſſe has.] *Syllepſis.* Cum ſimulas igitur.] *Verg. Et quæ tãta fuit Romam tibi cauſa videndi.* Eo pacto.] *Pacto, modo: quoniã antecedit pactũ modus ſequitur. Ergo ab eo quod præcedit, id quod ſequitur dicit.* Et gnati vitam, & cõſilium meũ cognoſces & quid facere in hac re te velim. *Nam iſtæ diuiſione ſunt. Gnati vitã: quoniã dicturus eſt, Nã is poſtquã exceſſit ex Ephebis Soſia. Conſiliũ meum: quia dicturus eſt, Et nũ id operã do. Et quid facere in hac re te velim, quia dicturu eſt, Nunc tuũ eſt officiu.* Et Gnati vitã, & conſiliũ mei cognoſces, & quid facere in hac re te velim.] *Tripartita diſtributio.* Et gnati vitã.] *Vitã filij in duas partes diuidit in narratione: in ante actã bonã, & præſentẽ malam & incipit mala ibi, Interea mulier quædam. Et bene actæ vitæ narratio ad ea rem valet, vt oſtendat quã iuſtus dolo patri ſit ſpe decepto.* Nã is.] *Neceſſario is poſitũ pronomen ἀναφορά ad illud, Gnati vitã, nam ſi non poſuiſſet hoc pronomẽ, Soſia erat intellidendus.* Nã is.] *Pãphilus.* Poſtquã exceſſit ex ephebis.] *Argumenta per coniecturas.* Ex Ephebis.] *Ephebia prima pars adoleſcẽtiæ & extrema pueritiæ.* Exceſſit ex.] *Cum ſufficeret vnũ* Liberius. *Liberius non eſt comparatiuus gradus: non enim potuit libere viuere, dum ætas, metus, magiſter prohibebant. Ergo deeſt aliquanto: vt ſit aliquanto liberius.* Liberius viuendi. *Deeſt ei.* Qui ſcire.] *Scimus quod certũ eſt, Noſcimus quæ adhuc incerta deſideramus. Idẽ alibi. Forma in tenebris noſci non quita eſt.* Metus, magiſter.] *Magiſter, pædagogus.* Ita eſt. *Interdicit Poeta, ne ſolus Simo loqueretur. cæterũ non erat reſpondendi locus.* Quod pleriq; omnes. *Hæc adiectio dicitur, in primo poſita loco, adiectiones vero, aut in prima parte orationis, aut in vltima adijciuntur. hic ergo plerique ex abundantia poſitum eſt: Omnes vero, neceſ-*

ſario

:rio additum eſt. Et alibi, Caleſces plus ſatis. In vltimo :ut, interea loci interibis. Attẽdẽda eſt ſane locutio, Quod leriq; omnes. Aut enim Quod in Qua vertendũ eſt, vt ſit, Quæ pleriq; omnes. Aut quod ad ſingula eorum ſtudiorũ diungendum erit, E quos alere, canes ad venandum. Aut arte erit figurata locutio, vt eſt illud, Si quiſquam eſt qui udeat placere bonis quãplurimis, & minime multos læere: in his Poeta hic nomen profitetur ſuũ. & alibi, Apeire actutũ hoſtiũ. Pleriq; omnes faciunt.] ἀρχαισμὸς :Nã errãt qui pleriq; παρέλκον intelligũt, aut qui ſubiſtinguunt Pleriq;, & ſic inferũt omnes, hoc.n. pro vna arte orationis dixere veteres, eodẽ modo Græci παμπόλλα & Latini plus ſatis. Neuius in bello Punico, Pleriq; omnes ubiungũt ſub ſuũ iudiciũ. Figurate Terentius, Quod pleiq; omnes faciunt, pro, quæ faciunt pleriq; adoleſcentuli. Iorũ ille nihil egregie.] Eſt ergo figuratiuũ: quod eſſet ectũ, Quæ pleriq; omnes faciunt adoleſcentuli, horum ille iihil egregie præter cætera ſtudebat. Adoleſcẽtuli. Bene liminutiue, vt propter ætatẽ facile ignoſcatur. Adiũgãt.] Alligent, aptent aut accommodent. Aut equos alere, aut :anes ad venandũ. Si & equos ad venandũ alũt, quomodo & canes: quod multi docti improbãt: & dicũt ſeparata eſſe & ad venãdũ extra rationẽ, pro ad venatũ, vt Venatũ Aeneas, vnaq; miſerrima Dido. Ad Philoſophos.] Eclipſis pulchra & familiaris Terentio. Nã poſſumus ſubaudire audiẽdos, ſiue ſectandos. Ad Philoſophos. Vitiũ eſt: quia dixit, ad aliquod ſtudiũ, aut ſi ad Philoſophos: ſeparãda locutio eſt, ſic vt animũ adiungant ad Philoſophos. Egregie.] Egregiũ dicitur quod ex grege eligitur: ſed hic egregie, valde, nimis, nõ eſt ergo ad laudem poſitũ. Hæc inquit, vt cætera ſimiliter ſtudebat. Præter cætera.] Mediocriter. ergo nõ extenuauit rẽ, ſed ad laudẽ retulit. Gaudebã.] Nõ dixit laudabã ſed gaudebã. Laudat.n. etiam alienus, gaudet qui pater eſt. Non iniuria.] Intepeſtiue Soſia reſpondet: ſed prudentia tantæ ſententiæ, cõpenſauit importunitatẽ. Apprime.] Adiectio eſt confirmationis. Vt.] Admirabiliter dixit. Vt ne quid nimis.] Sententia nõ incongrua ſeruo, quia eſt peruulgata. & non refertur ad perſonã domini dicentis, & de quo dicitur, an magis quia Soſiæ conuenit eiuſmodi character in verbis? Ne quid nimis.]

Deeſt agas: vt ſit, ne quid nimis agas. Facile omnes perferre.] *Latens argumentatio eſt, qua filiũ ad meretricẽ cõmeaſſe, errans pater non ad corruptelã, ſed ad obſequiũ amicorum crediderit.* Perferre, ac pati.] *Ferre eſt cũ certo tẽpore: perferre, ſine expectat affectus. Feruntur onera, & ſuſtinentur ſupplicia.* Pe fer e.] *Mediocriter ſtultos odioſosq́;.* Cũ quib. erat cũq;.] *Figura τμῆσις.* Dedere.] *Plus eſt dedere, quã conſentire quẽadmodũ in hoſtiũ poteſtatẽ hoſtes ſe dedunt Dedere ergo pertinacibus* Eorũ obſequi ſtudijs.] *Cõmodiorum ſcilicet. Eorũ obſequi ſtudijs. Talẽ eſſe Pamphilũ adiuuat argumentũ fabulæ, ſimul & Charinum* His ſeſe dedere.] *Dedere ſe & obſequi ſuperioribus: non aduerſari paribus: non ſe præponere inferiorib.* Ita.] *Deeſt faciens, volens, agens.* Vt facillime ſine inuidia.] *Salluſt. Et cum omnes gloria anteiret, omnibus tamẽ charus eſſet* Inuenias.] *Secũda perſona pro tertia: vt, Migrantis cernas.* Sapienter vitã inſtituit. nã hoc tẽpore obſequiũ amicos, veritas odium parit.] *Improbatur à ſapientibus hæc ſententia. Nã obſequium, aßentator debet, veritatẽ amicus: ſed in theatro dicitur, nõ in ſchola* Obſequiũ amicos.] *Hic verſus per improperiũ eſt. Veritas odiũ parit. Falſum autẽ eſt quod Cicero dixit, obſequiũ primũ dixiſſe Terẽtium: cum & Plautus & Neuius ante dixerint, & eſt ſententia παράδοξος, & magis theatro apta quam officio, de qua Tullius multa dixit.* Obſequiũ amicos] *Sententia probabilis magis, quam neceſſaria & honeſta.* Interea.] *Interea, eſt cum habet inſtãtiam ſuperiorũ actorum.* Mulier quædã.] *Sic dixit quaſi ignoraret nomẽ eius, paulo poſt Chryſidem nominaturus: ſed ideo vt gratã expectationem faciat, ſimulque lectorẽ auidũ nominis reddat. Vt Verg. paulo poſt nominaturus, ait, Ecce manus iuuenẽ interea poſt terga reuinctu.* Interea mulier.] *Hic digreßio eſt, nã propoſuit gnati vitã dicere.* Ab hinc trienniũ.] *Artificioſe dixit trienniũ, cũ poſſit plus minúſue tẽporis ponere: vt ſit veriſimile, vnũ annũ fuiſſe pudicæ, parcæq; vitæ: ſequentẽ conditionis acceptæ: tertiũ, mortis. Primo ergo anno ignorata eſt domus Chryſidis Pãphilo: ſecũdo Glycerio cõgnitus: tertio nupſit Glycerijũ Pãphilo, & pariter inuenit parẽtes.* Huc viciniæ.] *Viciniæ παρέλκον huc loci, vel huc locorũ, legitur & huic viciniæ.* Inopia, & cognatorum

orũ neglĝẽtia] *Laudatis Pãphili morib. qui mox vxorẽ, ſupereſt vt futuræ quoq; matronæ, id eſt, Gly- probitatẽ debitã pro perſona reddat. quæ quia hone- ïquã eſſe poterit, ſi ſic eã conſtet ante nuptias impudi- luctam eſſe, partim defendenda, partim laudanda eſt ſis, cum qua commorata eſt. quam quoniam neceſſe eſt tricem fateri, in conditione turpiſſimi nominis multũ tur excuſatio voluntatis.* Et cognatorũ.] *Hic nos iã ad Critonis aduentũ.* Egregia.] *Id eſt, eminenti, pra- iq;.* Atq; ætate integra.] *Integra eſt ætas quæ in flo- ſiſtit, cui neq; addendũ iam ſit, neq; quicquã adhuc ſit inũtum, vt Verg Integer æui Aſcanius. Et cõtulit duo æſtũ meretriciũ congrua.* Hei vereor ne quid An- apportet mali.] *Andria, mire, audiuit n. exceſſiſſe hebus Pãphilum, illatãq; mentionẽ mulieris peregri- doleſcentulæ pulchra.* Ne quid Andria.] *Elegãter, ex ro. Andria nomen oſtendit & mulieris, & fabulæ. Et Apportet: quia portare ignotius eſt.* Primũ hęc.] *De- it, vt diximus, vitã Chryſidis, vt potuerit apud eã re- norata eſſe Glycerium, quæ ex argumento matrona erit.* nũ hæc pudicè.] *Bene hæc quidẽ, id eſt, illa quæ coa- ſt.* Duriter.] *Contra rationẽ regulæ: debuit enim dice- ure, ab eo quod eſt durus. Et tamen eſt differentia. eſt e- duriter, ſine ſenſu laboris: dure autẽ crudeliter. illud, aborem: hoc ad ſæuitiã relatum eſt. ſed dure in alterũ: iter in nos aliquid facimus.* Lana ac tela.] *Subdiſtin- tela. Finis enim eſt laboris.* Victũ quęritans.] *vt Ver- us, - cũ fœmina primũ, Cui tolerare colo vitam tenuique erua Impoſitũ cinerem, & ſopitos ſuſcitat ignes. Dein- inem laboris intulit, non cibũ ſed victũ. Cibus n. eſt qui delicatis præbetur. Victus in paruis aridiſq; alimoniis onſtitutus. vnde Vergilius, Victum infelicem baccas, idoſaq, corna Dant rami. Et poſt tãtum laborẽ, victum cibum dixit. vt Verg. At patiens operũ, paruoq; aſſue- uuentus, Et non quærẽs, ſed quæritans dixit. Quærit e- n, qui ad plenum & perpetuũ reponit: quæritat, qui vix otidie inquirẽdo victũ inuenit.* Lana ac tela victum.] *tificioſe, vt videatur pudice apud eam futura materfa- lias educari poſſe, quam meretricem neceſſitas fecit* Sed ſi quã amãs.) *Amator fingere poteſt: Amãs verè amat.*

Vnus & itē alter.] *Poſt vnū duo. ex quib. alter, vt*
tres, inquit enim poſt: Nam hi tres tum ſimul amabāt:
Alter ab vndecimo. Ergo alter, nō eſt ſecundus, ſed tert
Procliue.] *Procliue eſt porrò inclinatum, vel pronum,*
clinatūq;. Accepit conditionem.] *Cum vno, quæſtu*
eſt: cum altero non eſt. cum multis ſic. Vt ingenium eſt
mniū hominū.] *Alia defenſio Chryſidis, vt quæ ante*
cerat, ipſius ſint: quæ poſtea peccauerit naturæ homin
adſcribantur. Conditionē.] *Conditio eſt pactio certā*
gem in ſe continens. Poſtquā acceſſit vnus & itē alte
Id eſt, plures: quæſtus iam meretricius factus eſt. Perc
xere.] *Inuitum iſte Pāphilum his verbis ſignificat. Per*
cūtur enim neceſſitate coacti. Hoc etiā verbum iudices p
nunciare ſolent. Et hoc eſt quod ſupra ait, His ſeſe ded
eorum obſequi ſtudiis. Vt vnà eſſet meū.] *Et producte*
gitur Eſſet, vt cibum capiat, & correpte, vt alibi. Vnà.
mul, id eſt, vnà cibum caperet. Perduxerunt illuc ſec
Secum duxere, vt ſecū eſſet. Egomet cōtinuo mecū.]
ne mecum, vt appareat nihil temere conſtitutum, vel p
latum foras. hoc ipſum ſatis quæſitum eſſe, quod ſtatui
falſis nuptiis, & infenſus eſſet filio. Egomet contin
mecū.] *Deeſt voluebā, cogitabam, verſabā.* Captus e
Tenetur & irretitur: ex tranſlatione ferarum, atq; ve
tus. Habet.] *Id eſt, vulneratus eſt. Habet enim qui perc*
ſus eſt. & propriè de gladiatoribus dicitur, quia prius
videant, quā ipſi ſentiant ſe percuſſos. Captus eſt.] *Sall*
captus prauis cupidinibus. Certe. *Sine dubio pro certo*
ptus eſt. Habet.] *Sic dicitur de eo qui lethaliter vulnera*
eſt. Verg. Hoc habet, hęc melior magnis data victima di
Ergo quid ſequitur captum, niſi occidi? Obſeruabā m
ne.] *Mane aduerbialiter.* Obſeruabam. *Deeſt tam*
hoc eſt, quāuis captus erat & hæc tamen obſeruabā. Ro
gitabā.] *Non rogabam, ſed rogitabam, quia ſedulo fa*
bat. Dic ſodes.] *Dic imperatiuum eſt: ideo tempera*
iniuriam blandimento, ſodes eſt autem, ſi audes, & ſi ſc
nam delirat qui interpretatur ſodes.* Dic ſodes.] I
hortantis eſt vox, vt amabo, rogo. Quis heri Chryſid
habuit? nam Andriæ illi, id erat nomen.] *Opportu*
nomen intulit Chryſidis. Et bene illi, quaſi dicat, quam
Andriam nominaſti. Nam Andriæ illi id erat nome

Ati

ico more, peregrinæ mulieri, à patria nomen impoſi...
ſimul celebrat nomen Comœdiæ, dicēdo, Ex Andro com-
rauit: Et nunc, Nam Andriæ illi id erat nomen. Quid?
nbolum dedit.] *Sed ſubdiſſ... ngue Quid, vt ſit vox*
rentis quid dicat de Pamphilo. Eho, quid Pamphi-
] *Primo ſic egit, vt de Pamphilo quærere videretur. ad*
mum adiecit nomen, ne quid reliqui faceret. Cœna-
] *Cætera in geſtu ſunt quærentis quid dicat de Pam-*
o nec inuenientis. Symbolum dedit.] *Mire, nulla pro*
phil o negatio facti eſt poſita: ſed per puerilem ſimplici-
m omnia geſta narrata ſunt: & quidem tacitum eſt,
celatum: ſed vt non factum eſſe ita videatur. Itēm a-
die.] *Item ſimiliter & vide diligentiæ tēpus adiectum,*
ſi non ſufficeret vnus dies. Comperiebam.] *Vide ſi*
verba patris ſunt, & de reb venereis circa filij mentio-
agentis. Nihil ad Pamphilum quicquam.] παρέλ-
nam abundat Quicquam. nam nemo quiſquam, non
tur. Spectatum.] *Ad Pamphilum, non ad exemplum*
rtur: & ſpectatum, probatum. Et magnū exemplum
itinentiæ.] ὑπερβολὴ *laudis, Pamphilus exemplum*
tinētiæ. Nam qui cum.] *Qui animus ſcilicet, aut certè*
io ſubaudiendū. Animus.] *Deeſt Eius.* Cū ingeniis.]
enia pro hominib. poſuit. Conflictatur.] *Id eſt, atteri-*
. Conflictatio eſt tactus corporū inuicē, & colliſio. Neq;
nmouetur.] *Vtrū animus, an homo, vt ſubaudiamus*
'. Neq; animus cōmouetur.] *Vtrū deeſt eius? an ordo*
qui animus, cum ingeniis conflictatur eiuſmodi, neque
ouetur in ea re tamē. ἀνανταπόδοτον, *eo quod nō præmiſſo*
t, vel Quanquam. ſubiecit, Tamē, Salluſtius, Atq; adita
liq; tribus tamen cum muris & magnis turrib. Suæ vi-
modum.] *Moderationē, regimē.* Cum id mihi.] *Cum,*
æterquā quod. Tum vno ore omnes.] *Omnes: ne pa-*
amore falli videretur. & ideo mox ait, Bene diſſimulatū
orem, & celatum indicat. Laudare fortunas meas.]
ἐμφατικώτερον *fortunas, quàm fortunam. & de more: vt,*
i te tanti talē genuere parentes: Et, Vade ait, ô fœlix nati
ate. Et Plaut. Fortunatus qui illū duxit ſibi. Hac fa-
.] *An vere laudatus, ſi ſingula hæc pro argumētis ſunt:*
xcuſatio eſt non eſſe ſtultitia falsū, ſed impulsū. Impul-
.] *Bene impulſus, vltro enim venire impulſus eſt, qui*

daret contra officium ſoceri. Vnicam gnatam ſuam
Abundat quidem Suam. ſed tamen aſſeuerantius eſt. Vn
cam gnatam.] *Quid ſi tædio multorum filiorum? at vn*
cam. Cum dote ſumma.] *Quid ſi pauper eſt? at cum d*
te ſumma. Placuit.] *Cum pronunciatione, placuit.* H
dictus eſt dies.] *Virum conſtitutus, an dicatus? vt Iunc*
infernæ dictus ſacer. Deſpondi.] *Ex veteri more, q*
ſpondebat etiam petitoris pater: vnde ſponſus, & ſpo
dicitur. Placuit.] *συντομία, adeo bona conditio fuit,*
quamuis vltro obiiceretur, tamẽ ſtatim placeret. Deſpo
di. *Proprie. nam de ſponſo dicitur. quia ſpõdet puellæ p*
ter: deſpondet, adoleſcentis. Chryſis vicina.] *Commemo*
nunc quæ eſſet Chryſis. Vicina hæc.] *Supra enim ait*
Andro commigrauit huic viciniæ. Vicina hæc.] *ἀνάμν*
σις. O factum bene.] *Animaduerte vbiq; à Poeta ſic i*
duci comicas mortes: vt quum ad neceſſitatem argume
referantur, non ſint tamen tragicæ. Nam aut meretrix ſ
mitur, aut ſenex, aut de duabus ſimul vxorib. vna vxor.
taq; huiuſmodi obitus, aut mediocri triſtitia excipitur, a
etiam gaudio. O factum bene.] *Quaſi qui dixerit, Ver*
ne quid Andria apportet mali. Beaſti.] *Artificioſè quid*
gaudium ſubiecit, ne mors in comœdia, luctus in tragœ
perſonaret. Metui à Chryſide.] *Metuo illum, dico, q*
mihi ipſi aliquid facturus eſt. Timeo ab illo, cuius cau
poſſum aliquid mali pati, etiam ſi ipſe nihil in me mali c
ſulat. Metui à Chryſide.] *ἀρχαισμὸς.* Vna aderat fr
quens.] *Vt ſuprà, Cum quibus erat cunq; vna, his ſeſe d*
dere. Aderat frequens.] *Poſſumus enim adeſſe, & fr*
quentes non eſſe, ſi præſentes non adhæremus his quib. a
ſumus. & frequens vt miles apud ſigna. Curabat vna f
nus.] *Funus, eſt pompa exequiarum: dictum à funalib*
etenim noctu efferebantur propter ſacrorũ celebration
diurnam. Curabat vnà funus. Vt non potuerit in exequ
videre patrem. Interim.] *Deſcriptio eſt huius rei, quæ*
narrationem pertinet ſuperiorem,

Nonnunquam conlachrumabat.] *Illis enim ma*
cauſſa flendi fuerat, qui, quam amabant, amiſerant. hic
more, propter ſuam Glycerium conlachrymabat, qui ali
nis lachrymis ſuas accommodabat. Sic cogitabam.] *Ac*
diceret, hoc cogitabam, ſenſum tantum cogitationis dice

debu

*buit, ſed quia Sic cogitabam dixit: ipſum geſtum cogi-
ntis exponit, & dicitur, μίμησις.* Hic paruæ conſuet.] *ic eſt conuiuij tantum: & quia dixerat, puerũ hoc ſolum ixiſſe, Pamphilum nihil aliud, Symbolum dedit, cœnauit.* im fert familiariter.] *Id eſt, grauiter. nam quæ nobis nt familiaria, grauia ſunt animo noſtro. Familiariter aſi familiaris: an potius familiariter?* Quid hic mihi cict patri.] *Mihi, circa me. Et poſtquam mihi dixit, pon- s intulit nominis, dicendo Patri.* Quid hic mihi.] *Vide am venuſte repetierit H c.* Hæc ego putabam.] *Pu- re eſt eius qui ſimplicitate pectoris aberrauit. Cicero, Nõ tauit, lapſus eſt. Hæc ego putabã Cum adhuc nihil pec- tionis oſtenderit, tamen dolor in futura prorumpit: vt, gener auxilium Priamo, Phrygibusq; ferebat.* Huma- ingenij. *Circa Chryſidẽ. Manſueti, Circa amicos.* Ego- et, quoq;.] *Vt & ipſe Pamphilus: aut etiam ego, quem nus crederes.* Eius cauſa.] *Eiuſdem manſuetudinis & manitatis, & eius Pamphili.* In funus prodeo.] *In fu- s. in ipſum officium, aut in pompam exequiarum quod unalib. dictum eſt, & vncis vel cuneis candelabrorum: ibus delibuti funes, & cerei fomites infiguntur.* Nihil ſpicor etiam mali.] *Bene ſuſpẽdit auditorem.* Etiam.] *lia eſt ſuſpenſio audientis, & excuſatio alia* Etiam.] *dhuc.* Effertur.] *ἐκφέρεται. Græcum eſt, quod vitans ergilius, ne diceret effertur, inquit, tum corpora luce ca- ntum Exportant tectis, & triſtia funera ducunt. Efferri oprie dicuntur cadauera mortuorum, & Ire proprie ad equias. Verg. Ite ait egregias animas quæ ſanguine nobis inc patriam peperere.* Vnam aſpicio.] *Ex conſuetudine cit vnam, vt dicimus vnus eſt adoleſcens. Tolle Vnam, & i fiet, vt ſenſui nihil deſit: ſed conſuetudo mirantis non e- t expreſſa. Vnam ergo τῷ ἰδιωτισμῷ dixit, vel vnam pro iandam.* Adoleſcentulam forma & vultu] *Et hic eo ſunt & ætas & forma: quib. additur pudor: quia me- trix non eſt.* Forma & vultu.] *Forma, immobilis eſt & aturalis: vultus mouetur, & fingitur.* Et vultu, Soſia, eò modeſto.] *Quia formæ laudatio cum meretrice mmunis eſt, progreditur artifex Poeta ad laudanda ea, uæ honeſtiora ſunt quàm forma.*

Et vultu Soſia.] *Quid hic deeſt, vt eam nurum dignè-*

tur Simo, niſi ſola cognitio? & formam probat in pu
Pamphili pater, & matronalẽ modeſtiam miratur in v
tu, & venuſtatem ſtupet. Nonne ergo iam cernimus
præſtruxiſſe Terẽtium, vt cum Chremetis filiam eſſe cogn
uerit Simo, hanc potius eligat quam Philomenam, nuru
quanquam ex ſororia pulchritudine, & amore Charini,
Daui laudatione id ipſum quoq; probe monſtrauerit not
Vultu.] *Hæc laus adiuuat cognitionem futuram nuru*
Adeo modeſto, adeo venuſto.] *Modeſtus ad probit*
vultus, & morum pertinet, Venuſtus ad naturam corpo
atq; adeò ſibi vultum fingere multi poſſunt formam nen
Vt nihil ſuprà.] *ἔχλειψις Terentiana. nam non neceſſe*
ſubiungere duos verſus. Quia tum mihi.] *Excuſatio n*
ceſſaria. Præter cæteras.] *id eſt plus quã cæteræ.* Hone
ac liberali.] *Honeſta ad formam, Liberali ad vultum*
tulit. Percuſſit.] *Hoc eſt ſuſpicio, vel aliquid tale.* At a
Interiectio admirantis. Hoc illud.] *ἀντὶ ἐκείνου eius rei e*
quã in animo conceperamus. Verg. Hoc illud germanã fu
Hinc illæ lachrymæ.] *Hinc, ex hac cauſa.* Quàm time
Non videtur adhuc Soſiæ plenum amoris argumentũ: i
pendet ad ea quæ dicturus eſt Simo. Euadas.] *id eſt, exe*
vel pueniās. Funus procedit.] *Funus à funalib. dicti*
eſt, vt ſupra notauimus, & eſt funus pompa exequiaru
Et bene funus procedit, nos ſequimur, dixit, quaſi poſt i
morituri: vnde exequiæ dicuntur. Funus interim proc
dit.] *ἀσυνδέτον.* Ad ſepulchrum.] *Sepulchrum κατ' ἀν*
φρασιν, vt diximus, quod ſine re pulchra ſit, an quod ibi
ne pulſu ſint, i. mortui? an quod illæ animæ à viuis ſepeli
tur, i. ſeparentur. Et ſepulchrum dixit futurum, non qu
iam eſſet. Sepulchrũ enim à ſepeliẽdo dictum. Verg. propr.
At pius Æneas ingenti mole ſepulchrum Impoſuit. In
gnem poſita eſt.] *ἔκλειψις, non enim eſt Quæ. Et mi*
cum funus ſupra dixerit. Fletur.] *Hic bene impersonalit*
fletur ab omnib. extrema enim quæq; mortuorum omn
commouent ad lachrymas. Hæc ſoror.] *i. quam dixi e*
ſororem Chryſidis. Ad flammam.] *Innuit affectũ ſoror*
vnde omnes vinceret: cæteri enim flẽt, hæc flãmæ ſe inger
Vergilius, Extinctum nymphæ crudeli funere Daphni
Atq; deos atq; aſtra vocat crudelia mater. Ibi tum ex
nimatus.] *A volũtate, à facilitate, à ſummo ad imum, v*
ſu

t dicta & facta, ibi eſt πάθος. & mirè, Ibi. Bene diſſi-latum.] *Bene multū. an quaſi dolens, quod etiam negatus ſit Chremeti. dixit Bene.* Indicat.] *Omnia ſignificāter. oſtendit inquit, ſed indicat: nō accedit, ſed accurrit: non em, aut manus, ſed mediam mulierē: nō tenet, ſed comtitur, & quia his tribus reb. inducitur in alicuius rei ionē perſona: affectu, facto, dicto. Affectus eſt quod ait, um exanimatus Pamphilus. Factū quod ait, Accurrit, iam mulierē complectitur. Dictum quod ait, Mea Glyum, inquit, quid ais? cur te is perditū.* Indicat.] *Indin proprie eſt oris, & linguæ, factis ergo indicat non, n. t, amo.* Accurrit.] *Verg. Interiora dom⁹ irrūpit limina, ltos Cōſcendit furibūda rogos.* Mea Glyceriū.] *Mea, ī amator,* Glyceriū.] *quaſi familiaris dixit* Quid agis? *iſi perturbatus.* Cur te is perditū?] *Quaſi conſolatu-* Vt cōſuetū facile amorem cerneres.] *Mire, nō ſutretur, dixit: ſed cerneres. & eſt ordo, vt facile cerneres. erneres ſicut ſupra, Laudē inueñias & amicos pares.* Ret ſe in eū.] *Obiicitur ei quod Glycerio factum eſt: vt, is enim vnquā tam palàm de honore, tā vehementer de ute ſua cōtēdit, quā ille atq; illius amici vt ne hæc mihi tiodetur.* Quid agis?] *Nō interrogātis, ſed mirātis eſt.* us, atq; ægre ferēs.] *Iratus, culpa, ægre ferēs, quia pem.* Nec ſatis.] *Mire expreſſit indulgentiā patris erga i. erat, inquit, cauſſa: ſed pro amaritudine obiurgatioion erat ſatis, hoc eſt, non idonea videbatur.* Nec ſatis obiurgādum.] *deeſt Habui, vel erat. Verg. Nec ſat ratis in armis. & hic Erat vel habui, deeſt ad ſententiam.* eret.] *Deeſt Enim.* Quid feci] *Mire fiducia prætulit ımēto, quod eſt in ſequēti verſu.* Quid feci, quid cōſui aut peccaui] *αὔξησις à maioribus ad minora. Et feuaſi facinus dixit. Facere. n. quis & homicidiū dicitur. ierui minoris culpæ eſt. Peccaui multo minoris, vel leis.* Quę ſeſe.] *Illic, mea Glycerium? hic pronomē dixit, a diſſimulatio, tanquam illa præter periculum neſciat.* m ſi illū.] *Argumentum per rationem à contrario, vt ſits, Viro forti præmiū debetur, ſi deſertori pœna cōſtituta* Tulit.] *Pro attulit, ſed multa ſignificat, & alias pertu- Vergilius, Non tulit hāc ſpeciē furiata mēte Choreb. Aſuſtulit, vt idē, Oñia fert ætas, animū quoq; pro aufert,*

Illi.] *pro illo.* Dederit damnum aut malũ.] *Damni eſt: malũ ipſius hominis.* Venit Chremes.] *Argumẽ ex coniectura, id eſt à teſtibus. Et mire ſupra, Vltro v ad me. Ergo hic cauſa iuſti doloris oſtenditur, quia e etiam Chremes, nam potuit, non daturus filiam, non v re.* Poſtridie ad me Vt.] *Sine dilatione ſciri poſſet. & mitans, indignantis eſt vt, Clamant omnes.* Indignum cinus.] *Diſtinguendum, vt per ſe intelligatur indig facinus, & ipſe doleat Pamphilum corrumpi.* Comp ſe.] *Ergo ab aliis: vt appareat verum quod ait, Tum ore omnes. &, Hac fama impulſus Chremes.* Indignũ nus comperiſſe.] *Deeſt ſe: incertaq; diſtinctio.* Pam lum.] *Cum emphaſi dixit, id eſt, pudentem & bene m tum Et nec amicam, ſed pro vxore. Mire ergo, quaſi n doleat quod amet, ſed quod pro vxore habeat. Et ſimu cuſatur filiam denegaturus ſocer.* Hanc peregrina *Hanc, cum contemptu dictum eſt, & peregrinam, vt a Adeóne eſt demens ex peregrina? nam hoc nomine e meretrices nominabantur.* Ego illud ſedulò.] *Qu affectu pater factum quod viderat, negabat.* Sedu *Quomodo ſedulo ſi negabat: an ſedulo, aut Soſiæ, id eſt pliciter.* Factum.] *Imperſonaliter.* Sedulo.] *Quia n mel negauit, vel ille inſtitit.* Negare factum.] *Offi patris, & ſimul per hoc expreſſio probationis. Ille inſt ctum. Plautus, Inſtare factum, ſimile eſt, ἀρχαϊσμὸς* ſtare factum.] *Vetuſte, id eſt, inſtat dicere factũ eſſe* nique.] *Quid demq; ad ſummam properat, & ad fine ctorum.* Denique.] *Id eſt, poſtremo.* Diſcedo.] *Pro non enim ab eo, vnde diſceſſit.* Vt qui ſe neget.] *Prol quod non volebat ſenex Soſiæ: adhuc ſupereſt vt oſt quod non ſit iraſcendum, quin iuſte iraſcatur.* Non gnatum: *ἀποσιώπησις, vel eclipſis, deeſt inuaſiſti, o gaſti, adortus es.* Ad obiurgandum.] *Incuſandum i mandum.* Tute his rebus.] *Modo non addidit Di* Propè adeſt.] *Propè adſunt nuptiæ: in proximo ſun tæ libertatis: & ideo auidius voluptaria ſub finem ca ſunt.* Quum alieno.] *Quum pro quo. hoc enim ſign quum.* Meo me viuere interea modo.] *Meo modo voluntate, meo arbitrio.* Relictus eſt obiurgãdi loc *Mire obiurgandi; tanquam incenſus pater in filium*

tur. nam ſupra commotus plus per ἀποσιώπησιν ſignifi-uerat Si propter. *Hoc erat ſecundum in diuiſione.* Et *c*onſilium meum cognoſces.] Si propter amorem.] *atium conſilij ſui demonſtrandi.* Nolit.] *Legitur & nol-* .Ab illo animaduertenda iniuria.] *Nota participiū paſſiuo animaduertenda, caſtiganda, vindicanda eſt.* Ab *illo* iniuria.] *Quam facit, non quam patitur. Ea primum animaduertenda iniuria. Vt iam hoc ſit peccatum quod re-ſat nuptias, non quod peccat adoleſcens. Ideo ergo pri-mum dixit, animaduertenda iniuria eſt, vindicanda, exe-quenda eſt. Et bene ea ab illo dixit iniuria, certiſſimam e-nim notat perſonā, quæ debeat pro iniurijs pœnas ſoluere. Quod ſi dixiſſet, iniuria eius, ἀμφιβολίαν feciſſet, vtrum quam paſſus eſt ab alio, an quam ipſe alijs intulit.* Et nunc *Hic reddit quod dixerat, Conſilium meum cognoſces. id eſt, propter id.* Vera.] *ἀντίθετον quia falſa dixit, intu-Vera.* Manibus, pedibuſq;.] *Prouerbiale, id eſt, omni-bus membris.* Obnixe.] *Cum conatu, inſtanter contra co-nantem.* Magis.] *id propter id.* Incommodet.] *Noceat, in-commodum afferat.* Magis id adeo, mihi vt incommo-det.] *Non enim, inquit, prodeſt filio amare meretricem.* Quapropter. *Mirè Soſia interrogat, quaſi vlla cauſa ſit lædendi dominum.* Mala mens.] *Voluntas, eſt mens, etiam animo. Mala mens. Argumentum à natura, & an aliquis ſua cauſa malus, an ab impulſione.* Mala mens.] *Quia di-xit, Magis vt lædat, quàm vt proſit.* Quem quidem ego cenſero.] *ἀποσιώπησις eſt grauiſſimam pœnam oſten-dentis.* Exorandus.] *Legitur & expurgandus. ſi expur-gandus, lege cui, non qui, quia cui per Q veteres ſcripſere.* Confore.] *Ab eo quod eſt confit, id eſt perficitur, futu-rum tempus infinitiui modi confore facit, id eſt perfectum. Sic in Adelphis, Verum quid ego dicam: hoc cōfit quod volo. Confieri, id eſt, perfici. Vnde confectum negotium di-citur, vel confecta res, quæ ad plenum perficitur. Vergi-lius, Nunc qua ratione quod inſtat Confieri poſſit paucis aduerte docebo.* Nunc tuum eſt officium.] *Hoc ad illud tuum reſpicit, quod dixit, Et quid facere in hac re te ve-lim. Has bene vt adſimules nuptias: perterrefacias Da-uum. hoc erat tertium de his, quæ dicturum ſe promi-ſit.* Adſimules.] *Hoc eſt vnum verbum Adſimules:*

d

quod dixit. Quin tu vno verbo dic, quid eſt quod me velis
Perterrefacias.] *Venuſte & poetice.* Obſerues filium.]
Obſeruatio in duabus rebus eſt, in obſequio, & ſpeculan
do. Curabo.] *vt coquus, & ſuprà ſic, Nempe vt curentu*
rectè hæc. I præ] *Figura ἀναστροφή, quos præi dicimus*

ACTVS PRIMI SCENA II.

SIMO. DAVVS.

NOn dubium eſt, quin vxorem nolit filius:
Ita Dauum modo timere ſenſi, vbi nuptias
Futuras * eſſe audiuit: ſed ipſe exit foras.

* *Eſſe redundat in metro, ni facias ſynereſin in audiji*
aut niſi elidas e *in ſed, quod aliquoties facere videtur Te*
rentius, ſed ipſ, *vt ſit interiectio veluti conticeſcent*
repente.

DA. Mirabar, hoc ſi ſic abiret, & heri ſemper lenita
Verebar quorſum euaderet. (ſue
Qui poſtquam audierat non datum iri filio vxore
Nunquam cuiquam noſtrum verbum fecit, neq; i
ægrè tulit. (mal
S. At nunc faciet: neque, vt opinor, ſine tuo magn
DA. Id voluit, nos ſic nec opinanteis duci falſo ga
dio, (n
Sperantes iã amoto metu, interea oſcitantes oppi
Ne eſſet ſpaciũ cogitandi ad diſturbandas nuptia
Aſtute. SI. carnufex quæ loquitur. DA. herus eſt, n
que præuideram.
SI. Daue. DA. hem, quid eſt? SI. ehodum ad me. (ga
DA. quid hic vult? SI. quid ais? DA. qua de re? SI. n
Meum gnatum rumor eſt amare. DA. id populus c
rat ſcilicet.
SI. Hoccine agis an non? DA. ego verò iſtuc. SI. ſ
nunc ea me exquirere, (atting
Iniqui patris eſt. nã quod antehac fecit, nihil ad n
Dũ tẽpus ad eã rẽ tulit, ſiui, animũ vt expleret ſuur
Nunc hęc dies aliã vitã adfert, alios mores poſtula
Dehinc poſtulo, ſiue æquum eſt, te oro Daue, vt r
deat iam in viam. (dari vxorem ferun
DA. Hoc quid ſit. SI. omnes qui amant, grauiter ſi
DA. Ita aiunt. SI. tum ſi quis magiſtrum cepit ad ea
rem improbum,

Ipſu

ſum animum ægrotum ad deteriorem partem plerumque applicat.

A. Non hercle intelligo. SI. non? hem. DA. non: Dauus ſum, non Oedipus. (DA. ſanè quidem.

. Nempe ergo apertè vis quæ reſtant, me loqui.

.Si ſenſero hodie quicquam in * his te nuptijs

llaciæ conari, quò fiant minus,

ut velle in ea re oſtendere, quàm ſis callidus:

erberibus cæſum te in piſtrinum Daue dedam vſque ad necem, (te molam,

lege atq; omine, vt ſi te inde exemerim, ego pro

uid, hoc intellexin'? an nondum etiamne hoc quidem? DA. imò callidè: (vſus es.

a apertè ipſam rē modo locutus, nihil circuitione

Vbi vis facilius paſſus ſim, quàm in hac re me deludier. (dico tibi,

A. Bona verba quæſo. SI. irrides? nihil me fallis: ſed

e temere facias, neq; tu haud dicas tibi non prædictum: Caue.

* al. hiſce, Redit ad trimetros.

NOn dubiū] *Narratione iā habita, perſona Soſiæ nō erat neceſſaria, ergo ſubſiſtit ſenex, per quē agenda ſunt liqua.* Non dubiū] *Ad hoc certius inducitur Simo, vt igis perturbetur inopinata cōſenſione Pāphili ad ducen- vxorē, & præterea nihil agat cū Chremete de tradenda ia, confirmandisq; nuptiis.* Ita modo.] *Non receſſit de o ſenex: Senſit ergo ante, quàm cum Soſia loqui cœpiſſet.* a modo Dauū timere ſenſi.] *Argumentū q ſupra, ab quod noſtri faciunt.* Modo.] *antequā cum Soſia loqui uiſſet Simo. & Dauus non rectè ſcribitur, Dauos ſcribē- quod nulla litera vocalis geminata vnā ſyllabā facit. l quia ambiguitas vitāda eſt nominatiui ſingularis, & uſatiui pluralis, neceſſario phac regula dig āmo vtimur, ſcribimus DaFus, ſerFus, corFus.* Mirabar hoc.] *Hic los eſt in quo Dauus inſinuatur ſpectatoribus multa genus.* Sic.] *Sic pro leuiter & negligēter. q Græci οὕτως; nt ſignificat aūt οὕτως i. ſic & eſt de his quæ adiuuāda ſunt: vt tātullum puerū: & huius non faciā.* Lenitas.] *mentia, facilitas, cui contraria, aſperitas & difficul-* Et heri ſemper lenitas] *An ſemper lenitas, vt ſit r. Lucretius, ſemper florentis honoris.* Semper le-

lenitas.] Ac per hoc ſimulata vſque nunc lenitas. nã nen
in diuerſis actibus ſemper lenis eſt: niſi forte fictus aſſimi
lator, & callidus. Semper lenitas.] Sine differentia e
importuna lenitas. Quorſum euaderet.] Ad quam pa
tem erumperet. Et euaderet, eſt, per quamcunque difficu
tatem ad aliquid peruenire. Verbum facit.] Non dixit
tigium, aut rixam: ſed verbũ: iſtæ exiguitates, aſſeuerati
nes dicuntur, & cum pronunciatione, vt intelligatur,
verbum quidem. Neque id ægre tulit.] Hoc eſt ſem
lenitas. Faciet.] Subaudiendum verbum. & eſt Faci
perſona tertia pro prima. Faciet.] Id eſt iraſcetur, denu
ciabit, loquetur. Sine tuo magno malo.] Id eſt comm
nabitur tibi, & minas contemnes, vt ad pœnas perueni.
Id voluit.] Aut abſolute accipiendũ Id: aut Id, quo m
do, Sic, demonſtratio eſt, vt magis geſtu quam ſenſu int
ligatur, vt ſupra diximus. Nec opinantes.] ... Duc
Ducere eſt expectatione longi temporis malum prolata
Vel induci, vt feras in retia. Falſo gaudio.] Velut ex i
& vitæ ſenis iracundia. Amoto metu.] Iſta ſingula ſu
& amoto metu, ſic dixit, quaſi metus ſit corpus brutũ, q
cum molimine mouetur. Oſcitantes.] Oſcitatio eſt an
otium & ſecuritas. dictum ab ore ciendo, id eſt, commo
do. Oſcitantes, ſecuri, vel nihil prouidentes. Cogitandi
diſturbandas.] Mirãda locutio: vt ſi dicas, Cogitat au
cendum. Aſtute.] Hoc & geſtu, & vultu ſeruili, & c
agitatione capitis dixit. Carnifex.] Aut excarnificans
minum, aut ipſe dignus carnifice vt caro fiat, id eſt, la
tur. Lucilius, Carcer vix carcere dignus. Neque preui
ram.] Præuidentia duplex eſt: aut enim animo, aut oc
præuidemus. Hem.] Quaſi correptio totius corporis. E
dum.] Nutus eſt, intẽſionem animaduerſionemque d
ſcens eius cum quo vult loqui. Ehodum.] Dum ...
eſt hoc loco. Quid hic vult?] More ſeruili, & vernali
ſtu. Sic enim vocati à dominis ſecum vultuoſe agunt. Q
de re?] Negantis vim habet hæc interrogatio, plus eſt e
qua de re, quàm nihil. Rogas?] Hoc cum interrogati
indignãtis Meum gnatũ rumor eſt amare.] Mire, a
ſeruum diſſimulat id quod iam probauit.

Meum gnatum rumor eſt amare.] Grauiter cõſi
terque ſenex nondum ſe ſ...etur crede... nec verum ſ

amittat vim vindicaturi,ſi reſcierit. Id populus curat ilicet.] *Quia rumigeratio populi eſt: ſed hoc auerſus ab o, contumaciter: ſic Vergilius, Scilicet is ſuperis labor eſt. ilicet, ſemper cum εἰρωνείᾳ ponitur.* Hoccine agis.] *A-r, id eſt audis. Alibi ſic, Hoc age amabo. Plautus, Vos hoc ite ſpectatores: pronuncians ſimul demonſtratiue, veluti rem ſuam tangens.* Iſtuc.] *Deeſt ago, vel audio.* Iniqui tris eſt.] *Iniqui eſt, ſi nunc velim quærere actus liberos oleſcentis.* Nam quæ antehac fecit.] *Pro antehac, cõ-etudine magis, quam ratione dicitur.* Nihil ad me.] *Id it vt ſuperius conſilium ſe ſeruare oſtendat.* Dum tem-is ad eam rem tulit.] *Deeſt Se, vt ſit dum tempus ſe præ-tit: quia ſupra dixit, Tute his rebus finem præſcripſiſti ter.* Ad eam rem tulit.] *Abſolute, & deeſt Se.* Siui, a-mum vt expleret ſuum.] *Mira ratio cur ſiuerit, vt & c quod permiſit, ad bonum permiſerit, non ad luxuriam, ui autem diſtingue. eſt autem ſiui modo, permiſi, ceſſaui. ti antique. Aliter in Adelphis, Non ſinit egeſtas facere c nos.* Nunc hic dies aliam vitam adfert.] *Hoc eſt, re-e, & ſeuere, & inexorabiliter denunciat. Aliam vitam o diuerſam & contrariam: ſic & Vergil. Dijs aliter vi-m eſt.* Te oro Daue.] *Grauius illud fecit, nomine ap-llando.* Vt redeat iam in viam.] *Iam modo tarditatis ſignum. & in viam dixit, quaſi qui deuius ſit, & erra-t à recta via.* Siue æquum eſt.] *προδιόρθωσις.* Vt re-eat iam in viã:] *Prouerbiale.* Hoc quid ſit.] *ἔκλειψις, eſt enim quæris.* Ita aiunt.] *Hæc credunt & loquuntur iuerſi, & eſt trepida confeſſio, & quaſi inuiti reſponſio, in Heautontim. Ita credo: monente patre filium.* Tum ſi ıis magiſtrum.] *μεταφορικῶς. an quia & pædagogus magiſter: vt Geta in Phormione, Me filijs relinquunt: uaſi magiſtrum.*

Ad eam rem.] *Id eſt, per eam rem, hoc eſt ſuper amo-m.* Animum ægrotum.] *Pro ægro, nam animus æger, orpus ægrotum.*

Hem.] *Interiectio eſt iraſcentis. Dauus ſum, non Oedi-us. Multiplex contumelia: poteſt enim ſenem quaſi hingem dixiſſe, id eſt, deformem, monſtrique ſimilem. teſt etiam inhumanum & ferum, vt ſphinx. Poteſt per edipum ſe vltorem promittere futurum atque oppreſſo-*

rem ſapientiæ ſenis. Dauus ſum non Oedipus.] *Facete ſe negauit Oedipum, vt ſenem ſphinga eſſe confirmet, non Oedipum. Imitationum duo ſunt genera. quandam neceſſitas, quandam introducit voluntas. Non Oedipus. Si latine pronunties, genitiuus Oedipi faciet: ſi Græcè, Oedipodis.* Sane quidam.] *Sane, valde: quia qui ſanus, & validus eſt.* Si ſenſero.] *Comminatio, & fit pronũciatio, vt in ſingulis verbis ardeant minæ.* Hodie.] *Non ad tempus non plenum. ſed ad comminationem refertur. vt Vergilius, Nũquam omnes hodie moriemur inulti. Et dies pro nocte accipitur: vt hoc ipſum, Nunquam omnes hodie moriemur inulti.* Quo fiant minus.] *Quo minus, hoc eſt, quo impeditius.* verberib. cæſum te in piſtrinum Daue.] *Vul in pronomine, & nominis exagitare comminatione ſeruũ ne quid relinquat iracundiæ.* Dedam.] *Dare, eſt quod repetas: Dedere eſt ad perpetuum. Damus, & amicis, dedimus, tantum hoſtibus.* Ea lege atq; omine.] *Lege ad homines: omine ad rem diuinam refertur. id eſt firmamẽtum per humana & diuina. Omen autem eſt quicquid ore dicitur.* Ea lege atq; omine.] *Bene lege atque omine, qui leges auſpiciis ſeruatis ferebantur. Ergo ſic intellige, qua dixerit, ea lege & conditione, & antiqui auſpicato omnia faciebant, quæ rata eſſe vellent.* An nondũ etiã.] *Quarti* παρέλκον, *quia abundat etiam.* Ipſam rem.] *Ipſam rem id eſt volũtatem ſuam: aut interminationem ſuam: hoc eſt piſtrinum & pœnas ſeruiles.* Nihil circuitione.] *Nihil pro non, Circuitione, periphraſi.* Vſus es.] *Legitur vſor e.* Vbiuis facilius.] *Admonitio.* Vbiuis facilius.] *Cui non eſt in hac cauſa peccandi locus vllus.* Bona verba quæſo.] *Hic in* εἰρωνείᾳ *eſt* εὐφημισμὸς, *quaſi dicat, meliora loquere, rogo te, ergo cum admonitione. Bona verba inquit, rogo.* Nihil me fallis.] *Non ignoro, nõ me decip. ſic Menander,* οὐδέν με λανθάνοις ἀ *Nihil me fallis.* [*Figura eſt* ἑλληνισμὸς. *Fallis.*] *Lates, vt ſi* οὐδέν με λέληθας. Nihil me fallis.] *Nihil pro etiam nunc.* Neque tu haud dicas tibi non prædictum. *Duæ negatiuæ* [redacted] *am affirmatiuam: tres negatiuæ pro vna negatiua accipiuntur: vt hic, neque haud non. Salluſtius, Haud impigrè, neque inultus occiditur. Vera ergo lectio eſt, Neque tu haud dicas, quod pluri*

n.

ii non intelligentes, hoc dicas legunt. Neq; haud tu dicas bi non prædictum.] *Vera lectio, Neq; haud dicas, eſt tim quintum παρέλκον. Plautus in Bacchidibus, Neque aud ſubditiua gloria oppidum arbitror.*

ACTVS PRIMI SCENA III.

DAVVS.

E Nimuero Daue, nihil loci eſt ſegnitiæ, neque ſo- cordiæ: (ptiis, — iamb. trimet. in (enimuero) eliditur m & u conſonans.
Quantum intellexi modò ſenis ſententiam de nu-
Quæ ſi non aſtu prouidentur, me aut herum peſ- ſundabunt.
Nec quid agam, certum eſt: Pamphilúmne adiu- tem, an auſcultem ſeni. (minas:
Si illũ relinquo, eius vitæ timeo: ſin opitulor, huius — *eius) & huius) ſũt monoſyllaba.
Cui verba dare difficile eſt. primum iam de amore hoc comperit: (ciam.
Me infenſus ſeruat, ne quam faciam in nuptiis falla-
Si ſenſerit, perij: aut ſi libitũ fuerit, cauſſam ceperit:
Quo iure, quaque iniuria præcipitem * me in piſtri- num dabit. — me) redundat.
Ad hæc mala hoc mihi accedit etiam: Andria hæc, — Trimetri.
Siue * iſta vxor, ſiue amica eſt, grauida è Pãphilo eſt. — * iſta) redundat,
Audireque eorum eſt operæpretium audaciam.
Nam inceptio eſt amentium, haud amantium,
Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere.
Et fingunt quandam inter ſe nunc fallaciam,
Ciuem Atticam eſſe hanc. fuit olim quidam ſenex
Mercator: nauem is fregit apud Andrum inſulam:
Is obiit mortem: ibi tum hanc eiectam, Chryſidis
Patrem recepiſſe orbam, paruam: fabulæ.
Mihi quidem hercle non fit veriſimile: atqui ipſis commentum placet. — Videtur Trochaicus Hypercatalecticus.
SedMyſis ab ea egreditur. at ego hinc me ad forũ, vt
Conueniam Pamphilum, ne de hac re pater impru- dentem opprimat. — Trimeter iãbicus iamb. tetram.

E Nimuero Daue.] *Hic breuis & comica deliberatio eſt, magnam expectationem plurimarũ rerum imminentiũ cũ motu excitãs, Daui cõſideratione propoſita.* Enimuero Daue.] *Omnis perſona aut ab altero commendatur, aut ſe*

ipſam populo commendat, aut ab altero & à ſe ipſa, vt hi Daui, & per Simonem ſupra deſcripta eſt, vbi dicit, Mal. mens, malus animus, & hic per ſe, dum hoc geſtu ac ſermone agit ac diſputat ſecum. Enimuero Daue.] *Enimuer ſignificationem habet nimium permoti atq; irritati animi Cicero, Hic cum aliis ex alia parte, Enimuero ferendum ho non eſt: vocetur mulier.* Segnitiæ.] *Ad agendum.* Socordiæ.] *Ad conſiderandum.* Quantum modo.] *Quantum pro in quantum.* Prouidentur.] *Prouiſio rerũ duas ſignificationes habet. Prouidemus enim nobis tam bonũ quàm malum: Malum ſicut quis eminus veniens telum prouidi atq; ſic cauerit. Ergo hic prouidentur, cauẽtur, vitãtur. E nuptias velut vndam nauigio imminentem fecit. quod quis vndã ex aduerſo venientẽ prora non exceperit, demer ſus vndis in peſſũ abit. eſt ergo metaphora.* Me aut herũ *Herum hic herilem filium.* Pamphilúmne adiutem, a auſcultẽ ſeni. *Semper deliberatiua verba habent quen dam ſonum, per quem exitus rei demõſtratur: vt hic oſten dit ſe Pamphilum magis adiuturum, quàm verbis ſen obtemperaturum.* Si illum relinquo.] *Partium tractati quæ ſuprà ſunt, Pamphilúmne adiutẽ, an auſcultem ſen.* Vitæ eius timeo.] *Vt alibi, Syre tibi timui malè.* Sin opitulor.] *Opem ferre, dicitur in malis rebus, & iis qui ſalute dubij ſunt: vt, Fer opem ſerua me obſecro. Opitul & opitulatio dicta ab opem tollendo, hoc eſt ferendo.* Huius minas.] *Subauditur timeo.* Cui verba dare.] *Verb dare, fallacia eſt: & illud ſpectat, Nihil me fallis:* Difficile eſt.] *Non dicit impoſſibile eſt. ergo oſtendit partem ſe ſeq. quæ pro Pamphilo eſt.* Primum iam.] *primò, inquit ia infenſus eſt ſenex. deinde è Pamphilo grauida eſt Glyceri.* Primum iam.] *ὑφέν. eſt enim ἀὰς ςοφη, pro iã pridem.* De amore hoc.] *Hoc amore, ſic, quaſi cũ tædio & reprehenſione eius amoris loquatur.* Me infẽſus.] *Scilicet de amore filij, ſenex me ſeruat, & reuera timẽdus eſt.* Seruat.] φυλάττει. Ne quã faciam.] *Hoc ad illud ſpectat: Tum ſi qu magiſtrum cepit ad eam rem improbum.* Quo iure, quaque iniuria.] *Prouerbiale hoc eſt: qualia ſunt, fas & nefas, nolis velis.* Ad hæc.] *In ipſa re maior eſt difficultas, qu grauida eſt Glycerium.* Sine iſta vxor.] *Et hoc cum quidam tædio, & indignatione ſtomachi interrũpit.* Operæ

pretium.

tium.] *Dicitur de mirificis & laudabilibus, nã & ea magna ſunt, etiãſi mala. tamẽ miramur, quia libenter iamus. & hoc pretium eſt operæ, i. audiendi.* Et auda-n.] *Propriè dixit: vt in Eunucho, Audaciã meretricis la.* Nam inceptio eſt amẽtium, haud amantium.] *abant veteres de proximo ſimilia dicere: vt Cic. Minus rum putauit fore de armario, quàm quod de ſacrario ſet ablatum. Et quidem ſi in verbis ſunt, παρόμοιον di-r, in nominib⁹, παρονομασία.* Quicquid peperiſſet.] *iorem reprehenſionem ſonat, quicquid peperiſſet. pari-enim aut maſculus, aut fœmina: & ſolet inſtior eſſe ſa tollendi ſi marem vxor pepererit. ſed nimij amoris eſt expectare quid tollas.* Decreuerũt. *Decernere eſt de gnis reb. certam proferre ſententiam, vnde etiã Senatus retum.* Et fingunt. *Argumenti partem narrat: & non lit futura eſſe quæ dicit, vt ſuperſit locus errori. Et fal-am quandam, ne veriſimilis ſit* ipſa fallacia totius con-iptionis & vilitatis.* Fuit olim.] *Modo totius ſummæ umẽtum populo narratur: ſed vt reſtet aliquid ad erro-i, abrogatur fides.* Fuit olim q̃dã ſenex.] *A διηγηματικ-ad μιμητικὸν tranſit.* Is obiit mortẽ. *Plenè dixit: quod obiit tantũ. Verg. Morte obita qualis fama eſt volitare uras.* Recepiſſe orbam paruam.] *Paruam propterea iecit, vt fiat veriſimile non poſſe eã facile ſuos agnoſcere.* bulæ. *Redit ad narrationem.* Atq; ipſis.] *Atq; pro ta-n, vt ſit, tamen ipſis commentũ placet, quod commiſcen-r probant.* Sed Myſis. *παρασκευὴ alterius ſcenæ.* My-.] *Semper autem nomina comicorum ſeruorum aut à tionibus ſunt indita, vt Myſis, Syrus: aut ex accidenti-s, vt Lesbia, velut ebrioſa, à Lesbo inſula, quæ eſt ferax auiſſ. candidiſſimiq; vini: aut à maioribus & vernilitate, Pſeudulus: aut ex negotio, vt Chryſalus: aut ex qualita-corporis, vt Chylacus: aut ex ſpecie formæ, vt Pinacium.* go hinc.] *Nihil adhuc Dauus inuenit cõſilij, niſi vt quæ-t Pamphilum, moneatq;.* Ego hinc me ad forũ.] *Vul-toſe hoc pronunciatur, vt deſit, pergam, aut ducam me.*

ACTVS I. SCENA IV. MYSIS, ancilla.

AVdiui Archillis iamdudum quòd Lesbiam adduci iubes. — *Trochaici tetrametri catalectici.*

anepol illa temulenta eſt mulier, & temeraria:

Nec ſatis digna, cui cōmittas primo partu mulie
Eam tamen adducam. Importunitatem ſpectate
niculæ, (ſec
Quia compotrix eius eſt. Dij datote facultatem o
Huic pariūdi, atq; illi in aliis potius peccādi locu
* Sed quidnam Pamphilum exanimatum video? v
reor quid ſiet. (adfer
Operiar, vt ſciam nunquid nam hæc turba triſtit

* Tetrameter iābicus eſt, niſi, te, ſit extra verſum additum.

AVdiui Archillis.] *Hæc ſunt inuentionis poeticæ, vt οἰκονομίᾳ facetiæ aliquid addant. nam οἰκονομίæ eſt accerſatur obſtetrix, & conueniatur Pamphilus. face ſcribentis in his verbis eſt, quod Archillis compotricem tiſſimum adduci iubere fingitur.* Audiui Archillis.] *F quenter hoc modo Terentius compendium facit, vt ing diens loquatur perſona de eo quod eſt geſtura: & ſimul ceat quid ab altera geſtum ſit.* Audiui Archillis iam d dum Leſbiam adduci iubes.] *Vtrum iamdudum a diui, an iamdudum iubes, incerta diſtinctio eſt & ſunt iamdudum iamprimum intelligant: vt Iamdudum ſum pœnas.* Sane pol.] *Sane, multum, aliàs, valde: nam q; vi dus eſt qui multum rerum neceſſariarum habet ad ſa tem.* Temulenta.] *Producit primam ſyllabam Te.* Tem lenta.] *Vinolenta, hoc eſt ebrioſa. quia temetum, vin dicitur, vnde abſtemius, ſobrius. Dictum autem temet. ab eo quia tentet mentem. Temulenta, vino: Temeraria tura.* Nec ſatis digna.] *Bene in concluſione illa ſpeciali probauit, dicendo non idoneam cui committatur prim partus mulieris. Sed mirè ſignateque dixit* Committas, *e nim committimus magna, & quæ ſalutem in dubio habe* Nec ſatis digna.] *Duas res, nec parietem, nec primo p tu. Figura δύο διενός. vt Verg. Non me tibi Troia Extern tulit, &, Dum domus Æneæ Capitoli immobile ſaxum colet.* Tamen adducam.] *Redit ad illud, quod vi çoat* Importunitatem.] *Importunitas neq; loci, neq; tempo habet commoditatem.* Aniculæ.] *Archillis ſcilicet.* Qu compotrix.] *In vultu remanſit oratio. deeſt enim, per guram ἔκλειψις, ideo illam vult accerſiri.* In aliis.] *Vtr in aliis mulieribus, an in aliis rebus?* Exanimatum.] *E animatus, eſt perturbatus. Verg. Exanimata ſequens i pingeret agmina muris. Exanimus, mortuus, idem, Corp*

vbi

xanimum poſitum Pallantis Acceſſet. Vereor quid *Quid, ob quid, propter quid ſit exanimatus. Aut aliud ſit, id eſt quia ſit negocii, ſeu quidam putant quid uare, vt, Quid veniant. Aut deeſt, poteſt: vt ſit, quid oteſt.* Nunquidnam.] *Comicum eſt, & Terentia-. Nunquidnam: quum exemptis num & nam, ſuffi- ad interrogationem potuiſſet quid.*

ACTVS PRIMI SCENA V.

PAMPHILVS. MYSIS.

Occine eſt humanum factum, aut inceptum? hoccine officium patris? | Iambic. tetr.
* Quid illud eſt? P. pro deûm, atque hominum dem, quid eſt, ſi non hæc contumelia eſt? | * Tetrametro accinitur monometrũ, Contumelia eſt.
orem decrerat dare ſeſe mihi hodie. nónne oportuit
ſciſſe me ante? nónne prius communicatum o- (portuit? | * Tet. iamb.
Miſeram me, quod verbum audio. | Dimeter.
(mihi Quid Chremes, qui denegarat ſe commiſſurum atam ſuam vxorem? id mutauit, quoniam me mmutatum videt. | Troch. tetra.
ie obſtinatè operam dat, vt me à Glycerio miſe-um abſtrahat? | Tetram. Iamb.
uod ſi fit, pereo funditus. | Dimeter.
eon' hominem eſſe inuenuſtum, aut infelicem quenquam, vt ego ſum?

ior dimeter eſt trochaicus, alter eſt dimeter catalecti-, in penultima duas breues habens pro longa, poteſt ta- totus eſſe iambicus, ſi legas (adeo) aut in (inuenum) elidas u conſonantem.

o deûm, atque hominum fidem, nullóne ego remetis pacto affinitatem effugere potero? quot modis | Dimeter, redundãte pede.
ntemptus, ſpretus? facta, tranſacta omnia: hem pudiatus repetor. quamobrem? niſi ſi id eſt, quod ſuſpicor: | Tetrã. Iamb. Iãb. trimet.
quid monſtri alunt: ea quoniam nemini obtrudi poteſt, | Trochaici, tetrametri.

itur

kur ad me M. oratio hæc me miſeram exanima metu.

PA. Nam quid ego dicam de patre? ah (mo

Dimet. iãb. Tantámne rem tam negligenter agere? præteri

Tetrã. iamb. Mihi apud forum, Vxor tibi ducenda eſt Pamph hodie, inquit, para: (ſpende

Abi domum. Id mihi viſus eſt dicere, Abi citò, &

Obſtupui: cēſen' vllū me verbum potuiſſe proloq

Aut vllam cauſam, ineptam ſaltem, falſam, i quam? obmutui.

†Prius vnica ſyllaba eſt. Quòd ſi ego reſciſſem id †prius, quid facerem quis nunc me roget:

Troch. tetra. Aliquid facerem, vt hoc ne facerem. ſed nunc q primum exequar? (uerſè trahu

Tot me impediunt curæ, quæ meum animum

Amor, miſericordia huius, nuptiarum ſolicitud

†Iamb. tetrã. catalecticus penul. longa, †Iamb. tetrã. alias (ad hoc.) †Tum patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt a mo vſque † adhuc,

Quæ meo cunque animo libitum eſt, facere: ei ne go vt aduerſer? heu mihi,

Incertum eſt quid agam. MY. Miſera timeo, hoc certum quorſum accidat:

Sed nunc peropus eſt, aut hunc cum ipſa, aut me liquid de illa aduerſum hunc loqui.

Dum in dubio eſt animus, paulo momento huc luc impellitur.

PAM. Quis hic loquitur? Myſis ſalue. MY. ô ſa Pamphile. PAM. quid agit? MY. rogas? (†

† Alias (die) Laborat è dolore: atque ex hoc miſera ſolicita

Quia olim in hunc ſunt conſtitutæ nuptiæ. tum a tem hoc timet,

Trimet. iãb. Ne deſeras ſe. PAM. hem egóne iſtuc conari quea

Ego propter me illam decipi miſeram ſinam,

Quæ mihi ſuum animum, atque omnem vitam c didit: (bueri

Quam ego animo egregie charam pro vxore h

Bene & pudice eius doctum, atq; eductum, ſinar

Coactum egeſtate ingenium immutarier?

Non faciam. MY. haud vereor, ſi in te ſolo ſit ſitu

Sed vim vt queas ferre. PA. adeón' me ignauū puta

Adeo

:ón' porrò ingratum, aut inhumanũ, aut ferum,
ieq; me conſuetudo, neque amor, neque pudor
mmoueat, neque commoneat, vt ſeruem fidem?
Vnum hoc ſcio, hanc meritam eſſe, vt memor eſ-
es ſui.
Memor eſſem? ó Myſis, Myſis, etiam nunc mihi
ipta illa dicta ſunt in animo Chryſidis
Glycerio. iam fermè moriens me vocat:
eſſi: vos ſemotæ: nos ſoli: incipit:
Pamphile, huius formam, atque ætatem vides:
: clàm te eſt, quàm illi vtræq; res † inutiles, — † Al. vtiles.
d pudicitiam, & ad tutandam rem ſient.
od ego per hanc te dexteram oro, & † genium — † al. ingeniũ.
uum,
† tuam fidem, perque huius * ſolitudinem
obteſtor, ne abs te hanc ſegreges, neu deſeras:
e in germani fratris dilexi loco,
e hæc te ſolum ſemper fecit maximi,
i tibi morigera fuit in rebus omnibus.
iſti virum do, amicum, tutorem, patrem.
na noſtra hæc tibi cõmitto, & * tuæ mãdo * fidei.
ne mihi in manum dat: mors continuò ipſam oc-
:upat.
cepi: acceptam ſeruabo. My. ita ſpero quidem.
. Sed cur tu abis ab illa? My. obſtetricem accer-
ſo. Pa. Propera.
que Audin'? verbum vnũm caue de nuptiis,
e ad morbum hoc etiam. My. teneo.

* (Tuã) vnica ſyllaba eſt.
† al. ſolicitudinem.
* (Tuæ) & (fidei mono' ſyllaba ſunt. Sunt duo trimetri catalectici. poſterior (ſtetiſſẽ, &c.) habet duas breues in penult. p longa.
* Hic ſenarii perficitur initio proximæ ſcenæ, Q d ais Birrhia.

[Occine eſt.] *Hic inducitur adoleſcentis animus circa nuptias, vt ex magnitudine eius ingens gaudium iparetur in fine fabulæ, cognita Glycerio: & ſimul id tur, vt magis magiſq; per Myſidem Pamphilus excite-, ad reſiſtendum patri nuptias inducenti.* Hoccine .] *Ab iracundia & dolore cœpit. Iracundia deſcendit iniuria. Dolor ex miſeria.* Hoccine eſt humanum ctum.] *Quaſi deliberatio eſt: in qua duæ partes ſunt, a patris, altera amicæ: pro ſuaſore Myſis eſt. Principiũ inuectione, in qua vt hominem accuſat: deinde vt pa-m.* Hoccine eſt.] *Hoc eſt dilatare orationem, ne duce-*

res

ret quod fecit. & eſt peruerſa αὔξησις à maioribus deſcendens ad minora per amplificationem accuſationis. Factu aut inceptum.] In aliis factu aut inceptu fuit. Hoccine eſt officium.] Officium ab efficiendo, ab eo, quod quæritur quid efficere in eo vnumquenq; conueniat pro conditione perſonæ. Quid eſt ſi non hoc.] Sic dicimus de quæ neceſſariò hoc ſunt quod dicimus. Si non hoc.] I cum ſtomacho dictum, quaſi aliquo contradicente non contumeliam. Cic. Quid eſt quæſo Metelle, iudicia corrumpere, ſi hoc non eſt? Vxorem decrerat.] Decernere eſt magnis certam proferre ſententiam. Vxorem decrerat. Propoſitio iniuriæ Nōne oportuit.] Oportuit, ſed ad patrem refert. Nam nec ſic cōſentirem ad nuptias, ſed facere velle: Nónne oportuit præſciſſe me ante? Dolet autem ſe, conſciū non habuiſſe conſilio. Nónne prius conſultū oportuit?] Quia de ſtomacho repetitū eſt Oportuit. Et de me. Præſciſſe me ante.] Præſciſſe propriè ad eum refert. h. e. Pamphilum. Cōmunicatum.] Quod neq; huius proprium eſt, neq; illius. Et ante abundat, aut certe præſci ſufficiat ſciſſe. Cōmunicatum.] Quia nuptiarum non omnis poteſtas in patre eſt. Quod verbum.] Verbum, ἀξίωμα more ſuo poſuit, i. vxorem dare, quod ait. Quid Chremes?] Tranſit à patre modo, & ad ſocerum reuertitur. Quid, non ad Chremetem dicitur, ſed ad illum tranſeuntis eſt, & non conſiderantis quid dicat. Quid Chremes? Iraſcitur patri quod cogat Chremetem, quod nō neget vxorem. Noue dolet, non odio haberi, non repudiari. Qui denegarat ſe cōmiſſurum.] Non latuerat Pamphilū, repudiaſſe Chremetē. vnde & Dauus ait, Qui poſteaquā audierat non datum iri filio vxorem ſuo Id mutauit.] Non dixit, id, Id enim ad Denegarat. Cōmiſſurum.] Putabat nuptias. * & Chremetē mutare ſententiā. Id mutauit quoniā me immutatū παρόμοιον. Nā quoties verba ſunt παρόμοιον dicitur, quoties noīa, παρονομασία. Itáne obſtinatè.] Obſtinatè facere aliquid, eſt in alterius malum conatu facere perſeueranter, & in alterius perniciem nimis niti. Abſtrahat?] Magna vi verbi & proprietate vſus eſt, vnde illud eſt, Iphius & Pelias mecū diuellimur inde. Abſtrahat.] Magna indignatione vſus eſt: tanquam Chremes non tam filiæ cōſultum velit, quàm læſum Pamphilum

m. *Alia exclamatio eſt aduerſum ſocerum.* Adeon' inem.] *Neminem putat in genere humano ita infe- vt ſe: quod eſt cōmune omnium qui in aliquo maro- iſiſtant, itaq; non ſe. ſed conditionem humanā dolet, eritur natum eſſe quenquā qui poſſit eſſe tam miſer è eſt: ac per hoc ſe.* Adeon' hominem.] *Amatoriè, e nominato exiluit in gemitus. Sic Vergil. Aut ſi lux receſſit, Hector vbi eſt?* Inuenuſtū aut infelicem.] *uſtus eſt ſine venere. id eſt, ſine gratia, quem omnes ant repudientq; pulchræ, & quem deformes appetāt.* nuſtum aut infelicem.] *Inuenuſtus, cui diſplicens tur; infelix, cui placens negauit.* Aut infelicē quen- n vt ego ſum.] *Adeo ſe miſerū dicit, quod ſibi repu nō licet: vt propter ſe doleat humanum genus, in quo iquis tā miſer. Verg. Heu cadit in quenquam tantum* ? Vt ego ſum?] *ἀνακόλουθον eſt Vt: Quā enim infer- ouit, nō Vt.* Prò deum.] *Quàm ferueat indignatio- inc aſpice, quod frequenter exclamat.* Effugere.] *In ugere.* Quot modis contēptus: ſpretus.] *Si Chre- bretus, intelligimus Pamphilum dicere quod operam it, vt ſe repudiaret Chremes, vt ſupra dixit, Mutauit, me immutatum videt.* Quot modis cōtemptus.] *mes an Pamphilus?* Facta, tranſacta omnia.] *Pro- iale eſt in id negotij, de quo nihil ſuperſit ad agendū, t autem à Pamphilo: tranſacta etiā à Chremete.* Re- atus repetor.] *Quaſi hæc iniuria ſit, repudiare & ere. Et tale eſt in Eunucho, Excluſit, reuocat.* Niſi ſi ſt.] *Coniecturale argumentum.* Aliquid monſtri a- ca.] *Duplex cōtumelia, & monſtri & aliquid: minus ſet aliquod mōſtrum, ſic: Quid hominis vxorē habes? utauit genus, dicendo ea: quoniam fœmina eſt: Sic in ucho, Taces monſtrum hominis: non dicturus es?* Ali- l monſtri.] *Dum monſtrum dixerat, Ea, ſubiunxit, uā non verbis ſed ſentētiæ ſeruiens.* Nemini obtru- *Mire obtrudi, quaſi inuito, & totum cum iracundia udi, inſtringi, impingi.* Itur ad me.] *Dotē amator non at: & ad vilitatē trahit quod vltro venit, & q ſe re- Chremes.* Itur ad me.] *Quaſi ad hoſtem. Plautus in dulo, Itur ad me. Et Vergil. -ſimul enſe relicto, Ibat urialum properè.* Oratio hæc.] *Etiam pauca verba*

veteret

veteres orationem dicebant. Nam quid ego.] *Redit patrē, in quo noui hoc accuſat, negligenter eum agere qu noluit fieri.* Tantámne rem.] *ſummā voti ac nuptii* Præteriens modo.] *Hic oſtendit ſpecialiter quid pec uerit.* Pater præteriens modo mihi apud forun *Vndiq; conflatur excuſatio, ex facto, quod præteriens : tempore, quod modo : ex loco, quia in foro ; ex verbis, v tibi ducenda eſt. Mire ducenda : ſemper hoc genus de nationis neceſſitatem oſtendit, vt Verg. Vt pa em Troi ab rege petendum. Salluſt. Agendū atq; obuiam eund eſt.* Abi cito, & ſuſpende te.] *Ad Hodie, Cito retulit Vxor tibi ducenda eſt, Suſpende te* Ineptam ſaltem, ſam.] *Duo comparantur in defenſionem, aut vera, aut tempus accommodata. Ineptum eſt, quod à quouis rep hendi poteſt. Falſum, quod etiam prudentem poſſit f lere.* Quod ſi ego reſciſſem.] *Si mecum communi ſet prius.* Quid facerem.] *Ipſe ſe reprehendit.* Qu ſacerem?] ὑποφορά. Vt ne hoc facerem.] *Tacere & nota facerem, pro tacerem.* Sed nunc.] *Delibe tio & partes eius.* Amor, miſericordia.] *Hæc orati ſunt, cum vnum negotium in multas diſtrahimus par* Diuerſe trahunt.] *Pro in diuerſa trahunt.* Amor. *Neceſſario.* Miſericordia.] ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. *Miſericor huius, ἀμφιβολία.* Nuptiarum ſolicitatio.] *à pertur tione : quib. colligit conſulere non poſſe. Solicitudo eſt q inhæret mentibus. Solicitatio, quæ ab alio fit.* Tum pa pudor.] ἀμφιβολία. Qui me tam.] *Explanatio, in q pudendum ſit ſibi apud patrem, & ad illud ſpectat, T his rebus finem præſcripſiſti pater.* Eine ego].*Pronon hoc, vim qualitatis habet & eſt, An tali, tam bono.* Q me tam leni paſſus eſt animo.] *Atqui accuſabat e Sed amator eſt. Egóne vt aduerſer : Videtur inclinaſſe. ſecundū patris animum conſiſtat, ſed amore ad incerta rum deuoluitur.* Quorſum accidat.] *ad quam rem, q verſus.* Sed nunc peropus eſt.] *Calliditati fœmineæ aſtutiæ, ſententia hæc cōgruit.* Cum ipſa.] *Ipſa nunc mina mea.* Aduerſum hunc.] *apud hunc: vt alibi, E gratum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam.* Dum in d bio eſt animus.] *Translatio hæc eſt à mole alicuius pi deris, quæ ante quā in loco ſederit, cum incerta pendet,* *cilli*

'limè cõmouetur. Quis hic loquitur?] *hoc ſecum. de- de conuerſus, vt vid t, Myſis ſalue.* Salue.] *D ſ c le eſt iud inuenire verbum, quod ſic declinetur, ſalue, & ſal- te. quippe huius verbi per modos eſt rata de linatio.* uis hic loquitur?] *Principium Terent anum i iun- ndis perſonis.* O ſalue.] *O interiectio optantis aduen- m, aut repente perculſi.* Quid agit?] *Amatoriè, & fa- iliariter non addidit, quæ. Verg. Quæ mihi reddat eum, leo me ſoluat amantem* Rogas?] *Lenta quædam, & ſtis eſt reſponſio & dolore plena.* Laborat è dolore.] *upl cem laborem Glycerij eſſe dicit, vnũ partiudinis, al- rum curæ & ſolicitudinis nuptiarum Pãphili* Labo- t è dolore.] *Callidè aggreditur iuuenem: nam vtraq; opter illũ perpetitur, & dolorem & ſolicitudinem.* Atq; hoc.] *Myſis, quæ contra patrem ſuaſura eſt, incertum ueniens Pamphilum, facilè ad ſe cõuertit mentione do- næ ſuæ: & maxime quod addidit, cur illam ægrã eſſe di- t, quare ſtatim perfectũ eſt quod volebat, ait dicat Pam ilus, Egóne iſtuc conari queam?* Cõſtitutæ.] *Nec addit atre, ſed inuidioſe, quaſi & à Pamphilo ſint conſtitutæ. n timet in negotio?* In hunc diem.] *Idem enim dies eſt to placuerant deſtinatæ nuptiæ, quãuis Chremes denun- tuerat. Et ſupra, Hic nuptiis dictus eſt dies.* Tum autẽ.] *im, præterea, Tertiam ſolicitudinem habere Glyceriũ, ne ſeratur à Pãphilo.* Solicita eſt.] *Solicitudo rerum in- rtarum magis eſt.* Quod in hunc diem ſunt conſti- tæ nuptiæ.] *Hic certior metus eſt & grauior.* Egóne uc?] *Ideo ſic Pãphilus, quia illa inuidioſe non deſerere garis, dixit: ſed deſeras.* Egóne iſtuc conari?] *Nõ per- ere, ſed conari velle aliquid ad ſcelus, effectio eſt, etiamſi n poteſt fieri. hic enim voluntas, nõ factum damnatur. Verg. Auſi omnes immane nefas, auſoq; potiti.* Egóne nari.] *Leuius eſt cõnari, quàm facere.* Egóne propter e.] *Magna vis eſt in pronominibus & diuerſa ſunt, & ngula, & non præcipitantur, nec dicuntur vno ſpiritu: ut in Eunucho. Egóne illã, quæ me, quæ illum? Quæ il- um, deeſt amat: quæ me, deeſt non amat.* Egóne.] *Sua- nter, ſubauditur, vt fieri ſinam.* Quæ mihi ſuum ani- ũ.] *ab eius beneficiis.* Suum animum.] *quantum ad norem pertinet.* Atq; omnẽ vitam.] *Hoc eſt, vt marita*

ſeparet. Quę mihi ſuum animū, atq; omnem vitā credidit.] *Argumenta à conſequenti. Si eam deſerit, hæc ſubiiciuntur.* Quā ego animo egregiè charam.] *Egregiè præter cæteras, i. nimis.* Bene & pudice.] *Hic illud ſequitur, Lana & tela victū quæritans: vt hoc preſtruat bene & pudicè Glycerium eſſe educatā. Lana & tela victū q̃ritans. Et nō pertinet ad argumentum. niſi poſt vitā Glycerii intelligas.* Bene & pudice.] *ab honeſto.* Bene & pudice eius Doctum.] *Hanc ſententiam quaſi de exemplo p̄bat: nam bene educata eſt à Chryſide, quæ primo pudice vitam parce, & duriter agebat.* Coactum egeſtate.] *Propter quod Chryſis, inopia & cognatorum negligentia coacta.* Coactum egeſtate.] *Nō paupertate, ſed egeſtate, cui contrariū inopia, & cognatorum neglıgētia.* Haud vereor. *Acuit animum adoleſcētis cōtra patrem, cuius etiā nomen graue eſt.* Sed vim vt queas.] *Heu vereor ſubauditur. Vt, pro Ne non poſuit: vt ſit, Sed vereor ne non queas vim patris ferre. Et ne nō poſſis, non dānatio eſt, verū adoleſcentis p̄uocatio in cōtemptum patris.* Adeon' me ignauū. *A veriſimili* Ignauū.] *Quod aduerſum neceſſitatē proferendū fuit. id primū dixit, adeſſe ſibi virtutem, q̃ ſequuntur, ad fidē p̄tinent. Ita pro tempore cōtemptum patris pro fortitudine habet.* Ignauū.] *Ignauus eſt, qui vim non poteſt ferre, qui non eſt perſeuerans.* Adeon' porrò ingratum.] *Porrò cōiunctio eſt expletiua, aliàs aduerbiū temporis.* Ignauū & ingratum.] αὔξησις *eſt.* Inhumanum aut ferum.] *Poſt ſubiecta dixit, Adeon' porrò ingratū aut inhumanum. Mira omnis cōuerſio, non enim dixit, Adeon' me obſequentem patri exiſtimas, adeo gratū adeo piū, ac manſuetum? ita amatoris per omnia ſeruat conditiones. oratoriè hoc colligatur, ſcelus eſſe ſi pareret nunc patri.* neq; me cōſuetudo.] *Non ordinem reddit. ferum enim reddit ad manſuetum, quod etiā feræ manſueſcunt.* Nec amor.] *Ad illud, Inhumanum. amor nanq; vehement eſt in homines. Vergil. Quid iuuenis, magnum cui versat in oſſibus ignem Durus amor.* Pudor.] *Ad ingratum retulit.* Vt neq; me conſuetudo, neq; amor.] ἀπόδοσις *ſuperiora, Cōſuetudo aduerſus feritatem, Amor, aduerſus inhumanitatem. Pudor, aduerſus ingratū animum.* Commoueat, neq; commoneat.] αὔξησις *eſt ad maiora.*

ſeru-

uem fidem.] *Exquiſite, non dixit, vt contemnam pa-m.* Vnũ hoc ſcio.] *In eodem hæret, vt exciiet iuuenem, r; audire ſe fingit quod dicit.* Vnum hoc ſcio.] *Vide ìm callida ſint quæ à Myſide ſubiiciuntur ad irritan-n promiſſionem Pãphili.* Vnum hoc ſcio] *Subiicit il-rua ardentem incendãt magis, nã dixit ille omnia quib. itur ſeruare fidẽ: ſed de merito eius aut nihil dixit, aut um.* Vnũ hoc ſcio.] *quaſi hoc dicat, Quid tu facturus equidem neſcio. ſed vnum ſcio.* Vt memor eſſes ſui.] *udioſe, quaſi oblito. adeo cõmonetur hoc dicto Pamphi-* Vt memor eſſes ſui.] *Bene præterito: quoniam quæ terita ſunt, in recordatione magis lachrymabilia ſunt: Verg. -cui paruus Iulus. Cui pater, & cõiunx quondam dicta relinquor. Idem alibi, Per caput hoc iuro, per id pater ante ſolebat.* O Myſis Myſis.] *Primum vocan alterum increpãdi eſt.* Etiã nunc ſcripta.] *Id argume n eſt quã viuæ memor ſit, qui etiam mortuæ verborum ninerit Chryſidis de Glycerio.* Iam ferme.] *Ferme ad-bitum eſt feſtinãtis.* Moriens me vocat.] *Ex tempore banit locutum vera eſſe, non ficta & ſimulata, nam qui ſunt. ſpe lõgioris vitæ adulantur. Verg. Et dulceis mo-s reminiſcitur Argos.* Iã ferme moriens.] *Affectus mpore, quod poſtrema vox erat.* Acceſſi: vos ſemotæ: s ſoli.] *Figuræ propriæ Terẽtianæ, ἀσυνδετον καὶ ἔκλειψις. ſemotæ, deeſt, eſtis. Nos ſoli, deeſt remãſimus, vt eſt il-, Egone illã, quæ illũ, quæ me?* Vos ſemotæ: nos ſoli.] *inuit fidẽ, quod ſoli fuimus, quod nemo teſtis. An timuit, ne pater ante firmatũ amorem cognoſceret?* Incipit.] *De-licere. Præparat o. & quaſi veſtibulũ orationis eſt. In-io dicitur orationis, quæ lõga taciturnitate, meditatè, uiterq; profertur. vt Verg. Tum pater omnipotens, rerũ ſumma poteſtas Infit.* Mi Pãphile.] *μιμήσις per προ-σωποποιΐαν. & principiũ à blandimento.* Mi Pamphile.] *tatus eſt etiã blandimentũ Chryſidis.* Huius formam ; ętatẽ. *Amat cõpendium laſſitudo, formã. n. dicendo, chritudinẽ ſignificat: ætatem, quod parua.* Huius formã ; ætatẽ.] *Duplex cauſa cõmendationis, forma, & ætas. upra, For è vnã aſpicio adoleſcentulam Forma, &c* Mi phile.] *Vide redditam voci morientis denſis interuallis rapiã orationem, vtpote laſſo anhelitu interueniente.*

Vtræq; res inutiles.] *Legitur & vtiles.* Et ad pudici-
tiam.] *Propter formam dixit.* Et ad rem tutandā.] *Pro-
pter ætatem.* ἀπὸ κοινοῦ. Quod te per.] *Quod, ꝓpter quod*
vt, Quod te per ſuperos, & eſt ordo, propter quod te or
Per hanc dexteram.] *Tenet eum, vt apparet. Per hanc*
dexteram, Fidei & fœderis membrum. Ad manum fit con-
uentio. Et ingenium.] *Legitur & genium.* Per huius
ſolitudinē.] *Legitur & ſolicitudinem.* Obteſtor.] *Ob-*
teſtatio dicitur, qū eum adiuramus, quem rogamus. Or-
mus p eas res ꝓpter quas rogamus. Verg.-per euerſæ gen-
tor fumantia Troię Excidia obteſtor. Ne abs te hanc ſe-
greges, neu deſeras.] *Ad fidē, ne ſegreges retulit. ad ſo-*
tudinem. ne deſeras: h.e. ne aliā ducas aut amare deſin-
etiamſi aliā ducas Ne abs te hanc ſegreges] *Quaſi*
pſam manu tenens, Hanc propter formam & ætatem. S-
greges.] *Hoc verbum ſimplex fieri nō poteſt, neu deſer-*
poſtremo Te obteſtor. Sextum [illegible] *dixit.* [illegible] *Qu-*
ego te per hanc dextram oro. Si te in germani.] *Sic te*
dicimus, quando præſtitimus aliquid, & tamen nolum
exprobrare, vt Verg. Si qua tuis vnquā pro me pater H-
tacus aris Dona tulit. Et alibi, Si bene quid de te mer
In germani fratris.] *Nō fratris ſolum, ſed etiā germa-*
Siue hæc te ſolū.] *Si aut te mihi quoq; prætulit aut*
lum alium nouerit amatorem in domo meretricis. Me-
gera.] *Hoc quaſi amāti vtile fuit Verg. Fuit aut tibi q-*
quam Dulce meum. Te iſti virum do.] *Hæc vt dixim*
& ſingula ſunt, & non præcipitantur, nec dicuntur
ſpiritu. Amicū.] *Poteſt enim & maritus eſſe ſed nō a-*
cus, ſed affectu mariti retulit amicū. Tutorē.] *Quaſi*
bæ. Patrem] *Quaſi paruæ.* Virum.] *Ne ſegreges.* A-
cum] *Ne deſeras.* Patrem.] *Ad illud quod agit, Et ad*
dicitiam. Bona noſtra tibi hęc cōmendo, & tuæ c-
mitto fidei] *Concluſio per mandatum & obteſtation-*
efficax ſatis. Te iſti virum do.] *Apparet q iunctis dex-*
hæc dicebat, ideo &, Per hāc dextrā te oro. Bona noſtr-
Hæc verba quaſi ſupellectilem ſuā oſtendentis ſunt. Bo-
noſtra.] *Hoc eſt, Ad rem tutandā.* Hanc mihi in ma-
dat.] *Confirmatæ ſunt legitimæ nuptiæ per in manū c-*
uentionē. Et mire hanc non huius manum. Mors con-
nuo ipſam occupat] *Quo magis memorem eſſe opo-*
teri

rum : poſt quæ illa nihil locuta eſt. Accepi.] Proprie aſi vxorem. Acceptam ſeruabo.] Concluſit partē deerationis ſuæ per electionē. Sed cur tu.] Corripit, quod eat ab illa. Cur non interrogantis, ſed corripientis eſt, & repantis, quod Glycerium deſerat. Obſtetricem.] Quæ em tulerit parienti, obſtetrix dicitur: vnde & parturiēſer opem clamant. Propterea atque audin?] Et inrogatio quo eat, & reuocatio ad argumentum magni ior is accedit Verbum vnum caue de nuptijs.] Deeſt tas, figura ἔκλειψις. De nuptiis.] Non quod hodie furas neſcierit Glycerium : ſed quod illas hodie indixerit ter filio: cum ſupra & Pamphilo & Glycerio diſturbatæ drentur. Quia ſunt conſtitutæ in hunc diem. Caue.] nnotant quidam caue hic corripiendū eſſe. Ne ad morım hoc etiam.] Iterum ἔκλειψις. deeſt enim, accedat.

CTVS SECVNDI SCENA I.

CHARINVS, *adoleſcens*. BIRRIA, *ſeruus*. PAMPHILVS.

QVID ais Birria? daturne illa hodie Pamphilo — Dimeter eſt.
* nuptū? B. ſic eſt. C. qui ſcis? B. apud forū modo — * Senarij.
e Dauo audiuj. CH. vę miſero mihi, vt animus in
ɔe, atq; in timore vſq; antehac attentus fuit:
a poſtquam adempta ſpes eſt, laſſus: cura confectus ſtupet. — Tetrā. Iam.
. Quæſo ædepol Charine, quoniam id fieri quod (vis non poteſt, velis id
uod poſſit. CH. nihil aliud niſi Philumenam volo. — Senarius.
IR. Ah, quanto ſatius eſt, te id dare operam, — Monometer.
ui iſtū amorē ex * animo dimoueas tuo, quàm id loqui, — Duo troch. tetrametri.
uo magis libido fruſtra incendatur tua. — Aliàs, corde eijcias tuo.
HA. Facile omnes, quum valemus, recta conſilia ægrotis damus.
u ſi hic ſis, aliter ſentias. BIR. age, vt lubet. C. ſed Pamphilum
ideo. omnia experiri certum eſt prius, quàm pereo. BIR. quid hic agit?
HA. Ipſum hunc orabo: huic ſupplicabo: amorem huic narrabo meum:

Aliàs prodat.

Credo impetrabo, vt aliquot ſaltem nuptijs *pro trahat dies. (CH. Birria

Interea fiet aliquid ſpero. BI. id aliquid nihil eſt

Aliàs, quid niſi nihil.

Quid tibi videtur? adeon' ad eum? B. quid * ni? ſi nihil impetres, (ri

Iambic. Trimet.

Vt te arbitretur ſibi paratum mœchũ, ſi illam duxe

CH. * Abi hinc in malam crucem cum ſuſpicion iſtac, ſcelus.

* Suſpicor, abin, aut, abeas, legẽdũ, vt conſtet verſus.

PA. Charinum video. ſalue. CH. ô ſalue Pamphile:

Ad te venio, ſpem, ſalutem, auxilium, conſilium ex petens. (piam

Elidiur ſ ſin (iſtud)

PA. Neq; pol conſilij locum habeo, neq; auxilij co

Sed iſtud quidnam eſt? CH. hodie vxorem ducis? PA aiunt. CH. Pamphile, (CHA. hei mih

Si id facis, hodie poſtremum me vides. PA. quid ita

Vereor dicere. huic dic quæſo Birria. BI. ego dicam PA. quid eſt? (ſentit. ch. o dum dic mih

BIR. Sponſam hic tuam amat. P. ne iſte haud mec

Nunquidnam amplius tibi cum illa fuit, Charin CH. ah Pamphile,

Nihil. P quam vellem. CH. nunc te per amicitiam, per amorem obſecro,

Principio vt ne ducas. P. dabo equidem operan CH. ſed ſi id non potes, (aliquot di

Aut tibi nuptiæ hæ ſunt cordi. PA. cordi? CH. ſalte

Si diuidis) iã verſus cõſtat

Profer, dum proficiſcor aliquò, ne videam. PA. au nunc iam:

Iamb. tetrameter niſi elidas u in (poſtulare.)

Ego Charine neutiquam officium eſſe liberi put

Cum is nihil promereat, poſtulare id gratiæ appo ni ſibi.

* Trochaici

Nuptias effugere ego iſtas malo, quàm tu adip ſcier.

CH. Reddidiſti animum, PA. nunc ſi quid potes a tu, aut hic Birrhia,

Facite, fingite, inuenite, efficite, qui detur tibi.

Ego id agam, mihi qui ne detur. CH. ſat habeo. P Dauum optime (haud quicquam nih

Video, cuius conſilio fretus ſum. C. at tu hercl

Nihil ea, quæ nihil opus ſunt ſcire. fugin' hinc? B. ego verò, ac lubens.

Qui

QVid ais Birria.] *In hoc colloquio altera pars oſtenditur fabulæ. Siquidem Andria ex duorum adoleſcentium pauoribus, gaudiiſque componitur, cùm ferè ſolam Leciram Terentius ex vnius comœdia adoleſcentis effecerit.* Quid ais Birria? *Has perſonas Terentius addidit fabulæ, nam non ſunt apud Menandrum, ne τραγικώτερον ſeret: Philumenam ſpretam relinquere ſine ſponſo, Pamphilo aliam ducente.* Quid ais Birria?] *Ex verbis Charini apparet Birriam nunciaſſe nuptias futuras cum Pamphilo: nec adducitur tamen vt ſtatim credat, & accommodet animum. Sæpius ergo repetit interrogando. Et bene illa, velut amatoriè, de certa loqueretur perſona. Sic Vergil. Solam nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere ſenſus. Ergo non AEneas, ſed ille. Et item hæc, non Philumena, ſed illa dixit.* Quid ais Birria?] *Miratur magis, quàm interrogat, vel potius indignatur.* Sic eſt.] *Hoc cum indignatione ſtomachi dixit.* Qui ſcis.] Non vult enim verum eſſe.] *Qui quatenus, vnde hoc ſcis?* Apud forū.] *De loco, De tempore, Modo, de perſona, De Dauo.* Væ miſero.] *Tandem aliquando peruictus eſt vt crederet. Væ interiectio in his rebus quas execramus.* Apud forū modò de Dauo audiui.] *Plurima dixit ad confirmandum Birria, quando interrogatus eſt: à loco, à tempore, à perſona.* Vſque ante hac. *Id eſt, ante quam tua verba audirem, & duas propoſitiones poſuit vt dicitur: ſed vna eſt tātum, velut aduerbium, non iam præpoſitio.* Attentus fuit.] *Vt attentius audire dicitur.* Vſq; antehac attentus.] *Nulla præpoſitio præpoſitioni adiungi ſeparatim poteſt. Vſque eiuſmodi eſt, vt ſine aliqua pͥpoſitione raro inueniatur.* Laſſus, cura cōfectus, ſtupet.] *Laſſus cura, ex præterita ſpe, nunc Confectus, id eſt, ſic vulneratus, aut percuſſus, vt ſanari non poſſit.* Laſſus, cura confectus, ſtupet.] *Laſſus, adempta attentione. Cura confectus, confirmato timore. Stupet, abiecta ſpe.* Quæſo ædepol.] *Obiurgantis eſt Quæſo, vel etiam rogantis.* Quoniam non poteſt.] *Conſolatio ad id quod fieri non poteſt, ſuadens.* Id velis quod poſſis.] *Prouerbiale.* Nihil aliud.] *Hoc magis gemitu amatorio, quàm vt reſponderet Birriæ, dicit: quaſi magis Philumenam velit, quàm vitam & lucem. Idē alibi, In ea me oblector: ſolū, id eſt, charum mihi. Nō enim dixit, Nul-*

Iam volo aliam quàm Philumenam: ſed, Nihil volo aliud quod infin[illegible] eſt. Qui iſtum] *Qui pro vt.* Ex animo dimoueas.] *Legitur ex corde eÿcias.*

Tu ſi hic ſis.] *Hoc geſtu ſcenico melius commendatur. N[illegible] hæc magis ſpectatoribus quam lectorib. ſcripta ſunt. Hic [illegible] ſeipſum oſtendens dicit. & eſt Hic pronomen.* Sed Pamphilum.] *Sed inceptiuum, pro atque eccum Pamphilum: vt Salluſtius: Sed & Metellus in vulnere. Hoc non diſcretiuum: vt ſi dicas, ſapiens ſed miſer: hic enim diſcretiuum erit.* Age, age, vt lubet.] *Aduerſus hæc nõ habui quid loqueretur, & eſt permiſſio reprobantis ea quæ conſentit.* Sed Pamphilum video.] *Hæc per ἀποστροφὴν finguntur.* Omnia experiri.] *Idem alibi, Omnia prius experiri, quàm armis ſapientem decet. Verg. hanc quoque poſuit ſententiam: Ne quid inexpertum fruſtra moritura relinquat.* Ipſum hunc] *Bene ipſum quaſi autorẽ & principem, refertur etiam ad dignitatem.* Orabo: huic ſupplicabo.] *Oramus, quæ bona ſunt: Supplicamus in aduerſis magis, vel cum lachrymis.* Amorem.] *Non ſtudium aut voluntatem: ſed amorem. Nec petam: ſed narrabo dixit: totum magnificè.* Hunc orabo, huic ſupplicabo *Proœmia ſunt petitionis, quibus oſtendit poeta rationem qua noua, & improba res, tamen petitur.* Vt aliquot ſaltem.] *Saltem deſperatis rebus ſolam petentes ſalutem, hoc verbo vtimur. Prodat verò proferat, prolatet, differat. Lucil. in quinto, An porro prodenda dies ſit.* Interea fit aliquid.] *Tale eſt hoc, quale illud, Interea aliquid acciderit boni. Sed nihil illum dixiſſe, poeta per ſeruum oſtendit, a[illegible]cendo, id aliquid nihil eſt.* Fiet aliquid.] *Vt ſupra imperabo.* Adeon' ad eum.] *Conſuetudine magis quam ratione dicitur, vnum enim Ad abundat.* Quid niſi nihil, impetres?] *Quid niſi nihil impetres vt te, &c. In vtroque idem ſenſus eſt: ſed ſuperior per εἰρωνείαν, inferior ad ſimplicem explanationem ſoluitur. Et ſi Quid ni legitur, ſubaudiendum, adeas: vt ſit, Quid ni adeas? vt ſi nihil impetres te arbitretur paratum mœchum, ſi illam duxerit.* Si nihil impetres.] *Impetres per ὑστερολογίαν dictum, videtur pro petas, quoniam petitionem ſæpe impetratio ſequitur.* Charinum video.] *Non imperite Pamphilum priorem [illegible] qui fecit, ſed vt fiduciam det Charino loquendi, quod [illegible]*

Ve

lius eleganter, Heus, inquit, iuuenes monſtrate, mea- Vidiſtis ſi quam hic errantem forte ſororum. Chari- video.] *Ad hoc prior incipit Pamphilus, vt ad con- nem Charino minus clauſa veræ pudore ſit via.* Conſi- expetens.] *Eleganter: quoniam demens & improbũ :od petit. nouiſſimum poſuit conſilium: vt ſi non poſſit di, vel conſilium expetat ad ſanandum dementiam. o, Tu da ſalutem, qui ſpem dediſti.* Salutem, auxi- , conſilium expetens.] *Vt in petitionibus fieri ſo- neſi ium petens vtitur partibus deliberatiuæ.* Neq; conſilij locum.] *Apud amantem neque conſilij tas, apud inopem neque copia auxilij. His duobus o- it etiam ſeſe amatorem. Neque pol conſilij locum ha- uia amo, neque auxilij, quia ſum miſer.* Sed iſtud nam eſt.] *Hoc ſi non adderet, locus confitendi amo- arino nullus fuiſſet.* Hodie vxorem ducis?] *Vide m interrogationem, ante confeſſionem.* Aiunt.] *De ea cimus, quam volumus eſſe falſam.* Si id facis.] *Nihil , quàm ſe moriturum dixit pudenda dicturus. Inde m eſt, vt ille inſtantius quæreret cauſam.* Hodie po- nũ.] *Plus dixit, quàm ſi dixiſſet, Morior hodie.* Ho- oſtremum.] *An neceſſario? quia viuere non poteſt. oſtremum aduerbium eſt.* Sponſam hic tua amat.] *la cunctatione Birria, ſed facetè παῤῥησίᾳ ſeruili pa- ſimè narrat.* Næ iſte haud.] *Næ, valde: vt & Cicero lli vehementer errant. Senſus hic eſt, Non id amat l amo, nec id odio habet quod odi. hoc eſt, valde iuſte, it, non mecum ſentit: id amat, quod ego odi.* Sponſam tuam amat.] *Callide & ſponſam, & amat: hoc eſt, e adhuc vxor tua eſt, neque aliquid amiſit, Quia a- tantum.* Næ iſte haud mecum ſentit.] *Næ, valde: vt quidam volunt, o quam. Lucilius in* 10. *Næ in arce em diſcerpſi magnifice inquit.* Nihilne amplius tibi illa fuit?] *Artificioſe perſonam expreſſit Terentius tias recuſantem: & ſimul τὸ πρέπον virgini ſeruauit.* am vellem.] *Vſque vt eſſet cauſa recuſandæ.* Per a- itiam.] *Suam & Pamphili.* Et per amorem.] *Suum, um circa virginem.* Vt ne ducas.] *Sufficeret dixiſſe, ucas.* Dabo equidem operam.] *Plus illi promiſit, m ille popoſcit.* Non poteſt.] *Deeſt fieri, & ad hu*

patrem retulit. Aut tibi hæ nuptiæ.] *Hoc ad Pamphi pertinet, non enim vnum & idem eſt. nam ſi idem eſſet: ptiæ hæ ſunt tibi cordi, ſuperuacuum eſſet additum.* C di?] *Animo, acute.* Dabo equidem operam.] *Pron ciatione leuandum eſt Plus enim dixit, dabo operã: q ſi diceret, non ducam.* Saltem aliquo.] *Primo quæ iora ſunt, petit: poſtremo quę ex his videntur minima hoc arte. vt, Incute vim ventis, ſubmerſaſque obrue p pes. Et ad poſtremum, Aut age diuerſas, & diſiice cor ponto.* Profer.] *Prolata, proauc, differ.* Aliquo ne vid *Aliquo dixit, vt exilium eſſet incertum.* Audi n iam.] *Correptio impatientis, qui non ſuſtineat au de exilio.* Ego Charine.] *Sententiæ quæ ex pr minibus incipiunt, feræ ſemper, ſed vera promitt Vergilius, Me natum nulli veterum ſociare procor Fas erit.* Ego Charine. Neutiquam officium.] *ſus hic eſt, non puto, inquit, hominem liberum, qui nihil præſtet, habere gratiam ſibi poſcat. Ergo quum nihil præſtem, nolo mihi gratias agas, non enim tui ſam fugio, quod prius quam me peteres, magis nole ducere, quã tu cupis.* Cũ nihil promereat.] *Merei aliquid mercedis pro labore ſumere. cũ dicimus, Nihi retur, hoc intelligitur, nihil mercedis dignus eſt acci* Neutiquã.] *Vna pars eſt orationis, pro nequaquã, A lio modo dicitur, cum is nihil promereat, i. præſtet. vt gilius, Quiq; ſui memores alios fecere merendo. Et, N quam regina negabo Promeritam. E contrario, lædit. cõmerui, aut peccaui pater? Cũ is nihil promereat. Lal vel mereatur, vel mercedis petere debeat, vt Quid machæra? Plautus in Pſeudulo id gratiæ apponi ſibi. in gratiã ſuam, i. ſibi gratiã mereri.* Nuptias effug *Interpoſita diſtinctione, vultuoſe hoc dicitur, hoc eſt, geſtu.* Reddidiſti animum.] *Plus dici non potuit.* tu aut hic, Birria.] *Hic δεικτικῶς quaſi efficacior ſtendit. ergo ad cõparationẽ alterius refertur.* Facite, gite, inuenite, efficite.] *Fit quod verũ eſt; Fingitur falſum eſt; Inuenitur ne temere fiat: inuenite ergo, dicit poſt cogitationem* Efficite.] *Id eſt in effectũ perd. Salluſtius, Nã & prius quã incipias, conſulto, & vbi ſueris, mature facto opus eſt.* Facite, fingite, inuei

expreſſit Pamphili animum nuptias recuſantis, cui quid dixerit parum eſt. Qui detur.] *Qui pro quemadmodum.* Ne mihi.] *Veteres frequenter ne pro non dice-* .Ego id agam, mihi qui ne detur.] *Non dixit, ego nſtabo vt ducam, ſed quod eſt amplius, & recte viri opera opus: non enim continuo ducet Charinus, ſi non rit Pamphilus.* Sat habeo.] *Sic antiqui pro ſufficit: abeo dicebant, an vel abundat?* At tu hercle.] *Deeſt, , dicis, nuncias* Niſi ea quæ.] *Hoc eſt Datúrne illa Pamphilo nuptum? B. Sic eſt. C. Qui ſcis? B. Apud ſo- modo de Dauo audiui. Quod memor eſt Charinus ſe libenter audiſſe.* Fugin' hinc?] *Comminantis eſt, & ntis à ſe.* Ego vero, ac lubens.] *Nemo libenter fu- niſi coactus neceſſitate. Hic, etiam lubens dixit: quod libenter.*

ACTVS II. SCENA II.

AVVS. CHARINVS. PAMPHILVS.

boni, boni quid porto: ſed vbi inueniam Pamphilum? Troch. tetra.

netum, in quo nunc eſt, adimam, atque ex- leam animum gaudio?

. Lætus eſt, neſcio quid. PAM. nihil eſt: nondum æc reſciuit mala. (ratas nuptias.

Quem ego nunc credo, ſi iam audierit ſibi pa- Audin' tu illum? DA. toto me oppido exanima- am quærere.

vbi quæram? aut quo nunc primum intendam? H. ceſſas alloqui?

*Habeo. PAM. Daue ades: reſiſte. DA. quis ho- *aliàs, abeo. no eſt qui me? ô Pamphile, (vos volo. pſum quæro. euge ô Charine: ambo opportune. Daue perij. DA. quin tu hoc audi. CH. interij. DA. quid timeas, ſcio. (tu quid ſcio.

M. Mea quidem hercle in dubio eſt vita. DA. & M. Nuptiæ mihi. DA. †& id ſcio. PAM. hodie. DA. †al.[illegible] Obtundis, tametſi intelligo.

Daues, ne ducas tu illam tu autem, vt ducas. CHA. em tenes. (eſt: me vide.

M. Iſtuc ipſum. DA. atq; iſtuc ipſum, nihil pericli

PAM.

PAM. Obſecro te, quàm primum hoc me lib
miſerum metu. DA. hem
Libero, vxorem tibi iam non dat Chremes. PA
quî ſcis? DA. ſcio. (d
*Tuus pater modo me prehendit. ait tibi vxor
Se hodie. item alia multa, quæ nunc non eſt narr
di locus.
Continuo ad te properans percurro ad forum
dicam tibi hæc. (loci
Vbi te non inuenio, ibi aſcendo in quendã excelſ
Circumſpicio: nuſquã. fortè ibi huius video Birri
Rogo, negat vidiſſe. mihi moleſtum. quid agam
gito. (h
Redeunti interea ex ipſa re mihi incidit *ſuſpi
Paululũ obſoni. ipſus triſtis, de improuiſo nup
Non cohærent. PAM. quorſum nam iſtuc? DA.
me continuo ad Chremem: (c
Quum illò aduenio, ſolitudo ante oſtiũ. iam id g
CHA. Rectè dicis, perge. DA. maneo, interea *intr
neminem
Video, exire neminem: matronam nullam: in æ
Nihil ornati, nihil tumulti: acceſſi intro. aſpexi.
Scio, magnum ſignum. DA. num videntur conu
re hæc nuptiis?
PAM. Non opinor Daue. DA. opinor narras? nor
ctè accipis, (Chre
Certa res eſt. etiam puerum inde abiens con
Olera, & piſciculos minutos ferre obulo in cœ
ſeni, (nullus quid
CHA. Liberatus ſum Daue hodie tua opera. D
CHA. Quid ita? nempe huic prorſus illam non
DA. ridiculum caput. (c
Quaſi neceſſe ſit, ſi huic nõ dat, te illam vxorem
Niſi vides, niſi ſenis amicos oras, amabis. CHA.
ne mones: (V
Ibo, etſi hercle ſæpe iam me ſpes hæc fruſtrata

*Tuus vnica ſyllaba eſt.

*In (ſuſpicio antepenul. producitur.

*Introire tri ſyllabum eſt.

DI boni.] *Hæc ſcena conſilium continet perſonarum quas maxime pertinet argumentum. Et hic eſt locu quo, vt fieri ſolet, fortuna miſta rebus diſpoſitis, ma tu*

as dat. Di boni, boni quid porto.] *Non mirum ?infolétius Danus exultat, qui vt Simo dicebat, timifuit vt ipſi Danus, etiam deſperauit ex nuptiarum re, quas nunc falſas comperit.* Di boni, boni quid o.] *Ex proximo repetiuit bis: ſed tamen alterū, nomiio plurali: alterum genitiuo ſingulari dictū eſt.* Quid o.] *Non ſolum corpore, ſed etiam animo portamus bona, quam mala. Sic alibi, Ne quid Andria apportet* . Vt metum in quo nunc eſt, adimam, atque exm animum gaudio.] *Ordine locutus eſt. prius enim im adimere: ſic demum gaudio perfundere. Hic ordo n in laude ſeruatur.* Neſcio quid.] *Deeſt propter: vt propter neſcio quid.* Quid.] *Aduerbiale.* Exanima-.] *Perterritum, perturbatum.* Sed vbi quæram?] *ic in omnes ſe partes verſat, quærens quo dirigat cur* Habeo.] *Videtur quaſi conſtitiſſe: deinde quaſi elegiſio pergat. Habeo per h inueni. legitur & abeo: vti meilli dicatur, Reſiſte* Quis homo eſt qui me? ô Pame.] *Ante videt, quam compleat orationem.*

uge ô Charine.] *Euge modo pro interiectione poſieſt.* Opportune.] *Deeſt adeſtis: non, opportune vos* .Daue perij] *Proprium eſt dolentibus præfeſtinare dolen:. ἀπόλωλα. Habet nonnullum affectum quod idit. Daue* Quin tu.] *Quin modo pro imo: aliàs cur* Mea quidem hercle.] *Videtur Charinus plus dixiſ- Perij, quàm Pamphilus. Mea quidem hercle certe in io eſt vita Sed non eſt hoc. Illus enim Pamphilus dixit. n qui viuit non poteſt interiiſſe: is autem qui viuit, vipoteſt in dubio habere. Ideo & iurauit Hercle: & afians iuſiurandum certe addidit: Bene certe: quaſi illud rij, falſum ſit Ita Pamphilus plus fecit periturum ſe eſcendo, quam Charinus interiiſſe* Et quid tu, ſcio.] *a compendia, quæ contrahit Poeta longitudine fabunec tamen perdit affectus perſonarum.* Et tu quid.] *ſt, timeas.* Et id ſcio] *ἐν ὑποκρίσει. tanquam dicat, nieſt.* Et id ſcio.] *Legitur, etſi ſcio* Hodie] *Tempus adit tanquam rem ſciens.* Obtundis.] *Sæpe repetendo, i- dicere, obtundere eſt translatio à fabris, qui ſæpe reunt tundendo aliquid malleo, & idem obtundunt, & etant. Obtundis. tametſi poteſt eſſe ἀπὸ κοινοῦ: ſed ſimee*

vius eſt, & melius ſubdiſtinguere. Id paues.] *Deeſt ob ſit ob id. hoc autem Pamphilo dicit.* Tu autem vt duca *Pro ne non, Vt poſuit. Hoc, Charino.* Atque iſtuc ipſun ἐν ὑποκρίσει. *Ille enim hoc idem dixerat cum exclamat ne: quod quaſi vanum contemnit.* Me vide.] *Vtrum læ ſum? an me ſpecta fidei datorem: vt dici ſolet me habe, reſpice.* Obſecro te.] *Cum precibus & tempus admiſci Et bene libera: perfecta enim ſecuritas, liberatio nomi tur.* Hem.] *Ecce, demonſtratio eſt facti.* Vxorem t iam non dat Chremes.] *Oratoriè à ſumma cœpit: cu partes, multis dicentur.* Iam non dat.] *Bene Iam, qu ſi non dixiſſet, intelligeret Pamphilus vel poſtea Chre tem filiam eſſe daturum. Sed addito Iam, plena ſecuri eſt. Iam enim renunciatio eſt perpetuitatis.* Scio.] *Præ ratio eſt auditoris ad eam narrationem, quæ oſtendit gumenta falſarum nuptiarum.* Me prehendit.] *prendit. Addita aſpiratione geminauit ſyllabam. Et hendit dixit, quaſi vitantem ac fugientem.* Ait tibi.] *proprie: quia contemnenda dicuntur.* Ait tibi vxor dare ſe.] *Coniecturam facit ex malis, quæ præceſſeru* Ait tibi vxorem dare ſe.] *Dicit cur primo crediderit ras, dicturus ſubinde cur falſas.* Item alia multa.] *E diſtulit narrationem, ne ſi audirent Charinus & Bir deſinant dolos ſtruere aduerſum vigilantiſſimum ſen* Item alia multa.] *Commoda narratio à neceſſariis t tum. Minas autem ſenis prætermiſit, ne corrumperet b quæ nunciabat.* Quæ nunc.] *Argumentum eſt, quæ potuiſſe eum qui ſit tertius. nam timor curam parit.* N randi locus.] *Modo tempus, ſpatium.* Quæ nunc n eſt narrandi locus.] *Non vult dicere quam minac ſecum egerit ſenex, quamque inſtet nuptiis, ne Charin Birriamque de ſpe deiiciat, quos vult ſecum adniti, n xorem Pamphilus ducat.* Properans percurro.] *quantum dixerit properans & percurro, vt continua nem curſus oſtenderet.* Vbi te non inuenio.] *Vbi, m non eſt aduerbium loci, ſed temporis, pro poſtquam.* Vb non inuenio, ibi.] *A ſummo ad imum diuiſiones, qui dicta & facta continentur: ſub quorum genere ſunt tie nunc dictorum, nunc factorum, cum conſiderati rum perſonarumque.* Nuſquam.] *Deeſt vidi.* Video I

rian

.]*Deeſt,ſeruum,& rectè,dixerat enim, Apud forum de Dauo audiui.* Rogo.negat vidiſſe.] *Mira bre- ,& im.tanda.* Paululum obſoni.]*hinc eſt quod ait, um parce facere ſumptum.* Ipſus triſtis,de impro- nuptiæ.] *Mire & moraliter.ex his enim quæ facta ıt,docet quid feciſſe deberet,&,de improuiſo nuptiæ inciandum.* Ego me continuo.] *Et bene continuò remetem : vt ſi ab vtroq; hoc fieret,eſſet vera ſuſpicio* .Ego me continuo.]*Deeſt,duco,conſuetudine di- , & ἐλλειπτικῶς.* Egomet.] *Vna pars orationis eſt.* :metem.] *Chremem & Chremetem,vt Darē & Da-* .Solitudo ante hoſtium.] *Signa ab his quæ ſunt, ıon eſſe deceret.*Iam id gaudeo.] *Quaſi auerſum & ınſentientem Pamphilum excitat ad gaudium lætitia* ım id gaudeo.]*Sic Vergil.Cum venit aulæis iam ſe ı ſuperbis.*Recte dicis perge.] *Vultu enuntiãdum. icit Pamphilus.*Maneo.]*Ne ad parū temporis fuiſti,* ca.] *Tēporis longi ſignificatio.* Introire neminem.] *n factis.*Exire neminem.] *Quid ſi intus erant? ideo cire neminē.*Nihil ornati.]*ἀρχαϊσμὸς. Sic Salluſtius, Senati decreto ſeruitium ne ſit.* Signum.] *Proprie rgumento.*Non videntur.] *A ſequentib.argumen- .*Non opinor.] *Ille opinionem accommodat tantum, ıultum tribuit coniecturis.*Non opinor.]*Quoniam menta ſunt , & coniecturæ,opinor dixit. Nam contra onem,certa res eſt.quæ autē opinamur,putamus:quæ nus,incerta ſunt.*Opinor,narras?] *Bene à prima ad :dam perſonam* Piſciculos minutos.]*Sufficeret di- ıtiue piſciculos dixiſſe:Quod ſic minutos dixit:& pre- ,obolo eſſe emptos:quæ eſt vltima nummorum ſignifi- . Sunt enim genera minutorum piſcium quæ magno ant.Hic ergo etiam ex precio viliſſimos piſces ſignifica- it quid ſi minutos,ſed omnibus? Seni dixit, vt obſ[illegible] ſ oſtēderet cauſā.*Olera & piſciculos] [illegible] *-aliter,paululũobſonij:hic ſpecialiter dixit.* C[illegible]hremi.] *hremi,vt Vlyſſi & Achilli.*Etiā puer [illegible]] [illegible] *pro erea.*]In cœnā ſeni.] *Mire ſeni,cui eſt n[illegible] do-* Nullus.]*Pro non.vt alibi, Nullus dix[illegible]* [illegible] *pars orationis.*Ridiculum caput.] [illegible] *o enim ore contempto , ex aliis membris* [illegible] *velit*

ſig-

ſignificare & eſt ουνεκδοχὴ αὐτῆς. Qu iſi neceſſe huic non det, te illam vxorem ducere.] *Oſtendit* μερισμὸν *vitioſum hoc eſſe, in quo altero ſublato, non ne rio alterū relinquatur.* Niſi vides, niſi ſenis amice ras, ambis.] *Hoc labora Dauus quemadmodū Philu Charinus propriis labor pro mereatur vxorem.* Ni des, niſi ſenis amicos oras.] *Artificioſe Dauus C num excitat, vt ſi fieri poſſit adiuuetur negociū Pam dum ille ſibi prouidet.* Niſi vides.] *Prouides. A Magnarum rerū deſiderium & appetitus ambitio di Confirmata re à factis & à perſonis, deliberatiua naſ*

ACTVS SECVNDI SCENA

PAMPHILVS. DAVVS.

Troch. tetra. QVid igitur ſibi volt pater? cur ſimulat. D. d tibi (

Si ſuccenſeat nunc, quia non det tibi vxorem C

☞ In (ipſius) eliditur s. *Ipſus ſibi eſſe iniurius videatur, neque id iniu

Prius quàm tuum animum, vt ſeſe habeat ad ptias, perſpexerit.

Sed ſi tu negaris ducere, ibi culpam in te trans

Tum illæ turbæ fient. PAM. quid vis patiar? D. ter eſt Pamphile.

Difficile eſt. tum hæc ſola eſt mulier: dictum: ctum, inuenerit

Aliquam cauſam, quamobrem eiiciat oppido. eiiciat? DA. cito.

†Duę ſyllabę deſunt. forte ſcriptū erat, faciā Daue: & quoniā ſequitur nomē perſonæ, lector putauit idem bis poſitum.

PAM. Cedò igitur, quid faciam Daue? DA. dic t cturum. PAM. hem. DA. quid eſt?

PAM. Egóne dicam? DA. cur non? PAM. nunq faciam. DA. ne nega.

†PA Suadere noli DA. ex ea re quid fiat, vide.

PA. Vt ab illa excludar, hac concludar. DA. n

Nempe hoc ſic eſſe opinor dicturum patrem,

Ducas volo hodie vxorem. tu Ducam inquies.

*Iamb. trim. (omni) ſupereſt.

Cedò, quid iurgabit tecum? hic reddes omnia

Quæ nunc ſunt certa ei conſilia, incerta vt ſint,

Sine omni periculo. nam hocce haud dubiu quin Chremes

›i non det gnatam, nec tu ea cauſa minueris Iamb. tetrā.
:e quæ facis, ne is mutet ſuam ſententiam.
:ri dic velle: vt, cum velit, tibi iure iratus quæat.
m quod tu † ſperes, propulſabo facilè: vxorem *alias tu
iis moribus (rumpi ſinat meas.
bit nemo. † inopem inueniet † potius, quàm cor- † alliditur
l ſi æquo animo ferre accipiet, negligentem fe- in: in eniet)
eris. (boni. (potius dissyllabū eſt.
liam ocioſus quæret. interea aliquid acciderit †alias, Alia.
Itan' credis? DA. haud dubium id quidem eſt.
›A. vide quò me inducas. DA. quin taces?
Dicam, puerum autem ne reſciſcat mihi eſſe ab (vide) pyrrichius eſt.
lla, cautio eſt. (PAM. hanc fidem
pollicitus ſum ſuſceptur ū. DA. ô facinus audax.
i me obſecrauit, qui ſe ſciret non deſerturum, vt
iarem. (tiat.
Curabitur. ſed pater adeſt, caue te eſſe triſtē ſen-

Vid igitur ſibi vult pater?] *Hæc ſcena deliberatio-nem continet Daui & Pamphili. Et bene, Igitur. ſi e-falſæ ſunt nuptiæ, quid cogitat? ſtomachoſe etiam hoc t, Sibi vult. Virgilius: Quid vult concurſus ad amnē?* d.] *Id, ob id, propter id.* Neque id iniuria.] *Id eſt, vſ-adeo iniuſtus ſibi videbitur, vt ſe iniuſtitiæ ipſe con-net.* Perſpexerit.] *Perſpicere eſt ad plenum & perfe-m videre.* Tum illæ turbæ.] *Illæ ad terrorem retulit.* id vis patiar?] *Hoc eſt patiar'ne vxorem ducere?* Pa-eſt Pamphile.] *Hoc vultuoſè pronunciandum eſt. & e pater dixit: vt ipſo nomine videatur habere autorita-: & veluti dormitantem & oblitum poteſtatis pater-his rebus excitat.*

Quiduis patiar?] *Sunt qui quiduis, prò quicquid e-erit, intelligant: quia dixerat, Adeon' me ignauum pu-Alij pronunciant, vt ſit ſenſus, Quid me vis facere, an patiar, vxorem mihi dari? Pater eſt. A neceſſario argu-ntum.* Difficile eſt.] *Hoc eſt reſiſtere, contradicere: nphilo difficile, pernicioſum Glycerio.*

Sola autem.] *Sine defenſoribus proprijs, & ſola, & lier dixit.* Sola.] *Sine auxilio, ac per hoc deſerta.* Diffi-: eſt. *ἀποσιώπησις cum vultu. Deeſt reſiſtere.* Dictum factum.] *Prouerbium celeritatis, id eſt cito.* Inuene-

rit.] *Pro inueniet. Coniunctiuo modo pro indicatiuo vſ. eſt, & eſt honeſta locutio.* Quamobrem ejiciat.] *Calli ad eius periculū ſe conuertit, cui plus amator timet, qua ſibi: ideo vincitur ſtatim. Apparet autē Dauum male ſu dere; qui cum caueat Pamphilo, quum maxime formid ſenem.* Oppido.] *Ex ciuitate.* Eiiciat.] *miratur & ſtud* Cito.] *illo admirante hic etiam confirmauit, addidit tempus celeritatis.* Cedo.] *Singularis tantum numeri cætera etiā pluralis, vt ſalue, ſaluete.* Dic te ducturun *Pronuncia, dic: quaſi rem facilem, & nullius præiudi* Dic te ducturū.] *Hoc eſt quod initio verebatur.* Egó dicam.] *τὸ Ego ἔμφασιν habet: hoc eſt, vel quem non op teat dicere, vel quem non conueniat fallere atque ment* Cur non.] *Non interrogat, ſed facilitatem rei oſtendit.* Nunquam.] *Plus habet negationis, quàm Non.* Ex ea quid fiat vide.] *ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως* Vt ab illa exclud huc concludar.] *Mire hanc cum pronomine ſignificat: cens ab illa. Illi nec ſexum ſeruauit, ne vxor eſſe videat & ex ferarum translatione concludar dixit, vt alibi, C cluſam hic habeo vxorem ſæuam.* Vt ab illa exclud: *ἐν ὑποκρίσει. nam aliud infert atque intelligit Dauum cere.* Nempe hoc ſic eſſe.] *Coniectura, atque diuina an hoc, an illud venturum ſit.* Nempe hoc ſic eſſe c nor.] *Ab imitatione (μίμησις enim dicitur) deduci* Nempe hoc.] *A poſſibili* Cedo] *Cedo ſingulariter tum, cætera pluraliter.* Hic reddes omnia.] *Hic adu bium loci non eſt, ſed aduerbium temporis. vt Vergil Hic annis grauis atq; animi maturus Alethes.* Redd *Facies, reſtitues.* Cedo quid iurgabit.] *Ab vtili.* Inc vt fient] *Hic eſt euentus.* Sine omni periculo.] *hoc ſine ducenda Philumena.* Nec tu ea cauſa minuer *Hoc eſt, quod ſupra, id mutauit, quoniam me immi tum videt.* Nec tu ea cauſa] *Quia promiſeris te ducturum.* Ne is. *Chremes ſcilicet* Ne is mut *Ad conſilium redit, & coniungit euentum.* Patri dic le: vt cum velit.] *Scilicet ne ſecurus, quod non ſit C mes daturus filiam ſuam, parui faciat iram patris, & get vxorem ducere, vt pote fretus neminem alium ſibi c miſſurum coniugem.* Nam quod tu ſperes.] *Sunt pro ſperes, Timeas habeant. vt, ſit: Nam quod tu tin*

ſc.

licet aliam ducturum. Propulſabo.] Hoc eſt, cauſam men. eſt. monſtrabo. id eſt, oſtendam nihilominus te eſſe cturum alteram vxorem, etiamſi hanc non duxeris. Prolſabo.] Eleganter pro eo quod eſt repellam. His moris.] Deeſt aliquid vt ſit his morib. agenti, aut his morie prædito. Vxorem his moribus dabit nemo.] Ne. alteram quæret. Inueniet inopē.] ὑποφορὰ εὔστοχος. gligentem feceris.] Hoc eſt etiam in paratis nuptijs. iam ocioſus.] Ex ocio, hoc eſt ſecurus. Interea aliquid ni acciderit.] Scilicet ne, At quærendo inueniet. Inea aliquid. Mortem patris adoleſcenti indilecto pro io ſeruus oſtentat. Acciderit.] Et ad cauſam refertur: certe quia mortem patris bonum denunciat. Accide-] Nota acciderit etiam pro bono, & ab hoc, & apud veres frequentatum. Haud dubium.] Plus intulit, quā interrogatus. Inducas.] In eadem translatione permā- quia ſupra dixit, Huc concludar. Bona οἰκονομία, vt v iuſte Dauo ſuccenſeat Pamphilus. Quin taces?] Cur ſecurus es, ſignificat. nam nunc tacere, ſecurum eſſe ſificat: vt in Adelphis: Tace, egomet conueniam Pamphi- a. Et ideo ille, vt conſentire dicenti, Quin taces videre- : ait, Dicam vt ſcias illum non ſilentium ſed ſecuritatē eraſſe. Quin taces?] Correptio eſt ſilentium præcipien- de eo duntaxat, ne timeat de nuptijs, id eſt, eſto ſecurus: n tacere, ſecuri eſt. Puerum autem.] videtur hoc illi trarium eſſe: quod dixit, Quicquid peperiſſet, decreue- nt tollere. Sic ergo ſoluitur. Quod ibi ſeruus cum ſto- ho dixit, hic tantum Pamphilum verecunde locutum pimus. Puerum autem ne reſciſcat.] Aut diuinat: puerum pro quolibet ſexu, ſobolem hoc eſt fœtum: vt cquid peperiſſet decreuerunt tollere, vt Græci pueros δας. Homerus, καί εμος πρεσβυτέρους παῖδας. & Hora- , dicam & Alciden puerosque Ledæ. Cautio eſt.] tione opus eſt, hoc eſt, cauendum eſt. Nam pollicitus n.] Promiſſio, & pollicitatio eandem vim habent: ſed icitatio, maioris aſſeuerationis eſt. Hanc fidem.] Ordo vt hanc fidem ſibi darem, me obſecrauit, qui me ſciret deſerturum. Curabitur.] Non curabo, ſed imperſo- ter, cum difficultate, quod quaſi arduum eſſe, & gra- ſtendit.

ACTVS II. SCENA IIII.

SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

Iamb. Trimet. REuiſo quid agant, aut quid captent conſili.
DA. Hic nunc non dubitat, quin te ducturu
neges.
Venit meditatus alicunde ex ſolo loco:
Orationem ſperat inueniſſe ſe,
Qua differat te: proin tu face, apud te vt ſies.
PA. Modo vt poſſim. DA. crede mihi hoc inqua
Pamphile,
Nunquam hodie tecum commutaturum patrem
Vnum eſſe verbum, ſi te dices ducere.

REuiſo.] *Hæc ſcena nondum inijcit erroris fabulæ, periculum comicum. Facit etiam executionem conſil*rum. Reuiſo quid agant, aut quid captent conſili *Quid agant: auribus opus eſt πρὸς τὸ quid captent co lij, prudentia & ſagacitate, & quod ſupra dixit, non p nitait idem repetere, obſerues filium quid agat, quid c ſilij cum illo captet. Quod enim prudenter dictum fue non piget repetere. Actio tamen ex his tribus conſiſtit, gitatione, dicendo, gerẽdo.* Reuiſo.] *Redeo vt videã:* Q agant?] *Quid reſpondeant, quid dicant.* Hic nunc du tat.] *Non dixit, ſenex, aut pater: ſed hic, cum odio, quo animo aduerſo loquitur.* Ex ſolo loco.] *Solo, deſerto: meditari facilius poſſit. Et orationem dixit, quod quaſ plenum cogitari potuiſſet, quippe meditatus, ex ſolo l Menander,* εὑρετὴν εἶναι φασὶ τὴν ἐρημίαν οἱ τὰς ὀφρῦς ρόντες. *Venit meditatus alicunde. Terror obiurgaturi, tris, hortatio eſt ad promittendum Pamphilo quod iu tur.* Qua differat.] *Diſturbet, & in diuerſum ferat. gilius, Atque arida differt Nubila. Et in Adelphis, Mi me, differor doloribus, hoc eſt, in diuerſum rapit, diſſi* Apud te vt ſies.] *Non, ne timeat, cauet Dauus: ſed n more à conſilio ſuo alienetur Pamphilus.* Apud te ſi *Præparatus ſis. Cui contrariũ eſt, Non ſum apud me.* M do vt poſſim.] *Vt, pro ne non.* Modo vt poſſim.] *A ſibili, poſſim apud me eſſe.* Nunquã hodie.] *Ab vti nentis Nunquam plus aſſeuerationis habet quàm No Vergilius: Nunquam omnes hodie moriemur inulti.* Co

mu

ıtaturum patrem.] *Iurgium habiturum:hoc eſt enim* *·ba mutare.* Commutaturum verbum.] *Altercatu-* *n.Sic in Phormione,Non commutabis verba inter nos* *lie: hoc eſt , dabis atque accipies,id eſt, iurgabis. Ego* *to commutare verba , hoc eſſe pro bonis dictis mala in-* *ere:hoc eſt,iracundia in maledicta compelli.*

ACTVS II. SCENA V.

:RRIA. SIMO. DAVVS. PAMPHILVS.

Erus me relictis rebus, iuſſit Pamphilum — Iamb. Trimet.
Hodie obſeruare.vt quid ageret de nuptiis,
rem:id propterea nunc huc venientem ſequor.
um adeò præſtò video cum Dauo:hoc agam.
.Vtrumque adeſſe video. DA.hem ſerua. SI. Pamphile: (pater.
.. Quaſi de improuiſo reſpice ad eum. PA. hem
..Probe.SI.hodie vxorem ducas,vt dixi,volo.
.Nunc noſtræ parti timeo,hic quid reſpondeat.
.M.Neq; iſtic , neque alibi vſquam tibi erit in me mora.BI.hem. — s eliditur in (iſtic)
..Obmutuit.BI.quid dixit?SI.facis vt te decet,
ıum iſtuc,quod poſtulo,impetro cum gratia.
..Sum verus? BIR. herus , quantum audio, vxore excidit.
I iam nunc intro:ne,in mora,cum opus ſit,ſies.
..Eo BI.nulláne in re eſſe homini cuiquam fidem?
:rum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet,
nnes ſibi melius eſſe malle,quàm alteri.
o illam vidi virginem: forma bona
:mini videre:quo æquior ſum Pamphilo,
ſe illam in ſomnis , quàm illum amplecti maluit.
nunciabo,vt pro hoc malo,mihi det malum.

Erus me relictis rebus.]*Vide quàm mire, quum o-* *mnes conſulto conſilio ſibi agere videantur , tamen o-* *ıes rerum exitu inopinato ludificantur, & Simo, & Da-* *s, & Pamphilus, & Charinus, & ipſe Birria.* Herus : relictis.] *Ad hoc venit Birria vt in errorem concul-* *: Charinũ: & in hac ſcena quatuor perſonæ ſine implica-* *ıne intellectus loquuntur.* Herus me relictis rebus.] *ıponitur manus rebus , quũ perficitur id quod cœperis,*

vt Vergilius, Imponit Regina manum. Relinquuntur ver res, quum imperfectæ relinquuntur. Item Vergilius, Atq opere in medio defixa reliquit aratra. Hodie obſeruare.] *Obſeruatio duplex eſt, vel captionis, vel obſequij.* Relictis rebus me.] *Adeo præpoſuit hoc negocij rebus omnibus.* Id propterea.] *Neceſſe eſt aut alterum eſſe ſuperuacuum: aut propterea poſt accipiendum.* Hoc agam.] *I geſtus eſt: nam eſt figura corporis obſeruantis quid agatur* Vtrunque.] *Et Dauum & Pamphilum.* Quaſi de improuiſo reſpice.] *Intereſt eius qui repente aſpexerit: nã videbitur nihil doloſe locuturus: vt, Magnam reſpexit ad vrbi* De improuiſo.] *Scilicet, ne meditata intelligat eum habuiſſe conſilia.* Hodie, &c. volo.] *Nolo & volo nimis imperioſa & ſuperba dictio eſt: vt alibi, Piſces cæteros purg Dromo. Congrum iſtum maximum in aqua ſinito ludei Pauliſper. vbi ego venero, exoſſabitur. Prius nolo* Vſque erit in me mora.] *Recuſantis eſt magis quam non volentis, conſenſio eo ſegnis ac tepida, ſi penitus conſideres.* Hē. *Perculſus hoc dicto Birria, interiectione magis, quam verbo exclamauit.*

Quid dixit.] *Nota hic Birriæ perſonam quartar ſed non admiſtam.* Cum iſtuc, quod poſtulo, impetro.] *Nimis obſequenter locutus eſt pater. Et poſtu pro iubeo: & impetro, pro extorqueo. Poſtulo, iuſte vol Petimus enim precario: Poſcimus imperioſe: Poſtulam iuſte: Impetro, pro cum impetrem.* Vxore excidit.] *Cad ſpe dicuntur, qui ſanati animo, à ſummo ad inferiora l buntur. Vxore, hoc eſt matrimonio ac nuptijs.* Sum verus *Id eſt, veridicus: vt falſus, pro falſidicus. Vxore excid quod Græci dicunt* ἐξέπεσεν καὶ ἀπέτυχεν. Nulláne in eſſe homini cuiquam fidem?] *Non in nonnullis terr ſed neque in terris, neque in perſona: vt Vergilius, Nuſq tuta fides: quum in amore fracta eſſet ab eo, Quem ſubij humeris confectum ætate parentem. Alibi Terentius, C ius tu fidem in pecunia perſpexeris: verere ei verba creare? vbi quid mihi lucri eſſet?* Illud verbum.] *Id eſt, prou bium & ſententia: & ſic veteres verbum pro ſententia.* Omnes ſibi melius.] *Sic alibi, Proximus ſum egomet mi* Ego illam vidi.] *Hic corrigitur à Poeta, quod per ir cundiam dixit Pamphilus, Aliquod monſtri alui*

Men

:emini videre.] *Aut memor ſum me vidiſſe. Aut meini videre, hoc eſt, intell go ſ..o: Aut memini quod videm. Memini videre pro vidiſſe. Ennius, Memini me tum ri pauidum. Alibi hic, Memini videre, non probare.* Forda bona.] *Diſtinguitur.* Quo æquior.] *Hoc eſt quare quior Pamphilo beneuolentior, non iratus, vel minus iquus.* In ſomnis.] *Per noctem: ait Vergilius, Libra ies, ſomniq; pares vbi fecerit horas. Plautus, Miris mois ludos faciunt hominibus, miriſque exemplis omnia in mnis.* Quam illum.] *Dicit nunc quod vulgo dicitur, m illa manere: cum illa dormire. Alij inſomnis, vigiins: ſed melius per noctem.*

ACTVS II. SCENA VI.

DAVVS, SIMO.

HIc nunc me credit aliquam ſibi fallaciam
Portare, & ea me hic reſtitiſſe gratia.
I. Quid Dauus narrat? DA. æque quicquam nunc
quidem. (ctabam quidem.
I. Nihílne? hem. DA. nihil prorſus. SI. atqui expe-
A. Præter ſpẽ euenit: ſentio: hoc malè habet virum.
I. Potin'es mihi verum dicere? DA. nihil facilius.
I. Num illi moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ,
ropter hoſpitæ huiuſce conſuetudinem?
A. Nihil hercle: aut ſi adeò, bidui, aut tridui eſt
Hæc ſolicitudo: noſtin'? deinde deſinet.
Etenim eam ſecum rem recta reputabit via.
SI. Laudo. DA. dum licitum eſt illi, dumq; ætas tulit,
Amauit: tum id clàm: cauit, ne vnquam infamiæ
Ea res ſibi eſſet: vt virum fortem decet.
Nunc vxore opus eſt: animum ad vxorem appulit.
SI. Subtriſtis * viſus eſt eſſe aliquantulum mihi.
DA. Nihil propter hãc rem: *ſed eſt ꝙ tibi ſuccẽſeat.
SI. Quidnam eſt? DA. puerile eſt. SI. * quid eſt? DA.
nihil. SI. quin dic quid eſt.
DA. *Ait nimiũ parce facere ſumptũ. S. méne? DA. te
Vix inquit drachmis obſonatus eſt decem.
Num filio videtur vxorem dare?
Quem, inquit, ad cœnã vocabo † meorũ æqualium

Iãb. trimet.

Hic verſus videtur deprauatus inuerſo dictionum ordine. Conſtabit ſi legas: Huiuſce ꝓpter cõſuetudinem hoſpitæ.

* viſu'ſt

In (ſed) eliditur d.

* Si legas (quid id eſt) aut (quidnã eſt) verſus conſtabit.

* Ait) vnica ſyllaba eſt.

* Meorum) diſſyllabum eſt.

Potiſſimum nunc? & quod dicendum hic ſiet,
Tu quoque perparce nimium: non laudo. SI. tace
DA. Commoui. SI. ego iſtæc recte vt fiant, videro.
Quidnam hoc rei eſt? quidnam hic volt veterat
ſibi?
Nam ſi hic mali eſt quicquam, hem illic eſt huic *
caput.

*rei) monoſyllabum eſt.

HIc nunc me credit.] *Hæc ſcena dolos continet vtriu que perſonæ, quibus vtraq; capit, & capitur miro m do.* Hic nunc me credit aliquam ſibi fallaciam.] *D uus ita videtur loqui, vt nullus ſpectator audiat: ſed h ait, vt velit audire à ſene.* Gratia.] *Gratia veteres pro ca ſa ponebant.* Quid Dauus narrat?] *Videtur illi blandi locutus eſſe.* Aeque quicquam nunc quidem.] *Be nunc quidem, ſimiliter nũc nihil, vt paulo antè: cùm dix Id populus curat ſcilicet.* Aeq; quicquam nũc quidem *Hoc eſt nihili.* Nihiline? hem.] *Hem Interiectio eſt ir aduerſum eum, qui neget ſe aliquid locutum eſſe: ſim quid ſit Aeq; quicquam nunc quidem ſenex explicat, c ait, Nihil? Et eſt ἐυφημισμὸς antiquorum pro Nihil.* Nil prorſus.] *Id eſt, neque prorſus. Nihil prorſus dicitur quo nulla eſt ambiguitas: & eſt confirmatio negantis.* A qui expectabam quidem.] *Expectamus tã bona, qu mala? Speramus bona.* Præter ſpem euenit.] *Præter, cõtra: vt, Præter ætatem tuam.* Hoc male habet virum *εἰρωνικῶς virum dixit, defeſſum ſenem, modò enim vir iocularıter dixit.* Virum.] *Ad vituperationem cum iron ad laudem verò ſine ironia.* Potin' es verum.] *Integru potis ne, id eſt potes. Vt Vergilius, Nec potis Ionios fluc æquare ſequendo: & deeſt illic Es. Eſt enim nomen potis: facit potis, potior, potiſſimus.* Num illi moleſtæ qui piam.] *Quippiam ſignificationem minimæ rei habet.* Pr pter huiuſce hoſpitę cõſuetudinem.] *Hæc omnia p nominib. bene mollita ſunt: etenim atrocia ſunt, ſi cum ſ nominibus nuda ponantur. Et huiuſce hoſpitæ, non me tricis: & conſuetudinem, non amorem dixit. Ita omnia tenuat, vt Dauus audeat confiteri.* Aut ſi adeo, bidui aut tridui.] *Bene, aut ſi adeo: ne ſi omnino negaret, C igitur triſtis eſt ille? diceret.* Solicitudo.] *Propter t bationem.* Noſtin?] *In ſignificationem multorum q*

compe

endio facimus, *Noſtin' dicimus.* Recta reputabit *Reputabit, retractabit: quia putare, purgare eſt. vn- arbores, & vites putare dicimus.* Via.] *Conſilio, ra-* .Laudo.] *Senex inducitur, & credit* Dum licitum *Deeſt per te: hoc eſt, dum tu permiſiſti. Et mire hic vti- verbis ſenis, ipſe enim ſupra dixit, Dum tēpus ad eam tulit, ſui animum vt expleret ſuum, Dumq; ætas tu- Dum eſſet ætas immatura nuptiis. Tulit duo ſignificat: tit & abſtulit: Paſſus eſt, & pertulit.* Dum licitum i.] *Sic veteres & placitum, & puditum dicebant: quæ placuit, puduit.* Tum id clam.] *Bene clam, quia nunc ide apparet Pamphilum voluntatem propoſitumque iſſe.* Cauit ne vnquam infamiæ ſibi eſſet.] *Mire tr ſenis verbis. ipſe enim ſupra dixerat, Dum tempus tm rem tulit, ſui animum vt expleret ſuum.* Nunc e opus eſt.] *Quaſi denunciatio eſt quædam neceſſi- ſeni impoſitæ. Et bene appulit, quaſi ab iactatione tuum, & marini æſtus. has enim tēpeſtates habet amor. dixit, Ad vxorem animū appulit, vt ſupra, Animum ribendum appulit.* Subtriſtis viſus eſt.] *Sub, tempe- entum eſt plenæ pronūciationis, vt ſubtriſtis, ſubridet: ad plenum triſtis aut ridet: vt confeſſionem eliceret.* triſtis viſus eſt aliquātulum mihi.] *Mire ſeruatū a adoleſcente libero τὸ πρέπον: & in amore τὸ πιθανόν. n & honeſto iuueni non congruebat verſipellis vultus: n amatore abſurdum fuerat, ingenium celare triſti- i. Itaq; nec ad plenum triſtis fuit: quia dixit celanda res :nec gaudium fuerat, quia ingenium & amoris neceſ- in triſtitiā retrahebat.* Sed eſt quod ſuccenſeat ti- *Quod ille à ſummo ad imū oppoſuit, hic cauſæ deriua- ē oppoſuit.* Quod ſuccēſeat tibi.] *Succenſere potioris ſuccenſere in re graui, & iuſta iraſci* Puerile eſt. *Ap- t Dauū nunc quærere quid reſpōdeat, & ad quā cauſā uet auerſa ſuſpicione triſtitiā Pamphili, quā animad- tit ſenex.* Puerile eſt, nihil eſt.] *Vtrum magis ideo ſu- idit, vt ſenex audire deſideret: an quia nec dum com- tus eſt cauſam contra reprehendendam propoſitioni ſe-* Nihil eſt.] *videtur inueniri non poſſe.* Ait nimium ce facere ſumptum.] *Mire ipſum dicere veluti fecit, imium, & parce.* Nimium parce facere ſumptum.]

Pepercit, ne diceret ſordide. Méne?] *Perturbati indici eſt, quia ſeipſum pronomine oſtēdit.* Meorum æquali potiſſimum.] *Aequalium ætate, potiſſimum dignit. etenim, potis, potior, potiſſimum facit.* Et quod dicēd hic fiet] *Bene hic vbi non ſit adoleſcens.* Tu quoq; p parce.] *Bene quoque, quaſi dicat, quum ille peccet, q pueriliter ſuccenſeat, tu quoque peccas, perparce nim faciendo ſumptum.* Tu quoque perparce nimium *perparce, & nimium, quum ſufficeret vnum. Et nimi vituperatio eſt: vt, Nequid nimis* Non laudo.] *Et perparce, & quia nimium, nā parce agere, laudis: nimi peccati. Et magna moderatione, non laudo, dixit po quàm vitupero.* Commoui.] *Ideo commoui, quia a menta dixit ſeni, quibus proditur non eſſe veras nup* Commoui. *Supra Solicitaui dixit, modo cōmoui. & moui, dicit apud ſe, vt ſpectator audiat, non ſenex.* Qu hoc eſt rei?] *Verba ſunt ſecum cogitantis ſenis, aut d quæ nunc locutus eſt Dauus, aut de aduentu mulierū in ſcenam veniant.* Quidnam hoc eſt rei?] *Pulſat ſenex argumento falſarum nuptiarum, paululum ob tanquam ſe illuderet Dauus.* Quidnam hic uolt ve tor ſibi?] *Veterator, eſt vetus in aſtutia, & qui in om callidus eſt. Et hi duo verſus oſtendunt pulſatum eſſe argumento falſarum nuptiarum: illo argumento qu paululum obſoni: tanquam ſe illuderet Dauus. Sun verba, vt diximus, ſecum cogitantis ſenis, aut de hi nunc Dauus locutus eſt: aut de aduentu mulierum q ſcenam veniunt modo.* Nam ſi hic eſt mali quicqu *Si promiſſa non complerit Pamphilus.* Illic eſt hu caput.] *Caput, eſt origo & ſumma vniuſcuiuſque r Vergilius, O Latio caput, horum & cauſa malorum.*

ACTVS III. SCENA I.

MYSIS. SIMO. DAVVS. LESBIA *obſt* GLYCERIVM *meretrix.*

Iamb. trimet.

ITa pol quidem res eſt, ut dixti Lesbia:
Fidelem haud fermè mulieri inuenias virum.
SI. Ab Andria eſt ancilla hęc. quid narras? DA. i
MY. Sed hic Pamphilus. SI. quid dicit? MY. fir
fidem. SI. hem.

In (ſed) videtur elidi d litera, aut certe vocalis e.

D

Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.
Nam quod peperiſſet, iuſſit toll. SI. ô Iupiter
d ego audio? actũ eſt, ſi quidẽ hæc vera pdicat.
Bonũ ingeniũ narras adoleſcentis. MY. optimũ.
equere me intrò, ne in mora illi ſis. LE. ſequor.
Quod remedium nunc huic malo inueniam? SI.
ud hoc?
on eſt demens ex peregrina? iam ſcio, ah
ndẽ ſenſi †ſtolidus. DA. quid hic ſenſiſſe ſe ait?
Hæc primum adfertur iam mihi ab hoc fallacia.
e ſimulant parere, quo Chremetem abſterreãt.
. Iuno Lucina fer opem: ſerua me obſecro.
Hui tam cito? ridiculum. poſtquam ante oſtium
udiuit ſtare, approperat. non ſat commode
ſa ſunt temporibus tibi Daue hæc. DA. mihin'?
i immemores diſcipuli? DA. ego quid narres, ne-
io.
Hiccine me ſi imparatum in veris nuptiis
rtus eſſet, quos mihi ludos redderet?
c †huius periclo fit: ego in portu nauigo.

† In (ſtolidus) eliditur s in fine.

†(huius) monoſyllabum eſt.

pol quidem res eſt.] *In hac ſcena nouo modo ceſ-ſe Dauo fallitur Simo, per nimiam ſagacitatem ſuam: l in hac ſcena id agit poeta, vt ad nuptias faciendas s accendatur Simo, & quædam induſtria, quædam t caſu eueniunt: vt nunc ſuſpicio ſenis. in multis enim ομια comicorum poetarum ita ſe habet, vt caſu putet ator veniſſe, quod conſilio ſcriptorum factum ſit.* Ita quidem res eſt, ut dixti Lesbia.] *Ex hoc ſermone, n habent ingrediẽtes, ſcenæ apparet principium, quod auditur, non quod incipitur, initium dicunt.* Ita pol lem.] *Productio eſt narratiua ad explendum modo s iuſiurandum.* Vt dixti.] *Et dixti, & dixiſti legitur.* lem haud ferme.] *Fidelem maluit, quam fidum di-fidum enim honeſtius dixiſſet. Ferme pro facile poſuit. rmè, facilitatẽ ſignificat, quia ſunt aduerbia extenua-s.* Inuenias.] *Secundam pro tertia perſona poſuit, pro niat quis, vel inuenire poſſit, vt Verg. Migrantes cer-, totaq; ex vrbe ruẽtes.* Ab Andria hæc ancilla eſt.] *pliciter dixit ab Andria eſt, pro Andriæ eſt: nam &*

vſu

vſu ſic dic- re ſolemus. Ergo ab Andria eſt hoc eſt, An *fauet. Andriæ eſt, vt cum dicimus, Ab illo eſt, hoc ſign* *mus, illi fauet, illi accommodat ſuffragium.* Sed hic.] *S* *per ſed, contrariæ ſententiæ ſignificatio eſt. Et bene hi* *oſtendat de illo fuiſſe ſermonem.* Hem.] *Interiectio eſt* *cipientis verba, & admirantis.* Vtinam aut hic ſurd *Comicè & facete, aut hic ſurdus, qui audire non poſſit,* *hæc muta facta ſit, ne poſſit dicere.* Aut hic ſurdus, hæc muta facta ſit.] *σύλληψις per genera.* Iuſſit tol *Hæc eſt fides: ſuſcipi filios legitimos faciunt parentes,* *ſublatio matris eſt: patris tollere.* Iupiter quid ego dio.] *Bene rurſum adducitur ad deſperationem ſ* *Myſidis verbis.* Actum eſt.] *In ſumma rerum deſper* *ne ponitur, Actum eſt, ſcilicet, Periiſti. Hæc res, ſecun* *ius ciuile dicitur, in quo cauetur, ne quis rem actam a* *iudices repetat. Sic ipſe in Phormione, Actum aiunt* *agas.* Bonum ingenium.] *Ingenium, naturam.* Q hoc.] *Secum ſenex ἰδιαστικῶς: deeſt enim, rei eſt.* Ad eſt demẽs ex peregrina?] *ἔκλειψις per ἀποσιώπησιν* *cogitanti. reliquum autem ſic pronunciat, quaſi re* *conſilio. Et bene adeo, quia tam demens eſt, quod am.* *peregrina, id eſt ex meretrice. mulieres enim peregrina* *honeſtæ ac meretrices habebantur. Sic ipſe alibi, Samia* *hi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et ſeruus, Pote* *ceri hoc quidem, hoc eſt meretricem habuiſſe te ma* *veriſimile eſt.* Ex peregrina?] *ἀποσιώπησις. dee* *nim vt filium ſuſcipiat? aut aliquid tale.* Vix tãdem ſtolidus.] *Pulchro colore inducto poeta oſtendit, non* *nus falli ſuſpicioſum, quàm qui ſtultus eſt. huic enim* *ritas fallaciæ videtur, dum nimis eſt acutus ac perſp* *& hoc eſt quod ab euentu fingit poeta, non enim in I* *eſt, ſic errare nunc ſenem.* Vix tandem ſenſi ſtolid *Quinque ſunt ſenſus, quorum duos viſum & audi* *magis ſenſibiles habemus quàm pecora. Vnde Cicero,* *ſolum videam, ſed etiam audiam, planeq; ſentiam, qua* *tactum retulit, quo etiam pecora impelluntur ad ſen* *duabus ergo rebus ſcimus: aut ratiocinatione, aut ſe* *quibus maxime præſtamus cæteris animalibus. Ergo* *ſe non ſenſu, non ratiocinatione ſenſiſſe, ſed veluti cal* *bus & ſtimulis punctum.* Hæc primum.] *Satis ſe ſa*

t oſtendit, quando principia ipſa incep tionesque com- endit. Hæc primum] *Bene primum, quaſi ex multis paraverat Davus contra Chremetem.* Quo.] *Qua-* uno Lucina fer opem: ſerua me.] *Iuno Lucina, Iu- s filia, Græcè ἐλείθυια dicitur, Latinè Iuno à iuuando t. Lucina ab eo quod in lucem producat. Et gemina vo- ni, vt & partus, & pariens ſeruetur. nam, Fer opem, ter partum: Serua me, propter parentem dicitur.* Iu- Lucina fer opem: ſerua me obſecro.] *Nota, hoc s totidem verbis vti omnes puerperas in comœdiis, neo induci loqui in proſcenio, nam hæc vox poſt ſcenam ur.* Fer opem.] *Propter quod Lucina eſt, inde obſte- quod opem tulerit.* Serua me obſecro.] *Hoc extra hanc poteſtatem Iunoni attribuitur: quanquã illam ander Dianã appellet, & hoc ſentiat in Bucolicis Ver- s.* Hui tam cito?] *Tam cito, vt felicitatem partus o- at incredibilem. Tam cito, ad reprehenſionem.* Ridi- m. poſtquã.] *Ad irriſionem, & inſpice, ridiculum rbium ſit, an nomen, vt ſit, vide hominem ridiculum. duerbium eſt magis.* Non ſat commodè diuiſa.] *ſa ſunt tibi omnia, inquit: nec vnumquodq; ſuo tem- geritur, qua re proderis.* Non ſat.] *Non ſatis.* Diui- nt.] *Digeſta & compoſita, & diſtributa temporibus, t per tempora.* Minin'?] *Adhuc Dauus non percipit, ene, quaſi dicat, cum ille loquatur, illæ agant.* Num memores diſcipuli?] *Diſcipuli, Myſis, Lesbia & Pã- s, omnes per quos agitur fallacia. Bene ergo diſcipu- nperitos oſtendit, & magiſtrum Dauum, quia ſuprà , Tum ſi quis magiſtrum cepit ad eam rem improbũ.* n immemores diſcipuli?] *Alij hic Pamphilum ſi- cari putant diſcipulum: quia Dauus magiſter. Nam ia ad aliquid ſunt, diſcipulus & magiſter, & tunc di- li, genitiuus eſt ſingularis caſus. Alij nominatiui plu- putant: vt diſcipulos dixerit, omnes per quos agitur cia, ſecundum illud, Tum ſi quis magiſtrum cepit ad rem improbum.* Ego, quid narres, neſcio.] *Quaſi lam.* Num immemor es diſcipuli?] *Deeſt, nunc. ene, diſcipuli, quia ipſum magiſtrũ ſupra fecit.* Ego, d narres, neſcio.] *Semper ita reſpondet Dauus ſeni, nam non intelligat quod loquatur* Hiccine me ſi

impa-

imparatum.] *Redit ad illam ſententiam, Simul ſcel tus Dauus, ſi quid conſilij habet, vt conſumat nunc, q nihil obſint doli.* Adortus eſſet.] *Adortus, dicitur q inſidiis repente inuadit, dictum ab eo, quod corpora ag dientium exurgant ſubito, atque increſcant.* Adort *Aggreſſus. Omnia hæc ex tranſlatione * maris dicta* μεταφορικῶς.

ACTVS III. SCENA II.

LESBIA. SIMO. DAVVS.

Iamb. dimetri tres, quib. accinuntur trochæi. — ADhuc Archillis quæ adſolent, quæque opor
Signa ad ſalutem eſſe, omnia huic eſſe video
Nunc primum fac iſtæc vt lauet: poſt deinde
Quod iuſſi ei dare bibere, & quantum imperau
Dimeter catalecticus. — Date. mox ego huc reuertar,
Per ecaſtor ſcitus puer natus eſt è Pamphilo.
Iāb. trimet. — Deos quæſo, vt ſit ſuperſtes. quandoquidem ip ingenio bono:
Iam. tetram. — Cumque huic veritus eſt optumæ adoleſcenti f re iniuriam.
SI. Vel hoc quis non credat, qui norit te abs te
† al. (ortum) — † natum? DA. quidnam eſt id? (p
(Puerperæ.) — SI. Nō imperabat corā, quid opus facto eſſet p
triſyllabum eſt. — Sed poſtquam egreſſa eſt, illis, quæ ſunt intus,
mat de via. (1
O Daue, itáne cōtemnor abs te? aut itáne tandē
† Si legas (videbor) conſtat verſus. — Tibi † videor, quem tā aperte fallere incipias d
Saltē accurate, vt metui videar: certò ſi reſciuer
DA. Certe hercle nūc hic ſe ipſus fallit, haud ego edixin' tibi? (t
Interminatus ſum, ne faceres? num veritus? qui
Iamb. trim. — Credóne tibi hoc nunc peperiſſe hanc è Pampl
Item hic. — DA. Teneo quid erret. quid ego agā habeo. SI. taces? (ſic 1
Iamb. — DA. Quid credas? quaſi non tibi renunciata ſint
Tetram. — SI. Mihine quiſquam? DA. eho an tute intellexti adſimulari? SI. irrideor. (
DA. Renunciatū eſt. nam qui iſtæc tibi incidit ſu
SI. Qui? quia te noram. DA. quaſi tu dicas fac id conſilio meo.

'erte enim ſcio. DA. non ſatis me pernoſti etiam Troch,
ıalis ſim Simo. (dari Tetram.
.gone te? D. ſed ſi quid narrare occepi, cõtinuo Iamb.
verba cẽ'es. SI. falſo. DA. itaq; hercle nihil iam Tetram.
utire audeo.
loc ego ſcio vnum, neminem peperiſſe hîc. DA. *Huic verſui deeſt ſyllaba. nam eſt ſcazon Trocha. tetram.
tellextin'?
ıihilo ſecius mox deferent puerum huc ante o-
um: (ſciens.
o iam nunc tibi renuncio here futurum, vt ſis
ı hoc poſterius dicas, Daui factum cõſilio, aut
ılis. (volo.
ſus à me opinionẽ hanc tuam ego eſſe amotã
'nde id ſcis? DA. audiui & credo. SI. multa con
rrunt ſimul,
cõiecturam hanc nunc facio. iam primum hæc
è Pamphilo
ıidam dixit eſſe: inuentũ eſt falſum. nunc poſt-
ıam videt
tias domi apparari, miſſa eſt ancilla ilicò
:etricem accerſitum ad eam, & puerum vt affer-
t ſimul.
Hoc niſi fit, puerum vt tu videas, nihil * mouen- * aliàs mòrentur.
r nuptiæ.
Quid ais? cum intellexeras Troch. dimeter catalect.
cõſilii capere, cur non dixti extemplo Pãphilo?
Quis igitur eum ab illa abſtraxit, niſi ego? nam * Rurſus trochaici tetramet.
nnes nos quidem
ıus, quàm miſerè hanc amarit: nunc ſibi vxo-
m expetit.
remò id mihi da negocii. tu tamen has nuptias
;e facere ita, vt facis, & id ſpero adiuturos deos.
mò abi intro: ibi me operire, & quod parato o-
us eſt, para.
ı impulit me, hæc nunc omnino vt crederem. Iãb. trimet.
; haud ſcio, an quæ dixit, ſint vera omnia.
paruipendo. Illud mihi multo maximum eſt,
ɔd mihi pollicitus eſt ipſus gnatus nũc Chremẽ
ıueniam: orabo gnato vxorem: ſi impetro,
d aliàs malim, quàm hodie has fieri nuptias?

Nam

Nam gnatus quod pollicitus eſt, haud dubium
mihi, id
Si nolit, quin eum merito poſſim cogere.
Iāb. tetram. ſcazon catal. Atque adeo in ipſo tempore eccum ipſum obui
Chremetem.

ADhuc Archillis.] *In hac ſcena ſpecta, quā ſcitè exp*
ſa ſit conſuetudo medici, vel medicæ egredientis ex
domo. Nam veniens, de negotiis eius loquitur: abien
morbo. & hæc ſunt præter οἰκονομίαν, quæ dicuntur
μ...α. Adhuc Archillis.] *Sic veteres ſcribebant ad*
quando incerti futurarū rerum, ex præſentib. firmè n
ciabant: quod eſt genus certiſſimæ promiſſionis, & ca
Adhuc Archillis, quæ adſolēt, quæq; oportet.]
dicina aut in ratione, aut in cōſuetudine, aut in exem
Adſolent ergo conſuetudinis eſt: Oportet, rationis. Si
eſſe ad ſalutem.] *Deeſt hærentia, aut pertinentia.*
Heautontim. Atq; hæc ſunt ad virtutem omnia. Erg
ſolutè dixit, vt deſit aliquid tale. vnde & nos dici
Quid ad rem: vel, Quid ad me? Nunc primum faci
vt lauet.] *Imperitiæ notantes Menandrum, aut Tere*
ipſi vltrò imperiti inueniuntur. nam & ille λούσατε α
dicens, à conſuetudine non receſſit: cum lauiſſe, aut no
tiſſe dicimus, à parte totum ſignificātes. & Terentius
pius ad ſignificationem acceſſit, iſtæc dicendo, ne pue
nominaret. Et ſunt qui, Adhuc Archillis, correptione
ſe nimium ſolicitæ nutricis putent, quod ego nō probo.
iſtæc vt lauet.] *Iſtæc quæ ex puerperio ſordebant.*
dam iſtæc ipſam puerperam dicunt. ſic enim & Men
λούσατε αὐτὴν, ſed imperitiæ accuſantur, quod non
nuo ſolent poſt puerperiū lauare, ſed diebus omiſſis. Q
iuſſi dare bibere, & quantum imperaui, date.]
ſuetudine magis quàm ratione dixit, pro date ei potio
Lucilius in ſexto: Date bibere ſummo. Nam duo ver
ctiua nullam habent ſignificationem ſine nomine, au
nomine: vt ſi dicas, Dic facere. Quod iuſſi dare bi
& quātum imperaui, date.] *Et qualitatem, & m*
rei dixit. Mox ego huc.] *Vide, vt autoritatem & ia*
tiam medicorum imitetur, dicendo, quod iuſſi. & non
ficiebat, ſed etiā imperaui dixit. ſimul hæc quæ ſolen
dici promittere frequenter; Mox ego huc reuertar. S

er.] *Satis obſtetrici, eſt adhuc incertum qualem dicat & à matre ſanguinolentũ, non pulchrum: quod ipſum iium videretur, cito dicere: ſed ſcitum pronunciat. Ideo blanditur, vt operæprecium maius accipiat.* Per eca-r.] *Per Caſtorem, & Pollucem, ornatiua ſunt iurandi, a fœminis.* Et natus eſt Pamphilo.] *Vt Vergilius, em Dardanio Anchiſæ Alma Venus Phrygij genuit Si-ntis ad vndam.* Scitus.] *Elegans, pulcher, quem Græ-ισμιον dicunt. Quod enim quis ſcit, hoc ſcitum & pul-um. Et eſt διαίρεσις. nam ordo eſt, Perſcitus ecaſtor. vt lecyra, Perpol quã paucos reperias meretricibus, fide-nuenire amatores. vt ſit, perquã paucos.* Deos quęſo t ſuperſtes.] *Superſtes nunc ſaluus, aliàs ſuperſtites ſenes & anus: quia ætate multis ſuperſtites, iam deli-. Vnde & ſuperſtitioſi, qui deos timent nimis, quod ſi-m eſt deliramenti* Vt ſit ſuperſtes.] *Superſtes, nunc us.* Quandoquidem ipſe eſt.] *Quando & cum, & rdum ſunt coniunctiones cauſales, & quãdo pro quo-n, & pro quia intelligimus.* Quandoquidem.] *Ipſe ſit à puero ad ipſum Pamphilum.* Vel hoc quis non lat?] *ἐρωνεία eſt. Vel modo non eſt disiunctiua cõiun-ſed pro etiã poſita, vt apud Vergilium, Vel Priamo mi-nda manus. Et, Carmina vel cœlo poſſunt deducere lu-:. Et bene, vel hoc. ſubaudias exceptis illis quæ repreheri upra.* Abs te eſſe natum.] *Et ortũ legitur, vt ſit, in-ctum commentum, & compoſitum.* Non imperabat ım.] *Coram, ad certas perſonas refertur; Palam, ad o-s.* Quid opus eſſet facto.] *Eſſet, imperſonatiue dici-Opus facto eſſet.* Puerperæ.] *Datiuus caſus eſt, vt ſit, uerperæ corã non imperabat, quid facto opus eſſet. Sic dicimus, Quid vis tibi faciam?* Puerperæ.] *Omnis peperit, puerpera; πρωτοτόκος, quæ primũ. Et nõ quod um, ſed quod filiũ peperit, puerpera dicta eſt. Et apud res puer puellus, puera puella.* Iis quę ſunt intus.] *umentũ ex eo quod non factum eſt, quum fieri potue-& ex eo quod factũ eſt quod fieri non oportuerit.* Cla-: de via.] *Mire clamat, quaſi dicat, maluit clamare, m ſine labore intus imperare.* Itane contemnor?] *eſt, vſq; adeóne cõtemnor? valde cõtemnor. Temnor au-Græcum eſt, i. cædor & reijcior, τὸ τέμνομαι. nam ve-*

teres temno dicebant ſine præpoſitione. Itáne tandem?] *Indignatio eſt, æſtimationem reuocantis eius dicta vel facta, à quo contemnitur quis.* Idoneus.] *Aptus & ei rei natus.* Apertè fallere.] *ἀδεῶς. & fallere, & aperti* Saltem accuratè.] *Mire ſaltem: quod ponitur in deſperatione rerum primo enim fuerat hortatus Dauum, vt non conaretur fallere.* Saltem accuratè.] *ζεῦγμα à ſuperiore, fallere incipias. aut certè συλλήψις fallere incipias.* Certè ſi reſciuerim.] *Et vtrum procum reſciuerim, an qu... ſtultum me putas.* Certe hercle nunc hic ſe.] *Hoc ita dicitur, vt audiat ſpectator, non vt Simo.* Edixin' tibi?] *E... illud reddit, Edico tibi ne temere facias.* Interminatus ſum.] *Pro minatus ſum. Plaut. in Aulularia, Præterea ... bicinam, quæ mihi intus bibere ſola, ſi vino ſcateat, Corinthienſem fontem, & Pyrenæū poteſt.* Num veritus.] *V... retur liber, metuit ſeruus. & deeſt es: apta eclipſis iraſci... Alibi, Non ſimultatem meā reuereri?* Quid retulit?] *R... tulit, profuit, vel interfuit: & producit re ſyllabam, & ... ſenſus: Sic contempſiſti quaſi tibi non cōminatus ſim.* T... neo quid erret.] *Hoc dixit, non vt Simo, ſed vt ſpecta... audiat. hoc deniq; ſenex probat dicens Dauo, Quid ta...* Et quid agam habeo.] *Et quid reſpondeam ſcio.* Q... credas?] *Propter quid, aut propter quā rem, aut quo... do, aut propter quid.* Quid credas?] *Repetit verbū e... quod ait, Credon', quare adiuuandum pronunciatione* Quaſi tibi non renunciata.] *Nunciata. compoſitum ... ſimplici.* Mihin' quiſquam?] *Fauet ſibi ſenex in eo, q... ſe vult perſpicaciorem videri.* Eho an tute.] *Eho mod... teriectio eſt admirantis, aliàs ad ſe vocantis: Ehodū ad...* Nam qui.] *Qui, vnde. Quaſi tu dicas. Dicas, pro cre... nō enim dicimus, niſi quod credimus, ab eo quod ſequi... id quod præcedit, figura μετάληψις à poſterioribus ad p... ra. Idem alibi, Audacter dicito. Et alibi, Fœneratum i... beneficium pulchre tibi dices, id eſt credes, ſcies, ſen...* Etiam qualis.] *Etiam pro adhuc. vt Vergilius: Idæu... etiam currus, etiam arma tenentem.* Egóne te?] *Du... iſtis pnominibus oſtendit ſenex ſe ſcire omnia.* Sed ſic tibi narrare occepi.] *Occepi melius quàm incepi, dic... ab occipio: eſt enim occipi, quaſi caput rei inſtitui.* Fal... *Poteſt & εἰρωνικῶς falſò pronunciari, poteſt & falſ...*

qu...

teris, dici, vt Salluſt. Falſo queritur de natura ſua humanum genus, Et vocalitatis cauſa ſic dixit, vt ſedulo, optato, certo: quaſi ſedule, optate, certe. Nihil iam mutire.] *Ennius, Nec dico, nec facio. Vnde & mutos dicimus, quod Græci φθέγξασθαι.* Neminem peperiſſe hic.] *Neminem di[...]do maiorem cõfirmationem fecit, non ſolum Glycerium non peperiſſe, ſed etiam neminem. & hic oſtendit domum. [...] eſt neminem, nullum hominem. Et nota in fœminino [ge]nere etiam neminem poſitum.* Mox deferent puerũ.] *[Q]uaſi dicat nobis.* Id ego iam tibi renuntio.] *Fingit ſe [pr]ædicere, quod ipſe facturus eſt: vt non credat ſenex ab eo [fie]ri, quod prædixerat fore.* Id ego iam tibi renũcio hefuturũ.] *Re ſyllaba apud veteres interdum abundat: vt [mo]do renuncio pronuncio. & Cicero, Renunciatur mihi.* Re[nu]ncio.] *Quaſi ſecretũ conſilium. vt ſupra, Renunciatum* [...] .Daui factũ conſilio, aut dolis.] *Cõmodius, magis cũ [inu]idia dixit, Daui, quã ſi meo dixiſſet. vt Vergilius, quũ [Tu]rnus incuſaretur, dixit, Nulla mora in Turno.* Prorſus [a] me.] *Prorſus quaſi porrò verſus: quod Græci μάκραν di[cu]nt, id eſt vel longum actum.* Prorſus à me.] *Quidam [pr]orſus pro μάκραν poſitum putant. Ego pro eo quod eſt [om]nino. Sunt qui coniunctionem velint eſſe.* Opinionem [ha]nc tuam.] *Hanc tuam, cum tædio dixit: hoc eſt, nimis [mo]leſtam, nimis ſuſpicacem, nimis accuſatricem. Sic dixit [ha]c tuam, vt ille de apibus, Vere ſuo. Et, ſolemq́; ſuum ſua [ſid]era norunt Et in Adelphis, Iam verò omitte Demea tuã [iſta]m iracundiam.* Audiui, & credo.] *Locus communis, [an] famæ credendum ſit. Et bene ſibi ſubiunxit, credo. non [eni]m audiſſe, ſtatim credere eſt.* Multa concurrunt.] *Re[ct]è: enim vt multis concurrentibus ſignis, vera coniectura [ef]ficitur.* Iam primũ hæc ſe è Pãphilo grauidã dixit [eſſ]e, inuentum eſt falſum.] *Secundũ quod credit ſenex. [...]à ſummo ad imum, & ex factis, & ex dictis, & ex rebus [&] perſonis ſumit argumẽta, poſtquam videt nuptias do[mi] apparari. Eleganter omiſit, in cuius domo.* Miſſa eſt [an]cilla ilico.] *Quod Græci dicunt αὐτόθεν ἐπέμφθη. Nam [hæc] ſignificatio eſt, etiam breuitatem temporis notans.* [Ni]hil mouentur nuptiæ.] *Non perturbantur nuptiæ. [Mo]uentur.] Differuntur.* Quid ais? cum intellexe[ris] id cõſilii capere.] *Quaqua ſe verteret Dauus, ob-*

nium infeſtumque inuenit ſenem: & tamen ita verſutè id obuiam, vt etiam comprehenſus elabatur. Quis igitur eum ab illa abſtraxit?] *Non frigidè intulit, dixiſſe ſe: ſed cum magna aſſeueratione & abſtraxit propriè, vt ſuprà, Me à Glycerio miſerum abſtrahat? &, Diuellimur inde, Iphitus & Pelias mecum.* Quis igitur eum.] *Hoc ſic audiendum eſt, quaſi dicas, Dixi.* Id mihi da negotij.] *De proiectione pueri pro foribus.* Tu tamen idem.] *Idem abundat. Apud veteres, Tamen idem, integrum fuit, vnde apud nos Tandem, & tamen natum eſt, ſic & idem * eorumq; dictum.* Miſere hanc.] *miſere, valde, nimis.* Nūc ſibi vxorem expetit.] *Oratorie pro eo quod eſt non recuſat, expetit.* Id mihi da negotii.] *Vt caueatur ab appoſitione pueri ante oſtium.* Tu tamen idem.] *Tamen idem, aut pro tamen poſitum eſt, aut pro tandem, vt ſit, Tu tamen has nuptias perge facere ita vt facis.* Quod parato opus eſt.] *Diſerte, & Latine dixit: quod parato opus eſt.* Non impulit.] *Non impulit, non perſuaſit, non perficit vt crederem Glycerium peperiſſe. Et quum dicit omnino, oſtendit, quædam ſe credidiſſe, in quibuſdam iam eſſe circumuentum. Mire autem cautum capi inducit ſenem, vt crederet quod Glycerium non peperiſſet.* Quæ dixit ſint vera omnia.] *Quæ poſtea dixit Dauus. Et bene, omnia: vt appareat ſenem multa credere vera eſſe, quæ Dauus dixerit.* Multo maximum.] *Multo etiam comparatiuis antiqui adiunxerunt.* Quod mihi pollicitus eſt.] *Pollicitatio multarum rerum promiſſio.* Gnato vxorem.] *Subauditur, vt det.* Quid alias.] *Pro, cur alias, alio tempore.* In ipſo tempore.] *In ipſa opportunitate, in ipſo articulo.* Eccum ipſum obuiam Chremetem.] *Continuo mutauit declinationem, iubeo Chremetem.*

ACTVS III. SCENA III.

SIMO. CHREMES, *ſenes.*

Iāb. tetram. IVbeo Chremetem. CH. ô te ipſum quærebam.
SI. & ego te. CH. optato aduenis.
Aliquot me adiere, ex te auditum qui aiebant hodie filiam
Meam nubere tuo gnato: id viſo, tune, an illi inſaniā

I. Auſculta * paucis : & quid ego te velim, & tu quod quæris, ſcies. * al. pauca.
H. Auſculto: loquere quid velis.
I. Per ego te deos oro, & noſtram amicitiam * Chreme, Iamb. dimet. Iāb. trimet.
Quæ incepta à paruis cum ætate adcreuit ſimul: * al. Chremes.
erque vnicam gnatam tuam & gnatum meum,
Cuius tibi poteſtas ſumma ſeruandi datur:
t me adiuues in hac re atque ita, vti nuptiæ
uerant futuræ, fiant. CH. ah ne me obſecra:
Quaſi hoc te orando à me impetrare oporteat.
lium eſſe cenſes nunc me, atq; olim, cùm dabam?
i in rem eſt vtriq;, vt fiant: accerſi iube:
ed ſi ex ea re plus mali, quàm commodi,
triq; id oro te, in commune vt conſulas:
Quaſi illa tua ſit Pamphiliq; ego ſim pater.
. Imò ita volo, itaq; poſtulo vt fiat, Chreme.
Ieque poſtulem abs te, ni ipſa res moneat. CH. quid eſt?
I. Iræ ſunt inter Glycerium, & gnatum. CH. audio.
I. Ita magnæ, vt ſperem poſſe auelli. CH. fabulæ.
I. Profecto ſic eſt. CH. Sic Hercle, vt dicam tibi,
mantium iræ, amoris redintegratio eſt.
I. Hem, id te oro, vt ante eamus, dum tēpus datur,
umq; eius libido occluſa eſt contumelijs.
rius quàm harū ſcelera & lachrymæ cōfictæ dolis,
educant animum ægrotum ad miſericordiam.
xorem demus: ſpero conſuetudine, &
oniugio liberali deuictum Chreme,
ehinc facile ex illis eſſe emerſurum malis. Emergere actiue.
H. Tibi ita videtur: at ego non poſſe arbitror,
Ieque † illum hanc perpetuo habere, neq; me perpeti. † In (illū) eliditur I.
I. Qui ſcis ergo iſtuc, niſi periculum feceris? CH. at
Iſtuc periculum in filia fieri, graue eſt. † In (iſtuc) eliditur S.
I. Nempe incommoditas denique huc omnis redit.
i eueniat, quod Di prohibeant, diſceſſio.
t ſi corrigatur, quot commoditates, vide.
rincipio, amico filium reſtitueris:
ibi generum firmum, & filiæ inuenies virum.

al. (induxi ſij.) CH. Quid iſtuc? ſi iſtud animum † induxti eſſe vtile,
Nolo tibi vllam commodum in me claudier.
SI. Meritò te ſemper maximi feci Chreme.
Iāb. tetram. cataiectici ſcazontes. CH. Sed quid ais? SI. quid? CH. qui ſcis eos nunc diſcordare inter ſe?
SI. Ipſus mihi Dauos, qui intimus eſt eorum conſilijs dixit. (turem
Et is mihi ſuadet nuptias quantum queam, vt ma
Num cenſes faceret, filium niſi ſciret eadem hæc velle? (Dauum
Tute adeò iam eius verba audies. Heus euocate hu
† al. (Atque) * Sed eccum video ipſum foras exire.-*
† Hæc pars eſt ſcazontis ſequentis.

IVbeo Chremetem.] *Hæc congreſſio duorum ſenum a tale periculum adigit fabulam, vt id non videatur conſilio, ſed euentu poſſe vitari: qui euentus, eſt Critonis præſentia: nam nunc ex falſis fient veræ nuptiæ.* Iubeo Chremetem.] *Firme aliquid iubere, velle eſt, Iubeo ergo, volo & deeſt ſaluere: quod exprimitur ab alterius perſonæ interuentu. vt Vergilius, Reddique viro promiſſa iubebat. μεταληπτικῶς. quia qui dicit ſalue, iubet, volumus eni animo: iubemus verbis.* Teipſum quærebam.] *Placabilis & lenis amicus per totam fabulam inducitur Chreme vt cognitionis ad vltimum intereſſe poſſit.* Optato aduenis.] *Optato, aduerbium eſt. vt Vergilius: Ac velut opta ventis.* Aliquot me adiere.] *Aliquot, hoc eſt nec mul nec pauci. Adiere, non acceſſerunt: quia aditus ardui difficiliſque eſt. Ergo adiere, quaſi importunè: & interpe lantes adierunt. ſic alibi, Birria quid tibi videtur: adeo ad eum:* Ex te auditum.] *Vt eſt, De Dauo modo audi* Ex te auditum.] *Ergo non rumor, ſed veritas.* Id viſo. *Ob id viſo, deeſt te: vt viſo, ad videndum venio.* Túne: illi inſaniant.] *Tu inſanis, ſi dixiſti, illi inſaniunt, ſi n audita referunt.* Paucis.] *Et paucis, & pauca legitur.* quid ego te velim.] *A docilitate.* Per ego te deos oro.] *Ordo eſt, te per deos oro, vt Verg. Per ego te has lacrimas.* Et noſtram amicitiā Chremes.] *Legitur & Chreme.* Quæ incepta à paruis, cum ætate.] *Mire autē, incepta a paruis cum ætate, vt oſtendat non nuper coitam amicitiam, ſed antiquam. vt Veterem Anchiſen agnouit amicum. Idē alibi, Neq; enim nouus iſte Dianæ Venit am*

Adc

Adcreuit.] vt ſupra, Adcurate. Ad præpoſitione vti-
ur familiariter. Adcreuit.] Hinc Verg. Creſcent illæ, cre-
etis amores. Et meum gnatum.] Ineptum eſt ſic adiu-
re aliquem Per ſalutem filij mei, vt facias id quod te ro-
o. ſed huic etiam ſubiungit, Cuius tibi poteſtas datur
ruandi ſumma.] In tua eſt, inquit poteſtate, & tuus
l, hæc ergo obteſtatio dicitur, quum per eas res adiura-
us aliquem, de quibus agitur cauſa. Vt Illiaci cineres, &
amma extrema meorum. Idem alibi, Per euerſæ genitor
mantia Troiæ Excidia obteſtor. Vt me adiuues in hac
.] Atque ipſam petitionem Vt nuptiæ fuerant futu-
e, ſia t] Breuiter & Latine. Et hoc genus compoſitionis
eteres mutauit. Ne obſecra.] Pro ne obſecres. Quaſi
oc [illegible] à me imperrare oporteat.] Hæc plena
ox eſt & charitatis, & officij. q. n amicus ab amico petit,
iſtum eſſe debet: nec pro eo, quod non eſt iuſtũ ſupplicare
ortet. Olim quũ dabã] Nos dicimus quum darẽ. Verg.
um decuit, quum ſceptra dabas. En dextra fideſq;. Et no-
t(olim) pro nuper. Aliũ eſſe cenſes nunc me.] Nõ per-
inæ, ſed rei cõditio eſt commutata. Si in rẽ eſt vtriq;.] τῷ
ʼευτέρῳ συλλογισμῷ prave poſuit, vt recte explicaret. Hic
yllogiſmus negatiuus dicitur, nã in ſecundo λήμματι ne-
at quod prius dixit, Sed ſi ex ea re plus mali eſt quã cõmo-
i. Si in rẽ eſt vtriq;.] Ab vtili argumẽtũ. Vterq; duobus
onſtat. Bene vtriq; mihi & tibi: non, alteri vtile, alteri in-
utile. Sed ſi ex ea re.] Id eſt nuptiarum: mutauit nume-
ũ, ex plurali ſingularem. Fiant ex ea re. In cõmune con-
ule.] Id eſt, ex æquali prouide. Quaſi illa tua ſit, Pam-
hiliq; ego ſim pater.] Nota ſuauiſſimã varietatem: non
licit, quaſi tua ſit, & ille meus. Imò ita volo.] Quia vti-
e eſt, quia in rem eſt. Itaque poſtulo.] Itaque, modo
duæ partes orationis ſunt: vt in Hecyra: Itaque nos vnà
inter nos ætatem agere liceat. Neque poſtulẽ.] Quia po-
ſtulo prætulit. Iræ ſunt inter Glyceriũ & gnatum.] Hoc
læto vultu nũc pronũciat Simo: & hoc à poſſibili eſt: loqui-
tur enim apud eũ, ex quo audiuerat Pãphilum pro vxore
habere hãc peregrinam. Audio.] εἰρωνεία. Mox fabulæ.]
Et hic paulo ſapientior inducitur, & minus obnoxius do-
lis. Profecto ſic eſt.] Profecto, confirmatio eſt. Amantiũ
iræ.] Sententia γνωμική, in qua à ſpecie receditur, & in

omnes aliquid dicitur. παροιμία, *eſt autem ſine autor ſententia.* Redintegratio.] *Inſtauratio.* Id te oro.] *Dee ob: vt ſit, ob id, vt Verg. Quod te per ſuperos oro.* Priuquàm harum.] *Inuidioſius, harum, quum vna ſit, ſic i Eunucho, Non perpeti meretricum contumelias.* Anim ægrotum.] *Hoc vt ſupra, ipſum animum ægrotum ad deteriorem partem applicat.* Vxorem demus.] ἠθικῶς, *vt i Heautontim. Quomodo minimo periculo id demus adoleſcentulo.* Neque illum hanc perpetuo.] ἀμφιβολίαν (*induſtria poſuit, aut vtrumque ſignificat.* Niſi periculu feceris.] *Periculum, tentamentum. Cicero, Tute melius periculum feceris. Idem Terentius, Fac periculum in literi* At iſtuc periculum in filia fieri, graue eſt.] *Memorabile dictum, & id quod merito in prouerbium ceſſeri Quod dij prohibeant,* παρένθεσις *per* εὐφημισμόν. At ſi corigatur.] *Alter eſt ſyllogiſmus per contraria* λήμματα, (*ipſe negatiuus.* Principio, amico filium.] *Principio, n intulit ſecũdo.* Reſtitueris, inuenies.] *Ergo* ἀνακόλουθ *duplex.* Amico filium.] *Ab honeſto.* Quid iſtuc?] *Concedentis, & veluti victi verbum, tanquam ſi diceret, qui & abundat iſtuc. Vel potius, quid iſtuc, ſignificat homine de loco, ac de ſententia decedere, vt è contrario, perſtare reſiſtere dicitur, qui aliquid negat.* Si id animũ induxti *Legitur & animum induxiſti. ſed illud plenum eſt, hoc p* μεταπλάσμου συγκοπῇ *diminuitur.* Ipſus mihi Dau dixit.] *Commendatio teſtis: vt, In foro modo de Dauo a diui. Ergo ipſus, quaſi qui maxime ſciat.* Tute adeo.] πα ρέλκεται. *Adeo modo, & abundat. vt Vergilius, Tuq; ad quem mox quæ ſint habitura deorum Conſilia, incertu* Sed eccum.] *Eccum, quaſi ecce eum veteres dixerunt. e cum eccuius Ellum quod apertius ſignificat ecce illum, (obſcurius ellum.*

ACTVS III. SCENA IIII.

Scazontes vt ante.
(vxor) redũdat in verſu, & videtur additum ab interprete.
* Iãb. tetrã.

DAVVS. SIMO. CHREMES.

AD te ibam. SI. quidnam eſt?
DA. Cur vxor non accerſitur? iam aduesperaſci
SI. Audin' tu illum?
* Ego dudum nonnihil veritus ſum Daue abs te, n
faceres idem,

Quo

d vulgus ſeruorũ ſolet, dolis vt me deluderes,
terea quòd amat filius. DA. Egon' iſtuc face-
m? SI. credidi.
e adeò metuens vos celaui, quod nunc dicam.
quid? SI. ſcies.
propemodum habeo iam tibi fidem. DA. tan-
m cognoſti, qui ſiem.
on fuerant nuptiæ futuræ. DA. quid non? SI. ſed
gratia
laui, vos vt pertentarem. DA. quid ais? SI. ſic
res DA. vide, (lium callidum.
quam † quiui ego † iſtuc intelligere. vah conſi-
ce audi: vt hinc te iuſſi introire, opportunè hic
mihi obuiam.
Hem, numnam perijmus? SI.† narro quę tu du-
m narraſti mihi. *Aliàs (narro huic)*
Quidnam audio? SI gnatam vt det, oro, vixque
exoro. DA. occidi.
Hem. quid dixti? DA. optume inquam factum.
nunc per hunc nulla eſt mora.
Domum modo ibo: vt apparentur, dicam: atq;
e renuncio.
unc te oro Daue, quoniam ſolus mihi effeciſti
s nuptias.
go verò ſolus. SI. corrigere mihi gnatum porro
itere.
aciam hercle ſedulo. SI. potes nunc, cum ani-
is irritatus eſt.
Quieſcas. SI. age igitur: vbi nunc eſt ipſus? DA.
rum ni domi eſt.
o ad eum, atq; eadem hæc quæ tibi dixi, dicam
lem illi. DA.* nullus ſum.
l cauſæ eſt, quin hinc in piſtrinum recta profi-
car via?
l eſt preci loci relictum, iam perturbaui omnia:
m feſelli: in nuptias conieci herilem filium:
hodie, vt fierent, inſperante hoc atque inuito
mphilo.
ſtutias: quòd ſi quieſſem, nihil eueniſſet mali.
eccum ipſum video: occidi.

† Aut eliditur u in (quiui) aut s in (iſtuc.
† Hē (pēdet) à priori verſu.
† Troch. tet. catalectic.
† Rurſus octonarij Iāb.
* aliàs (itidē) * (In nullus) eliditur s.
Dimet. Iāb.
Troch. tetra. catal.

Vtinam, mihi eſſet aliquid hic, quo nunc me pra
pitem darem.

AD te ibam.] *Dauus vt recte ſcribatur, Dauos ſcri*
dum eſt quia nulla litera vocalis geminata, vnam
ſyllabam, ſed quia ambiguitas vitanda eſt nominatiui
gularis & accuſatiui pluralis, neceſſario pro hac reg
digamma vtimur, DaFus, ſerFus, Fulgus, corFus. Ad
bam.] *Locus eſt, in quo iam ad diſcrimen mali prod*
comœdia, in meliorem partem iam incipit inclinare.
dudum.] *Semper grauis inceptio orationis, quæ exord*
ſumit à pronomine Ego: vt, Ego te quæ plurima fando
Ego poſtquam te emi à paruulo Ego dudum.] *Adu*
temporis, aut certa ſunt: vt hodie, cras: aut incerta, v
dum, nuper, itaque incertis certum additur tempus:
dudum, nunc nuper. Nonnihil veritus Daue abs
Breuiter, pro veritus ne quid abs te fieret, ſicut ſupra
metui à Chryſide. Et Cic. Quod precatus ſum à dijs im
talib. pro eo quod eſt, quæ à dijs petij, precatus eos. C
vulgus ſeruorum ſolet.] *Totum cum extenuation*
tulit, tanquam qui ſatisfactum voluerit Dauo ob cor
batam fidem eius. Nam propemodum habeo.] *R*
la dilatio eius rei quæ iam dudum nota eſt auditori.
propemodum habeo iam.] *Hoc eſt propemodum,*
actus eſt, admodum. Sed ea gratia.] *Gratia, pro cau*
fuit, none. Sic eſt res.] *Quod Græci dicunt* οὕτως ἔχ
nam.] *Nam* παρέλκεται, *vt in quiſnā.* Quidnā au
Legitur & audiam. Menander enim ſic ait, τι δή ποτ
σω. Occidi. Optume.] *Bene vſus eſt* παρομοίῳ, *occi*
optime, vt ſimilitudine falleret audientē. Per hunc.]
metem ſcilicet. Ibo, atque huc renuncio.] *Varie,*
renuncio. Nunc te oro Daue.] *Te, id eſt, per quē ſta*
ma negocij. Et modo magis vere rogat, quā tunc, qui
Dehinc poſtulo, ſiue æquum eſt, te oro Daue: ibi eni
cūdia latet, quū dixit, ſiue æquū eſt. Effeciſti has.]
ciſti: eſt enim efficere, perficere faciendo. Et bene has:
cauſa laboro. Ego verò ſolus.] *Et hoc ad increpa*
dicit, non ad confirmationem. Solus.] *Id eſt, cui non*
riebat Pamphilus. Porro.] *In futurum, deinceps.*
temporis aduerbium vel adhortantis: vt Porro, q

:re.] *Labora: quaſi difficile ſit, & conatu ſit opus.* Hei-
dulo.] *Productiones ſunt . . . . . . ad ſcenam o-*
nis poſitæ. Potes nunc.] *A poſſibili argumentum.*
i animus irritatus.] *Quia dixerat, Iex ſum inter*
rium & gnatum. Irritatus eſt, commotus, ira pronо-
vt in Phormione. † *Ducitur autem verbum à cani-* †al. dicitur
ni reſtrictis dentib. hanc literam r imitantur. Quie-
] *Id eſt conquieſce, imperatiui modi, ne iniurioſum*
etur. Age igitur.] *Age dicitur ... Egi, atque orans te-*
tur aduerbium eſt hortãdi. Quieſcas.] *Pro quieſce,*
eſt volo, aut facio. Mirum ni domi eſt.] *Exiſtima-*
n intulit, incertum fugiens: & eſt compoſitum quaſi
. Mirum ni domi eſt.] *Compoſitum eſt, quaſi hoc eſt*
n ni domi eſt. Caute ſeruus callidam interrogationem
paratus excepit. Memor ſimulatæ diſcordiæ cum ami-
git non ſe alibi eum eſſe ſuſpicari quam domi. Dicam
m illi.] *In alijs itidẽ ſcriptum eſt, quod ſi eſt pro item*
amus. At ego idem pro item? Nullus ſum.] *Plus eſt*
m eſſe, quam periſſe: nam qui perit, vel corpus habet
um: qui verò nullus eſt, ita non eſt, ac ſi natus nõ ſit.
proficiſcar via?] *Bene recta, vt corporis impulſio-*
ucrifaciã: aut recta, vt nõ eam ad precatorem, aut ad
bilum. Et bene proficiſcar: proficiſci enim in rem æ-
ac difficilem dicimus. Et recta via: plana dixit, non
m recta Hinc.] *Id eſt, ex hoc loco.* Nihil eſt preci lo-
ictum.] *Subiungit ergo cauſas cur proficiſcatur in*
num. Nihil eſt preci.] *Quod prædixit ſenex.* Iam
rbaui omnia.] *Alloquutio in qua quid metuat,*
velit manifeſtum eſt. Herum fefelli.] *Hæc enumera-*
uſarum eſt, quia magnifice exaggerauit errores ſuos.
ieci.] *Nec immiſi, ſed conieci: quod impetum & in-*
m ſignificat. Herilem filium.] *τὸν τρόφιμον.* Feci
e.] *Nec ſolum feci, verumetiam addidit tempus Ho-*
t ne diecula quidem eius ſit, quod fecerat mali. In-
nte hoc, atque inuito.] *Inſperante & inuito, du-*
ffenſio. Hem aſtutias?] *Bona ἀγωνία. Pluraliter di-*
tutias, quaſi his abundet aſtutijs, vt ei vna ſuffice-
Vtinam mihi eſſet aliquid.] *Non dixit gladium,*
aqueum: ne eſſet tragicum. Ergo expreſſit bene: di-
Quo nunc me præcipitem dem.

ACTVS

ACTVS III. SCENA V.

PAMPHILVS. DAVVS.

Iāb.tetram. VBi illic ſcelus eſt, qui me perdidit? DA. PAM. atque hoc confiteor,

Iure obtigiſſe, quando quidem tam iners, tam conſili

Sum. ſeruon' fortunas meas me commiſiſſe fut

Ergo precium ob ſtulticiam fero: ſed inultum quam id auferet.

DA. Poſthac incolumem ſat ſcio fore me, nunc deuito malum.

PA. Sed quid ego nunc dicam patri? negabon' me, modo (aud

†(qua) refertur ad dimetrum priorē. Qui ſum pollicitus ducere? † qua fiducia id

Nec quid me nunc faciam, ſcio. DA. †nec quid me: atque id ago ſedulo.

† Nec pertinet ad dimetrū priorem. Dicam aliquid iam inuenturum, vt huic mal quam † producam moram. PAM. oh.

† al. produ- ctam. DA. Viſus ſum. PAM. ehodum bone vir, quid a den' me tuis conſiliis

Miſerum impeditum eſſe? DA. at iam expe PAM. expedies? DA. certe Pamphile.

PAM. Nempe vt modo. DA. imò melius ſpero. oh, tibi ego vt credam furcifer?

†(hem) additur extra metrum. Tu rem impeditam, & perditam reſtituas? †hem fretus ſim, (

Qui me hodie ex tranquilliſſima re coniecisti

An non dixi hoc eſſe futurum? DA. dixti. PA. meritus es? DA. crucem.

Sed paululum ſine ad me vt redeam: iam aliqu ſpiciam. PAM. Hei mihi,

Cur non habeo ſpacium, vt de te ſumam ſ cium vt volo?

Namq; hocce tempus præcauere mihi me, h vlciſci, ſinit.

VBi illuc ſcelus eſt.] *Hæc ſcena, cuius perturb eſſe debeat, etiam ſupra poeta præſtruxit, quum ſentiendum Daui conſilio tardum Pamphilum face*

bi illuc ſcelus eſt.] *Accuſatio.* Vbi illuc ſcelus

terribile eſt, ſcuire antequam videas eum contra raſceris. Vbi illuc ſcelus eſt.] Ad intellectum, non a redegit, & eſt figura σύλληψις per genera. Vergi- ars in fruſta ſecant. Sed hic figura eſt per numeros: ua ſcelus ſcel ſtus intelligitur, modo Qui ſubiun- Quod. Tam iners.] Sine arte. Tam nulli conſi- a pars orationis eſt, nulli conſilij. nos, nullius & ſo- le autem veteres, nullo nulli, ſolo ſoli declinabant. nmiſiſſe.] Non commendaſſe, ſed commiſiſſe. Com- is enim quæ cum magno periculo volumus eſſe ſer- utili.] Leui. nam à vaſe, quod futile dicitur, quod onunt miniſtri ſacrorum, quod eſt acuto fundo, & ire, eoque inſtabile eſt Vergilius, Conſiliis habitus ilis autor. Ergo precium.] Precium pro ſtultitia : pro virtute præmium. Ergo precium generaliter , aut male facto redditur: ſed diſcernitur ita, Nam pro ſtultitia, eſt pœna: precium pro virtute, honor icrum. Precium ob ſtultitiam.] Sic Plautus lo- t, Precium ob aſinos, pro, aſinorum precium. Vergi n magnam, preciumque moræ fore. Et alibi, Illum alio pro talibus auſis Affecit precio. & eſt figura , vt apud Verg. Inuidiſſe deos patriis vt redditus o- lhac incolumē latcio fore me.] Sic dicere ſo- i magno periculo poſiti: nunquam nos periclitatu- ud periculum poterimus euadere. Poſthac.] Au- e incolumē in futurum promittit fore, quum vita tam variis multisq; ſit periculis conferta. ſed hoc : inquit periclitor. ſi hoc euaſero, ſcio me non poſtea turum. Menander ſic* & eſt ſenſus: Tam difficile eſt adere, vt qui hinc euaſerit, videatur immortalis . Dicam patri.] Bene patri, non Simoni: vt de au- huius nominis ſummus terror exurgat. Modo tus ſum.] Modo: nire, eterim maiorem vim ha- entiora promiſſa. Modo pollicitus ſum.] Orato- us pollicitus ſum dixit, quā ſi promiſi diceret. Qua .] Qua fiducia, ad perſonam ſuam retulit. & fidu- o impudentiam ſignificat. Ne quid me nunc fa- Nos quid faciam, veteres autem me addebant. Et iam, cum ablatiuo caſu. Ablatiuus caſus, me. Atq;] Id quæro, hoc eſt vt inueniam quid faciam. Ali-

quam

quam producam.] *Productem legitur, & producan... g...ficat autem differam, protendam, prolatem.* Ho... bone vir.] *Grauis interrogatio & minantis cum ira... dia: Et hoc ἐρωτήσει proſequitur, quum omne genus co... meliæ leue in eum dicimus, in quem ferimur iracu...* Viden'me?] *Hoc eſt, numquid negare potes?* Impedi... eſſe.] *Impeditus eſt proprie, qui ita pedes habet illig... vt progredi non poſſit. ſed hic ad negotium retulit.* At... expediam.] *Non ſe defendit, ſed emendaturum pr... tit. & bene ad impeditum, expediam retulit. Duo pro... ſimul & tempus cum celeritate, & effectum.* Imò... lius.] *Bene melius comparatiuo eſt vſus, qua... hoc bo... ſit, illud melius.* Furcifer.] *Furciferi dicebantur, q... leue delictum cogebantur à dominis, ignominiæ m... quam ſupplicij cauſa, circa vicinos furcam in collo f... ſubligatis ad eam manibus. & prædicare peccatum ſi... ſimulque monere cæteros, ne quid ſimile admittant. It... & Cic. de ſeruo, Quid inde furcifer? quo progreditur?* ...peditam & perditam reſtituas?] *Multum prog... eſt impeditam dicere: modo perditam dixit. Senſus h... Integram perdidiſti, & perditam reſtituas?* Tu.] *Ho... qui integram expeditamque turbaſti.* Quo fretus ſi... *Eſt memor ſe ante dixiſſe, Dauum video, cuius conſili... tus ſum.* Hoc futurum.] *Vt ab illa excludar, huc co... dar. &, Vide quo me inducas.* Crucem.] *Plena ſa... ctio eſt, confeſſio peccati ſine recuſatione pœnarum... mitiores eos reddimus quibus vultu operæpretium p... ictis noſtris offerimus. Verg. Equidem merui, nec dep... inquit.* Ad me vt redeã.] *Redire ad ſe dicitur, qui a... recipit, & ſedem mentis. Vergil. Victus redit ad ſe, & ... corpore dixit. At ſe autẽ redit, qui amẽs eſſe deſiſtit.* D... ciã.] *Diſpicere, eſt diſquirere conſiliũ. diſpicere, deor... ſpicere.* Cur non habeo ſpatiũ.] *οἰκονομία.* Nanq; tẽpus præcauere.] *Sic Verg. Sed motos præſtat co... nere fluctus. & eſt ὕστερον πρότερον. illud enim cogit, hoc ſi...*

ACTVS IIII. SCENA I.

Hic eſt Iãb. pentameter Cretici dimetri, i. quatuor pedum.

CHARINVS. PAMPHILVS. DAVVS.

HOccine credibile eſt, aut memorabile,
Tanta vecordia innata cuiquam vt ſiet,

Vt

alis gaudeant, atque ex incommodis
ius ſua comparent vt commoda? ah
eſt verum? Imò id genus hominum eſt peſſi-
im. In
gando modo quis pudor eſt paululum,
·bi tempus promiſſa iam perfici,
neceſſario ſe aperiunt & timent,
nen res* cogit denegare. Ibi
i impudentiſſima eorum oratio eſt.
; tu es? quis mihi es? cur meam tibi? heus,
imus ſum egomet mihi. Attamẽ vbi fides eſt,
ges, nihil pudet. hic, vbi opus eſt,
verentur: illic, vbi nihil opus eſt, ibi verentur.
quid agam? adeámne ad eum, & cum eo iniu-
n hanc expoſtulem?
im mala multa: atque aliquis dicat, Nihil pro-
ueris. (rem geſſero.
um: moleſtus certe ei fuero, atq; animo mo-
harine, & me & te imprudens, niſi quid dij re-
:iunt, perdidi.
táne imprudens? tandem inuenta eſt cauſſa.
iiſti fidem.
uid tandem? CH. etiam nunc me* ſubducere
; dictis poſtulas?
Quid iſtuc eſt? CH. Poſtquam me amare dixi,
nplacita eſt tibi. (ctaui meo.
ne miſerum, qui tuum animum ex animo ſpe-
Falſus es. CH. non tibi ſatis eſſe hoc viſum ſo-
im eſt gaudium,
ie lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres?
is. PAM. habeam? ah neſcis quantis in malis
ſer miſer, (diues
taſq; hic ſuis conſiliis mihi confecit ſolicitu-
Carnifex. CH. quid * iſtuc tam mirum eſt, ſi de
xemplum capit?
Haud iſtud dicas, ſi cognoris vel me, vel amo-
i meum.
Scio cum patre altercaſti dudum: & is nunc
pterea tibi
ſet: nec te quiuit hodie cogere illã vt duceres,

PAM.

*deeſt aliquid metro: nã pro quarto cretico poſuit iãbũ.
* aliàs premit.
*Cretici tres
* Et hic pro quarto ponitur iambus.
*Cretici quatuor.
*Cretici tres.
*Trochaicus ſcazon.
Troch. tetrametri catalectic.
Iamb. tetra.
* alias ſeducere.

Iamb. tetra.
*In (iſtuc) eliditur s.

Iamb.trime. PAM. Imò etiam, quo tu minus ſcis ærumnas me
Hæ nuptiæ non apparabantur mihi.
Nec poſtulabat nunc quiſquam vxorem dare.
CH. Scio: coactus tua voluntate es. PA. mane,
Nondum ſcis. CH. ſcio equidem illam ducturum
ſe te.
PA. Cur me enecas? hoc audi. nunquam deſtitit
Inſtare, vt dicerem eſſe ducturum patri:
Suadere, orare, vſque adeo, donec perpulit.

Iamb.tetra. CHA. Quis homo iſtuc? PAM. Dauos. CHA. Dau

Et hic tetrã. PA. Interturbat. CH. quam ob rem? PA. neſcio.
Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos, quod auſ
tauerim.

Trimetri rurſus. CHA. Factum eſt hoc Daue? DA. factum. CHA. h
quid ais ſcelus?
At tibi dij dignum factis exitium duint.
Eho, dic mihi, ſi omnes hunc coniectum in nupt
Inimici vellent: quod, niſi hoc, conſilium daren
DA. Deceptus ſum, at non defatigatus. CHA. Sci
DA. Hac non ſucceſſit, alia aggrediemur via.
Niſi id putas, quia primo proceſſit parum,
Non poſſe iam ad ſalutem conuerti hoc malur

* In (ſatis) eliditur s. PAM. Imò etiam. nam * ſatis credo, ſi aduigilau
Ex vnis geminas mihi conficies nuptias.
DA. Ego Pamphile, hoc tibi pro ſeruitio debeo
Conari manibus, pedibus, nocteiſque, & dies
Capitis periculum adire, dum proſim tibi.
Tuũ eſt, ſi quid præter ſpem euenit, mihi ignoſ
Parum ſucceſſit quod ago, at facio ſedulo.
Vel melius tu aliud reperi, me miſſum face.
PAM. Cupio, reſtitue, in quem me accepiſti, lo

Iãb.tetrami. DA. Faciam. PAM. at iam hoc opus eſt. DA. hem
mane, concrepuit à Glycerio oſtium.
PA. Nihil ad te. DA. quæro. PA. hem, nunccin
mam? DA. at iam hoc tibi inuentum dabo.

HOccine eſt credibile] *Elegans perturbatio, i interſ. Simo, Pamphilus, Dauus, Charinus, B Chremes, omnes omnibus redduntur offenſi.* Hoccir credibile.] *Et incredibile eſt inquit, & nefandum,*

io enim ab interrogatione quadam incipiunt, qui niiraſcuntur. vt & illud, Hoccine humanum factum. Et m hoc in pronunciatione eſt. hoc enim genus interroonis vim negandi exprimit. Hoccine eſt credibile.] enerationc incipit, vt Cicero, Quam facile ſerpat ina, & peccandi conſuetudo, quam non facile reprimavidete iudices. Cuiquam vt ſiet.] Singulari & plunumero reſpondet. Vt malis gaudeant.] Quum dit Cuiquam, intulit numerum pluralem, vt alibi, Si quam eſt qui placere ſe ſtudeat bonis Quamplurimis, inime multos lædere, In his poeta hic nomen profiteuum. Vt malis gaudeant.] Legitur & gaudeat. Ex mmodis alterius.] Et hic gaudeant, ſubauditur. vt comparent.] Hoc eſt acquirant, vel æſtimēt. Atq; icōmodis alterius, ſua cōparēt vt cōmoda.] Hoc ō intelligunt cōmoda ſua, niſi ex alterius incōmodis ea nauerint. Id ne eſt verū?] Imo id genus. Alij ſic, Verū oc genus hominū * hominē ſe probauit eſſe, quū malus ſic contra hoc, Imò non hominem, ſed peſſimum homiſe probauit. Id ne eſt verum? imo id genus. Parum acuerat, dicēs, Id ne eſt verum hominum genus? ideo ad, Imò id genus hominum eſt peſſimum. vt hoc facere, hominis modo ſit, ſed peſſimi hominis. In denegando do.] Modo pro tantummodo. Quis pudor paulum t.] Adeſt pudor, ne denegent: non adeſt, vt & præſtēt. vbi tēpus.] Deeſt Eſt: vt ſit, Tempus eſt. Neceſſario eriunt.] Mire ait neceſſario, quia ſunt tales: neceſſitas m in natura eſt conſtituta. Aperiunt.] Mire aperiūt, iam tunc quum promittebant, mali erant, ſed latebat tia intra pectoris altitudinem. Et timent, & tamē.] umero ſubauditur degenerare. Et melius timent, quā eret, pudet eos: nam timor, eſt malorum, pudor, tātum rum. Res.] Malitia ſcilicet: tanquam mali ſint ad rem n præſtare non poſſunt. Quis mihi es? quis tu es?] tu es? ad dignitatem refertur: quis mihi es? ad neceſinem, id eſt, frater aut cognatus. Et hæc verba mollia dictu, ſed animo aſpera. Cur meam tibi?] ἔκλειψις. s, proximus sū.] Heus ſignificatio eſt modo hominis tentionē conſiderationēq; reuocandi. Proximus ſum met mihi.] Id eſt, charior mihimet ipſi ſum, quā quiſ-

quam alienus. Proximus.] *Charus, beneuolus, & hoc eſ ait ſupra: Quo æquior ſum Pāphil. ſi ſe illā in ſomnis q illā amplecti maluit. Inde proximi & propinqui dicunti qui nobis chari eſſe debēt.* Nihil pudet.] *Pudor eſt mali ſ cti: Verecundia, recti & honeſti. Ergo mire poſuit.* Si r ges.] *Abundat, ſi roges: ſed ἠθικῶς additum eſt.* Hic.] *promiſerant.* Illic, vbi nihil opus eſt, ibi.] *Illic & ibi, ptum eſt iraſcenti repetitionis genus.* Hic vbi opus eſ *Saluo pudore.* Illic.] *legitur & illi.* Vbi nihil opus eſ *Vbi nondum promiſerunt, ſibi verentur, quod ait ſupra denegando modo quis pudor eſt paululum.* Adeámne eum?] *Hic locus deliberationis eſt: an adeat ad Pamph & vnum Ad abundat, & moraliter verba Charini ſ poſita.* Iniuriam.] *Pro, de iniuria.* Expoſtulem.] *E ſtulatio eſt aduerſus eum quem incuſamus. nam expoſ lare, eſt querelam apud eum ipſum deponere, de eo ipſo fecit iniuriam. Poſtulare autem, querelam dicere de al apud alterum.* Ingeram mala multa.] *Quaſi tela, i dicit ingeſturum mala.* Atque aliquis dicat, nihil p moueris. *Hoc dicit, Etſi exiſtat aliquis qui mihi d quid profeceris? reſpondebo, Multum.* Multum.] *Nō iunxit, quomodo multum? ſed illud faciam. Multum auditur, promouero.* Moleſtus certe ei fuero.] *Trai fecit dicendo, Moleſtus certe ei fuero, hoc eſt ſi nihil a promouero, certe ei moleſtus fuero.* Atque animo n geſſero.] *Erit fructus iracundiæ ex vindicta. & per cundiam atque turbationem non inuenit, quod ſit mi aliud ergo inuenit, moleſtus certe ei fuero.* Charine me, & te.] *Mire & artificioſe fecit Pamphilum pri alloqui ad perſtringendam iracundiam Charini, alioq prior vociferari potuiſſet, tragica exclamatione vſus ſet.* Imprudens.] *Defenſio ab imprudentia. etenim bonæ eſſet conſcientiæ, nunquam diceret, te perdidi gaturus.* Itáne imprudens.] *Imprudens, diſtingu attende hoc illā repetere, quod indignatur magis, qua dierit imprudens, & non audierit reliqua* Itáne im dens.] *Quia articulus omnis defenſionis per conceſſ qualitatē hoc dicto eſt conſtitutus: idcirco hoc ipsū C nus p r infirmationē repetit, hoc cupiens eripere Pamp quo ille maxime nititur.* Qui tuū animū.] *Legitur*

ius es.] *Modò p... io i eſt.i.falleris: ſi Pãphilũ dicit.* erò ... *accipitur.* Hoc ſolidũ.] *Solidũ,* *ũ, ... m.* Niſi me lactaſſes.] *Produx iſſes,* *... quæ ſign ficatio fruſtrationẽ oſten-* *... eſt in ... ere in aliqua voluptatẽ, à lactando:* *& obleſta ... ur.* Habeas.] *Permiſſio animi ira-* ... *Vt ſupra, Aut ſi hæ nuptiæ ſunt cordi tibi? P.* *i?* Hic ſuis conſilijs mihi confecit.] *ἀχρωνεία dixit* *... Cuius cõſilio fretus ſum. Et cũ Verſer protulerit,* *... iat debuit inferre, eſt ergo ἀνακόλουθον. aut vt eſt il-* *Principio amico filiã reſtitueris. Tibi generũ firmũ, &* *inuenies virũ.* Cõfecit.] *Legitur & cõflauit.* Solici- nes.] *Perturbationes.* Meus carnifex.] *Id eſt, in me* *fex, qui me torſerit. vt alibi, Deo irato meo: hoc eſt, in* *ato deo.* De te ſi exẽpl. capit.] *Vtrũ, ſi te imitatur: an* *e exigit pœnas? vt ipſe alibi, Vtera; exẽpla in te edent.* *elius, te imitatur, accipimus.* Haud iſtuc dicas, ſi ioris.] *Noſti enim: ſed ſi cognoris, nõ ita dicas.* Cum : altercaſti.] *Ab ijs quæ facta ſunt, ad ea quæ facta* *it.* Cũ patre altercaſti] *Legitur & altercatus es, nõ* *altercò dicim ...* Nec te quiuit hodie cogere.] *Hoc* *nẽtũ attulit ex ijs quæ nõ ſũt facta, quũ fieri debue-* mò etiã.] *Propter ... & amplius* Imò etiã] *Deeſt* Quo tu minus ſcis.] *quo, id eſt quod; & deeſt audi,* *cipe: vt ſit quod, vel quoniam minus ſcis. Vel quo id* *quo, aut quare. aut certe erit ſe ... cum huiuſmodi* *ubauditione, Imò etiã quò tu minus ſcis ærũnas meas,* *gis audi. Aut, Imò etiã hæ nuptiæ nõ parabãtur mi-* *ò ipſo minus tu ſcis ærũnas meas: i. falſæ nuptiæ erãt,* *es te fallit magis, iraſciq; mihi cogit meri.o.* Hæ nu-] *Legitur &, Hæc nuptiæ, ſic.n. veteres dixerũt.* Non abãtur.] *Apparari cũ datiuo caſu ſemper cladẽ &* *iem ſignifi at: vt Verg. Mihi ſacra parari* Coactus lũtate.] *Hæc eſt accuſatio. Ille enim excuſat per im-* *ntiã, hic arguit volũtatẽ. hoc ergo dixit, Eo grauius,* *illo cogente peccaſti.* Cur me enecas?] *Excrucias.* c, ſuadere, orare.] *Quia dixit, inſtare, ſuadere, o-* *õ plus dicere poſſet: quãdo nihil poteſt eſſe.* Dauus.] *cum admiratione pronunciandum.* Interturbas a.] *Decrat vt & hic, Dauus, diceret: ſed plus in-*

tulit, interturbat. Et inter, modo nō mediocriter ſignific. eſt enim adauctiua particula, vt interfectus, interempt. Modo poſt: vt, Nūc inter fluuio Tyberinus amœno Vorti bus rapidis, & multa flauus arena In mare prorump Neſcio.] *Quia iraſcitur Dauo, dixit Neſcio: alioquin ſ* Niſi mihi deos ſatis ſcio fuiſſe iratos.] *Deeſt quia: ſit, niſi quia.* Factum eſt hoc?] *Non quod non credat, terrogat: ſed quod increpet.* At tibi dii.] *At, principiū crepationi aptum. vt Verg. At tibi pro ſcelere. & Horat. At ô deorum quiſquis in cœlo regis terras, & human genus.* Eho dic mihi.] *Eho, interiectio eſt intētionem dientis expoſcens.* Dic mihi.] *Semper τὸ dic mihi, iniu ſum eſt, vt Vergilius, Dic mihi Dameta, cuiū pecus?* Qu niſi hoc conſilium darem?] *Cum odio hoc pronunci ēſt: ideo coniectum dixit.* Deceptus ſum.] *Cōceſſio* Sci *τὸ Scio, non ad deceptionem, ſed ad defatigationem rec ergo cum εἰρωνείᾳ ſonandum.* Hac non ſucceſſit.] *D quod conabamur: & proprie de bono ſic dicitur.* Alia gredie mur via.] *vel adoriemur, id eſt, enitemur: Ad proprie dicitur repente ex inſidijs aliquem inuadere.* tibi pro ſeruitio debeo.] *Seruitium pro ſeruitut ſuit: vt, Seruitio enixe tulimus.* Conari manib. pec *Ad id intulit: quod ait ſupra, quæ ego credo manib. pedi obnixe omnia facturum. Et ablatiuo caſu ſine interm ne ſignificat, noctes & dies.* Manib. pedib.] ὑπέρβολ Præter ſpem euenit.] *Euenit productū magis: qui nō perpetuo Pāphilo accidere. Ergo euenit, non autem nit, media correpta.* Parū ſuccedit quod ago.] *Si n eſt officia præbere: at noſtrū non eſt fortunā poſſe præ Et bene ſuccedit, vt quod agimus oſtēdat ſucceſſus eſſ tunæ.* Sedulo.] *Id eſt, ex animo, & ſine dolo.* Me mi face.] *Id eſt, noli vti opera mea.* Parū ſuccedit qu go.] *Vtilis ſententia pro ſapiente contra fortunā.* Re in quē me accepiſti locu.] *Sēſus hic eſt, Omnia mi tegra & ſalua redde, qualia tibi tradidi cōſulturo, ve nihil promiſiſſē patri.* Hem, ſed mane.] *Hoc quaſi in tis, demonſtrātijq; aliquid noui ſe inueniſſe.* Nihil a *Hæc enim ad cogitatiōē nihil pertinere oportuit.* Nun demum?] *Ergo denique.* At iā hoc tibi inuētum d *Conſilium ſcilicet, quo in priſtinum locum reſtituai*

CTVS IIII. SCENA II.

ꞁYSIS. PAMPHILVS. CHARINVS. DAVVS.

nvbi vbi erit, inuentum tibi curabo, & mecum adductum (cerare.
ım Pamphilum: tu modo anime mi noli te ma-
Myſis. MY. quid eſt? hem Pamphile,* optime mi-
i te offers.
Quid eſt? MY. orare iuſſit, ſi ſe ames, hera iam vt
d ſeſe venias. (tegraſcit.
ere ait te cupere. PA. vah perij: hoc malum in-
ine me, atque illam opera tua nunc miſeros ſo-
citarier? (ſenſit.
n idcirco accerſor, nuptias quod mihi apparari
Quibus quidem quàm facile poterat quieſci, ſi
ic quieſcet?
Age, ſi hic non inſanit ſatis ſua ſponte, inſtiga.
ꞁY. atque ædepol
es eſt propter quam nunc miſera in mœrore eſt.
A. Myſis. (ſerturum:
omnes tibi adiuro deos, nunquam eam me de-
n, ſi capiundos mihi ſciam eſſe inimicos omnes
ꞁomines. (leant,
ıc mihi expetiui, contigit. conueniunt mores: va-
inter nos diſſidium volunt. hanc, niſi mors, mi-
i adimet nemo.
Reſipiſco. PA. non Apollinis magis verum at-
ue hoc reſponſum eſt.
oterit fieri, vt ne pater per me ſtetiſſe credat,
o minus hæ fierent nuptiæ, volo. Sed ſi id non
oterit,
àciam, in procliui quod eſt, per me ſtetiſſe vt
redat.
is videor? CH miſer æquè, atque ego. DA. conſi-
um quæro. CH. fortis.
Scio quid conere. DA. hoc ego tibi profectò ef-
ectum reddam.
Iam hoc opus eſt. DA. quin iam habeo. CH. quid
ſt? DA. huic, non tibi habeo, ne erres.

Iamb. tetrā-
ſtazontes
catalectici.

* Verſus cō-
ſtat, ſi legas,
(opportune
te mihi of-
fers.)

CH. Sat habeo. PA. quid facies? cedo. DA. dies hi mihi vt ſit ſatis, vereor (dum creda Ad agendum: ne vacuum eſſe me nunc ad narrat Proinde hic vos amolimini Nam mihi impedimen to eſtis.

PAM. Ego hanc viſam. DA. quid tu? quò hinc te gis? CH verum vis dicam? DA. imò etiam. Narrationis incipit mihi initium. CH. quid me fiet DA. Eho tu impudens, non ſatis habes, quod ti dieculam addo, Quantum huic promoueo nuptias? CH. Daue, att men. DA. quid ergo?

CH. Vt ducam. DA. ridiculum. CH. huc face, ad me venias, ſi quid poteris.

DA. Quid veniam? nihil habeo. CH. attamen ſi qu DA. age veniam. CH ſi quid, Domi ero. D. tu Myſis dum exeo, parumper me l operire.

MY. Quapropter? DA. ita facto opus eſt. MY. matu DA. iam inquam hic adero.

IAm vbi vbi erit] *In ſcena hac inſtauratio eſt adhor tionis Pamphili per Myſidem. Opus eſt enim exhor rurſus adoleſcentem, ne ſub patris oppreſſione frangat* Iam vbi vbi erit. *Opportune rurſus æſtuante Pamph amicæ mentio obijcitur per Myſidem, ne ſuccumbat ad ptias patri, quamuis promiſerit patri ſe ducturum con gem, aduerſus quam difficultatem, quia ipſius perſona ſufficiendi agit ad Glycerium modo adducat Pamphil cuius affectū excitat, nō ex eo ſolū, quod eum puella vo ſed etiam quod deſiderat eum videre.* Vbi vbi erit.] *vbi, in prima parte vim ſuā tenet, in poſteriore produc nē, & eſt quemadmodū vt vt, qua qua, vnde vnde: pro cunq;, vtcunq;, quacunq;, vndecunq;.* Iā vbi vbi erit uentū tibi curabo.] *Non ſolū ſe adducturū promiſit & tēpus addidit. Et bene Tibi, quaſi amanti.* Anime *Mollis oratio, & fœminea multis implicata blandime Att. n. Tu modo anime mi. Mi. pro meus.* Integraſcit. *tegratur, quod ad integrū redit, quod repetitur, & inſ ratur Vergilius, Ramoq; ſedēs miſerabile carmē Integ* Solicitarier.] *Perturbari.* Hoc malū.] *Amor meus*

ycerij ſolicitudo, quam neſcire oportuit nuptias. Quod hi apparari.] *Apparari, ad honorem & timorem re- tur: & datiuo caſui ſubiunctum cladem & perniciem nificat. vt Vergilius, Mihi ſacra parari.* Age ſi hic non ànit ſatis.] *Hic excitus comprimit Charinum, ne ſomẽ- racundiæ Pamphilo præberet. Aut ſi pœnitet te, quan- n hic ſua ſponte inſanit.* Si hic non inſanit ſatis.] *ει- ρεία eſt, aut laus ad mitigandũ Pamphilum.* Ea res eſt.] *eſt, nuptias apparari ſenſit.* Myſis.] *Aſſeueratio eſt, ſi à nine eius incipias, cum quo loqueris.* Per omnes tibi iuro deos.] *Ad auctiua particula eſt: vt admirabili-, valde mirabiliter; & aduerto. Et hoc ſupereſt amiſſæ, vt adiurandũ ſit.* Omnes homines.] *Mira verecun-: omnes homines maluit dicere, vt in his quoq; parentes nificaret, quàm apertè dicere patrem, cuius metu promi- nuptias. & eſt contra illud, Sed vim vt queas ferre.* O- nes homines.] *Ita dixit de vno, hoc eſt, patre: omnes nines: vt idem alibi, O cœlum, ô terra, ô maria Neptuni. nquid & cœlum, Neptuni eſt? non vtiq; ſed omnia hæc ria voluit eſſe, vt Verg. Omnia vel medium fiant: mare.* ontigit.] *Quod vix euenit, contigiſſe dicitur.* Conue- ant mores.] *Rectè: & id quod matrimoniũ firmat.* Va- ant] *Hoc eſt abeant, recedant: quia & diſcedentibus & rtuis, vale dicitur: vt Verg. Salue æternũ mihi maxime lla Aeternumq; vale. Vel potius τῷ ἐυφημισμῷ quum le optaturus eſſet, conſiderato patre παραδόξως locutus : & non dixit, quod intenderat, pereant. Et attẽde quam derate pluraliter dixerit, quum ſignificaret patrẽ.* Va- ant.] *Renunciationis & precationis eſt verbũ.* Hanc niſi ors, mihi adimet nemo.] *Et ſi valeant, hanc niſi mors mo adimet. Conceſſio hic eſt. hoc enim per conceſſionem di- ur.* Hanc niſi mors mihi adimet nemo.] *Perſeuerat, dicat pater: pro, Nõ adimet pater.* Reſipiſco.] *Spiritum uocat ſenſus.* Magis verum.] *Aut magis verũ, aut ve- us dicimus.* Vt ne pater.] *Vt ne, pro ne non.* Per me ſte- ſe.] *Stetiſſe, hoc eſt, eſſe, vt Verg. Deſertaq; mõtis Stat do- us. Aliter plenũ eſt, vt idem: Stant & iuniperi, & caſta- æ hirſutæ. Aliter horreat: vt Stãt lumina flãma. & Luci- us, Stat ſentib. fũdus.* Per me ſtetiſſe.] *Hoc eſt per me fa- ũ eſſe, ne fierẽt nuptiæ.* Miſer eq; atq; ego.] *Bñe atq; ego:*

quia hic amore vexatur. Et intulit παράδοξον. Nam vo[...] *bat Pamphilus ſibi dici, fortis. quod illi tamen mox dic*[...] *tur. Hic igitur aliter reſpondet, atque interrogat Pamph*[...] *lus. ideo quod videbat impoſſibile eſſe palam reſiſtere p*[...] *venti.* Scio quid conere.] *Senſus eſt, Scio quidem q*[...] *coneris, ſed an efficere poſſis, neſcio.* Scio quid conere.] *Pamphili eſt perſona, cum εἰρωνείᾳ dicitur: ſi Charini, ſi*[...] *plex laudatio eſt, ſed ſi Pamphili eſt, hoc ſignificat quod ſ*[...] *pra, Ex vnis geminas mihi conficies nuptias. Sed non* [...] *perſonam Pamphili, vt ex ſubiectis oſtenditur.* Non t[...] habeo, ne erres.] *Deterret etiam nunc Charinum, vt* [...] *ipſe adiuuet Dauum, ne Pamphilo nubat Philumena.* [...] *eodem ſenſu vtitur Dauus aduerſum Charinum, quo ſ*[...] *pra, Quaſi neceſſe ſit, ſi huic non dat, te illam vxorem d*[...] *cere.* Non tibi habeo, ne erres.] *Velut etiam pro ſe Ch*[...] *rinus ſentiat, hoc dicit. vel vt ſolent ſerui cõtumaciores a*[...] *uerſum amicum domini, quia nuper à Charino accuſa*[...] *eſt, vel quia & quid dicat non habet: & videt tacend*[...] *non eſſe.* Sat habeo.] *Quia dilatio facta eſt.* Vt ſatis ſi[...] *Vt pro ne non.* Ne vacuum eſſe me.] *Ne pro nedum,* [...] *aduerbium eſt prohibentis: vt ſit, ne, non. Salluſtius, ſec*[...] *do libro: Ne illa tauro parita ſint, pro ne, dum.* Proin[...] hinc vos amolimini.] *Amoliri dicuntur ea, quæ c*[...] *magna difficultate, & molimine ſummouentur, & tolli*[...] *tur è medio: ſic dixit quaſi odioſo, & moleſto. Diſcedere* [...] *citur, qui facile abit è medio: Amolitur qui vix rece*[...] Proinde hinc vos amolimini.] *Moleſtum impedim*[...] *tum ex* [...] *ei magnitudine iacetis in medio, & ideo impedi*[...] *tibus* [...] *dixit, Amolimini hinc: non, abite.* Proinde h[...] vos amolimini.] *Spe iniecta, etiam domino imperat* [...] *uus callidus.* Nam mihi impedimẽto eſtis.] *Vtrum* [...] *vere dicit, an fingit, quia adhuc conſiliũ non inuenit, q*[...] *narrare poſſit?* Hanc.] *Glycerium ſcilicet. & cum miſe*[...] *tione puellæ hanc.* Quo nunc te agis?] *Vt tarditatem* [...] *ſcedentis oſtendat. Agere enim ſe & tardi, & triſtes dici*[...] *tur. ſic Vergilius, Amiſſis remis, atq; ordine debilis vno,* [...] *riſam ſine honore ratem Sergeſtus agebat. Idem alibi, I*[...] *gubernator ſeſe Palinurus agebat.* Quo hinc te agi[...] *Admonitio diſcedentis vt ſolet, nam à quo diſcedere deſi*[...] *ramus, admonemus eum quo vadat, vel quo eat. Id faci*[...]

per

nterrogationem admonet Dauus Charinum: vt ipſe dat Charinus,qui nunc vltimus remanet. Verum vis m?] *Pro initio ſedulæ narrationis hoc ſumimus. At ſpondet Charinus,tanquam qui intelligat non diſcere Dauum quo eat,ſed id agere,vt abſcedat.* Narratio- nihi incipit initium.] *Narrationis ſcilicet quo eat: verum vis dicam, velut proœmium narraturi eſt.* d me fiet?] *Quid igitur inquit,quid de me fiet? Ab e,quaſi à iocante,pronunciandum eſt.nam ſic illi,im- ns,reſpondet.* Quid me fiet?] *De Philumena ducen-* ho tu impudens.] *Proprie Charino dixit impudens, inſolita & multa poſcenti, quippe qui & ſponſam a- m petere auſus ſit:& non ſatis habeat,per Dauum ſi- oram præſtitam Pamphili nuptiarum.* Quod tibi ılam addo.] *Dieculam, Horam,& eſt ὑποκόρισμα. ılam,hoc eſt tempuſculum: & ſumitur ab eo quod eſt ies.]Diecula,mora, & quaſi parua dies.& dieculam, a ſcilicet ambias quantum poteris,ad ducẽdam Phi- nam.Vult enim ſe Dauus adiuuari per Charinum & am.* Promoueo.] *Differo.* Promoueo nuptias.] *oriter Dauus: ſcit enim illum his verbis periiſſe.Sal- liquot dies profer,dum proficiſcar aliquo,ne videam: s rei oblitus Charinus, etiam vt ducat vxorem petit.* culum.] *Deeſt hominem.* Age veniam.] *Vix conce- s, vix conſentientis eſt, age veniam.* Dum exeo.] *lycerio ſcilicet.*

ACTVS IV. SCENA III.

MYSIS.

hilne eſſe proprium cuiquã? Di veſtram fidem. Iamb. trime.
ſummum bonum eſſe heræ putabam hunc
ımphilum:
icum, amatorem,virum in quouis loco
.tum:verum ex eo nunc miſera quem capit
orem? facile hic plus mali eſt,quàm illic boni.
Dauus exit,mi homo,quid iſtuc obſecro eſt? Hemiſtichiũ
ò portas puerum? abſoluitur

hil ne eſſe proprium cuiquã?] *Hæc ſcena admini-* proxima ſce-
ſtrationem doli habet, quo fit vt deterreatur Chremes na.
m ſuam Pamphilo dare. Et vide non minimas partes in

hac comœdia Myſidi attribui, hoc eſt, perſonæ fœmineæ:
hæc perſonatis viris agitur, vt apud veteres: ſiue per m
lierē, vt nūc videmus. Nihilne.] Ne aduerbiū percūct.
Nihilne eſſe propriū cuiquā?] Omne quod habemus
mutuū eſt, aut propriū. Ergo proprium, perpetuū, vt V
Propria hæc ſi dona fuiſſent. Ergo nihil nobis proprii
poteſt: quod n. non fuit, nec eſſe quidē poteſt: aut quod
poteſt, non eſt noſtrum. niſi illa quæ eripi nō poſſunt, v
pientia iuſticia prudentia: quæ fortuna neq; dare, neq
cipere cuiquā poteſt Et ſimul hoc ipſū & à re, & à pe
hic oſtendit. A re, Nihil ne eſt propriū? A perſona, Cui
Proprium. Perpetuū, non temporale ac mutuū. Di
ſtrā fidē.] Admirātis aduerbiū cum exclamatione. F
dixit opem & auxiliū: vt Tyrrena mq; fidem. Summū
num eſſe.] Mire pro pleno. Et neutro extulit, sūmū b
Amicum, amatorem, virū]. Amicus Animi eſt: Am
vero, corporis, non enim cōtinuo amator eſt, qui bene
vt Dido amauit quidē Aeneam, ſed non & amica fui
ait, Non potui auulsū diuellere corpus, & vndis Spa
Et item Catullus, Cogit amare magis, ſed bene velle m
& eſt hic officium & blandimentum. Amatorem & v
dixit ad diſcretionem: vt per ea quæ enumerat, marit
ſtenderet. In quouis loco paratum.] Paratum di
omnes affectus, quicunq; de proximo eſſe poſſunt: &
me ad Homericam ſententiā reſpexit* Verum ex eo,
Pamphilo. Nunc miſera quem capit dolorem?
admiratione pronunciat quem, & cum exclamation
dam. Facile hic plus mali eſt, quam illic boni.]
aduerbium confirmantis eſt liquido & manifeſto. V
dicebant facile pro certo. Vt Cic. Illius ciuitatis facile
ceps. Dolorem.] Dolorem diſtinxit, probe: & poſt
ſeparatim quod ſequitur, Facile hic plus mali eſt, in
& metu ſcilicet amittendi, quàm in voluntate reti
Quàm illic boni.] In ſummo bono. Dicit enim, E
quæ bona exiſtimamus, plus nos mali capere, quum
miſſuros nos credimus, aut amittimus, quam boni,
habemus. Facile hic plus mali eſt.] Plus mali in
& metu: vt diximus. Quàm illic boni.] Id eſt in am
matore & viro. Mi homo quid iſtuc obſecro e
Myſidis verbis, quid Dauus faciat demonſtratur.

: *obſecro eſt? Inuolutum puerum portat Dauus: & dicit mulier,* Quid iſtuc obſecro eſt?] *Tum ille e- it puerum & profert: quem poſtquam expediuit, tum lixit, Quo portas puerum?*

ACTVS IV. SCENA IV.

DAVVS. MYSIS.

Yſis, nunc opus eſt tua
Mihi ad hanc rem exprompta memoria, atque Iamb.trimet.
ſtutia. (cyus,
Quidnam incepturus? DA. accipe à me hunc o-
ue ante noſtram ianuam appone. MY. obſecro,
níne? DA. ex ara hinc ſume verbenas tibi,
, eas ſubſterne. MY. quam ob rē id tute nō facis?
Quia ſi forte opus ſit ad herum iurandum mihi
i appoſuiſſe, vt liquido poſſim MY. intelligo.
ia nunc religio vnde *te iſtæc inceſſit, cedo? *al. in te.
Moue ocyus te, vt quid agam porro intelligas.
Iupiter. MY. quid? DA. ſponſæ pater interuenit.
udio conſilium, quod primum intenderam.
.. Neſcio quid narres. DA. ego quoque hinc ab
extera
ire me aſſimulabo: tu, vt ſubſeruias
tioni, vtcunque opus ſit verbis, vide.
Ego quid agas, nihil intelligo, ſed ſi quid eſt,
od mea opera opus ſit vobis, aut tu plus vides,
nebo: ne quod voſtrum remorer commodum.

Yſis, nunc opus eſt.] *Hæc ſcena actuoſa eſt: magis e- nim in geſtu, quam in oratione eſt conſtituta.* Myſis, c opus eſt.] *Properantis & impenſe agentis Daui a monſtrantur.* Exprompta.] *In medium prolata.* noria atq; aſtutia. *Memoria, vt præcepta Daui reti- . Aſtutia, ad agendū ſtrenue quæ imperet.* Memoria.] *pliciter magis, vt memor ſit Daui præceptorum. Et me- a, pro intelligentia: vt Verg. Inſtamus tamen immemo-* Ex ara hinc ſume verbenas.] *Ex ara ſcilicet Apolli- quem* ἀγυιεὺς *Menander vocat, aut quod Apollini co- ia dicata eſt: in cuius honorem aram conſtituebant mœdiam celebrantes. Apollini ergo comœdia, Libero pa- tri tra-*

tri tragædia. Sume verbenas tibi] *Verbenæ, quaſi h bene, redimicula ſunt ararum.* Tibi.] *τὸ tibi quaſi ſtum quendam & motũ ſtomachantis habet: vt alibi, Q vis tibi? Et tibi ſume, dixit, & non tibi ſubſterne.* Ex ſume verbenas.] *Verbenæ, ſunt omnes herbæ frond. Feſtæ ad aras coronandas: vel omnes herbæ frondesq; e. liquo loco puro decerptæ. Verbenæ autem dictæ, quaſi h benæ: ſic Menander**. Quamobrem id tute non faci *Tute nunc dicitur, quum pronomẽ ad eam reuocatur p ſonam, à qua ſumitur: vt verbi gratia, quum dicimus lege: ille nobis reſpondeat, Cur tute non legis?* Quia ſi ſ te opus ſit ad herum iurandum mihi.] *Sic locutus vt explicari, atq; intelligi non poſſit: aut enim deeſt ius ſit iurandum pro iuſiurandum, aut (vt vulgo dicitur ramentum. Et opus eſt illam rem: non opus eſt illa re.* V quido poſſim.] *Liquido, pure, & manifeſte. Nam ſunt pura & defæcata, liquida ſunt.* Noua nũc relig *Bene iuſiurandum metuere ſeruum monſtri ſimile eſt.* ua religio.] *In ſeruo, & ſubita.* Noua nũc religio.] *num nolle mentiri, noua religio eſt.* Cedo.] *Porrigent manum.* Porro intelligas.] *Porro, modò aduerbium ordinis: aliàs temporis.* Sponſæ pater interuenit.] *non dixit Chremes, ne, quum dixiſſet, quis Chremes? vt hic reſponderet, ſponſæ pater: & non temere hoc facit p nam promiſerat ſe rediturum domum Chremes, Domũ do ibo: vt apparentur, dicã: atq; huc renuncio.* Quod mum intenderam.] *Verbum à venatorib. translatũ retia intendunt ad feras captandas. Quia ergo parat C mem & Simonem fallere: intenderã dixit. Vel à ſagittis arcu.* Neſcio quid narres.] *Bene narres: narrare enim liena, & quæ nobis nõ ſũt neceſſaria dicim⁹.* Ego quo *Bene ait Quoq;: quia & Chremes veniebat.* Tu vt ſu uias.] *Recte, vt ſubſeruias, dixit, non enim tantum lo tur Myſis quantum Dauus.* Orationi, vtcunq; op verbis.] *Tuis verbis orationi meæ, plura enim loqu Dauus. inde orationi dixit: illa ſubſequetur, ideo ve* Vide.] *Cauta eſto, intellige, ſpecta.* Aut tu plus vic *Si ſapis, intelliges.* Remorer commodum.] *Remore tardem, retineam. Remorari à remora piſce minutiſ qui naues retinet. nam Græce ἐχενήις vocatur.*

ACT

ACTVS IIII. SCENA V.

CHREMES. MYSIS. DAVVS.

:uertor, poſtquam quæ opus fuêre ad nuptias Iāb. trimet.
ınatæ, paraui, vt iubeam accerſi: ſed quid hoc?
r hercle eſt: mulier tun' appoſuiſti hunc? MY. vbi
eſt. CH. non mihi reſpõdes? MY. hem, nuſquam Iāb. tetram.
ſt. væ miſeræ mihi,
quit homo me, atq; abiit. DA. di voſtram fidem, Troch. catal.
d turbæ eſt apud forum? quid illic hominum
litigant? * al. (litigat)
n annona chara eſt. quid dicam aliud, neſcio. Rurſus trim. iambici.
Cur tu obſecro hic me ſolam? DA. hem quæ hæc
ſt fabula?
Myſis, puer hic vnde eſt? quíſve hoc attulit?
Satin' ſanus es, qui me id rogites? DA. quem igi-
ır rogem,
hic neminem alium video? CH. miror vnde ſit. * al. (videã.)
Dicturan' quod rogo? MY. au. DA. concede ad
extram.
Deliras. non tute ipſe? DA. verbum ſi mihi
ım præterquam quod te rogo, faxis: caue.
Maledicis. DA. vnde eſt? dic clare. MY. à vobis.
A. ha ha he.
rum verò, impudenter mulier ſi facit meretrix. * Iāmb. ſcazon. catalect. Senarius erit ſi legas (Mirũ impudẽter mulier ſi meretrix facit.)
H. Ab Andria eſt ancilla hæc, quantum intelligo.
Adeóne videmur vobis eſſe idonei,
uibus ſic illudatis? CH. veni in tempore.
Propera adeò puerum tollere hinc ab ianua.
ıe, caue quoquam ex iſtoc exceſſis loco.
Di te eradicent: ita me miſeram territas.
Tibi ego dico, an non? MY. quid vis? DA. at etiã *Iamb. trim.
ogas?
lò cuium puerum hic appoſuiſti? dic mihi. (go.
Tu neſcis? DA. mitte id quod ſcio: dic quod ro-
Veſtri. DA. cuius veſtri? MY. Pamphili. DA. hem
uid Pamphili? (Eho) eſt extra verſum, aut annectitur priori.
* Eho, an non eſt? CH. recte ego ſemper fugi has
uptias.

DA. O facinus animaduertendũ! MY. quid clamit
DA. Quem ne ego heri vidi ad vos adferri veſperi
MY. O hominem audacẽ! DA. verũ vidi Canthar
Suffarcinatam. MY. dis pol habeo gratias,
Cùm in pariundo aliquot † adfuerunt liberæ. — †(adfuerũt) triſyllabũ eſt
DA. Næ illa illũ haud nouit cuius cauſa hæc inci
Chremes, ſi poſitum puerum ante ædes viderit,
Suam gnatam nõ dabit: tanto hercle * magis da — *(In magis) eliditur s.
CH. nõ hercle faciet. DA. nunc adeo, vt tu ſis ſci
Ni puerum tollis, iam ego hunc in mediam viar
Prouoluam: teque ibidem prouoluam in luto.
MY. Tu pol homo non es ſobrius. DA. fallacia
Aliam alia trudit: iam ſuſurrari audio,
Ciuem Atticã eſſe hãc CH. hem. DA. coactus legi
Eam vxorẽ ducet. MY. eho obſecro, an nõ ciuis e
CH. Iocularium in malum inſciens penè incidi.
DA. * Quis hic loquitur? ô Chreme, per tempus uenis. (m — *In (quis) eliditur s.
Auſculta. CH. audiui iam omnia. DA. ah, * ne tu — * al. (nec.)
CH. Audiui inquam à principio. DA. audiſtin' o! cro? hem
Scelera. hanc iam oportet in cruciatum hinc ab
Hic ille eſt: non te credas Dauum lu ere.
MY Me miſeram, nihil pol falſi dixi, mi ſenex.
† CH. Noui rem omnem. ſed eſt Simo intus? DA. — †Pentameter eſt, niſi legas (intus eſt) in fine.
† MY. ne me attingas ſceleſte: ſi pol Glycerio noi mnia hæc.
† DA. eho inepta, neſcis quid ſit actum. M † quid — †Iãb. tetram.
DA. Hic ſocer eſt. alio pacto haud poterat fieri, — † Trimetri.
Vt ſciret hæc, quæ voluimus. MY. hem prædicer — †aliàs, (qui.)
DA. Paululum intereſſe cenſes, ex animo omnia
Vt fert natura, facias, an de induſtria?

REuertor.] *Adeſt nunc ipſe Chremes, cuius cauſa ſ fraudibus inſtructa eſt, ne promiſſas compleat nup* Vt iubeam accerſi.] *Recte iubeam, quia ſumma pot nuptiarum à parte puellæ eſt.* Sed quid hoc?] *Non ir rogantis, ſed mirantis, & non intelligentis eſt, & app eum non oculis prius, quàm corporis offenſu puer ſiſſe latentem.* Puer hercle eſt.] *Ornatiua particul*

'c. Mulier.] *Magis quàm Myſis.* Vbi illic eſt?] *Da- quærit qui nunc abceſſit, vt & ipſe de foro venire vi- ir.* Non mihi reſpondes?] *Bene non reſpondes. Se memor eſt vetitam quicquam dicere, niſi ſubſeruiat mi Dam.* Reliquit me homo.] *Mire hominem, non im dixit: ve etiamſi audiat Chremes, incertā perſonam nis audiat, non Dauum.* Dii veſtram fidem.] *Ad- um admir- atis cum exclamatione.* Quid turbæ eſt l forum.] *Hæc verba ſunt venientis de foro.* Quid hominum litigant?] *Legitur & litigat?* Tum an- i chara eſt.] *Comminiſcentis eſt potius quàm alicui ntis.* Quidnam aliud dicam?] *Hoc ad ſpectatores.* u obſecro hic me ſolā.] *ἀποσιώπησις tertia.* Fabu- abulā ſe dicit audire, qui rei principium, rationemq́; it. Eho.] *Eho interiectio eſt, vel principiū animad- nem in ſe poſcentis, aut repente cernentis.* Hic ne- video.] *Callide affirmat, non ſibi viſum Chremem, i & præuideret venientem, & præſentem videat.* Mi- nde ſit.] *Miror veteres cum Vnde, pro neſcio pone- nam admiratio ab ignorantia deſcendit. Plautus, tis miretur qui ſim, paucis eloquar.* Au.] *Interiectio rnatæ mulieris.* Concede ad dextram.] *Et bene am. ſiniſtra enim venit Chremes: & non vult proxi- ei Chremetem, ſed iuxta: ſupra enim dixit, Ego quo- inc ab dextra venire me aſſimulabo.* Deliras, non pſe?] *Deeſt, cum mihi dediſti. Sed & ſupra, & nunc urbat Dauus, ne mulier totum dicat.* Non tute i- *Summiſſa voce.* Verbum ſi mihi vnum.] *Accom- tè cōminatur Dauus: penè enim Myſis vniuerſa nar-* . Præterquam quod te oro.] *Hoc & ſenſim, & vt ſentiat, pronunciari poteſt.* Faxis caue.] *Geſtu com- itis eſt, & vultu: vt ſuſpenderet cōminationem, de- nferret geſtum. Ordo, Caue faxis.* Male dicis.] *Cum nptu loqueris, conuitium facis. Apparet ergo male lentius eſſe dictum, quum ſubiungit, dic clare.* Male .] *Noue male dicis, pro comminatione poſuit, quum nuitio ſoleat poni. Niſi forte quia contumeliæ genus mminatio. Quidam putant eſſe vnam perſonam, Da- 'icet, dictum ſuperius Myſidis non ſatis manifeſtum ni, in maledicti ſimilitudinem deriuantis.* Vnde eſt,

dic

dic clare.] *Hic expreſſius dixit:* A vobis.] *quia à vobi rum intelligebatur, hic addidit morem meretricis, v ſic intelligat ſenex.* Mirum verò.] *Sæpe ad ἀσυνέταν re tur.* Impudenter mulier ſi facit.] *Bono ordine loqu eſt, primo enim, cauſa impudentiæ natura eſt: deinde ditio.* Adeon' videmur vobis eſſe idonei.] *Idoneu aptus ad omnia, & bona, & mala.* In quibus ſic illu tis.] *Et illudo in te, ſeptimo caſu: & illudo te, accuſa dicimus. ſed in primo ſuperuacuum eſt: vt ſit, quibi ludatis.* Ab Andria eſt ancilla hæc.] *Effecit, quod bat Dauus. nam intellexit Chremes ſit ex qua Pãphil tus puer.* Adeon'.] *Adeóne au, adeóne ad eum.* Ve tempore.] *Cum prouiſus ſit, interueniſſe putat.* Ve tempore?] *Opportune. nos ſine præpoſitione dicimus, pore & tempori.* Propera adeò puerum tollere. *verſus clarè dicitur: ſequens ne ſenex audiat, preſſe.* (quoquam ex iſto exceſſis loco.] *Neceſſariò Dau tinet Myſidem. nõdum enim omnia audiuit Chremes dum comperit vnde ſit mulier, & puer de quo ſuſc ſit. Exceſſis pro excedas: vt faxis pro facias.* An etiar gas?] *Rurſum iurgium repetit, & turbulentam ora* Cedo.] *Cedo idem ſignificat quod dic & da mihi. er petitionem ſignificat, non ſuperuacuam orationem. dictum cum quadam fiducia, & contemptu eius cui ſermo eſt, interrogantis aliquid.* Mitte id quod (*Hoc lentius, & ſummiſſe.* Hem, quid Pamphili?] *ret mulierem Veſtri & Pamphili lentius pronuncia Dauus vellet: & ideo nunc repetiſſe nomen noſtri & phili.* Hem, quid Pamphili?] *Duas res operatur I ſimul, & vt ignariſſimum ſe oſtẽdat, & vt Pamphil minetur. Et argutè repetit nomen Pamphili, quaſi p dignationem, vt ſocer auribus adoleſcentis nomen i cet. metuit enim, ne non audiat velut ſenex.* Rect has.] *Et hic efficit quod voluit Dauus, vt Pãphili mes puerum eſſe cognoſcat, & recuſet generum.* Ha *eſt, huiuſmodi.* O facinus animaduertendum!] *σιώπησις quarta.* Quid clamitas?] *Clamauit enim uus, vt puerum audiret Chremes.* Quémne ego he di ad vos deferri veſperi?] *Vult negando irritare lierem ad confirmanda quæ vult.* O hominem a

n!] *Exclamatio Myſidis teſtimonium veritatis eſt.* Ve- n vidi Cantharam ſuffarcinatam.] *Vidi infirmum* umentum. *prius, vidi puerum afferri, dixit: poſt, non* rum, *ſed Cantharam ſuffarcinatam. Canthara, nomen* nus, *& hoc dixit, vt leniter arguat Myſidem, non vt* atur. *hoc enim vidiſſe ſe innuit, Cãtharam ſuffarcina-* non puerum portantem. Suffarcinatam.] *Proprium* nibus ſuffarcinatas eſſe. *vt Perſius, Pannucia Baucis.* lautus, *Doliarem, claudam, craſſam.* Quum in pa- do aliquot affuerunt liberæ.] *Indicium ſecuta con* atio eſt, *quam expreſſit Daui refutatio. ſupereſt etiã,* conclüdatur *effectus doli, negante Chreme ſe daturũ* n: *quod ſubinde efficit Dauus dolo.* Aliquot liberę.] pauca, *nec multæ.* Liberæ.] *Teſtimonia libera contra* am. *& hoc proprium Terentij eſt: nam de Romano mo-* c dixit. Næ illa illum.] *Næ, valde. Cic. Næ illi vehe-* er errant. Chremes, ſi poſitũ puerũ.] ἐν ὑποκρίσει. ἡ μίμησις *tranſit enim à mixto ad imitatiuum chara-* m. Næ illa illum.] *Chremetem ſcilicet.* Chremes ſi tum puerum.] μίμησις, *quãdo aliqua verba ſic pro-* iamus, *vt vana videantur.* Non hercle faciet.] *Bene* de *ſe tertiam perſonam fecit, vt ſupra, At nũc faciet.* i ſis ſciens.] *Eloquenter. ſic enim veteres pro ſcias di* In mediã viam prouoluam.] *Bene in mediam viã:* ante *fores poſitus iacebat.* Teq; ibidẽ prouoluam to.] *De proximo* παρόμοιον *repetit. Et quando nomi-* nt, παρωνομασία*: quando verba,* παρόμοιον *dicitur.* oluam.] *Id eſt, porrò voluam, & dolo quidẽ mina-* quod *facturus non eſt: verum ſedulo id agit, vt iam* tollatur *è medio: ſimul eum ſeruat Chremeti, vt ipſe* et generum, *non à quoquã paſſus videatur iniuriã.* ol homo nõ es ſobrius.] *Sobrius, eſt ſanæ mentis,* ſebrius, *hoc eſt, ab ebrio ſeparatus, ſecretus, ſepara-* his *qui diſcernuntur.* Fallacia alia aliam trudit.] erbiũ, *cui ſubiacet, memorem mendacẽ eſſe oportere.* m Atticã eſſe hanc.] *Tranſit ad imitationẽ.* Eho.] iectio *eſt conturbatæ mulieris.* Iocularium in ma-] *E contrario pro graui, & moleſto, ac nimio. Iocula-* igitur κατ' ἀντίφρασιν. Quis hic loquitur: ô Chre- *Principiũ loquendi Dauus Chremeti dat, perfectu-*

rus quæ ipſe conatus eſt. Per tempus aduenis.] *Idē per tempus quod in tempore: aut certè per tempus, tem ſtiuè.* O Chreme, per tempus aduenis.] *Aſtute q ſi eum nunc primum viderit.* Ah, ne tu omnia.] *ne pro non legitur; aut ne tu omnia: vt Ne producatur accipiatur pro nō* Tu omnia.] *Audiſti, ſubauditur* diſtin' obſecro? hem.] *Exultans Dauus infert, & n gat frequenter repetendo.* Audiſtin' obſecro? hem.] *ficile credendo affirmat ſe non ſciuiſſe præſentem Chre tem, vt hac confirmatione nihil illum de ſe faciat ſuſpi* In cruciatum.] *Non in crucem, ſed cruciatum.* Hic eſt.] *Cum ἐμφάσει, quaſi vir magnus: ſed hoc Chreme ſtendens, dicit cum εἰρωνείᾳ.* Non te credas Dauum dere.] *Vergil. Non Diomedis equos, non currus cerni chillis.* Mi ſenex.] *Bene ſenex: quia quaſi alienior eſ ignotus Myſidi. Mi, ſuppalpatio muliebris.* Ne me a gas.] *Quædam oſtenduntur apertè in comœdiis, quæ aliis perſonis intelliguntur.* Si pol Glycerio non o hæc.] *ἀποσιώπησις tertia, quod alienæ perſonæ interi reticeatur. Fiunt autem ἀποσιωπήσεις, id eſt, reticenti bus modis, aut enim tacet per ſe ipſum & ad aliū tr & eſt prima: aut tacet, nec vltra aliquid dicet; & ſ cunda: aut alterius interuentu perſonæ ſitet; & eſt t* Neſcis quid ſit actum.] *Neſcis plerunq; dicitur ei quem volumus redarguere imperitiæ aut ignoranti quem facere volumus vt velit libenter audire.* Pau tereſſe.] *Noue pro multum. Et eſt* [illegible] animo omnia, vt fert natura facias.] *Figura ἐπ* [illegible] *Nam quid eſt Ex animo, niſi, vt fert natura & l tentia à Terentio* [illegible] *prolata eſt: quam M aer* [illegible] *potuit.* Vt fert natura.] *Hoc eſt, n lis ingenita actio.* An de induſtria?] *Id eſt, ſcien prouidentia, ea enim quæ diſcimus & ſcimus & ope ne genita & induſtria quadam ſcimus vt Virg. Et c tre ſolum, namque hoc imitamur arando.*

ACTVS IIII. SCENA VI

Iāb. tetram.

CRITO *hoſpes.* MYSIS. DAVVS.

* Ελ ſiturū cōnomās in (diuitias.)

IN hac habitaſſe platea dictum eſt Chryſidem
Quæ ſe inhoneſte optauit parare hic * diuiti

P

tius, quàm in patria honeſte pauper viuere.
s morte ea ad me redierunt bona.
l quos perconter video. ſaluete. MY. Obſecro
em video? eſt'ne hic Crito ſobrinus Chryſidis?
ſt CRI ô Myſis ſalue. MY ſaluos ſis Crito.
I. Itáne Chryſis? hem. MY. nos quidem pol mi-
eras perdidit. (ſic
Quid vos? quo pacto hic? ſatíſne recte? M. nóſne?
quimus aiunt, quando vt volumus non licet.
Quid Glycerium? ſuos hic iam parentes reperit?
Vtinam. CRI. an nondum etiam? haud auſpica-
) huc me appuli.
n pol, ſi id sciſſem, nunquã huc detuliſſem pedẽ.
:r enim eius dicta eſt hæc, atq; habita eſt ſoror.
: illius fuerunt, poſſidet, nunc me hoſpitem
s ſequi, quàm hic mihi ſit facile, atq; vtile,
rum exempla commonent. ſimul arbitror,
eſſe aliquem amicũ & defenſorem ei, nam ferè
ıdiuſcula iam profecta eſt illinc. clamitent
ycophantam, hæreditatem perſequi,
dicum. tum ipſam deſpoliare non * libet.
Optimè hoſpes pol Crito antiquum obtines.
ıc me ad eam: quando huc veni, vt videam. M.
axime.
quar hos: nolo me in tẽpore hoc videat ſenex.
ac habitaſſe platea.] *In hoc loco pſona ad cataſtro-
ı machinata, nunc loquitur. Nam hic Crito nihil ar-
:o debet niſi abſolutionem erroris eius. ſimul ex ver-
s, quam grauis, quam modeſtus, quamque iuſtus ſit*
it. In hac habitaſſe.] *Non habitare: ſed quia mor-
l habitaſſe dicit.* Platea.] *Græci* πλατεῖαν *dixerũt,
nos plateam dicimus. Secundum formam eiuſmodi,
u & Medeam,* σπονδεῖον *& ſpondeum ſcribimus.*
ſe inhoneſte optauit.] *Optare, eſt vnum de duo-
gere. Vergil. Pars optare locum tecto.* Parare hic
as.] *Animo hæredis dixit parare diuitias.* Potius
in patria.] *Primum dolet Crito, quod meretrix
hryſis, ſecundo progreſſus, queritur quod mortua
: nota: quod tria dixit Crito, contempſiſſe Chryſi-
uriam, honeſtatem, & paupertatem.* τὸ πρῶτον

Duo troch. tres cretici.
* (Sic) addũt interpretes & ſine illo non conſtat.
* Iamb. trim.

alias (lubet)
† Si addas (morem) in principio, cõſtat verius: aut ſi pro (optime) legas (opportune) & probabile eſt hoc commiſſum ſcriptoris vitio: nã Donatus non addit (morem)

etiam ſeruatum eſt graui viro, quum illum ſobrinæ pr[...] det. ſimul hic oſtenditur eius generis fuiſſe Chryſidem, quæ probè viuere potuerit: niſi, vt ait, neceſſitas coger[...] Quàm in patria honeſtè.] *ἀντί[...] primum.* Poti quàm in patria honeſtè pauper viuere.] *His verbi[...] poeta iam honeſtus inducitur Crito, & dignus cui credi[...] porteat.* Pauper viuere.] *Ad illud reddidit, Sed inop[...] & cognatorum negligentia coacta.* Ea ad me lege red[...] runt bona.] *Hic ius tractauit dicendo, redierunt, quia familiam redeunt: ſi non eſt hæres de proximo, aut ex [...]ſtamento.* Percontor.] *Interrogatio eſt, cui neceſſario [...]ſpondetur aut etiam, aut non. Percontatio, cui nihil ho[...] vt ſi quis dicat, cur adulterium commiſiſti? Simul et[...] modeſtè, & maturè, & de ſe nihil interrogaturus, cœ[...] blandimentis.* Eſt ne hic Crito ſobrinus Chryſid[...] *Sobrini ſunt conſobrinorum filij: nam ſic dicit Menan[...] verùm vt alij putant, de ſororib. nati. vt ſint ſobrini q[...] ſororini.* Saluus ſis Crito.] *Saluus ſis, aſſeueratio [...]tantis eſt, non quaſi reſponſio.* Itan' Chryſis? hem.] *[...] nunc interrogat, ſed cõmiſeratur: & ita ſequebatur v[...] ceret, periit, ſed magis gemitus ſignificat, quod minus [...]rat.* Nos quidem pol miſeras perdidit.] *Hic inte[...]tur ſupra ſubaudiendum perit: Nam pro periit, hæc [...] ſuit perdidit.* Quid vos? quo pacto hic?] *Progreſſ[...] quentis ad interrogãdum, id eſt, Puto inquit, quod ill[...] riit: vos autẽ quo modo?* Quo pacto hic?] *Significat peregrinantis.* Nos ne, ſic vt quimus.] *τὸ ſic nudum & eſt ſignificatio languoris cuiuſdã & lentitudinis.* [...] quimus, aiunt, quando vt volumus, nõ licet.] *præſentis, & ad præteritæ vitæ excuſationem pertin[...] reſponſio, qua purgatur voluntas Chryſidis in quæſt[...] retricio. Cecilius in Plocio, Viuas vt poſſis, quando n[...] vt velis.* Quid Glycerium? iam hic ſuos.] *Cõuen[...] reditatem petenti, conuenit iudici futuro, de plurib[...] dagare. Ergo rectè & ordine quæſiuit, Quid Chryſis vos? quid Glycerium?* Vtinam.] *Nouo genere exop[...] nem pro negatione intulit.* Haud auſpicato huc m[...] puli.] *Id eſt inauſpicatus, quod non eſſet auſpicatu[...] vſitatum veteribus ſic dicere, ſi quid aliquando alite[...] niſſet quàm vellent.* Nunquã huc tetuliſſem ped[...]

I

gil. Mene efferre pedem, genitor te poſſe relicto Sper-a-:t, Ferte ſimul Faunique pedem, Driadeſque puellæ Sed ici adnotāt alienius eſſe à charactere comico, tetuliſſem m. Sēper enim eius dicta eſt, atq; habita ſoror.] *: veris credendum eſt, aut etiam falſis, quæ tamen in-rauerint. Hinc Cic. ita habeantur itaque dicantur Ha-ergo plus eſt, quam credita.* Semper eius.] *A poſſibili tili.* Nunc me hoſpitem lites ſequi.] *Mire dicit me iμφαν..., id eſt, ſenem & remotum à litib. Hoſpitem, id eregrinum. Lites ſequi, id eſt paupertatem. totum per κπν.* Qui hic mihi ſit facile atque vtile.] *Id eſt diffi- & inutile. & eſt comicum* Grandiuſcula iam.] *Ad ē ætatis refertur grandis, id eſt, grādis natu eſt. Maior generaliter, & ad sūmā ætatis refertur, & ad cōpara-ætatis pariter poſitū eſt.* Sycophātam.] *Hoc eſt, quū e conueniunt lites.* Sycophantam.] *Bene Sycophātā: i bonam cauſam habet, nihil aliud timet quam conui-it Sycophantam, ſubdiſtingue, & ſic infer ſequentia.* n ipſam deſpoliare nō licet] *Ab honeſto, & bene, i nihil ſuum habet, niſi Chryſidis.* Antiquū obtinet.] *iquum abſolute dixit, vt æquum, aut bonum, quod qui ſolebant, aut certe per εκ... id eſt morem, & nium.* Duc me ad eam. quando huc veni vt vi-.] *Vel hoc inquit, vt videā, cur antē vt videā? quia ti- & eſt ordo, Duc me ad eā, vt videā, quando huc veni.* cat ſenex.] *Bene ſenex. Simo.n.cū Chremete eſt, ppter ideri nō vult, ne eius vtatur apud ſocerū teſtimonio, rē āphilo aduers⁹ Glyceriū: & rurs⁹ nuptiæ cōfirmētur.* a'. pauperē.

ACTVS V. SCENA I.

CHREMES. SIMO.

Troch. tetra. catalectici.

atis iam, ſatis Simo ſpectata erga te amicitia eſt
mea.
s pericli cœpi adire: orandi iam finem face.
m ſtudeo obſequi tibi, penè illuſi vitam filiæ.
iò enim quam maxime abs te poſtulo, atque o-
o Chreme, (probes.
beneficium verbis initum dudum, nunc re com-
.*vide quàm iniquus ſis præ ſtudio, dum efficias
d quod * cupis. (*alias iubes*)

*(Vide) corripit ſicut (caue.)

Neque modum benignitatis, neque quid me ore
cogitas.
Nam ſi cogites, remittas iam me onerare iniuriis.
SI. Quibus? CH. ab rogitas? perpuliſti me: vt hom
adoleſcentulo
In alio occupato amore, abhorrenti ab re vxoria,
Filiam darem in ſeditionem, atque incertas nupti
Eius labore, atque eius dolore gnato vt medica
tuo.
Impetraſti: incepi, dũ res tulit: nũc nõ fert, feras, (
Illã hinc ciuẽ eſſe aiũt. puer eſt natus. nos miſſos
SI. Per ego te deos oro, vt ne illis animum indu
credere,
Quibus id maxime vtile eſt, illum eſſe quam det
rimum.
Nuptiarũ gratia hæc ſunt ficta, atq; incepta omn
Vbi ea cauſa, quamobrem hæc faciunt, erit ade
pta his: deſinent.
CH. Erras. cum Dauo egomet vidi iurgantem an
lam. SI. ſcio. CH. at
Vero voltu, cum ibi me adeſſe neuter tum præſ
ſerat. m
SI. Credo: & id facturas, Dauos dudum præd
Et neſcio quid tibi sũ oblitus hodie, ac volui, dic

SAtis iam ſatis Simo.] *Hæc ſcena officiorum diſcep tionem continet patrum, inter ſe de officio amicorum paterna pietate tractãtiũ.* Satis ã ſatis.] *Hæc veluti q dã cõtrouerſia eſt, nãq; iniuriarũ reus fit Simo, cõtra tur per cõiecturã, falſum eſſe q̃ intẽdit: quũ Pãphilus amet, neque ex eo natus ſit filius: & adhibetur deriu cauſæ, qua dicitur meretricẽ iſta oĩa eſſe molitã ad diſ bandas nuptias.* Satis iã ſatis.] *Bene negaturus filiã, p gat prius officiũ ſuũ de fide promiſſi: & vltro accuſat.* S ctata.] *Probata. vt Ver. ait, Hab. ſpecta. a iuuenius.* I enim.] *Enim παρέλκον eſt figura:* Imò enim quàm m xime abs te poſtulo.] *Renũciare affinitati Chremetẽ pari adhuc intelligit Simo, aut ſubtiliter diſſimulat: & fidem promiſſi hominẽ compellat.* Initiũ.] *Capitũ, ab in do: vnde & initia quoq; dicta.* Quod cupis.] *Quod legitur &, quod iubes.* Neq; modũ benignitatis, n
q

id me ores,cogitas] *id eſt,non cogitas aut quantum benignitate amoris exigendum, aut præſumendum ſit: quod ſit impoſſibile, quod petis.* Remittas iam. *Remittas pro mittas.* Perpuliſti me,vt homini adoleſcentulo. *Hæc eſt tota accuſatio.* Homini adoleſcentulo.] *Salluſt ius, Occultans ſe tugurio mulieris ancillæ.* Filiā ... larem.] *inuidioſe,non promitterem inquit, ſed darem ... ntum in te eſt.* Dum ires tulit.] *Compoſitum pro ſimplici eſt retulit. & altius quàm decet comicum characterē, ... um videtur.* Per ego te deos oro.] *Defenſio per cō... uram & eſt ordo, Per deos oro te ego.* Quibus id maxime vtile eſt.] *Argumentum à perſona.* Quibus id maxime vtile eſt.] *A cauſa ratiocinatiua.* Vbi ea cauſa.] *... am ob rem hæc faciunt ἀνακόλουθον. nam non intulit, ... uam cauſam: quum ſupra dixerit, ea cauſa, ſed quaſi ... erit, Vbi ea res: intulit quamobrem hæc faciunt.* Erit a... npta.] *Aut Rem abundat, aut Cauſa* Vero voltu.] *... aſi dixerit Simo, ſimulabat ancilla* Quum ibi me ad... neuter tū præſens erat.] *Credit. Aut etſi viſus à Myſide erat, tamen ignorabatur eſſe Chremes, donec diceret ... ius, Hic ille eſt, non te credas Dauum ludere.* Quū ibi adeſſe.] *Tum deeſt, vt ſit integrū, Tum cum.* Dauus dū prædixit mihi.] *Hic oſtenditur, quod vidit calli... Dauus, vt prædiceret futurum ſeni, id quod ipſe erat ... turus.* Neſcio quid.] *Deeſt propter: vt ſit, propter neſcio quid, aut neſcio pro qua re, vt ſit aduerbiale.* Ac vo...] *Ac pro contra quàm.*

ACTVS V. SCENA II.

DAVVS. CHREMES. SIMO.

DROMO *ſeruus.*

Nimoiā nūc ocioſo eſſe impero CH. hē Dauū tibi. — Troch. tetrā.
SI. Vnde egreditur? DA meo præſidio, atq; hoſpi-
...is. SI. quid * illud mali eſt? (non vidi. SI ſcelus, — In (illud) eliditur l.
.Ego commodiorem hominē, aduentū, tempus,
...ēnam hic laudat? DA. omnis res eſt iam in vado.
SI. ceſſo alloqui? (hem Simo, ô noſter Chreme,
.. Herus eſt. quid agam? SI. ô ſalue bone vir DA.
...nnia apparata iam ſunt intus. SI. curaſti probe.
.. Vbi voles acceſſe. SI. bene ſanè: id enimuero hic
nunc abeſt.

Etiam tu hoc reſpondes: quid iſtuc tibi negoti e
DA. mihíne? SI. ita.
DA. Mihíne? SI. tibi ergo. DA. modo introii. SI. qu
ego, quàm dudum rogem.
DA. Cum tuo gnato vnà. SI. ánne eſt intus Pamph
lus? crucior miſer.
Eho, non tu dixti, eſſe inter eos inimicitias carnife
DA. Sunt. SI. cur igitur hic eſt? CH. quid illum cenſ
cum illa litigat.

* Niſi in (vero) elidas u conſonãtem verſus erit iamb. tetrã. catal.

DA. Imò * vero indignum Chreme iam facinus fa
ex me audias. (cauti
Neſcio quis ſenex modo venit, ellum confider
Cum faciem videas, videtur eſſe, quantiuis pretij.
* Triſtis ſeueritas ineſt in vultu, atq; in verbis fid

* In (triſtis) eliditur s. Iamb. tetrã. Troch. iurſum.

* SI. Quidnam apportas? DA. nihil equidem, r
quod illum audiui dicere.
SI. Quid ait tandem? DA. Glycerium ſe ſcire ciu
eſſe Atticam.

Si (hẽ) eſt in verſu, iam eſt tetram. Si annectes verſui præcedẽti, trochaicus eſt tetrã. catalecticus. Duo trochaici tetrametri.

SI. Hem Dromo, Dromo. DR. quid eſt? SI. Dron
DA. audi. SI. verbum ſi addideris. Dromo.
DA. Audi obſecro. DR. Quid vis? SI. ſublimem hu
intro rape, quantum potes. *Iamb. tetram.*
DA. Quem? SI. Dauom. DA. quam ob rem? SI. q
lubet: rape inquam. DA. quid feci? SI. rape.
DA. Si quicquam mentitum inuenies, occidito. SI.
hil audio. ego iam te commotum reddam. DA.
menſi hoc verum eſt. SI. tu tamen
Cura aſſeruandum vinctum, atq; audin'? quad
pedem conſtringito,

Iãb. trimet.

Age nunc. iam ego pol hodie, ſi viuo, tibi
Oſtendam, herum quid ſit pericli fallere, &
Illi patrem. CH. ah ne ſæui tantopere SI. Chreme,
Pietatem gnati nónne te miſeret mei?
Tantum laborem capere ob talem filium?
Age Pamphile, exi Pamphile, ecquid te pudet?

ANimo iã nũc otioſo eſſe impero.] *Hæc ſcena pr
cipium indicij, & iracundiam ſenis continet, atq; in
vehementer exprimitur cõſuetudo patris, ac domini offe
& indignantis:* Animo iã nunc ocioſo.] *Exultans eg
ditur Dauus, nuncians prona eſſe omnia ad ſecuritate*

Et otio

ſo, ſecuro : quia negotium ſolicitudo eſt. Impero.] lo vt ſtatim fiat, tanquam illud quod imperatur. Et o ſuperbe dixit, ſummum enim indicium ſecuritatis erbia. Vnde egreditur.] Hic non interrogat : ſed cũ atione, vel magis cum indignatione dicit. Meo præ- atque hoſpitis.] Id eſt, Animo iam nunc ocioſo eſſe). Atq; hoſpitis.] Scilicet Critonis. Ego cõmodio- ominem.] Hic Danus admiratur, quod in ipſo ar- periculi ſuperuenerit Crito. Ego commodiorem nem, aduentum, tempus non vidi.] Poteſt enim imodus eſſe quis, & alieno tempore ſuperuenire po- commodum in homine eſt, ſed & opportunus malũ aduentum habere poteſt. nam commodum, in homi- aduentus, in facto eius: tempus in opportunitate fa- ommodiorem hominem, aduentum, tempus.] us. Scelus, quemnam hic laudat.] Non eſt hic ſo- us: ad ſenſum enim, nõ ad verba reſpexit: etenim pro- nſus verba ſunt : non propter verba ſenſus. Omnis : iam in vado.] In vado, in ſecuritate, nã vt in pro- periculum eſt: ita in vado ſecuritas eſt. Prouerbiale, o, in tuto. Quid agam.] Plus eſt dicere quid a- quàm cogitare de fuga. Salue bone vir.] ἀρωνεία eſt, quàm increpatio, quum enim omne genus cri- aliquis ſuperauerit : tunc eluſi, ἀρωνείᾳ lau- r.

] interiectio perturbati eſt. O noſter Chreme.] No- cendo, latenter ſignificat Glyceriũ filiã Chremetis eſſe am. Omnia apparata iã ſunt.] Quia infecta ſunt atis. Curaſti probe.] Probe, memoriter vt ſolet: ſu- im dixerat ſenex, Imo abi intro, ibi me operire: & ꝙ opus eſt, para. Vbi voles accerſe.] Vbi, pro quan- eſt enim loci, ſed temporis aduerbium. Bene ſane.] ;, quia qui ſanus eſt, idem & validus. Abeſt.] Pro Etiam tu hoc reſpondes.] Deeſt an non. Etiã tu eſpondes?] Etiam, aut hortatio eſt, aut coniunctio. 'e quanta dixerit, & quid, & iſtic, & tibi. Mihíne?] do non ſumus parati ad reſpondendum, ducen- npus, eludimus. Mihine?] Apparet ire turbari m modo conſilio poetæ, vt omnes amittat fallacias: preſſus prodat Pamphilum, dum malum comi-

nis perhorreſcit: totumque hoc ex argumento eſt. vn nim iam poeta cataſtrophen fieri. Modo introij.] *Ho gnum, perturbatum induci ob conſcientiam Dauum.* tuo gnato vna.] *Serui excuſatio, filij accuſatio eſt, & quaſi à perturbato dicitur ſeruo. ſed conſilio poetæ, ad tum feſtinantis, & reſolutionem fabulæ.* Anne eſt i Pamphilus?] *Cauſa iræ vehementior inuenta eſt.* Su *Nulla ratione dicit ſunt: ſed ne nihil reſpondeat. nam b tus eſt, vtpote oppreſſus.* Quid illum?] *Deeſt propt ſit, propter quid illum eſſe cenſes* Cum illa litigat.] (*mi conuenit hic ſermo: hic enim irridet: qui & ſupra Amantium iræ, amoris redintegratio eſt. & ſic hoc dic alibi, Credo vt fit, miſera præ amore excluſit hunc f* Cum illa litigat.] *Irridet Simonem Chremes, quia rat, Iræ ſunt inter Glycerium & gnatum.* Imo ver dignum Chremes.] *Bene ad eum loquitur, qui eſt ptus deterrēdus: vel qui nō interturbet orationē ſuan quē etiā ſibi precatorē deſtinet, ita loquitur, quaſi h cauſa, cur ſit Pāphilus ingreſſus, quod quaſi illis int tur à Critone hoſpite, ducendæ vxoris, quā ciuē Attic ciauerit.* Neſcio quis ſenex modo venit.] *Bene quis, etenim ſi notus eſſet, videretur gratificari, id eſt notus eſſe teſtis, & minus verus.* Ellū.] *Veteres qui illum dicimus, vel ellum, vel ollum dicebant. qui ellum, quidam, ecce illum, vel intelligi, tanqua ipſo domum Glycerij oſtendat Dauus, dicens, E quaſi en illū, eſt enim, vt alij volunt, Pronomē, vt ali uerbiū demonſtrantis: nam pronomen huiuſmodi vete proferebāt, ille, ellus, ollus: ſed, vt diximus aduerbiū tū ex pronomine videri poteſt: vt ſit: en, vel ecce illū.* (dens]. *Confidentē, pro conſtanti, nō mala ſignificatio ſuit.* Catus.] *Callidus, doctus, ardens, παρὰ τὸ καίειν Cato dictus: ingeniorum etenim igneus vigor eſſe vi* Quantiuis precij.] *Ad magnitudinem refertur q uis, non ad paruitatē precij. Et totū oratorie, ſcite en quutus eſt. Sed intereſt inter quāuis & quātiuis. n rum contemptionis, alterum laudis.* Triſtis.] *Ad la interdum ſumitur, non amaritudinē, triſtis, Cicero, triſtis & integer.* Glycerium ſe ſcire ciuem eſſe gam.] *Bene conſtanter ad ea quæ loquutus eſt, ſcire*

no Dromo.] *Commotus ira & dolore nihil dixit, uod lorarium repetēdo ſæpius vocat.* Verbum ſi ad-is.] *Bene quia omnia præſ. te ſocero contra nuptias tur.* Audi obſecro.] *Plerumq; à verberandis * vel gentia loquitur vel mora.* Sublimē.] *id eſt, in ſub-per altum.* Quantum potes.] *Hoc eſt celerrime, egniores ſe oſtendunt ſerui ad puniendos collibertos: t mora veniam captantes indignatium dominorum.* lubet.] *Hoc ſenſit & ſupra dictum eſt, Aut ſi libi-uerit, cauſam ceperit quo iure, quaq; iniuria.* Quia.] *Dauo dicit.* Rape inquam.] *Hoc Dromoni.* Si uam inuenies mentitum, occidito.] *Hic plus Ubi enim verbera ſupra dixit: nunc occidito.* Com-m.] *Citum, celerem.* Quadrupedem.] *Virum liga-entus ſic dicitur, quadrupedes; an quadrupedem vt ? an quadrupedem, id eſt, cum pedibus & manibus? adrupedem pro ſeruo, ac fugitiuo poſuit? Sic Vergil. is at quadrupedes nota intra tecta refugit.* Con-ito.] *Mire, ne quid fiat tragicum in Comœdia vſque cula ita progreditur, nec quicquam tentat vlterius.* o.] *Qui certa minari volunt, incertam faciūt vitam* Herum quid ſit pericli.] *Herum, & patrem cum i pronunciatione dixit. Et alibi, Nam qui mentiri, llere inſuerit patrem, audebit: tanto magis audebit s* Ne ſæui tantopere. *Ne imperatiuo mag quam ctiuo adiungitur: vt Verg. Ne ſæui magna ſacerdos.* em gnati] *ἐλλειψις, deeſt enim vides, aut quid ta-ἀφωνεια: pro impietate. Et vide inuidiam quaſi par-m accuſantis: non enim pudorem dixit, ſed pietatem.* im laborem capere.] *σύλληψις. aſſumendum eſt xtrinſecus Me.*

ACTVS V. SCENA III.

AMPHILVS. SIMO. CHREMES. Iāb. trimetri

'is me volt? perij, pater eſt. SI. quid ais omnium? CH. ah,
potius ipſam dic, ac mitte male loqui.
Quaſi quicquā in hunc iam grauius dici poſſit.
andem? ciuis Glycerium eſt? PA. ita prædicant.
prædicant? o ingentem confidentiam.

Num

*il. (pu let.) Num cogitat quid dicat? num facti *piget?
*(co) corripitur. Vide num eius * color pudoris ſignum vſquam dicat?
Adeón impotenti eſſe animo, vt præter ciuium
Morem atque legem, & ſui voluntatem patris,
Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probr
PA. me miſerum. SI. modóne id demum ſe
Pamphile?
Olim iſtuc, olim, cum ita animum induxti tuun
Quod cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi,
Eodem die iſtuc verbum vere in te accidit.
Sed quid ago? cur me excrucio? cur me macero?
Cur meam ſenectutem huius ſollicito amentia:
Vt pro huius peccatis ego ſupplicium ſufferam
Imò habeat: valeat: viuat cum illa. PAM. mi pate
SI. quid mi pater? quaſi tu huius indigeas patri
Domus, vxor, liberi, inuenti inuito patre.
Adducti qui illam ciuem hinc dicant: viceris.
PA. Pater, licétne pauca? SI. quid dices mihi? C
Tamen Simo audi. SI. ego audiam? quid egi
diam
Chreme? CH. at tamen dicat ſine. SI. age dicat:
Troch. tetra. PA. Ego me amare hanc, fateor: ſi id peccare e
teor id quoque.
Tibi pater me dedo, quiduis oneris impone, i
*(Hāc) ſuper eſt niſi legas vxorem hāc. Vis me vxorem ducere? hanc vis amittere? vt p
ro feram.
Hoc modo te obſecro, vt ne credas à me alleg
hunc ſenem,
Siñe me expurgem, atq; illum huc coram addu
SI. adducas? PA. ſine pater.
CH. Aequum poſtulat, da veniam. PA. ſine t
exorem. SI. ſino. (Chi
Quiduis cupio, dum ne ab hoc me falli com
CH. Pro peccato magno paulum ſupplicij ſa
patri.

QVis me volt? perij.] *Hic accuſatio eſt, quæ ſo defenſione, in eo quod ad amorem pertinet. per c ſionem: in eo quod ad Critonis perſonam, per conіect.*
Quid ais omnium] *ἀπὸ παύτης tertia: & eſt ad*

nem perſonæ. Et eſt irati, familiaris δυσπάθησις, pro dignitate peccati nō inueniat conuitium. Quid *Non interrogantis, ſed inuehentis, & eſt ἔκλειψις ſignificans, in eo quod ait omnium.* Quaſi quic- in hunc iam grauius dici poſſit.] *Quàm quod quàm quod peccauit.* Ain tandem?] *Quærit Probus æ pars orationis ſit & an vna ſit: eſt autem ain' qua- re. Et mire, quaſi ipſe dicat, quod Dauus dixerit. Ergo ercontatiuum verbum eſt.* Tandem.] *Pro tamen.* icat.] *Artificioſe pro dicunt poſuit. adeo in hac re ve- iter commotus ſenex hoc ipſum repetit, Ita prædicans, icundiam. Et ita eſt ἐν ἤθει, vt repetantur verba, in is arguitur impudentia.* O ingentem confiden-] *Et confidentia modo pro audacia eſt cum improbi- vt in Phormione: Homo confidens. Aliter hic ſupra ens pro conſtanti, & graui. Ergo confidentia inter- n bona ſignificatione, interdum in mala ponitur: ſed a ſemper in bona.* Num cogitat quid dicat? num piget?] *Amens eſt qui neſciat quid dicat. amentior, non pœniteat facti ſui.* Num cogitat quid dicat?] *iniuriarum ſe alligat.* Num facti piget.] *Quia di- edicant: non dicunt, & vt ſolent iraſcentes, auertit o- iem à ſecunda ad tertiam perſonam: ab ea cum qua batur ad aliam.* Num eius color pudoris ſignum im indicat?] *Signum, eſt parua quædā ſignificatio, ns totius rei qualitatem.* Num eius color pudoris m vſquam indicat?] *Paterno animo dicit. Namq; ulis velle erubeſcere filios, pudentesq; eſſe, familiare i contrarium eſt, Erubuit, ſalua res eſt. Hoc ergo di- : timet inquit: nec eum pœnitet, nec pudet.* Præter ci- morem.] *Præter, citra nunc ſignificat.* Impoten- *Nimis potenti, vel certe, debili & deuincto.* Ciuium m, atque legem & ſui voluntatem patris.] *Tria pta ſunt, mos, lex, imperium patris.* Tamen.] *Quum ixerit quamuis, ſubiecit ta nen: & figura eſt ἀνακό-* Me miſerum.] *Initium defenſionis, & deploratio itatis & miſeriæ, quia in amorem culpam remouet à tate ſua, quum pater, quod amat filius, vitium men- at eſſe, non impulſum dei.* Modo ne id demum Pamphile?] *comprobatione oſtendit eum eſſe mi-*

ſerum. Na

ſerum. Demum autem ſignum eſt tarditatis. Et ſentir ...citur, qui vix colligit ſe, vixque animaduertit. vt a... Vix tandem ſenſi ſtolidus. Olim illuc] *Olim obiurg... eſt, quod dictum eſt olim: confirmationem autē per re... tionem oſtendit, vt Verg. Diuum ... d.e.o.* Accidit] *eu... fuit.* Aliquo pacto.] *Quoquo modo* Sed quid a... *Proprium eſt parentibus indignatione velut abiicer... ram filiorum, cum ſtomachati fuerint.* Sed quid a... *ἔκλειψις per ἀποσιώπησιν.* Sollicito.] *Solicitam red... eſt, contriſto, & perturbo* Cur meam ſenectutem.]... *me, ſed meam ſenectutem: quod plus eſt & miſerabiliu... cit.* Imo habeat, valeat.] *Non iraſcitur vt pater, ſed ... mulat vt alienus: quia vehementer dolet. Et habeat, ... auditur illam.* Mi pater.] *Mi, meus & principium fac... à conciliatione perſonæ.* Quaſi tu huius indigeas ... tris.] *Huius oſtendens ſe dicit, vt Verg. Eſt hic, eſt an... lucis contemptor.* Domus, vxor, liberi inuenti] ... *grauitate ſenſus elatus eſt. nec de Menādro, ſed propr... Terentij. Et liberi inuenti dicit, cum vnus eſſet: ſed inu... ſius liberi. Et inuenti, non geniti, ſecundum illud ... ego ſcio, neminem peperiſſe hic: Domus addidit, non l... nar. Et oratorie, de vno pluraliter loquimur.* Vice... *Verbum eſt eius qui vix ſibi extorquet vt abiiciat cu... Et proprium patribus ac familiare iratis.* Pater lic... pauca?] *Titubans, & balbutiens oratio pudore & ... ſcientia.* Age dicat, ſino.] *Hoc totum non ex animo ... mittentis, ſed cum ſtomacho patientis eſt.* Ego me an... hanc fateor.] *ἀμφιβολία τ̃ ἐρῶ. Et bene hanc dicit, ... Glycerium, cuius nomine offenditur ſenex: nec per... nam, ignominiam ſcilicet vitans.* Si id peccare eſt, fa... id quoque.] *Noli, inquit, me accuſare quia amo, a... tem enim nemo accuſat, vt febricitantem nemo acc... poteſt, cur febricitet: ſed amare, inquit, ſi putas eſſe p... tum, fateor etiam me hoc peccaſſe. Mire igitur & ſu... ſendit culpam. & aſſenſus irato eſt.* Fateor id quoq... *Peccare me ſcilicet.* Si id peccare eſt.] *Peccare dicit... amor deus eſt, non voluntas.* Tibi pater me dedo.] ... *me dedo, quaſi hoſtilia & contraria volenti. nam dedit... hoſte fieri ſolet.* Quiduis oneris impone, impera.]... *tutus eſt tranſlationem oneris, dicendo impone, vt po... fer...*

.Vis me vxorem ducere?hanc vis amittere?]*Et vnum eſt, duo fecit: vt oſtendat ſe non poſſe ferre.* Vt-o feram.] *Obſequium ſine voluntate oſtendit: & m valet ſub Chremetis præſentia hæc confeſſio ad ndas nuptias.* Vt ne.] *Pro, vt non.* Allegatum.] *itum* Hūc ſenem.] *Critonem ſcilicet. Et non Crito-d ſenem dicit: vt de hac appellatione pondus adiice-imonio.* Aequum poſtulat, da veniam.] *Artifi-iterponit loquentem Chremetem, quem volens vſque nitionem filiæ ſuæ retinere, non facit iraſci Pamphi-ntemptum filiæ ſuæ, & poſt hoc abire de medio* Da n.] *Concede, indulge.* Sine te hoc exorem.] *Id eſt, urgem: non adducam.* Ab hoc me falli compe-*O paterna pietas, ipſe accuſator eſt, & redargui ſe* Paulum ſupplicij.] *Supplicium dicit ipſam ac-nem.*

ACTVS V. SCENA IV.

TO. CHREMES. SIMO. PAMPHILVS.

:e orare: vna harum quæuis cauſa me, vt fa- ciam, monet: — Troch. tetr catalectic.
,vel quod verum eſt, vel quod ipſi cupio Gly- o. (uos ſis Crito.
ndrium ego Critonē video? & certe is eſt. ſal-
tu Athenas inſolens? CR. euenit: ſed hiccine Simo? — †(Sed) redū-dit, niſi eli-das s.
ic eſt. SI. men' quæris? eho tu Glycerium hinc :m eſſe ais?
u negas? SI. itáne huc paratus aduenis? CR. re? SI. rogas?
impune hoc facias? túne hîc homines adole- tulos,
itos rerum, eductos libere, in fraudem illicis?
tando, & pollicitando eorum animos lactas?
.ſanúsne es?
meretriceos amores nuptiis conglutinas?
rij: metuo vt ſubſtet hoſpes. CH. ſi Simo hunc is ſatis, (nus?
a arbitrere: bonus hic vir eſt. SI. hic vir ſit bo-
ıttemperate venit hodie in ipſis nuptiis,

Vt veni-

Vt veniret antehac nunquam? eſt verò huic cre
dum Chreme?

PA. Ni metuam patrem, habeo pro illa re il
quod moneam probè.

SI. Sycophanta. CR. hem. CH. ſic, Crito eſt hic:
te. CR. videat qui ſiet.

Si mihi pergit, quæ volt, dicere: ea, quæ non
audiet.

ſs eliditur in (iſtæc) Egon' †iſtæc moueo, aut curo? non tu tuum ma
æquo animo feres?

Nam ego quæ dixi, vera, an falſa audieris, iam
poteſt. (ctu

Atticus quidam olim naui fracta, apud Andrũ

Et iſtæc vna parua virgo. tũ ille egens, forte app

Primùm ad Chryſidis patrem ſe. SI. fabulam in
ptat. CH. ſine.

CR. Itáne vero obturbat. CH. perge. CR. tum is
cognatus fuit, (ti

Qui eum recepit: ibi ego audiui ex illo, ſeſe eſſ

Is ibi mortuus eſt. CH. eius nomen. CR. nomen
cito tibi?

Phania. CH. hem perij. CR. verum hercle op
fuiſſe Phaniam: (

Hoc certo ſcio, Rhamnuſium ſe aiebat eſſe. CH

Tetram. ſcazon. catal. CR. Eadem hæc Chreme multi alij in Andro
audiuère. CH. vtinam id ſit,

Octonarius iambicus. Quod ſpero. eho dic mihi, quid eam tum C
ſuámne aiebat eſſe? CR. non.

CH. Cuiam igitur? CR. fratris filiam.

Iamb. dime. CH. Certè mea eſt. CR. quid ais? SI. quid tu ais
Arrige aures Pamphile.

Iamb. tetra. SI. Qui credis? CH. Phania ille frater meus fui
noram, & ſcio. CH. is

Iamb. tetra. Bellum hinc fugiens, meque in Aſiam perſequ
proficiſcitur.

Tum illam hic relinquere eſt veritus, poſt illa
primum audio,

Quid illo ſit factum. PA. vix ſum apud me, ita
mus commotus eſt metu, (b

Spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repe

SI

Næ iſtam multis tuam inueniri gaudeo. P. credo
pater. (malè habet PA. dignus es
. At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat, qui me
m tua religione, odium. nodum in ſcirpo quæ-
is. CR. quid iſtuc eſt?
. Nomen non conuenit. CR. fuit hercle aliud par-
æ. CH. quod Crito?
iquid meminiſti? CR. id quæro. PA. egóne huius
memoriam patiar meæ (dicari mihi?
uptati obſtare, quum ego poſſim in hac re me-
i patiar. Heus Chreme: quod quæris, Paſſibula
ſt. CR Ipſa eſt. CH. ea eſt.
Ex ipſa audiui millies. SI. omneis nos gaudere
oc Chreme
redo credere. CH. ita me dij ament, credo. PAM.
uid reſtat pater?
mdudum res reduxit me ipſa in gratiam. PA. ô
pidum patrem:
xore iſta vt poſſedi, nihil mutat Chremes. CH.
uſa optima eſt.
quid pater aliud ait. PA. nempe. SI. ſcilicet. CH.
os Pamphile eſt
em talenta. PA. accipio. CH. propero ad filiam:
io mecum Crito.
i illam me haud noſſe credo. SI. cur non illam
ic transferri iubes?
Rectè admones. Dauo iſtuc dedam iam nego-
. SI. non poteſt.
Quî? SI. quia habet aliud magis ex ſeſe, & maius.
.. quídnam? SI. vinctus eſt.
Pater, non recte vinctus eſt. SI. haud ita iuſſi. PA.
e ſolui obſecro.
ge, fiat. PA. at matura. SI. eo intrò. PA. ô fauſtum
felicem hunc diem.

tte orare.] *Hinc in ſcenam progreditur Crito: in cu-*
us verbis non modo quod ipſe promittit, ſed etiam
& Pamphilus dixerit, demonſtratur. Et hic omnis
aperietur fabulæ. Mitte orare. vna harum quæ-
iuſa.] *Pamphilo dicit & dicendo vna harum, oſten-*
iltas eſſe cauſas: etiam pares magnitudine eſſe, dicen-

do Quæuis. Andriũ ego Critonẽ video.] Bonũ initiu
agnituri filiam. Itaque compendij cauſa, non laborat de
gnitione perſonæ Critonis, vt ab eo facilè doceri poſſit. Sa
uus ſis Crito.] Ne laboret ad perſuadendum miro com
pendio poetæ, iam Crito notus eſt Chremi. Quid tu Ath
nas inſolens?] Inſolẽs, inſolitus, inſuetus. Cicero, Mone
etiam loci inſolentia. Salluſtius, Inſolens vera accipien
Inſolens, & arrogans intelligitur. Qui præter legem a
humanam & naturalem, inſolens dicitur. Cicero, in vict
ria, quæ natura inſolens & ſuperba eſt. Euenit.] Pu
fateri propter hæreditatem veniſſe. Et vide ipſum eſſe,
dixerit ſuprà, Clamitent me ſycophantam, hæreditatẽ
ſequi Paratus aduenis?] Hoc eſt ſubornatus, & comp
tus dolo. Túne impune hoc facies?] Mirè acriter Cr
nem aggreſſus, dilatauit incuſationem, & generalem
virtute oratoria, quæ δεινότης dicitur. Túne hic.] D
Athenis, vbi delicta vindicantur. In fraudem illicis.
ligas, vnde Verg. Terna tibi hæc primum triplici circ
data filo Licia circumdo. Licia enim dicta ſunt quaſi l
Eorum animos lactas?] Hinc & iam oblectatio dici
Lactas.] Quaſi teneros animos. Lactare, eſt dulcedine
qua tenere, ad perſuaſionem inducere, vnde & delec
& oblectare dicimus. Ac meretricios amores nu
conglutinas?] Vide oratoriè agi, vt grauius Critonem
cuſet Simo, nunc defendit filium, quem dudum increp
rat. Ac meretricios amores.] Peius lenocinio crimẽ
geſſit, non amicam facere de meretrice, ſed coniugem.
pt js conglutinas.] Hoc grauius eſt lenocinio. Met
ſubſtet hoſpes.] Vt, ne non, Lucil. Tuam vt mem
retineas. Et bene hoſpes ait, non homo, vel Crito, eſt
ipſo nomine cauſa diffidentiæ. Non ita arbitrere.]
non arbitreris. Bonus eſt hic vir.] Cum põdere & d
ctione inferendum. Hic vir ſit bonus?] Hic per εἰρω
nec virum, nec bonum eſſe dixit. Hic vir ſit bonus?]
poeta, quum oportuerit Critonem inimiciorem Chre
quam Simoni, ſic rẽ inducit, vt notior ei ſit contra qu
xime venerat, atq; ab eo defendatur magis, vt res pr
ad cataſtrophẽ poſſit. In ipſis nuptiis.] In ipſo artic
ptiarũ. Vt veniret ante hac nũquã.] Plerũq; caſu
tatur induſtriã: & hoc ſæpe fit, vt etiã ſedulò facta, ſ

ta. Sycophāta] *Hoc eſt, quod minimè noluit ſibi dici* *to. nā ita loquutus eſt ſupra, Clamitēt me ſycophantam,* *editatē perſequi.* Hē.] *Principiū iracundiæ. audiuit. n.* *iaxime vitabat: nā vt ſupra, Clamitēt me ſycophātā.* Sic, to eſt hic. mitte.] *Hic Chremes traducit illū ab iracū-* *di. ēdo ſic cū eſſe. Menander.* * *Et rectè quia naturæ i-* *ſcitur, voluntati nō itē.* Si mihi pergit, quæ volt di- *:.*] *Grauiter & maturè.* Ego iſtæc moneo, aut cu-] *Eſt enim ſycophātæ perturbare rē bonā, & curare ma-* *loc. n. dicit cū ὑποκρίσει. Ego hæc turbo aut cogito quē-* *odū tu dicis Simo.* Nō tu tuū malum æquo animo *s?*] *Non filiū, ſed amorē in filiū ſignificat. An quia ira-* *ſt. Et quæritur, an conueniāt hæc verba Pāphilo ve-* *te: Imò enim conueniūt: nā quātò magis diſſimulat fa-* *tanto plus acquirit fidei ad ea quæ loquitur.* Iā ſciri *ſt.*] *Addidit & temporis celeritatem: & magna ma-* *tate dixit.* Atticus quidam olim.] *Hæc pars argu-* *ti eſt, quæ & ſuprà iam dicta.* Fortè applicat.] *Ap-* *t propriè de naufragio in littus eiecto atq; egenti.* Pri- n ad Chryſidis patrem.] *Quid eſt, primum? an quia* *a mortuus eſt?* Fabulam inceptat.] *Aut ad comœ-* *retulit fabulā: quia fabula comœdia: & quia argu-* *um quaſi fabulæ narratur, aut certè ad irriſionē nar-* *nis dicit. etenim Olim, fabulæ propriū, vt Horatius,* *Ruſticus vrbanum murē mus paupere fertur Acce-* *:auo, veterē vetus hoſpes amicū.* Itáne verò obtur-] *Si ſubdiſtinguit, interſtrepit accipe. Si non diſtinguit,* *it intelligas.* Itáne verò obturbat?] *Poteſt itane* *ſubdiſtingui: & ſic cū cōminatione inferri obturbat.* udiui ex illo.] *Magna confirmatio veritatis eſt.* No- tam cito tibi.] *Non negantis eſt, ſed difficile ſe di-* *um oſtendit.* Phania.] *Hoc ita dicit Crito, vt nemo au-* *ſcilicet adhuc dubitans, an ipſe ſit.* Hem.] *Sunt qui* *Simonē dicere iraſcentem filio Critonem ſubmonenti.* .] *Hoc Pamphilus poſt iracundiam patris. An Chremis* *lentis vel ad eius mentionem, vel quod in filiam penè* *at?* Verum hercle opinor.] *Hoc adhuc cunctanter* *tum: & ideo indiget confirmatione.* Rhamnuſium *Piræus, & Rhamnus, & cætera huiuſcemodi, ma-* *æ Atticæ oppida, intelligenda ſunt. Rhamnus,*

pagus Atticæ eſt. Multi alij in Andro.] *Hoc teſtimoni cæcum dicitur. Teſtimonij enim modus duplex eſt : m nifeſtus, & cæcus. Manifeſtus eſt , qui certos teſtes , præſentes habet. Cæcus in qua multitudinem aut ci tatem dicimus ſcire: vt Cicero, Teſtis eſt tota Cilicia. Q tamen audientem conſternat. Eſt etiam in cæco iuſur dum, tabulæ abſenteſque perſonæ.* Cuiam igitur?] *Ve ſte, cuiam: quod omnibus generibus & caſibus ſeruit.* rige aures Pamphile.] *Translatio à pecudibus , qui verbis intendit accipiẽdum eſſe vocem.* Arrige aures phile.] *Hoc Simo videtur dicere. vt alij putant ipſe Pamphilus.* Noram & ſcio.] *Noram Phaniam, ſcio fr fuiſſe. Ergo & ad perſonam, & ad rem retulit.* Meque Aſiã perſequens, proficiſcitur.] *Bene in Aſiam vbi lum non erat, ſed in Græcia. Et perſequens dicit, perſeu tionem ſequentis oſtendens. Perſequitur enim qui non ſinit ſequi. Vergilius, Quæ te ſola puer , multis è matr auſa Perſequitur.* Vix ſum apud me.] *Hoc eſt argu tum ſapientibus lætitiam vehementem in bonis mode dam, cum vnuſquiſque gaudens ita perturbetur, vt ſeipſum iam non ſit.* Vix ſum apud me.] *Non ſum me, magis conſuetudine quam ratione dicitur. Aut ſic dicit, quaſi abierit animus, & rurſus redierit.* Ita mus commotus eſt metu.] *Duo carnifices futur rerum ſunt, ſpes & metus. Dolor enim & gaudium ſentium rerum ſunt. Verg. Hinc metuunt cupiuntq;, gaudentque: nec auras Reſpiciunt. Sed dolorem hic in tia nõ poſuit: & mire ordinem ſeruauit: ſic enim ſe h uicem ſequuntur. Et* ἀσυνδέτως *diſtinguendũ eſt, ſpe dio: vt ſeparatim inferantur.* Mirando.] *Mirando, d ror, & eſt participium.* Næ iſtam.] *Næ, nimis, Cice. T vehementer errant. Salluſt. Næ iſta nobis manſuetu miſericordia.* Gaudeo.] *Gaudemus noſtris: gratulan lienis. vt Sall. Et ei voce magna vehementer gratulal* Ne iſtam multis tuam.] *Nõ multis modis inuenir deo: ſed tuã inueniri. Alij, multis modis tuã inuenir deo: non, inueniri gaudeo. Hic iam redit in gratiã Si filio niſi forte patrem ſocerum appellat , vt Turnu Et nos tela pater. ferrũq; haud debile dextra Sed quomodo infra dicit, Quid reſtat pater, an*

,*quia hæc iam maior pars reconciliationis eſt:* Credo
er.] *Incertum virum, cui gratulatur, Simo ſit, quam Pamphilus reſpondeat: poteſt enim & Chremes pater* *ri. Credo pater, ſic reſpoaderi ſolet dicenti, gaudeo.* At ii vnus ſcrupulus etiam reſtat.] *At diſcretiuum eſt riorum dictorum Scrupulus à Scrupo lapide dictus, llus minimus: nam nimis moleſtæ ſunt pedibus ſcrupuvitæ. vt Verg. Scrupea tuta lacu nigro, nemorumq; te-* *us.* Etiam.] *Pro adhuc.* Dignus es cũ tua religione, am.] *Aut dignus odio, aut accuſatiuus pro ablatiuo eſt poſitus, pro odio. aut ſeparatim odium legẽdum eſt,* ,*Dignus qui malè habearis.* Nodum in ſcirpo quæ- *Scirpus paluſtris res, & leuiſſima. Lucil. in.* 1. *Nodum* *rpo inſanè facere vulgus. Eſt autẽ ſcirpus, ſine nodo: uis iunci ſpecies. Alibi ipſe, Reddunt curatura iũceas.* *. Scirpo induitur ratus.* Id quero.] *Rurſus Crito obli-* *us eſt, vtpote alienarum rerum.* Voluptati obſtare.] *c lætitiæ & gaudio.* Heus Chreme.] *Heus dicendum quia Chremes Critonem intuebatur.* Ex ipſa milies iui.] *Duas res oſtendit Pamphilus, & quod verum ſit l ex ipſa ſæpe audierit: & quod ſit Glycerium.* Omnes gaudere hoc.] *Aut hoc correptè, aut hoc productè:* ,*hac re gaudere. & gaudere, noſtris eſt, vt ſupra adnomus: alienis verò, gratulari. Sall. Et ei voce magna vemnter gratulabantur. Plus eſt ergo gaudere, quam læ-* Quid reſtat pater?] *Hoc eſt, ne iraſcaris.* O lepidum it.] *In quo leporis eſt plurimum, lepidus dicitur. nam eſt venuſtas.* Nempe ſcilicet.] *Nempe & ſcilicet di-* *s manu vel vultu dotẽ ſignificant, quod mox intelligit mes. alij ἀπὸ τοῦ ſcilicet, Chremetis perſonam faciunt.* eſt Pamphile.] *Id eſt, Pamphilo pro vxore dabũtur lenta.* Accipio.] *Ille niſi dixiſſet accipio, dos non eſſet. enim ab acceptione confirmatur: nec poteſt videri daid quod non ſit acceptum.* Eho.] *Eho hic admiratio eſt tionis, ad id quod dicturi ſumus.* Dedam iam.] *Ad- r temporis celeritatem.* Qui.] *Quamobrẽ.* Non recte tus.] *Id eſt, non iuſtè: ſed hic ad cauſam retulit non . Senex verò, ad rem retulit.* Haud ita iuſſi.] *Quia lrupedem ſtringi iuſſerat, quaſi rectè, ac diligenter. Et pſum non vacat. nam tam iocularitur loqui, & minus*

iraſcentis eſt, & placabilis animi. Haud ita iuſſi.] *Ele ter luſit ad ἀμφιβολίαν, & ſimul oſtendit, quam propi ſit Pamphilo pater, & quàm facilè veniam Dauo impe re poſſit ab eo: quippe qui iam etiam iocetur. Pamph autem dixerat, non rectè ille ſic: reſpondit: quaſi dix non diligenter vinctus eſt. Et haud ita iuſſi. ſic enim pr perat, Quadrupedem conſtringito.*

ACTVS V. SCENA V.

CHARINVS. PAMPHILVS.

PRouiſo quid agat Pamphilus: atque eccum. P
liquis forſan me putet (rum lu

Troch. tetrã. Non putare hoc verum, at mihi nunc ſic eſſe hoc

* Deorum diſſyllabum eſt. Ego vitam * deorum propterea ſempiternam arbitror, (morta

† In (voluptates) eliditur u. Quòd * voluptates eorũ propriæ ſunt. nã mihi
Parata eſt: ſi nulla ægritudo huic gaudio interceſſerit. (narrem

Iamb. tetrã. Sed quem ego potiſſimum exoptem nunc mihi, cu

Troch. tetrã vterque. CH. Quid illud gaudij eſt? PAM. Dauum video
mo eſt, quem mallem omnium.

Nãque hunc ſcio mea ſolidè ſolũ gauiſurũ gau

PRouiſo quid agat Pamphilus.] *Hac ſcena ali generum Chremeti capiat: ne aut Charinus triſ cedat, aut non prouiſum videretur Philumenæ.* Pro quid agat.] *Hoc colloquium poſt compendium fabu ducitur: vt vna narratione etiã negotium Charini tr poſſit.* Prouiſo quid agat.] *Dupliciter res ab ocul ſi aliorum mouentur: aut enim futura promittuntur facta narrantur. Prouiſo, duo ſignificat: & prouide procedo.* Nunc ſic eſſe hoc verũ lubet.] *Sic delica nũciãdũ eſt, & ſeparatim diſtinguendũ.* At mihi nu eſſe hoc verũ lubet.] *Senſus hic eſt, Alij putent, vt ego antè verũ eſſe confirmo quod mihi libet verũ cr*
Ego vitã deorũ propterea ſempiternã eſſe arbi *Omne quod habemus, aut mutuũ eſt, aut propriũ. mu quicquid ad tempus habemus, nec poſtmodũ noſtrũ rũ eſt, vt vxor, domus, villa, ſerui, & cætera in hunc Proprium: vt virtus animi, & bonũ ſempiternũ quo priè de dijs dicitur: non enim aliunde venerunt, ſe*

oſos ſunt ſemper. & Epicurum ſecutus, hoc dixit: Propriè o de diis ſempiternũ dicitur. Nam inter ſempiternum, perpetuum hoc intereſt: quod ſempiternum ad deos, perum proprie ad homines pertinet. Ego vitam deorum ppterea.] *Hanc ſententiam totam Menandri de Eunutranſtulit. & hoc eſt quod dicitur, Contaminari non cre fabulas.* Ego vitam deorum.] *Nõ dixit, quod ſcit: quod verum putet Et eſt δόγμα ἐπικούρειον, quod à cæs philoſophis repudiatur, de ocio deorum ac perenni votate.* Propriæ ſunt.] *Perpetuæ, ſempiternæ, quæ non t accommodatæ ad tempus, ac mutuæ. ſic & ſupra, Nite eſt proprium cuiquam?* Si nulla ægritudo huic idio interceſſerit.] *Scilicet ſecundum ſuprà dictam tentiam. Si propria, inquit, hæc fuerit voluptas, deus .* Quid illud gaudij eſt?] *In aliis Daui perſona inur.* Nam hunc ſcio mea ſolide ſolum.] *ἀρχαϊσμός.* ide ſolum.] *Figura παρόμοιον.*

ACTVS V. SCENA VI.

DAVVS. PAMPHILVS. CHARINVS.

Amphilus vbínam hic eſt? PA. Daue. DA. quiſnam homo eſt? PA. ego ſum. DA. ô Pamphile. — Iamb. tetrã.
. Neſcis quid mihi obtigerit. DA. certè. ſed quid nihi obtigerit, ſcio.
. Et quidem ego. DA. more hominum euênit, vt quod ſim nactus mali, (boni. — Troch. tetra.
ius reſciſceres tu, quàm ego, quod tibi euênit — * Si legas (Tu prius reſciſceres) verſus probè conſtat.
. Mea Glycerium ſuos parentes reperit. DA. ô factum bene. CH. hem.
. Pater amicus ſummus nobis. DA. quis? PA. Chremes. DA. narras probè.
. Nec mora vlla eſt, quin eam vxorem ducam. CH. num ille ſomniat
, quæ vigilans voluit? PA. tum de puero Daue? DA. ah, deſine. (vera ſunt:
lus eſt, quem diligunt dij. CH. ſaluus ſum ſi hæc lloquar. PA. quis homo eſt? Charine in tempore pſo mihi aduenis.
. Bene factum. PAM. hem, audiſtin'? CH. omnia: age, me in tuis ſecundis rebus reſpice.

Tuus eſt nunc Chremes : factum quæ voles, ſc
eſſe omnia.

PA. Memini : atque adeò longum eſt nos illum e
pectare dum exeat.

Sequere hac me intus : apud Glycerium eſt nunc.
Daue abi domum :

Propera, accerſe, hinc qui auferant eam: quid ſt
quid ceſſas? DA. eo.

Ne expectetis, dum exeāt huc: intus deſpondebit
Intus tranſigetur, ſi quid eſt quod reſtet. Plaudi

CALLIOPIVS RECENSVI.

PAmphilus vbi nam hic eſt?] *In hoc actu mira art
quæ reſtant de comœdia, breuiter explicantur, & d
gnantur duorum ſociorum binæ nuptiæ.* Pamphilus v
nam hic eſt? P. Daue D. Quiinam homo eſt?] *In a
ctu gaudentis Pamphili, & Daui gratulatione cogita
nem rerum Charino præbuit: cuius perſona parce vti
poſt compendium* Sed quid mihi contigerit ſcio.] *S
ia eſt, perſenſi* More hominum.] *Hominum abun*
More hominum euenit, vt quod ſim nactus ma
*Quia fama mali celerior, quam boni: id eſt, vt faci
mala, quam bona nuncientur. Ad hoc ergo dixit, quoc
prior ſcierit quod eſſet vinctus, quam ipſe cognitam (
cerium cognoſceret.* Mea Glycerium ſuos parentes
perit.] *Hæc ita narrātur Dauo, vt eadem opera etiam
rinus audiat.* Pater, amicus ſummus.] *Hæc omnia, v
ximus propter Charinum dicuntur, vt audiat.* Ami
ſummus.] *Deeſt, eius.* Num ille ſomniat ea quæ v
lans voluit?] *Hinc Verg. Credimus? an qui amant ipſ
ſomnia fingunt?* Deſine.] *Compendium attulit.* Bene
ctum. *A gratulatione cœpit.* Omnia. *Compendium.*
me in tuis ſecundis rebus reſpice.] *Hæc ſunt qua
ſolutè dicuntur: & eſt commonitio. Sūt enim qui felic
elati, ne reſpicere quidem velint amicos. Et reſpicere
propriè retro aſpicere. Id eſt, quem præcedis felicitate,
obliuiſcaris.* Tuus eſt nūc Chremes.] *Lucilius in ſe
do, Nunc prætor tuus eſt, meus ſic diſceſſerit homo Ge*
Tu Daue abi domum.] *Hi verſus, vſq; ad illū, Gn
tibi meam Philumenam vxorem, negantur Terentij*

t in pluribus exemplarib. bonis non inſerantur. Adeò longum eſt nos illum expectare.] *Quia &* ter, *& artificioſe bonos amores duorum adoleſcen- & bonas nuptias in vna fabula machinatus eſt: & id præſcriptum Menandri, cuius comœdiam transfere circo aliud in proſcenio, aliud poſt ſcenam retulit: ne to longior fieret, vel in eundem propter rerum ſimi- nem cogerētur.* Sequere me hac intus, apud Glyn eſt.] *Iam poſt ſcenam itur, quia vlterius in proſce- nil agitur.* Ne expectetis.] *Mirè dicit, latenter ſe as: quo verbo auidum adhuc audiendi populum ad- cupidum & intentum oſtendit, vt finem comœdiæ e- non ſenſerit.* Intus tranſigetur ſi quid eſt quod .] *Artificioſè poeta hæreditatis iuſtam petitionem ex is perſona prætermiſit, quæ ei Glycerio cognita iure batur: ne vel paruo rei Critonis tractatu, aut de- tione Glycerij, infuſcaretur finis fabulæ, ad lætum ſpectans.* Si quid eſt quod reſtet.] *Quia narra- lignum non eſt quod Charinus rogat.*

TERENTII EVNVCHVS.

ABVLÆ INTERLOQVV- TORES.

ria	*Adoleſcens.*	*Chremes*	*adoleſcens ruſticus.*
eno	*ſeruus.*	*Antipho*	*adoleſcens.*
	meretrix.	*Dorias*	*ancilla.*
	paraſitus.	*Dorus*	*Eunuchus.*
a	*adoleſcens.*	*Sanga*	*lixa.*
	miles.	*Sophronia*	*nutrix.*
as	*ancilla.*	*Laches*	*ſenex.*

IOMATA PERSONARVM ETYMOLOGIAE.

hes à ſortiendo ſiue ab intendendo actionem iniuria- n, pius in filios & vehementi ingenio. Phædria, ab tate morum, cordatus adoleſcens, & cum morbo ſuo ins. Chærea à gaudio ephebus, ad cupiditatis audax, in- ns, & impotenter amans. Parmeno, quod ſedulo ad- nino ſuo, callidus & oſor meretricum. Dorus, quod

dono mittatur Thaidi. Thais à παιονε videtur dicta dita aſpiratione, inducitur cordata & ciuilis, ac inter retrices probis morib us. Dorias, ab haſta, quod in bell pta ſit. Pythias ob calliditatem, aut quod omnia per tetur. Thraſo à confidentia, fingitur ſtolidus & arrog Sanga à σάττω, hoc eſt à componendis ſarcinis dictu detur. Fingitur liber ac domini contemptor. quales fer qui. Gnato à mandibulis vt edax. Fingitur aſſentat callidus. Chremes adoleſcens ruri educatus, eoque lium blanditiarum inſolens, & artium imperitus. pho, quod obuius appareat.

C. SVLPITII APOLLINAR

PERIOCHA IN EVNVCHVM.

SOrorem falſo dictatam Thaïdis,
Idipſum ignorans miles abduxit Thraſo:
Ipſique donat, erat hæc ciuis Attica.
Et idem Eunuchum, quem emerat, tradi iubet
Thaidis amator Phædria, ac rus ipſe abit,
Thraſoni oratus biduum concederet.
Ephebus frater Phædriæ puellulam
Cum deperiret, dono miſſam Thaidi,
Ornatu eunuchi induitur. ſuadet Parmeno:
Introiit, vitiat virginem. ſed Atticus
Ciuis repertus frater eius collocat
Vitiatam Ephebo, Phædriam exorat Thraſo.

ἄδηλον

MEretrix adoleſcentem cuius mutuo amore
Tenebatur, excluſit: eiq; reuocato
Excluſionis cauſas reddidit, eius frater
Minor natu, virginem, quam miles
Meretrici dono miſerat, amare cœpit:
Deductusque in domum meretricis pro Eunucho, vi
Re itaque cognita, cum illuſam ſe meretrix
Doleret, ab eodem adoleſcente placatur.
Interueniatque frater eius ciue a cognitam
Athenienſem duxit vxorem: miles quoque
In partem meretricij amoris receptus eluditur.

A

LII DONATI ARGVMENTVM IN EVNVCHVM TERENTII.

Ec maſculini generis nomine nuncupata fabula eſt, unuchus, & eſt Pal iata Menandri vetus: quam ille r de facto adoleſcentis, qui ſe pro Eunucho deduci retricem paſſus eſt, nominauit. Itaque ex magna par- oria eſt. Atque in hac comœdia qui perſonam Par- iis actor ſuſtinet, primas habet partes. Secundæ ſunt æ. Tertia ad Phædriam ſpectant. Huius prologus ſa- concitatior. Nam & obiicit crimina aduerſantibus: minatur in poſterum: & accuſatorie narrat iniu- Terentio factam: & ad vltimum tumultuoſè, & cum inuidia defendit poetam. Hæc & πρότασιν & ἐπιτά- καταστροφὴν ita æquales habet, vt nuſquam dicas udine operis Terentium delaſſatum dormitaſſe. A- ne impl catiores ſunt in ea, & qui non facile à pa- octis diſtingui poſſint: ideo quia tenendi ſpectatoris vult poeta noſter omnes quinq; actus velut vnũ ſie- eſpiret quodamodo: atq; diſtincta alicubi continua- ſuccedentium rerum ante aulæa ſublata faſtidioſus tor exurgat. Acta plane eſt Ludis Megalenſibus, L. umio, L. Cornelio Conſulib. Aedilibus curam ædium tibus. etiam tunc perſonatis L. Numidio Poſthumo: ibiuio Turpione, item modulante Flacco Claudio ti- extra & ſiniſtra ob iocularia, multa permixta graui- Et acta eſt tanto ſucceſſu, ac plauſu atq; ſuffragio, vt s eſſet vendita, & ageretur iterum pro noua, proq; ea im, quod nulli ante ipſam fabulam cõtigit, octo mil- ſeſtertium numerarent poetæ. Prouerbia multa ſæpe inciata, & cantica ſæpe mutatis modis exhibita ſunt, ἐπικὸν πρόσωπον nuſquam habet: ſed ſuis tantum per- vtitur. In hac Terẽtius delectat facetiis: prodeſt exem- & vitia hominum paulo mordacius quam in cæteris, t. Exempla autem morum hic tria præcipua propo- ur, Vrbani ſcilicet, Paraſitici & Militaris. Hæc ædita eſt: & pronunciata, Terentij Eunuchus: quippe iam a commendatione poetæ, ac meritis ingenij actioribus lo. Facta autem ex duab. Græcis vna eſt Latina. Nam nucho, & Colace Menandri fabulis, hæc Eunuchus

Teren-

Terentiana ſcripta eſt, non ſine crimine, quod mul hanc translata ſint ex multis poetis Latinis, quod to per Prologum purgat atque defendit.

ARGVMENTVM EVNVCH

RApta quædam ex Attica Virgo nobilis, atque add eſt Rhodum: ibique matri Thaidis meretricis ab a dono data eſt, & educata velut ſoror vnà cum filia T de. Sed Thais relicta matre, Rhodo cum amatore qu Athenas ſe contulit: ab eoq; hæres inſtituta mortuo, n milite Thraſone diligebatur nimis. Qui quum At profectus matrem Thaidis mortuam Rhodi comperiſſ eam virginem, quam diximus, ab hæredib. mortuæ a aduertiſſet venũ eſſe propoſitam: quamuis ignarus re omnium, emit tamẽ, & dono amatæ Thaidi vexit Ath Verum poſtquam adueniens riualem Phædriam ap micam reperit: quem per eius abſentiam ſibi meretrix ciliarat, affirmat, ſe nõ ante daturũ propoſitam virgi quam Thais foras æmulũ pepuliſſet. Illa igitur, etſi an Phædriam, cupiditate tamẽ recuperandæ virginis, & Atticæ, & quam à paruulo vt ſororem dilexerat, exc Phædriam. Hinc ille primo iraſcitur: poſt accepta fac tione à Thaide lenitur: & in bidui ſpaciũ ſponte conc militi, rus proficiſcitur: ſtatimq; ne ab æmulo muneri peraretur, Eunuchũ & puellã Parmenoni iubet abie Thaidẽ deducere. Verũ Chærea frater Phædriæ tũc eph viſa in via virgine, inflammatur amore eius. Atq; eo e vehemẽti ardore, vt pro eunucho ipſe deduceretur ad dem. Hac occaſione vitiata virgo, & mox ciuis, & nobi gnita, datur vxor Chæreæ. Phædria vero & miles riu ambo cõcordes per paraſitũ redditi, cõmuni amica ſin tamẽ ne potiũtur. In primo actu Phædria excluſus à T de, & ſecum primo, & mox cum Parmenone conque fortunas ſuas. Et ad poſtremũ corã accuſat Thaidẽ. R permulcetur ab eadem, & volũtate digrediẽs, rus ſeſe ceſſurum in ſpacium bidui eſſe promittit. Secundus a profectionẽ Phædriæ continet, delegantis ſeruo deduc Eunuchi & puellæ ad Thaidem. Tum paraſitũ loquen per quẽ virgo à milite dono amicæ miſſa eſt. Tum inter tum Chæreæ amãtis virginem, eiusdemq; cum Parme

conſi

um de eadem potienda per fallaciam, quia pro eunu-ē ſupponitur Thaidi. Tertius actus characterem ex-militis, & paraſiti perridiculum colloquium. Tum tionem ad cœnam Thaidis. Tum oblationem velut hi Cherea & puellæ ex Aethiopia per Parmenonem a. Tum verba Chremetis ad Thaidem venientis, pro-i; ad militem. Antiphonis Chæreæq; colloquium de i per dolum virgine. In quarto actu Dorias nunciat m inter militem & Thaidem: tum reditum habet ex Phædria: & querelam Pythiæ de vitiata virgine a-hædriam: & eundem ſtupentem quod audiebat. Er-ebrij Chremetis: & verba petulãtia Thaidis aduer-ilitem, & militis aduerſum Thaidem: parata præ-iculeq; depoſita. Quintus actus hæc continet, que-Thaidis de vitiata virgine: primo cum Pythia, poſtea ſo Cherea: tum interuentum Chremetis atq; nutri-n perturbationem Parmenonis per dolum Pythiæ, us indicio per ſenem qui rure tunc aduenerat, con-as nuptias. & ad vltimum, reditum in gratiam mi-m Phædria & Chærea.

LVDIS MEGALENSIBVS L. POSTHV-, L. CORNELIO AEDILIB. CVRVLIB. L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS NESTINVS TIBIIS DVAB. DEXTRIS. CA MENANDRV FACTA SECVNDA. MO-FECIT FLACCVS, M. VALERIO, C. FAN-COSS.

PROLOGVS.

SI quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis Senarij.
Quãplurimis, & minime multos lædere:
In his poeta hic nomẽ profitetur ſuum.
Tum ſi quis eſt, qui dictum in ſe inclementius
mat eſſe, ſic exiſtimet: ſciat
onſum, non dictum * eſſe, quia læſit prius, al. eſſe, quia
ene vertẽdo, & eas deſcribendo male, le ſis prius.
ræcis bonis Latinas fecit non bonas:
Menandri Phaſma nunc nuper dedit.

al. à (theſauris) puto fuiſſe ſcriptũ (à theſauro is) *(illic) pro (ille) vt alias ſæpe. al. (is ſit)

Atque * à theſauro ſcripſit cauſam dicere
Prius vnde petitur aurum, quare ſit ſuum,
Quàm illic qui petit, vnde * eſſet theſaurus ſibi
Aut vnde in patrium monumentum perueneri
Dehinc ne fruſtretur ipſe ſe, aut ſic cogitet,
Defunctus iam ſum: nihil eſt quod dicat mihi.
Is ne erret moneo, & deſinat laceſſere.
Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur,
Quæ proferentur poſt, ſi perget lædere
Ita vt facere inſtituit. Nunc quam acturi ſumu
Menandri Eunuchum, poſtquam ædiles emeru
Perfecit, ſibi vt inſpiciundi eſſet copia.
Magiſtratus cum ibi adeſſet, occœpta eſt agi.
Exclamat, furem, non poetam fabulam
Dediſſe, & nihil dediſſe verborum tamen,
Colacem eſſe Næui, & Plauti veterem fabulã
Paraſiti perſonam inde ablatam & militis.
Si id eſt peccatum, peccatum imprudentia eſt
Poetæ: non qui furtum facere ſtuduerit.
Id ita eſſe vos iam iudicare poteritis.
Colax Menandri eſt: in ea eſt paraſitus colax,
Et miles glorioſus. eas ſe non negat
Perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam
Ex Græca: ſed eas fabulas factas prius
Latinas ſciſſe ſeſe, id verò pernegat.
Quod ſi perſonis iiſdem vti aliis non licet:
Qui magis licet, currentes ſeruos ſcribere:
Bonas matronas facere: meretrices malas,
Paraſitum edacem, glorioſum militem,
Puerum ſupponi, falli per ſeruum ſenem,
Amare, odiſſe, ſuſpicari? denique
Nullum eſt iam dictum, quod non dictum ſit p
Quare æquum eſt vos cognoſcere atq; ignoſc
Quæ veteres factitarunt, ſi faciunt noui.
Date operam, & cum ſilentio animaduertite:
Vt pernoſcatis, quid ſibi Eunuchus velit.

SI quiſquam eſt qui placere, &c.] *Attendenda copia, quod in tot prologis de eadem cauſſa, iiſdem ſententiis, variis verbis vtitur.* Bonis quampluri

ndat perſonam. In his poeta hic nomen profi-
uum.] *Quum dixiſſet, quiſquam, intulit, In his &*
cuius nos maxime eſt conſimilis v ſtrum: hi ſe ad
licant. Tam ſi quis.] *Bene ſi quis: quum L. Lani-*
gnificet, ne vel ipſum à ſe læſum eſſe fateretur. Et
aterea: vt, Tum canit Heſperiam. Inclemen ius.]
lementer: vt, Iam ſenior: ſed cruda deo, viridisq; ſe-
Exiſtimat.] *Pro exiſtimauit.* Reſponſum, non
eſſe.] *Deeſt ei: vt in Phormione, Si quis quid red-*
igna habenda eſt gratia. Non dictum eſſe.] *Su-*
ictum, participium eſt, inferius, nomen. A quo
aces dicuntur, qui iocoſis ſalibus maledicunt. Re-
m non dictum eſſe.] *Figura πλοκή. nam Dictũ*
is numero poſitum, ſupra nomẽ ſignificat, infra par-
n: vt Heauton. In quem quiduis harum rerum con-
uæ ſunt dicta in ſtultum. Qui bene vertendo.]
o valde. Et vertendo, in linguam Latinam transfe-
Plautus, Vertit barbare: Aut vertendo corrumpen-
em Menandri phaſma nunc nuper dedit.] *τὸ*
pparet pronunciatum, quaſi hoc ipſo admonuerit
orem quam turpiter & imperite hæc fabula ſcri-
Et bene, nunc nuper: vt ex vicinitate facti oſtendat
le dicendum, quam diſplicuerit hæc comœdia L. La-
ropterea quod res recens ſit, & omnes meminerint.
a autem, nomen eſt fabulæ Menandri: in qua no-
uperducta adoleſcenti, virginem quam ex vicino
n conceperat: furtim eductam, quum haberet in la-
pud vicinum proximum, hoc modo ſecum habebat
nullo conſcio: Parietem qui medius inter domum
ac vicini fuerat, ita perfodit, vt in ipſo tranſitu ſa-
cum eſſe ſimularet. Quumq; tranſitum intenderet
: fronde felici, rem diuinam ſæpe faciens, euocabat
rginem. Quod quum animaduertiſſet adoleſcens,
aſpectu pulchræ virginis, velut numinis viſu per-
exhorruit: vnde Phaſma eſt nomen fabulæ. Deinde
m re cognita, exarſit in amorem puellæ: ita vt reme-
antæ cupiditatis, niſi ex nuptiis non reperiretur. Ita
modo matris ac virginis, & ex voto amatoris, con-
patris, nuptiarum celebratione finem accipit fabu-
um ergo hoc dicat, quod totam fabulam transferen-

do, læſerit L. Lauinius? an hoc tantum de quo reprehe ſed his ſignis velit oſtendere quem dicat vitioſe theſa compoſuiſſe: vt in theſauro ſit culpa nō in phaſmate.] nuper dedit.] *Nuper, ex illis verbis eſt, quæ vetere pter ambiguitatem cum adiectione proferebant. Na adderet nunc: hoc Nuper, olim, pridem, & iam ſign ſet.* Idem Menandri phaſma nunc nuper dedit. *fabulam totā damnat, vt apparet, ſilentio: theſauru ro, non totum, ſed ex vno loco* Atq; in theſauro ſc cauſam dicere.] *Theſaurum Latini veteres ſecu Græcos, ſine u litera proferebant.* Atq; in theſaurc pſit cauſam dicere.] *Arguit Terentius quod Luſci tra conſuetudinem litigantium, defenſionem ante a tionem induxerit, huiuſmodi enim eſt Luſcij argun Adoleſcens qui rem familiarem ad neceſsitiam prode ſeruum mittit ad patris monumentum, quod ſenex ſ uus magnis opibus apparauerat, vt id aperiret, illa epulas, quas pater poſt annum decimum cauerat ſ ferri. ſed cum agrum in quo monumentū erat, ſene dem auarus ab adoleſcente emerat. Seruus ad aperie monumentum auxilio vſus ſenis, theſaurum cum e ibidem reperit. Senex theſaurum tanquam à ſe p multum hoſtilem illic defoſſum retinet, & ſibi ve Adoleſcens iudicem capit: apud quem prior ſenex q rum retinet, cauſam ſuam ſic agit: Athenienſes, b cum Rhodienſibus quod fuerit, quid ego hic præ & cætera, quæ contra naturæ iuriſq; conſuetudin ſita argumenta notat Terentius: quod ille ordo po rat, vt adoleſcens prior proponeret cauſam, qui inducitur.* Prius vnde petitur aurum.] *Vnde Verg. Genus vnde Latinum. Nam poſſeſſorem fecit rem agere, quàm petitorem: quod abhorret à conſue & iuris, & litium.* Quàm ille.] *deeſt dicat. Qu aurum: Id eſt petitor.* Quàm ille qui petit.] *Eſſe locutio ſi diceret, quàm petitorem: aut quàm illum tit, ſed quàm ille maluit: vt ſubaudiamus cauſam per ζεῦγμα à ſuperiore figuratum.* Dehinc.] *ſi tur.* Ne fruſtretur ipſe.] *παρὰ τὸ προσδοκίαν d ſed poſt addit.* Aut ſic cogitet.] *Si taceat.* Deſu iam ſum.] *χῆμα διανοίας ἠθοποιΐα, id eſt, omni lab*

uſum, authoritate iam confirmata & inuiolabili. nctus iam ſum.] *id eſt, iam egi fabulas meas: aut ſtui periclitari in edendis comœdiis: aut certè iam quam tu e ebenas fabulam.* Defunctus iam Nihil eſt quod d cat mihi.] *Non ſit, inquit, de ſuis ſecurus propter vetuſtatem: nihilominus enim a me venletur.* Is ne erret, moueo.] ... nunc cōdonabitur.] *Sic in Phormione, argentum habes condonamus te. Nam & dono, ablatiuo caſui bant veteres: condono verò accuſatiuo.* Nunc quam ſumus.] *Obliqua narratio facti eſt ſecundum accuſatiuum.* Poſtquam ædiles emerunt.] *Mire ordo melior videretur ſi ſic diceret, Poſtquam ædiles nt quā nunc acturi ſumus, perfecit ſibi vt inſpiciun copia. Emerunt autem, mediam corripe. vt, Matrī decem tulerunt faſt dia menſes.* Perfecit.] *Mire, difficile & illicitum.* Exclamat, furem, non poe- *Mire reprehendit ante vitium, quàm de cauſa ma-dicat.* Et nihil dediſſe verborum tamen.] *aut em feſelliſſe: aut nihil ap poſuiſſe de ſuo.* Exclamat, , non poetam.] *Adhuc nulla reprehenſio eſt ſi i licet transferre de Græco in Latinum.* Et nihil de-erborum tamen.] *Aut neminem feſelliſſe: dare e-rba, decipere eſt. quia qui rem expectat, & nihil verba inuenit, deceptus eſt. vnde alibi, Verba iſtæc è contrario, quam videas cenſeas. Aut aliter, ni-diſſe de ſtilo ſuo Terentium.* Peccatū impruden-] *Id eſt ignorantia: vt imprudens harum rerum. m ſtultitia.* Paraſiti perſonam inde ablatam.] *mire, non verſus obiicit, ſed perſonam eſſe transla-uid ſtultius, aut calumnioſius dici poteſt?* Si id eſt um, peccatum imprudentia eſt Poetæ.] *Primo peccatum, deinde concedit & purgat.* Impruden- *norantia, non imperitia.* Si id eſt peccatum, pec-.] *πλοκή. Nam peccatum ſuperius nomen eſt: & ſe-participium. Et primo negat peccatum, deinde ſi pec-eſt, purgat id ipſum veniali qualitate ab impruden ibus.* In Eunuchum ſuam.] *Ad fabulam non ad ret ulit: vt Verg. Centauro inuehitur magna.* Bo-tronas.] *vt Nauſiſtratam.* Meretrices malas.]

vt Thaidem, atq; Bacchidem. Sic eſt in Heauton Sco[…] crebro aelatem, audiunt crebro conuiciarier. Et artificio[…] ſtenau omnem materiam comicam Paraſitum] *vt* [...] *tonem. Glorioſum militem, vt Thraſonem* Glorioſum [mi]litem] *F[…] ſibi[…]ur.* Falli per ſeruum ien[…] *vt [...] & Simonem.* Amare odiſſe, ſuſpicari. [...] *re à perſonis ad geſta cum v[ari]etate tranſitum fecit.* [...] *enim quod in orationem venit, vel perſona, vel factu[m]* Odiſſe.] *Quia odere non eſt Latinum.* Nullum eſ[t iam] dictum, quod non dictum ſit prius] *χῆμα λογι[...]κή Nam dictum, bis poſitum, vt ſuperius peccatum [...]ſa ſignificat.* Quare æquum eſt vos cognoſcere [atque] ignoſcere.] *χῆμα λόγου παροιμία.* Quæ veteres [facti]tarunt, ſi faciunt noui] *Et varie dixit, Factitaru[nt] faciunt, & cum magna defenſione Terentij, ſemel fa[ciunt] id quod ſæpe veteres.* Animaduertite.] *No[...] dicimus aduertite, quod veteres plene animum adu[...] Quid ſibi Eunuchus velit. ἀρχαϊσμὸς velit ſibi: [...]bi, Nam proh deum atque hominum fidem, Quid [...] aut quid quæris?*

ACTVS PRIM[VS]

SCENA PRIMA.

PHÆDRIA, *adoleſcens.* PARMENO, *ſ[eruus].*

Iamb. trimet.

QVid igitur faciam? non eam, n[e nunc]
  quidem
Cum acceſſor vltro? an potius [...]
  comparem,
Non perpeti meretricum contu[melias?]
Excluſit: reuocat: redeam? non ſi me obſecr[et.]
PA. Siquidem hercle poſſis, nihil prius, neq; [...]
Verum ſi incipies, neq; * perficies gnauiter:
Atq; vbi pati non poteris, cum nemo expete[t,]
Infecta pace, vltro ad eam venies, indicans
Te amare, & ferre non poſſe: actum eſt, ilice[t,]
Periſti: eludet, vbi te victum ſenſerit.
PH. Proin tu, dum eſt tēpus, etiam atq; etiā [...]
PA. Here, quæ res in ſe neq; conſilium, neq; [...]

* alias, pertendas.

et vllum, eam conſilio regere non potes.
more hæc omnia inſunt vitia: iniuriæ,
iciones, inimicitiæ, induciæ,
um, pax rurſum. incerta hæc ſi tu poſtules
one certa facere, nihilo plus agas,
n ſi des operam, vt cum ratione inſanias.
uod nunc tute tecum iratus cogitas,
e illam? quæ illũ? quæ me? quæ nõ? ſine modo:
me malim: ſentiet qui vir ſiem.
verba, mehercule vna falſa lachrumula,
n oculos terendo miſerè, vix vi expreſſerit,
nguet, & te vltro accuſabis: & ei dabis
upplicium. PH. o indignũ facinus: nunc ego &
ſceleſtam eſſe & me miſerum ſentio:
det, & amore ardeo: & prudens, ſciens,
s, videnſque pereo: nec quid agam ſcio.
uid agas? niſi vt te redimas captũ quàm queas
no: ſi nequeas paululo, at quanti queas:
te afflictes. PH. Ita ne ſuades? PA. ſi ſapis,
præterquam quas ipſe amor moleſtias
t, addas: & * illas quas habet, recte feras.
ſa egreditur noſtri fundi calamitas:
quod nos capere oportet, hæc intercipit.

* In (illas) eliditur l

id igitur faciam?] *In hac περιστάσει exemplum proponitur, quàm non ſuæ poteſtatis ſit qui amat, quàm qui non amat: neq; aliter affectus eſt.* Quid igitur n.] *Διαλογισμὸς σχῆμα διανοίας. Apparet & multa n cogitaſſe adoleſcentẽ, & tandem in hæc verba pro. Igitur pro deinde. Vt Plaut. in Amphitrione, Si animati, neque dent quæ petat: Sed igitur ſumviriſque eorum oppidum expugnaſſe.* Quid igitur n?] *Menãder εἶτα τί ποιήσω. Sic Vergilius, Heu quid Et eſt διαλογισμὸς perditæ mentis poſt multam cogitationem.* Non eam, ne nunc quidem.] *Hoc r non eſſe contrarium: ſed eſt. Nam dubitat vtrum cis ſatisfactionem expectet: an illam omnino non* . Non eam, ne nunc quidem.] *Non eam, Prolinquit. Iungunt qui ſecundum Menandri exemgũnt.* Comparem.] *Conſtituam: vt, Quàm ini-*

què comparatum eſt. Non perpeti meretricum c
tumelias.] *Sic in Andria, Priuſquam harum ſceler
lachrymæ confictæ dolis. Quum vni ſit iratus, de omn
queritur.* Excluſit, reuocat.] *Vtrunq; iniuriam fe
verbo, dicendo excluſit, potius quàm non admiſit: & r
cat potius quàm petit vt redeam, quod erat moder*
Redeam? non ſi me obſecret] *Vides ergo ſuperi
partem dubitationis in eo fuiſſe, vt rogatus rediret:
riorem, vt ne rogatus quidem.* Non ſi me obſecret.
*ne de ea quæ totum proterue agens excluſit & reuoca
petat, nec roget, nec oret, ſed obſecret, inquit: quod h
omnium in maiorem partem eſt vltimum.* Si quide
cle poſſis.] Διαλογισμὸς *quaſi ad alterum: vt, -neſc
perdita, nec dum Laomedonteæ ſentis periuria gentis*
hil prius, neq; fortius.] *Deeſt, eſt. vt, Multum
terris iactatus & alto. Et prius modo ad laudem, nō
dinem pertinet: vt Salluſt. Quę prima mortales duci
ipſe in Heautont. Et ſuauia quæ eſſent, prima haber*
uiter.] *A naui ductum à qua in alio nullū diuerſ
eſt.* Infecta pace] ἔμφασις *per* μεταφοράν. Indica
amare.] *Non verbis indicans: vt alibi, Ibi tum exa
tus Pamphilus; bene diſſimulatum amorem, & c
indicat.* Actum eſt.] *De iure translatum.* Illice
iudicio. Periſti.] *De ſupplicio. Actum eſt ad Vltro
venies, relatum eſt. Ilicet, ad Indicans te amare.* Pe
Ferre non poſſe. Ilicet.] *Semper in fine tranſactæ re
tur.* Periſti.] ὑπερβολή. Eludet.] *Eludere propriè
torum eſt, quum vicerint. Cic. Quamdiu etiam fu
tuus eludet? Eludere, eſt finem ludo imponere.* Pro
Vt exin & exinde: ſic proin & proinde dicitur. Her
res, &c.] *Conceſſum eſt in Palliata poetis comicis
dominis ſapientiores fingere: quod idem in togata
re licet.* Eam conſilio regere non potes.] *Nu
mino ſeruus eſt ſapientior: quia nec amator, nec
Vt idem in Andria, Facile omnes quum valemus
conſilia ægrotis damus.* In amore hæc omnia
vicia.] *Duas propoſitiones, in amore inſunt*
ciæ.] *Induciæ, ſunt pax in paucos dies, vel q
diem dentur, vel quod in dies otium præbeant.*

Pax rurſum.] *Bene vt conſolaretur, vltima*

ſuit. Hæc ſi tu poſtules.] *Id eſt, ſi velis vel cone-*
ſihilo plus agas.] *Id eſt, nihil agas.* Et quod
] *Pro quæ: vt ſit conſequens, Hæc verba. Sic in An-*
Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli, horum
il egregie. Egone illam? quę illum? quæ me?] *Fa-*
is ἐκλείψις *iraſcentibus. nam ſingula ſic complen-*
gó-ne illam non vlciſcar? quæ illum recepit? quæ ex-
n?quæ non admiſit? etenim neceſſe habet, nec poteſt
re orationem, qui & ſecum loquitur, & dolore ve-
N;ui amat. ἀποσιώπησις *& nimia indignatio. vt Verg.*
go, ſed motos præſtat componere fluctus. Hæc ver-
verba ἐμφατικῶς *dixit, quæ ſcilicet nihil affectura*
na mehercle falſa lachrymula, quā oculos te-
miſerè, vix vi expreſſerit.] *Expreſſio ad* αὔξησιν
, & nō vera, ſed falſa: & non lachryma, ſed lachry-
& non vltro flens, ſed oculos terendo: & non facilè,
& non extillauerit, ſed expreſſerit. ſic Verg. Captique
chrymiſq; coacti. Quam oculos terendo miſe-
vi expreſſerit.] *Totum ſenſum verbis ſignificanti-*
tulit: vt, Stridenti miſerum ſtipula diſperdere car-
, Vna dolo diuum ſi fœmina victa duorum eſt. Nūc
illam.] *Nunc, id eſt, ſerio. vt Verg. Nunc ſcio quid*
r. Et, nunc augur Apollo, Nūc Lyciæ ſortes. Et prU-
ſciens.] *Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid*
ciens, qui alicuius indicio rem cognoſcit: Ergo pru-
r ſeſe: Sciens per alios. Viuus videnſque pereo.]
r noue, viuus pereo: & propterea ſic dixit, vt intel-
occidor: & viuus, quaſi ſapiens & ſentiēs. Viuus
que pereo.] *Bene addidit videns. nam viuus perit,*
im dormiens opprimitur: videns autem, qui vigilās
itur & perit. Nam videre, pro vigilare poſuit, vt
um de ſilentio dicitur, -iamq; videnti Sanguineis
ioris, & tempora pingit. Ergo viuus, non mortuus:
non dormiens. Captum.] *Salluſt. Sin captus præ-*
idinibus. Quam queas minimo.] *Perſeuerauit*
atione, quam iamdudum ſumpſit à bello. Si ſapis.]
ſapias, ad inferiora iungendum eſt: nam aliter non
itur. Noſtri fundi calamitas.] *Propriè calamita-*
tici grandinem dicunt, quod comminuat calamū,
culmum ac ſegetem. Intercipit.] *Proprie quaſi totū*

capit. Plautus in Aulularia, Quæ mihi interbibere ſol vino ſcatezt, Corinthienſem fontem, & Pyrenæum pot

ACTVS I. SCENA II.

THAIS, *meretrix*. PHAEDRIA. PARMENO.

Iam. Trim.

MIſeram me, vereor ne illud grauius Phædria
Tul...néue aliorum, atq; ego feci, acceper
Quòd heri intromiſſus non eſt. PH totus Parmen
Tremo, horreoque, poſtquam aſpexi hanc. P. bo
animo es:
Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.
T. Quis hic loquitur? ehem, túne eras hic mi P
dria?

* In (Quid) videtur eſſ. id.

* Quid hic ſtabas? cur non recta introibas? PH.
teram
De excluſione verbum nullum. TH. quid taces?
PH. Sanè, quia verò hæ mihi patent ſemper fore
Aut quia ſum apud te primus. TH. miſſa iſtæc fa
PH. Quid miſſa? ô Thais Thais, vtinam eſſet mi
Pars æqua amoris tecum, ac pariter fieret, vt
Aut hoc tibi doleret itidem, vt mihi dolet:

* In (iſtuc) eliditur s.

Aut ego * iſtuc abs te factum nihili penderem.
TH Ne crucia te obſecro anime mi Phædria.
Non pol quò quenquam plus amem, aut plu
ligarim,
Eò feci: ſed ita erat res: faciundum fuit.
P. Credo, vt fit, miſera præ amore excluſit
foras.
TH. Sicci...e ais Parmeno? age. ſed huc qua grat
Te acceſſi iuſſi, auſculta. PH. fiat. TH dic mihi
Hoc primum, potin' eſt hic tacere? PA. egón
optimè
Verum heus tu, lege hac tibi meam adſtringo
Quæ vera audiui, taceo & contineo optime:
Sin falſū, aut vanū aut fictū eſt, continuò palã
Plenus rimarum ſum: hac atq; illac perfluo.
Proin taceri ſi vis, vera dicito.
TH. Samia mihi mater fuit: ea habitabat Rhod
PA. Poteſt taceri hoc. TH. ibi tum matri paruol
Pu

llam dono quidam mercator dedit,
ttica hinc abreptam. PA. ciuémne. TH. arbitror.
tum non ſcimus, matris nomen, & patris
ebat ipſa: patriam & ſigna cætera
neſciebat, neque per ætatem etiam potuerat.
cator hoc addebat: è prædonibus
e emerat, ſe audiſſe, abreptam è Sunio.
er vbi accepit, cœpit ſtudioſe omnia
cere & educare, ita vti ſi eſſet filia.
orem plerique eſſe credebant meam.
cũ illo, quocũ vno tũc rem habebã tũ hoſpite,
huc: qui mihi reliquit hæc, quæ habeo omnia.
trunque hoc falſum eſt: effluet. T. qui iſtuc? PA.
uia
ue tu vno eras contenta: neque ſolus dedit.
ic quoq; bonã, magnámq; partẽ ad te attulit.
ta eſt: ſed ſine me peruenire quo volo.
rea miles qui me amare occeperat,
ariam eſt profectus: te interea loci
gnouiſti: tute ſcis, poſt illa quàm intimum
eam te: & mea conſilia vt tibi credam omnia.
Ne hoc quidem tacebit Parmeno. PA. oh, du-
umne id eſt?
Hoc agite amabo: mater mea illic mortua eſt
per: eius frater aliquantulum ad rem eſt auidior.
anc vbi forma videt honeſta virginem,
dibus ſcire, precium ſperans, illico
ducit, vendit: fortè fortuna adfuit
meus amicus: emit eam dono mihi,
rudens harum rerum, ignaruſque omnium,
enit: poſtquam ſenſit me tecum quoque
n habere, fingit cauſas ne det ſedulò:
ſi fidem habeat, ſe iri præpoſitum tibi
id me: ac non id metuat, ne vbi acceperim,
e relinquam, velle ſe illam mihi dare:
um id vereri: ſed, ego quantum ſuſpicor,
virginem animum adiecit. PH. etiamne amplius?
T. Nihil: nam quæſiui nunc ego eam mi Phædria.
ltæ ſunt cauſæ quamobrem cupio abducere:
mùm, quod ſoror eſt dicta: præterea vt ſuis

Reſtituam ac reddam. ſola ſum: habeo hic nemi
Neque amicum, neque cognatum: quamobr
Phædri.
* Cupio aliquos parare amicos beneficio meo.
Id amabo adiuta me, quò id fiat facilius.
Sine illum priores partes hoſce aliquot dies
Apud me habere. nihil reſpondes? PH. peſſuma,
Ego quicquam cum iſtis factis tibi reſpondeam:
PA. Hei noſter, laudo: tandem perdoluit: vir es.
PH. At ego neſciebam quorſum tu ires paruola
Hinc eſt abrepta: eduxit mater pro ſua:
Soror eſt dicta: cupio abducere vt reddam ſuis.
Nempe omnia hæc nunc verba huc redeunt den
* Ego excludor: ille recipitur: qua gratia?
Niſi illum plus amas, quàm me: & iſtam nũc tim
Quæ aduecta eſt, ne illum talem præripiat tibi.
TH. * Egon' id timeo? PH. quid te ergo aliud ſoll tat? cedo:
Num ſolus ille dona dat? nuncubi meam
Benignitatem ſenſiſti in te claudier?
Nonne vbi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
Ancillulam, relictis rebus omnibus,
Quæſiui? Eunuchum porrò dixti velle te,
Quia ſolæ vtuntur his reginæ: repperi.
Heri minas viginti pro ambobus dedi.
Tamen contemptus abs te, hæc habeo in memo
Ob hæc facta abs te ſpernor. TH. quid iſtuc Phæc
Quanquam illam cupio abducere, atque hac re bitror
Id fieri poſſe maximè: veruntamen
Potius quàm te inimicum habeã, faciam vt iuſſi
PH. Vtinam iſtuc verbum ex animo, ac vere dice
Potius quàm te inimicũ habeam. ſi iſtuc crede
Syncere dici, quiduis poſſem perpeti.
PA. Labaſcit victus vno verbo quàm citò?
TH. Ego non ex animo miſera dico? quàm ioco
Rem voluiſti à me tandem, quin perfeceris?
Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum
Saltem vt concedas ſolum. PH. * ſiquidem bidu
Verum ne fiant iſti viginti dies.

* (Cupio) ſuper eſt tri-inet.

*(Ego) prior ſyllaba pertinet ad finem metri præcedentis.
* Idem hic.

* (Siquidẽ) corripit, cum videantur duæ dictiones. Ita Ouidius, Siquidẽ eſt ventura ſenectus.

rofecto nō pluſ biduū, aut. P. aut? nihil moror.
ſon fiet, hoc modo ſine te exorem. PH. ſcilicet
ndum eſt quod vis. TH. merito amo te PH. be-
facis.
bo: ibi hoc me macerabo biduum:
ere certum eſt. mos gerundus eſt Thaidi.
ic Parmeno fac illi adducantur. PA. maxume.
hoc biduum Thais vale. TH. mi Phædria
nunquid vis aliud? PH. egóne quid velim?
milite iſto præſens, abſens vt ſies:
noctéſque ames me: me deſideres:
mnies: me expectes: de me cogites:
eres me te oblectes: mecum tota ſis:
fac ſis poſtremo animus, quando ego sū tuus.
le miſerā, forſitan hic mihi paruā habeat fidē:
: ex aliarum ingeniis nunc me iudicet.
ol, quæ mihi ſum conſcia, hoc certo ſcio,
e me finxiſſe falſi quicquam: neque meo
eſſe quenquam chariorem hoc Phædria.
cquid huius feci, cauſa virginis
am me eius ſpero fratrem propemodum
periſſe adoleſcentem adeo nobilem.
odie venturum ad me conſtituit domum.
edam hinc intro: atque expectabo dum venit.
ram me, &c. Néue aliorſum.] *Aliorſum, in a-m partem, vt ſeorſum, retrorſum dicitur.* Quod tromiſſus non eſt.] *Hæc leuius, vt de facto ſuo lo- At Phædria, Excluſit, reuocat, inquit, redeam? non ſecret.* Tremo, horreoque.] *Ex amore nimio. Ni-nis, effectum frigoris reddit: vt ex frigore nimio ef-gnis exiſtit. ſecundum illud quod Phyſici aiūt. hinc g. Aut Boreæ penetrabile frigus adurat* Tremo, ſque poſtquam aſpexi hāc.] *Natura magni ca-am horrorem incutit, vt nimiæ febres.* Accede ad hunc.] *Potius ignē meretricē accipimus, quā arā ris. vel quia amator vritur; vt Verg. At mihi ſeſe ltro meus ignis Amyntas. Vel quia auida & auara gnis alimētorū.* Iā caleſces plus ſatis.] *Noue, ſed itur, Quā id eſt, plus æquo, vt alibi, Quā ne quid in tus plus ſatis faxit pater.* Iā caleſces plus ſatis.]

None: ſed intelligitur, pluſquam ſatis. Hoc quidam pi at mihi de his videtur eſſe quæ à veteribus geminaban vt plerique omnes, hoc eſt, omnes & pleraque omnia, mnia. ſic & plus ſatis pro ſatis. Quis hic loquitur.] *imperitè intelligunt, qui exiſtimant meretricem etian ſimulare, quod non prouiderit Phædriam: nam & per & dictis eius cæteris hoc conuenit: & tunc erunt gra omnia quæ ſupra dixit.* Cur nõ recta introibas?] *ſi paruum fuerit introibas: ſatis mirè additũ Recta.* D clusione verbũ nullũ.] *Plus admirationis eſt, nec ſationi, nec ſatisfactioni locũ reliquiſſe meretricem, c diſſimulata iniuria.* Quid taces?] *Et hoc callide quc nocens, ne ſuſpicetur quidẽ quid ſuccẽſeat adoleſcens.* quia vero sẽper, &c.] *Tolle ſane, & vero, & proni adiumẽta, vultũq́; dicẽtis, & in verbis non negatio, j feſſio eſſe credatur. nã verò ironiæ cõuenit v. Verg. giã verò laudẽ & ſpolia ampla refertis.* Aut quia ſi pud te primus.] *Duo dixit quæ doleat: & quia cla res, & quia poſterior habeatur, prælato milite. Au ſũ apud te primus, ſubauditur no recta introiui.* M ſtæc face.] *Alia diſſimulatio, & durior poſt admon ſed bene intelligit, qui hoc à meretrice ridente molli oſculũ porrigẽte dici accipit.* Quid muſſas?] *Magna poetæ eſt, non ſententias ſolum de conſuetudine ac de tollere, & ponere in comœdia: verumetiam verba q ex communi ſermone, quale eſt quod ait nunc,* Qui ſa? Vtinam eſſet mihi pars æqua amoris tecũ. *mandi, vel nõ amandi ſcilicet.* Ac pariter fieret.] *I ſimiliter. Salluſt. Cui niſi pariter obuiã iretur.* Vt a tibi doleret itidẽ, vt mihi dolet.] *Si ambo ama* Anime mi.] *Mi vocatiuus eſt ab eo quod eſt me quã familiariter hoc idẽ repetit blandimẽtũ. vult. rius velut peculiare verbũ hoc eſſe Thaidis. ideo toti eſt. Tune hic eras, mi Phædria? Ne crucia te anime dria.* Ne crucia te.] *Hæc niſi amplectẽs adoleſcenti dixerit, videbitur Ne crucia te ſine affectu dicer dicet, Ne crucia te, eo geſtu. quaſi in eo etiam ipſa cr tur: nã ideo ſubiecit Anime mi: hoc eſt, animus me* pol quo quẽquam plus amẽ.] *Hoc totum nim & cum contrectatione adoleſcentis dicit meretrix.*

fuit.] *Legendum faciendum, ſcribendum, totum hoc r neceſſitati adiungitur Verg. Aut pacem Troiano ab etendum. & alibi, Arma acri facienda viro.* Credo, miſera præ amore excluſit hũc foras.] *Oratorie ete additum, miſera. Et cum illa à deriuatione cauſæ nentetur, mire à Parmenone correpta eſt, veriſimile ſe, vt quis quem amet, eundem poſſit excludere.* Exhũc foras.] *παρὰ προσδοκίαν intulit intuens puel- & ei oſtendens Phæriam: vt oſtendat quam falſa & nantia loquatur meretrix.* Age.] *Corripientis eſt age, non hortantis aduerbium.* Te accerſi iuſſi.] *t quod ſupra ait, Non eam, ne nũc quidem, quum ac- vltro.* Dic mihi.] *Meretricia calliditate commendat ictura eſt.* Egone? optime.] *Bene non expectauit s, vt pro ſe dominus reſpõderet Thaidi.* Verum heus *Aſtute ſeruus reponit Thaidi vicem. nam illa vt ma- voluit expectari quod dictura eſt, iſte vt falſum con- t.* Meam aſtringo fidem.] *Fide promitto: quia vin- idei dicuntur.* Quæ vera audiui, taceo.] *Mirè vi- Parmeno reddidit meretrici, nam vt ſeruum difficile cere commiſſa: ita meretricem raro eſt vera dicere.* vera audiui.] *παρέγκλισις.* Contineo optime.] *ie à metaphora vaſorum tranſtulit verba.* Sin fal- aut vanum, aut fictum eſt, cõtinuo palam eſt.] *m eſt quo tegitur id quod factum eſt. Vanum, quod on poteſt. Fictum, quod non eſt factum, & fieri po- Vel falſum, eſt fictum mendacium ſimile veritati. Va- nec poſſibile nec veriſimile. Fictum, totum ſine vero, riſimile. Falſum loqui mendacis eſt; Fictum, callidis m ſtulti. Falſum loqui, culpæ eſt: Fictum virtutis: Va- vecordiæ. Falſis decipimur: Fictis delectamur: Vana nnimus.* Plenus rimarum ſum.] *Vilis atque abie- anſlatio, & apta apud meretricem loquenti: tranſlata n eſt ab aquario vaſe fictili.* Hac atque illac per-] *Contra, Contineo optime.* Proin taceri ſi vis, vera o.] *Vtrum te taceri, aut tuum dictum? an imperſona- & infinito modo?* Samia mihi mater fuit.] *Puduit e Thaidem, Meretrix mihi mater fuit: quod tamen ſi- auit, dicendo aliunde ciuem, alibi habitaſſe. nam ideo rices peregrinæ dictæ ſunt in comœdiis: vt in Andria,*

Adeun

Adeóne eſt demens ex peregrina? Poteſt taceri hoc *eſt. veriſimile eſt. Nec hoc ad laudẽ proficit, ſed ad de meretricis.* Poteſt taceri hoc.] *Hoc, peregrinam naſc retricem, & ideo poteſt verum videri.* Puellam d quidam.] *Aetas & ſexus, amoris cauſa ſunt, cur Thais puellam diligat.* Puellam dono quidam me tor dedit.] *Propter hoc oſtẽdit meretricem fuiſſe ma & dono ideo accipere puellam potuiſſe.* Ex Attica abreptam.] *Quia Athenis eſt cõſtituta ſcena.* Arbit *Bene arbitror, & nihil certi, quomodo enim auſuru Parmeno adornare Chæream ad vitiandam hãc virgi ſi præſciſſet ciuem eſſe?* Matris nomen & patris dic ipſa.] *Quæ infantis memoriæ proxima ſunt. Nam prius ætas illa, quam patrem matremque cognoſcit?* gna cætera neque ſciebat.] *Id eſt domum patris, nemque eius.* Neque per ætatem etiam potuerat. *ideo addidit, ne eſſet minus elegans, quæ neſciret.* Ho debat.] *Ad matris ſcilicet nomẽ & patris quod puel cebat.* Vnde.] *Id eſt, à quibus, vt Vergi. Genus vnde num. &, Cauſam dicere prius, vnde petitur aurum.* nio.] *Sunium promontorium eſt Athenienſium: & forum rerum venalium, ἐμπόριον.* Mater vbi acc *Hæc figura, in narrationibus βασις dicitur, quum pedetentim dicuntur inſinuandi gratia. vt nunc, mercator dono dedit.* Mater vbi accepit.] *Et ſimul c nit mulieri loquenti huiuſcemodi mora.* Cœpit ſtu omnia docere.] *Mire: nam non docuit, ſed cœpit τοῦ μεσολογισμοῦ. Et vide quàm ſatis muliebriter.* Mat accepit.] *Accepit, ſimiliter, aut audiuit ingenuam: piendi & c.a.t. Sed melius prius.* Ita vt ſi eſſet filia. *go velut ſoror habenda eſt Thaidi. & ideo ſequitur, rem plerique credebant eſſe meam. Et oratorie cumul gnitatem, & amorem puellæ, vt eius comparatione tur iniuria facta Phædriæ.* Ego cum illo, quo cu no tunc rem habebam tum hoſpite.] *Totum di quod hoſpitem, & quod rem habebat. Et bene tunc, nunc. nam nunc cum duob.* Quocum vno tũc rer bebam.] *Id eſt, conſuetudinem, amorem.* Hoſpite.] *Attico.* Abiit huc.] *Rhodo Athenas ſcilicet.* Qui mil liquit hæc quæ habeo, omnia.] *Hoc ideo, ne ta*

dei

obſequij exigat Phædria. Ideo contra Parmeno, Vtiq; hoc falſum eſt, eſt ſiet. *Ipſe exponit hoc vtrum- uid dicat, & contradicendum eſt, quia præſens ama- auatur hoc dicto.* Neque tu vno eras contenta.] *pe quæ admiſeris militē.* Neq; ſolus dedit.] *Quippe non omnia tua illius fuere mortui.* Nam hic quo-] δεικτικῶς. *Non Phædria ſed hic dixit, tangens illum, aſi innuit illo hoc exprobret.* Bonam, magnamque a te attulit.] *Hæc dicuntur* [illegible] *vt abs re & poſcere. An potius bonam ſpecie, magnā quan- & nunc d*[illegible] *dictum eſt: nam aliás bonam, pro & multa* [illegible]. Ita eſt.] *Non erat negandum dixit Parmeno* [illegible] *in facie cupienti, & non culpam in conſcientia eſſe.* Te interea loci co- i.] *Oratorie* [illegible] *amatorem facit militem, quàm riam. nam poſtea* [illegible] *dicit* [illegible] *cognitum per abſen- militis. Ergo tum* [illegible] *Phædria riualis ſuperductus ſequens eſt, vt miles* [illegible] *non Phædria: pterea nihil peccatum* [illegible] *antea- s fuerit* [illegible] *cognito, & hoc ſine & muneri* [illegible] *multum pro milite cōtra Phæ-* [illegible]*. Sed vide meretricem, quia rem dixit peruren- quot & qualia blandimenta ſubiicit dicendo, Tutè* [illegible] *quàm intimum habeam te, &c.* Cognoui.] *ie cognoui* Tute scis poſt illa quàm, *&c.*] ἐπιπλο- *ra, nam hoc ad narrationem non pertinet.* Et mea ia tibi vt credam omnia] *Ex præſenti actu ſum- gumentum, quod eum nunc tanquam conſultorem terit. Et bene Credam, ſecundum illud, Potin' eſt hic* ? Ne hoc quidem.] *id eſt, hoc quoque falſum eſt.* imne id eſt?] *Me non taciturum ſcilicet.* Hoc agi- *Pro aduerbio corripientis eſt poſitum : aut certè pro atione audientiæ præbendæ. Sic Plautus : Hoc agite pectatores. Et conuenit velut nutu audientiam ſi- ntis, & geſtu hoc ipſum adiuuari.* Hoc agite.] Id *d deſinite, & hoc attendite.* Nuper.] *Vt adhuc a- grare videatur, addidit nuper.* Aliquantulum ad t auidior.] *Vultu accommodato ad reprehenſionem nciandum eſt.* Ad rem auidior.] *Propriè auidior, pecuniam modo dicis.* Is vbi hanc forma.] *Ex a- liena*

liena perſona vult oſtendere præter affectum, quanti æſtimanda ſit, & quanto munere miles Phædriæ meru anteponi. Et fidibus ſcire.] *Vetuſta ...* Prec ſperans.] *Deeſt magnum ... Ex ſtabulo ... audir nantes.* Producit ac vendit.] *Propriè. Nam produc venales dicuntur.* Producit ac vendit] *Hæc cele vendibilem indicat mercem.* Forte fortuna] *Id eſt ... fortuna.* Hic meus amicus.] *Qu a locus eſt meritoi non iam miles, ſed meus amicus Vide enim quid ſequa Emit, inquit, eam dono mihi, imprudens harum rer Hic oſtēditur quàm auidꝰ id faceret, ſi rem penitus n ſimul etiam oſtenditur quanta ſecreta dicat Phædriæ pote quæ riualis neſciat.* Imprudens harum reru gnarusque omnium.] *Prudentia naturalis eſt: gn extrinſecus venit. Imprudens per ſe ignarus, per alios eſt, qui nec ſuſpicatus ſit, neque ex aliquo audierit.* I quam me ſentit tecum quoque rem habere.] *dictum, ſed quaſi celatum* Senſit me tecum quoq; habere.] *Magno pondere dixit, tecum quoque: tanq iraſcendi iuſta magis ſit cauſa militi, quàm Phædriæ Senſit, & Tecum, & Quoq; hoc ſignificat* Rem hab *Sic dixit, vt honeſtè res impura dicatur.* Ne det, ſed *Sedulo, ſine dolo, hoc eſt impenſe.* Ait.] *Semper ait dic quum vel inuiſa nobis, & audientib, vel vana dicta ramus alicuius.* Si fidem habeat.] *Hoc eſt, ſi faciat qua, vnde credat ſe tibi præponi.* Si fidē habeat.] *dere cogatur, id eſt, ſi credat. Vnde fideiuſſor dicitur eſt, autor credendi.* Se iri præpoſitum tibi apud *ἀναστροφὴ in verbo præpoſitum iri, ac neceſſario impl in his quæ dura dictu ſunt.* Sed ego, quātum ſuſpi *Alta & acuta inuentio. Scit meretrix hoc ſolo amat nimicos eſſe, quod idem diligunt. Magnifice igitur, vt lis odium deliniret, vult perſuadere Phædria, non ſe ri, ſed virginem.* Ad virginem animum adiecit. *hoc inſerat, vt vel lædendi militis cauſa, Phædria pa eam, quam amet & nolit virginem dono dare.* Etia amplius?] *Mundat Terentius, vt ſolet, res huiuſmo ἔκλειψιν ſuam.* Nihil, nam quæſiui nunc ego e *Optimè purgauit Terentius, quod mox liberalibus n fuerat obfuturum, ſi vitiatam virginem duceret Ch*

Ne

trio ergo d fi ditur, tanquã quæ honeſtè nuptura iamobòre cu io abducere.] *Etiam hoc verbo gra- ir hædriæ: nõ enim accipere, vt ab amico remune- ſed abducere, vt ab ſtulto & experte.* Nunc ego n. Phædria. Multæ ſunt cauſæ.] *Non ind. l. gen- ſidera uerunt hanc meretricis orationem, qui illam controuerſiæ re. ulerunt. Nam & principium eſt: ſeram, vereor ne illud grauius Phædria tulerit. Et io: Samia mihi mater fuit. Et partitio cum confir- ie. vt, Nunc ego eam mi Phædria multæ ſunt cauſæ brem cupio abducere. primum quod ſoror eſt dicta, prehenſio quoque. Egóne id timeo, &c. Egóne non no miſera dico? Et con luſio per conqueſtionem. vt, ioco rem voluiſti à me tandem quin perfeceris: Ego are nequeo hoc abs te biduum ſaltem vt concedas ſo-* Vt ſuis reſtituam ac reddam.] *Reſtituimur iis, nos volumus. Reddimur iis, qui nos volunt. Ergo imus volentem, Reddimus volentibus. Sed in hac v- ne eſt.* Sola ſum habeo hic neminem.] *Sola ſum, iliarium refertur abſentiam. Habeo hic neminem, norum amicitiam. poteſt enim ſola domi eſſe, habere aliquem foris. Et habeo hic neminem, plus ſonat, neminem hic habeo. Et ſola ſum: ab iis quos natura at per ſe Habeo neminem, eorum qui voluntate iun- r.* Neq; amicum.] *Bene hoc apud amatorem, quia ſt amator, aliud amicus. Amator, qui ad tempus: us, qui perpetuo amat. An quia in patris poteſtate eſt ia?* Quamobrem Phædria] *In neceſſariis inter- men licet audientis.* Cupio aliquos parare ami- neficio meo.] *Hic oſtendi. ſpecialiter, cuiuſmodè quærat, ne Phædriam contemnere videatur.* Para- icos beneficio meo.] *Quia parantur & ſuo, ſed diligunt.* Id amabo adiuua me, quo id fiat faci- *παρέλκον. bis id poſuit.* Adiuua me.] *Mira coactio, ere excludi, adiuua me dixit* Sine illum.] *Blande um, tanquam in manu eius ſit iniuria non pati, & i militem. Non enim dixit fer, aut patere, ſed ſine.* s partes hoſce aliquot dies] *Honeſtè circumlo- & oratorie, ne dicat, Abi foras, atque excludi te* Nihil reſpondes?] *Iam ſilentium accuſat, quia*

ſcit ...

ſcit nihil reſponſurum contrarium. Et ſatis blande, reſpondes, dixit, tanquam qui debeas amoris vicem quicquam.] Facete exprimitur illud, Amantium i[illegible] moris redintegratio eſt. Tandem perdoluit.] Non luit, id eſt perſenſit dolorem. Et tandem, quaſi qui patiens fuit. Tandem perdoluit: vir es.] Elegant riauit perſonam ſecundam & tertiam. Vir es.] non ſed iam vir, qui meretricem contemnis. Paruula hi[illegible] abrepta, eduxit mater pro ſua.] Vide [illegible] inductam, & deprauatam pronunciationem ita vt [illegible] λευτα non vitarentur de induſtria. Paruula hinc a- repta, eduxit mater pro ſua, ſoror eſt dicta. Hæc verba.] Id eſt falſa dicta. Hui rede[unt.] [illegible] ſi illum plus amas quàm me.] [illegible] cauſis illa attulerat, per deriuationem cauſæ hic [illegible] cur repellatur. Et iſtam nunc times quæ [illegible] duct[illegible] Adeo inquit amas militem, vt etiam inuideas ſiqu[illegible] manerit. Talem præripi ſit tibi.] ἐξωθεν ſtomacha[illegible] matoris. Quid te ergo aliud ſolicitat?] Quid eſt, i[illegible] ſi hoc non eſt. Num ſolus ille dona dat?] Iam qua[illegible] ſtiones tractantur, ſed ille munus aduexit. Nunc vb[illegible] benignitatem.] Poſſunt enim dona dari, ſed exigi[illegible] minus liberaliter. & ideo mentionem benignitatis a[illegible] Nuncubi meam benignitatem.] Sed ille benign[illegible] Nuncubi, nunquid alicubi. Aut ſi nunc vbi legim[illegible] aduerbiū temporis: vt ſi vbi, quo in loco, qua in re. [illegible] ubi meam benignitatem.] Intelligit ſe & dona [illegible]iſſe, & id benigne ſæpe feciſſe. nam plerumq; ingrat[illegible] fiunt, in quib. benignitas non apparet: quæ aut in q[illegible] tate rerū eſt, aut in facultate præſtātis. Claudier.] C[illegible] aut claudicare. Salu. Neq; n. ignorātia claudit res. [illegible] hil ſocordia claudebat. Nōne mihi vbi dixti cupe[illegible] Plus dixit, vbi dixti cupere te, quam ſi diceret, feciſ[illegible] merem. plus eſt enim præſtitiſſe, quod qui acceperit, [illegible] ſus fuerit poſtulare. Cupere te.] Vult rem nō parui [illegible] ex illius cupiditate & ſuo labore perpēdi. Ex Aethi[illegible] Nō Aethiopiſſam: ſed honeſtius ex Aethiopia. Relicti[illegible] omnibus quæſiui.] Hæc iam omnia in beneficiis [illegible] derari ſolent. Quæſiui.] Vide quemadmodum exh[illegible] atque ærumnas ſibi difficilium munerum dicat imp[illegible]

mi[illegible]

tricem. Ex Aethiopia ancillulam, inquit, dixti te cu-
Quid ego feci in re, cœli, & ſolis, ac penè orbis alte-
quæſiui. non enim in promptu erat. Deinde non vetu-
d dixiſti: nec, velle te, ſed cuperè: non nigrã, ſed ex Ae-
ia: nec dedi, ſed relictis reb. omnib. quæſiui. Quid hic
quiſitum? quid non ita expreſſum, vt nihil addi poſ-
orrò.] *Deinde, vel poſtea, vel multo poſt.* Eunuchum
o velle.] *Eunuchos à Perſis inſtitutos putant ex ca-*
. A Babylonijs enim Hellanicus autor eſt id habuiſſe.
uchum porrò dixti velle te.] *Vide quemadmodum*
ius faciat quod præſtitit, non ſimul imputat duo mũ-
ſed primo puellam, deinde Eunuchum Quia ſolæ
ur his reginæ.] *Illam, quia ex Aethiopia, hũc, quia*
is reginæ vtuntur. Quid tale Thaidi riualis dedit?
næ.] *Id eſt diuites. ſed ἐμφατικώτερον eſt.* Quia ſolæ
ur his reginæ.] *Variè Eunuchum dixit, & intulit*
, Si quiſquam eſt qui ſe placere ſtudeat bonis quam
nis, & minimè multos lædere, in his poeta hic nomen
tur ſuum. Reperi.] *Plus eſt quam emi. Et vide quã*
ijs, & ampliſſimis verbis vſus eſt. quia & ancillam ex
opia, & Eunuchum quo ſolæ vtuntur reginæ: illam
i, & hunc repperi: neutrum enim horum facilè po-
erat. Quia ſolæ vtuntur his reginæ.] *Nota quum*
chum in ſingulari numero præpoſuerit, His, ſubiun-
d his non ad Eunuchum retulit, ſed ad delicias, aut
ale: quia ſolæ vtuntur huiuſmodi delicijs ſeruitiiſq;
. Et oratorie hic ſubdidit, quod in ancillula præter-
uia nulla Aethiopiſſa honeſta dici potuit. Et reginas
diuites dicit: vt in Phormione, Regẽ me eſſe oportuit.
ninas decem pro ambobus dedi.] *Recentiora*
ia, grauiora aduerſum ingratos ſunt. Ergo à tempo-
citur exprobratio. Pro ambob. dedi] *Melius am-*
precium dixit, quam vt ſeparatim diceret quantu-
rit ancillulam nigram de qua mox dicetur, Hic ſunt
inæ. Nam cõſtat Eunuchum ſolum emptum eſſe mi-
inti: vt ipſe Parmeno confitebitur ſeni. Tamen
mptus abs te.] *Et hoc ſeruatur in beneficijs. Nam*
t ſunt, ceſſantibus meritis eorum quibus præſtan-
hac facta abs te ſpernor. Sic Verg. nos munera tẽ-
ippe tuis ferimus, famãq; fouemus inanem. Et, Vel

quas tulit. Cũ interrogatione, aut cũ increpatione pferi teſt. Ob hęc facta abs te ſpernor.] *Hic eſt duplex pro ciatio: vel per inuidioſã plationẽ, vel per interrogation meli⁹ hoc modo. quã interrogatiuè pfertur: hic.n.eſt m grauior illo.* Quid iſtic?] *Hoc aduerbiũ cõſentire incip eſt, & ſt ἐκλειψις: deeſt.n.remoramur, aut quid tale.* pio abducere.] *Abducere dixit, tanquã ab ſtulto. ne verum meritum, ſed per fraudem, Cicero, Per vim, atq lum abducta ab Rhodio tibicine.* Atque hac re a tror.] *Non dicit quã hoc eſt ex te. Veruntamen ſcit trix, contemptione quædam negari. Ergo fingit ſe vin adoleſcentem molliat: & ipſa cedit, vt & ille remittat p naciam* Potius, quam te inimicum habeam.] *H tum loquitur, tanquam magis ipſa amet Phædriam, ab illo ametur.* Te inimicum habeam.] *Huic co rium eſt, Vt te amicum habeam.* Faciã vt iuſſeris. *voluntate, nec vultu conſentientis hoc meretrix agi callidè tentat omnia. nam quia perſiſtendo non p quod expectabat: docet Phædriam etiam ipſum neg tius negare quod poſcitur: & adeò hoc ſubtile eſt, vt impetrauerit. Peruulgatum eſt enim, Quod ſumma fenderis, quum extorqueretur: hoc idem poſtmodi mitte remittenti.* Vtinam iſtuc verbum.] *Et iſtu bum, pro tota ſententia. Verbum pro dicto. Sed p ἀξίωμα, id eſt, ſententia vel enunciatio quæ vno liga. aſtringitur verbo, verbum à veteribus dicebatur.* E mo, ac verè diceres.] *Certe, quia, & qui ex animo fallat tamen.* Potius quam te inimicum habeam *tum in animum Phædriæ hoc deſcendit, vt etiam quod amica dixerat acc. lãdo.* Sincere dici: quidui ſem perpeti. *Sincerum, purum, ſine fuco & ſimp mel ſine cera Bene ergo, vt mel, blandimentum me dulce fatetur: ſed negat eſſe ſincerũ.* Victus vno v *Vtinã iſtuc verbũ. Et vno verbo, vt diximus, ſic ac verbum dictum intelligas, quod verbo complectitur pletæ ſententiæ pronunciationẽ, quod ἀξίωμα nomina* Labaſcit.] *Omnia inchoatiua triſyllaba, fere mea ducta enunciantur.* Victus vno verbo quam *Quam cito ait, qui illum falſa lachrymula vinci c rat poſſe. Prius factum eſt vno: victus eſt verbo,*

non ex animo miſera dico?] *Quod ſenſit multum iſſe, hoc Thais inculcat animo amici ſui.* Et ego, *vide ntum ſignificet. Conuenit hoc pronomen blande multa obranti, vt Virgilius, Méne fugis?* Quam ioco rem iſti.] *Contra illud refertur quod ait Phædria, Nónne nihi dixti cupere te ex Aethiopia ancillulam: relictis s omnibus quæſiui: Sed hoc vehementius & diſer- Quam ioco rem voluiſti? non munus, inquit, ſed quod eſt rem, non ſerio, ſed ioco, à facilitate præſtantis.* Et *iſti, non etiam dixiſti Mirandum obſequium, ex voto ii pendens. Non expectat imperium: ne voluptati mo- dum iubetur. Tum illud quod ait, Perfeceris, nónne us hoc verbi & potentiam Phædriæ circa amicam, & obſequium vehemens, & rerum difficultatem quæ tæ ſint, monſtrat, atque omnem obierit querelam dria?* Ego impetrare nequeo hoc abs te.] *Tu & & non petiſti, cum perfeceris tamen. At ego hoc im- re non poſſum.* Saltem vt concedas ſolum.] *Ar- additum ſaltem, & ſolum. Et bene, concedas, vt vo- tis ſit, ſic enim dixit ſupra, Sine illum priores partes aliquot dies apud me obtinere.* Verum ne fiant iſti iti dies.] *Facete biduum decuplauit, & ſimul quia ex n ratione ſunt viginti, ex qua duo, & ex qua viginti, nti, duo millia, & ſic deinceps.* Profectò non plus ium, aut.] *ἀποσιώπησις ſecunda.* Hoc modo ſine te em.] *Noue nunc, non de te exorem, ſed te exorem, & bſolute.* Faciundum eſt quod vis.] *Non quod opor- d quod vis dicendo, multũ addidit obſequio ſuo.* Bene .] *In conſuetudinem venit, Bene facis, & bene feciſti, indicantis eſſe, ſed gratias agentis.* Merito te amo.] *amoris mentionem ad auferendam ſuſpicionem con- tus Phædriæ fecit.* Rus ibo.] *Et hoc amatorium eſt, o- vrbem ſine amica. Nec dixit, ibi ero ſed,* Ibi hoc me crabo biduum. *Pronunciandum eſt Biduum ac ſi ſet biennio.* Ita facere certum eſt.] *Ex his apparet s, quã ſibi amator hoc ægrè imperet.* Mos gerundus haidi.] *Cũ pronunciatione & geſtu, vt oſtendat quã moris ſit, vt Thaidi mos geratur.* Huc fac illi ad- itur.] *Eunuchus & ancilla figurate illi, ſed præualet maſculinũ. Adducatur, ꝓ adducito eos. Et bene adis-*

*ctum eſt, ne dilatis ob retentionem muneribus, non pr-
deret actus fabulæ. & ſimul quia abſentia Phædriæ
eſt, dum per Chæream ludificatur meretrix.* In hoc bi
Thais vale.] *Nunc Vale abſceſſum ſignificat, non ſalu-
tionem, nam ſi mera ſalutatio eſt, biduo ſolum amicam
lere optat, ſed præſcribere conatur quanto tempore a
turus ſit, & ſimul oſtendit, quam inuitus abſcedat.* In
biduum Thais vale] *Accuſatiuo vtens caſu expreſſ
matoris impatientiam. Biduum dicens, præſcripſit de
pore. Et vale, maiorē vim habet ex dolore diſcedentis, q
obſequio ſalutantis.* Et tu. nunquid vis aliud? *Vale
audiendum ſalutatorium. Et ſubintelligendum eſt po
ſeculum dici, Nunquid vis aliud? quaſi recte f ctum.* C
milite illo.] *Iſto bene additum, quaſi odioſo, vt alibi,
vero mitte Demea tuam iſtam iracundiam, & Vergi
Aut quid petis iſtu: Hæc enim pronomina ſpernentis
odiumque monſtrantis.* Præſens abſens.] *καπηγηλον*
deſyderes.] *αὔξησις. quia plus eſt amore deſyderium.*
expectes, me ſomnies.] *ἐπαναφορὰ prima. Cum a
& deſyderare ſit volūtatis atque etiamnum obſequij
niare, ſatis amatoriè dictum eſt.* Me ſperes.] *Cum m
pectes, iam dixerit, quid ſibi vult iterum me ſperes?
ſpem, & expectationem hoc intereſt: quia expectatio
torum eſt: ſpes vero, incertorū. Expectatio, propinquar
rū: Spes longinquarū rerū. Expectatio deſtinat tēpus:
non deſtinat. An me ſperes idē facere? Id eſt, de te cogi
vt ſit ſperes, credas: vt ſtatim in ſubditis inuenies. N
fratrem ſpero iā propemodū reppeIiſſe.* Me te oblect
Septimus caſus me. Mecum tota ſis.] *Toto animo. N
nunc animum vult eſſe non corpus. & ſimul quod i
eius corpore patitur, id vult militi eius mente contin
tanquam penitus excluſo ab amica.* Quando ego
tuus.] *Animus ſcilicet.* Me miſeram, forſitā hic m
*Recte Thais nunc partem argumenti exequitur taci
pud Phædriam propter præſentiam ſerui: quem poeta
ita neſcire, vt audeat ad vitiandam virginem ſubor
Chæream.* Atque ex aliarum ingeniis nunc me i
cet.] *Hic Terentius oſtendit virtutis ſuæ eſſe, vt peru
tas perſonas nouè inducat: & tamen à conſuetudine
recedat: vt puta meretricem bonam cum facit, capiat
in,*

& delectet animum ſpectatoris. Neque me finxiſſe quicquam.] *Aut dixiſſe debuit dicere. aut abundat , aut ideo quia & vanum aliquid fingi potuit : vt t, Si vanum, aut falſum, aut fictum eſt.* Eſſe quēquā iorem.] *Melius quenquam, quàm ſi dixiſſet, militem quam chariorem.* Quenquam chariorem.] *Quaſi trix non charum alterum , ſed chariorem negat.* Et quid huius feci.] *Huius abſolute aut per ἔκλειψιν, ſit Rei In Hecyra, Ne quid ſit huius oro. In Heauton-rumenon , Nihil me iſtius facturum patri , aut quid iſtis?* Quicquid huius.] *Rei ſubaudiendum eſt: quod excluſi foras.* Spero propemodum.] *Nunc ſpero edo vel confido. Propemodum ideo, quia hominē qui- nouit, ſed fratrem eſſe virginis nondum probauit.* A- nobilem.] *Adeo, pro nimis poſitum eſt , aut pro ex- a particula.* Atque expectabo dum venit.] *Futu- ictum promittere voluit: non quod aliquis geſtus ſit lentis.*

ACTVS II. SCENA I.

PHAEDRIA. PARMENO.

ita vt iuſſi, deducātur iſti. PA. faciam. PH. at di- igenter.* PA. Fiet. PH. at maturè. PA. fiet. PH. tne hoc mandatum eſt tibi? — Troch. tetra. catalect. niſi tollas è verſu (iſti.)

.Ah rogitare? quaſi difficile ſit.

am tam aliquid facilè inuenire poſſis Phædria, — * Troch. at

m hoc peribit. PH. ego quoq; vna pereo, quod — * Iāb. dimet

hi eſt charius. — T och. tetrā

lud tā iniquo patiare animo. PA. minimè: quin — Trimet. iāb

tum dabo. ſed nunquid aliud imperas?

nunus noſtrum ornato verbis quod poteris: &

n æmulum quòd poteris, ab ea pellito.

lemini, tametſi nullus moneas. PH. ego rus i- ,atque ibi manebo. — Iāb. ſcazo catalecticus

:enſeo. PH. ſed heus tu. PA. quid vis? PH. cenſen' ſſe me obfirmare, &

cti ne redeam interea? P. téne? non hercle arbi- or. — Trochaici.

aut iam reuertère: aut mox noctu te adigent orſum inſomnia.

Elide duos. PH. Opus faciam, vt defatiger vſque, ingrat dormiam.

PA. Vigilabis laſſus: hoc plus facies. PH. abi ſis: dicis Parmeno. (dul

Iamb. tetrā. Eijciunda hercle hæc mollities animi: nimis m

Tandem ego non illa caream, ſi ſit opus, vel t triduum? PA. hui

Trochaici. Vniuerſum triduum? * vide quid agas. PH. ſta tentia.

*(Vide) pyrrichius.

PA. Di boni quid hoc morbi eſt? adeon' hom immutarier

Ex amore, vt non cognoſcas eundem eſſe? ho mo fuit

Minus ineptus, magis ſeuerus quiſquam, nec continens.

Sed quis hic eſt, qui huc pergit? at at hic quid paraſitus Gnato

Militis: ducit ſecum vnà virginem huic dono,

Facie honeſta: mirum, ni ego me turpiter hod dabo

Cum meo decrepito hoc Eunucho. hæc ſup pſam Thaidem.

FAc ita vt iuſſi.] *Iam amatorium multiloquiũ & loquiũ continet iſta actio: nam & repetit quod i eſt & id facit magis & odioſe nimis.* Ah, rogitare: difficile ſit.] *Deeſt Vis, vel pergis: vt ſit, rogitare Vel Te, ſi ipſum reſpicit: vel Hunc, ſi auerſus hoc a ſit, Ah, rogitare te? aut, rogitare hunc? Et diſtinct. terpoſita inferendum vultuoſè, Quaſi difficile ſit mandat. Ita & ineptiam nimiam circa hoc ſolliciti ris expreſſit: & oſtendit nihil eſſe facilius, quã dedi meretricem munera. cum contra illud ſit difficillim ſcenti aliquid nõ dare Rogitare? ſubauditur te, vt eſt te rogitare, quaſi ſit difficile complere quod iube* quid inuenire poſſis.] *Inuenire, acquirere. Sic i Non quæris patri quo modo obſequare; & vt ſeru labore inuenerit. Nam ideo à præcedenti etiam dicitur.* Quàm hoc peribit.] *Deeſt facile: vt ſit boc peribit.* Quod mihi eſt charius.] *P mihi ſum charior: ſed ego, dixit abſolutè,*

s huic pronomini *Quod* Quin effectum dabo.] *Quin imò, vt in Heaut. Quin nolo mentiare.* Sed nunquid ud imperas?] *In his ſeruus nihil vult, niſi coactus fa-e, propter maiorem dominum; ſic & alibi, Iubéſne in-it? reſpondente ei Chærea, rogo atque impero.* Munus ſtrum ornato verbis.] *ἠθικῶς non dixit meum, quaſi Parmenonis ſit.* Et iſtum.] *Id eſt moleſtum & odioſum: n hoc ſignificat iſtum.* Ab ea pellito.] *Ab ea, ab eius mo: & non pelli facito, ſed pellito.* Tametſi nullus oneas.] *Properat ſeruus carpere vaniloquium domini. nullus pro non, ſic in Hecyra, Nullus dixeris. Plaut. in nummo, Nullus credas.* Ego rus ibo.] *Et hoc iam di-um eſt: ſed oſtendit quam moleſtè id incipiat Phædria.* enſen' me.] *Arbitraris vt Cenſores, qui morum alieno-m habent ſummum arbitrium. Et ideò hoc putat non ſſere, quia ipſe deſiderat fieri.* Poſſe obfirmare & per-ti.] *Verba ſunt deſperantis. non firmare, ſed obfirmare: n pati, ſed perpeti.* Téne.] *Te quod ait, hanc vim habet: ſignificet perditum amore Phædriam eſſe.* Nam aut m reuertère.] *Modo Iam pro ſtatim.* Te adigent hor-m.] *Hoc eſt ad vrbem agent.* Inſomnia.] *Vigiliæ. Legi-r & adiget, vt ſit inſomnia numeri ſingularis.* Vt defa-ger vſque.] *Ordo eſt, vſque vt defatiger.* Ingratus vt ormiam.] *Id eſt etiam inuitus & coactus. Nam ingratis m vltro ſignificat, quia vltronea grata ſunt: ingrata, quæ inimicis fiunt, ac recuſantibus.* Nimis me indulgeo.] *le ſic veteres, quod nos mihi dicimus. Alibi, Te indulge-ant: tibi dabant.* Tandem non ego illa caream, ſi t opus, vel totum triduum?] *Sic cœpit, tanquam ali-uid foret dicturus magnificum: non autē eſt παρὰ προσ-δοκίαν: ſed verè amator magnum hoc putat.* Vel totum iduum.] *Magna profeſſio virtutis, cum biduo ſit opus, iduo poſſe durare. Et totum triduum, dicit vniuerſum riduum εἰρωνικῶς, quaſi ſit triduum in multo numero.* Vide quid agas.] *Sic dicitur magna aggredientibus.* Stat ententia.] *Et vultu & geſtu magis ſpectabile quod di-it, ſtat ſententia: vel maxime eo quod tanto ſonitu hæc de e promittat Phædria continuo rediturus: vel potius non cceſſurus ad villam. tantum autem aberit, quantum tem-oris opus eſt ad vitiandam virginem.* Quid hoc morbi

eſt? *Excuſatio amoris, quando non culpa, ſed morb. eſt.* deon' homines immutarier ex amore, vt non gnoſcas eundem eſſe?] *More ſuo à plurali numero ſingularem ſe conuertit.* Vt non cognoſcas eund eſſe?] *Non ſolent ſtulti indici adoleſcentes: & ideo amorem retulit ſtultitiam Phædriæ.* Minus ineptus, magis ſeuerus.] *Niſi enim hoc eſſet, quid eſſet quod illi mulier preferret militi? aut quid relinqueretur propri perſonæ militis, ſi & hic ſtolidus eſt?* Magis ſeuerus quam, nec magis continens.] *Animaduerte vt a Terentius Magis addere poſitiuo, potius quam comparatiuum facere. Nam neque ſeuerior, neque continentior, valuit dicere, quam magis ſeuerus, & magis contin* Hic quidem eſt paraſitus Gnato.] *Hæc apud Menandrum in Eunucho non ſunt, vt ipſe profeſſus eſt, pari perſona & militis: ſed de Colace tranſlata ſunt.* Facie honeſta.] *οἰκονομία, qua oſtenditur amaturus Chærea, ſi dem hanc Parmeno ipſe miratur.* Facie honeſta.] *Virgilius, Et lætos oculis afflarat honores. Et mox idem me dij ament honeſtus.* Ni ego hodie me turpiter dabo.] *Ni dabo, pro dedero. Vergil. Quamuis ſolus A cœlo deiecit ab alto.* Cum meo decrepito Eunuch *Facete Meo ad paraſitum retulit cum pulchro munere nientem. Et præparatio eſt ad ducendum Chæream pot quam deformem Eunuchum.* Decrepito hoc Eunucho.] *Decrepiti ſunt dicti, quorum crepitu & plang familiæ fuerant iam conclamata funera.* Hæc ſupera pſam Thaidem.] *Hoc ſic accipias, non vituperare Thaidem, ſed tanquam ὑπὲρ βολικῶς dici. Ideo addidit Ipſa quaſi nimiæ pulchritudinis. Et bene ipſam, prop quam datur.*

ACTVS II. SCENA II.

GNATO, *paraſitus.* PARMENO.

Troch. tetra. catalectici.

DI immortales, homini homo quid præſtat? ſtu intelligens

In (Quid) eliditur d.

*Quid intereſt? hoc adeò ex hac re venit in me tem mihi:

Conueni hodie aueniens quendam mei loci hir atque ordinis,

Homine

nem haud impurum, itidem patria qui abli-
ierat bona.
ſentum, ſqualidum, ægrum, pannis an-
que obſitum.
iſtud ornati, inquam? quoniam miſer quod
ui, perdidi: hem
edactus ſum? omnes noti me atq; amici de-
int. (ignauiſſime?
o illum cõtempſi pre me: quid homo inquam
e paraſti, vt ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi?
il conſilium cum re amiſti?*viden' me ex eo- *Niſi elidas
i ortum loco? (ris? l in (ſimul)
lor, nitor, veſtitus, quæ habitudo eſt corpo- iambicus eſt,
i habeo, neque quicquam habeo: nihil cùm & in Troch.
nihil deſit tamen. eliditur u in
infelix neq; ridiculus eſſe, neque plagas pati (viden') niſi
n, quid tu his rebus credis fieri? tota erras via. legas (vide.
ſti fuit generi quõdam quæſtus apud ſeclum
s. (ueni viam.
ouum eſt aucupiũ, ego adeò hanc primus in-
ius hominum, qui eſſe primos ſe omnium re-
. volunt,
nt tamen: hos conſector: hiſce ego non paro
vt rideant, (mul.
; vltrò arrideo, & eorum ingenia admiror ſi- In ſed eliditur d.
uid dicunt, laudo: id rurſum ſi negant, laudo
uoque.
quis, nego: ait, aio. poſtremò imperaui ego Iamb. tetrà.
mihi (mus. Trochaici.
i aſſentari, is quæſtus nunc eſt multò vberri-
itum hercle hominem, hic homines prorſus Iamb. ſcazõ.
ultis inſanos facit. (vbi venimus, trimet. catal.
um hæc loquimur, interea loci ad macellum * (Aucupes)
rrunt læti mi obuiam cupedinarij omnes, videtur adie-
i, lanij, coqui, fartores, piſcatores, *aucupes, ctũ: nã & re-
s & re ſalua, & perdita profueram, & pro- pugnat ver-
ſæpe: ſui, nec ponitur à Dona-
nt: ad cœnam vocant: aduentum gratulantur. to.
i miſer famelicus videt me eſſe in *tantum *Aliàs, (tan-
orem, to honore.)

Et tam facile victum quærere: ibi homo cœ
obſecrare,
Vt ſibi liceret diſcere id de me: ſectari iuſſi.
Si pote, tanquam philoſophorum habent d
næ ex ipſis
Vocabula, paraſiti itidem vt gnatonici voce
PA. Viden' otium, & cibus quid faciat alienu
ſed ego ceſſo
Ad Thaidem hanc deducere, & *rogitare ad c
vt veniat?

Alias (rogare.)

Sed Parmenonem ante oſtium* Thaidis triſ

Alias (Thais)

Riualis ſeruum: ſalua res eſt, nimirum hic h
frigent.
Nebulonem hunc certum eſt ludere. PA. h
munere arbitrantur
Suam Thaidem eſſe. GN. plurima ſalute Pa
Summum ſuum impertit Gnato. quid agit
ſtatur. GN. video.
Nunquid nam hic quod nolis vides? PA.
credo. at nunquid aliud?
PA. Quidum? GN. quia triſtis es. PA. nihil e
GN. ne ſis: ſed quid videtur
Hoc tibi mancipium? PA. non malum hercle
ro hominem. PA. vt falſus animi eſt.
GN. Quàm hoc munus gratum Thaidi arbi
ſe? PA. hoc nunc dices,
Eiectos hinc nos. Omnium rerum heus vi
G. Sex ego te totos Parmeno hos menſes
reddam,
Ne ſurſum, deorſum curſites, néue vſque a
vigiles.
Ecquid beo te? PAR. men'? papæ? G. ſic ſo
cos. PA. laudo.
GN. Detineo te: fortaſſe tu profecturus aliò
PA. Nuſquam. GN. tum tu igitur paulum d
peræ, fac vt admittar
Ad illam. PA. age modo, nunc tibi patent f
quia iſtam ducis.
GN. Num quem euocari hinc vis foras? PA
duum hoc prætereat:

mihi nunc vno digitulo fores aperis fortu-
:us,
ı iſtas ſaxo calcibus ſæpe inſultabis fruſtra.
Etiam nunc hic ſtas Parmeno? eho númnam tu
relictus cuſtos,
uis forte internuncius clam à milite ad iſtam
rſitet?
'acetè dictum, mira verò militi quæ placeant.
ideo herilem filium minorem huc aduenire.
r quid ex Piræo abierit. nam ibi cuſtos publicè
: nunc,
temere eſt, & properans venit: neſcio quid
cunſpectet.

mmortales homini homo quid præſtat?] *In hac ena non ſtans, ſed quaſi ambulans perſona induci. Conſtitit tamen aliquantulum, intuens ſpectatores, ſecum loquitur. Exprimit autem paraſitum: & ſub verbis corruptos mores in aſſentationem oſtēdit, pror- : honeſtæ quoq; perſonæ in huiuſmodi culpa inuentæ vt alibi, Obſequium amicos, veritas odium parit.* Di ortales.] *Hoc iam mire, & pro ſeculi ac temporum henſione ſatyrice Terentius, quod apud eum ſtultum ſimplicem paraſitus, & intelligentem malum.* Di immtales.] *Admirātis exclamatio eſt, cum paraſiti geſti- ione.* Di immortales homini homo quid præ-] *Morata narratio à ſentētia incipi ſolet: quæ dicitur ωμον.* Homini homo quid præſtat?] *Alij diſtin- it. quid præſtat ſtulto intelligens. Alij ſtulto intelli- quid intereſt? quia ſic veteres loquebantur.* Quid in- ſt.] *Hoc admirantis eſt: & ideo ſic pronunciandum.* ıueni hominem.] *Conueniſſe, non vidiſſe tantum, tiam colloquutum fuiſſe ſignificat.* Mei loci atq; or- s.] *Loci ingenuum: ordinis, pauperē. Illud natalium, ortunæ eſt.* Hominem haud impurum.] *Non dixit igum: quia hoc ipſum probat: ſed non auarum, non robum. Et ſic laudamus eos, in quibus nihil eſt quod nopere efferamus.* Itidem patria qui abligurierat a.] *Hoc iocnlari vultu dicitur. Et eleganter ex perſona ſiti non culpatur quòd comederit bona.* Abligurie-

rat.]

rat.] *Suauibus eſcis conſumpſerat. Nam ἀπὸ τῶ λιγ.. ligurrire: & λιγυρὸν Græci ſuaue appellant.* Videc tum.] *Quam bene Vides, poſtquam dixit conuenit, t.. pus mutauit & verbum.* Sentum.] *Horridum.* Sen *Ad horrorem retulit.* Squalidum] *Ad ſordes* Aeg *Ad maciem.* Pannis annisque obſitum.] *Ad veſt & ad triſtitiam. Sed pannis & annis, μωρολογίαν pa.. rum ſunt.* Pannis annisque obſitum.] *Vel par venalitate καθ' ὁμοιοτέλευτον dictum: vel quia Ho dixit αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι: miſeriæ ſentum deditum. Vnde hinc magis triſticia .. tasque diſplicuit aliena ſemper ab omnibus paraſitis* nisque obſitum. *Bene addidit annis: quia vt q.. miſerior eſt, ita ſenior videtur.* Obſitum.] *Vt ſent.. xit obſitum μεταφορᾶ ab agro.* Quid iſtuc ornat quam?] *Scire nos conuenit: cum recto caſu profert terrogatio, non eſſe contumelioſum: vt ſi dicas, Quis h.. mo eſt? ſi autem in obliquo, contemptum ſignifica.. Quid hoc eſt hominis? quid mulieris? quid ornatus?* iſtuc ornati, inquam?] *Ornatus τῶν μέσων eſt ad cus & ad turpitudinem. Vel ſimpliciter pro accipe ..ωτικῶς. Et ornati, vt ſenati, antiquus genitiuus.* (habui, perdidi.] *Non dixit id, quod erat, comedi, au.. ſumpſi.* Hem, quo redactus ſum?] *Vel habitum vel corpus oſtendens hoc dicit. Nec quicquam hic media conſuetudine collocatum eſt.* Omnes noti m.. que amici deſerunt.] *Sententioſè atque morda.. mores.* Hic ego illum contempſi præ me.]*Hoc eſt Homo homini quid præſtat, ſtulto intelligens?* itáne ſti te.] *Quàm obiurganter, tanquam in illo ſit, quod eſt. Et alibi, Nam nemo illorum quiſquã ad te venit ita paret ſeſe, vt abs te blanditiis quam minimo ſuam voluptatem expleat. Et hoc propriè verbum ad mendam inhumanitatem & ignauiam factum eſt.* V nulla reliqua in te ſiet tibi?] *Sententioſè, ad illud & Vergilius ait, Ponite ſpes ſibi quiſque.* Vt ſpes reliqua in te ſiet tibi?] *Bene: quaſi qui rem à fortu.. ceperit.* Simul conſilium cum re amiſti?] *Vergil.* .. *miſerum fortuna Sinonem Finxit, vanum etiam m.. cemque improba finget. Et Salluſtius, Neque fo..*

ippe quæ probitatem, induſtriam aliasq; bonas ar-
dare, neq; eripere [illegible]quam poteſt. Ego hæc in-
tio, increpantis eſt: nec deſiderat reſpõſionem. Nam
m in bonis anim[illegible] Res, in poteſtate fortunæ. Ex eo-
ico.] Ex eadem for.una. Qui color, nitor, veſti-
æ habitudo eſt corporis?] Hoc contra illud, Vi-
um, ſqualidum, ægrum, pannis annisque obſitum.
go ad ſentum: Nitor ad ſqualidum: Veſtitus ad pan
sq; obſitum: Habitudo corporis ad ægrum refer-
mnia habeo.] At quod habui, perdidi. Neque
iam habeo.] Ad mei loci atq; ordinis hominem.
abitudo eſt corporis.] Plautus in Epidico, Cor-
ır Hercle atque habitior. Omnia habeo, Ad indu-
etulit. Neq; quicquam habeo, Ad fortunæ culpã.
denuò, fortunæ crimen, Cùm nihil eſt. Ad ſuam
Nihil deſit tamen. Omnia habeo, neque quic-
ıabeo.] Alterum horum neutrúmve poteſt cui-
lere: vtrumq; nulli. Nihil cum eſt, nihil deſit ta-
figura ὀξύμωρον. vt apud Verg. Sequiturq; ſequen
Cicero, Cum tacent, clamant. At ego infelix, ne-
iculus.] Iam trãſit ἀπὸ τοῦ μιμητικοῦ πρὸς τὰ πρα-
't ego infelix neq; ridiculus. Vehementer inuectus
mpora & mores poeta ſub hac perſona: in qua ho-
ta inducit pœnitere probitatis ſuæ, vt ſe infelicem,
ſtum dicat. Et non, Nolo: ſed, Non poſſum. Quid
bus credis fieri?] Dum quis ridetur, aut vapu-
a erras via.] παροιμιον per μεταφοράν. Apud ſe-
ius] Scilicet quum eſſent tempora meliora. Hoc
eſt aucupium.] Vide quid interſit, quum illud
ı dicat, hoc aucupium: illud de ſapientibus, hoc de
nueni viam.] Adeo nouum eſt aucupium. Eſt
ominum.] Quia multi ſunt huiuſmodi, non di-
ne ſunt: ſed, eſt genus hominum. Hiſce ego non
e vt rideant.] Quia ille dixerat, Ego infelix neq;
eſſe, neq; plagas pati poſſum. Sed his vltro arri-
uid eſt, His arrideo? aut veluti pareo, id eſt, obſe-
t veluti dictis delector. Atq; arrideo, non ſicut in
fieri ſolet, vt his arrideatur à regibus, quum po-
lictis factisq; rideant aliena: hic eſſe intelligen-
ıra res ipſa indicat ex contrario: nam quod ait ſu-

prà, His ego non paro me vt rideant: hoc è contrario dit quod ſubiiciatur ex dictis. Sed his vltro arri *Vltro, vera vice an prior? an etiam inſuper, hoc eſt,* Admiror ſimul.] *Plus intulit, quàm ſi laudo d* Quicquid dicunt.] *Non quod dicunt: ſed, quicqu cunt, id eſt, bene, vel male: ne vel ſi interclusa aſſentatio, ſe impediat: quod contrarium laudauer* rurſum ſi negant, laudo id quoq;.] *Præclarè T quod à Satyrico de aliis diceretur, id hic de ſe dicent ducit, facetius multo quàm ſi aliter feciſſet: ſcilicet πλόμθρος mores temporum, iam tum vitiatos per a tionem: quod ferè in pleriſque fabulis monſtrat. V in Andria, Nam hoc tempore obſequium amicos, odium parit. Et in Adelphis, Quod te iſti facilem & num putant, id nō fieri ex vera vita, neq; adeo ex æ iuſto, ſed ex indulgendo vel aſſeruando, & largiend* gat quis, nego.] *Bene ſic dixit. Negat & ait, co ſunt. Vt Plaut. in Rudēte, Vel tu ais, vel tu negas.* I ſtus nunc multo vberrimus.] *Quàm ille apud ſ prius fuerat. Et vide quemadmodum illiberalē vit neſtiore nomine nominauit aucupium, poſt etiā q nominauerit. * hic inducens.* Scitum hercle ho *Mirè Terentius longæ orationi interloquia quæda bet, vt faſtidium prolixitatis euitet, velut nunc P procul audiens Gnatonem, hæc loquitur.* Interea *Duæ partes orationis cum coniunctæ vnam fecerin tant accentum.* Concurrunt læti mihi obuiā.] *tos, & properos vno verbo oſtendit, & ex aduerſo ſtinantes.* Cupedinarij] *Varro humanarum reru merius Equitius Cupes, inquit, & Aomanius M ſingulari latrocinio multa loca habuerunt infeſta exilium actis, publicata ſunt bona, & ædes vbi ha*

al, æque. *dirutæ, † neque ea pecunia ſcalæ deum penatum æ ſunt, vbi habitabant, locus eſt vbi venirent ea quæ di cauſa in vrbem erant allata. Itaq; ab altero ma ab altero forum Cupedinis appellatum eſt.* Cup rij.] *Omnes qui eſculenta & poculenta vendunt cupidinis ob alimentum cupedinary appellantur ſubiecit qui accipiendi ſunt cupedinarij.* Lanij.] *niunt pecora: vnde & laniſtæ dicti, qui laniandis,*

ribus. Sic & Macellum à mactandis pecoribus di- Piſcatores.] *Qui recentem piſcem præbent.* Far- *Qui inſitia & farcimina faciunt.* Cetarij.] *Qui eſt, magnos piſces venditant, & bolonas exercent.* ,Lanij,Coqui, Fartores.] *ἀμάρτημα comicum, ita Romanas res loquitur.* Quibus & re ſalua.] *de meo impenderem.* Et perdita profueram.] *de alieno nanciſcor, & expendo.* Sæpe.] *Expletiua tionis eſt.* Ad cœnam vocant.] *Virum ad emen-tam, an ad conuiuium.* Aduentum gratulātur.] *iuum caſum pro datiuo, pro aduentui gratulātur. ntus proprie expectatorum neceſſariorumq; dici-* e vbi miſer famelicus videt me.] *Hic oſtendit coëgerit ad diſcendum: & ſimul vide ſecundum inionem loqui paraſitum. Miſerum & famelicū, n honeſtis moribus præditum.* Ille vbi miſer fa-s videt me.] *Vide vt ſententiosè demonſtret ma-nis contagione fieri, exemplis in paruum præua-. Videt mihi hoc prodeſſe, & diſcere optat quod ne-poſſe.* In tanto honore.] *Quia concurrunt, ſa-Famelicus à fame & edendo dictus eſt, quaſi fame-* Tam facile victum quærere.] *Quia ad cœnam* Ibi.] *Pro tunc.* Homo.] *Mirè addidit homo, aut ı ſuperuacuè Homo. vt, Donat habere viro decus men in armis.* Vt ſibi liceret diſcere] *Quaſi di-m aut artem, tantum autoritatis criminum felici-oſit.* Diſcere id de me.] *Magis de illo, & de me dicebant, quàm vt nos dicimus à me aut ab illo.* iuſſi.] *Propriè: nam & ſectæ philoſophorum ab eo nt.* Ex ipſis.] *Philoſophis ſcilicet.* Ex ipſis voca- *Vt Pythagorica, Platonica. Hoc igitur non eſt con-ad illud quod vult dicere: niſi fortè diſciplinam ipulis poſuerit.* Paraſiti, vt Gnatonici vocen- *on hoc intulit quod cœperat dicere niſi fortè diſci-pro diſcipulis accipimus.* Viden' otium, & cibus iciat alienus?] *Rurſus Parmeno & facetias dicit, nguit longiloquium paraſiti.* Quid faciat?] *Legi-quid facit: vt ſit figura per modos: pro, quid faciat.* leducere.] *Propriè. nam ducitur quis ad ſuppli-leducitur ad lætitiam.* Et rogitare ad cœnam.]

Vide Paraſitum magis optare ad cœnam Thaidem v *quàm munus capere.* Thaidis.] *Legitur & Thais.* res eſt.] *Quia & ante oſtium, & triſtem video, ſa* *eſt. Nec hoc valet ad lætitiam quod Parmeno eſt, ſe* *riualis ſeruus. Salua res eſt prouerbialiter.* Nebul *Vel furem, quia nebulas obiiciat: vel mollem, vt neb* *vel inanem & vanum, vt nebula eſt.* Hice.] *pro hi* *ſte. Vergil. Hi certe neq; amor cauſa eſt, vix oſſibus* *quia Hiſce debebat dicere.* Hice hoc munere arb tur.] *Non immerito Gnatonem deridet Parmeno, c* *nitus nouerit meretricis conſilium.* Summum ſu *ἔκλειψις.* Summum ſuum impartit Gnato.] *H* *locutio, paraſiticæ eleganti & ſimul ἀρωνιας plena* *& plurimam dicit et ſalutem, quam ne exiguam q* *velit conuenire: & ſummum dicit eum qui ne leu* *cus ſit ſibi: & Parmenonem Gnato, non ego te.* Sum ſuum.] *Quàm venuſte, quod ſummum amicum no* *lutet Parmeno.* Quid agitur.] *Pro blandimento, i* *interrogatione nunc ponitur. vt, O noſter quid fit? a* *gitur?* Statur.] *Pro, quid agis? ſto. Et facete: nam j* *ingredi non licet.* At nunquid aliud?] *Cum iurgi* *illo reſpondet, & ideo repetit dictum Gnato.* Qui *Interrogat interrogantem, ne ipſe reſpondeat.* Nihil dem.] *Dicens nihil, mutauit vultum Permeno in* *ideo illi facetè Gnato agenti hoc ipſum, Ne ſis dixit:* *baret triſtem fuiſſe.* Nihil equidem.] *Pro non, &* *Nihil dixit vt ſequerer ſe. Hoc tibi mancipium. τωπ* *mancipium dicit puellam, aut virginem.* Non n hercle.] *Inimica laudatio.* Vro hominem.] *Sibi* *ſtu & vultu paraſitico dicit, & pro eo quod eſt, do* *go.* Vt falſus animi eſt.] *Similiter & Parmeno ſe* *ſtu ſeruili: & animi, pro animo ἀντίπτωσις veteru* *ingens es virium, & diues es opum, amabant dice* falſus animi eſt.] *Ex hoc falſus animi eſt, quod pu* *huiuſmodi munere capi poſſe Thaidem.* Quàm hoc r gratum Thaidi.] *Mirè inſultat Gnato. Quãto en* *gis munus gratum fuerit, tanto erit riualis excluſi* mnium rerũ heus viciſſitudo eſt.] *Vide locum* *erumpere dolor Parmenonis potuit, niſi cõmiſſa ſe* *& celaret Thaidis conſilium.* Sex ego te totos

eſt totos? an diebus & noctib. vtpote amatori ſer-
ac per hoc ſine vlla ceſſatione, & interm. ſſione Hos
ês.] *Hos, qui nunc ag imur, id eſt, hoc tēpore.* Qu e-
eddam.] *Facete, quaſi hoc ipſi fecerit: & hoc eſt*
tit, Plurima ſalute Parmenonem ſummũ ſuum im-
Gnato: tanquam amico conſulat. Ne ſurſum de-
i curſites.] *Quod eſt laboris.* Neve vſque ad lu-
igiles.] *Quod eſt exitij.* Sic ſoleo amicos. *Hoc*
ῶς. Detineo te.] *Valde teneo.* Forti ſſis tu profe-
i alio fueras.] *Vult exprimere confeſſionem, quod*
id in venerit, ſed intrare non poſſit. Paulum da
operæ.] *Hoc quaſi ſupplicantis ... riſionem*
. Paulum da mihi operæ.] *Proprie ... tur,*
me. Sic in Adelphis. Hac opera vt ... ? Nunc
tent fores.] *Ex eo quantum licere oportuit ... n-*
uàm miſerè nihil illi liceat Parmenoni Quo iſtã
] *Hoc quaſi ad Gnatonem: ſed leuiter ac ſub lingua*
rat. Num quem quam euocari hinc foras?]
ſe intrare non poſſit. Sine biduum hoc præ-
] *Et hoc lentius. nam ſi aliter pronunciaueris, ſe-*
oduntur. Qui mihi.] *Mihi τὸ ... dictum*
tunatus.] *Vt ipſe videris tibi.* Næ tu] *Næ valde.*
bis fores.] *Salluſtius, Multos tamē ab adoleſcen-*
is inſultauit. Næ tu iſtas ſaxo calcibus.] *Mira*
tia, in qua vtraq; ... expreſſiſſima eſt. nam
uno digitulo minus aliquid dici poteſt, neque calci-
e inſultabis, aut amplius, aut ingentius. Num
Hic Nã abundat: vt quidnam. Relictus cuſtos.]
Etus, quaſi ab excluſo. Ne quis forte internun-
Propriè, internuncius. Ne quis forte internũn-
Ex his verbis datur intelligi, paraſitum è domo me-
egredi. Ne quis fortè internuncius, clam à mi-
iſtam curſitet.] *Et hoc facetè: quaſi ipſe ſibi Thai-*
am vendicauerit: quod milites facit. Facete di-
εἰρωνικῶς, quia inſacete. Mira verò militi quæ
it.] *Mira pro mirum. Vergilius: Nota tibi. & eſt*
Quid mirum eſt, inquit, facete loqui eum, qui
aceat? Poteſt tamen & pluraliter intelligi. Sed
erilem filium.] *Non poteſt Terentius τρόφιμον*
dicere, & ideo herilem filium dicit. Miror quid

ex Piræo abierit.] *Hic cauſa oſtenditur, cur poteſt i tus eſſe vicinis, & pro eunucho fingi.* Miror.] *Pro n* Miror quid ex Piræo abierit.] *Vt ex Piræo diſcee ſymbola amicorũ: vt huc perueniret omiſſo negotio, ctus virginis fecit.* Nam ibi cuſtos publice.] *Ad i prædonum incurſus illic excubabat iuuentus Attica raum, vt Sunium, eſt maritima & acceſſu littoris clementior.* Publice eſt nunc.] *Nunc ambigua a ctione poſitum eſt.* Et properans venit.] *Mire lo rum ante formauit, vt geſtus verba præcedant, verb bitum conſequantur.* Non temere eſt.] *Vt Verg Haud temere eſt viſum.*

ACTVS II. SCENA III.

CHÆREA *adol.* PARMENO *ſeruu*

Creticus. OCcidi,

Oct. iamb. Neq; virgo eſt vſquam: neq; ego, qui illã è ſpectu amiſi meo.

Vbi quæram? vbi inueſtigem? quem percõter? inſiſtam viam?

Incertus ſum: vna hæc ſpes eſt, vbi vbi eſt, diu non poteſt. (

O faciẽ pulchrã: deleo omnes dehinc ex anim

Troch. tetram. Tædet harum quotidianarum formarum. PA ce autem alterum,

Neſcio quid de amore loquitur: ó infortunati

Iãb. tetram. catalecticus. Hic verò eſt, qui ſi amare occeperit, ludum io

Iãbici acat. Dices fuiſſe illum alterum, præ vt huius rabi dabit.

Iamb. tet. cat. CH. Vt illum dij, deæq; ſenium perdant, qui n die remoratus eſt,

Tetra. acat. Meq; adeò, qui reſtiterim: tum autem, qui ill floccifecerim.

Sed eccum Parmenonem: ſalue. PAR. quid tu ſtis, quid've es alacris?

Vnde is? CH. ego neſcio Hercle, neq; vnde ea que quorſum eam:

Dimet. iãb. Ita prorſum oblitus ſum mei.

PAR. Quî quæſo CH. amo. PAR. hem. CH. r Parmeno oſtendes qui vir ſies.

:e mihi ſæpe pollicitum eſſe, Cherea aliquid in-
ni
o quod ames: in ea re vtilitatem ego faciam vt
gnoſcas meam.
in cellulam ad te patris penum * omne con- al. omnem.
rebam clanculum.
Age inepte. CH. hoc hercle factum eſt: fac ſis
ne promiſſa appareant:
ideo digna res eſt, vbi tu neruos intēdas tuos.
ſimilis virgo eſt virginum noſtrarū: quas ma-
s ſtudent
ſſis humeris eſſe, vincto pectore, vt graciles
it.
i eſt habitior paulò, pugilem eſſe aiunt: dedu-
.t cibum,
tſi bona eſt natura, reddunt curatura iun-
s.
:rgo amantur. PAR. quid tua iſtæc? CH. noua
ira oris. PAR. papæ.
olor verus, corpus ſolidū, & ſucci plenū. PA.
i? CH. anni ſexdecim.
·los ipſe. CH. hanc tu mihi vel vi, vel clàm, vel Senarij catalect. vterque.
:ario
das: mea nihil refert, dum potiar modo.
Quid? virgo cuia eſt? CH. neſcio Hercle PA. vn- Iāb. tetram. catal.
ſt? CH. tantundem. PA. vbi habitat?
: id quidem. PA. vbi vidiſti? CH In via. CH. qua Iamb. trimet.
one amiſti? CH. id equidem
iens mecum ſtomachabar modo: neq;
quā ego hominē eſſe arbitror, cui magis bonę
ites omnes aduerſæ ſient.
uid hoc eſt ſceleris? CH. perij. PA. Quid factū
CH. rogas?
:ognatum atque æqualem, Archidemidem
? PAR. quid ni? CH. is, dum ſequor hanc, fit
obuiam.
icommode Hercle. CH. imò * enimuero in- elide n.
ter:
icommoda alia ſunt dicenda, Parmeno.
quet mihi deierare his menſibus

Sex * vel ſeptem prorſum non vidiſſe proximis: — * vel, ſuper-eſt in verſu.
Niſi nunc cùm minimè vellem, minimeq; opus
Eho nónne hoc monſtri ſimile eſt? quid ais? P.
ximè.
CH. Continuo currit ad me quàm longè quide
Incuruus, tremulus, labiis demiſſis, gemens.
Heus heus, tibi dico Chærea, inquit: reſtiti.
Scin' quid ego te volebam? dic: cras eſt mihi
Iudicium. quid tum? vt diligenter nuncies
Patri, aduocatus mane mihi eſſe vt meminerit.
Dum hæc * dicit, abiit hora: rogo nunquid veli — * al. loquuntur.
Rectè inquit. abeo. cum huc reſpicio ad virgin
Illa ſeſe interea commodum huc aduorterat
In noſtram * hanc plateam. PA. mirum ni hanc — * Hãc, redundat in metro.
modo (la
Hæc quæ data eſt dono. CH. huc cum aduenio
PAR. Comites ſecuti ſcilicet ſunt virginem?
CH. Verùm paraſitus cũ ancilla. PA. ipſa eſt ſci
Deſine, iam conclamatum eſt. CH. alias res ag
PA. Iſtuc ago quidem. CH. noſtin' quæ ſit? di
hi. aut
Vidiſtin'? PAR. vidi, noui: ſcio quò abducta ſit
CH. * O Parmeno mi, noſtin'? PA. noui. CH. i — * al. eho.
vbi ſiet?
PAR. Huc deducta eſt ad Thaidem meretrice — Troch. tetr. catal.
dono data eſt.
CH. Quis is eſt tam potens cum tanto munere
PA. miles Thraſo,
Phædriæ riualis. CH. duras fratris partes præd
PAR. Imò enim ſi ſcias quod donũ huic dono
trà compararet,
Tum magis id dicas. CH. quodnam quæſo H
PAR. Eunuchum. CH. illúmne obſecro,
Inhoneſtam hominem, quem mercatus eſt he
nem, mulierem?
PAR. Iſtuc ipſum. CH. homo quatietur certè c
no foras. (d
Sed iſtam Thaidẽ non ſciui nobis vicinã. PA.
CH. Perij, nunquam me etiámne illam vidiſſe?
dum dic mihi:

e, vt fertur, forma? PAR. ſanè. CH. at nihil ad no-
am hanc. PAR. alia res eſt.
Obſecro Hercle Parmeno, fac vt potiar. PAR. fa-
iam ſedulo: ac
o operam, adiuuabo. nunquid me aliud vis?
H. quo nunc is? PA. domum,
ancipia hæc, ita vt iuſſit frater, deducam ad
aidem.
O fortunatum iſtum Eunuchum, qui quidem in
nc detur domum.
Quid ita? CH. rogitas? ſumma forma ſemper
ſeruam domi
bit, colloquetur, aderit vnà in vnis ædibus. Iamb. tetrã.
m nonnunquam capiet cum ea, interdum pro-
r dormiet. (Parmeno?
Quid ſi nunc tute fortunatus fias? CH quare
onde. PAR. capias tu illius veſtem. CH. veſtem?
id tum poſtea?
Pro illo te deducam. CH audio. PAR. te eſſe il-
a dicam. CH. intelligo.
Tu illis fruare commodis, quibus tu illum di-
as modo.
n vnà capias, adſis, tangas, ludas, propter
mias:
doquidem illarum neque quiſquam te nouit,
que ſcit qui ſies.
rea forma, ætas ipſa eſt, facile vt te pro Eunu-
probes. (lium dari. Troch. tetrã.
Dixti pulchrè: nunquam vidi melius conſi-
amus intrò: nunc iam orna me: abduc, duc,
ntum potes.
uid ais? iocabar equidem. CH. garris. PA. pe-
quid ego egi miſer?
rudis? perculeris iam tu me? tibi equidem
o, mane.
amus. PA pergin'? CH. certum eſt. PAR. vide
imium callidum hoc ſit modo.
on eſt profectò, ſine. PA. at enim iſtæc in me
etur faba: h mum meretriciam
ium facimus. CH. an id flagitium eſt, ſi in do-

Deducar: & illis crucibus, quæ nos noſtramq; a
leſcentiam

* Si legas deſpectã, cõſtat verſus.

Habent * deſpicatam, & quæ nos ſemper omni
cruciant modis,
Nunc referam gratiam, atq; eas itidem fallam, v
illis fallimur?
An potius hæc pati? æquum eſt fieri, vt à me lud
dolis.
Quod qui reſcierint, culpent: illud meritò fac
omnes putent.
PA. Quid iſtuc? ſi certum eſt facere, facias. Verù
poſt conferas
Culpam in me. CH. non faciam. PA. iubésne? CH
beo, cogo, atq; impero.
PA. Nunquam defugiam authoritatem tuam
quere. CH. Di vortant bene.

OCcidi.] *In hac ſcena nouus amor adhuc epheb*
conſilium demonſtrandæ virginis demonſtratur:
virtute poetæ comici, vt hoc commentum non quæſi
ſed occurriſſe ſua ſponte videatur. Occidi, neque v
eſt vſquam.] *Non habuit quid dicere debeat aliud*
rans & circumſpiciens, niſi occidi. Occidi.] *Prodi*
diam ſyllabam verbi huius, & contrarium ſignifica
que ego, qui illam è conſpectu amiſi meo.] *A*
riè, dum illam non inuenit, & ſe perdidit. Vbi quær
Hoc circumſpectantis eſt.

Vbi inueſtigem?] *Plus intulit.* Quem percon
Hoc tertium plus intulit, nam vbi nec veſtigia rep
tur: ſupereſt interrogatio.

Quam inſiſtam viam?] *Si nec qui interrogetur*
ret. Quam inſiſtam viam?] *Et qua via legitur.* V
eſt, diu celari non poteſt.] *Ob nimiã ſcilicet form*
tiam. O faciem pulchram.] *Faciem modo non par*
poris dicit, ſed totã ſpeciẽ, quæ apparet, & cernitur.
Quibus aſpera quondam Viſa maris facies. Deleo o
dehinc ex animo mulieres.] *πρὸς τὸ πιθανὸν arg*
uatus eſt, vt oſtenderet hunc grandẽ iã ephebũ etiã
expertẽ nõ fuiſſe. Sic & alibi. Cũ me ipſũ noris, quã
formarũ ſpectator ſiẽ, In hac cõmotus ſũ. Quotidia
Hoc eſt leuiũ, & vſitatarũ, eſt quippe huic cõtrariũ,

ra oris.Papæ. Ecce autem alterum.] *Sic dicimus, cũ ter alterum de altero venit in mentẽ.* Neſcio quid de ore loquitur.] *Vt iamdudum Phædria loquebatur.* ſfortunatum ſenem.] *Hoc dictum præſtruxit ad e- m fabulæ, ad Cataſtrophẽ. Nam perturbatus ad Thai- ingreditur hic ſenex per fallaciam Pythiæ, & indiciũ nenonis, atque ita firmabuntur nuptiæ virginis, quã t Chærea.* Hic vero eſt.] *Verum ſenex, an Chærea? ſed e potius, Hic vero eſt ſenex.* Qui.] *ſcilicet Chærea.* Præ ius rabies quæ dabit.] *Præ ex comparatione ſigni- ergo propriè, & eſt integra locutio: & ordo eſt: præ vt unt, quæ huius rabies dabit. Et bene Dabit, quaſi de olenta: vt, Dabit ille ruinam Arboribus.* Pre vt huius es quæ dabit.] *H.c ex parte characteris quidem eſt næ Chæreæ, quem moribus conijcit ſeruus ardentiorẽ norem ferri poſſe ſimul ac cœperit.* Præ vt huius ra- quæ dabit.] *Et hic oſtenditur iampridem motum in enereas Chæream: & magna poetæ cura eſt, ne incre- le videatur, adoleſcentulum qui pro Eunucho deduci erit, tam expedite virginem vitiaſſe: quocirca artifex nus, quod ætati non poteſt, naturæ attribuit Chæreæ: llidior ingenio, & ante annos amator, non libidinẽ in ſed quandam rabiem deſignauerit in venereos appeti-* Vt illum.] *Pro vtinam.* Dij deæq; ſenium perdãt.] *dixit ſeniũ, quam ſenem. Nec mireris poſt ſeniũ, qui, tum: ideo quia declinationem ad intellectum retulit. ibi, in Eunuchum ſuam, & ſenex, ad ætatem refertur: im, ad conuitiũ, ſic Lucil. ait, At quidẽ te ſeniũ atque lſe ſophiſta.* Remoratus eſt.] *A remora piſciculo, qui ʒevήis vocatur Remoratio & remoratus dicitur.* Tum : qui illũ.] *Tũ autẽ, pro Et. Duas vultn. cauſas eſſe, cur ũ dij perdant, vnã, quod reſtiterit: alterã, quod ſenem eritus diu remanſerit à perſequenda virgine. Et nota ifecerim, & contemnere, & non contẽnere ſignificare: unc, Qui illũ flocciſecerim, deeſt Vel: vt ſit, Vel floccife- m.* Quid tu es triſtis: quidve es alacris?] *Prouer- e eſt in hominem perturbatum & incerti vultus. Aut s es, nam alacris,* l *litera pro* d *poſita, non triſtis, id ιθαχgὸς intelligitur.* Quidve es alacris?] *Et ala- & alacris dicitur, vt habes apud Vergilium: Ergo*

alacris,cunctoſque putans excedere pugna. Quiduc
lacris?] *Alacritas eſt mutatio quædam vultus geſtien*
ſpem aliquam. Vnde is?] *Modo ad quid venis ſigni*
ſed Eo, de loco ad locum veteres dicebãt: quod mox in
iectis probabitur. Quorsũ eã?] *Bene, quia proxime*
rat, Vbi quarã? vbi inueſtigẽ? quẽ percõter? quam inſ
viam? incertus ſum. Quorſum eam?] *Hinc, vt dixi*
manifeſtum eſt iter & aduentum ſignificare. Ita pro
oblitus ſum mei] *Huic contrarium, Dum memor*
mei. Ergo oblitus mei, inſanus. Ita prorſus ſum ob
mei.] *Prorſus, recta, id eſt, omnino: nam prorſum, eſt*
vorſum. id eſt, ante verſum, hinc & proſa oratio, q
non inflexit cantilena. Hem.] *Si cum h, Parmeno: ſi*
ter, Chærea. Oſtendes qui vir ſies.] *Non ſi vir ſies*
qui vir ſies: quod eſt ἐμφατικώτερον ſi quæſiſſet quiden
vir ſies. An debeat præſtare qui viuum ſe ſic monſt
rus eſt? Et vir modo, non ad ſexum, nec ad ætatem dic
ſed ad laudem.

Qui vir ſies.] *In veteribus inuenitur.* Sæpe p
citum eſſe.] *Pollicitum, quod promittentem vltro ſi*
fiat, dixit. & ſæpe pollicitum ſe, an neceſſe ſit præſtare
qui promiſerit? Chærea aliquid inueni] *Induxit*
σιν pragmatice, more ſuo: non contentus dicere quid p
tus ſit tantum, ſed quo modo etiam, & quibus verbis.
do, quod ames.] *Tantummodo, quaſi hæc mora ſit*
miſſis complendis. In ea re vtilitatem ego facia
cognoſcas meam.] *An poſſit, qui poſſe ſe affirm*
plus eſt probaſſe quod promiſerit, quam oſtendere
poſſit. Cum in cellulam.] *Sic dicit anus * quæ & ac*
rit beneficium. Patris penum omne.] *Ipſum pen*
non ex eo aliquid ὑπερβολικῶς. Et hoc penu, & hic pe
& hæc penus, veteres dixerunt. Ergo & omnem &
legitur. Congerebam clanculum.] *λάτρα ἤκρυφα.*
inepte.] *Qui dubitas de promiſſis, an qui exprob*
multa eſſe largitum? Hochercle factum eſt.] *In*
quod amem. hoc quod dicebas, inquit, moræ eſſe, ian
ctum eſt, amo. Promiſſa appareant.] *Vtilitatem v*
gnoſcam tuam. Siue adeo digna eſt.] *Si perſona Par*
nonis eſt, Siue abundat, & pro expletiua coniunct
modo eſt. in quibuſdam omnino non legitur. Adeo au

abu

at, aut Nimis ſignificat, vel ſatis. Si Chæreæ dicit, hic ſenſus eſt, Fac ſi vis nunc, ſiue adeo digna res eſt vt neruos intendas tuos vt promiſſa appareant. vt ſit, is, & addatur Vt. quod deeſt, Fac vt promiſſa appareant. Vbi tu neruos intendas tuos.] *Vtrum obiicane ſeruus? an μετὰ φοβερῶν. vbi laborare ac periclitari? ſed melius legunt qui hoc totum ad perſonam apChæreæ: & melius quam qui Parmenonem hoc puqui, ſiue adeo digna res eſt vbi neruos intẽdas tuos.* ſimilis virgo eſt virginum noſtrarum.] *Ciuium id eſt, terræ ac patriæ noſtræ. vt Verg. Non eadem ius pendet vindemia noſtris. & Salluſt. Noſtri fœda* mas matres ſtudent.] *Hoc verbo oſtendit cultum iæ, non pulchritudinem naturalem.* Demiſſis hueſſe.] *Antiqui enim Græci etiam virginibus ſuis in palæſtram ad componenda corpora. Vel demiſſis s eſſe, liquide & molliter deductis, neque extantiin modum.* Vincto pectore.] *Caſtigato ac tenui, t vincto. deeſt ergo velut.* Vt graciles ſient.] *A ri gracilis venit hæc declinatio.* Demiſſis humeris ncto pectore.] *Non accipiendum eſt quaſi hoc d hoc illas ſtudent matres demiſſis humeris eſſe & ectore, vt graciles ſient: quaſi hæc duo propter illud fiant; ſed variè tria dixit, ne diceret * aut illas demiſſis humeris, & vinctum pectus, vt grait.*

ua eſt habitior.] *Vnde & habitudo dicitur. vt, bitudo eſt corporis? nam habilior, aptior intelligi, Namque humeris de more habilem ſuſpenderat ergo habitior legendum eſt.* Pugilem eſſe aiunt.] *virginem.* Deducunt cibum.] *Mirè vituperauit , quam accurauerit fames, & propriè deducunt.* ſi bona eſt natura.] *Bona, i. plena, magna & pin*eddunt.] *Exhibent, perficiunt.* Curatura.] *Cura eſt: Curatio, medicinæ: Curatura diligentiæ.* Iun*tenues & pallidas.* Itaque ergo amantur.] *Itauit, nemo illas amat, εἰρωνεία eſt. aut verè aman- o magis hæc amanda ſit, quæ naturæ beneficio, nõ mptibus, aut induſtria eſt pulchra.* Itaque erantur.] *Atque ita ſit vt amentur: non naturæ*

merito, ſed induſtria. Quid tua iſthæc?] *Recte: ſi en dicet, At nihil ad noſtram hanc.* Noua figura oris. *dis genus eſt Noua: quia dixerat, Tædet quotidia barum formar.i.* Quid tua iſthæc?] *Deeſt, qualis*

Papæ.] *Interiectio mira ſubitò accipientis.* Co rus.] *Quia non de cura eſt, ac de fuco, id eſt, natura fucatus.* Corpus ſolidum.] *Quia non vitiatum.* plenum.] *Quia nemo deduxit cibum, nam ſuccus mor in corpore, quo abundant bene valentes. Ver. cus pecori, & lac ſubducitur agnis. Succus propri ſugus, quem ſibi ex alimentis membra ſugunt, vi pleant.* Corpus ſolidum.] *Plenum, & forte, id e flaccidum.* Succi plenum.] *Succus eſt interior pi membrorum.* Anni ſexdecim.] *Vide quemadmo tatem virginis maturæ poeta ex occaſione demonſtr* Hanc tu mihi vel vi, vel clàm, vel precario.] *I ſunt quibus non ritè res agitur, Vel vi, vel clàm, cario. Sine precij mentione, vel quia virgo, non m vel quia nulla ephebo ſpes eſt fallendi ſenis.* Hanc hi, vel vi, vel clàm, vel precario fac tradas.] *Sec ius loquutus eſt. nam his tribus mala fide aliquid tur, vi, clàm, precario. Vi, quia virgo: clàm, quia cuſ precario, quia preciū non habet Chærea.* Mea nihi dū potiar modo.] *Non hoc perſonæ attribuendi affectui. Non enim quia Chærea eſt, ſed quia amato ſe cupit facere quemadmodum potiatur.* Quid erg eſt?] *Vtrum ſerua, an filia?* Ne id quidem.] *Pulc rietas, Neſcio, Tantundem, Ne id quidem.* Qua amiſti?] *Figura συγκοπὴ pro amiſiſti.*

Qua ratione amiſti?] *Si non remanſiſſet Cha conſequutus virginem vidiſſet quo deducta eſſe quàm Parmenonem conueniret: non ita procederet vt nunc procedit: irruiſſet enim in cognitionem m importunè Chærea, nec pro Eunucho adduceret. rius.* Id quidem.] *Deeſt ob, aut propter, vt ſit, ol propter id.* Mecum ſtomachabar.] *Bene mecu acriorem dolorem ſuſtinet, qui ipſe ſibi iraſci cogit cum ergo, pro apud me, vel mihi.* Hominem eſ tror. *Deeſt, quàm me.* Felicitates.] *Felicitas adu cum ex proſperitate, quod lædat, naſcitur.*

agis bonæ felicitates.] *Bonæ, magnæ, nouæ. Di- em magnas felicitates ſibi aduerſari, eo quod virgi- ntæ pulchritudinis ex oculis amiſerit. nam vidiſſe 'icitatis indicat: ſed amiſiſſe, aduerſæ felicitatis. & onæ dixit, vel magnæ, vel nimiæ intelliguntur, vel , eſt proprium & perpetuum felicitatum.* Bonæ ites.] *ἐπίθετον eſt, eo quod felicitates pluraliter it. ἐπίθετα autem tribus de cauſis nominibus ad- ·, diſcretionis, proprietatis, ornatus. Diſcretionis: ygiæ molimur montibus Idæ. Proprietatis: vt, Ter- npetum fera & dentibus acris. Ornatus: vt, Alma Phrygii genuit Simoëntis ad vndam.* Quid hoc eſt ;?] *Propter hoc quod patior, inquit: nunc enim ſce- t à ſene commiſſum.* Archidemidem noſtin'?] *pronunciandum eſt, vt appareat ex ipſo nomine ſta- oſum neſcio quē occurriſſe, ac permoleſtum.* Quid- *rreptio eſt, ab ſe manifeſta inquirentis. eſt enim ſen- id niſi? aut cur non nouerim? eſt enim quid ni, aut ſi, aut cur non? quia veteres ni pro ne ponebant: & non. vt Plaut. Ni ſtulta ſis, pro ne. & ne vult, pro lt.* Imò enimuerò infeliciter.] *Bene hoc interpo- od incredibile eſt tardiorem futurum amatorem in- rginis.* Nam incommoda alia ſunt dicenda.] *inora ſunt ſcilicet, aut ſimilia.* Illum liquet mihi re.] *Liquidum eſt, conſtans, & manifeſtum, & cer- iquet, pro liquidum eſt, vt claudit, pro clauſum eſt, d Salluſt. Nihil ſocordia claudebat. Et eſt liquet ver- iris, quo vtebantur iudices, cum amplius pronun- t, obſcuritate commoti cauſæ magis quam negotii itate. Deierare, valde iurare, vt demiror, & deamo , ſi De producta legeris, ſi correpta, deos iurare in- ur.* Prorſum non vidiſſe proximis.] *Quia non dixit, Proximis, præteritis intelligimus. Proxima e- obis aut præterita aut futura ſunt. Nam præſentia ;, in quibus nunc ſumus.* Niſi nunc quum mini- llem.] *Quia ſemper nolui, ideo nunc minimè, vt- dolescens ſenem.* Quàm longe quidem.] *Bene lon- it, quia longè non potuit dicere. an ſubauditur E- ſit, Quàm longè erat?* Minimeque opus fuit.] *Sæpe nolumus tantum: nunc etiam opus non eſt.* Incur- uus, tre-

uus, tremulus, labiis demiſſis, gemens.] *Vt o ſtendat in contrarium ſibi verſa eſſe, etiam curſu bu t ſeni. Labra ſunt ſuperiora Labia inferiora. La norum propriè dicuntur. Gemens autem, ob con tuſſim. Sic Lucilius, Ante fores autem, & triclini quidam perditus Tyreſia tuſſi grandæuus gemebat uus, valde curuus. Sic Vergilius, Turnus vt infra uerſo marte Latinos Defeciſſe videt. Infractos enim fractos ſignificat. nam In præpoſitio nunc auget, mi nuit dictionem. Rectè etiam deformitatem deſcrib qui præter ætatem poſt pulchram virginem fœdior tur. Et quam importune omnia? pro puella, ſenex o pro virgine incuruus tremulus: pro pulchra, labiis ſis, gemens. & cum amator ſit, inaniter adoleſcenti dicium loquitur: dum feſtinandum ſit, remoratur.* demiſſis.] *Maiora labra, vnde labiones. Alij lab riora, & labra ſuperiora.* Heus heus tibi dicc rea.] *Tibi dico Chærea, non adderet, niſi videret C diſſimulantem præterire.* Inquit.] *Aliter, inquit, p ciandum eſt, hoc eſt concitate. nam ſenis verba alite renda ſunt.* Scin quid ego te volebam?] *Hic oſtẽ dioſa tarditas ſenis apud feſtinantem Chæream: n dicit, ſed promittit ſe dicturum* Vt diligenter nu *Diligenter. nihil tam abundanter, nihil tam mora ci potuit.* Cras eſt mihi iudicium.] *Huic moræ e lud additum, quod cum debeat dicere quid velit, p cit quod non eſt neceſſarium, quare velit.* Eſſe vt nerit.] *Non, vt ſit: ſed, vt eſſe meminerit, O pro* Dum hæc dicit.] *Dat tempus verbis: quæ non quamuis imitaretur exprimere.* Rogo nunquid *Hoc eſt, ſignifico me abire: nam abituri, ne id durè fa nunquid vis, dicebant his quibuſcum conſtitiſſent eſt ergo, rogo nunquid velit? hoc eſt, dico quod abeu lent.* Rectè inquit.] *Pro eo quod eſt nihil: & m τῷ ἀπτπιισμῷ.* Cum huc reſpicio.] *In hanc parte cet, qua meretrix habitabat.* † Commodum.] *T quod, vel ipſo eodémque tempore.* Commodum. *Et hoc ſignificat: vt ſi dicas, eodem tempore quo hoc tur. Nam interea, nunc coniunctio accipienda eſt: no lias, pro aduerbio ponitur.* In hanc noſtram plat

† al. Interea commodũ.

uia vicina eſt illis Thais, ad quam deducitur. Nul-
.] *Etenim ingreſſa ia fuerat.* Comites ſecuti ſci-
rginem?] *Interrogatiue quidem, ſed ſic vt ſcire*
r id quod quærit, ſed ad hoc quærere, vt quod ſcit
et. Verum paraſitus.] *Verum, modo inceptiua*
relatiua particula. vt in Andria, Verum vidi Can-
ſuffarcinatam Iam conclamatum eſt.] *Tranſ-*
te finitum, vt conclamata corpora nihil reliqui iam
ad vitæ officia. Conclamatum eſt.] *Manifeſtum*
t, ipſam idem eſſe, vel pulchram eſſe. quia & ipſe*
, Hæc ſuperat ipſam Thaidem. vt in conclamatis
us nulla duratio eſt doloris & luctus. Vnde Luca-
Corpora nondum conclamata iacent. Aut concla-
ſatis deploratum, ſatiſque vociferatum eſt: quia
, O infortunatum ſenem: ſi & hic amare cœperit.
m dicat, Iam occiſum patrem tandem ſcimus, iam-
mus. Alias res agis] *Rectè, quia dixit ille, Iam*
tum eſt. Alias res agis.] *Aut non attendis ad id*
o ſignificat, vt nulla ſit in eo attentio: Aut nuga-
s agis, hoc eſt, iocaris. nam hinc natum eſt, agite a-
aſi dicat, vanas res agis. Scio quò abducta ſit.]
it quam interrogabatur: credo tædio interrogan-
properat, vt dicturus eſt, ad deducendum Eunu-
d Thaidem cum ancilla ex Aethiopia. Scio quo
a ſit.] *Secunda ἀποσιώπησις.* Eho Parmeno mi
& ſcis vbi ſiet?] *Amatorie ſatis repetuntur quæ*
cta ſuſfecerant. Huc deducta eſt ad meretri-
t hoc confundit ſemel & acervatim dicit, velut o-
rogantis ſæpius, & feſtinatione ad mandata Phæ-
agenda. Phædriæ riualis.] *Cum pronunciatione*
m, quo magis doleat, Phædriæ riualis. Duras
partes prædicas.] *Scilicet contra æmulum & di-*
r largiſſimum. Et partes duas μεταφορικῶς ab a-
ſcenicis. Comparet.] *Hic iam oſtenditur miles*
r per riualis dona, quam per ſua. Et eſt qualitas
tiua. Comparet, pro amat, aut comparandum pu-
n autem magis id dicas.] *Duras partes fratris*
idnam quæſo hercle?] *Curioſitatem addidit*
ντων. Quæſo hercle. Et vide quam molliter, & ſi-
ectu ſpectatoris ad argumenti ſpectat ordinem

poeta perueniat: vt de Eunucho facta mentione con naſcatur ſupponendi Chereæ Eunuchum.] *Mirè* ' *tius primo ſimpliciter Eunucho nomen poſuit, huic q detractaturus.* Inhoneſtum.] *Fœdum: vt contra honeſta: vt apud Vergil. Et lætos oculis afflarat ho* Hominem.] *Opportunè hominem dixit, tanquam . ſexus.* Senem mulierem.] *Non communi genere di nem: quippe qui alibi ſeparauerit dicendo ſenex atq ſed ſubdiſtinguẽdum eſt, vt ſit duplex vituperatio, ætate, quod ait ſenem: altera à membrorum mollitie. nit mulierem.* Quatietur certe cum dono foras. *cum dono: tanquam illi repulſæ cauſa donum fui ſit. Tum deinde non reiicietur, ſed quatietur. Vide contumelioſius dictum ſit, quatietur foras, vel verb impelletur foras, non expulſione, ſed detruſione: vel xit, foràs quatietur, vt deſit Verſum, vt ſit, foràs v verberabitur. vt verberetur & fugetur foras. nam mulgatæ conſuetudinis dictum eſt, feri canem fora eſt, feriendo canem eiice.* Sed iſtam Thaidem no nobis vicinam.] *Quomodo enim pro Eunucho ve aut nouit, aut notus eſt? Et ſi mulierem adoleſcens n quidem: ipſe multo maxime neſcietur.* Sed iſtam dem non ſciui nobis vicinam.] *οἰκονομία contr quod meretrix vicina erat.* Haud diu eſt.] *Vicina ſ Et eſt cauſa, An veriſimile ſit neſcire potuiſſe vicina nota apud Terentium vicinas poni ſæpius adoleſcen meretrices, vt hæc ſit prima amoris illecebra.* Nunq ne etiam me vidiſſe illam?] *Artificioſe inculcat p πιθανόν.* Eſtne vt fertur forma?] *Hoc propter illud ſupra diximus: Sed nimio lepôre Terentiano, iam illu tur. Nam hic oſtenditur veriſimile eſſe pro Eunuch ditum apud vicinam meretricem Chæream, qui adeo tus ſit mulieri, vt nec ipſe eam nouerit: quod erat fa & promptius. Et additur color, quod & illa non diu na eſt, & quod adoleſcens plurimum in Piræo comm eſt.* Nihil ad noſtram hanc.] *Moraliter noſtram pro meam.* Alia res eſt.] *Non potuit melius ſuam v gratiam reſeruare. nam & illa, & hæc amantur.* Fa ſedulo.] *Mirè in promiſſis poſterioribus difficult oſtenditur: cum primo faciam dixerit.* Nunquid r

liud

?] *Hoc dicere abeuntes ſolent. Et bene, Nunquid i vs? quia feſtinat, & ſimul quia hinc naſcitur do- ndæ meretrici.* Vt mancipia hæc, ita vt iuſſit educam ad Thaidem.] *Vide Terentium, vt non eſſe hæc fallacia, ſed ipſa ſe obtuliſſe videatur.* O tum item Eunuchum.] *Iſtum ſæpe annotaui- t ad nomen proprium, aut ad odium referri: vt Vergil. id petis iſtis? &, Iſta quidem quia nota mihi tua oluntas Iuppiter.* Qui quidem in hanc detur 1.] *Quid facilius quam imitari velle quod lau- quiſquam, niſi qui cupit, eligitur pro Eunucho, uchum putat eſſe beatum. Vide quam molli de- l hoc conſilium peruenitur. Res enim hoc ſuggerit iam Parmeno: ideo, quia ſeruum hoc ſuadere imis temerarium fuit.* Quid ita?] *Potuit intel- tim ſeruus: ſed ad hoc interrogat, vt doceatur ſpe-* idebit, colloquetur, aderit vnà, &c.] *Amato- , quinque lineas amoris executus eſt: adeoque di- , vt etiam ordinem cuſtodierit.* Videbit, collo- aderit vnà in vnis ædibus.] *Mirè amator non udit hoc bonum, ſed particulatim digreditur, vt oluptas futura eſſe noſcatur.* Videbit, colloque- it, &c.] *Iſtæc enim ſunt amoris lineæ, etſi eas non ? perſecutus.* Quid ſi nunc tute fortunatus :] *videtur Parmeno dicere, potius vt iocetur, quam redat poſſe* Capias tu illius veſtem.] *Non ſemel ir quod futurum ſit: quia particulatim poteſt et- i turpe eſt, tamen mitti ad perſuaſionem: Simul a reſpicitur. Ergo non dixit, ibis pro Eunucho: ſed apias illius veſtem, tum deinde hoc ipſum non a- e domino, pergit ſeruus ad cætera quæ audaciora* ſtem.] *Quam libenter audiat, repetitio dictorum rogationem oſtendit.* Audio.] *Id eſt, libenter hoc & conſentio. Vt in Phormione, Audio, & fateor, à, non audio.* Intelligo.] *Audio & intelligo, vim n vſitatam exprimunt. ſcilicet conſentientis immo- ffectum.* Cibum vna capias.] *Bene ſeruus inter- t ſupra dictas amandi lineas, & ordinem volu- quippe qui amare non nouerit.* Cibum vna ca- dſis, tangas, ludas, propter dormias.] *Etſi*

ſatis

ſatis erat ſuperior verſus, tamen incentiua, etiam ſigillatim hæc enumerata, quæ vna ſen rior verſus oſtenderat. Quandoquidem illa ex illis. Quiſquam.] *Quia quicquam dicere, eſt.* Illarum quiſquam.] *Quiſquam, mul probatur etiam fœminino genere veteres proti in numeris & generibus hæc pronomina infini* que ſcit qui ſies.] *Hoc eſt quod ſupra callide ſtruxit.* Forma atque ætas ipſa eſt.] *Deeſt i* vt pro Eunucho probes.] *Formam ſili. e formam, quia pulcher erat ætatem quia ephebu* pro Eunucho probes.] *Probes, fingas, at deas, vt in conſuetudine dicimus, Homo ſacrile nocente ſe probauit. Et C.c. Hoc tu his probat deeſt Te quod ſubaudiamus: vt ſit, Pro Eunuch Probes, vt: Migrantes cernas. Aut probes pe ſimul honeſte, non dixit quod erat rectum, vt probes, ſed pro Eunucho; ne eſſet contumelioſ ream.* Nunciam orna me.] *Hortatiue Orna deſpolia, aut exue me.* Abduc.] *Abducimur mus. Ducimur quo nolumus.* Quantum po cito. Quid agis?] *Callide ſeruus non vult ſe d deri ta... facinoris* Quo trudis?] *Comici ſemp dunt fieri ab altero verbis alterius perſonæ, per ſe ipſa non poterant, vt nunc manu ag Parmenone dicente cognoſcimus.* Quo trudis *vi cogendum domino quem compulit dictis.* iam tu me] *Peruerteris. vnde prouerbium ſtrum perculit.* Tibi equidem dico, mane.] *iſta pronuncianda ſunt, ex quibus intelligatur, Chæream quin adhuc impellit, & trudat.* Perg *vero ioco dixerit, non ſerio.* Ne nimium calli *riculoſum, ſed melius callidum legitur. Nimi biale, quia nimium propria vox eſt.* Flagi mus.] *Flagitium more militari dicitur, res fl eſt, increpatione digna. Nam flagitatio à ſtrep vnde flamma, & flagella, & flagitare, id eſt, p telligimus dici. Nam hæc omnia ſine ſonitu crep ſunt.* An id flagitium eſt?] *An liceat? An prius, quia licet.* At enim iſtæc iam me*udi

in me hoc malum recidet, in me hæc vindicabitur vt laborat ſ lum,in quo cud tur ... eſt ha... ... ſiliquis exuitur tunſa fuſtibus : vt i ... rum ſit. Vel quod quidam male coctam ..., & n maduerit, ſed dura permanſerit, ſupra caput coluti ipſi faba ... ſaxo comminuunt. ... vulnerilum, & omnis dolor ad coquum peruenit. Simile à pulmento prouerbium eſt: Tute hoc intriſti, tibi ...xedendum ... e. An id flagitium eſt.] *Terēdat argumentum huius fabulæ in quo exemplum ...r, quod proſit parentibus, obſit meretricibus, & ſi... iberationibus tractans id faciendum.* Si in domū ...iciam deducar.] *Hoc tale eſt, vt nulla lex prohi... defenditur vt licitum.* Et illis crucibus.] *Hoc iā ...pertinet, vt oſtendatur decere, & primo à perſona ...ſit.* Habeat deſpicatā] *Contemptam, atque de... & ita eſt ... & μεταπλασμός. Vel certe verbi declinatio, ab eo quod eſt deſpicor, vt conſpi...uſtius: Cum interea Metellus monte digrediens cū ... conſpicatur, primo dubius quidnam inſolita fa...nderet.* Nūc referam gratiam.] *Non eas, inquit, ...: ſed quod iuſtum eſt vicem reddam: quaſi ipſe in ...us ſit.* Vt ab illis fallimur] *Non dixit, alij fallun... potius* hæc pati æquum eſt fieri.] *Illic viciſſi...tat in pati dolos.* Vt à me ludatur.] *σύλληψις ſub... pati.*

...d qui reſcierint.] *Ex conſequentibus argumen...m illud factum vituperatio ſequitur, hoc appro...* lud ... exito factum omnes putent.] *Bene, non ...quia & hoc iſtum non ſatis probum eſt, vel me...i fallere.* Quid iſtic?] *Aduerbium eſt agre conce...* acias.] *Pro facito.* Verum.] *Deeſt, inde.* Verū ne ...nferas.] *Si ne prohibentis eſt, nihil deeſt: ſi percon...t ſit ne forte, deeſt, timeo.* Verum, ne poſt confe... ...am in me.] *In hoc negocio non autor vult inter...erius.* Cogo atque impero.] *Euidenter oſten...ſſe imperare quam iubere.* Nunquam.] *Pro non, ...quam omnes hodie moriemur inulti.* Nunquam ...im autoritatem tuam.] *Non, inquit, recuſabo ...um tu tamen autor ſis facti.*

ACTVS III. SCENA I.

THRASO *miles*. GNATO.
PARMENO.

Senarij Iāb.

MAgnas verò agere gratias Thais mihi?
GN. Ingentei. TH. ain' tu læta eſt? GN. non
ipſo quidem
Dono, quàm abs te datum eſſe: id verò ſerio
Triumphat. PA. huc proviſo, vt vbi tempus ſiet
Deducam: ſed eccum militem. TH. eſt iſtuc dat
Profectò mihi, grata vt ſint, quæ facio, omnia.
GN. Aduorti hercle animum. TH. vel rex ſemper
ximas
Mihi agebat, quicquid feceram: alijs non item.
GN. Labore alieno magnam partam gloriam
Verbis ſæpe in ſe tranſmouet, qui habet ſalem
Quod in te eſt. TH. habes. GN. rex te ergo in o

Donatus legit Quod, ſed eliditur d.

TH. ſcilicet.
GN. Geſtire. TH. verum credere omnem exerc
Conſilia. GN. mirum. TH. tum ſicubi eum ſatie
Hominum, aut negoti ſi quando odium cepe
Requieſcere vbi volebat, quaſi, noſtin'? GN. ſc
Quaſi vbi illam expueret miſeriam ex animo
tenes.
Tum me conuiuam ſolum abducebat ſibi. GN
Regem elegantem narras. TH. imo ſic homo e
Perpaucorū hominū. GN. imò nullorum arb
Si tecum viuit. TH. inuidere omnes mihi:
Mordere clanculum, ego non flocci pendere.
Illi inuidere miſerè, verùm vnus tamen
Impenſe, elephantis quem Indicis præfecerat.
Is vbi moleſtus magis eſt, quæſo inquam Stra
Eóne es ferox, quia habes imperium in bellua
GN. Pulchre me hercle dictum & ſapienter: pa
Iugularas hominem. quid ille? TH. mutus illic
GN. Quid ni eſſet? PA. dij veſtram fidem, hom
perditum, (G
Miſerumque, & illum ſacrilegum. TH. quid
Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio:
Nunquid tibi dixi? GN. nūquam: ſed narra ob

illies iam audiui. TH. vnà in conuiuio
c, quem dico, Rhodius adoleſcentulus.
abui ſcortum: cœpit ad id alludere,
irridere. Quid ais, inquam, homo impudens?
tute es, & pulpamentũ quæris. GN. ha ha hæ.
id eſt? GN. facete, lepide, laute: nihil ſupra.
obſecro * ne hoc dictum erat? vetus credidi. * al te
dieras? GN. ſæpe, & fertur in primis. TH.
m eſt.
olet dictum imprudenti adoleſcenti, & li-
.
e dij perdant. GN. quid ille quæſo? THR. per-
.
ines qui aderant emoriri, denique
ant omnes iam me. GN. non iniuria.
heus tu, purgón' ego me de iſtac Thaidi,
am me amare *ſuſpicatur? GN. nihil minus: * al. ſuſpicata eſt.
gis auge ſuſpicionem. TH. cur? GN. rogas?
uando illa mentionem Phædriæ
t ſi laudat, te vt male vrat? TH. ſentio.
t ne fiat, hæc res ſola eſt remedio:
ninabit Phædriam, tu Pamphilam
iò: Si quando illa dicet, Phædriam
ttamus commeſſatum: tu Pamphilam
m prouocemus: ſi laudabit hæc
mam: tu huius contra. denique
referto, quod eam mordeat. Deeſt ſyllaba par ſic pari. aut par mox pari, conſtat metrum.
uidem me amaret: tum iſtuc prodeſſet
).
uando illud quod tu das, expectat atque

im amat te: iamdudum illi facilè fit
oleat, * metuet ſemper, quem ipſa nunc al. metuat

, ne quando iratus tu aliò conferas.
dixti: at mihi iſtuc non in mentem venerat.
culum, * non enim cogitaras. cæterum al. neo
: tute melius quanto inueniſſes Thraſo?
s vero agere gratias.] *Hic ſermo ſic prodit, vt*
enam inchoatus eſſe videatur. Continet autem

aſſentationem paraſiticam, & ſtultitiam glorioſi m
Agere.] *Plus ſonat infinitus modus finito.* Ingēteis
de quantum adijciat paraſitus, ille magnas dixit, hic
ūet ingenteis: Ille, Læta eſt, hic, triumphat. Id verò ſ
Id, ob id. vt, Id amabo adiuta me. Alias παρέλκεται
productionis locus eſt. Quam abs te datum eſt] M
eſt gratiæ tātum potuiſſe amorem militis, vt meretr
nus lætaretur ob lucrum. Triumphat.] *Vt milit*
dictis tangit militem paraſitus. Huc prouiſo.]
perſona venit in ſcenam: ſed ſeparatim loquitur, & ſ
Sed eccum militem.] *Iniurioſè militem. honorifi*
prio nomine dicitur: vt in ſubiectis, Audire voce
ſum modo militis. Et iſtuc datum.] *Fato decretoq;*
ceſſum: vt, Non dabitur regnis eſto, prohibere Latin
grata mihi ſint quæ facio omnia.] *Gratæ noi*
aut res, aut perſonæ, ſed nunc res dicit. Aduorti
animum.] *Approbat dictum & hoc, Ait. aio.*

Vel rex ſemper maximas mihi agebat] *Qu*
intempeſtiue miles ad regem tranſitum fecit, cum a
trice agatur. Quæ facio omnia.] *ἔκλειψις vel σ*
Vel rex.] *Vt in Hecyra, Vel hic Pamphilus iurab*
ties Bacchidi, quàm ſanctè. Vel rex ſemper max
Subauditur gratias, ab eo quod ſupra dixit, Magi
agere gratias Thais mihi? Partam gloriam.] *Id*
paritur: vt, Vectus equo ſpumante Sages. Qui ha
lem.] *Sal neutraliter condimentum eſt: maſculine*
tia. Verbis in ſe ſæpe transfert, qui habet ſaler
rè adulator hoc attribuit militi, quod minimè ha
verba vel ſalem. Quod in te eſt.] *Quod tu habe*
bes.] *Intelligis, quod enim tenemus corpore, haben*
mo: quod item animo habemus, intelligimus. Habe.
telligis. Sic dicitur accipe, hoc eſt habe. Habes etiam
dicis. vt Salluſtius, Tarteſſum Hiſpaniæ ciuitatem
nunc Tyrij mutato nomine Gadrium habent. Rex
in oculis.] *Scilicet Geſtire.* Verum.] *Vide inc*
præparationem laudari ſe cupientis, adeò vt n
verba impleri, quin præfeſtinet Scilicet & Verum
Credere omnem exercitum.] *Magis ridebis,*
*deres militem motum eſſe, * qui.* Credere om
xercitum. Conſilia.] *ſub obtentu militis eſt ſtul*

breuiter comitem regium acceptũq; imperatori. Nã ... ic credit exercitũ, credit & conſilia. Vergilius, Nul- ... ſine te quæretur gloria rebus, Seu pacem, ſeu bella ... tibi maxima rerum Verborumque fides. Cõſilia.] ... *plus enim eſt conſilia, quam totus exercitus.* Mi- ... *lius per εἰρωνείαν pronunciamus mirum, quaſi di- ... is non crederet tali viro? Sed poteſt etiam ſimplici- ... admirantis geſtu accipi.* Vbi ſatietas hominum, ... gocij ſi quando odium ceperat.] *Reip. princeps ... s patitur, homines & negocia, id eſt, perſonas & res ... m.* Satietas hominum, aut negocij ſi quando ... ceperat.] *Propriè reddit & decenter, hominum ... , negocij odiũ. Non enim par erat reip. principẽ ho- ... tio laborare.* Quieſcere vbi volebat.] *Bono verbo ... . Nam ceſſat deſidioſus: Requieſcit defeſſus.* Quaſi ... ?] *Grate expreſſit ſtulti inſaniam militis, qui ante ... elligi quod ſẽtit, quã ipſe dicat. Et propriè hoc mo- ... ſtolidi, ſiue ruditer loquẽtis.* Quaſi noſtin'?] *ἀπο- ... ς, pro habes hoc? hoc eſt, quod ſupra, intelligis?* ... vbi illam expueret miſeriam.] *Vbi pro quando, ... is, & ſupra.* Expueret.] *Expuere eſt cum faſtidio ... reijcere & expellere. Nam expuere eſt extra pus ... , id eſt, foras. Nam pus eſt omnis humor corpori o- ...* . Tum me conuiuam ſolum abducebat ſibi.] ... *erat, vt qui eſſet miniſter magnarum rerum, id eſt, ... rius: voluptatum quoque regis particeps eſſet. Et ... o ſignificatiu dicatur me, & conuiuam, & ſolum, ... ucebat: nam non vocabat. Et ſibi, quaſi non propter ... vt ſibi bene eſſet. Tum me conuiuam, id eſt, cum ſa- ... ominum eſſet, cum odiſſet negotia.* Regem elegã- ... rras.] *Qui eligere ſciat, aut qui ipſe ſit eligendus.* ... icorum hominum.] *Aut qui paucis vtitur, aut ... paucis eſt, aut qui paucis placet: hoc eſt, bonis & ſa- ... us, qui ferè pauci ſunt.* Imò nullorum arbitror, ... n viuit.] *Hoc auerſus, ne miles audiat. Poteſt tamẽ ... r intelligi, maximè cum milite.* Inuidere omnes ... *Plus poteſt ad ſignificandum infinitum tempus, ... initum.* Ego non flocci pendere.] *Quod mor- ... clanculum, vel quod inuiderent. Conuiuam ſolum ... bat: vt, ſolam nam perfidus ille Te colere. Signi-*

ficat autem ſæpiuſcule factũ. Illi inuidere miſerè.] *ſer enim eſt cuius animæ miſeria ineſt.* Verũ vnus.] *priè vnus. nam vnus ex multis dicitur. Et mirè eſt, nullius ponderis repetitio ad inertiam loquentis expi dam. nam poſtquam dixit, Inuidere omnes mihi: repet inuidere miſerè. Quin & impenſe & miſere idem ſig cant, & mox tamen ſine vllo actu addidit. Verum vni men impenſè. Aut plus eſt miſerè quàm impenſè* Ele tis quem Indicis prefecerat.] *Et hoc ſtulte, cum h dignitatem ſumit, & ſic pronunciat vt magna eſſe p ctura videatur hæc ipſa & hoc à ſtolido milite ſic pr tur, tanquam magnum hominem velit eſſe qui ſibi in ret. Et Indicis* αὐτὸς αὐτὲ ... *Maurorum qui c tiores ſunt.* Is vbi moleſtus magis eſt] *More ſuo addidit, ne diceret moleſtior.* Quæſo inquam Str. *Strato nomen accommodatum militiæ.* Eone es fer *Cauſale eſt, Ideóne ſignificans.* Quia habes imperiu belluas?] *Mire extulit imperium in belluas. Sic Verg Illa ſe iactet in aula Aeolus, & clauſo ventorum ca regnet.* Pulchrè me hercle dictum.] *Immodica l tione vertit etiam ſi quid facete dictum eſt, ſufficere pulchrè, quod eſt ſapienter. Quod & iugularas hom pulchrè tangit militem, iugularas dicendo, non occi quaſi gladio, non verbo vſus ſit.* Mutus illico.] *Ta ſtultum eſt, quam ſi diceret ſtatim nihil. Rectè auten ret, Ex illo mutus fuit. Tale eſt & illud, Tacere ſe Quid ni eſſet? Hoc eſt, vt poſſet eſſe, iugularas.* Hom perditum?] *Deeſt ò, vt ſit, ò hominem perditum. ſed ius ſonat, maioris enim ſtuporis eſt hoc modo pron tum, Hominem perditum.* Miſerumque, & illum legum.] *Vide quantum addiderit, qui non homin pliciter, ſed perditum, & miſerum illum: nec malu ſacrilegum dixerit.* Tetigerim.] *Luſerim, fatigaueri tangere, cum multa, tum etiam hoc ſignificat.* Nunq ſed narra obſecro. *Callidè paraſitus intelligit ad interrogatũ, vt audire poſtulet.* Plus milies audiu παραβολὴ *aut ſuperſtitura, * vt æquatur, aut ſubiat tãtũ nõ milies cõuenit ſtultũ eundẽ & immemorẽ eſſ & intelligentia eſt* Forte habui ſcortum.] *Vide qu modum miles, dum multa ad dictum ſuũ peruenire*

iterim quam contemptus ſi. atque deriſus. Abdomen ...ore fœminarum patiens iniuriæ coitus, ſcortum di... ideo. quia ſcorta ſunt d...acoria. A parte ergo ſiti... rices ſcorta dicuntur, vel ... σκαίρειν, quod ... ace ... tre intell'gitur: quod illæ faciunt ſaltando aſſidue: ...tius criſſando, vt Lucret. ait, ob eam cauſam, vt con...rem Venerem exhibeant viris: aut ſibi abigant con..., quod in vul...m fœminæ in ipſo coitu non ſe mo... *incidit.* Lepus tute es, & pulpamentum quæ- *Lepus pro infamia multa ponitur, vel quod magis à ...ori parte hoc eſt armis, pulpamentum de ſe præbeat, ... conuiuio carpitur appoſitus: vt Horatius ait, Fœ... lepo...is ſapiens ſectabitur armos. Vel quod venantur ... & perſectantur canes, quos pro amatoribus ἀλληγο... intell'gimus, vt ipſe Terentius ait, Ceruam videre ..., ſectari canes. Vel quod illum ſic fugiant omnes, ...tuat vt hunc libido effœminata. Vel quod à Phyſicis ...r incerti ſexus, ac eſſe modo mas, modo fœmina.* Le... ...ute es & pulpamentum quæris.] *Quod in te ha... ...ic quæris in altero, & eſt τρόπος ἀλληγορία.* Ha ha *Paraſitus hic interiectionem riſus addidit, quo ma...nc primum hoc audiſſe credatur.* Quid eſt?] *Hæc in...tatio geſtum vultumque continet cuiusdam alacris, ...ti quod laudandus ſit.* Facete.] *Facetus eſt qui facit ...s quod vult.* Lepide.] *Lepidus, qui politus eſt vt λε... leſt lamina.* Laute.] *Lautus, qui mundus & ſplen... eſt.* Tuúmne obſecro hoc dictum erat?] *Et dicta ...uerbia, & adagiones, quod rem agant, facetis homi... aſſcribuntur: & hoc laudis genus eſt, ad potiores re... quod alter probatur dixiſſe.* Vetus credidi.] *Quia ...t vetera magna ſunt.* Sæpe.] *Non ex ipſo. nam eſſet ...trium ſuperiori.* Meum eſt.] *Non ſenſu tantummo...ed verbis quoque ipſis agreſte eſt, quod nunc dicit, ...n eſt.* Dolet dictum imprudenti adoleſcenti & ...o.] *Deeſt mihi: vt ſit, dolet mihi. Et dictum, partici... eſt, id eſt quod dixiſti, addidit enim paraſitus, quo ...us ſit dictum, commiſerationem eius, in quem di... eſt, vtpote imprudentem adoleſcentem, & liberum. ...nim homines ſtultos malos videri velle. Et vide pa...m in iiſdem verſari, cum ait ſupra iugularas, hic,*

Dolet dictum imprudenti.] *Scilicet qui minim*
deret tali ſe percuti poſſe conuitio, aut cum tali vi
rem futuram, & ſic laudat militem, vt miſeration
*dignus ſit adoleſcens. Tam feſtiuè * vt etiam miſerei*
micorum vacet. Aute dij perdant.] *Noue, inquit,*
meno non ipſi, ſed de ipſo loquitur, non audiente eo è
ξῶς. Parmeno hic malè facit. at te dij perdant, inquit*
ſu omnes qui a deſant emoriri.] *Diſciplina eſt co*
vt ſtultas ſententias, ita etiã vitioſa verba, adſcribere
culis imperitiſque perſonis, vt Paulus, Latronibus e
numerem ſtipendium, inquit ex perſona militis. Itaq
emoriri dixit. At vero Atticus adoleſcens in hæc, At
ri cupio. Vide igitur poetam pro loco ac tempore ſcire
dicat. Metuebant omnes iam me.] *Ne cui dicerei*
pus tute es, & pulpamentum quæris. Aut eóne es
quia habes imperium in belluas? Non iniuria.] *I*
pronuncia, quemadmodum illud ſupra, quid ni eſſet?
gon' ego me de iſtac Thaidi?] *οἰκονομία ad lite*
turam inter militem & Thaidem. Quod me eam
re ſuſpicatur?] *Quia apparet illam militi quoque*
σεπωπωμϑον oſtendiſſe, quod dixit Phædriæ. Im
magis ſuſpicionem, hæc erit cauſa reiiciendi militis. S
Monentis eſt dicere ſcin', vel ſcito. Siquando illa
tionem.] *Siquando & prima ſyllaba acui poteſt &*
aia, tamen variat ſententiam. Id vt ne fiat.] *Moa*
Non ſignificat Hæc res ſola eſt remedio.] *Si te*
cetur amare Pamphilam. Vbi nominabit.] *Et locu*
tempus ſignificat Vbi. Tu Pamphilam continuo.
magna οἰκονομία eſt, qua Terentius præparat que
modum iurgium inter Thaidem militemque & G
nem per duas partes ſerpat fabulæ. Et bene Continu
intelligat meretrix non tam Pamphilam amari, qua
vicem dari. Pamphilam cantatum prouocemus
leguntur, quia ille foris eſt, hæc intus: illum intro
mus, illam prouocemus. Hæc eſt in verbis Poetæ ger
proprietas. Tu huius contra.] *Hic contra vicem ſi*
cat Quod eam mordeat.] *Quod par. Aut ab*
Quod, quare. Siquidem me amaret, tum iſtud
duceret Gnato.] *His verſiculis perſona militis & Gna*
*continentibus * προοικονομία inducitur. quod veri*
ſi

le militem ferre poſſe anteponi ſibi Phædriam, qui
ꝛr intellexerit non amari: nam ſi hoc tollas: au. ex-
lus eſt Phædria, aut ex dolore militis in hac fabula
is tragicus. Et hoc miles, vt ſapiens, locutus eſt. Ergo
ſſe conuenit ridiculas perſonas non omnino ſtultas
rdes induci à poetis comicis. Nam nulla delectatio
omnino, qui deluditur, nihil ſapit. Stulticia autem
s quatuor modis: aut non venire in mentem quod
t: aut ſi venerit, non tenere: aut bonum conſilium
e: aut malum admittere. Vide ergo, vt hoc quod
le miles viderat, non tenuerit, totumque amiſerit.
tem idcirco interpoſuit Poeta, vt oſtenderet quid
haberet aſſentatio, per quam non modo errantes
ntur, ac præcipites eunt: verum etiam ſapientes
m, ſanique euertuntur. Quando illud quod tu
ꝺectat.] *Hac ſententia tollitur militi, quod recte*
: nec perſuadetur tamen, quod ametur ab amica.
dum te amat.] *Vel nimium, vel valde, vel iam-*
. Quod doleat.] *Hoc ad illud refertur quod ſupra*
Par pari referto, quod eam mordeat. Ne quando
u aliò conferas.] *Et hic locum pro perſona po-*
ne diceret, ad aliam. At mihi iſtuc non in men-
nerat.] *Sic pronunciandum eſt, quaſi militi mon-*
ile videatur, ſapiens dictum alij prius veniſſe in
ı, quam ſibi. Ridiculum.] *Vel hominem: vel di-*
gnificamus. Cæterum hoc tute melius quanto
ſſes Thraſo?] *Scilicet ſi cogitaſſes.*

ACTVS III. SCENA II.

IS. THRASO. PARMENO. GNATO.
PYTHIAS, *ancilla.*

re vocem viſa ſum modo militis:
ue eccum: ſalue mi Thraſo. TH. ô Thais mea,
ſuauium. quid agitur? ecquid nos amas
cina iſtac? P. quam venuſtè? quod dedit
ium aduenięns? TH. plurimum merito tuo.
imus ergo ad cœnam: quid ſtas? PA. hem
:um, (ror.
ninc hunc natum dicas. TH. vbi vis non mo-
libo, atque adſimulabo, quaſi nunc exeam.

In quid eliditur d.

Itaráne Thais quopiam es? TH. hem Parmeno
Bene feciſti: hodie itura. PA. quò? THA. *quid, non vides?
PAR. Video, & me tædet. vbi vis dona adſunt t
A Phædria. TH. quid ſtamus? cur non imus hi
PA. Quæſo hercle vt liceat, pace quod fiat tua
Dare huic quæ volumus, conuenire & colloc
TH. Perpulchra credo dona, haud noſtris ſimi
PA. Res indicabit: heus iubete iſtos foras
Exire, quos iuſſi, ocyus, procede tu huc.
Ex Aethiopia eſt vſque hæc. TH. hic ſunt tres
GN. Vix. PAR. vbi tu es Dore? accede huc. hei nuchum tibi,
Quàm liberali facie, quàm ætate integra?
THA. Ita me di ament, honeſtus eſt. PAR. quid Gnato? (Tl
Nunquid habes quod contemnas? quid tu.
Tacent: ſatis laudant. fac periculum in literis
Fac in paleſtra, in muſicis: quæ liberum
Scire æquum eſt adoleſcentem, ſolertem dab
TH. Ego illum Eunuchum ſi ſiet opus vel ſob
PAR. Atque hæc qui miſit, non ſibi ſoli poſt
Te viuere, & ſua cauſa excludi cæteros:
Neque pugnas narrat, neque cicatrices ſuas
Oſtentat: neque tibi obſtat, quod quidam fa
Verum vbi moleſtum non erit, vbi tu voles,
Vbi tempus tibi erit, ſat habet, ſi tum recipitu
TH. Apparet ſeruum hunc eſſe domini paupe
Miſerique GNA. nam hercle nemo poſſet, ſat
Qui haberet qui pararet alium, hunc perpet
PAR. Tace tu, quem ego puto eſſe infra omi fimos
Homines. nam qui huic animum aſſentari ir
E flamma te petere cibum poſſe arbitror.
THR. Iámne imus? THA. hos prius introd & quæ volo
Simul imperabo, *poſtea continuò exeo.
TH. Ego hinc abeo, tu iſtam operire. PA. hau uenit
Vnà ire cum amica, imperatorem in via.

*Aliàs, poſt huc.

Quid tibi ego multa dicam? domini ſimilis es.
na hę. T. qui ! rides? G. illuc quod dixi modo,
d de Rhodio dictam in mentem venit.
nais exit. THR. abi, præcurre, vt ſint domi
omnia. GN. fiat. THA. diligenter Pythias
res, ſi Chremes huc forte aduenerit, (eſt,
s, primum vt maneat: ſi id non commodum
eat: ſi id non poterit, ad me adducito.
faciam. THA. quid? quid aliud volui dicere?
urate iſtam diligenter virginem.
adſitis facite. THRA. eamus. THA. vos me
uimini.

re vocem viſa ſum modo militis.] *Hic induci- multiplex concurſus diſſimilium perſonarum, & virtute & conſilio poetæ diſcretarum, vt confuſio facta ſermonis: ſimul etiam pro ſe cuique accom- mire repræſentatur oratio.* Audire vocem viſa odo militis.] *Omnes ſenſus viſa dicuntur, ab eo certiſſimum oculorum. Ergo viſa ſum, ſenſi, vt Viſæque canes vlulare per vmbram, Aduentante* luc mi Thraſo.] *Quia ſecum, militis: quia apud Thraſo. Eſt quædam actio cuius nomen honeſtum ut orator, philoſophus: eſt quædam cuius nomen of- eſt, vt miles, lanarius.* Meum ſuauium.] *Tria ulandi genera, Oſculum ſcilicet, Baſium, & Sua- Oſcula officiorum ſūt: Baſia, pudicorum affectuum: libidinum vel amorum.* Meum ſuauium.] *Cum tur, dixit.* Quid agitur?] *Et hoc blandimenti ge- poſt oſculum ſed duri eſt & agreſtis: infert enim, nos amas, & Ecquid, aliquantulúmne ſignificat, illa Plurimum recitat. Cicero in Catilinam, quod quid attendis? ecquid animaduertis horum ſilen-* De fidicina iſtac.] *De, propter; vt ſit, Propter fi- i. Et video non puellam, ſed fidicinam, quanti ab e dictam &, eo amatore, qui quaſi memor ſit ar- delectatur: & quia puella ſit æmula meretricis, retricum eſt fidicinam eſſe.* Quam venuſte? quod rincipium.] *Bene reprehendit Parmeno: nam in is debet obliuiſci qui dedit, & meminiſſe qui ac- eſt grauis οἰκονομία. Quàm venuſte.* Plurimum merito

merito tuo.] *Facete meretrix amorem ſuum non ad*
viciam retulit, ſed ad officium. Et cum de fidicina in
te amem, præcipuè merito tuo. Alij ſic reſpondere in
gunt, vt ipſa de fidicina gratias agat nam cum ille di
Ecquid nos amas? Illa reſpondit, Plurimum. Quo
tem de fidicina dixit ille, ſubiecit hæc merito tuo, i.
niam mereris, dando eam. Sed melius eſt, vt præter m
meritum dixeris: quanquam multi munus meritum
telligant, vt eſt illud Vergilij, Quique ſui memores
fecere merendo, id eſt, gratos ſibi reddidere muner.
Eamus ergo ad cœnam] *Decuit paraſitum de cœ*
am importunè admonere, cum quadam ἐμφάσει velu
gnæ rei. Hem alterum.] *Bene alterum, quia duo*
Hem alterum.] *Si hic reprehendatur miles, alterum*
ctum: ſi paraſitus alterum hominem. vult enim Par
& Paraſito eſſe verſutior: & debet eſſe, quum peiori
ditio is ſit. Ex homine hunc natum dicas.] *Rectè*
hendit Parmeno duos, quorum vnus beneficium T
exprobrat: alter pro beneficio cœnam oſtendit, tanqu
eam currendum ſit. nam hoc ſignificat, Quid ſtas?
ſit cauſa properandi. Vbi vis, non moror.] *Ad, E*
ad cœnam. Vbi vis, retulit ad, Quid ſtas non moror.
ſi nunc exeam.] *Mirè nunc exeam, quippe qui ia*
diem procul ſteterit. Hem alterum.] *Alterum n*
ſpectiuè ſed abſolutè, ac ſi dixiſſet, aliud dictum
terum ſtultum. Iturane Thais quopiam es?] *Vt*
ritur Thais animum, fingit neſcire quo eat. Hem
meno.] *Vide deprehenſam meretricem velle bland*
tis ſatisfacere Parmenoni. Benè feciſti.] *Quid b*
cit Parmeno? an quaſi perturbata hæc loquitur, eti
nihilo blandiens, vtpote meretrix & faceta? an qu
lulerit continuo? Hodie.] *Dulciter additum hodie*
ſecum exceptione, quo ſe ſignificat non perpetuo obſe
turam militi, & vt quæ promiſerit, biduum tantu
futurum Phædriam. Qui 1? hunc non vides?]
xerit ... ... , lædit præſentem: ſi amicum, lædit
menonem. mirè igitur pronomen inuenit. Videc
n... tædet.] *Opportunè Parmeno fatetur odium*
tis, vt retundat ab eo amorem Thaidis. Vbi vis
na adſunt tibi.] *Nihil potuit exitioſius militi conti*

vt continuo riualis mitteret munus, & poſterior, & ipſo. Dona adſunt tibi à Phædria.] *Quum illa onomine celauerit nomen militis, ex arte Parmeno nciauit à Phædria.* Quid ſtamus?] *Quid ſtamus, am refertur.* Cur non imus hinc?] *Vbi ſeruus eſt Parmeno. Quid ſtamus?] His verbis miles indolere ſe indicat* Pace quod fiat tua.] *pace aut, aut voluntate: & deeſt Cum. & ſic loquutus eſt, bellum his verbis omnibus indixerit, Pace quod fiat* Dare huic quæ volumus, conuenire & collo- *Proprie: quia pax, datio, deditio, conuentio, collo- militia verba ſunt: & inuidioſe ſic ait, quaſi per eum cipere liceat dona Thaidem. Et ſic pronunciandum, iudiatur Vel: vt ſit vel dare, vel conuenire, & collo- inter hoſtes ſolet. Salluſt. Quo pacto in conuentione eſtitiſſet. & alibi, Cuius ad verba voluntate, collo- ilitib. permiſſo. corruptio facta paucorum, & exei- yllæ datus eſt.* Conuenire & colloqui.] *Sic pro- ndum eſt, vt quaſi dicat, Liceat per te miles, quod nter hoſtes, & in bello licet.* Dare huic quæ vo- s.] *Hæc ſingula, cum inuidia pronuncianda ſunt.* lchra credo dona.] *εἰρωνεία de fiducia pulchræ s.* Noſtris ſimilia.] *Et his ſimilia, & horum ſimi- imus.* Res indicabit.] *Scit Eunuchi nomen poſſe ini: & ideo videri vult potius, quàm ſperari mune- i. Chæream.* Iubete iſtos foras exire, quos iuſſi .] *Cum fiducia & alto vultu pronunciat: & feſti- occupet miles prius abire, quàm videat: & eſt ordo, xire.* Procede tu huc.] *Bene procede dixit, non ac- ut veni: vt appareat dignitas in inceſſu. Et callide ab ri incipit munere, hoc eſt, à puella ad Chæream ven- ſimul vt a vero mancipio incipiens, ad falſum ſine one tranſiret.* Ex AEthiopia eſt vſq; hæc.] *Quod cupiebat, nam ſupra, Nonne vbi dixti cupere te ex opia ancillulam? Vſque additum, vt longinquitas aretur. & hoc eſt quod facit, Munus noſtrum or- erbis, quod poteris.* Hic ſunt tres minæ.] *Callide ad precium reuocauit, vt ad auaritiam conuerte- retricem, ne officio donantis, & gratia leniretur. & n dixit, tribus minis valet, ſed hic ſunt tres minæ.*

quaſi iam vendenda ſit. Ex Aethiopia eſt vſque.] *ſtendit quid ſit ex Aethiopia, addendo Vſque, vt ex lo quitate dignitas muneris cõderetur. & quid erit ia minis in colore, quando ipſe dicere gloriatur vnde ſ mire ab inferiore cœpit, vt αὔξησιν doni faceret in Ch & turpi præcedente lenocinium compara tur ſecutur chro. Vſque modo aduerbium de loco eſt: vt, Siculo p xit ab vſq; Pachynno.* Vix.] *Vix aut difficile ſignific. non, vt ſit nec hoc, Luc. Carcer vix carcere dignus.* Ves Dore?] *Tanquam quærat eum, vt nomen indice audito, magis diſſimulet Chæream.* Accede huc.] *eo dicitur, quo debuit dicere, & dicto æmulorum læ confidentia deſtitutus, velut in eo duntaxat cõſpectu reæ confidens.* Hem Eunuchum tibi.] *Mire poſtq xit, Eunuchum velle dixti te, quia ſolæ vtuntur his næ: Reperi.* Quàm liberali facie.] *Non narratiu dat, ſed per interrogationem, quæ maior fiducia eſt.* Q ætate integra.] *id eſt, qua florent puberes. Vt Vergi que integer æui Aſcanius.* Ita me dij ament.] *In ideo, vt non amore Phædriæ ſed veritate cogi ad la dum videatur coram mil te.* Honeſtus.] *Pulcher. V Et lætos oculis afflarat honores.* Honeſtus.] *Hic ſ dit. quod in ancilla prætermiſit, quia Aethiopiſſa h dici non potuit.* Nunquid habes.] *Habes pro inu* Quod contemnas?] *Plus eſt contemnas, quàm vi res, & deeſt, In hoc: vt ſit, Nunquid habes quod in ho temnas?* Tacent, ſatis laudant.] *Taciturnitas, conſ nis genus eſt, præſertim cõtra aduerſarij interrogatio Ideo tacere hoc, vel quaſi laudis argumentum eſt, qu pra tacere vituperauit: ideo & ipſe ſic ait, Quid t Gnato? Nunquid habes quod contemnas?* Tacent, laudant.] *Et, Quid tu Thraſo? Quia ſupra contemp puellam.* Fac periculum in literis, fac in paleſtr muſicis.] *Si totum ſingulariter diceret, eſſet ὀργανι τον Litera, paleſtra, muſica.* Quæ liberos ſcire æqu eſt.] *Quondam liberi pueri his artibus erudiebantu eſt figura ἐλλειψις, deeſt enim His.* Solertem.] *i. a tum. Verũ hoc ſolertem? vt Horat. Docte ſermones vtri linguæ: An aſſumendum eſt His extrinſecus?* Solerte *Deeſt His. Solers, quaſi totus ex arte conſiſtens, vt ὁ*

a

uod latinis verbis, quaſi ſolus in arte ſit. Huic iners *nm. nam ſolers, quaſi ὅλ. & ἀρετῇ dictus, ὅλον ſolis,* , *& ὑς ſus dicimus.* Ego illum Eunuchũ ſi ſiet el ſobrius.] *Hoc vt militare eſt, ita importunum Thaide: extra quam miles, ſi ſaperet nihil amato- mplare debuit. Sed & hoc accedit ad eius odium: nam quod iam in ſuſpicione eſt amicæ ſuæ, quod magis diligat. Et hoc mire, quod Nemo prior Eu- eſſe Chæream quàm miles credidit: adeo ſtultus mine ipſo appellauit. Sed ſtatim ſtulte miles, pri- em conuicium ipſe Eunucho facit, in quo poteſt re amicam, deinde atteſtatur hoc dicto pulchritu- uius muneris. Quid igitur proficit? Satis autem eſt, ſi cogitas Chæream eſſe, qui hæc de ſe audiat, cogatur.* Vel ſobrius.] *Honeſta ἔκλειψις, pro- ieris præſentiam, vt Verg. Nouimus & qui te. Et autontimorumenon, Qui ſe vidente amicam pa- am. Hoc tamen miles coactus à Parmenone dicit, rehenſus eſt tacuiſſe.* Atq; hæc qui miſit.] *Id eſt nera. hoc enim, Hæc ſignificat.* Non ſoli ſibi po- *Hoc eſt, iſtum æmulum quod potes, ab ipſa pellito.* ſa excludi cæteros.] *Nihil potuit dici inuidio- n enim dixit Phædriam, ſed cæteros, quaſi futuri r fuiſſent, niſi metueretur exemplum Phædriæ.* pugnas narrat.] *Deſcriptio militis, tantum ex- nine.* Neq; cicatrices.] *Inſigne fœditatis. Nam retricem quid aliud cicatrices valent? Nam cica- ſemper glorioſæ ſint, non tamen etiam apud me- quibus poſt preciũ forma placet: vt Salluſt. quoq; Hæc ſunt virtutis inſignia: dehoneſtamento tamen ri maximè lætabatur.* Neq; tibi obſtat.] *Qui à t amatores tuos.* Quod quidam facit.] *Quidã m & figuratum & aptum ſententia eſt, & con- indicat hoc verbum.* Vbi moleſtum nõ erit.] *iora retulit quod nunc dicit, ſcilicet ad Non ſibi lat te viuere, & ſua cauſa excludi cæteros, neque narrat, &c. Vbi moleſtum non erit, vbi tu voles: tibi obſtat. Vbi tempus tibi erit. Et mirè occupat meretricis, quum illam huius impulſu inanem icquid durè fecit excludendo Phædriam. Hic ig-*

tur qui ſcit pcepta de beneficiis æſtimãdis, intelligit rie in vtrãq; partem dicta oĩa. Verũ vbi moleſtũ. *tibi moleſtũ, an aliis: ſed aliis, qa illaturus eſt.* Vbi tibi erit.] *Non amatori. Et vbi tu voles: nõ vt nunc lite pateris.* Vbi tempus tibi erit, ſat habet ſi tun pitur.] *His dictis & militẽ repulit ab animo meretr commendauit adoleſcentem, & perfecit, ne iniuria tur apud Thaidem quod ſponte ſuſceperit Phædria* paret ſeruum hunc domini eſſe pauperis.] *Tr enim ſunt ſerui pauperum, & ob hoc ipſum nequio hoc melius erat, quamuis illud aliter paraſitus e* Dñi pauperis Miſeriq;] *bene additum Miſeri, q continuo pauper etiã miſer eſt.* Nam hercle nem ſet.] *Secundum illud, Ait aio: approbat paraſiti miles dixit. & eſt ordo Nam hercle ſatis ſcio nem hunc perpeti, qui haberet, qui pararet alium ſeruu* hercle nemo poſſet.] *Aliã cauſam ſubtiliorem paraſitus, quanquã dixerat miles.* Qui haberet c raret.] *Prius Qui, pronomen: ſequens aduerbium.* ego eſſe puto infra omnes infimos homines. *tum dixit, infra infimos omnes homines nam hac ſe vult illum hominem ſeruis etiam eſſe peiorem: quia nus, homo. vt in Phormione, Seruum hominem ca vare leges non ſinunt.* Qui huic animum aſſent duxeris.] *Proprie: nam animus inducitur aduer iectas difficultates.* E flãma te petere cibum po bitror.] *Vnde ſine damno aut malo nihil poteſt a* E flamma.] *Hoc intelligit, non ex foco, ſed ex med vel incendio flammæ. Nam antiquum verbum eſt cibum è flamma, mordetq; vtrumq; ſimul: vt neſcia peius vituperauit, huiúſne famem, aut illius imi vel voraginem. Et ſimul vide conuicium redditu coniectum eſt, id eſt, de paupertate & egeſtate.* imus?] *Odium Parmenonis, & ſtomachum militis dicat feſtinatio. & Iam increpatio moræ eſt.* Poſt continuo exeo.] *Legitur & poſtea, & poſt, vt pro poſtea * quomodo pro poſtremo poſt.* Ego hi eo.] *Conſequens erat vt offenderetur miles, tam a ter riualis munus ſuſcipiente meretrice.* Vnà ire c mica, imperatorem in via.] *Vide* περιεργασία

tis inter Thaidem & militem. Cum amica.] *Mimicã dixit, nõ meretricem.* Imperatorem in via.] *te in militem: quasi ipſe ſit, ſub quo eſt, & hic ſeruat no quod ſibi mãdatum eſt. Et iſtum æmulum quod ab ea pellito. Et bene mutat nomina, hinc ad bonone ad inuidiam. Hanc non meretricem, ſed amicam nunc non militem, ſed imperatorem.* Quid tibi ego dicam?] *Non habuit aliud miles ſtultius: & redit quæ ſupra dixit, domini pauperis miſeriq;* domilis es.] *Ineptus ſolus, in quo ſeruus iniuriæ vice, comparatur.* Quid rides?] *Et hoc eo vultu dicitaſi ſibi conſcius ſit miles facetè dicti continui, nam id neſciat cauſam riſus, eo interrogat quid riſerit: vt denuo laudetur.* Et illud de Rhodio dictũ.] *illud, Eorum ingenia admiror ſimul. Et huic vt fit amicior: ideo facilius ab amica quàm à paraſitibitur.* Abi, præcurre, vt ſint domi parata o- *Non dixit quæ: quia intelligitur.* Fiat.] *Faciam, diceret ſeruus. Liber verò ſiat: tanquam & ipſe iui. Domi vt ſint parata omnia,* ἔκλειψις ἠθική, *in vultu ſignificatur, quàm verbis.* Si Chremes te ad me venerit] *ἀφορμὴ ad litem futuram, & fabulæ. Et hoc non audit miles: nam ſi audiret nieretur.* Ad me adducito.] *Modo vbi ſum ſigni*uid? quid aliud volui dicere?] *Pro quid aliud, illud Ciceronis, Quem, quemnam? recte admones, um eſſe dicebant.* Curate diligenter iſtam vir-] *Hæc res eſt quæ faciet virginem claudi, in lecturi & obdormire.* Curate iſtam diligenter vir-] *Ridiculum cum contra euenturum ſit.* Vos me ni.] *κωφὰ πρόσωπα ſunt puellæ quæ ſequuntur.*

CTVS III. SCENA III.

CHREMES. PYTHIAS.

ſto quanto magis magiſque cogito, Sen. Iamb.
rum dabit hæc Thais mihi magnũ malum.
ideo ab ea aſtute labefactarier.
ı cùm primum iuſſit me ad ſe accerſier.
quis, quid tibi cum illa? ne noram quidem.)
i, cauſam vt ibi manerem repperit.

Ait rem diuinam feciſſe ſeſe, & rem ſeriam
Velle agere mecum. iam tum erat ſuſpicio
Dolo malo hæc fieri omnia: ipſa accumbere
Mecum: mihi ſeſe dare: ſermonem quærere.
Vbi friget, huc euaſit, quam pridem pater
Mihi & mater mortui eſſent: dico iam diu.
Rus Sunij ecquod habeam, & quàm longe à m
Credo ei placere hoc: ſperat ſe à me auellere.
Poſtremo, ecqua inde parua periſſet ſoror,
Ecquis cum ea vnà: quid habuiſſet, cum perii
Ecquis eam poſſet noſcere: hæc cur quæritet:
Niſi illa fortè, quæ olim periit paruula
Soror, hanc ſe intendit eſſe, vt eſt audacia.
Verum ea ſi viuit, annos nata eſt ſedecim,
Non maior: Thais, ego quàm ſum, maiuſcul
Miſit porrò orare vt venirem ſeriò:
Aut dicat quid volt, aut moleſta ne ſiet:
Non hercle veniã tertio: heus heus. PY. hic q
CH. Ego ſum Chremes. PY. ô capitulũ lepid
CH. Dico ego mihi inſidias fieri. PY. Thais m
Te orabat opere, vt cras redires. CH. rus eo.
PY. Fac amabo. CH. non poſſum inquam. P
pud nos hic mane,
Dum redeat ipſa. CH. nihil minus. PY. cur, m
CH. Malã in rem abis hinc? P. ſi iſtuc ita certũ
Amabo, vt illinc tranſeas, vbi illa eſt. CH. eo
PY. Abi Dorias, cito hunc deduce ad milite

PRofectò quanto magis magiſq; cogito.] *...ſona apud Menandrum, adoleſcentis ruſtici eſ... conſequens oratio eſt: ſed conceditur ſecum lo... multa tranſcendere, quæ taciti intelligunt. eſt e... grum hoc modo: Profectò quanto magis magiſq... nimirum intelligo vel inuenio, quod dabit hæc T... magnum malum. Poteſt autem Nimirum & p... matione accipi. vt nihil deſit: vt ſit nimirum, ſi... pro certo.* Nimirum, dabit hæc Thais mihi m... *Solue nimirum & fac, non eſt mirum. & ſtatim... erit per κοινότητα tota ſententia, quaſi dixerit ni... rum: & ſubdiſtinctione interpoſita mox intuler...*

*Thais mihi magnum malum: nam ni,ne ſignificat : &
non. Ni pro ne. Vergil. Læti diſcrimine paruo , Ne te-
t. Ne pro non. Plautus, Ne vult inquit,pro non vult.*
itum dabit hæc Thais mihi magnum malum.] *erbis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorem
tricis,quãuis inuitum,& adhuc retinentem mentem.*
et quis, quid tibi cũ illa?] *Prius intulit quàm in-
ganit.* Vt ibi manerem.] *Manerem modo, non dor-
n,ſed remanerem ſignificat.* Et rem ſeriam velle a-
mecum.] *Scilicet quæ non poſſet nunc agi,cum ope-
. An rem ſeriam magis agendam tunc putabat , cùm
iuinam feciſſet?* Dolo malo omnia hæc fieri.] *à lædendo dictus eſt,id eſt,à dolãdo,id eſt,minuen-
ĩ & δόλος Græcè, læſio dicitur,& dolones tela quæ-
ellica : & dolare fabri,lignũ eſt aſcia cædere. Quod
addidit malo: aut ἀρχαϊσμὸς eſt,quia ſic in duode-
bulis à veteribus ſcriptum eſt : aut ἐπίθετον doli eſt
uum, aut diaſtole eſt, quia eſt & bonus,quo à me-
us falli ægros,non tamen decipi; Lucretius poeta te-
.* Accumbere mecum.] *Mecum, penes me ſignifi-*
ihi dare ſeſe.] *Non poteſt magis ſignificari profu-
lantia.* Sermonem quærere.] *Sermonem quæri-
uando non ſolum quod dicamus quærimus,verum-
quomodo alter nobis reſpondeat,& obloquatur:pu-
deficientibus ſermocinandi cauſis , quota ſit hora:
r recte quis valuerit , percunctamur.* Quam pri-
ater mihi & mater mortui eſſent.] *Hoc propter
puellæ inquiſitum eſt.* Huc euaſit.] *Tanquã im-
er contenderit ad hanc inquiſitionem.* Iamdiu.]
m. Et quàm longè à mari.] *Hoc ideo meretrix
uit,vt ſciret virum rapina prædonibus fuiſſet,quip
editerraneum locum , qui acceſſius eſſe potuit pira-
tamen non abhorret à ſuſpicione huius meretricis,
r ſcire vellet cuius precij fundum habeat Chremes,
quàm amœnum,vel quàm maritimum.* Sperat ſe
uellere.] *Bono vſus eſt verbo auellere,tanquam à
citer retinente.* Quid habuiſſet, cum periit.] *o quando, aut cum periret.* Hæc cur quærit.] *In
vultu id quod reſtat oſtenditur ... neſcio*
e intendit eſſe.] *Propriè intendere eſt ...*

Aduerſarium iacere. Maiuſcula eſt.] *Diminutiuè vt oſtenderet vtrãq; eſſe primæuam.* Miſit porrò or *Porro pro poſtea.* Vt venirem ſerio.] *Vtrum, vt ve ſerio, an orare ſerio?* Aut dicat quid vult.] *Pro qu lit. in Hecyra, Ac viae quàm immeritò ægritudo ha tur mihi abs te Soſtrata.* Aut moleſta ne ſiet.] *A moraliter (nam cui hoc imperat?) aut cum quo ho* Heus heus, hic quis eſt?] *Hæc ſeparatim pronunc ſunt. nam apparet inter hæc verba pulſatam ianuan ſonare.* Ego ſum Chremes.] *Vide quantum diſtet, ria ſit huius ruſticitas, Ego ſum Chremes: à faceta me cis diſciplina.* O capitulum lepidiſſimum!] *Nam cum eſſe ſtatim magis apparebit, vbi dixerit, Rus e* Dico ego mihi inſidias fieri.] *Blandimentum ri inſidias putat.* Rus eo.] *Pro potiore negocio rus poſ. maior negatio eſt, quàm ſi diceret, Non huc venio. N ſum inquam, Plus eſt quàm nolo.* Dum redeat i *Ipſa vel domina, vel ipſa, de qua agitur.* Nihil mi *Deeſt faciam.* Malam rem hinc abis.] *Hoc adue ter dixit: quemadmodum dicimus domum ibis. Et a illum manu tactum eſſe qui ſic iraſcitur. quia di thias, Cur mi Chremes, quaſi dicat, Cur meus? Sic in tus adoleſcens. nam ab eo quod eſt meus, vocatiuus cit.* Amabo vt illuc tranſeas vbi illa eſt.] *Vide r ocioſum, quod omnia prætenta ſunt potius, quàm portuna fieret, vt ad militis domum Chremes deduc neq; enim hoc conueniebat perſonæ Bachidis: quoni inſacetum & præter vſum, aut importunũ, ideo ho Doriæ præcepit.* Vt illuc tranſeas vbi illa eſt.] *V tiem viam demonſtraret, non eas, ſed tranſeas dixit.* bo.] *interiectio eſt amantis: ſic verbum ſonat.*

ACTVS III. SCENA IV

ANTIPHO *Adoleſcens.*

Iamb. tetramet.

HEri aliquot adoleſcentuli coimus in Piræo
In hũc diẽ vt de ſymbolis eſſemus: Chære
Præfecimus: dati annuli, locus, tẽpus conſtitu
Preteriit tẽpus: quo in loco dictũ eſt, parati nil
Homo ipſe nuſquam: neque ſcio quid dican
quid conicctem.

: mihi hoc negoti cæteri dedere, vt illum quæ-
n:
: adeo viſam ſi domi eſt: quiſnam hinc à Thai-
exit?
an non eſt? ipſus eſt: quid hoc hominis? quis
ornatus eſt?
illud mali eſt? nequeo ſatis mirari, neque con-
:re.
uicquid eſt, procul hinc libet prius quid ſit
çitari.

i aliquot adoleſcentuli coimus in Piræo.] *In
: proloquio inſinuatio perſonæ eius eſt, cui narratu-
Chærea, quæ à ſe poſt ſcenam facta ſunt. Fit autem
uli cauſa, vt ſpectator aurib. accipiat, quod ſubijce-
is Poeta non potuit.* Coimus.] *Coimus, Conſenſi-
pepigimus: ne ſit ſolœciſmus. In Piræo, pro in Pi-*
eri aliquot adoleſcentuli.] *Bene inuenta perſona
narret Chærea: ne vnus diu loquatur: vt apud Me-
i.* Vt de ſymbolis eſſemus.] *Plautus in Menæch-
inore nunquam fui diſpendio. Sed melius eſſemus,
ta e litera.* Præfecimus.] *id eſt, συμποσίαρχον fe-*
Dati annuli.] *Nihil interim de ſcorto: apparet enim
eſſe.* Præterijt tempus.] *Quia tempus conſtitu-*
. Quo in loco.] *Quia locus conſtitutus eſt.* Homo
Quia Chæream ei præfecimus. Cæteri dedere.]
exceptis me atque illo. Quis nam hinc à Thaide
*auſa ſciſcitandi eſt admiratio de habitu commuta-
ix agnitus Chærea.* Quid hoc hominis eſt?] *Vide
am narrationem poſſit audire, qui nondum a-
rrat, & iam affectus pendet.* Is eſt an non? i-
t. *Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habi-
te ornatu fallere, qui ab Antiphone vix agnoſci-*
uid hoc hominis eſt.] *Quod à Thaide ephebus*

s hic ornatus?] *Quia Eunuchi veſte indutus eſt.*
llud mali eſt?] *Quod timidus egreditur.* Quid
citari.] *Sciſcitari eſt occulta magis & ſecretiora* *
*, ac velle cognoſcere, vt Suſpenſi Eurypilum cita-
tcula Phœbi Mittimus.*

ACTVS III. SCENA V.

CHAEREA. ANTIPHO.

Troch. tet. cat. NVnquis hic eſt? nemo eſt. nunquis hic me ſe[illegible] tur? nemo homo eſt.
Iámne erumpere hoc licet mihi gaudium? pr[illegible] piter,
Iamb. tet. catal. Nunc eſt profecto, interfici cum perpeti me poſ[illegible]
Ne hoc gaudiũ contaminet vita ægritudine ali[illegible]
Octon. acat. al. quiq; iã. Sed neminem me curioſum interuenire nunc [illegible]
Qui me ſequatur:* quoquò eam rogitando o[illegible] dat, enecet,
Quid geſtiam, aut quid lætus ſim: quò pergam [illegible] de emergam: vbi ſiem
Veſtitum hunc nactus: quid mihi quæram: [illegible] ſim, an' ne inſaniam?
Catalect. A. Adibo, atque ab eo gratiam hanc, quam [illegible] velle, inibo.
Chærea, quid eſt quod ſic geſtis? quid'ue ſibi [illegible] ſtitus quærit?
Quid eſt quod lætus ſis? quid tibi vis? ſatin' [illegible] quid me
Aſpectas? quid taces? CH. ô feſtus dies ho[illegible] amice
Salue: nemo omnium eſt quem ego magis nu[illegible] perem videre quàm te.
Acatalect. AN. Narra iſtuc quæſo quid ſiet CH. Imò ego [illegible] ſecro hercle vt audias.
Troch. tetra. catalect. Noſtín' hanc, quam amat frater? AN. noui, [illegible] opinor Thaidem.
Iamb. acat. CH. Iſtam ipſam. AN. ſic commemineram. CH [illegible] dam hodie eſt ei dono data
Virgo: quid ego eius tibi nunc faciem præ[illegible] aut laudem Antipho: (ctato[illegible]
Cum ipſum me noris quam elegans formaru[illegible]
In hac commotus ſum. AN. ain' tu? CH. prim[illegible] ces, ſcio, ſi videris.
Quid multa verba? amare cœpi: fortè fortun[illegible]
* Erat quidam Eunuchus, quem mercatus [illegible] frater Thaidi:

* E pertinet ad verſum præcedentẽ.

ue is deductus etiam tum ad eam: ſubmonuit
ıe Parmeno
eruus, quod ego arripui. AN. quid id eſt? CH. ta-
tus citius audies.
eſtem cum eo mutem, & pro illo iubeam me
uc ducier.
Pro Eunuchon'? CH. ſic eſt. AN. quid'nam ex ea
tandem vt caperes commodi?
Rogas? viderem, audirem, eſſem vnà qua cum
ıpiebam Antipho.
ı parua cauſſa, aut parua ratio eſt? traditus
m mulieri.
lico vbi me accepit, læta verò ad ſe abducit
ımum.
ımendat virginem. AN. cui? tibíne? CH. mihi. AN.
tis tuto tamen.
Edicit, ne vir quiſquam ad eam adeat: & mihi,
: abſcedam, imperat.
teriore parte vt maneam ſolus cũ ſola: adnuo,
am intuens modeſte. AN. miſer. CH. ego inquit
l cœnam hinc eo.
ucit ſecum ancillas: paucæ quæ circum illam
ſent, manent
ıitiæ puellæ: continuo hæc adornant, vt lauet: Troch. catal.
ortor properent: dum apparatur, virgo in Iamb. tetrã.
ınclaui ſedet,
ıectans tabulam quandam pictam, * vbi inerat al. ibi.
ıctura hæc, Iouem
ı pacto Danae miſiſſe aiunt quondam in gre-
ıium imbrem aureum.
met quoque ıd ſpectare cœpi: & quia conſi-
ıilem luſerat
olim ille ludum, impendio magis animus gau-
ebat mihi,
ım ſeſe in hominem conuertiſſe, atque per alie-
as tegulas
ııſſe * clanculum per impluuium fucum factum * Niſi legas
ıulieri. clam, ne utrũ
quem deum? qui templa cœli ſumma ſonitu non conſtat.
oncutit,

Ego hoc homuncio non facerem? ego illud ver[...]
feci ac lubens.

Catalect. Dum hæc mecum reputo, accerſitur lauatum i[...]

Troch. Cata. ea virgo,

Iamb. catal. It, lauit, redit, deinde illam in lecto illæ colloca[...]

Sto expectans, ſi quid mihi imperent: venit [...]
Heus tu, inquit, Dore,

Cape hoc flabellum, & ventulum huic ſic f[...]
dum lauamur.

Vbi nos lauerimus, ſi voles lauato: accipio triſt[...]

AN. Tum equidem iſtuc os tuum impudens v[...]
nimium vellem:

Qui eſſet ſtatus, flabellum tenere te aſinum tan[...]

CH. Vix elocuta eſt hoc, foras ſimul omnes [...]
ruunt ſe.

Abeunt lauatum: perſtrepunt, ita vt fit, domi[...]
abſunt.

Interea ſomnus virginem opprimit: ego lim[...]
ſpecto

Sic per flabellum clanculum, & ſimul alia cir[...]
ſpecto,

Satin' explorata ſint: video eſſe, peſſulum [...]
obdo.

AN. quid tum? CH. quid tum fatue? AN. fateor.
an ego occaſionem

Mihi oſtentatam, tam breuem, tam optatam, [...]
inſperatam,

Amitterem? tum pol ego is eſſem verè, qui aſſ[...]
labar.

AN. Sane hercle vt dicis: ſed interim de ſymb[...]
quid actum eſt?

CH. Paratum eſt. AN. frugi es: vbi? domin'? CH.
apud Liberum Diſcum.

AN. Perlonge eſt: ſed tanto ocyus properemus: [...]
ta veſtem.

CH. Vbi mutem? perij, nam domo exulo; nunc [...]
tuo fratrem,

Ne intus ſit? porro autem, pater ne rure redierit[...]

AN. Eamus ad me: ibi proximum eſt vbi mutes. [...]
recte dicis.

s:& de iſtac ſimul,quo pacto porro poſſim
,conſilium volo capere vna tecum. AN. fiat,

ıquis hic eſt? nemo eſt.] *In hac ſcena, verba ge-
m vultumque indicant exeuntis: cui obuia perſona
, ſub cuius occaſione ſpectatoribus geſta narrabun-*
ınquis hic eſt? nemo eſt. Nunquis hinc me ſe-
?] *Duo metuit, ne quis obuius comprehenſor occur-
ne quis ſui perſecutor exiſtat.* Iámne erumpere
et mihi gaudium?] *Erumpere quaſi actiuum
ı poſuit pro neutrali: vt ſit, licétne mihi erumpere
dium? Aut erumpere quaſi exire: Mihi, pro à me.*
homo eſt.] *Quamuis per nemo, homo intelliga-
ıen addidit homo vt veteres ſolent τῷ ἀρχαϊσμῷ* E-
re.] *Vtrum me erumpere, pro emittere poſuit? An
re pro exclamare? vt erumpere vocem dicitur, qui
ıt, nam, Pro Iupiter, dicturus eſt.* Nunc eſt profe-
ıpus.] *Ordo & ſenſus hic eſt: Nunc eſt profecto
, cum perpeti me poſſum interfici. Hoc autem cur i-
rit, ſtatim ſubijcit cauſam.* Cum perpeti me poſ-
*Animaduertendum eſt quod ſi Cum, coniuncte le-
uando ſignificat: ſi ſeparatim, Dum ſignificat.* Nūc
fecto.] *Figuratè, ac coniunctè lege ſine diſiunctio-*
ıtaminet vita ægritudine aliqua.] *Mire vitæ
oſtendit: velut ipſa ſit campus, poſſeſſioque fortunæ
is variorum.* Sed neminem curioſum, &c.] *Ap-
ad intentionem futuræ narrationis dicitur.* Qui
uatur,] *Id cupit gaudens, quod triſtibus moleſtum
contra Menedemus grauatur narrare quæ dolet.*
dat.] *Odioſe inſtet, ac repetat, moleſtus & odioſus*
cet.] *ἐυφωνότερον, quam enecet.* Quid geſtiam?]
*uærens? vt ſit rogitando obtundat, & enecet quæ-
id geſtiam. Geſtire, eſt motu corporis monſtrare,
ıtias. Conſtat autem à pecudibus ad homines eſſe
ıum.* Quid geſtiam?] *Geſtire proprie eſt ſenſus
geſtu indicare: quod magis brutorum eſt anima-
erg lius, Et ſtudio in caſſum videas geſtire lauan-*
quid lætus.] *Propter ouid.* Vnde emergam.]
*dixit emergam, vt ex luſtris uque inhoneſtis locis,
neretricis domo. Cicero, At ne tum quidem emerſi-*

al. Cęſoni ex miſerrimis naturæ, &c.

*eſti luculente * Cæſe ex naturæ tuæ ſordibus?* Vel hunc nactus.] *Bene nactus dixit: vt qui non ſumer ſuaſiſſet hoc occaſio.* Ad hunc eo que ab eo gratiam *Senſus & ordo hic eſt: adibo, atq; ab eo gratiam hāc Gratiam inire, eſt dare beneficium: ac per hoc alicui re gratiam, id eſt, amicitiam: ſed hæc eſt elocutio, gr eo inibo, pro eius gratiam merebor. Nam ab eo ama tius pro eius ponere, vt in Andria, Hæc primū anim tenda ab eo iniuria eſt, id eſt, eius iniuria. Inire am tiam, eſt mereri gratiam. Plautus, Iniet tamen ſolia grandem gratiam.* Quid eſt quod ſic geſtis?] *Fa petit verba eius interrogationis: vt ſciat ſe iampria præſentem.* Quid' ue ſibi hic veſtitus quęrit?] *& figurate dictum eſt. ſic & alibi, Vt pernoſcatis bi Eunuchus velit.* Quid eſt quod lætus ſis?] *liud eſſe geſtire, alind lætū eſſe.* Quid tibi vis?] *a Quid mihi velim.* Satin' ſanus?] *πρὸς τὸ. Sanus ſir ſaniam.* quid me aſpectas? quid taces?] *His duc terrogatiunculis deſcripſit vultum dicturi.* O feſt hominis Amice ſalue.] *Decet à ſalutatione inci culente dicturum. Illud autē veriſimile eſt & perci noua, & audiendi cupidum immemorem extitiſſe ſ di.* O feſtus dies?] *Vtrum quia cauſa eſt feſti ac l An quia ipſe tantus ſit, quantus eſt feſtus dies?* O dies hominis.] *Pro homo feſti diei. Sic dicitur e lus homo. Ennius, O pietas animi.* Quem ego nu gis.] *Bene additum magis, vt his amicis ſe antepoſi telligat: quos cum optet videre Chærea, tamen eu adeo, vt aliis amicis antepoſitum neminem cupiat.*

Imo ego te obſecro hercle vt audias.] *Bon pendium ne multa diceret ad commendandum, narrationem futuram.* Imò te obſecro hercl dias.] *Bene cōtulit verba: vt ex his appareat quid lit. Ille dixit, quæſo, hic, obſecro.* Noſtin' hanc qu frater?] *Quæritur an veriſimile ſit Antiphoni n Thaidē quā frater ipſe neſciuerit? Sed intelligere modo notitiam non vultus, ſed famæ poſitam eſſ famam potuit ex Phædria & Antipho ſcire. At vi notitiam negauerat Chærea ſibi fuiſſe cum Tha eſt, viſus, vultus, oris, & corporis.* Noui

r Thaidem.] *Veriſimile eſt hæc ſcire Antiphonem, o ſit familiaris Chareæ. Et eſt ordo hic, Noui, neu-ɔr Thaidem.* Opinor Thaidem.] *Optime & ab itum, & ab hoc nomen oblatum eſt, vt appareat iouerit, & quàm poſſit aſſequi quæ dicentur.* Fa-predicem, aut laudem?] *Prædicamus, vt res ſum: nus, extollendo. Vel prædicamus voce; Laudamus ntis.* Quam elegans formarũ ſpectator ſiem.] *ſpectator eſt, qui ſit cunctantis, & faſtidioſi iu-t non quid placet facile.* Quid ego eius tibi.] *Ordo debet, Quid ego eius tibi nunc faciem prædicem, dem Antipho? in hac commotus ſum, cum me ipſum uam elegans formarum ſpectator ſiem. vt ſit ſenſus, ommotus ſum: ille ſcilicet qui, vt ſcis, formas ſolet ac faſtidire pro merito.* Spectator.] *Probator, vt e ſpectatores dicuntur. in hac commotus ſum: Non equens: eſſet autem, ſi diceretur, in hac commotum s. Erit ergo ordo & ſenſus qui ſupra.* Primam di-o.] *O fiduciam elegantiæ, & de alienis oculis iudi-* Quid multa verba? amare cœpi.] *Ordine egit. rius eſt commoueri: Inde amare. Et bene non ante uid agreſſus fuerit, niſi amoris mentione prælata, ente nihil eſt infectum cupientibus.* Submonuit.] *monuit, & rectè, quia Arripui dicturus eſt. Et timè: nam vt nõ erat boni adoleſcẽtis hanc technam e; ſic ab illo repertam, fuit planè veri amatoris arri-* Tacitus citius audies.] *In oratione ſolemus corri-tra ordinem percontantes. Et bene celeritatẽ promi-facile tenetur auditor. Et mirè, tanquam ſola in-tio mora ſit.* Et pro illo iubeam me deducier.] *e amico dixit, tanquam inter honeſta ſit quod † vile* al. vtile. *turpe factum plerumque perſeuerante impudentia tur.* Quid ex ea re tandem?] *Tranſit à repreben-ecti, ad cauſam ipſius facti.* Num parua cauſa, aut ratio eſt?] *Sic illata interrogatio eſt, quaſi ad hæc re, & vultu conſentire Antipho ſit coactus.* Læta d ſe abducit domum, commendat virginem.] *mirè, quod læta, quod abducit, quod domum, quod ndat virginem. Specta ſingula, & mirare virtutem hic enim commendandus eſt locus, erroris initium*

continens apud Thaidem, conuitium.* Tibíne.] *In-terrogat, ſed miratur.* Satis tuto tamen.] *Quid h[oc] tamen? Vtrum hoc: etſi meretrix, tamen ſatis tu[to.] An, etſi Chæreæ: ſatis tuto tamen, quia nullus acc[eſ]ſius.* Edicit.] *Edicimus* iubemus: vel iure* dicim[us] Ecta enim imperatoris ſunt.* Et mihi ne abſcedan[t] perat.] *Certe nullus vir accedit.* Maneam ſolus.] *[ma]neam, perſeueremque in loco, ac per hoc ſim Miſer, [quia] dono datus, & ſeruiens meretrici, & eſt εἰρωνεία.* [Ego] inquit, ad cœnam hinc eo.] *μίμησις ad impud[entiam] mulieris exprimendam, quæ hoc die erit ſecura de [uitio] Eunucho.* Abducit ſecum ancillas.] *Memoriter [quia] dixerat abiens, Vos me ſequimini.* Paucæ quæ ci[rca] lam eſſent.] *Relictæ nonnullæ vt lauari poſſit ea quæ ſub vitij huius occaſione nuptura eſt. hoc enim [...] ſic inducit poeta, vt non abhorreat à legitimis nupt[iis] ea præſertim quæ vxor futura eſt. Manent, pro rem[anent] ἀφαίρεσις.* Nouitiæ puellæ.] *αὔξησις nouitiæ, &* [...] Continuò hæc adornant vt lauent.] *Hæc plu[raliter] pro hæ: vt in Phormione, Hæc illæ erant itiones. Ad[ornant] autem ex medio ſignificatu pro apparant.* Dum ap[para]tur.] *Imperſonaliter dixit. & dum apparatur pro d[um] pararetur, & ſedet pro ſedebat.* Virgo in conclaui [...] *Conclaue, eſt ſeparatior locus in interioribus tect[i] quod intra eum loca multa & cubicula clauſa ſint [...] rentia triclinio.* Suſpectans tabulam quandā pi[ctam] *Bene accedit repente dictura adhortamenta aggre[ſſionis] virginis, ideo, quia non ad hoc venerat Chærea, vt co[...] vitiaret puellam, ſed vt videret, audiret, eſſetque vn[a] nihil amplius cogitaret, auſus incitatusq; dum pict[uram] cerneret.* Iouem quo pacto.] *Mira inuentio, qu[od] pictura domui tribuitur meretricis aduerſum om[nem] pudicitiam amorum, contra parſimoniam, contra [pie]tatem, contra pudicitiam.* Miſiſſe aiunt.] *Bene Ai[unt] quia fabula eſt, & quia tam turpis Ioui, quam ap[ta me]retrici.* Quo pacto Danaę miſiſſe aiunt quond[am in] gremium imbrem aureum.] *Quæ aptior pictu[ra do]mui meretricis ad amatorum illecebras, quam ha[ec] exemplum continet amoris, & amoris puellæ, & am[oris ad] Iouem pertinentis, & amoris non gratuiti, nec paru[i]*

ſed auro in gremium fluente venalis. Tum quod in :m *Danae etiam ipſe Iupiter, vt ſplendidus in ber* tr:*nónne videtur meretrix dicere adoleſcentuli* d-*poris partem autore Ioue velut [illegible] aurata* ?*fuiſſe?* m aureum.] *Non rorem, vel pluuiam, ſed imbrem* 'at: *ô auaritiam meretricis.* Egomet quoque id :e cœpi.] *Moris eſt ad id oculos vertere quod vi-* . *& eum quem aſpicimus, intueri.* Iam olim ille .] *Bene, non ſcelus, ſed ludum dixit.* Impendio.] *agis magiſque Luſerat, & luſerat ludum, vt Hunc me furere ante furorem, figura* ἀρχαϊσμός. deum ominem conuertiſſe.] *Philoſophicè nunc Teren-* *monſtrauit quam cladem moribus hominum, & bus afferant figmenta poetarum, cum exempla ſce- fferant peccaturis.* Atque per alienas tegulas.] *tret Iouem ſeparatim, ſeparatim aurum fuiſſe pi-* :um ſe in hominem conuertiſſe.] *Vtrum quia humana forma aurum infundens pictus erat in* *non pro Ioue aurum? An in hominem, id eſt, in ho- ſidaciam, atque flagitia?* Atque per alienas te- *Satis comico charactere locutus eſt, & preſſo ſtylo.* clanculum per im[illegible] inuium] *Hæc omnia non lia facta, ſed vt humilia & Ioue indigna profe-* , *vt merito ſequatur, Ego homuncio hoc non face-* *id non ſolum non Ioui ſed ne homini quidem, niſi tum erat?* Fucum factum.] *Id eſt, vt fucum fa-* *ic eſt, inſidias & fraudem. Fucum, aſtutam frau-* *mulieri pro fœminæ.* Qui templa cœli ſummo :oncutit. *Ab authoritate perſonæ, vt fit in exem-* itu concutit.] *παρῳδία de Ennio.* Templa cœ- *tentia tragica, ſed de induſtria, non errore.* Ego cio hoc non facerem.] *Oratorie, vt Iouem ex- detraxit ſibi: vt puta, Ille & deus & magnus, egò o, ſed homuncio.* Dum hæc mecum reputo, ac- lauatum.] *Seruauit ordinem nuptiarum, & pro- bo quaſi de nuptura dixit,* Accerſitur.] *Vt alibi, nox virginem accerſo. Nam ipſe illam eſt habitu- rem.* Dum hæc mecum reputo.] *Hic oſtendit primum hæc nunc in mentem veniſſe, ſed tunc et- iata, cum eſſet in domo meretricis.* It, lauit, re- dit.]

dit.] συνηθείᾳ qua ſolet, vtitur. Deinde illam i
illæ collocāt.] *Vide an aliquid deeſt in legitimis n*
nam & ipſum verbum Collocarunt, proprium eſt, &
bitur pronubis. Sto expectās, ſi quid mihi imp
ἐνεργείᾳ: non enim dixit ſtabam. Expectans, deſ
Et mire omne tempus executus eſt ſalua veritate,
Vergilius negligens inuenitur, cùm poſt occiſum
tium, non facta noctis mentione, ſtatim intulit, O
interea ſurgens aurora reliquit. Cape hoc flab
Præclare non ſenſū, ſed verba ipſa per μίμησιν ind
quam puellaris error exprimitur. Ventulū huic
to dum lauamur.] *Demonſtratiuum, & geſtu e*
dum. Cape hoc flabellum, & ventulum huic
to.] *Quàm particulatim, cum qua diligentia, & δ*
iubet, quaſi nouitio & imperito. Vbi nos lauer
Vide vſum verbi tam cito variatum, dum lauan
vbi nos lauerimus. Accipio triſtis] *id eſt, triſti ſin*
Namque vt conſpectu in medio turbatus inermis
tit. Si voles lauato.] *Quaſi ſatisfacientis eſt, cu*
illum relinquant cum virgine Accipio triſtis]
ſtis, tanquam aliud magis vellet, hoc eſt, lauare, au
metuit enim ne quod cupit prodatur gaudio. O
impudens.] *Licet iocanti & amico conuitium*
facere. Quis eſſet ſtatus.] *Statura corpori aſſ*
Status ad habitum refertur. Ergo Status eſt σχῆμ
tura longitudo corporis. Te aſinum tantum.]
miniſterium declaratorum ſeruorum eſt. Omn
ruunt ſe.] *Verbo neutrali quaſi actiuo vſus eſt.*
ſunt.] *Vbi, & temporis & loci poteſt eſſe.* Interea
virginem occupat.] *Vtpote compreſſam ſomno,*
Flatam flabello, atque ab Eunucho nihil metuente
limis aſpecto.] *Limis, ſi nominatiuus ſingu*
tranſuerſus ſignificat: ſi ſeptimus pluralis, dec
Nam limus, eſt tranſuerſus: vnde limen dicitur quo
ingredientibus exeuntibuſque tranſuerſum eſt.
igitur diſſimulant homines ſe videre quod vident
recta facie, ſed tranſuerſa intuentur, limis dicunt
cere. Sic per flabellum clanculum.] *Sic δεικτικῶς*
neceſſario additum. nam & limis & per flabellum
monſtratione parum intelligitur. Limis aſpecto.

icantur obliqui generaliter : hoc tamen proprie da licitur. Peſſulum oſtio obdo.] *Scilicet vt amo- arceretque auxilium virginis.* Quid tum fa ue?] *nim præter vitium ſupereſt, vbi amator eſt ado- , & virgo dormiens, & inlæſa? Grata explicata o eſt, quam audientis curioſitas finit, & cuius in i parte maior attentio eſt.* Fateor.] *Me fatuum qui eſiuerim, ſubauditur.* An ego occaſionem mihi itam, tam breuem, tam optatam, tam inſpe-] *V. de quanti dixerit: non voluntatem, ſed occaſio- n animaduerſam, ſed oſtentatam: non hanc, ſed tan- on anguſtam. ſed breuem: non appetitam, ſed exo- : non repentinam, ſed inſperatam. Et bene inſpera- 'iud enim ſibi promiſerat. vt ſupra diximus, non ctura occaſioque perſuaſit.* Tum pol ego is eſ- *[E]unuchus ſcilicet.* Sane hercle vt dicis.] *Deeſt ita* l interim de ſymbolis.] *Bene memor eſt perſonæ, nduxit poeta, per hanc interrogationem: Sed inte- ſymbolis:* * Frugi es.] *Vtilis & neceſſarius: vt ſru- nano generi. Frugi eſt ergo, in quo eſt aliquid quo ır, id eſt vtamur.* Diſcum.] *Nomen eſt proprium* . Sed tanto ocyus properemus.] *Properemus ıro ambulemus.* Muta veſtem.] *Hæc οἰκονομία eſt uod in domum Thaidis rediturus eſt Chærea.* Vbi n?] *Vultu oſtendit quod ſubauditur, Neſcio.* Nam exulo.] *Deeſt, prope, aut veluti: vt ſit, prope iam Exulo duobus modis dicitur, & de loco in quo exul le loco ex quo eiectus eſt.* Nunc metuo fratrem.] *oſtendit, cur domo penitus veluti exulet.* Pater ne dierit.] *Præparatur iam interuentus ſenis & eſt ı ad ſuperiora. nam, & hic metuo eſt ſubaudiēdum.* ximum eſt. *Hoc eſt, domus mea* Recte dicis, ea-] *Ipſa verba quodammodo feſtinationem ſonant.* acto porro.] *Porro, poſtea, deinceps.*

ACTVS IV. SCENA I.

DORIAS.

ne dij bene ament, quantum ego illam vidi, Iāb. cat. tetr.
nnihil timeo miſera, (Thaidi.
am ille hodie inſanus turbam faciat, aut vim Troch. catal.

Nam

Iamb.catal. Nam poſtquam iſte aduenit Chremes adol
frater virginis,
Troch. tetra. acatalect. Militem rogat, vt illum admitti iubeat: ille
nuò iraſci:
Neque negare audere. Thais porro inſtare,
minem inuitet. (
Octon.cata. Id faciebat retinendi illius cauſa: quia illa q
Troch. catal. De ſorore eius indicare, ad eã rem tempus no
Inuitat triſtis: manſit ibi, illa cum illo ſermon
cipit.
Miles verò ſibi putare adductum ante oculos
* Niſi legas puere, nõ cõſtat verſus. Voluit facere contrà huic ægrè. heus inquit
Pamphilam
* Iamb. tetr. ſed prima ſyl laba Accerſe, pertinet ad verſum præcedentem. *Accerſe, vt delectet hic nos. illa exclamat
me gentium.
In conuiuium illam? miles tendere inde ad iu
Interea aurum ſibi clam mulier demit, dat
auferam.
Hoc eſt ſigni, vbi primum poterit, ſe illir
ducet ſcio.

ITa me dij bene ament.] *Ea perſona quæſita e terribilem credat militem: vt eo magis in experie nus ac ridiculus eſſe poſſit.* Ita me dij bene amen *loco quid poſt ſcenam geſtum ſit, hoc eſt in conuiuio ancilla demonſtrat: vt iam quæ in proſcenio agantu poſſimus agnoſcere.* Ne quam ille hodie inſanu *lum, & ille inſanus, ſic effertur, vt omnibus inſua eſſe noſcatur.* Nam poſtquam iſte aduenit.] *I admonet, qui ſcilicet ſit Chremes.* Militem rogat. *quaſi de odioſo, militem dixit, non Thraſonem.* Co iraſci.] *Vt riuali.* Neq; negare audere] *Vt amica* Inſtare vt hominẽ inuitet.] *Vide impudentiam r cis, primũ petit vt iubeat eum admitti: poſtea inuit eſt maius.* Id faciebat retinendi illius cauſa.] *net ſpectatorem, ne exiſtimet alteri riuali iniuri Phædriæ. Et ſimul eſt hic* προπαρασκευὴ *virgini ſcendæ.* Inuitat triſtis: manſit ibi.] *Adoleſcens & manſit, pro remoratus eſt, id eſt, accubuit, nec Manſit ſignificat. Simile eſt, Manſit, paſſus eſt. Sic C*

t immoratus.* conuiuia neceſſitate diſceſſit accipien-
!.Triſtis.] Inuitus,non libenter. Vt è contrario Ver.
Lætus ego hunc candentem in littore taurum Conſti-
tuite aras,voti reus. Et accipio triſtis eodem modo.
onem occipit.] Sermonem colloquium dicit. Ad-
m æmulum.] Plus dixit adductum, quam admiſ-
ſimul quia videbat furibundum Chremem,& to-
imè reuocat ad Thaidē.& hæc eſt cauſa, cur à milite
domo nullam rixam patiatur Chremes. Huic æ-
Huic Thaidi,non adducto. Heus inquit puer.] Hic
tur quod ſupra apparatum eſt. Accerſe Pamphi-
Non prouoca,ſed accerſe:quia non eſt apud militem.
ectet hic nos.] Quaſi dicat, quod hæc non facit:
ctare,fidicinæ eſt:quia ſupra de illa dixerat, Et fi-
ire. Et bene Hic:quaſi inſuauiter nunc tractemur.
clamat.] Non reſpondit,inquit,ſed exclamat. Mi-
gētium.] Hoc magis mirum,minimè gentium, quā
m gentium. In conuiuium illam?] ἐμφατικῶς.
tando tu illum? Illam.] Deeſt accerſas: & eſt figu-
ιώπησις. Miles tendere.] Propriè dixit tendere,
nificat pertinacem contentionem. Virg. Vaſto cer-
tendunt. Inde ad iurgium.] Subauditur ventum
rea aurum ſibi clàm mulier demit.] Ne aurum
ine, quod retinebat amitteret, vel aurum demit,
ad fugam expeditior, vel ad rixam. Et opportuno
m dixit, non Thaidem, vt oſtenderet malitiam ſe-
c eſt ſigni,vbi primum poterit.] Ad quam rem
rum hoc eſt ſigni, Quamobrem metuam,ne quam
e inſanus turbam faciat, aut vim Thaidi? An hoc
, Vnde ſcio quod vbi primum poterit, ſe illinc ſub-
rit igitur ſubaudiendum ſic, Vnde & quod: vt ſit,
ſcio,quod vbi primum poterit.

CTVS IIII. SCENA II.

PHAEDRIA.

rus eo,cœpi egomet mecum inter vias,
t fit,vbi quid in animo eſt moleſtiæ,
em ex alia cogitare,& ea omnia in
n partem.quid opus eſt verbis?dū hæc puto,
imprudens villam.longè iam abieram.

Cum ſenſi, redeo rurſum. malè verò me haben
Vbi ad ipſum veni diuerticulum, conſtiti.
Occepi mecum cogitare, Hem, biduum hic
Manendum eſt ſoli ſine illa? quid tum poſtea?
Nihil eſt. quid nihil? ſi non tangendi copia eſt,
Eho, ne videndi quidem erit? ſi illud non licet,
Saltem hoc licebit. certè extrema linea
Amare haud nihil eſt: villam prætereo ſciens.
Sed quid hoc eſt, quid timida ſubitò egrediti
thias?

Troch. catalect.

DVm rus eo, cœpi egomet.] *Hic nunc cauſa n cur ſtatim in vrbem redeat Phædria, qui diſceſſi futurus biduũ ad tollendũ iurgium militis, & im redit.* Dũ rus eo.] *Iã tempus eſt reuocandi in cœn driã, poſtquam acta ſunt omnia, quæ illius abſenti derabant.* Cœpi egomet mecũ.] *Ordo, Cœpi alic alia re cogitare.* Inter vias] *Figuratè, & noue int Et ea omnia in peiorem partẽ. Vtrũ ſubaudiatur, c an ibant, aut vergebant, aut quid tale? Dũ hæc pu exiſtimo. vt Verg. Multa putans, ſortéq́, animo m iniquã, & eſt ἀφαίρεσις, pro reputo. Putamus enim tia: reputamus præterita.* Vbi ad ipſum veni di lũ.] *Diuerticulum, eſt vbi iter de via flectitur: & diuerticula dicuntur in via domicilia, ad quæ d diuertendũ ſit.* Conſtiti.] *Plus eſt nunc ſciẽtẽ ſtet præteriſſe neſcientem.* Hem, biduũ hic manen *Interiectio laborantis animi. Biduũ ſic pronuncia gum nimiumq; tempus. Tum deinde hic, tanqua ſolo, atq; triſti.* Soli.] *Sine illa, aut ſine alio oblect* Sine illa.] *Satis amatorie.* Sine illa.] *Iam cauſa e duum grauetur loco triſti, cur ſolatiũ conquirem autẽ qui idẽ putẽt ſoli eſſe, & ſine illa: Vt ſine illa cius ſit, quod dixerat, ſoli.* Nihil eſt. quid nihil?] *tium diſputationes intermiſcent quadã conſilia ſa tis, quæ tamen ſtatim reſurgentis amoris ſæuitic cuntur.* Eho, ne videndi quidem erit?] *Eho rid ditum: tanquam omnino non ſecum loquatur, ſed tero.* Saltem hoc licebit.] *Bene bis dictum lice quaſi de re magna loquatur: totum ergo amatorie* extrema linea.] *Et hoc rectè: quia quinque lin*

nt ad amorem: Prima viſus, ſecunda loqui, tertia ta-narta oſculari, quinta coitus. An ſic dixit extrema quemadmodum dicatur lōgis lineis quid fieri? id eſt, inquo. Amare haud nihil eſt.] *Amare modo frui dicit. Plaut. in Bacchidibus, Prius hic adero, quàm re deſinam Et ſine te amem.* Villā præterco ſciēs] *n: ſed nō minus amator quàm prius.* Sed quid hoc uod timida ſubito egreditur Pythias?] *Ex his perſona in ſcenam veniens, & locutura deſcribitur, ida, modo ægra turbata, commota. Plautus, Ma-mari timidè Et hic ipſè, Vxorem inquit Philume-uitare neſcio quid dixerunt. Timidum aliud natu-ud euentu eſt: Vt, Addit ſe ſociam, timidiſque ſu-it Aegle.*

CTVS IIII. SCENA III.

THIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

go illum ſceleroſum miſera atque impium — Iamb. tetrā.
ueniam? aut vbi quæram?
ine tam audax facinus facere eſſe auſum? PH. — * Hoccine prima pertinet ad verſū precedētem.
j. hoc quid ſit vereor.
in etiam inſuper, ſcelus, poſtquam ludifica-
ſt virginem, (conſcidit. — * Troch. cat.
ı omnem miſeræ diſcidit. tum ipſam capillo — Octon. acatalect.
m. PY. qui nunc ſi detur mihi,
vnguibus facile illi in oculos inuolem ve- — Dimeter.
:o? (eſt domi.
ſcio quid profecto abſente nobis turbatum — Troch. catal.
quid iſtuc? quid feſtinas, aut quem quæris
ia?
m Phædria, egon' quem quæram? abi hinc — Iamb. tetrā.
dignus es — Iāb. trimet.
onis tuis tam *lepidis. PH. quid iſtuc eſt rei? — * alias, inlepidis.
ʒas me? Eunuchum quem dediſti nobis quas — Iamb. tet.
is dedit. (PH. quid ais?
:m quam heræ dederat dono miles, vitiauit.
:j. PH. temulenta es. PY. vtinam ſic ſint, qui — Troch.
male volunt.
au obſecro mea Pythias, quid iſtuc nam — Iamb. quadrati.
ſtri fuit?

PH. Inſanis. qui iſtuc facere Eunuchus potuit? ego illum neſcio

Qui fuerit. hoc quod fecit res ipſa indicat.

Trimeter. Tetrameter.

Virgo ipſa lachrymat: neque cum rogites qu[illegible] audet dicere.

Ille autem bonus vir nuſquam apparet. etia[illegible] miſera ſuſpicor,

Aliquid domo abeuntem abſtuliſſe. PH. n[illegible] mirari ſatis,

Troch. tetr. Troch. tet. redundante ſyllaba. Troch. catal.

Quo ille abire ignauos poſſit longius, niſi ſi[illegible]

Forte ad nos redierit. PY. viſe amabo num ſ[illegible] iam faxo ſcias.

DO. Perij, obſecro tam infandum facinus me[illegible] audiui quidem.

PY. At pol ego amatores audieram eſſe mu[illegible] eos maximos,

Sed nihil * poſſe, verum miſeræ non in men[illegible]

Nam illum aliquo concluſiſſem, neque illi c[illegible] ſiſſem virginem.

* Si legas poteſſe, iāb. eſt, & ſic legendum arbitror. nam & ſequens iambicus eſt.

VBi ego illum?] *In hac ſcena operæprecium de[illegible] nis eſt ſpectatoribus, ex querela ancillæ Thaid[illegible] errore Phædriæ.* Vbi ego illum?] *Hoc initio o[illegible] tanquam perſequentem fugientem progreſſam e[illegible] nam.* Sceleroſum.] *Sceleroſus eſt multorum, S[illegible] vel vnius. Sceleroſus proprie autor eſt ſceleris: Sce[illegible] in quo ſcelus ſit conſtitutum vel commiſſum.* Scel[illegible] atq; impium.] *Sceleroſum in Thaidem, impium i[illegible] nē.* Audax facinus facere.] *Facinus facere, figur[illegible] σμὸς.* Hoc quid ſit vereor.] *Pro duobus vnum a[illegible] licet vereor, pro & neſcio & vereor.* Quinetiā in[illegible] *Accuſatio facti.* Scelus.] *αὔξησις. Plus enim eſt ſc[illegible] ſceleſtus. Vt Lucilius, Carcer vix carcere dignus.* P[illegible] ludificatus eſt virginem.] *Argumentum ab[illegible] ſunt poſt negocium geſta, Et mirè, Poſtquam lu[illegible] eſt, diſcidit dixit, cum ille videlicet, dum virgo rel[illegible] hoc fecerit. Et mire expreſſit vitium illatum virg[illegible] eo quidem qui vitiare iam poſſet, ſed tamen einſm[illegible] leſcentulo, cuius propter teneras adhuc vires ad[illegible] dam venerem longiora noxa aduerſus virginem v[illegible]*

Nam ideo, præter occaſionem familiæ diſceden-
-pus, locus, & cætera attributa negotio, etiam ſo-
virgini opprimens adiuuat Chæream. Et mire ludi-
potius quam complexus eſt, aut tale aliquid quod
indicaret. Veſtem omnem miſeræ diſcidit.]
t non ex amore fecerit, ſed iniuria. Et vide, vt ex his
it multum virginem reluctatam eſſe. Tum ipſam
) conſcidit.] *Multo melius, quam ſi diceret, capil-*
conſcidit. Vt ego vnguibus facile illi in oculos
m.] *Nonne credis Pythiam id comminari quod à*
minus factum ſit? quod, quia puella non potuit.
bus.] *Quibus armatur hic ſexus.* In oculos.]
matori. Venefico.] *Mutanti homines, & ex virgi-*
mulieres facienti. An venefico amatori? quia amor
m occultum eſt: vt Vergilius, Occultum inſpires i-
illaſque veneno: &, Longumque bibebat amorem.
e nobis turbatū eſt domi.] *Aut ſubdiſtinguen-*
& ſubaudiendū Me: aut ἀρχαϊσμὸς figura eſt, ab-
bis pro nobis abſētibus, Pōponius, Sine ergo iſthuc,
e amicis inter cœnam. Varro in Marcell. Id præſen-
is omnibus, exercitu pronunciat. Abſente nobis.]
dicit, pro præpoſitione ponit abſente: ac ſi diceret, co-
icis. Quid feſtinas.] *Properas, turbaris, & trepi-*
ll. feſtinantibus in ſumma inopia patribus. Egon'
quæram?] *Deeſt rogas.*
uchum quem dediſti nobis, quas turbas de-
ut ἀντίπτωσις: vt, Vrbem quā ſtatuo veſtra eſt. Aut
n interrogatione pronunciandū, vt ſit qualem. Eu-
quē dediſti.] *Quidā volūt Quē diſtinguere, quaſi*
alē: ſed neſciunt hac figura multū veteres vſos eſſe.
bum enim ad Dediſti verbū retulit, Nūc ergo addit
aliud ἀξίωμα aſſumēdū extrinſecus, is Eunuchus.
uoties vno nomine, aut pronomine diuerſæ declina-
nunciationes comprehenduntur, neceſſe eſt, quod
ccommodatum fuerit, ab altero diſcrepare. Quem
, quas turbas.] *Et quem & quas ſic accipe: quaſi*
, qualem Eunuchū, & quales turbas. Quid ais?]
mirantis eſt magis quā interrogantis. Temulenta
bria à temeto, quo nomine antiqui graue vinum ap-
it, eo quod tentaret mentē, id eſt, labefactaret. Verg.

-tenuiſque Lagæos Tentatura pedes olim, vincturaq;
guam. Vtinam ſic ſient qui mihi male volunt.
non ebriam eſſe in maledicti... m vertit: quaſi verò ten
tam eſſe felicitatis ſit. An non negat ſe eſſe ebriam, ſ
vino, verum malo ebriam vult intelligi? Mea Pyt
Mea, & Mea tu, & amabo: & alia huiuſcemodi, m
bus apta ſunt blandimenta. Quid illuc rã mõſtr
Quippe monſtrum eſt omne contra naturam. Si igitu
nuchus eſt, & vitiauit virginem, & contra rerum n
factũ eſt, & rectè monſtrũ eſt, & eſt ordo, Quidnam
monſtri fuit. Qui illuc facere Eunuchus potuit
facere, honeſtius apud puellã quã ſi vitiare dixiſſet:
teſt videri aliquid nutu ſignificare. Ego illũ neſc
fuerit.] συλληψις. Bene vitauit Eunuchi nomen, vt
ſe virginẽ obtinere poſſit. Virgo ipſa lachrymat.]
oſtendit quid fecerit: & oſtendit argumentis.

Neq; cũ rogites quid ſit, audet dicere.] Quia
berata eſſet? ſed non puderet queri. Hæc autẽ iniuri
virginem non habet nomẽ. Bonus vir.] ἰρωνικῶς. n
iã Eunuchus. Nuſquã apparet.] Neſcias vtrũ fu
quæratur, an culpa, ſed conſtat hæc argumenta eſſe
ipſe virginem vitiauerit. Bonus vir.] Bene Vir, q
illum eſſe contendit. Etiam hoc miſera ſuſpicor
Etiam: qui & hoc ſuſpicatur virginem vitiatam. N
mirari ſatis.] Bene hic omnes ſuſpiciones ad Eunu
nouit reuocat. neſcis Chæreã ſignificide hunc eſſe. Et n
cutio, pro eo quod eſt, neſcio. Nequeo mirari ſatis
abire ignauos poſſit longius. Viſe amabo nũ ſit.
ſubaudiendum eſt, aut num ſit quod dicis. Sed nih
ſe.] Vt voluntatis rei ſint, non etiam facti. Verum
re non in mentem venerat.] Non, nihil poſſe e
amatores eſſe maximos, ad partem enim ſententi
net quod dicit, Non in mentem venerat: non ad
quod audiuiſſe ſe dedum. Etiam niſi penitus negati
ſideraueris, controuerſia interit. ſi enim nihil poſſe
ras quid eſt quod in mentem non venerit vt vitare
igitur amatores mulierum eſſe maximos, audieras
ipſum vitandũ fuit. Neq; enim hoc ſatis eſt ad pudi
ſtuprum vitaſſe, cum impudica fieri vel ſolo oſcu
ſit, quàm omnino integram & illibatam veli

n, non erit coniunctio, ſed nomen: vt illud quaſi ſal- udierit: hoc autem, quod verum inuentum eſt, non ſpicata ſit. Nam in mentem venire, non reminiſci n, ſed etiam cogitare ſignificat. Sic Cicero, In mentem n venit cauſam publicam ſuſtinere, id eſt, non cogi- n ſuſpicaris. Verum miſere.] *Si verum pro con- one accipimus, ſubaudiendum erit, amatores mu- eos eſſe maximos.* In mentem non venerat.] *Non udieram, ſed quod hic fecit. An non aliud in men- nerat? Non ſcilicet facturum fuiſſe quod fecit.* Non ntem venerat. *Aut non erat cogitatum: aut non e- cordata.* Nam illum aliquo concluſiſſem.] *Mirè ſiſſem dixit, vt ſæuam feram. Sic alibi, Concluſam bet vxorem ſæuam.* Neque illi commiſiſſem vir- a.] *Si vel amatorem tantum meminiſſem.*

ACTVS IV. SCENA IV.

AEDRIA. DORVS. PYTHIAS. DORIAS.

foras ſceleſte. at etiam reſtitas? — Senarij.
gitiue prodi, male conciliate. DOR. obſecro.
H. oh,
vide os vt ſibi diſtorſit carnifex.
huc reditio eſt? quid veſtis mutatio eſt?
narras? paululum ſi ceſſaſſem Pythia,
i non offendiſſem: ita iam ornabat fugam. PY.
ſne hominem amabo? PH. quid ni habeam?
.ô factum bene.
ſtuc pol verò bene PYT. vbi eſt? PH. rogitas?
n vides?
ideam obſecro, quem? PH. hunc ſcilicet. PY.
is hic eſt homo? (lis ſuis
Qui ad vos deductus hodie eſt. PYT. hunc ocu-
rarum, nunquam quiſquam vidit Phædria.
Non vidit? PY. an tu hunc credidiſti eſſe obſecro
os deductum? PH. nanque alium habui nemi-
m. PY. hau,
omparandus hic quidem ad illum eſt: ille erat — Troch. tetra. catal.
eſta facie, & liberali. PH. ita viſus eſt
um, quia varia veſte exornatus fuit:

Nunc eò tibi videtur fœdus: quia illam non ha
PY. Tace obſecro, quaſi verò paulum interſiet.
Ad nos deductus hodie eſt adoleſcentulus,
Quem tu verò videre velles Phædria,
Hic eſt vetus, vietus, veternoſus, ſenex,
Colore muſtellino. PH. hem quæ hæc eſt fabu
Eò redigis me, vt quid egerim egomet neſciam
Eho tu, emin' ego te? DOR. emiſti. PYT. iub
hi denuo
Reſpondeat. PH. roga. PY. veniſtin' hod
nos? negat.
Iamb. ſeptẽ pedum. Trimetri. At ille alter venit annos natus ſedecim,
Quem tecum adduxit Parmeno. PH. Agedum
mihi expedi
Primùm, iſtam, quam habes, vnde habes, vel
taces?
Monſtrum hominis, non dicturus? DO. venit (
PH. Fratérne? DO. ita. PH. quando? DO. hodie.
PH. quàm dudum. DO modo.
PH. Quicum? DO. cum Parmenone. PH. non
eum prius?
DO. Non, nec quis eſſet, vnquam audieram dic
PH. Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?
Parmeno (
Dicebat eum eſſe: is dedit hãc veſtem mihi. PH.
* Induit diſſyllabum eſt. DO. Meam ipſe * induit: poſt vnà ambo abi
foras.
Troch. cat. PY. Iam ſatis credis me eſſe ſobriam, & nihil r
titam tibi?
Iam ſatis certum eſt virginem vitiatam eſſe? P
ge nunc belua, (ipſa ind
Credis huic quod dicat? PY. quid iſti credam
Iamb. tetra. PH. Concede iſtuc paululum: audin? etiam r
paululum ſat eſt.
Trochaici. Dic dum hoc rurſum, Chærean' tuam veſtem de
xit tibi?
DO. Factum PH. & ea eſt indutus? DOR. factum.
& pro te huc deductus eſt? DO. ita.
PH. Iuppiter magne, ô ſceleſtum, atque audac
hominem. PY. væ mihi,

Eti

nunc non credis indignis nos eſſe irriſas
lis?
rum ni tu credas quod iſte dicat: quid agam
io. (culpære
tu negato rurſum: poſſumne hodie ex te ex-
? vidiſtin fratrem Chæream? DOR. non. PH.
potest
alo fateri, video: ſequere hac, modo ait, mo-
negat.
. DOR. obſecro te verò Phædria. PH. I intro.
oi hei. (ſcio:
o pacto honeſtè quo modo hinc abeam ne-
eſt ſiquidem: tu me hic etiam nebulo lu-
abere?
Parmenonis tam ſcio eſſe hanc technam,
n me viuere
ic eſt. PY. inueniam* hodie parem vbi pol re-
m gratiam.
id nunc faciendum cenſes Dorias? DOR. de
me rogas
:? PY. ita, vtrum, taceámne, an prædicem?
.. *tu pol ſi ſapis,
ſcis neſcis, neque de Eunucho, neque de vi-
irginis.
te omni turba euolues, & illi gratum feceris.
o dic, abiſſe Dorum. PY. ita faciam. DOR. ſed
on' Chremem?
am aderit. PY. quid ita? DOR. quia cum inde
, iam tum inceperat
inter eos. PY. aufer aurum hoc: ego ſcibo
oc quid fiet.

Iamb tetra. Trochalci.

Deeſt ſyllaba ione nunc.

* Hodie prima produ-cta, hoc die.

* Tu ſupereſt.

ras ſceleſte.] *Iucundus error, in quo non dubi- hædria ipſum eſſe qui quæritur, verum inſuper ſic ur, tãquam ſit ipſe.* Sceleſte.] *Quale eſt ſceleſtum i qui nihil ſciat.* Reſtitas?] *Neceſſario reſtitat, qui ſe protrahi.* Fugitiue.] *Et ſceleſtum, & fugiti- repat, in hunc crimen transferens Chæreæ.* Malè itc.] *Opportunè adoleſcens hic exprobrat munus mptum. Malè magno ſignificat: vt Plautus in Am- ie, Hæc mox ſcita eſt exercendo ſcorto conducto mo-*

lè. Ergo malè conciliatæ, magno emptæ ſignificat. nam conuentio, conciliatio nominatur. Conciliatum ergo, emptum. Os vt ſibi diſtorſit.] *Et hic memor ado inſinuandi muneris, dicit illum ſibi os diſtorſiſſe, qu ra ſit pulcher. Os autem dicimus illi diſtorquere, qu tura pulchrum deturpamus.* Quid huc reditio eſt *ganter ei reditio obiicitur, qui reuera loco ſe non m* Quid veſtis mutatio?] *Sic veteres. Plaut. in Trin Quid tibi interpellatio, aut in conſilium huc acce Cæcil. ἀρπυζομένη, Quid tibi aucupatio eſt argum aut de meo amore verbificatio eſt patri?* Quid veſti tatio?] *Nam liberi veſtem habebat, vtpote Chære. vero atque Eunuchi depoſuerat.* Paululum ſi ceſſ Pythia.] *Familiare eſt, iratis auertere ſe ad aliam nam ab ea in quam cõmoueãtur.* Ita iam adornal gam.] *Vt ſupra, Adornant vt lauent.* Habéſne nem amabo?] *Hæc omnia Pythias cernens Euni loquitur: id enim erit iucundum, vt quærat illun videt.* Quid ni habeam?] *Quid ni, quid niſi. Hoc non habeam.* Vbi eſt?] *Dorionem contemplata, di eſt? quia non ipſum ſed alterum nouit.* Rogitas? r des?] *Stomachatur vterque errans mirifice: illa qu nuchum credidit, Chæream videns: hic, quod Eunu iecit, quod commiſit Chærea.* Hunc ſcilicet.] *Hic i gens Eunuchum, dicit Phædria.* Hunc oculis ſu ſtrarum nunquam quiſquam vidit.] ἀρχαϊσμ *gura, pro noſtrum, vel noſtrarum, id eſt, quæ fam ſtræ ſunt, vt parum ſit non vidiſſe Thaidem, niſi a ne familiarium quidem vllam eſſe, quæ hunc* Quiſquam.] *Antiqua locutio eſt.* Non vidit?] I *iiſdemque verbis repetit. Et interrogatio ſtuporem rantis oſtendit, & iam veluti conſentientis.* Namq habui neminem.] *Bene, & illud quod ait, An quaſi ex multis.* Hau, ne comparãdus hic quide *Hau interiectio eſt conturbatæ fœminæ, nec conſtan* Ille erat honeſta facie & liberali.] τῷ ἰδιωπερ *quaſi de mortuo, aut qui non eſt, ſcilicet Thaidi, q git.* Honeſta facie ac liberali.] *Commode deſcri Chærea.* Nunc eo tibi videtur fœdus.] *Facete, fœdus, non enim eſt.* Tace obſecro.] *Apte dictum*

ninco ſtomacho, quaſi impudenter a[illegible]ſtenti formæ ...æ, & argumenta inaniter pe... ...que inno... ...ace obſecro] De conſuetudine dictum eſt tace, & ...dditur obſecro: ne tace ipſum videatur iniuria. ...i vero tu videre velles Phædria.] Commotus ad Phædriam, cogitur eum laudare, cui irata eſt: & ...um callide. Quem tu vero videre.] Facete, quaſi ...e, nec ipſum qui miſit, conſpectum velit. Quem ...uem, talem & breuiter forma eius laudata eſt: ...prolixius illius ſit deſcribenda deformitas. Quem ...o videre.] Vero: pulchre. Pulcher n. eſt, cuius for... ...odium, nec conuitium commeruit. Lucilius in ſa... ...x facie florem delegeris. Quem tu videre.] Quare ...uia iſta iam non velit videre, irata ſcilicet ob vi... ...virginem? An tu, quaſi ſpectator elegans forma... ...qui amator ſis Thaidis? Hic eſt vetus, vietus, ve... ...us, ſenex.] Sic hoc totum pronunciandum, quaſi ...ur huic, propter quem laudauerit Chæream. Vie... ...mollis, flaccidusque & flexibilis corpore, vnde & vi... & vimenta, & vites, & vietores dicuntur, & vie... ...are dicitur: quia vietis virgis magis religare poſſu... ...idlibet. Lucret. areneæ dixit vietã veſtem, id eſt pu... ...itia præditam. Vetus.] Ad vituperationem modo, laudem ponitur: vt, Veteris poetæ maledictis reſpõ... ...etus eſt, cuius diminutiuum eſt vetulus. Veterno... ...rbo vetere confectus, id eſt, veterno: quales ſunt qui ...em patiuntur. Et recte: nam ſæpe Eunuchi in ſene... ...ernoſi ſunt, & cito hoc laborant morbo. Senex.] Ex ægritudineque rugoſus. Senex.] Vtrum ſenex? an ...a videtur ob deformitatem? Colore muſtellino.] ...it Terentius, non intelligens Menandricum illud ...ε γαλιώδης γέρων: ait autem Stellionem animal ...laceriæ non diſſimile eſt maculoſo corio. namq; ad id coloris facies exprimitur Eunuchorum corporis: ...lerique lentiginoſi ſunt. Hinc ergo errauit ideo, quia Muſtela dicitur, γαλιώτης Stellio, ὡς πῦρ ἀεισο... ...νίφελις [illegible] σωκράτους. Ego ...mem ſequor, qui recte intellexit, Terentium ſcien... ...uſtellino colore Eunuchum dixiſſe coloratum, velut ...ido, quia verè Eunuchi, aut ex candidiſſimis lenti... ginoſi

ginoſi fiunt, vt ex Gallis, & huiusmodi occidentalib ex fuſcis, ſubliuidi, vt ex Armeniis & aliis oriental quid egerim egomet neſciam.] *Pro non memin vt non agnoſcam.* Eho tu, emin' ego te?] *Miro ſt quod ipſe fecit, id ex alio conatur audire: quatenus h diat, an hoc fecerit* dubitatiuè.* Mihi denuo reſpō *Hoc eſt quod in Rhetoricis Cicero ait, Contra firmam mētationem, aliam æquè firmã, aut firmiorem oppon hæc eſt autem æque firma. Denuo autē, ad Reſpondee zinet, non ad Iube.* Denuo reſpondeat.] *Iube ver denuo reſpondeat intelligēdum eſt.* Roga.] *Mire vt fiducia confertur, & apud vtrumq; eſt veritas, cum fallatur.* At ille alter venit.] *Bene inſtat quaſi ex p obtinuerit Pythias.* Agedum hoc mihi expedi. *Plautina ſunt, cum in iisdem longa ſit diſputatio: ſe à Terentio proferūtur ad eius exemplum: & quod e carent Plautinis nugis.* Agedum.] *Dum παρέλκον adiuuat ex animo loquentem.* Taces.] *Et recte tace metuit Chæream.* Monſtrum hominis.] *Bene Eu dictum eſt, monſtrum hominis, hoc eſt, nec mas, nec f exiſtens. Sic & ſupra, ſenem, mulierem, dixit.* Modo *ta modo apte pro præterito tempore dictum eſſe: id dudum. nam qui vitiauerat virginem, non modo, ſe ante veſtem mutauit cum Eunucho Phædriæ.* Qui *Præpoſitio Cum, his dictionib. ſupponitur, Quicu biſcum, vobiſcum. Cæteris vero ita vt ipſum nomē pr bit, præponitur: vt cum amicis, cum exercitu, cum a tis.* Vnde igitur fratrem meum eſſe ſciebas?] *nouitius? & eum qui ex Piræo raro diſceſſerit, & lon teruallo ἐις τὸ ἄστυ venerit. Et hæ ſunt obliquæ inter tiones, quib. vti oratores videmus, cum deriuare te nium nitūtur. Et ideo ſic ait Phædria, vt fruſtretur quæ confeſſus eſt Dorus: vult enim fratri eſſe conſu* Parmeno dicebat eum eſſe.] *Propè infirmatum monium eſt, quod enim ſic ait, Parmeno dicebat eu falſum eſſe poteſt. Et mire ſic ait: vt, Sola mihi tales Caſſandra canebat. Sic autem dicimus, quando non quod factum fuerit, ſed ſæpius demonſtramus.* Iam credis me eſſe ſobriã?] *Quia ſupra dixit, Temulēta quaſi grauē iniuriã hoc dicto paſſa ſit, memoriter di*

re

:: *vt, En ego victa ſum. & ,Pulſus ego.* Iã ſatis cer-
ſt virginem vitiatam eſſe.] *Ordine ait, cum pri-
le ſe, tũ de aduerſario loquitur.* Credis huic quod
] *A perſonæ qualitate derogat fidem nam quid cre-
m eſt ſeruo, Eunucho, fugitiuo?* Quid iſti credã?
ſa indicat.] *Hic à perſona, quæ conuincebatur, ora-
d factum ſe retulit.* Concede iſtuc paululum.]
*verſum dicit iſtuc, vt longè ſit à Pythia. Eunucho e-
cit Phædria.* O ſceleſtum atq; audacem homi-
[*Chæream ſcilicet, vel Parmenonem. ſed ſic pronun-
m eſt, vt putet ancilla, de Eunucho dici, hoc ipſo
ræſto eſt, ideo illa infert, Væ mihi indignis nos eſſe
modis?* Væ mihi.] *Hoc totum, Væ mihi, quidam à
, vſq; ad irriſas modis, dici exiſtimant.* Mirum ni
das quod iſte dicat.] *Vtrum an ſerua quod ſer-
n ſtulta quod ſtultus? an fœmina quod Eunuchus?*
a ni tu.] *Clare dicit. quidam preſſius putant.* Heus
ato rurſum.] *Rurſum, non ad negationem perti-
ad interrogationẽ: vt ſit rurſus interrogatus. Rur-
ro, id eſt, è contrario, ac per hoc contrarium ſupe-
s dicito.* Non poteſt ſine malo fateri video.]
*atio, & dilatio quaſtionis argumento eſt nihil con-
Adde quod pœnam minatus, non tanquam iam in-
ed falſo teſti. Deinde ipſum fateri cõſideremus, qua-
on eſt teſtis fateri, ſed rei. Hic igitur vt in illum cul
anſferat vniuerſam, fateri dixit, non indicare, vt i-
s, non alieni facti teſtis eſſe dicatur.* Non poteſt
alo.] *Quaſi nec hæc fuerit, nec illa cõfeſſio, in qui-
lla veritas ſit.* Sequere hac.] *Quaſi ad tormenta.*
ait, modo negat.] *Teſtis aut ab aduerſario con-
tr falſitatis, aut à ſeipſo, ſi variauerit dicta. Ergo
quia non potuere conuinci, ab inconſtantia teſtis
um defenſionis inquiſitum eſt.* Ora me.] *Hoc len-
t ſit cauſa non ſæuiendi.* Obſecro te verò Phæ-
*Bene Vero. nam quia ille dixerat, vt ſimularet pre-
: annixius Vero addidit, oſtendens ſerio ſe rogare, &
no: non vt ille iubebat, dolo.* I intro.] *Terribiliter,
odo eum ſummoueat* Intro.] *Vtrum intro, domum
edriam? an ad Thaidem? ſed non oportet ad Thaidem
i, ne celandarum rerum index teneatur.* Hoi hei.]
Bene

Bene hoi hei χετλιασμὸν *ruſticum poſuit: vtpote &*
& nouitij, & eſt deploratio ab eis ſic dicta. Actum
quidem.] *Hoc rurſus clarè. & ſic dicit tanquam a*
ratus Eunucho ſuo. Alio pacto honeſtè.] *Conſ*
cium fuit mentiri decuſſe ſeruum, & adfuiſſe me
liberaliter adoleſcentulum. Sed vide quemadmodũ
datur, dum ſe mentiri factum dicit, dum conſuli
ſtati. Hanc autem cauſam longæ ſermocinationis ad
duxit artifex Poeta, vt apud omnes iam certum ſit
rea vitiatam virginem, ne vllo errore impediãtur v
nuptiæ, vel finis fabulæ differatur. Alio pacto
ſtè.] *Nullo alio ſcilicet, niſi per hanc fallaciam.* Quã
viuere.] *Deeſt magis: vt ſit, magis ſcio, quàm me*
Inueniam hodie pol.] *Hæc eſt* προοικονομία *ad*
rum exitum fabulæ: nam dũ ſe vlciſcitur Pythias,
dicium patri Chæreæ, & confirmantur nuptiæ Vtri
ceam'ne an prædicem?] *Tertium* παρέλκον. *abu*
nim aut Vtrum, aut Ne. aut certe hoc fit, vt ſit figur
σις. Tu pol ſi ſapis, quod ſcis neſcis.] *Non po*
neſcire quod ſcimus, ſed ita, vt concordia diſcors: vt
lius, Sequiturq; ſequentem. De Eunucho.] *Quid*
Tu pol ſi ſapis, quod ſcis, neſcis. Videamus, cur noli
de vitio virginis continuo ſcire Thaidem. vtrum,
promiſſo malo vehementius commoueatur, ac doleat
ex eiuſdem virginis habitu, vultuq; iſta cognoſcat
eſt actu noſtus. an quod proximum vero eſt, vt illã &
& frater ignorãtes vitiatam, animoſius aduerſus m
defendant, repetitum eam venientem cum tãto ſtre
minis? Nam quo ore præterea diceret Thais Chremet
roris pudore ſolicito, Educta eſt ita vti teq;, illaq; d
eſt: ſi ſciret eam virginem non eſſe? De Eunucho.]
Chærea ſit non Eunuchus. Quod ſcis neſcis.] *V.*
Heaut. Neſcias quod ſcis, ſi ſapis. Et hoc eſt quod κα
λὸν *dicitur.* Quod ſcis neſcis.] *Prouerbiale eſt, &*
tum apud dialecticos tractatum, vt facio, & non fac
amicus ſum, & non ſum: & audio, & non audio, &
iuſmodi. De vitio virginis.] *Quod iam mulier ſci*
Hac re & te omni turba euolues.] *Cauſa quaſi*
ante iurgium cum milite Thais neſciat vitiatã virg
Et illi gratum feceris.] *Cui, niſi virgini? cuius cr*

a, ſilentio texeris, præſertim tacentis iniuriam ſuã, olentis amiſſam virginitatem, vt nec confeſſionem imitatis ſubire poſſit. Id modo dic.] *Id pro hoc, Etiuum pro præpoſitiuo.* Thais iam aderit.] *Bene derit: huic enim aderit Thais.* Quia cum inde |*Aliam cauſam ex alia ſuppoſuit, quaſi diceret, vi-ſam.*

ACTVS IV. SCENA V.

CHREMES. PYTHIAS.

t data hercle verba mihi ſunt: vicit vinum uod bibi. Iamb.tetram.
n accubabam, quàm videbar mihi eſſe pul-: ſobrius.
iam ſurrexi, neque pes, neq; mens ſatis ſuum :ium facit.
hreme. CH. quis eſt? chem Pythias, vah quan-unc formoſior
: mihi, quàm dudum? P. certe tu quidem pol to hilarior.
erbum hercle hoc verum eſt, Sine Cerere & ero friget Venus.
iais ante multo venit? PY. an abiit iã à milite? Iãb.tetram.
mdudum ætatem, lites ſunt inter eos factæ xumæ.
hil dixit tum, vt ſequerere ſeſe? CH. nihil, niſi :ns mihi innuit.
o nónne id ſat erat? CH. at neſciebam id dice-lam, niſi quia
xit miles,* quod intellexi minus: nam me ex-ĩt foras. *d videtur elidi.
:cum ipſam, miror vbi ego huic anteuotterim.

t data hercle verba mihi ſunt.] *Hic ſemigrauis ucitur vino Chremes priorum memor, titubans in tibus, vt fere adpoti ſolent.* At at.] *Interiectio eſt im percepti, atque intellecti mali.* Data verba.] *facta.* Data hercle verba.] *A milite, an à meretri-us iam pridem malum dolum in omni re ſuſpicatus magis à vino, quaſi captioſo aliquo, data verba ſunt ibere, dulce eſt: ebrium fieri, turpiſſimum, adeo ha-*

quæ ſequuntur, quaſi ſubtilem fraudem ebrietati... *cit Paulus de vino, Pedes captat primo, luctator*... *Vergil. de Vita, Tentatura pedes olim vincturaq; li*... Ac dum accubabam.] *Hic verba data ſunt.* Qu... debar mihi eſſe pulchrè ſobrius.] *Nihil elegan*... *dixit, videbar mihi tunc eſſe ſobrius: ſed, vt hoc ipſi*... *erroris eſſet, vinolentiæ accumulatio, Videbar inqu*... *nimium ſobrius.* Pulchre.] *Fortiter, ac nimis.* Neq... *Ad inceſſum.* Neque mens.] *Ad facta, ac dicta* ſuum officium facit.] *Bene, non enim omnino n*... *nam hoc inſani eſt: ſed, non ſatis facit: quod eſt ebr*... Quis eſt? ehem Pythias.] *γνωμικῶς: & ſatis mir*... *plo mutatam credit, poſtquam ipſe mutatus eſt.* Q... nunc formoſior videre mihi quã dudum?] *H*... *tum Academicos iuuat, qui aiunt, prout habiti fu*... *atque affecti, ita nobis aliud atque aliud videri:* *nihil certi comprehendi poſſe.* Certe tu quidem p... *certe, & pol, hæc dixit, vt appareret hanc vere loq* *ſobria eſt: illum verò, ex vino falli Et honorifice, a* *ſobria non dixit temulentior, aut laſciuior, ſed a.* Verbum hercle hoc.] *Verbum, prouerbium: vt* *Andria.* Verbum illud verum eſt, vulgo quo... ſolet: Sine Cerere & Libero friget Venus.] *F*... *ſententiam reuoces, non conueniet ebrio: ſi ad petul*... *quam: * ſic ante dictum eſt. Nam & improbior fa*... *& cum tropice locutus ſit, tamen ordinem natural*... *uauit: nam primum cibus, deinde potus, poſtr*... *bido venerea. Friget autem, quia omnis eiuſmodi* *ptas in calore ſanguinis conſtituta eſt, qui his reb*... *tur. Et friget propriè, non adhæret. translatum e*... *prouerbium à picatione vaſorum, quæ frigida pic*... *tenent, cũ alia multa meliora ſint ad vſum frigida,* *rum, argentum, aurum, & cætera huiuſmodi. nam* *bi, Vbi friget, huc euaſit Et vide tres μετωνυμίας: Ce* *Liberum, Venerem.* Sed Thaïs multò ante veni... *terrogatiuè pronunciandum hoc, Et ſcias de his inte* *tionibus hæc ipſam eſſe, in quibus ita quærimus, vt q* *terrogantur, reſponſuri nobis, ſe neſcire, videantur.* dudum ætatem.] *Quia iamdudũ infinitæ moræ e* *didit ætatem, vt oſtendat multũ abiſſe temporis, vt f.*

mdudum ætatem, pro longinquo tempore. Lucil. Vt s menſeſq; dieſq;, Non tamen ætatem Aetatem.] *nginquoq; tempore ac prolixo, vt eſt ætas. nam ſic is de die, & diecul am, aliquantulum, moram.* Nihil um, vt ſe [illegible] rere ſeſe?] *Nihil, pro non. Vergil. unt animos nil magnæ laudis egentes.* Nihil, niſi s mihi innuit.] *[illegible] aret quaſi iratam diſceſſiſſe m à mil[illegible], & tamen ſic iratam, vt illi ira conſilium emeri[illegible] [illegible] inquit, cum abiret.* Ehe nónne id t?] *Adeo ſimplex hic inducitur adoleſcens, vt a Py- orehendi poſſit. nam quid opus fuit dicere, ſi innuit?* ciebam id dicere illam.] *Dicere pro velle, vel ſi- re. Sic alibi, quaſi tu dicas, factum id conſilio meo.* ia correxit miles quod intellexi minus.] *Hoc r facetius & ſapientius quàm dici ab ebrio ruſtico, leſcente, debuiſſet. Hoc vitium tunc fit, cum Poetæ um ſuum in perſonas conferunt.* Quod intellexi .] *Veriſimile hunc tantum extruſum fuiſſe non vapulaſſe, quia miles Thaidi magis quàm huic ira-* Miror vbi ego huic anteuorterim.] *Id eſt, hanc rim. Vbi, in qua parte viæ.*

ACTVS IV. SCENA VI.

THAIS. CHREMES. PYTHIAS.

do equidem illum iam affuturũ eſſe, vt illam me eripiat. ſine vt — Troch. tetr. catalect.
:: atqui ſi illã digito attigerit vno, oculi illico entur, vſq; adeo ego illius ferre poſſum inep- s,
gnifica verba, verba dum ſint: verum enim ſi em conferrentur, vapulabit.
ais, ego iamdudum hic adſum. T. ô Chreme, ſum * expectabam. — * aliàs expecto.
turbam hanc propter te eſſe factam? & adeò e attinere hanc
m rem? CH. ad me? qui? quaſi iſtuc. T. quia dũ ororem ſtudeo
re, & reſtituere, hęc atq; huiuſmodi ſum mul- aſſa.
ea eſt? T. domi apud me. C. hem. TH. quid eſt?

Educta ita vti teq; illaq; dignum eſt. c. quid a
id quod res eſt.
Hanc tibi dono do, neq; repeto pro illa abs t
quam precij.
c. Et habetur, & refertur à me Thais tibi, ita
rita es gratia.
T. At enim caue ne prius, quàm hanc à me a
amittas Chreme.
Nam hæc ea eſt, quam miles à me vi nunc e
venit.
Abi tu, ciſtellā Pythia domo effer cum mon
c. Viden' tu illum Thais? P. vbi ſita eſt? T. in
dioſa ceſſas?
al. Militum. c.* Militem ſecum ad te quantas copias ad
At at. TH. num formidoloſus obſecro es mi
CH. apageſis,
Ego formidoloſus? nemo eſt hominū qui vi
T. Atqui ita opus eſt. c. hau metuo, quale
eſſe hominem exiſtimes.
T. Imò hoc cogitato, qui cū res tibi eſt, pe
Minus potens quàm tu, minus notus, amico
habens minus.
c. Scio iſtuc. Sed tu quod cauere poſſis, ſtul
mittere eſt.
Malo ego nos proſpicere, quàm hunc vlci
pta iniuria.
Tu abi, atq; oſtiū obſera intus, ego dum hi
curro ad forum,
Volo ego adeſſe hic aduocatos nobis in tu
T. mane.
c. Melius eſt. T. mane. c. omitte, iam iſtic a
nihil opus eſt iſtis Chreme.
Hoc dic modo, ſororem illam tuam eſſe, &
uam virginem
Amiſiſſe, nunc cognoſſe: ſigna oſtende. PY.
T. cape.
Si vim faciet, in ius ducito hominē: intellext
T. Fac animo hæc præſenti dicas. c. faciam.
le pallium.
Perij, huic ipſi eſt opus patrono, quem defe
paro.

do equidem illum iam affuturũ eſſe, vt illam ie eripiat.] *Vides vt ex ipſis appareat verbis, quàm , & recens à litigio veniat Thais. Itaq; nec nominat n, nec virginem, ſed pronomine vtrunq; ſignificat, i medio conſtituta negotio.* Affuturum eſſe.] *Id enturum, vt, aſſuit & Mneſteus.* Sine vt veniat.] *licat, ſine * nullis. & comminantis eſt: vt, Sine mo-* qui ſi illam digito attigerit vno.] *Moris com-inum eſt ad exiguum reuocare commiſſa, quæ ſe vl-ædicent.* Oculi ilico effodientur.] *Et fœmineæ int, & in libidinoſos quàm maximè, nam hunc ſu- amorem eſſe virginis. Sic & alibi, Vt ego vngui-ile illi in oculos inuolem venefico. In oculos autem ſæuire fœminas, & tragœdiæ fere omnes, & Co-roteſtantur.* Vſque adeo ego illius ferre poſ-eptias & magnifica verba.] *Non dixit, vſque a-m poſſum amare: ſed quàm inſuauis iam diu ſit o-licendo, ferre poſſum. Et cito oſtendit quæ ſit ami-litis. Ineptias inquit, & magnifica verba.* Verba nt.] *Hoc eſt, quæ vim non admiſceant rerum.* Ve-im ſi ad rem conferentur, vapulabit.] *Si diſ-verbis: & rem experiri cœperit, vapulabit. Et bo-atio: vt ſi dicas verba ad rem contulit, hoc eſt, age-dicebat, aggreſſus eſt.* Ad me? qui? quaſi iſtuc.] *us, & timidus, & prudens commotus eſt mere-dicto.* Hæc atque huiuſmodi ſunt multa paſ-*aliter facunda meretrix, hæc imputat adoleſcenti it & alia quibus non interfuit.* Reddere, & re-.] *Proprie redditur cupientibus, vt domino ſer-ituitur cupiens, vt patriæ ciuis. Redditur, & re-, cupiens cupientibus, vt parenti filius. Ergo in naq; eſt & reddi & reſtitui.* Hem]*Extimuit ado-uum ſororem ſuam in domo meretricis eſſe audi-rei ſtatim occurrit Thais.* Educta.] *Subauditur* teque illaq; dignum eſt.] *Bene purgauit quod meretricio expectabatur. non inquit, vt me di-t, apud me eſt.* Quid ais?] *Recte, quia mirum a-etricem liberaliter educatam.* Hanc tibi dono *lius dixit, quàm Dono: vt donum placidius videa-ræſtantius.* Neque repeto pro illa quicquam

abs te precij.] *Ex eo quod potuit iure facere, ben demonſtrauit, oratorie dicens ſ. rio non eſſe factur* habetur, & refertur à me Thais.] *Qui habet gratiam, nōdum retulit. Retulit, qui deſtitit haber tum ergo hic dixit, & habetur gratia, & refertur. ſenſum tranſtulit Salluſtius in bellum Iugurthinu ma, pecuniam ſume, vtere, & quoad vixeris, nunq ditam tibi gratiam putaris, ſemper apud me inte* Ne priuſquā hanc à me accipias, amittas Ch *Hoc in comœdia licet more vulgi dicere. Cæterum r amitti, quod nondum acceptum ſit. An quia ian ſumptum ſit.* Nam hæc ea eſt quā miles à me ereptum venit.] *Non ad deterrendum ſed ad pr dum animum adoleſcentis hæc dicit: quem audacer aliter ac res ipſa eſt. nam mox Thais mutabit orati dicet, Qui cum res tibi eſt, peregrinus eſt, Minu quàm tu, minus notus, amicorum hic habens mini* monumenti.] *Monumenta ſunt quæ Græci dic* [illegible] Viden' tu illum Thais?] *I deri, timoris eſt indicium.* Vbi ſita eſt.] *Trepida ſonas immiſcuit.* In riſco.] *Ciſta pelle contecta Phrygium.* Quantas copias.] *Proprie dixit cop ſic* [illegible] *legiones in vnum collectæ, conuenit t. de* [illegible] *ruſtico adoleſcēti ſex homines copias dicere. ſcilicet, Paraſitum, Donacem, Syriſcum, Simalionē gam.* Num formidoloſus es mi homo?] *Form & terribilis, & timidus intelligitur.* Apageſis *tus in Trinummo, Apage amor.* Atque ita op *Vt minus formidoloſus* [illegible] Metuo, qualem tu minem exiſtimes.] *Videtur ebrius factus* [illegible] *iam etiam diſplicere nolle mulieri. nam idcirco timere malam opinionem Thaidis de ſe.* Et metu lem tu me exiſtimes.] *Noue dixit: Pro, metuo n ſis.* Peregrinus eſt, minus potens quàm tu.] *Poſtquam tam* [illegible] *ipſa non* [illegible] *quid efficiat quod ait, Peregrinus eſt, minus potens quàm tu, dixit: quia tardum ſit* [illegible] *dicere* [illegible] *impotens* [illegible] *&c.* Sed tu quod cauere poſſis &c.] *Oſtend Terentius plures ſententias ad timiditatem congr ad audaciam. nam & mox dicturus eſt, omnia pri*

iam armis, ſapientem decet. Quia ex prouidentia ti-
c audacia temeritas prouenit. Admittere.] *Fieri ſi-*
r melius dixit quam pati. hoc generale. nam nũc ad-
e, pati fieri ſignificat. Malo ego vos proſpicere.]
lere ne fiat: id eſt, proſpicere & cauere, ab eo quod
it id quod ſequitur. Accepta iniuria.] *Hic cauſa*
tur, cur illud malit. Oſtium obſera intus.] *Pa-*
nſilium nihil aliud continet poſt clauſtra & fugã.
ra eſt clauſtrum ianuæ Tranſcurro ad forum.]
urro dixit, non curro: vt proximitatem fori oſtende-
lo ego.] *Quaſi minus timeat: cupio non inquit, ſed*
i turba hac] *Vide timidum turbam appellare, quã*
non timet. Melius eſt.] *Fugæ occaſionẽ cupit dari.*
] *Hoc geſtu iam adiuuatur.* Omitte, iam iſtuc a-
Ex huius verbis apparet etiam manu comprehensũ
deſcentem. Omitte iam adero.] *Quia cauſam pro-*
m videt, celeritatem redeundi pollicetur. Nihil o-
t iſtis.] *Iſtis vtrum aduocatis? an iſtis omnibus quæ*
'Verg. Aut quid petis iſtis? Hoc modo dic, ſoro-
ſſe illam tuam.] *Ordine eſt executus: primo vtrum*
im habeat, Dic ſororem, inquit, eſſe illam tuam. V-
egotium habeat, Et te paruam virginem amiſiſſe.
die agat, Nunc cognoſce: Et vnde probet, Signa o-
Hæc omnia ſic pronuncianda ſunt, vt & iſta & fa-
ilia demonſtrentur. Si vim faciet, in ius ducito
iem.] *Et recte quia violento ciuiliter reſiſti ſolet.*
imo hæc præſenti dicas.] *Hæc non dicerentur*
de, niſi in illius vultu pauor nimis appareret. Fa-
] *Adiuuandum pronunciatione. Faciam enim, ti-*
ictum eſt. Attolle pallium.] *His verbis Chreme-*
onſtrauit nimium liberaliter pauidi adoleſcentuli
m. Attolle pallium.] *Vel quia ſimplex eſt, vel*
brius pallium trahit Chremes. Perij, huic ipſi pa-
opus eſt, &c.] *Hæc meretricis querela rudem a-*
ntulum magis & honeſte natum quàm culpandum
nonſtrat.

TVS IIII. SCENA VII.

THRASO. GNATO. SANGA.
CHREMES. THAIS.

Oct. ..arij. HAnccine ego vt contumeliam tam inſign
me accipiam Gnato? (i
† In ſatius elidiţur s. Mori me ſatius eſt. Simalio, Donax, Syriſce,ſ
Primum ædeis expugnabo. G. recte. T. virginen
piam. GN. probe.
T. Male mulctabo ipſam. GN. pulchre. T. in me
huc agmen cum vecti, Donax:
Tu Simalio in ſiniſtrum cornu, tu Syriſce in de
Cedo alios: vbi centurio eſt Sanga, & manipul
rum? SA. eccum adeſt.
† In quid eliditur d. THR. * Quid ignaue, peniculóne pugnare, qu
huc portas, cogitas?
SA. Egôn'? imperatoris virtutem noueram, &
militum: (vu
Sine ſanguine hoc fieri non poſſe, qui abſterg
THR. Vbi alij? SA. qui (malum) alij? ſolus Sanni
uat domi.
THR. Tu hoſce inſtrue: hic ego ero poſt prin
inde omnibus ſignum dabo. (
GN. Illuc eſt ſapere, vt hoſce inſtruxit, ipſe ſibi
THR. Idem hocce Pyrrhus factitauit. C. vid
Thais quam hic rem agit? (æ
Nimirum conſilium illud rectum eſt, de occlu
THA. Sane quod tibi nunc vir videatur eſſe, h
bulo magnus eſt:
Ne metuas. THR. quid videtur? GN. funda
nunc nimis vellem dari, (fi
Vt tu illos procul hinc ex occulto cæderes: fa
THR. Sed eccam Thaidem ipſam video. GN.
mox irruimus? THR. mane. (tem
Troch. cat. Conſilio omnia prius experiri, quam armis ſ
Qui ſcis an quæ iubeam, ſine vi faciat? G. dij v
fidem (beam d
Quanti eſt ſapere: nunquam accedo, quin ab
TH. Thais primum hoc mihi reſponde, cum t
iſtam virginem, (poſtea. THR. ro
Dixtin' mihi hos dies ſoli dare te? THA. qui
Quę mihi ante oculos amatorem corã addux
THA. Quid cum illo agas? THR. Et cum eo clar
duxti te mihi?

.Libuit. THR. Pamphilam ergo huc redde, niſi
mauis eripi.
'ibi illam reddat? aut tu eam tangas? omnium.
v. ah quid ais? tace.
Quid tu tibi vis? THR. ego non tangam meam?
tuam autem furcifer?
iue ſis, neſcis cui nunc maledicas viro. CH. non
hinc abis?
tu vt tibi res ſeſe habeat? ſi quicquam hodie
e turbæ cœperis, (neris.
im vt huius loci, dieique, meiq; ſemper memi-
iſceret tui me, qui hunc tantum hominem facias
imicum tibi.
iminuam ego caput tuum hodie, niſi abis. G.
n' verò canis?
ne ais? THR. quis tu homo es? quid tibi vis? quid
im illa rei tibi eſt?
:ibis: principio eam eſſe dico liberam. TH. hem.
.ciuem Atticam. THR. hui.
eam ſororem. THR. os durm. C. miles, nunc a-
:ò edico tibi, (phronam
'im facias vllam in illam. Thais, ego eo ad So-
ricem, vt eam adducam, & ſigna oſtendam hęc.
HR. tun' me prohibeas,
.m ne tangam? C. prohibeo inquam GN. audin'
:? hic furti ſe alligat.
Satis hoc eſt tibi? THR. idem hoc tu ais Thais?
.quære qui reſpondeat.
R. Quid nunc agimus? G. quin redeamus: iam
æc tibi aderit ſupplicans (mulierum.
'ò. TH. credín'? GN. imò certè: noui ingenium
iunt vbi velis: vbi nolis, cupiunt vltrò. T. bene
utas.
.Iam dimitto exercitum? TH. vbi vis. GN. Sanga,
ti fortes decet
ites, domique ſociq; fac viciſſim vt memineris.
Iamdudum eſt animus in patinis. GN. frugi es.
TH. vos me hac ſequimini.
Anccine ego contumeliam.] *Hic rurſus inepti va-nitas militis demõſtratur, ad amicam, tãquã ad hoſti-*

Videntur Cretici.

* Donatus legit, Satis hoc eſt tibi: & poſt ais, addendum Thais. vbi rurſus notata loquentis perſona locũ fecit errori.

lem exercitum, pergentis irritato animo, concitato
inclinata chlamyde, trepidi, & quatiẽtis caput. Et ha
ba pro hortatu imperatoris accipienda ſunt, quand
omnia de exercitu transferuntur. Contumeliam ve
priè, & vim les Saluſt. Ne qua contumelia, &c.
tumeliam in me accipiam Gnato?] *Apparet G*
nem & dehortatorem eſſe certaminis, & ad pocula
prouocare: maximè cum videatur perſuaſiſſe iſta co
vt hoc certamen moueretur. Mori me ſatius eſt.] *R*
la præſumptio, tanquam aduerſus meretricem iurgi
quam Thraſo ſumere auſus eſſet, niſi morte propoſita
velut mortis contemptu opus eſt ad tale prælium. Mo
ſatius.] *Tanquam aliter miles aduerſus mulierem*
re non poſſet, vel quia nihili, vel quia amator. Mo
ſatius eſt.] *Quaſi ille ſibi dicat, vel moleſtum eſſe ce*
vel amicam non eſſe lædendam. Tam inſignem] *In*
vt miles dixit, quia inſignia armorum ſunt. Simalio
hoc concitate pronunciandum eſt. Sequimini.] *Hui*
di militia per tumultum repentè ſuſcipitur, & dici
uocatio, vbi dux alloquitur ciues, Qui Rempub. ſ
vultis, me ſequimini. Vnde Verg. ſic ait, - diuerſaqu
agmina in arma vocat ſubitò. ferrumq; retractat: Ipſe
pugnans, ſequitur tum cætera pubes. Primũ ædeis
gnabo.] *Debet hic eſſe vociferatio vana ad hoc, &*
militis cum quodam motu ingenti & per immanes
ſine vlla vi rerum. Vanaque comminatio eſt, velle æ
pugnare, cum foris ſit meretrix. Malè mulctabo.]
ordinem belli. Primò expugnatio mœnium, item recu
tio captarum rerum, demum pœna prædonum. Pulc
Poſtquam non obtinuit quod volebat Gnato, aſſen
ad omnia. Vide autem manifeſtam irriſionem ex ipſo
re laudandi, nam quid eſt in ædium expugnatione
quid in virginis ereptione probitatis? quid in mala
ctanda muliere pulchritudinis? Sed hoc eſt quod a
pra de ſe ipſo paraſitus, Quicquid dicunt laudo. In m
huc agmen cum vecti, Donax.] *Mirè compoſita ad*
temptum nomina legionariorum ſunt. nam Donax ab
dine, velut ſit inanis & fragilis, nomen ſortitus eſt
malio.] *A ſimio, vel à ſimia deriuatum eſt, ob fœ*
tem oris, vel naſi. Syriſcus.] *Iam diminutiuum eſt à*

In

ium huc.] *Ridicule ſatis armaturas leues non puerlus Thaidem idoneas : & ideo agmen cum vecti ıire in medium. An ideo cum vecti, quia ad expuem venitur ædium?* Tu Simalio in ſiniſtrum :u Syriſce in dextrū.] *Hic agmen inſtruitur. Faē eſt, cū à rebus magnis res ridiculæ detinētur.* Ces.] *Non reliquos dixit, ſed alios, quaſi multi ſint.*] *Ne ſangarius ſaltem, vt nomen eſſet.* Manipulus] *Manipulus propriè eſt militis. Quum Romani & ıb vno Centurione bellum aggreſſuri deputaban: ſertum vel coronam ex manipulo herbæ vel hucōficiebāt, quē pro ſigno ſequebantur. Meritò ergo ınē videns, manipulū deſiderauit: hoc eſt, coquum onuiuas deſiderat, qui apparauerat, quoties locus l eſt, conuiuium eſt conſtitutū. Alij manipulū fu: diſcipulos dici putant.* Eccum adeſt.] *Pro ſe, ac ouls Sanga.* Quid ignaue.] *Apparet coquum ad um ſtrepitum ſic exiſſe, vt ad artē ſuam fuerat ex-* Egóne.] *Hæc cauſa eſt.* Imperatoris virtutē novim militū.] *Hoc plus habet ſalis, ſi ſic intellectū t Sanga vno eodemq; tempore & quærat quid dilq; reſpondeat, hoc noueram ſine ſanguine fieri nō icet ἀπροσδοκήτως. Quid igitur ſi hoc ſciebat?* Qui erem vulnera.] *Quaſi hoc fuerit auxilij genus. c eſt? vnde vulnera? quorum vulnera? vtrum vpartis? An quod magis ridiculū eſt ſuorū?* Solus ſeruat domi.] *Hæc figura παρόμοιον dicitur.* annio ſeruat domi.] *Vt, Sola mihi tales caſus a canebat.* Seruat domi.] *Pro remanet vt obſer1 ſeruat domum, rectū erat, non ſeruat domi, ſi cutelligeretur. Vel ſeruat pro ſedet: ab eo quod ſequiuod præcedit. nā non ſeruat, niſi qui prius in eo lot.* Qui malū.] *Malum per παρένθεσιν ſuauiter in'laut. in Epidico. Quæ malum hæc impudentia eſt? ıterponitur malum, niſi oculis cōuerſis ad eum qui repiehendimus dixerit. Malum, nunc interiectio* principia.] *Magnificè ad riſum cōmouendum. nā ebuit poſt vos. Et hunc locum ſibi optumum elegit, lus* Poſt principia. *Militare dictum eſt. Et ambiulit, an in extremo agmine ſit hic locus, an in*

medio. Inde omnibus ſignum dabo.] *Tanqua* *mnib. dari poſſit, ſi aliunde detur.* Ipſus ſibi caui *An loco ſimpliciter, qui poſt prir... an loco, i* *portunè & εὐκαίρως. Terent. in Adelphis: Pecun* *negligere, interdũ maximum eſt lucrũ. ...s pro de* hoc Pyrrhus factitauit.] *Irridet quidem poeta,* *men oſtendit officium imperatoris hoc eſſe, ne ſe in* *proijciat. Sic Sall. Et in prælijs actu promptus. Et l* *quaſi in Palliata, ſed conceſſum poetis fuit. Pyrrh* *peritiſſimus ſtratagematon fuit: primuſq; quem* *ea diſciplina per calculos in tabula traderetur oſt* mirũ conſiliũ illud rectũ eſt.] *Illud rectum eſt* *locutio, & ſuperiori ſimilis. Nimirũ dabit hæc T* *gnum mihi malum, pro, ſine dubio rectum eſt.* Sa tibi nũc vir videatur eſſe, hic nebulo magnu metuas.] *Figurata loquutio, & præterea ὑπερ* *termixtum. nam hic ordo eſt: Sanè hic nebulo eſt* *tuas. An hic erit ordo & ſenſus, vt ſit dictum, N* *ſanè qui tibi vir videtur eſſe, hic nebulo magn* *rectè, nam obterretur adoleſcẽs & ætate militis,* *vir eſt: & magnitudine, quod magnus corpore: q* *in illo vana eſſe, meretrix, vt experta, denuncia* *autẽ vel inanis, vel vanus, aut mollis, vt eſt nebu* Et *hoc εἰρωνικῶς dictum eſt, Meretrix fruſtra n* *corripiens Chremetem, Sanè inquit, quod tibi ni* *deatur eſſe, & deeſt, Non eſt: vt ſit, Nõ eſt quod* *videatur eſſe, hic nebulo magnus eſt. Sic alibi, S* *tea hac offendero poſt vnquam, nihil quod dicas* *quærebam, iter hac habui, periſti. Vt ſit, non eſt* *mihi.* Quid videtur?] *Non diceret miles ſi ſt* *tentia: ſed iam videtur timore mutatus.* Quid *Dubitandi eſt quod dictum ſit, quid videtur? E* *militem puto dicere, quem paulatim à violent* *cribus principiis ad terrorem deſidiamque perd* *Nam primo ipſe præcedit, vtpote qui dicat ſequi* *denique propius deuentum eſt. poſt principia re* *Poſt iam ipſe nihil audet, ſed quærit conſiliu* *Denique vbi cominus res gerenda eſt, dixit,* *continet irruentes. Ad poſtremum diffiſus, neſc* *gat, ad paraſitũ ſpectans, Quid agimus, inquit?*

nc.] *Mirè paraſitus hoc ait: vel quia militem nolle el quia non audet impugnare, conſilium formidu- & aptum metuentis dedit, ſubtiliter tamen: nam ugnant, qui cominus non poſſunt: & ex occulto, audent palàm. ed honeſta cauſa: non quia timeas, ſed vt fugiant: tanquam niſi hoſtes fugerint, non n accedere.* Fundam tibi.] *Non dixit haſtam, aut ı, ſed ſagittam, fundam, qua nimirum longè iacta- x hoc interuallo, pauorem oſtenderet non audentis . Et mirè tibi: tanquam ipſe paraſitus ne hoc au- unt autem qui putent hæc à Thaide ad Chremetem l malè: non enim conueniunt iſta meretricis dictis ibus. niſi quia mouet me, quod ex occulto dicit: nſtet iamdudum videre militem, & ipſum non vi- n qua pugnaturus ſit.* Vt tu illos.] *Meretricem um ſuis: vt alibi, Nos prius introducant.* Facerent .] *Deeſt rurſus, Vt: ſic, Vt facerent fugam. Vel ὰ- ος illatum eſt.* Facerent fugam.] *Deſiderat con- nem Enim: vt ſit, facerent enim fugam.* Vt cæde- *o cædendo cogeres vt facerent fugam.* Sed eccam m ipſam.] *Eccam & ipſam, figura ἔμφασις: quaſi rincipem belli: & ipſam, contra quam pugnaturus* am mox irruimus.] *Hoc paraſitus, irridens mili- it. Et irruere propriè dicuntur, qui cum furore n ineunt.* Omnia prius experiri quam armis tem decet.] *Animaduerte quantam vim habeant andum in Comœdiis ſeueræ ſententiæ, quum à ri- perſonis proferuntur, quale eſt apud Plautum vbi am fortunam admirans ait, Nimia eſt miſeria, ni- chrum eſſe hominem.* Quàm armis.] *ἀνακόλουθον m arma. Aut ἔλλειψις eſt, ſi ſubaudiamus agere. non dixit me: ſed ſapientem, quod magis ridicu-* . An quæ iubeam.] *Et mire non velim, ſed iu- ixit. Iubeam pro velim: vt iubeo Chremetem.* dij n fidem.] *Bona ἀναλογία, quia leuiora laudaue- : exclamare iam debet. Et hoc eſt quod ſupra ait, Id ı ſi negant, laudo id quoq;. Nam negat rurſum malè ıdum eſſe, qui ſuperius retineri non poterat, quin lium vel moriturus irrueret.* dij veſtram fidem eſt ſapere, nunquam accedo, quin abs te ab-

eam do-

eam doctior.] *Mire egit perſonam admirantis* *nam* ἀποστροφὴν *ad deos, vt dij veſtram fidem :* *pſum, Quanti eſt ſapere, ad militem, Nunquam* *quin abs te abeam doctior Et ridicule paraſitus,* *accedo ad te dixit, qui nunquam recedit.* Quin abeam doctior.] *Nimis impudens aſſentatio, ſe* *ctiorem ex militis ſapientia.* Thais primum ho reſponde.] *Omiſſa contentione repetendæ virgini* *nim iam puellam, ſed pactum exigit, vt amator.* C do.] *Pro, cum tibi darem.* Quid tum poſtea?] *A* *reſpondendum erat : aut non dixi. Sed vide contu* *meretricis in contemptione perſonæ militis, interro* *interrogare maluit, quàm per inductionem capi.* tas?] *Contentionis genus interrogatiue.* Quæ mi oculos coram.] *Vtrum ſignificat inepti militis* *An ante oculos minus eſt quam coram:* Ante ocu ram.] *Poteſt ante oculos, & longe tamen intelligi* *proximitatem ſignificat.* Quid cum illo agas?] *meretrix non putat illum idoneum, cui reddenda,* *cuique ſe purget : adeo apud illam amicitiæ eius p* *eſt. Nam errant qui dicunt eam ſe velle militi rec* *re.* Et cum eo clam ſubduxti te mihi] *Inuic* *cum eo : nam vt ſupra legimus, excluſit Chremet* duxti te mihi.] *Furtim ſubtraxiſti te mihi. Verg* *dum capiti ſubduxerat enſem.* Libuit.] *Superbu* *meretricium verbum. Sic de Chelidone Cicero ait,* *ait ſe facturam.* Huc redde.] *Idioma eſt pro con* *repoſcentis. ſic & in Hecyra, Renumeret dotem h* Niſi vi mauis eripi.] *Vtrum niſi, pro non, & ſi: vi* *tibi illam mauis eripi.* Tibi illam reddat?] *Se* *interponit Chremes, vt adoleſcentulus potuit, ia* *milite.* Aut tu illam tangas? Omnium.] *Ait vt* *Chremes. nam quia dixit, niſi vi mauis eripi, ait* *lam tangas? & addidit, Omnium. & eſt* ἀπο *ſecunda. ſic autem loqui ſolent plus geſtu quam* *conciti.* Tibi illam reddat? aut tu illam tangas *gna vis in pronominibus, & ſignificatio eſt, vt, Ca* *ve illum?* Quid tu tibi vis?] *Recte, cum Thaide e* *quebatur, non cum hoc.* Ego non tangam meam *addidit meam. hinc enim probatur iniuſte dictum*

li

ngas? Tuam autem furcifer?] *Incongrue, vt im-*
adoleſcens liberum ſeruilibus conuitiis exagitat.
ſis, neſcis cui maledicas nunc viro.] *Animad-*
traſitum neque tacere omnino, ne defuiſſe patrono
tr. neq; in aliena cauſa rixam in ſe transferre. Non
: abis? ſcin' tu, vt tibi res ſeſe habeat?] *Hoc pa-*
llud mihi Chremes. Caue ſis.] *Quia imperatiua*
iunt contumelioſa addebant veteres, ſis: quod ſigni-
vis. Scin' tu?] *Non paraſito, ſed militi dicit:* Fa-
t huius loci diciquc, meq; ſemper memine-
Moris eſt magnas eſſe minas hominum meticuloſo-
ecta ergo quàm acriter timidus comminetur. Huius
cique meique.] *Loci, in quo lapſus: Diei, quo la-*
, à quo lapſus. Miſeret me tui.] *Hic paraſitus nunc*
ronicor Chremeti reſpondet. Qui hunc tantum
em facis inimicum tibi.] *Nunc quidem pa-*
i militis aſſentatione diſcedit. Diminuam ego ca
um hodie, niſi abis.] *Ruſticius dixit, caput tuum*
am quam ſi diceret, diminuam tibi caput. Ain' ve-
s?] *Hoc verbo impudentibus inimicis conuitium*
... militari dictum ... hoſtem, canis: & a-
... contumelia in aduerſarium di-
... in illo loco, πρὶν ἀρνειὸς ... σοῖτε
Quis tu homo es? quid tibi vis.] ἐπιτροχα-
ura ... vbi multa terribiliter interrogatur: vt, Sta-
... cauſa vie, qui ue ſis ... armis? Quóue tenetis
ibi.] *Non obliquè ... ſeu figuratè dicitur ab irato.*
... illc dico liberam.] *Quo tollitur tuam*
Scibis.] *Et ... & ſcibis dicitur poſt productio-*
*tiæ coniug... Principio.] *In tria diuiſit offi-*
fenſionis ... In aſſertoris, Principio eam eſſe dico
: In cognitoris, ... Atticam: In fratris, Meam
. Et bona eſt ordo, libera, ciuis, nobilis, Ciuem
n.] *Quo etiam negotium poteſt ei fieri, qui ſe pro*
geſſit in ciuem. Hui.] *Hui, hem, & cætera huius-*
neris, ſannæ ſunt aduerſus eos quibus iraſcimur.
ſororem. *Quo conſtat præſto eſſe defenſionem*
Os durum.] *Quaſi ex omnibus hoc ſit impuden-*
od & ſororem ſuam dicat. Os durum.] *Os impu-*
contra, mollis frontis dicuntur, qui ſunt reueren-

tes. Nunc adeo edico tibi.] *Vt ſuperbe, quaſi mili edictum prætoris dicitur, & imperatoris.* Miles adeo edico tibi.] *Miles contumelioſe dixit. De i eſt officiis, quæ ſuo nomine contumelioſa cenſentur. Adelphis, Delibera hoc, dum ego redeo leno.* Ne v cias vllam in illam.] *Seruauit præcepta meretric vt meminerit, Si vim faciet, in ius ducito hominem* eo ad Sophronam.] *Hoc lentius à Thaide Ch* Prohibeo inquam.] *Non ſatis exercitate adoleſce dem verbis dictum repetit militis.* Audin' tu? hic alligat.] *Gnato occaſionem finiendi litigij iam quærit, ob deſiderium menſæ & cibi: & ideo quaſi conſilium ſuggerit, hunc reum militis eſſe poſſe, qui tus eſt alienam rem ſuam dicere, & id in iure profit eſt apud prætorem. Ergo furti ſe alligat, id eſt reum cit fraudis. nam μεταληπτικῶς furtum pro omni fra dolo accipimus. & iniuria* Alligat.] *Aſtringit, illa & obnoxium facit. Omne igitur quod fraude fit, f eſt. Sic Verg. Furta paro belli, id eſt inſidias. Et Dulc ta, id eſt adulteria. Omne malum factum, Quæ qu ſuperos furto lætatus inani Diſtulit in ſeram co piacula noctem. Furtum duobus modis dicitur: vn omne maleficium generaliter ſignificatur: altero, c ſurrepta demonſtratur. Nunc ergo furtum, mal eſt.* Satis hoc eſt tibi.] *Ad repetendam ſcilicet vir ſumendamque iniuriæ vindictam.* Quære qui re deat.] *Et contempſit interrogationẽ, & indixit inin profeſſione iracundiæ, cum dixit indignum militem.* hoc tu ais.] *Id eſt, hoc quod Chremes, & tanquam mes. Et ipſam circumuecturus interrogat, quod illa gens, malitioſe ait, Quære qui reſpondeat. ſatis con lioſe: illud enim quæritur, quod difficile reperitur non modo indignus es, inquit, cui ego reſpondeam: inuenies qui te dignum reſponſo iudicet.* Quid nun mus?] *Vide vt euanuerit actio militis. Primo dixit, prius experiri quam armis ſapientem decet: Poſt, Id tu ais, Thais? & poſtremo, Quid nunc agimus? & nunc agimus, Conſilium quærentis eſt.* Quid nun mus?] *Languidi atque defeſſi eſt, Quid nunc agimu eſt illud quod agis, Primum ædes expugnabo, &c. Se*

in

hũc exitum ſemper accipiunt. Quin redeamus.] *iodo, imo. Non abeamus, inquit, ſed redeamus: vt matius vno verbo oſtenderet. Credin'? Ex parte : qui ſic interrogat* Credin?] *Credere dubitantis m eſſe, fidentis.* Vbi nolis, cupiunt vltro.] *Plus bei, non reuocando verbum quod expectabatur, olunt, ſed cupiunt. ergo variauit: non enim intuit vltro.* Bene putas.] *Hoc eſt, recte putas, ſapis ligis. Vergil. Multa putans, ſortemque animo miniquam. Vel coniicis. Vel putas diſputas. Vel puis.* Iam dimitto exercitum.] *Dimitti exercitus vel pace facta, vel vexatis hoſtibus. Ridicula ergo entia verborum eſt, quum ſint facta deformia.* ta, vt fortes decet milites, domique focique ſim vt memineris.] *Vt mire in coquum: qui foit in domo, quia milites hi fortiter pugnant, qui nores domorum. Vide ergo quam vtrunque comi- ineundum prælium, resq; bellicas Donax primus s domeſticas Sanga, qui coquus eſt.* Domiq; fo- *'omi & foci genitiui sũt. Cecil. Decora domi. Plaut. iam domi cupio, operiar tamen.* Iamdudum ani- in patinis.] *Hic aperuit cauſam poeta, cur & inzato iret ad litem, & libens domum redeat.* Frugi *ilis & neceſſarius, à frugibus, quæ quod his fruatæ ſunt. Inde fructus & frumentum. Frui autem , à frumine, quæ eſt ſumma pars gulæ: à qua re, etquæ nec cibo nec poculo ſunt frui dicimur, κατα- ſ: vtpote rebus venereis, & delectatione odoris, uditus, &c.*

ACTVS V. SCENA I.

THAIS. PYTHIAS.

n' ſceleſta mecum perplexe loqui? Senarij.
, neſcio: abiit: audiui: ego non adfui.
i iſtuc mihi dictura aperte es, quicquid eſt?
conſciſſa veſte, lachrymans obticet.
hus abiit: quamobrem? quid factũ eſt? taces?
uid tibi ego dicam miſera? illum Eunuchum
ant
TH. quis fuit igitur? PY. iſte Chærea.

TH. Qui

TH. Qui Chærea? PY. iſte ephebus frater Ph
TH. Quid ais venefica? PY. atqui certò com
TH. Quid is obſecro ad nos? aut quamobre
ctus eſt? PY. neſcio.
Niſi amaſſe credo Pamphilam. T. Hem miſ
Infelix, ſi quidem tu iſtæc vera prædicas.
Num id lachrymat virgo? PY. id opinor. T.
ſacrilega?
Iſtuccine interminata ſum hinc abiens tibi
PY. Quid facerem? ita vt tu iuſti, ſoli credita
TH. Sceleſta, lupo ouem commiſiſti: diſpud
Sic mihi data eſſe verba: quid hominis illic
PY. Hera mea *tace obſecro, ſaluæ ſumus.
Habemus hominem ipſum. TH. vbi is eſt?
ad ſiniſtram. vides

* Niſi legas bis tace, verſus non conſtat.

Ne? TH. video. PY. comprehendi iube, q
poteſt.
TH. Quid illi faciemus ſtulta? PY. quid fac
Vide amabo, ſi non, cum aſpicias, os impu
Videtur. TH. non eſt. PY. tum quæ eiu
dentia eſt.

PErgin' ſceleſta mecum perplexe loqui?] ... *mum virgo vitiata eſſe cognoſcitur à Thaide, ne, poſtquam magnopere & defenſa eſt, & recen ſtatim conſequentur nuptiæ eius. & Chærea, qui tiauit.* Perplexe lo qui.] *Ideo perplexe, quia ſtat. men virginis celare* Scio, neſcio, abiit, audiui *dictis omnibus pauca decerpit: & oſtendit quid dixerit: & ſtomachi ſæuientis expreſſit.* Scio.] *Fi lam.* Neſcio.] *Vitiatam.* Abiit.] *Eunuchus Domi hoc admiſſum.* Ego non adfui. *Cum ha Acriter iratorum eſt, ea repetere, quæ proxime quib. iraſcunturrint,* En ego vincta ſum fieriq; eſſ *ctus.* Non tu iſtuc, &c.] *Non eſt hic interrogati* conſciſſa veſte lachrymans obticet. *Hæc omn eſſe ſignificauerant.* Virgo obticet.] *Tacem ut co Nec tacui demens: Reticemus dolores; v ne verere ce* Obticemus *quorum pudet: vt in Phor.* Heu q *obtices?* Eunuchus abiit.] *Non Chærea, ſed Eu*

git, ſed abiit dixit. Quamobrē? quid factū eſt? ta- *Hæc ἀσύνδετα inſtantis dominæ vultumq; habitūq;* rant. Quis fuit igitur?] *Hæc ecſtaticè pronunciā- t. aut quia iniuriam indicat, aut dubitat de nomine aut trepidat per timorem: aut vt non videatur af- um fuerit factum: aut quia non libenter dicat eius cui iraſcitur. Sed ego agnoſco ancillarum conſue- n, quæ obliuioſæ ſunt.* Iſte ephebus.] *Ephebus no- l ætatem retulit, non ad facinus commiſſum.* Ephe- *ito oſtendit, cur iſte Eunuchus creditur.*

d ais venefica?] *Redit rurſum ad iracundiā: aptū & comicū in ancillas, venefica, lupa, vipera, & ſa- &c.* Quid is obſecro ad nos?] *Non rogantis eſt ,ſed docentis.* Niſi amaſſe credo Pāphilā.] *Deeſt : ſit, niſi quod.* Num id lachrymat virgo?] *Vt ſu- ero ſeriò triumphat: pro ob id.* Id opinor.] *Callide opinor dixit, cum ſciat.* Quid ais ſacrilega?] *αὔ- m primo ſceleſta, deinde venefica, poſtremo ſacrile-* :cine interminata ſum?] *Satis moraliter, Iſtucci- minata ſum, pro num iſtuc tibi comminata ſum?* ıe interminata ſum hinc abiens tibi?] *Appa- oſt ſcenam eſſe mandata. nam ſupra non meminit, at, Tamen hos prius introducam: & quæ volo ſi- erabo, poſtea continuo exeo.* Ita vt tu iuſti, ſoli eſt.] *Dixerat enim prius Chærea, Edicit ne vir m ad eā adeat, & mihi ne abſcedā imperat.* Iuſti.] *καὶ μεταπλασμὸς pro iuſſiſti.*

:ſta, ouem lupo cōmiſiſti.] *Bene dilatum tot oc- prouerbiū perſonæ Thaidis aſſcriptum eſt: continet nineam reuerentiam & meretriciū ſensū. reditq; d minora conuitia: quia videt ſe eſſe conuictā, & rbiū, Ouē lupo cōmiſiſti.* Sic mihi data eſſe ver- *etur plura fuiſſe dictura, niſi ſuperueniſſet Chæ-* id hominis illic eſt?] *Per genitiuum caſum in- icitur, per nominatiuum honorificè.* Quid homi- eſt?] *Non continuo agnoſcit hūc hominem mere- a etſi adhuc Eunuchi veſte indutus eſt: attamen e- lonis inceſſum: vultū, habitūq; mutauit: & præter us in Chæream redijt.* Hera mea tace obſecro.] *ic puellariter arridet.* Tace.] *Nō ſilentiū indicētis*

eſt, ſed ſecuram facientis: vt, Tace, egomet conueniam Habemus hominem.] *Mirè hominem dixit, vt* Iube comprehendi.] *Pro comprehende. Iube enim ſignificat.* Et quantum potes.] *Deeſt cito.* Quid ciemus?] *Subauditur comprehenſo.* Quid facias?] *Moraliter expreſſit puellæ ſtupentis verba, habentis quid reſpõdeat ad ea quæ dicta ſunt.* Video, ſi non eum aſpicias, os impudens videtur. *ab eo quod reſpondere cœperat, ad aliud tranſit, confidentiam Chæreæ. Non eſt impudens, inquit, non milis impudenti. Sic alibi, ſeueritas ineſt in vultu in verbis fides.*

ACTVS V. SCENA II

Iãb. tr met.

CHAERHA. THAIS. PYTHIA.

APud Antiphonem, vterq;, mater & pater
Quaſi dedita opera domi erant, vt nullo r
Introire poſſem, quin viderent me. interim
Dum ante oſtium ſto, notus mihi quidam ol
Venit: vbi vidi, ego me in pedes, quantum qu
In angiportum quoddam deſertum: inde ite
In aliud, inde in aliud: ita miſerrimus
Fui fugitando, ne quis me cognoſceret.
Sed eſtne hæc Thais, quam video? ipſa eſt: h
Ah, quid faciam? quid mea autem? quid facie
TH. Adeamus: bone vir Dore, ſalue: dic mihi
* Aufugiſtin'? CH. hera factum. TH. ſatin' id t
ect? (hanc r
C. Non. T. Credin' te impunè abiturum? CH
Mitte: ſi aliã vnquã vllã admiſero, occidito.
T. Num meam ſæuitiam veritus es? CH. non.
CH. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.
TH. Quid feceras? CH. Paululum quiddam
cho paululum impudens?
An paululum hoc tibi eſſe videtur, virginem
Vitiare ciuem? CH. conſeruam eſſe credidi.
PY. Conſeruam? vix me contineo quin inuol
Capillum: monſtrum, etiam vltro deriſum a
TH. Abi hinc inſana. PY. quid ita verò? debea
Credo iſti quicquam furcifero, ſi id fecerim:

* Prima aufugiſtin' pertinet ad verſum præcedentem.

* al. PY. Niſi legas paululum verſus non conſtat.

:im cum ſe ſeruum fateatur tuum.
iſſa hæc faciamus. non te dignum Chærea
nam ſi ego digna hac contumelia
aximè, at tu indignus qui faceres tamen.
ædepol quid nunc conſilij capiam ſcio
gine iſta: ita conturbaſti mihi
es omnes; vt eam non poſſim ſuis,
quum fuerat, atque vt ſtudui, tradere:
ſum parerem hoc mihi beneficium Chæreā.
nunc dehinc ſpero æternam inter nos gratiā
hais: ſæpe ex huiuſmodi re quapiam, & ex
rincipio magna familiaritas
ta eſt: quid ſi hoc quiſpiam voluit deus?
idem pol in eam partem accipioq; & volo.
ita quæſo vnum hoc ſcito contumeliæ
feciſſe cauſa, ſed amoris. TH. ſcio.
ropterea magis nunc ignoſco tibi.
eo inhumano ingenio ſum Chærea,
am imperitā, vt quid amor valeat neſciam.
quoq; iā Thais, ita me dij bene ament, amo.
pol tibi ab iſtoc hera cauendum intelligo.
ſim. PY. nihil tibi quicquā credo. T. deſinas.
me tuæ commendo, & committo fidei.
o in hac re mihi oro vt adiutrix ſies.
patronam * cupio Thais: te obſecro.
, ſi non hanc vxorem duxero.
ien ſi pater. CH. ah, quid? volet, certo ſcio.
odo hæc ſit TH. paululum operirier
n frater ipſe hic aderit virginis.
n accerſitum ijt, quæ illam aluit paruolam.
ſcendo tute ipſe aderis Chærea.
verò maneo. TH. víſne interea dū is venit,
periamur potius, quàm hic ante oſtium?
percupio. PY. quā tu rē actura obſecro es?
id ita? P. rogitas? hunc tu in ædeis cogitas
poſthac? T. cur nō? P. crede hoc meæ fidei,
pugnā aliquā denuo. T. ahu, tace obſecro.
m perſpexiſſe eius videre audaciam.
faciam Pythias. P. non pol credo, Chærea,
miſſum non erit. CH. quin Pythias

* Aliàs, capio.

In (Adeſt) prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedẽtem.

Tu me ſeruàto. P. neq̃ue pol ſeruandum tibi
Quicquam dare auſim, neque te ſeruare: ap
T. Adeſt optimè ipſe frater. C. perij hercle: o
Abeamus intrò Thais: nolo me in via
Cum hac veſte videat. T. Quamobrem tand
quia pudet?
C. Idipſum. P. idipſum? virgo verò? T. i præ,
Tu iſtic mane, vt Chremem introducas Pyth

APud Antiphonem vterq;] *Rediens in vicinia causam reddit Chærea, cur nõ mutauerit veste* *tuit autem, & de neceſſitate argumenti fuit, Chær mutaſſe veſtem: vt cum meretrix virginem à Chær tam audiret, & eum cum turpi habitu incedente retur, eũ reũ vitiatæ virginis putaret. Apud An dixit, pro in domo eius.* Vterque pater & mater. *terque pater, & vtraque mater, ſed vterque pare pater & mater.* Quaſi dedita opera domi *Non tam mirum, ſi domi erant: ſed illud magi quod in ea domus parte, qua in ædes introeunti adoleſcentulo.* Vt nullo modo introire poſſem *rius cauſa cõtinetur, cur nõ mutauerit veſtẽ: In cur huc redierit.* Quin viderẽt me.] *Quin modo minus.* Dũ ante oſtium ſto.] *Antiphonis ſcilice* mihi quidã obuiã venit.] *An notus, qui me poſ ſceret? an qui me nouerit, id eſt, amicus?* Quãtum *Deeſt velociter.* In angiportũ.] *Vide illum nõ v vna clauſula bis In dicere, in ædes, in angiportum portum dicebant vicum non peruiũ, viam publicã* giportum quoddã deſertũ.] *Deeſt fugiens.* It[illegible] rimus [illegible] *id eſt fatigatus, laſſus, & dus [illegible] fugio. Et honeſta locutio: vt miſer miſer [illegible]do.* Ne quis me cognoſceret.] *Nõ prìè dic[illegible] agnoſceret.* Sed eſtne hæc Thais video?] *Iam [illegible] ipſe viſus, nũc primũ videt.* I*[illegible] atque defigor. Primus metu conſilium: ſed recogitatio reddit confidentiam.* Qu autem?] *Colligit ſe rurſum ad impudentiam Chæ vide ſi non eadem eſt audacia in Chærea, quæ in ſt do facinore fuit, & [illegible], quid mea autem*

nihi?] *Opportune ſe confirmauit: quia ſi extimuiſ- ſgiſſet, nihil nuptiæ promouerētur.* Bone vir Do- *totum figurate dicit, vt meretrix, & ſubtiliter. nā eam eſſe quem alloquitur, non Eunuchum. Et hic occaſio datur meretrici adiuuandi adoleſcentis, qui non mutauit: & adhuc quaſi Eunuchus & ſer-* Bone vir Dore, ſalue.] *Maior obiurgatio eſt per ſimulationē Thaidis aduerſus Chæreā, quā ſi illum eſt, appellet.* Hera factū.] *Nō potuit ſubtilius re- Chærea, quā accommodare ſe interroganti.* Satin' Iacet?] *Hoc poteſt & non figuratè dici, ſed apertè.* ne noxiā mitte.] *Triſyllabo nomine noxiā dixit, xam. Alibi aliter, Dominam dixit, extra noxam.* Si quā vllam admiſero, occidito.] *Verba ſeruorū, il horribile eſt poſt præſentes plagas. Et nō, cædito, ito: & non, alias dixit, quaſi illa * dixerit adhuc vti fugitiuus.* Num meā ſæuitiā veritus es?] *es.* Hanc metui ne me criminaretur tibi.] *Per- tatus eſt verba fugitiuorum, quæ apud dominos omprehenſi.* Vitiare ciuē.] *Bene intulit ciuē: quod uā virginē vitiare, αὔξησις gradatim facta.* Con- eſſe credidi.] *Locus erat vt diceret, Seruam eſſe ſed admirabiliter conſeruam dixit, & hoc ipſum liter pronūciandum eſt, tanquā miſerabiliter cre- onſeruā eſſe, quæ ciuis erat: atque eā quaſi conſer- are debuerit.* Conſeruam?] *Opportunè ſtoma- Pythias facta mentione conſeruæ.* Vix me conti- n inuolē in capillū.] *Minæ iſtæ propriè fœmina- & in ſe, & in alios vnguibus ſæuiētiū. vt, Vnguib. fœdans & pectora pugnis. ſed inuolem ab auibus eſt, vt apud Vergil. Prædam pedibus circumuolat go hoc geſtu, & dicto, & corporis motu eſt adiu-*. Inuolem in capillum.] *Apparet more vete- nſum eſſe.* Etiam vltro derīſum aduenit.] *Mirè lidit accuſationem, quod non ſaltem fugeret.* De- redo iſti quicquam furcifero?] *Subauditur t εἰρωνικῶς pronunciandum eſt. Sanè debere di- œnas iniuriæ, ei cui iniuriam fecerimus: quas ſe ituram Chæreæ, vt furcifero, dicit Pythias, ſi m intulerit in ſeruili habitu conſtituto.* Si id fe-

fecerim.] *Si innolauerim in capillum eius.* Miſ
faciamus.] *Hæc ſcilicet iocularia & futilia.* Non
gnum Chærea feciſti.] *Artificioſe meretrix ab*
licuit, ad id quod oportuit tranſit : nec tractat qu
gitimum, ſed quid honeſtum. Itaque totam illam
facti accuſandi omittit : & ab accidentibus perſon
leſcentis obiurgat, ſic enim vno verbo obſtari poſſe
mihi in domo meretricia ſcilicet: ne videatur irrati
audacia illa ingenui à poeta inducta eſſe. No
gnum.] *Ing.. um pro. digne, aut deeſt facinus: vt ſ*
dignum facinus feciſti. Mira accuſatio mixta l
blandimẽto. Nã ſi ego digna ſum.] *Deeſt &, vt*
Nã etſi maximè. Et bene additū eſt maximè: vtapp
etſi digna pati ſit meretrix: non tamen maximè di
Thais eſt. At tu indignꝰ qui faceres tamẽ.] *Rei*
quatuor. n. ſunt modi in huiuſmodi rebus: ita vt a
que dignus ſit, aut vterque indignus: aut alter di
ter indignus. aut contra Neque ædepol qui
conſilij capiam ſcio de virgine iſtac.] *Intelli*
amari virginem ab hoc: & ideo ſic ait, vt conciliet
nam ſatis ſigni eſt, quod Eunuchi habitum prop
ſumpſit. Et viae quemadmodum ad captionem
rum res eant : quod tamen dicere non audet Tha
ſtendit adoleſcenti coniecturis, quem tentat,
manium virginem : & viam oſtendit petendæ ſit
Hoc mihi beneficium Chærea.] *Blande nomi*
tum eſt, Chærea. At nunc dehinc ſpero.] *T*
Chærea vera veris æquiparans, recedit à iocular
pe ex huiuimodi re.] *Hoc eſt turbulenta.* Qu
Quæcunque, vel aliqua. Quid ſi hoc voluit q
deus?] *Pleraque repentinis impulſionibus nata,*
prouentibus deo aſcribi ſolent: vt, Deſcendo, a
deo flammam inter & hoſtes Expedior, & ,
digreſſum ventris deus apoulit oris. & Salluſt.
repentè mutatio non ſine deo videretur. Qui
quiſpiam voluit deus?] *Vult amorem intelli*
Equidem pol in eam partem accipioq; & v
æterna inter nos ſit gratia: & ex malo principio
magna familiaritas. Et volo.] *Euenire ſubaudi*
ϖ.λ...ος tertia. Imò ita quæſo.] *Vtrū meretri*

vtrunq; enim accipi poteſt. Vnum hoc ſcito, ſcio.] *hoc ſciat Thais inepte quæritur, quum ipſa res cla- unquam hanc conditionem ſubiturum Chæream, vt nucho etiam ſeruo, ſe fingeret, ſine amoris impulſu.* ignoſco tibi.] *Quod culpa non ſit hominis, ſed a-* Nō adeo inhumano ingenio ſum.] *Hoc eſt im- ion ſum, quantum putas: vt, Non obtuſa adeò ge- r pectora Pœni.* Neque tam imperita.] *Id eſt, non a.* Vt quid amor valeat, neſciam.] *Non inhuma- ia homo: nō imperita, quia meretrix. Et neq; tam im- inquit. quaſi dicat, Neque tam pudica ſum, vt quid valeat, neſciam.* Te quoq; iam Thais.] *Bene quoq;: im iam hanc ita amat, vt negligat illam: ſed hanc il- uſa.* Pol tibi ab iſto hera cauēdum.] *Facete tan- qui ſoleat capillum & veſtē eius conſcindere, quam rit.* Non auſim.] *Pro non audebo. & eſt verbum temporis tantum.* Non auſim.] *Vtrum propter æ- an propter fratrē ſuum Phædriam potius?* Nihil tibi uam. *παρέλκον quartum, aut nihil, pro non.* Deſi- *Pro eo quod eſt deſine, aut deeſt fac: vt ſit, fac deſinas.* ne tuæ cōmēdo & committo fidei.] *Satis ama- vt appareat nunc maxime captum Chæream, ac man- m virgini. Commēdamus nos cognitis: committimus a. Ergo αὔξησις eſt maioris officij, fideiq; circa Thaidē.* ihi patronam cupio] *Te adiectum vim habet, & mo ſupplicantis habitū adoleſcentis oſtendit.* Emo- ſi non hanc vxorē duxero.] *Vide adoleſcentulum, ipſo flore nihil dulcius vita eſt, ipſam deſpicere, ſi ſibi nō datur.* Tamen ſi pater.] *ἔκλειψις aut ἀποσιώπη- unda.* Quid? ah volet, certo ſcio.] *Quid? deeſt, di- d iſta omnia ad cōfirmationem valent.* Ciuis modo ſit.] *Mire hic in votum conuerſum eſt, quod timere t non ducturus vxorem.* Paululum operirier ſi vis, frater ipſe hic aderit virginis.] *Adeo cito probari !.* Ego verò maneo.] *Modo vero conſentientis eſt ad- ium: al. Confirmantis, aliàs coniunctio, al. particula am iuuans: vt, Egregiam verò laudem, & ſpolia am- efertis, Tuq; puerq; tuus.* Domi potius operiamur, m hic ante oſtium.] *Non ignara illecebrarum me- x, non ſolum Chæream retinet, verum etiam vocat, vbi*

virgo eſt, & ſatis callide interrogat an velit, quaſi r
velle. Imo percupio.] Amatoriè, non volo, ſed perc
Hunc tu in ædes.] Pronomen in his plus valet, qua
cuſatio, Hunc tu in ædes cogitas. Mirè cum illa ia
lit, cogitas, dixit, volens vt recogitet. Cogitas in æd
cipere poſthac.] Per ancillæ verba vult oſtendere,
ſit tractandorum adoleſcẽtium perita meretrix. Poſt
Poſt hoc factum, poſt hanc audaciam. Crede hoc m
dei:] Puellariter dixit meæ fidei. Dabit hic aliqua
gnam.] Pro, ſtupro, vt, At non in venerem ſegnes, ne
naq; bella: vt, Vereturq; bella, & ingens facinus. vt
Vicimus o ſocij, & magnam pugnauimus pugnam.
autẽ, propriè pro inducet, vt, Magnam dabit ille ru
Ahu tace obſecro.] Ahu interiectio eſt perturbati
lieris: vt apud Græcos ἰοῦ. Parum perſpexiſſe vider
audaciam.] Parum εἰρωνεία eſt. Et non ſenſiſſe, ſed p
xiſſe dixit: vt iam non ſit experienda illius audacia, c
perſpecte cognita. Non faciam Pythias.] Bene &
liter appoſitum Pythias. Non pol credo Chærea,
commiſſum non erit.] Ioculariter, vt & ille, Pyth
xit: ita hæc Chærea. Quin Pythias.] Iterum nome
tuosè eſt additum: quin, pro imo. Neq; pol ſerua
tibi quicquã dare auſim.] Totũ garrule & geſticu
puellam cum adoleſcentulo fabulari videas. Adeſt
me, ipſe frater.] Optimè, opportunè, & non eſt ad
cuius frater, vtpote in re manifeſta. Nolo me in vi
hac veſte videat.] Subtiliter adoleſcens, quia nihil
cerat dicendo, percupio, inuenit cauſam qua ſtatim i
poſſit. Quamobrem tandem?] Pro tamen. Interr
hæc increpationem continet impudentiſſimi facti. Ar
pudet?] Hæc interrogatio irriſionis plena eſt, in eum
nihil pudet. Idipſum.] Hoc velut modeſto vultu di
adeò vt imitetur dictum, vultumq; eius Pythias. V
verò.] εἰρωνικῶς. nam εἰρωνεία eſt: vt, Egregiam ve
dem. Virgo.] Quaſi qui minimè pudicitiæ ſtatum,
recundiæ virginalis, veneretur. I præ, ſequor.] M
feſtum eſt, cur meretrix docta capiendorũ iuuenum,
re velit Chæream, & in conſequendo ipſa ſit tardior
enim liberum ſine arbitris cum puella eſſe colloquiu
licitum amorem. Niſi fortè putamus Terentium h

iſſe, qui ſit artificioſiſſimus poeta: nam neque ipſa ir cum Chærea, neq; ingredi ſimul permittit Phæ-'u iſtuc mane: vt Chremem introducas.] *Re-Pythias ob multas cauſas: & inprimis, vt poſſit per ſus Parmeno pauore ſuo ſenem cōpellere ingredi ricem, & præſentē fieri ad confirmandas nuptias.*

CTVS V. SCENA III.

HIAS. CHREMES. SOPHRONA. *nutrix.*

? quid venire in mentem nunc poſſit mihi? Senarij.
idnam? qui referam illi ſacrilego gratiam,
ıc ſuppoſuit nobis? CH. moue verò ocyus
x. SO. moueo. CH. video: ſed nil promoues.
ıe oſtendiſti ſigna nutrici? CH. omnia.
abò quid ait? cognoſcitne? CH. ac me-
er.
: ædepol narras. nam illi faueo virgini.
: iamdudum hera vos expectat domi.
ıonum eccum Parmenonem incedere
vide, vt ocioſus ſit, ſi diis placet.
ıe habere, qui hunc meo excruciem modo.
ò, de cognitione vt certum ſciam:
ɔo, atque hunc perterrebo ſacrilegum.

? quid venire in mentem.] *In hoc loco cogitan-iſputatio eſt apud ſeipſam Pythiæ, quatenus Par-: dolo poſſit vlciſci.* Quidnam?] *Sic Cicero, Sed ea-ım artificem, quem? quēmnam? rectè admones, ım eſſe dicebant.* Qui referam.] *Qui, quomodo,* ui hunc ſuppoſuit nobis?] *Propriè ſuppoſuit. ubduci dicuntur quæ nolumus amittere, ita ſup-: non deſideramus. Sic Plautus, Ei pro ſcorto ſup-hircus vnctus nautea.* Moue verò nutrix.] *Verò, iectione poſuit ſtomachantis.* Video, ſed nihil ıes.] *Hinc eſt illud Vergil. Illa gradum celerans operabat anili. Scilicet, non re celerabat, ſed ſtu-*noues.] *Proficis.* Amabo quid ait? cognoſcit-*ibi cum ſpectatori eſt quid poſt ſcenam geratur, id io puellæ.* Ac memoriter.] *Plus intuit quam in-atur. nam magna ſunt ſigna in quib... anilis me-*

moria non errat. Ac memoriter.] *Reſponſionis b* *attulit compendium perquirenti, ne plura intern* Nam illi faueo virgini.] *Quaſi dicat illi faueo, n* *reæ. & ſimul cauſa eſt cur illum vlciſci cup. atq; quia* *multum illi fauet.* Virum bonū.] *εἰρωνεία.* Eccu menonem incedere video.] *Res odio dignior, n* *ſcilicet inceſſus.* Vide vt ocioſus ſit.] *Inuidet ill* *tatem, quem ſolicitum reddituraeſt. nō enim vlla* *vindictā poſt, præter illam.* Vide vt ocioſus ſit. *dicit, & geſtu eum eſſe ſecurum. Et mirè poeta Le* *ſcribit, vt repentè oſtēdat eſſe commotum.* Si diis p *Proprium eſt exclamantis propter indignitatē alic* Spero me habere. *Pro habiturā, aut ſpero pro c* *re ſuo.* Meo modo] *Id eſt, vt volo.* Ibo intro de tione vt certū ſciam] *Nequiter defatigare Parm* *neceſſarium putat, ſed ex occaſione. Nam poſt eum* *ire intro: exitura autem, vt ipſum in timorem co*

ACTVS V. SCENA IV

PARMENO. PYTHIAS.

Senarij.

Reuiſo quídnam Chærea hic rerum gerat.
Quod ſi aſtu rem tractauit, dij voſtram fi
Quantam, & quam veram laudē capiet Pa
Nam vt omittam, quòd ei amorem difficilli
Chariſſimum ab meretrice auara, virginem
Quam amabat, eam confeci ſine moleſtia,
Sine ſumptu, ſine diſpendio, tum hoc alteru
Id vero eſt, quod mihi puto palmarium,
Me repeiſſe, quomodo adoleſcentulus
Meretricum ingenia, & mores poſſet noſcer
Maturè vt cùm cognouerit, perpetuò oderi
Quæ dum foris ſunt, nihil videtur mundius,
Nec magis compoſitū quicquā, nec magis
Quæ cum amatore ſuo quum cœnant, ligu
Harum videre ingluuiem, ſordes, inopiam,
Quàm inhoneſtæ ſolæ ſint domi, atque aui
Quo pacto ex iure heſterno panem atrum v
Noſſe omnia hæc, ſalus eſt adoleſcentulis.
PY. Ego pol te pro iſtis dictis & factis, ſcelu
Vlciſcar: vt ne impunè in nos illuſeris.

o quidnam Chærea,&c.aſtu.] *Pro aſtute,mo-*
luerbium eſt,alias nomen: vt, An in aſtu venis? dij
n fidem.] *Modo non inuocantis eſt,ſed admiran-*
ſt figura ἐπιφονήματι ἐκφώνησιν facta. Nam vt o-
ı quod ei amorem difficillimum & chariſ-
.] *Cum di.ere deberet,quod ei amorem & difficil-*
& chariſſimum confeci: primo quaſi oblitus dicti
ris, tranſit ad virginem, deinde addit cauſam exa-
iti. Quod ſi dixiſſet, amorem confeci: poſſit intelligi
expediui, perfeci. At vero virginem confeci, quid
emus, niſi hoc vnum quod inſultat Parmeno, con-
virginem, quaſi dicat ſuperatam atque deductam:
oprie hoc verbum conuenit gladiatoribus iis, qui
mis vulneribus occubuerunt. Sic Cicero in Catili-
'adiatori illo confecto & ſaucio. Conuenit ergo ſer-
verbis, & veluti iocoſe, veriſimiliterque iactanti
fectam eſſe in puella virgine: & non exhibere Chæ-
mum vel negocium. Ab meretrice auara: virgi-
uam amabat] *ἀπὸ πώπη πς ſecunda. Difficillimum,*
rginem quam amabat: Chariſſimum,quia à mere-
ara. Id verò eſt.] *Vero,niſi ornatiuum eſſet,nihil*
aret. Palmarium.] *Palma dignum.* Meretricum
a.] *Optime,non meretricis dixit,ſed potius meretri-*
ature.] *Cito,& ante tempus.* Vt cum cognorit.]
er,non nouerit,ſed cognouerit dixit: quod eſt plenæ
aciæ. Mature vt cum cognorit.] *Bene addidit ma-*
'ere enim cito cognouiſſe obfuit ſed id ad illecebram
*od * 'cognitus eſt cito.* Quæ dum foris ſunt.] *A-*
antes ſcilicet. Nihil videtur mundius.] *Bene vi-*
non enim ſunt. Nec magis compoſitum quic-
.] *Bona varietas, nam nec omnia per magis aduer-*
rofert,nec omnia per comparatiuum gradum. Nec
elegans.] *More ſuo,ne diceret compoſitius,aut e-*
ius: vt ſupra, Hoc nemo fuit minus ineptus,magis ſe-
Quæ cum amatore ſuo quum cœnant.] *Vnum*
præpoſitio eſt, alterum coniunctio. & dicitur hæc fi-
ειπτίνης. Liguriunt.] *ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ, quod ſecun-*
ræcos ſuaue intelligitur. Ligurire dicitur, qui ele-
& more ſenum multo faſtidio ſuauiora quæq; de-
.Harum videre ingluuiem.] *Ordo erat, harum vi-*

dere

dere ingluuiem, ſordes, inopiam, quàm inhoneſtæ ſe domi, id eſt, cum ſolæ ſint, vt inhoneſtæ atque auiꝭ quæ cum foris ſunt, cœnant ſcilicet. Quo pacto ex *Ex pro cum poſitum eſt, aut deeſt madidum, aut ratum, aut emollitum. nam apparet & ſordidum quaſi atrum, durumque panem, qui ex iure heſt comedendus. Cui contrarium Salluſtius poſuit de militum loquens, Panes enim in dies mercari, inq* iure heſterno panem atrum vorent.] *Hoc eſt, dam volunt, ex antiquitate mucidum: quaſi dicat, mucidum heſterno iure, accipientes deglutiunt.* E te pro iſtis dictis & factis, ſcelus vlciſcar.] *Mi ficio poetæ, & ab initio non placatur Pythias, nec tiam redit Chæreæ. Et inſuper nunc mire à Parmer ritatur magis: vt per eam Parmeno terreatur, & p menonem ingredi ad Thaidem cogatur ſenex: & per ſenem nuptiæ confirmentur. Hæc ergo artificib ruditis, cæteris ſpectatoribus Poeta exhibet.*

ACTVS V. SCENA V.

PYTHIAS. PARMENO.

Troch. cat. PRoh fidem deûm, facinus fœdum, ô infeli dolescentulum,
O ſceleſtum Parmenonem, qui iſtum huc ad PA. quid eſt?
PYT. Miſeret me: itaque vt ne viderem, miſe effugi foras:
Quæ futura exempla dicunt in eum indigna ô Iupiter
Quæ illac turba eſt? númnam ego perij? adibo iſtuc Pythias?
Quid ais? in quem exempla fient? PY. rogitas ciſſime? (leſcent
Perdidiſti iſtum, quem adduxti pro Eunucho
Dum ſtudes dare verba nobis. PA. quid ita? au factum eſt? cedo.
PYT. Dicam: virginem iſtam, Thaidi hodie qu no data eſt,
Scis eam hinc ciuem eſſe, & eius fratrem ad nobilem?

Neſcio. PYT. atqui ſic inuenta eſt: eam iſte vi-
iit miſer.
i id reſciuit factum frater violentiſſimus.
uidnam fecit? PY. Colligauit primùm eum mi-
s modis. PA. * Hem,
gauit? PYT. atq; equidem orante vt ne id face-
Thaide.
uid ais? PY. nũc * minatur porrò ſeſe id, quod
chis ſolet.
ego nunquam vidi fieri, neq; velim. PAR. qua
acia
m facinus audet? PYT. quid ita tantum? PAR.
on hoc maximum eſt?
omo pro mœcho vnquã vidit in domo me-
cia
hendi quenquam? PY. neſcio. PAR. at ne hoc
ias, Pythias:
edico vobis, noſtrum eſſe illum herilem fi-
. PY. hem,
ro an is eſt? PAR. ne quam in illum Thais vim
ſinat:
deò autem cur non egomet intro eo? PY. vi-
arr. eno
gas, ne neq; illi proſis, & tu pereas. nam hoc
nt,
d factum eſt, ex te eſſe ortum. PAR. quid i-
r fa iam miſer?
e incipiam? ecce autem video rure redeun-
ſenem.
huic, an non? dicam hercle, etſi mihi ma-
m malum
ratum, ſed neceſſe eſt, huic vt ſubueniat. PY.
s.
eo intro: tu iſti narrato omnem rem ordine,
actum fiet.

* Hem extra metrum eſt.

* al. minitatur.

fidem deûm!] *Vim magnam oſtendit, deorum*
rans fidem: quaſi in hoc negotio nihil poſſit huma-
nſilium. Proh fidem deûm.] *Simulata pertur-*
ſui Parmenonem terret Pythias. Proh fidem
deum.]

deûm.] *Hæc ſingula p onuncianda ſunt pauido c nito vultu.* Fœdũ.] *Crudel. Salluſtius, Fœdi oculi* felicem adoleſcentulum!] *Plus eſt miſeriam ad tis dicere Pythiam, quàm iraſci ei.* O ſcelestum P nonem!] *Vt verba ſunt, periit profectò miſer ado tum in eodem peccato iraſcitur Parmenoni Pythia Chæreæ.* Miſeret me.] *Hæc omnia quaſi ſecum loq & fingit ſe neſcire quod aſſiſtat Parmeno.* Quæ exempla dicunt in eum indigna?] *Graues, q poſſunt cæteris documento eſſe, exempla dicuntur.* I indigna.] *Modo per indigna, fœda, crudeliaq; ſigni Vergilius, Atq; illi miſerum in littore ſicco, Vt ven dent indigna morte peremptum.* Quæ illic turb *Quæ loquitur, aut quam oſtentat ex vultu ac dicti apparet, vultum Pythiæ turbam dicere: vt in And quid Pamphilum exanimatum video? Vereor quic periar vt ſciam nunquidnam hæc turba triſtitiæ a* Rogitas audaciſſime?] *Totum hoc terribile eſt ac vultu Pythiæ, & nimis vſitatum & fœmineum* dediſti iſtum quem adduxiſti, &c.] *Artificioſe cuſat quid peccauerit aduerſus Thaidem, quaſi ex dioleſcentis plus doleat, quàm iraſcatur Parmenoni* ſtudes dare verba nobis.] *Bene, ſtudes dare, ne dediſti.* Quid ita?] *Deeſt dicis: vt ſit, quid ita dici* eam hinc ciuem eſſe.] *Eam abundat: quemadi ſupra: Quam amabat virginem, eam confeci ſine m* Et fratrem eius eſſe apprime nobilem.] *Hæc a rem, & gratiam aucta ſunt. Nam primo virginem poſt ciuem, ad vltimum nobilis ſororem.* Neſcio. *turbatur Parmeno: nec negare potuit, nec conſentii bat: ſed quaſi defenſionis loco dixit, Neſcio.* Atqui uenta eſt.] *Facile eſt vt credat, qui dicit, Neſcio. Er thias non laborat, vt ſuadeat ciuem eſſe.* Atqui ſic i ta eſt.] *Magnum horrorem incutit audienti, non ac do, ſed miſerando Chæream.* Frater violentiſſimu *inuentum eſt, quod daretur ad nobilem.* Colligau mo eum.] *Mira tarditas, ad torquendum Parme ſimul etiam relictus ad ſuccurrendum locus.* Atq; dem orante ne id faceret, Thaide.] *Adeo violêti & rectè hoc additum, ne ſperet auxilium à Thaide.*

.] *Minatur, vt ſuccurri poſſit ei qui non ſit paſ-* atur porro ſeſe.] *Deeſt facturum.* Quod mœ-t.] *Deeſt fieri.* Quid ita tantum?] *Nimis calli-us hunc dicit violentum: & tamen iniuſtum, au-dici nō patitur, ſed defendit, vt magis terreat Par* . Quis homo pro mœcho vnquā.] *Cauſa fi-ginem ciuem apud meretricem vitiauit: merce-:petitur ad ſupplicium.* Neſcio.] *Quam aſtutè io, ne laborans ad contradicendum, amitteret fi-licis perſonæ ac vera dicentis. vult enim magis icio fungi, quàm perſuadentis.* Dico, edico.] *vt ſuprà, Vbi quæram, vbi inueſtigem?* Dico.] *ias.* Edico.] *Omnibus tuis. Ergo ad vniuerſos refertur, & dico & edico.* Obſecro an is eſt?] *is. vt in Phormione, Hiccine eras? nā ſciebat eum* quam in illum Thais vim fieri ſinat.] *Quàm idet Pythias.* Atq; adeò autem cur non ego-o eo? Pyth. Vide Parmeno, quid agas, ne ne-rofis, & tu pereas.] *Totum hoc ad id addidit, ntromittatur ad confirmandas nuptias: ſed poe-, perſonæ neſciunt.* Quídve incipiam?] *Faci-iocria, incipimus ingentia.* Ecce autem video euntem ſenem.] *Choragij eſt adminiſtratio, vt è in proſcenium.* Dicam huic an non?] *Hoc non ſimile, niſi dubitaſſet. Quid enim ad Chæreā per-itat.* Scio paratum, ſed neceſſe eſt.] *Hæc cau-ndi fuit: quod hinc Parmenonis, illinc adoleſcen-lū cernitur.* Sapis.] *Sapis dicit, non videns quid fit: ſed tantum deriſiſſe contenta.* Sed neceſſe uic.] *Dicere ſubaudiendum eſt: vt ſit, Sed neceſſe . & ἀσυνδέτως inferendum eſt quod ſequitur. m propterea, vel quid tale.*

ACTVS V. SCENA VI.

SENEX. PARMENO.

o propinquo rure hoc capio commodi: — Senarij.
agri, neq; vrbis odium me vnquā percipit.
etas cœpit fieri, commuto locum. — al. ſatias.
t ne ille noſter Parmeno? & certè ipſus eſt. — * In Sed aut
præſtolare Parmeno hic ante oſtium? — s eliditur,
PA. Quis — aut &

PAR. Quis homo eſt? ehem, ſaluum te aduc re gaudeo.
SEN. Quem præſtolare? PA. perii. lingua hæ tu. SEN. hem.
Quid eſt quod trepidas? ſatis'ne ſalue? dic n
PA. Here primùm te arbitrari id quod res eſt
Quicquid huius factũ eſt, culpa nõ factum
SEN. Quid? PA. Rectè ſanè interrogaſti: opo
Rem prænarraſſe me: emit quendam Phædı
Eunuchũ, quẽ dono huic daret. SE. cui? PA.
SE. Emit? perij hercle, quanti? PAR. viginti n
SEN. Actum eſt. PAR. tum quãdam fidicina hic Chærea.
SE. Hem, quid? amat? an ſcit iam ille, quid r
An in aſtu venit? aliud ex alio malum.
PA. Here ne me ſpectes: me impulſore hæc r
SEN. Omitte de te dicere: ego te furcifer
Si viuo: ſed iſtuc quicquid eſt, primum exp
PA. Is pro illo Eunucho ad Thaidẽ hanc dedu
SEN. Pro Eunuchon'? PAR. ſic eſt: hunc p cho poſtea
Comprehendêre intus, & conſtrinxêre. SE.
PA. Audaciam meretricum ſpecta. SE. nunq
Aliud mali, damnive, quod non dixeris,
*Reliquum? PA. tantum eſt. SE. Ceſſo huc i rumpere?
PAR. Non dubium eſt, quin mihi magnum e ſit malum,
Niſi quia neceſſe fuit hoc facere, id gaudeo,
Propter me hiſce aliquid eſſe euenturum ma
Nam iam diu aliquam cauſam quærebat ſen
Quamobrem inſigne aliquid faceret: is nun rit.

* Fortè relictum.

EX meo propinquo rure hoc capio cõmod *notandum quod huius ſenis nomen apud Tere eſt: apud Menandrum Simon dicitur.* Ex meo p quo rure hoc capio commodi.] *Firmatur ſtat tis trepidantis ſeni, vt appareat quàm inopinato mens fieri poſſit, quod ipſum ſuperius & in Par ſeruatum eſt. Imparatis enim mentibus mala maio*

unc tam ocioſus incedit ſenex, vt neq; mores incre- : quicquam ſuſpicetur mali, ſed agat gratias proxi- 7æ: cuius beneficio non ſcit quid in vrbe agerent fi- unc adeſt vbi opus eſt Poetæ. Et vide hanc cauſam cur non ad villam diuerterit. Omnes villas comicas anas eſſe, commoditatem ipſam nunc explicat, & o- Neq; agri neq; vrbis.] *Tragicus apparatus. De- temorat, qui pericula cogniturus eſt* Odium me m percipit.] *Faſtidium ex abundātia eſt.* Vbi ſa- cœpit fieri.] *Suffecerat ad hanc ſententiam duo ris iÿ verſus: ſed ἐνεργεία eſt ſenilis eloquiÿ, faceti, uli ſimul.* Commuto locum.] *Mira breuitate s explicuit ſimul* Vbi ſatietas eſt.] *Deeſt nam: vt vbi ſatietas cœpit fieri. Et cœpit pro cœperit. Satie- ium: ab eo quod præcedit, id quod ſequitur.* Sed lle noſter Parmeno? & certè ipſus eſt.] *Et du- & firmauit poſtea, vtpote ſenex viſu iam langui- oculis ætate defeſſis.* Quem præſtolare Parme- *nue non cui præſtolare, ſed quem dixit. Aliter Tul. i ad forum Aurelium præſtolarentur. Præſtolari, o eſſe, & apparere, hoc eſt obſequi.* Quis homo *tare, quis homo, cum prouiderit venientem: vtrum t videri prouidiſſe, vt quid fallaciæ paraſſe videa- & in Andria, Quaſi de improuiſo reſpice ad eum. perturbatur exanimatus: quiſ dum, quid apud geratur, auſcultat, non videt ſenem propius ac- quem longè viderat. An verò idcirco hoc fingit, od parabat dicere de Chærea, poſtquam cominus eſt, non audet loqui?* Lingua hæret metu.] *s, Et vox faucibus hæſit.* Quid trepidas?] *In- eſt ſeni ad audienda quæ de facili nunquam fa- Parmeno.* Satiſne ſalue?] *Salue, integrè, rectè, è. Plaut. in Trinummo, Beneuolens tuus atq; ami-* ſne ſalue?] *Nunc aduerbium eſt, & producta ra. Sall. Inde ortus ſermo, percontantibus vtrin- n' ſalue, quàm grati ducibus ſuis, quantis fami- copiis agerentur.* Here primùm te arbitrari id s eſt velim.] *Quod ante narrationem confirma- itur, contra morem & præcepta eſt: ſed merito, turbatus eſt. licet ſimul * vt non poſſit dicere.*

Quicquid huius factum eſt.] *Abſolute vt ſup*
quicquid huius feci, cauſa virginis. Aut deeſt rei
huius rei. Stomachoſe, Quid? interrogat, quis eni
crimen, quàm obiiciatur aut proponatur, neget? Re
tie.] *Docte Terentius ipſe ſe reprehendit. Nam ora*
ctum non eſt præ timore & conſcientia. Emit que
Phædria Eunuchum.] *Vide narrationẽ à neceſſi*
vrgentibus cœptam non in ſe continere, niſi quod ra
tio cogit fateri: Emit, inquit, Eunuchum, Quem do
daret. Non dixit, cui dono daret. Aliter ab amoris
ne cœpiſſet. Deinde τὸ quendam ἐξουϑενισμὸν ſig
Huic.] *Huic more ſuo dixit potius quàm meretrici*
etiam interrogatus, Thaidi potius dicturus eſt, q
nomen dicat, quo offenditur ſenex. Eunuchi aute
mentio neceſſaria eſt, quia dicturus eſt pro Euni
ductum Chæream. Actum eſt.] *Deſperantis*
Quandam fidicinam.] *Extenuatio criminis*
quod virginem, quod ciuem vitiauerit. Tum qu
fidicinam amat hic Chęrea.] *Mire & neceſſar*
uit: ille emit, vt Eunuchum mittat ad Thaidem: h
vt deduci pro Eunucho velit. Hem quid amat?]
gula pronuncianda ſunt, vt ſtuporem nimiæ indig
oſtendat. An ſcit iam ille quid meretrix ſiet?]
dicina meretrix eſt. An in aſtu venit?] *in aſtu, i*
de Peiræo. ſic Athenienſes vocabant vrbem ſuam
pſi incolæ ἀστοὶ vocantur. Aliud ex alio malum.
paratim dixit ſenex, fixis in Parmenonem oculis.
pulſore hæc non facit.] *Ipſum accuſat conſcie*
enim quod leuius eſt, dixit, me ſciente, quum plu
me impulſore. Ego te furcifer ſi viuo.] *Modo c*
uitia comica aut in cõmutatione eſt, aut in appa
borum. Si viuo.] *ἀποσιώπησις te vlciſcar, quia*
ſequitur. Sed iſtuc quicquid eſt.] *Inuenta c*
ſupplicia differantur, donec vxorem ducat Chære
purget Parmenonem, ſecundum argumenta qu
proſpexit, iuſſu coactuq; feciſſe & imperio heril
Chæreæ ſcilicet. Ad Thaidem hãc deductus e
ductor ipſe ſceleratus. Pro Eunuchon?] *Non in*
ſed exhorreſcit. Hunc pro mœcho poſtea.] *I*
dunt Terentius, Pro bis numero dicere, & pro I

o mœcho. Pro mœcho autem quaſi accuſans dixit. Nā n virginem Ait: eam non pro mœcho, ſed mœchus eſt. pro mœcho poſtea.] *Bene virumque Pro, quia Eunuchus eſt qui vitiauit virginem, neque mœchus domo meretricia. Et ſpecta quàm oratoriè tranſlu- tentionem vitiatæ virginis, pro mœcho, inquit. vt cul hæreæ ſub meretricis accuſatione celaret.* Hunc pro.] *bene totum pro: quia neq; Eunuchus qui e- t, neq; adulter, qui amator.* Comprehendere in- e conſtrinxere.] *Quo dicto vim ingentem inferri at Chæreæ. Comprehendere ſignificat ſtrictim ali- in facinore deprehenſum.* Audaciam meretricum .] *Maior ἐμφάσις accuſationis eſt per pluralem nu- , quàm ſingularem. Sic alibi, An potius ita me com- non perpeti meretricum contumelias?* Audaciam ricum.] *Oratoriè auertit iram ſenis à ſe & à Chæ- que deriuat in meretricem.* Nunquid eſt aliud lamnive?] *Bene interrogat: quia omnia inuitus dicere videbatur. Et cum damnum, malum ſit, imo collocatum diſcernitur: & damnum ad em- t Eunuchi, malum ad comprehenſum pertinet & tum Chæream.* Ceſſo huc intro irrumpere?] *In formidinem coniectus eſt ſenex, vt non miremur cito nuptias firmet ephebi, & virginis: & quam- honeſte, tamen quia ex ingenti metu vel indigno onio filij vitam paciſci velit.* Non dubiū eſt, quin agnum ex hac re ſit malum.] *Suaue eſt neſcire quid agat poeta. Ita non periclitaturus Parmeno.* ia neceſſe fuit.] *Neceſſe eſt nomen. Nam neceſ- ſis, & neceſſitas, & neceſſum lectum eſt.* Id gau- *Scilicet, vt ſuccurratur Chæreæ periclitanti.* Pro- .] *Plus dixit, quàm ſi per me diceret.* Hiſce ali- *Meretricibus, non adoleſcentibus, & item plurali- more: vt, Audaciam meretricum ſpecta: &, Non meretricum contumelias.* Nam iam diu aliquā quærebat ſenex.] *Nota cauſam pro occaſione.* obrem aliquid inſigne faceret.] *Manifeſtius ander explicat iampridem infeſtum meretrici ſe- t corruptum ab ea Phædriam, nunc demum ſe in- caſione vindicaturum* Quamobrem.] *Quā-*

dixiſſet Cauſam, intulit quamobrem. Inſigne aliq *Magnum & nobile.* Facinus faceret.] ἰδιωτικῶς d.

ACTVS V. SCENA VII.

PYTHIAS. PARMENO.

NVnquam ædepol quicquam iam diu quo
gis vellem euenire,
Mihi euenit, quam quod modo ſenex intro
venit errans.
Mihi ſolæ ridiculo fuit: quæ quid timeret * ſci
PA. Quid hoc autem eſt? PY. nunc id prodeo, v
ueniam Parmenonem.
Sed vbi obſecro eſt? PAR. men' quærit hæc? P
eccum video: adibo.
PAR. Quid eſt inepta? quid tibi vis? quid ride
gin'? PY. perij.
Defeſſa iam ſum miſera te ridendo. PAR. qu
PY. rogitas?
Nunquam ædepol hominem ſtultiorem vi
videbo. ah
* Non poſſum ſatis narrare quos ludos pra
intus.
At etiam primo callidum & diſertum credid
PAR. Quid? PYT. ilicóne credere ea quæ dixi
tuit te?
An pœnitebat flagitij, te autore quod feciſſe
Adoleſcens, ni miſerũ inſuper etiam patri in
Nam quid illi credis animi tum fuiſſe, vbi ve
Illam eſſe eum indutũ pater? equidẽ ſcis te p
PA. Hem quid dixti peſſuma? an mentita es
rides?
Itáne lepidum tibi viſum eſt, ſcelus nos irrid
nimium.
PA. Siquidem iſtuc impune habueris. PYT. V
PA. reddam Hercle. PY. credo.
Sed in diem iſtuc Parmeno eſt fortaſſe quo
tare:
Tu iam pendebis, qui ſtultum adoleſcentuli
Flagitiis, & eundem indicas: vterque in te e
* edent.

* Sciebã diſſyllabum.

* al. Non pote ſatis narrare.

al. edet.

P

illus ſum. PY. hic pro illo munere tibi honos
habitus: abeo. (rij.
met meo indicio miſer, quaſi ſorex, hodie pe-
nquam ædepol quicquam iamdiu.] *Pythias e-*
ditur veluti irriſura Parmenonem, vt ipſa putat.
tutē à poeta cogitur, vt doceat populum quid intus
enex. Ergo perſona cachinnans inducitur, quærens
nomem: aſpectuque eius ob nimium riſum vix loqui
unquam ædepol quicquam.] *Rarum eſt eueni-*
l velis: & quod maxime velis, id rarum magis. In-
nos venit errans.] *Non greſſu errans, nec via, ſed*
& opinione. Mihi ſolæ ridiculo fuit.] *Soli regu-*
dicitur: ſolæ non recte ſed antiquè: vt alibi, Hoc i-
tinere, alteræ dum narrat, forte audiui. Quid hoc
eſt?] *Ridentem miratur Parmeno.* Nunc id pro-
Propter id. Quid rides? pergin'?] *Ex huius verbis*
quam multum rideat petulans puella. Perij.] *Pro-*
verbum eſt aptum, quaſi ſit laſſa ridendo. Nun-
pol hominem ſtultiorē vidi.] *Poſtquā rogas di-*
quaſi narratura videbatur: & redit ad inſultatio-
uos ludos præbueris.] *Ex errore, & metu nimio*
redentis conſtrictum filium ſe offenſurum in domo
cis. At etiam primo callidum ac diſertū cre-
minem.] *Hæc omnia ſic in ſcena pronūciata ſunt,*
interrumpi verba puellæ viderentur. Maiorisque
ionis eſt, ſi is qui fatigat alterū, dicat ſe ante de illo
liter ſenſiſſe. Ilicone credere.] *Non ideo hoc dicit,*
rſonæ ſuæ fidem deroget: ſed quod res incredibilis
quam illi perſuaſerit: aut certe ſi credendum fuerit,
im, neque examinata, neque facta rei cognitione.
: credere.] *Obiurgatio de tempore.* An pœnite-
gitij.] *Illud quod ſupra, à ſtulto: hoc quod nunc di-*
lo geri potuit: illud ab imprudente: hoc quod peius
nte. An pœnitebat flagitij.] *Paruum videba-*
: alibi, Quantum hic operæ fiat, pœnitet. Plautus
ulento, Pœnitétne te quod ancillam ſolam nimis
? Ni miſerū inſuper etiā patri indicares?] *Duo*
enum quod male conſuluerit: alterum quod male
rit conſilia ſua. Et bene indicares. nam indicium di-
us qui vnà peccauerit. Nam quid illi.] *Adole-*

ſcenti ſcilicet. Ni miſerum inſuper etiam indicare tri?] *Ad inuidiam Parmenonis, miſerum dicit adole tem: eo modo quo Iuno accuſans Venerem, ait, An m qui Troas Achiuis Obiecit. Sic enim agimus, cum qui falſo rei ſunt, in autores culpam ſceleris remou* Quid eſt? iam ſcis te periſſe.] * *Hoc modo ſtupen ac culpam fatentibus dicitur.* Hem quid dixti p ina?] *Nunc demum intelligit Parmeno ſe eſſe deli* Etiam rides?] *Apparet eam ex huius ſtomacho veh tius cachinnare.* Nos irridere?] *Nos ſuperbius dixi ſi diceret me* Siquidem iſtuc impune.] *Subauditi nimium.* Verum?] *Irridentis interrogatio.* Sed in iſtuc.] *In longam dilationẽ, vnde dilatio eſt dicta, di latio.* Tu iam pendebis.] *Iam nimiam velocitaten ficat.* Nobilitas flagitiis, & eundem indicas.] *D ſignificat ſimul, & cogis flagitia facere, & facienten cas.* Vterq; in te exempla edent.] *Noua ac mira ta, quæ pro exemplis narrentur, aut quæ documen cæteris ne delinquant exempla dicuntur. Et edent, legitur: ſi edẽt, figuratum eſt, ſi edet, rectè Et plus e quàm dabit.* Nullus [illegible]m.] *Hoc ſecum Parmeno.* E[illegible] ſuo munere tibi honos eſt habitus ab eo. [illegible] *& μετὰ* [illegible] *pro munere. Et honos rumigeruli ri ſolet.* Egomet meo indicio miſer, quaſi ſo [illegible] *opinion ſoricum eſt vel ſtridere clarius quã* [illegible] *obrodunt friuola, ad quam* [illegible] *quamuis per tenebras noctis* [illegible] *Plaut.* [illegible] *ſorem te faciam ſoricina* [illegible] hodie perij.] *Quia latere potuit, ne* [illegible] Egomet meo indicio.] *Prouerbium in* [illegible] *quia ſorex non facilè caperetur, niſi* [illegible] *noctu.*

al. hoc non ſtupentibus, ac culpam patientibus dicitur.

ACTVS V. SCENA VI

GNATO, THRASO.

[illegible] al. [illegible]

QVid nunc? qua ſpe, aut quo conſilio hu[illegible] quid * cœptas Thraſo?

THR. Egone? vt Thaidi me dedam & facian iubeat. G. quid eſt?

THR. Qui minus quàm Hercules ſeruiuit O

; N. exemplum placet.
n tibi commitigari videam ſandalio caput.
res crepuere ab ea, perij. TH. quid hoc autem
nali?
ego nunquam videram: & iam hinc quid'nam
perans proſilijt?
id nunc? qua ſpe, aut quo conſilio huc imus?] *·miniſcere hũc eſſe, qui ſupra militi dixerit de Thai· ·dudum te amat. & rurſus, Iam tibi hæc aderit ſup-vltro. & hinc videbis quos exitus habeat aſſẽtatio. n militi autor eſt ſummæ deſperationis. Et animad-quod ſemper à menſa Gnato inuitus abſtrahatur; r ſupra cum ad litem venitur, ex verbis Thraſonis ·ſtum eſt, Gnatonem inuitum ſequi, vbi dicit, Hanc-o vt contumeliam tantam, iam inſignem nunc acci-Gnato? Mori me ſatius eſt. Et bene, qua ſpe, & quo): tanquam omnia expertus, & nec muneribus , nec terroribus metuendus.* Quid nunc? qua *Paraſitus intelligit quid agat miles: ſed ad hoc in-ır interrogare ipſum militem, vt populus audiat quo o veniat ad Thaidem.* Quid nunc? qua ſpe?] *ia deſperatio eſt apud militem reconciliandæ amicæ, ·, vt æquo animo ferat admitti Phædriam, dum ipſe ie recipiatur. nam non in fine fabulæ contriſtandus* Quid inceptas Thraſo?] *Incipere magnorum fa-im eſt, & audaciæ.* Vt Thaidi me dedam.] *Poſt tionem belli, & inſtructionem pugnæ quid ſequa-uiſi deditio ſuperatorum?* Et faciam quod iubeat.] *·ie: nam in deditione victores iubent: victi obſe-tur.* Qui minus quàm Hercles ſeruiuit Om-e.] *Hic Terentius exprimit conſuetudinem in qua i-is rationes criminum, & exempla ſuppeditant. nam ·ſuprà de Pyrrho. Omphale Lydiæ regina fuit, hæc ulem ſibi ſeruientem etiam ad lanificium compulit: ipſa calathum, & colum, cultuſque fœmineos ſa-, & claua, leoniſq; tegmine mutaſſet.* Seruiuit Her-s Omphale.] *Subauditur, & ego ſeruiã Thaidi.* Vti-tibi commitigari videã ſandalio caput.] *Cõmiti-eſt tondendo deprimi atque deponi.* Sandalio ca-] *Plus dixit caput, quàm ſi aliam partem corpo-*

ris diceret verberari. Et mirè, alceamento caput ver ri. Perij quid hoc autem mali eſt ?] *Eunuchi h Chærea, ſed virili confidentia proſilit, & militem vel. ni riualis terret aſpectu.* Hunc ego nunquam ram.] *Ideo Chæream miratur,*

ACTVS V. SCENA IX

CHAEREA. PARMENO. PHAEDRIA. GNATO. THRASO.

Iamb. tet, catalect,

O Populares, ecquis me viuit hodie fortunati
Nemo Hercle quiſquam: nam in me pla poteſtatem ſuam (comn
Omnem oſtendere, cui tam ſubito tot congru
PA. Quid hic lætus eſt? C. ô Parmeno mi, ô me voluptatum omnium
Inuentor, inceptor, perfector: ſcin' me in quibu gaudijs?
Scis Pamphilam meam inuentam ciuem? PA. ui. C. ſcis ſponſam mihi?
PA. Bene ita me dij ament, factum. G. audin lum? quid ait? C. tum autem Phædriæ

Non eliditur m.

Meo fratri gaudeo amorem eſſe omnem in quillo? vna eſt domus:
Thais patri ſe commendauit in clientelam, & f
Nobis dedit ſe. PAR. fratris igitur Thais tota e ſcilicet.

al. pelletur.

PAR. Iam hoc aliud eſt quod gaudeamus, n pellitur foras.
CH. Tum tu, frater, vbi vbi eſt, fac quàm primu audiat. PA. viſam domum.
T. Nunquid Gnato dubitas, quin ego perpetu nierim?
GN. Sine dubio, opinor. CH. quid commem primum? aut quem laudem maxime?
Illum, qui mihi dedit conſilium vt facerem, qui id auſus ſim
Incipere? an fortunam collaudem, quæ guber fuit:
Quæ tot res, tantas, tam opportunè in vnum cluſit diem?

A

·atris feſtiuitatem & facilitatem? ô Iupiter
·ſecro hæc nobis bona. PH. Dij veſtram ſi-
icredibilia
ı modo quæ nunc narrauit; ſed vbi eſt fra- Troch. cat.
ꝑræſto adeſt.
leo. CH. ſatis credo, nihil eſt Thaide hac Octonarij.
ter dignius
netur: ita noſtræ eſt omni fautrix familiæ.
nihi (magis amo.
das? T. perij, quanto minus ſpei eſt, tanto Trochaici.
Gnato in te ſpes eſt. G. quid vis faciam? T.
: hoc
, precio, vt hæream in parte aliqua tandem
Thaidem. (feceris,
le eſt. T. ſi quid collibuit, noui te: hoc ſi ef-
: donum, & præmium à me optato: id o-
ı feres.
:. T. ſic erit. G. ſi hoc efficio, poſtulo vt mihi
mus
nte, abſente pateat: inuocato vt ſit locus
TH. do fidem ita futurum. G. accingar. P.
hic audio?
ſo. TH. ſaluete. PH. tu fortaſſe quæ facta hic
:ſcis?
PHAE. cur ergo in his ego te conſpicor re-
·us? (co tibi,
s fretus. PH. ſcin' quam fretus? miles, edi-
ea hac te offendero poſt vnquam, nihil eſt
dicas mihi,
ıærebam: iter hac habui: periſti. GN. eia
ic decet.
n eſt. G. non cognoſco veſtrum tam ſuper-
·. ſic erit.
s audite paucis; quod cum dixero, ſi pla-
.
PH. audiamus. GN. tu concede paululum
Thraſo.
› ego vos credere ambos hoc mihi vehe-
r velim, (mea:
s quicquid facio, id facere maxime cauſa

* Suſpicor carmẽ inuerſione ordinis deprauatũ. Conſtabit ſi ſic legas: O Thraſo. TH. ſaluete. PH. tu fortaſſis hic quę facta ſunt neſcis; TH. Scio. P. cur ergo in his te cõſpicor regionibus; vt ego pronomen elidatur.

Verum idem ſi vobis prodeſt, vos non fa
ſcitia eſt.
P. Quid eſt? G. militem riualem ego recip
cenſeo. P. hem.
Recipiendum? G. cogita modo, tu hercle
Phædria
Et libenter viuis, etenim bene libenter victit
Et quod des * paulułum: & neceſſe eſt mul
cipere Thaidem,
Vt tuo amori ſuppeditare poſſit, ſine sūpti
* Omnia hæc magis opportunus, nec mag
tuo (mo
Nemo eſt: principio & habet quod det, &
Fatuus eſt, inſulſus, tardus, ſtertit noctesq;
Neque iſtum metuas ne amet mulier: faci
vbi velis.
PH. Quid agimus? GN. præterea hoc etiam,
go vel primum puto:
Accipit hominem nemo melius prorſus, r
lixius.
CH. Mirum ni illoc homine quoquo pacto
P. idem arbitror. (ſtrun
G. Recte facitis: vnum etiam vos oro, vt
Recipiatis: ſatis diu hoc iam ſaxum voluo.
pimus.
CH. Ac libenter. GN. at ego pro iſtoc, Phæd
Chærea, (
Hunc comedendum, & deridendum vobis
P. Dignus eſt. G. Thraſo vbi vis, accede. TH
te quid agimus?
GNA. Quid? iſti te ignorabant: poſtquam
oſtendi tuos,
Et collaudaui ſecundum facta & virtutes t
Impetraui. TH. bene feciſti, gratiam habeo
Nunquam etiam fui vſquam, quin me om
rent plurimum.
G. Dixin' ego vobis in hoc eſſe Atticam
tiam?
PH. Nihil prætermiſſum. G. ite hac omnes.
te & plaudite.

* Paululum diſſyllabum eſt.

al. ad omnia hæc.

LLIOPIVS RECENSVI.

ulares, ecquis viuit me hodie fortunatior?] *rſona Chærea eſt, feruens gaudio, vt adoleſcen- proſperis rebus.* O populares.] *Non mirum ſi litat nuptiis, qui iamdudum ob id ſolum quod virginem lætabatur.* Nemo hercle qui- *Et interrogauit & reſpondet ſibi.* Nemo her- uam] *παρέλκον tertium.* Cui tam ſubito tot nt cōmoda] *Tam qualitatis, Tot quantitatis* hic lætus eſt? *Inuenta perſona eſt, ad quam ge- arret Chærea: vt populus, & miles inſtruatur, r geſtum ſit.* Inuentor, inceptor.] *Inuenire ſa- incipere audacis: perficere conſtantis. Ergo] le- io eſt. Et conſtat hoc Chæream laudatiue dicere. bditis ſolum conſilium attributurus eſt Parme-* me in quibus ſim gaudiis?] *συνώνυμος. Et no- eſcunt ſufficeret ſcin': ergo Me, abundat: & eſt χαίσμος.* Scis Pamphilam meam.] *Amato- Meam: vel potius ſponſam meam, vel quam amo.* n.] *Cognitam* Ciuem] *Deeſt, eſſe.* Scis ſpon- i.] *Deeſt, & eſſe. & eſt Sponſa nunc participium.* u illum quid ait?] *Hoc vultu mutato & turba-*. Amorem omnem in tranquillo.] *Bene in o: quia mari, & tempeſtatibus amicæ mobilitas ilitas comparatur. Sic Horat. Simplex munditiis, ies fidem Mutatosque deos flebit: & aſpera Ni- ra ventis Emirabitur inſolens, Qui te nunc frui- ilus aurea, &c.* Thais ſe patri commenda- *c eſt, quod profuit Phædriæ.* Vna eſt domus.] *nphilæ nuptias.* In clientelam, & fidem.] *In n, vt ametur: in fidem, vt defendatur.* Fratris i- ta eſt Thais.] *Bene tota, vt ne ex parte quidem r.* Miles pellitur foras.] *Sunt gaudia ex noſtris nt gaudia ex aliorum malis, hoſtium, aut inimi- Ergo vtrunque genus gaudiorum complexus eſt.* lomum.] *Bene domi quæritur amator excluſus: ue ruri, neque in foro eſt.* Perpetuò perierim.] *ud periſſe ſupra temporale videbatur.* Quin ego ò perierim.] *Hic iam militi neque ſeruiendi a- micæ,*

micæ, vt apparet, præbetur locus. Sine dubio, c *Quia non quis dicitur perpetuò periiſſe, quid e hac exceptione eſt, quando nemo ita perit, vt tem pereat, & poſtea fiat non perditus? correxit paraſi dictum militis: non illum perpetuo, ſed ſine dub. opinari, reſpondens. non eſt enim contrarium opi riiſſe ſine dubio, pro certo periiſſe. Confirmatur pe les: vt poſt tanta munera ex deſperato ſupplex, e patiens riualis exiſtat.* Quid commemorem pr *Διαπόρησις oratoria, familiaris laudantibus. Cic. tur potius incipiam? Hoc autem fit, vbi omnia e videntur, & paria.* Illum qui mihi dedit con *Attribuuntur perſonis conſilia, facta, caſus, & o Ergo hic laudatur conſilium Parmenonis: fact rex, caſus fortunæ, id eſt, euentus: oratio ſenis.* Il mihi dedit conſilium.] *Tria ſunt in vita homi ſilia, facta, ſucceſſus. Conſilium amici eſt: Factum Succeſſus fortunæ.* Illum.] *Parmenonem ſcilicet.* (res.] *Bene, tot res, quaſi dicat, Eunuchum pro q retur, commendationem virginis, abſentiam m occaſionem vitij inferendi, patris interuentum in* An mei patris feſtiuitatem.] *Etiam patri la tienda eſt. nam non erat tranſeundum feſtiuitate feſtiuus amatori non obſtitit, quod ignouit vt fa Feſtiuitas in dictis, Facilitas vero in animo & fac uitatem, lætitiam, vt, Feſtiuus dies eſt.* dij ve dem.] *Cito interuenit Phædria, vtpote qui d* Quæ narrauit.] *Nimius affectus in vtramque defectus orationis amat: eſt ergo ἔκλειψις, deeſt e deo.* Satis credo.] *Sic dici nota agentibus ſolet. tur huic dicitur, cui fiunt nuptiæ, Gaudeo: & i ſpondet, vt amicis gratulantibus decet,* Satis crec *do autem ideo, quia multi ſeſe fingunt gratulari, uideant; gaudere, cum doleant.* Mihi iſtam laud *licet amatori eius. Et Mihi pronunciatione iuuan* Perij, quanto minus ſpei eſt, tanto magis an *vero eſt ardor inſaniſſimus. vt Verg. Formoſum p ridon ardebat Alexin, Delicias domini. Et profect Sapientes ſpe maximè ad amorem coguntur: ſtul tantum.* Obſecro Gnato in te ſpes eſt.] *M d*

omnibus auxiliis, abiecta nimis ſupplicatio in- *Nam & obſecro, & Gnato id ſignificant: &, in* Quid vis faciam?] *Non eſt hoc interrogantis,* *'entis non eſſe quid faciat.* Precibus, precio.] *iti ſupereſt præter precem, vt victo: & precium,* *Nihil aliud optat, quam ſic res eant, vt perſona* *inueniri poſſit.* Precibus, precio.] *ἀσυνδέτως ve-* *a, & laſſa pronuncianda ſunt.* Precio.] *Varie,* *dixit precario.* Vt hæream.] *τὸ hæream vlti-* *us beneficij eſt.* Et in parte aliqua.] *Non enim* *t, vt æqua intelligatur.* Tandem.] *Et deſperan-* *difficulter credentis. Tandem, non eſt aduerbium* *ed nunc ſaltem ſignificat.* Noui te.] *Deeſt perſi-* *que plura geſtu ſignificat miles, vtpote infantiſ-* ficile eſt.] *Vultu & pronunciatione, aſſeuera-* *andum eſt.* Si quid collibuit.] *ἔκλειψις: pro ſi* *bitum eſt, efficis.* Quoduis donum, & præ- ne optato.] *Donum, præmium eſt: & munus,* *: ſed donum præmium diis datur: munus præ-* *ninibus. nam ſeparatim, donum deorum eſt: præ-* *orum eſt fortium: munus hominum: & donum* *tam ante factum, quam poſt factum datur: præ-* *nisi poſt factum eſt: donum, voluntarium, præ-* *betur. Alij ergo ἀσυνδέτως pronunciant, pri-* *um, & ſic præmium, quaſi vnam partem oratio-* luis donum & præmium.] *Donum, vt à lar-* *: præmium, vt à præclaro facinore.* Quoduis & præmium à me optato, id optatum fe- *um opto ob quod præmium accipias.* Præmium ato.] *Totum militariter, nam & optatio dicitur,* *à militibus. vt alibi; Vir fortis optet quod volet* Sic hoc efficio, poſtulo, vt mihi tua domus te, abſente pateat.] *Prouerbiale eſt, præſente,* *t ſurſum deorſum, vltro citro, &c. huiuſmodi,* *nda, iuſta iniuſta, digna indigna, velit nolit.* vt ſit locus ſemper.] *Inuocato, non vocato ſi-* *m etenim auget & minuit dictionem.* Inuoca- *intelligitur precibus vocato, cum ſit αὐτομάτῳ,* *am non inuitando, quin vltro venire debeat in* *um.* Do fidem.] *Iuro, confirmo, ſpondeo.* Ac-

cingar.]

tingar.] *Non quia fi... lè... quod negauit ſubri*
vot.. paraſitus adductus eſt ad cœnandum. Ideo
gar dixit, ſic enim dicimus in magnis rebus ſu
vt, Accingunt omnes operi. Saluete.] *Supplex*
& ſine timore, modo inimicus & infeſtus. T
quæ facta hic ſint neſcis.] *Hoc totum ſuperbe*
citer inquit adoleſcens. Scio.] *Compendium poe*
ſus eadem dicerentur. Conſpicor.] *Commune*
conſpicor. Vobis fretus.] *Et hoc ſtulte: quis e*
ualibus & inimicis fretum ſe eſſe dicat? deinde
...ov & vitioſa reſponſio eſt, niſi enim addideris, ſ
læciſmus conueniens loquenti impolite homini
Scin' quam fretus.] *Eſt ab * ex ſubaudiendu*
les edico tibi.] *Hoc contumelioſè & propriè*
Miles, inquit, edico tibi. Si te in platea hac off
Hoc eſt, ſi vel caſu inuenero. Et in platea, inquit
meretricis fores. Nihil eſt quod dicas.] *Nihi*
vt ſit, non eſt quod dicas mihi, id eſt, nihil eſt q
pro vt dicas mihi: vt ſit quod pro vt, aut quod pr
cas mihi. Certum autem eſt ſic veteres locutos eſ
quærebam.] *Aut alium pro quendam poſuit: v*
dam quærebam, id eſt, aliquem: aut alium, h
quem tu putas, hoc eſt alium: non Thaidem, ſed ſ
ceret: neque commode, neque ἐμφῶν⊙ loquere
ualet enim maſculinum genus. Periſti.] *Ordo*
quam in platea hac te offendero, periſti. Eia.]
hortantis eſt, ergo nunc eia, correctionem ſignif
cognoſco veſtrum tam ſuperbum.] *Loquu*
tanda, mirè laudauit, vt perſuadere potuiſſet.
tam ſuperbum.] *Non veſtrum ſuperbum. Ve*
perbum, Abſolutè: vt, Pol Crito antiquum obt
ſubaudiamus vel ingenium, vel animum, vel m
inſtitutum. Prius audite paucis.] *Mira inſin*
git: qui non vt conſentiant, ſed vt audiant pauc
bene prius, quaſi non obſtet quo minus faciant
lint. tum deinde quo attentiores exiſtant: addid
deinde ſi placuerit, facilius enim flectitur, cum
pugnamus vt conſentiat. Prius audite] *Fiduci*
tat perſuaſoriam rem dicturi. Audiamus.] *Ben*
tiamus, ſed audiamus dixit: nam prima oratoris

la cauſa eſt, audire meruiſſe. Tu concede pau-
ſtuc Thraſo.]*Thraſo hoc in bonam partem acci-
eo paret. putat enim vel turpe eſſe, ſi humiliter pre-
nomine, ſeq; audiente paraſitus: vel incongruum
os præſens à Gnatone laudetur.* Iſtuc Thraſo.]
ſe vocat: ſed locum oſtendit quò abeat, atque con-
rincipio ego vos] *Videt neque ſe odio haberi,
fendi animos audientium in militis nomine. Hoc
torie: pro eo homine in quo offenditur, eum in quo
nditur poſuit.* Me huius quicquid facio, id fa-
aximè cauſa mea.] *Deeſt Rei, aut Eſt, vt ſit, me
uicquid eſt quod facio, id facere maximè cauſa
à perſona diſceſſit: & rem non odioſam pro odioſa
d eſt paraſiticam, pro æmuli amore, & commodo.*
idem ſi vobis prodeſt.]*Multum attulit ad per-
um: non eſſe commodum militi admitti, & ſuum
um ipſorum eſſe commodum.* Vos non id facere,
eſt.] *Oratorie, & ſecundum inſinuationis præce-
ixit. nam remittendo, & dubitando magis flectit a-
quam ſi apertè ac pertinaciter aſſeueret.* Militem
alem recipiendum cenſeo.] *Artificioſe ſatis. ſe-
ilit omne quod durum dictu ad perſuadendum e-
quod militem & riualem dixit, ad eam rem va-
agis admittendus ſit quam excludendus: & ſimul
ſic dicentis, parat animos ad audienda quæ dicet.*
n ego riualem recipiendum cenſeo.] *Riuales
r æmuli de mulieribus: facta tranſlatione nominis
eſtiis, quæ ſitiētes quum ex eodem riuulo hauſtum
in prælium contra ſe inuicem concitantur. Sic Cic.
Sin erit ex illo fonte riualis, inquit.* Cenſeo.] *Vi-
item poetæ: nō enim dixit, peto: ſed cenſeo, tanquam
lo conſulat, neq; pro milite agat.* Militem ego ri-
.] *Conſidera quo vultu hoc dicendum ſit, & intel-
militem, & riualem, & recipiendum, & ego cenſeo:
ſignificet. Non enim dixit Thraſonem, ſed militem:
men ad ſtultitiam valet. Non ſocium, ſed riualem:
endit, quādoquidem riualis in meretrice capiendus
c potius eligendum. Nec non excludendum, ſed reci-
m dixit: vt oſtēderet adeò prodeſſe, vt etiam de indu-
tinendus ſit. Non volo aut rogo ſed cenſeo: vt conſi-
liarius,*

liarius, non paraſitus videatur loqui. Nam quo
didit, eo dicto vſus eſt, quo vti ſolēt qui plus in n
dent. nam ſic in Phormione iuriſconſulti, Eg
rem tuam fuerint, ea velim facias Ego ſedulo hu
credo. Ego amplius deliberandum cenſeo. Cog
do.] *Modo aut tantummodo ſignificat: aut te*
aduerbium, & ſimul incerta diſtinctio eſt. Et lib
uis.] *Id eſt, bonorum ciborum edax es.* Suppedit
ſit ſine ſumptu tuo.] *Aut ſuppeditare, pro ſu*
aut deeſt Se, vt, Accingunt omnes operi. Ad o
magis opportunus, nec magis ex vſu tu
eſt.] *Locutio eſt ex negatiuis tertia. vt, Agrum*
gionibus meliorem nemo habet. Ex vſu magis.]
lior. & magis opportunus, pro opportunior. Ne
Hoc eſt, opportunus. Habet quod det.] *Vt diu*
nemo largius.] *Vt liberalis.* Fatuus eſt.] *Hoc e*
Inſulſus.] *Sine ſale & ſapientia: aut ſine ſaltu &*
te. Tardus.] *In venerem ſcilicet.* Stertit.] *Plus di*
dormit. Noctesque & dies.] *Plus ſignificat q*
ceret, diebus & noctibus: vt hoc ipſo nomine conſ
toritas ineſſe videatur. Fatuus.] *Inepta loquen*
fatuus dicitur: inde Fauni Fatui: & Nymphæ fa
ſunt. Fatuus eſt, inſulſus.] *Fatui ſunt, qui ver*
ctis fatui ſunt. Inſulſi vero, corde, & animo. Tard
pore & membris, quanquam & intellectu tar
mus qui ſtulti ſunt: ſed melius eſt ſic intelligi,
videatur dicere, quæ inamabilem faciant etiam
largumque amatorem. Nam vt verba commen
Pendetque iterum narrantis ab ore, hic fatuus.
pientia gratum facit: vt, Multa viri virtus anin
ſulſus eſt. Sed mihi videtur fatuum dicere, qu
glorietur, & blandire amicæ neſciat. Inſulſum, q
fallax, & cupidus coitus. Tardum, qui non faci
venerem, quæ res meretricibus odioſa eſt. Fatu
ſulſus.] *Sunt qui fatuum, animo putant, Inſu*
ctis: ſed male. Nam fatui quoque dij ſunt, qui &
cuntur, & non ſtulti: ſed multum fantes, id eſt
tes. Fatuus eſt, inſulſus.] *Hæc quæ nunc add*
ex ſuperioribus pendent, ſed cum ſuperiora val
timum (nam quia diues & liberalis, potuit ob

æc omnia bona in milite corrumpuntur, quod fa-
tod inſulſus, & cætera, quæ ipſe perſequitur. Fa-
t, inſulſus.] Hæc bene adducuntur: quia dixit, Et ha-
det, & dat nemo largius. Ad rem eam ... alebat vt
er miles à meretrice, & præponendus omnib. eſſet:
ita ſunt mulieribus, maximeq; laſciuis, hæc omnia
ijcit: Fatuus eſt, inſulſus, hoc pro acerno vitiorum,
tdam vultus improbitate prolatum eſt, quo magis
edio poſita eſſe videatur. Vbi velis.] Quando vel
uid agimus?] Initium conſenſionis dubitatio eſt e-
egauerit. Hoc etiam.] Deeſt vel ab it Quod e-
aſitus ſcilicet. Primum puto.] Primum puto,
aſitus. Accipit hominem.] Accipit, paſcit, inui-
los porticib. rex accipiebat in amicis. Nemo me-
r us, neque prolixius.] Horum alterum appa-
dicat, alterum copiam. Mirum ni illoc homine
pacto opus eſt.] Facete dixit adoleſcẽs rei par-
ui putet amorem ſine damno eſſe oportere, quique
meretricem: non ſolum eijciendum non eſſe mili-
am quouis modo iuſtinendum, ac perferendũ. Mi-
c homine.] Obtinuit paraſitus iã quod negabã-
o deliberatũ. vt, Quid agimus? Poſt cõceſſum: vt,
illoc homine quoquo pacto opus eſt. Mirum ni il-
inquit eiuſmodi eſt, vt etiam cũ mala conditione
ſit. Idem arbitror.] Sane opus fuit cõſenſione,
Phædriæ, cuius res agitur. nã & ita ſeruata per-
rde conſentientis amatoris. Recte facitis.] Gra-
io eſt. Vnũ etiã vos oro.] Subtiliter etiã para-
e adiungit, ſuaſque partes circa hos agit. Satis
iam ſaxum voluo.] Vide quemadmodum ſerpat
etiam in eorũ aſſentationẽ ex vituperatione mi-
ſaxũ voluo.] Prouerbiũ in eos qui inextricabi-
iffliĉti ſunt. Et bene ſaxũ de ſtulto milite ait, &
Siſyphum fecit. Hoc ſaxum voluo. Velut Siſyphus
ros. Vt me in veſtrũ gregẽ.] Iam hos laudat, &
raſitus eſt, ſi recorderis eundem dixiſſe, Facete, le-
e, nihil ſupra. At ego pro iſtoc Phædria.] Sub-
s, & ſum hic aliter, non vt paraſitus ait. Phedria
ærea.] Ambos nominat, quaſi legibus paciſcan-
ic comedendum.] Cum cæteris rebus. Summus

poeta etiam fidem oſtendit amicitiæ paraſiticæ, e *Gnatonis de milite loquentis hoc modo.* Propino.] *ſic dixit, vt paraſitus, & vt qui de conuiuio loqu* Dignus eſt.] *Hæc verba vltima longi ſermonis, e* *ſunt, vt miles hæc audiens, laudatũ ſe eſſe, & appr* *exiſtimet.* Vbi vis.] *Honorifice reuocat ablegatum* *iuria, dicendo, Vbi vis: quia accede, imperatiuum* *vbi niſi Quando intellexeris, vitiũ eſt.* Iſti te igno *Figura ἀκυρολογία, ad vtrumque enim pertinet* *laudem, & ad mores. Et hoc ambiguum.* Secũdu & virtutes tuas.] *Et hoc ἀμφίβολον. Nam viri* *ρωνικῶς pro vitiis poſuit: vt, Neſcis qui vir ſiet: &,* *eſſes ex tuis virtutibus.* Facta & virtutes.] *Prop* *militibus aſcribuntur.* Facta & virtutes.] *Am* *εἰρωνεία in vitioſos homines quam veritas.* Ni etiam fui vſquam.] *Nunquam & locum & t* *gnificat: Vſquam locum magis. Nunquam pro Ne* *quam vſquam τῷ ἀρχαϊσμῷ, pro non vſquam, ia* *quam.* Quin me omnes amarent.] *Contrari* *riori. Quid eſt enim quod bene non fecerit quicq* *illo eſt vt ametur.* Atticã eloquentiã.] *Et hoc* *vt illa quæ ſupra. Atticam dicit veram atque ge* *quia excultior eloquentia dicitur Attica: & ſum* *res, Attici appellati ſunt.* Prætermiſſum eſt] *ceps eſt, intellectu gemino ad vtrumque.* Ite hac. *cat paraſitus, an ad meretricem? an ad cœnam* *promiſit, Hunc ego comedẽdũ & deridendũ vob* Ite hac.] *Comeſſatum ad militem, vel ad Thaic* *interfuit meretrix, quomodo poſt acta ſunt omni* *noctis nõ facta ſit? Omnia poſt cœnã geſta sũt: &* *per rixam cœna, ſuperfuit plurimum temporis a*

HEAVTONTIMORVME
FABVLAE INTERLOCVTO

Chremes	*ſenex.*	*Soſtrata*	*mat*
Clitipho	*adoleſcens.*	*Bacchis*	*mer*
Syrus	*ſeruus.*	*Phrygia*	*anci*
Menedemus	*ſenex.*	*Nutrix.*	
Clinia	*adoleſcens.*	*Antiphila*	*mer*
Dromo	*ſeruus.*		

C.

VLPITII APOLLINARIS IN HEAVTONTIMORVMENON *Periocha.*

litiam proſiciſci gnatum Cliniam,
ntem Antiphilam compulit durus pater:
que ſeſe angebat, facti pœnitens.
t reuerſus eſt, clàm patre diuortitur
iphonem (is amabat ſcortum Bacchidem)
cerſeret cupitam Antiphilam Clinia,
Bacchis venit amica, ac ſeruolæ
m gerens Antiphila, factum id quo patrem
elaret Clitipho, hic technis Syri,
minas meretriculæ aufert à ſene.
ila Clitiphonis reperitur ſoror.
linia, aliam Clitipho vxorem accipit.

CALPHVRNII BRIENSIS VIRI CLARISSIMI in P. Sexti Terentij Heautontimorumenon Argumentum.

c fabula, Menandri Græca, quæ facta à Terentio ina nomen idem obſeruauit, ne Græci nominis eun perderet, quod Terentius minus laudis exiſtimaria ſcribere, quam Græca transferre. Nomen hane ſeipſum excruciante ob filij abſentiam: quem a- duritia ſua in militiam proficiſci compulerat, τιμωρούμενος. Latine, ſe ipſum excrucians interpre- llud animaduertendum, omnes Terentianas fabu- troque genere miſtas, præter hanc. Nam comœdiæ oriæ ſunt, aut ſtatariæ, aut miſtæ. Motoriæ, turbutataria, quietiores: Miſtæ, ex vtroque actu conſi- In hac, quæ plurimum delectat & actu & ſtylo, artes ſunt Menedemi & Chremetis: ſecundæ Cliniæ phonis: tertiæ Syri: & ſic deinceps. Hæc etiã, vt cæinq; actus habet, Prologum concitatum. Nam & ſe , & in lædendis aduerſariis eſt o[illegible]. Argun quoq; non ſimplicis negotij [illegible] ns ado- :vt in Hecyra: ſed duorum [illegible]

ARGVMENTVM.

Chremes grauidæ vxori olim interminatus, ſi pu[...] reret, nolle tolli. At illa clã anui Corinthiæ nutr[...] dedit. Hanc adultam Clinia inuito patre amare cœp[...] duritia & aſſiduis iurgiis, in militiã proficiſci co[...] eſt. Poſtea facti patrem Menedemum adeo pœnitu[...] mnia venderet, & agrum emeret, in eoque ſe exerc[...] ſic filij iniuriã vlciſceretur. Paulo pòſt reuertitur Cl[...] clam patre diuertitur apud Clitiphonem, qui & ip[...] bat ſcortum Bacchidē. Mittit accerſitum cupitã A[...] Clinia, cumq; qua & Bacchis vnà venit. Hanc ado[...] Cliniæ amicam ſimulant Syri technis. Antiphila a[...] deducitur: cuius occaſione Syrus decem minas mer[...] aufert à Chremete. Dehinc Antiphila Clitiphonis [...] peritur: & Cliniæ in vxorem datur. Chremes Bacc[...] Clitiphone amari animaduertit, iraſcitur, minatu[...] Menedemo adhortante filio ignoſcit: & aliam illi [...] gem. In primo actu agitur de coniunctione ſenum [...] Menedemi, & Chremetis: ſimul & de amicitia & [...] ritate adoleſcentum, in qua Clitipho ardentiſſimu[...] tur. Secundus actus continet quemadmodum ado[...] amicas receperint: & ſimul Syri callidum conſili[...] actus exprimit Syri fallaciam in Chremem, vt B[...] credat Cliniæ eſſe amicam, & Antiphilam arrab[...] chidi relictam eſſe putet, pro argento, quod anu[...] thiam meretrici debere finxit. In quarto actu agit[...] cognitione Antiphilæ: & de extorſione argenti q[...] chidi Clitipho promiſerat. Quintus actus continet[...] rerum conuerſionem ad iucundos exitus, patefact[...] cognitione geſtorum: & quemadmodum Antiphi[...] rem Clinia duxerit: Clitipho vero dimiſſa Bacchi[...] acceperit.

GRAECA EST MENANDRV, ACTA [...] MEGALENSIBVS L. CORNELIO LEN[...] L. VALERIO FLACCO AEDILIBVS C[...] GIT AMBIVIVS TVRPIO. MODOS FECIT [...] CLAV. ACTA PRIMVM TIBIIS IMPA[...] DEINDE DVAB. DEXTRIS. ACTA ETIA[...] TIO, * C. COR. M. IVVENTIO COSS.

*.al.T.Sempronio. Vel anno ab vrbe condita 591.

PR[...]

PROLOGVS.

NE cui ſit veſtrum mirum, cur parteis ſeni
Poeta dederit, quæ ſunt adoleſcentiũ,
Id primum dicam: deinde, quod veni, eloquar.
Ex integra Græca, integram comœdiã,
: ſum acturus, Heautontimorumenon.
x quæ ex argumento facta eſt ſimplici.
m eſſe oſtendi, & quæ eſſet: nunc qui ſcri-
it,
a Græca ſit, ni partem maximam
narem ſcire veſtrum, id dicerem.
uamobrẽ has parteis didicerim, paucis dabo.
rem voluit eſſe me, non prologum:
m iudicium fecit: me actorem dedit.
c actor tantum poterit à facundia,
tum ille potuit cogitare commode,
rationem hanc ſcripſit, quam dicturus ſum.
quod rumores diſtulerunt maleuoli,
s contaminaſſe Græcas, dum facit
s Latinas: factum hic eſſe id non negat,
e id pigere: & deinde facturum autumat.
bonorum exemplum: quo exemplo ſibi
: id facere, quod illi fecerunt, putat.
quod tum maleuolus vetus Poeta dictitat,
te ad ſtudium hunc ſe applicaſſe muſicum,
m ingenio fretum, haud natura ſua:
ium veſtrum, veſtra exiſtimatio
it: quamobrem omnes vos oratos volo,
s iniquum poſſit, quàm æquum oratio.
æqui ſitis: date creſcendi copiam,
rum qui ſpectandi faciunt copiam
itiis: ne ille pro ſe dictum exiſtimet,
uper fecit ſeruo currenti in via
ſe populum: cur inſano ſeruiat?
us peccatis plura dicet, cum dabit
nouas, niſi finem maledictis facit:
e æquo animo: date poteſtatem, mihi

Statariam agere vt liceat per ſilentium:
Ne ſemper ſeruus currens, iratus ſenex,
Edax paraſitus, ſycophanta autem impudens
Auarus leno, aſſidue agendi ſint mihi
Clamore ſummo cum labore maximo.
Mea cauſſa cauſſam hanc iuſtā eſſe animū inc
Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.
Nam nunc nouas qui ſcribunt, nihil parcunt ſ
Si qua laborioſa eſt ad me curritur:
Sin lenis eſt, ad alium defertur gregem.
In hac eſt pura oratio: experimini,
In vtramq; partem ingenium quid poſſit me
Si nunquam auare precium ſtatui arti meæ:
Et eum eſſe quæſtum in animum induxi m
Quàm maxime ſeruire veſtris commodis:
Exemplum ſtatuite in me, vt adoleſcentuli
Vobis placere ſtudeant potius, quàm ſibi.

IO. CALPHVRNII INTERPRETATIO IN PROLOGUM *Heautontimorumeni.*

NE cui ſit veſtrum mirum.] *Prologus concitat ſe & purgat, & aduerſariū acriter terret. Act que ex commodo ſuo, cur hanc comœdiæ actionem rit, cauſas effert.* Ex integra Græca.] *Terent. Hec Phormionem ab Apollodoro tranſtulit, reliquas à Menandro.* Et quæ eſſet.] *Id eſt, quo nomine tur.* Oratorem voluit me eſſe, non Prol *Officium Prologi ante narrationem rei ſemper eſt, tamen & poſt principium fabulæ inducitur, Plautum in milite glorioſo, & apud cæteros ma toritatis veteres poetas.* Oratorem.] *Sic in Hecyræ, Orator ad vos venio cum ornato Prol* ratorem.] *Oratorem audire oportere, ius eſt. Oratorem non liceat iniuriam pati. Ne igi tiatur iniuriam, non ſe prologum, ſed oratorē non orator eſt qui rogat: Exorator qui impetrat. vectius: Orator ad vos venio, ſinite exorator ſit orator eſt, cui cauſa defendenda mandatur.* Na rumores diſtulerūt.] *Id quod maleuoli vitio d*

ſcribit:ſeque exemplo præſtantiſſimorum Poetarum ...t, qui idem factitauerunt. Diſtulerunt, diuulga-...: Autumat.] Opinatur, ducit, cenſet. Habet bono-... exemplum.] Videlicet, Plauti, Næuij, Ennij, quos ...s Terentius habet, vt in prologo Andriæ fatetur, ...m hunc accuſant, Næuium, Plautum, Ennium ac-... quos hic noſter autores habet. Tum quod male-... vetus Poeta] A natura, maleuolus: à tempore vel ...t, vetus: à ſigno æmulationis, Poeta. Vetus, plerunq; ...lem refertur, interdum ad vituperationem. Vetus, ...arioſus, & quaſi rancidus. Maleuolus, non crimi-... ſed maledictus. Amicum ingenio fretum.] Hoc ...efellit in Prologo Adelphorum. Nam quod iſti di-... aleuoli, homines nobiles eum adiuuare, aſſidueque ...ibere, Quod illi maledictum vehemens eſſe exiſti-... eam laudem hic ducit maximam, cum illis placet, ...bis vniuerſis & populo placent. Hunc muſicum.] ...et poetam elegantem. Muſicus, Latine dicitur ele-... μουσος verò Græce inelegans. Amicum.] Pro amico ...idelicet Lælij & Scipionis, quorum amicitia Teren-... miliariſſimè vſus eſt. Arbitrium veſtrum.] Bene ...um. nam arbiter dicitur iudex, qui totius rei habet ...um & facultatem. horum enim arbitrio & iudi-... mœdia commendari poterat. Ne plus iniquum poſ-... ſtam rem petit: quæ quidem niſi ab iniuſtis concedi-... Qui nuper fecit ſeruo currenti.] In hoc notatur ...arius, qui decorum perſonæ non ſeruauerit. Quid e-... agis præter ſerui decorum, quam vt illi populus in... cedat, & inſano ſeruiat? Date poteſtatem mihi ...ias agere.] Vt liceat ad exitum vſque fabulæ per-... ſtare, ne videlicet aliqua turba fiat, vt fieri ſolet, aut ... funambuli, aut gladiatorum. tunc enim neceſſe eſt ...uere comœdiæ actionem. Et bene dixit, ſtatariam. A-...n dicitur fabula, cum recitatur. Stare cum placet. ...iam comœdia quæ dicitur ſtataria, aut motoria, à ...iis aſſibus vel motoriis. Ne ſemper ſeruus cur-...] Exprimit varias perſonas, quæ in comœdiis intro-...itur, quibus ars comica valde nobilitatur. Induci-... utem leno periurus, amator feruidus, ſeruus calli-... & amica illudens, & vxor inhibens, & mater indul-

gens, & patruus obiurgator, & ſodalis opitulator, les præliator, paraſiti edaces, parentes tenaces, & m ces. Mea cauſa cauſſam hanc iuſtam.] πυρονο Si qua laborioſa eſt.] *Iuſtum etenim eſt ſeni in r rioſa fauorem præſtare.* Ad alium gregem.] *Grege come n... dixit, alios actores parui faciens. Greg pellat ſcenicorum turbam. Plautus in Prologo Aſi Quæ quidem mihi atque vobis res vertat bene, at gregi.* Eſt pura oratio.] *Hoc eſt, nitida, quæ facile ſum auditorum ineat.* Si nunquam auare preciu t...] *Per hæc verba Terentius demonſtrat quàm autor ſit, qui ſuas comœdias probet, ſic Horatius, e reſpondere coneris, Quæ grauis AEſopus, quæ doct ſcius egit.* Et eum eſſe quæſtum.] *Nonnunqua auditur Si, vt ſit, Etſi eum quæſtum.* Seruire commodis.] *Plus dixit commodis, quàm ſi a voluptatibus.*

ACTVS PRIM

SCENA PRIMA.

CHREMES, MENEDEMVS *ſenes.*

QVANQVAM hæc inter nos
notitia admodum eſt,
Inde adeò quod agrum in pr
hic mercatus es,
Nec rei fere amplius ſane quic
fuit:
Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas
(Quod ego in propinqua parte amicitiæ puto)
Facit, vt te audacter moneam, & familiariter
Quod mihi videre præter ætatem tuam
Facere, & præterquam res te adhortatur tua.
Nam prò deûm, atq; hominũ fidẽ, quid vis tib
Quid quæris? annos ſexaginta natus es,
Aut plus eo vt coniicio: agrum in his regionib
Meliorem, neque preti maioris nemo habet:
Seruos complureis: proinde quaſi nemo ſiet,

: attente illorum officia fungere.
iam tam mane egredior, neque tam veſperi
m reuertor, quin te in fundo conſpicer
, aut arare, aut aliquid ferre. denique
n remittis tempus: neque te reſpicis.
n voluptati eſſe, ſatis certò ſcio.
n dices, Me, quãtum hic operis fiat, pœnitet.
n opere faciundo operæ conſumis tuæ,
is in illis exercendis, plus agas.
ireme tantúmne eſt ab re tua ocij tibi,
vt cures, eaque nihil quæ ad te attinent?
mo ſum: humani à me nihil alienum puto:
monere hoc, vel percontari puta.
i eſt ego vt faciam, non vt deterream.
hi ſic eſt vſus: tibi vt opus eſt facto, face.
i cuiquam eſt vſus homini, ſe vt cruciet? ME.
eſt.
quid laboris eſt, nollẽ: ſed quid iſtuc mali eſt?
quid de te tantum meruiſti? ME. eheu
: lachruma, atque iſtuc quicquid eſt, fac me
iam.
ce: ne verere: crede inquam mihi,
nſolando, aut conſilio, aut re iuuero.
: hoc vis? C. hac quidem cauſa, qua dixi tibi.
cetur. CH. at iſtos raſtros interea tamen
e; ne labora. M. minime. C. quam rem agis?
ie me, vacuum tempus ne quod dem mihi
s. CH. non ſinam inquam. ME. ah, non æ-
m facis.
ii, tam graueis hos quæſo? M. ſic meritum eſt
m.
c loquere. M. filium vnicum adoleſcentulum
: ah, quid dixi habere me? imò habui Chreme:
iabeam, nec ne, incertum eſt. C. quid ita iſtuc?
ſcies.
orintho hic aduena anus paupercula:
iam ille amare cœpit perditè,
am vt pro vxore haberet: hæc clã me omnia.
em reſciui, cœpi non humanitus, *al. id,
vt animum decuit ægrotum adoleſcentuli

Tractare: ſed vi, & via peruolgata patrum,
Quotidie accuſabam: hem, tibine hæc diutius
Licere ſperas facere me viuo patre,
Amicam vt habeas prope iam in vxoris loco
Erras ſi id credis, & me ignoras Clinia.
Ego te meum eſſe dici tantiſper volo,
Dum quod te dignum eſt facies: ſed ſi id non
Ego quod me in te ſit facere dignum, inuener
Nulla adeò ex re iſtuc fit, niſi ex nimio ocio.
Ego iſtuc ætatis, non amori operam dabam
Sed in Aſiam hinc abij propter pauperiem: at
Simul rem & gloriam armis belli repperi.
Poſtremo adeò res rediit: adoleſcentulus
Sæpe eadem, & grauiter audiendo, victus e
Putauit me & ætate, & beneuolentia
Plus ſcire, & prouidere, quam ſe ipſum ſibi:
In Aſiam ad regem militatum abiit Chreme.
C. Quid ais? M. clā me eſt profect⁹: mēſeis trei
CH. Ambo accuſandi: & ſi illud inceptum, ta
Animi eſt pudentis ſignum, & non inſtrenui
ME. Vbi comperi ex his, qui ei fuêre conſcij,
Domum reuertor mœſtus, atque animo fe
Perturbato, atque incerto præ ægritudine:
Aſſido: accurrunt ſerui: ſoccos detrahunt:
Video alios feſtinare, lectos ſternere,
Cœnam apparare: pro ſe quiſque ſedulo
Faciebat, quo illam mihi lenirent miſeriam.
Vbi video hæc, cœpi cogitare: hem, tot mea
Solius ſoliciti ſunt cauſa, vt me vnum explea
Ancillæ tot me veſtiant? ſumptus domi
Tantos ego ſolus faciam? ſed gnatum vnicu
Quem pariter vti his decuit, aut etiam ampl
Quod illi ætas magis ad hæc vtenda idonea
Eum ego eieci hinc miſerum iniuſtitia mea.
Malo quidem me dignum quouis deputem,
Si id faciam: nam vſq; dum ille vitam illam *
Inopem, carens patria ob meas iniurias,
Interea vſque illi de me ſupplicium dabo,
Laborans, quærens, parcens, illi ſeruiens:
Ita facio prorſus: nihil relinquo in ædibus,

*Incolet.

s, nec veſtimentum: corraſi omnia.
is,ſeruos,niſi eos, qui opere ruſtico
do, facile ſumptum exerceant ſuum,
: produxi, ac vendidi, inſcripſi ilico
mercede: quaſi talenta ad quindecim
: agrum hunc mercatus ſum:hic me exerceo.
ii tantiſper, me minus iniuriæ
e,meo gnato facere,dum fiam miſer:
s eſſe vlla me voluptate hic frui,
i ille huc ſaluos redierit meus particeps.
genio te eſſe in liberos leni puto,
m obſequentem, ſi quis recte aut commode * in illum e-
ret: verum neque tu illum ſatis noueras, liditur l.
ille: hoc ibi fit, vbi non vere viuitur:
m nunquam oſtendiſti quanti penderes.
ii ille eſt credere auſus quæ eſt æquum patri.
ſi eſſet factum,hæc nunquam eueniſſent tibi.
i res eſt,fateor:peccatum à me maximum eſt.
enedeme, at porro recte ſpero illum tibi
n affuturum eſſe hic confido propediem.
tinam dij ita faxint. CH.facient: nunc ſi com-
dum eſt,
ſia hic ſunt,hodie apud me ſis volo.
on poſſum. CH. cur non? quæſo tandem ali-
ntulum
arce: idem abſens facere te hoc vult filius.
ſon couenit qui illum ad laborem impulerim,
me ipſum fugere. CH. ſiccine eſt ſententia?
ic. CH. Bene vale. ME. & tu. CH. lacrumas ex-
it mihi,
etque me eius: ſed vt diei tempus eſt,
re oportet me hunc vicinum Phaniam,
enam vt veniat:ibo vt viſam ſi domi eſt.
opus fuit monitore: iamdudum domi
o apud me eſſe aiunt: egomet couiuas moror.
eò hinc intro: ſed quid crepuerant fores?
à me quiſnam egreditur:huc conceſſero.

anquam hæc inter nos.] *Bene ex arte comica ſe-*
ex opitulator inducitur, qui & miſeria & triſtitia
alterius

alterius valde commoueatur: ſimul amborum ſen- iunctio & familiaritas, ad id quod ſecuturum eſt rum accommoda futura eſt, ſimul exprimitur à po tua miſeratio quæ inter ſenes eſſe ſolet, & omni & prolixa. Quanquam hæc inter nos.] *Exor & oratori congruum. quod enim exigua notitia, per incepta, vel nulla conſuetudo anteactæ vitæ fa hibet, id vel virtus vel propinquitas cogit.* Vicini *cinia non tam homines qui eundem incolunt vicu ficat, quam qui prope domum tuam habitant. autem non homines, ſed propinquitatē proprie vic.* Nam prò deum atque hominum fidem.] *Ex vehemens eſt in eum, qui & ſenex & diues contin bore defatiget: & eo magis Chremes admiratur h borem nondum intellecta cauſa.* Vt coniicio.] *Id iecturam capio, hinc coniectura dicta eſt à coniect à directione quadam rationis ad veritatem. Vnde e mniorum atq; ominum interpretes, coniectores v* Nemo.] *Pro quiſquam.* Tute illorū officia fu *Nunc dicimus, officiis fungeris. Fungor idem eſt ficium munusque ago: vt, Fūgor magiſtratu, Fun legatione.* Nunquam.] *Deeſt Nam.* Tam mane *aduerbium, alibi nomen videtur: vt, Iam mane iam clarū mane feneſtras Intrat.* Quin te in fun ſpicer.] *Quin, pro quod non, hoc in loco: alias pro pro etiam, pro quare ponitur.* In fundo.] *Super Agrum in proximo hic mercatus eſt. Fundus enim continetur. de quo Cic. in quodam ioculari libello: verò vocat, quē poſſit mittere funda, Ni lapis excid caua fūda patet.* Remittis, neq; te reſpicis.] *Nihi cantius de eo qui nihil ſibi parcit, nec ſui miſeretur aliis remittit aliquid, i. condonat, is eſt facilis & n turæ.* At enim dices.] *An tipophoræ reſpōdet.* Pœ *Id eſt, parū videtur. Pœnitet enim eum qui parun alibi Ter. Noſtri noſmet pœnitet. Verg. in Bucol. Ne niteat calamo triuiſſe labellum. Cic. ad filium: Qu quantū proficias non pœnitebit.* Quod in opere do.] *Opera eſt actio, & persona ipſa quæ opus per pus, finis eſt & fructus operæ. Nonnunquam opu pera videtur accipi. Vergilius, Mollibus è ſtratis o*

ſurgit. In illis exercendis.] *Qui aliis præeſt, aut nilas, aut imperator, plus efficit ſua adhortatione vera.* Tantumne eſt ab re tua ocij tibi.] *Diſtinquit Cicero, eſt cura rerum alienarum. Nam ea rcipimus et ſentimus quæ nobis ipſis, aut pro diuerſa veniunt, quã illa quæ cæteris, quæ quaſi rvallo interiecto videmus, aliter de illis ac de noamus.* Ab re tua.] *Id eſt, à negotiis tuis familiacitur etiã ab re tua, contra vtilitatem tuam: ſicut & è repub. id eſt pro re tua, & pro repub.* Homo mani à me nihil alienum puto.] *Hoc ex Platontia, qui inquit, Ortus noſtri partem patriam vēn artem amicos. & vt Stoicis placet, quæ in terris gi, ad vſum hominum omnia creãtur. Homines auinum cauſa generantur, vt ipſi inter ſe alii aliis poſſint.* Percontari.] *Id eſt, interrogare. Percontè natura ad finem ſpectat coarguendi. Interroſcendi gratia; Percõtamur vero arguendi: quamn vtroq; indifferenter vtamur.* Vſus.] *Modo opus t, aliàs vtile: vt, opus eſt facto, pro facere. Sic Salm & prius quàm incipias conſulto, & vbi conſuaturè facto opus eſt.* Mihi.] *Non repugnat ſenbreme: is, ſed ſe ſolum meruiſſe dicit vt crucietur.* eruiſti?] *Dicimus mereo & mereor. Mereor de te, id in te confero vel bonũ vel malum.* Ne retice.] *ice: nam reticemus dolores: obticemus pudenda: tacreta. vt, Nec tacui demens. In Eunucho, Virgo veſte lachrumans obticet.* Aut cõſolando, aut o, aut re iuuero.] *His tribus adhibitis, quid amvera amicitia exoptandum?* Depone.] *In tempo-* ſinam inquam.] *Hæc magis geſtu exprimuntur.* n graueis.] *Apoſiopeſis: & admiratio ponderis raquibus ſenex vtitur.* Perdite.] *Bene perdite: nam eſt, qui in omne ſcelus eſt traditus.* Animum æ-1.] *Pro ægro dixit. nam animus æger: corpus verò n dicitur.* Et via peruolgata patrũ.] *Patres boitus, aliorum exemplis, nonnunquam minis, filios em adhortantur.* Tantiſper volo.] *Tantiſper, eſt ſe Dum, pro Donec ſiue Quamdiu. Cicer. In u dunctus, vt ibi eſſet tantiſper, dum culeus in quem*

deiectus

deiectus deferretur, compararetur. Sunt qui a
Tantiſper pro Tantummodo: ſunt qui pro Interea.
1. ab vrbe cond. Tamen id imperium ei ad puberem
incolume manſit, tantiſper tutela muliebri. & T
ſine Dum vſus eſt. Non amori operam daban
ſenex iuxta Horatij præceptum, laudator acti temp
ducitur. Rem & gloriam.] *Hæc duo potiſſimum*
bus ſtrenuis comparatur. Res tria notat, imperium
itias, litem, & venerem. Putauit me.] *Clemen*
pater filium laudat, quod non pertinax in malis,
fuerit. Vbi comperi.] *Hæc oratio tota pathetic*
bene comperi, compertum eſt mihi, & exploratum,
quod ſcio per inueſtigationem. Accurrunt ſerui.]
lud in Andr. Accurrit, mediã mulierem amplecti
ctos ſternere.] *Ex conſuetudine antiqua. lectu*
ſtratis antiqui cœnitabant. vnde triclinium à trib
dictum. Horat. Sæpe tribus lectis videas cœnare
nos. Ter. in Adel. Lectulos iligneos dedit faciendo
vbi potetis vos. Cœnam apparare.] *Nihil ſigni*
de ſene dicere potuit, qui voluptates & cõmoda, qu
natus gratia filij narrat. Nam apparare, eſt ad dig
quandam, verius ad pompam: Præparare verò, eſt
lia ſunt aut fore creduntur. Eum ego eieci.] *En*
dat. Corraſi omnia.] *Omnia compilaui, vendi*
contrarium eſt, abradere: & eſt per vim aliquid
Produxi ac vendidi.] *Bene produxi: nã produce*
ducere ſignificat. M. T. in Frument. Nemo tuorum
rum abs te productus, nemo interrogatus. Hinc pr
res dicuntur, qui virgines abducunt, & eas ad q
exponunt. Talẽta ad quindecim coëgi.] *Cõgeſſ*
naui. Hinc coactores argentariorũ dicuntur, qui p
cogunt. Decreui.] *Plus eſt decernere, quàm con*
& eſt proprie decernere, de rebus magnis certam
ſententiam. Voluptate frui.] *Si parentes pro fili*
rant, quis clementior hoc ſene, qui omnia cõmoda
filio aſpernatur? Frui, proprie eſt delectationem c
vſu. Ingenio te eſſe leni in liberos puto.] *Libe*
titudinis numero dixit, cum Menedemus vnicum
filium. Cõſtat enim antiquos oratores, hiſtoriæq;
minum ſcriptores, etiã vnum filium filiamve, liber

is numero appellaſſe. In Hecyra liberos in ſignifica-nius filia dixit, Qui illum decreuerunt dignū, ſuos ros cōmitterent. Sic Cic. En cui tuos liberos cōmit-
ianti penderes.] *Quanti illum faceres. Tractum quis, qui ante ſignatam pecuniam, æs & argentum int.* Nec tibi credere auſus.] *Adoleſcentibus glo-eſt, ſi modeſtia vtuntur & pietate in parētes, vt ni-nt aut faciant niſi conſilio parentum.* Porrò recte] *Porrò eiuſdem ſignificationis cuius verò & autē: bus tamen ponere non poſſit. Significat etiam apud longe, certe, poſtea, vltro. Spero pro credo, vſitatum de præſenti loquamur ſiue de præterito. Similiter pro credo, tum in præterito, tum in præſenti, tum ro.* Vtinam dij faxint.] *Faxo futurū tempus tan-el, vt alij, promiſſionum modo oſtendit.* Dionyſia t.] *Hoc eſt Bacchanalia. Dionyſii autē, qui & Bac-itur, ſacra, à plerisque Græciæ vrbibus triennio elebrabantur.* Quæſo.] *Primam perſonam indi-abet duntaxat. Licet quæſere lectum ſit apud Sal-ı & Tullium.* Nihil opus fuit monitore.] *Hoc itore. nam vocatores proprie dicebantur qui ad cœ-abant.* Præſto ſum.] *Idem eſt quod adſum: nec ère verbo cohæret, niſi verbo ſubſtantiuo, & huic. Nam præſto adſum, magis poeticum eſt.* Egomet ıas moror] *Hoc eſt, in mora detineo: à quibuſ-orari pro expectare exponitur, ſed mea ſententia, oetice, quàm oratorie.*

ACTVS I. SCENA II.

bici quadrati hypercatalectici & acatalectici. di-vnus acatalecticus, quadratus vnus catalecticus, catalectici duo.

LITIPHO, *adoleſcens.* CHREMES.

l adhuc eſt, quod vereare Clinia: haudqua-quam etiam ceſſant: Catalect.
m ſimul cum nuncio tibi hic ego affuturam Brachycat.
ſie ſcio:
' tu ſollicitudinem iſtam falſam, quæ te ex-ciat, omittas.
Qui cum loquitur filius? Troch. di.ca.

CL. Pater adeſt, quem volui: adibo. pater op ne aduenis.

Troch. te. ca. CH. Quid eſt? CLI. hunc Menedemum noſt ſtrum vicinum?

Iamb. oct. hypercatalect. CH. Probe. CLIT. huic filium ſcis eſſe? CH. a in Aſia. CL. non eſt pater:

Apud nos eſt. CHR. quid ais? CLIT. aduenie: naui egredientem ilico

Adduxi ad cœnam. nam mihi magna cum inde vſque à pueritia

Semper fuit familiaritas. CH. voluptatem m nuncias.

Quàm vellem Menedemum inuitatũ, vt nol eſſet hodie amplius,

Vt hanc læticiam nec opinanti primus ei obi domi:

Iamb. quadr. catalect. Atq; etiam nunc tempus eſt. CLI. caue faxi eſt opus pater.

CH. Quapropter? CLI. quia enim incertum e quid ſe faciat: modo venit.

Timet omnia. patris iram, & animum amicæ ga vt ſit, ſuæ.

Eam miſerè amat: propter eam hæc turba, at tio euenit. CH. ſcio.

CL. Nunc ſeruolum ad eam in vrbem miſit, noſtrum vnà Syrum.

CH. Quid narrat? CLI quid ille? ſe miſerũ eſſ miſerum? quem minus credere eſt?

Quid reliqui eſt, quin habeat, quæ quidem mine dicuntur bona,

Parenteis, patriam incolumem, amicos, gene gnatos, diuitias?

Atq; hæc perinde ſunt, vt illius animus, quia e

Qui vti ſcit, ei bona: illi qui non vtitur recte, m

CLI. Imò ille fuit ſenex importunus ſemper: nihil magis

Vereor, quàm ne quid in illum iratus plus ſat xit pater.

CH. Illéne? ſed reprimã me. nam in metu eſſe illi eſt vtile.

uid tu tecum? CH. dicam: vt vt erat, manſum
en oportuit. (nem:
è aliquanto iniquior erat, præter eius libidi-
tur: nam quem ferret, ſi parentem non ferret
n?
ine erat æquum ex illius more, an illum ex
is viuere? &
illum inſimulat durum, id non eſt: nam pa-
um iniuriæ (bilis,
odi ſunt fermè: paulò qui eſt homo tolera-
i crebro nolunt: nolunt crebro conuiuarier:
t exiguè ſumptum: & ea ſunt tamen ad vir-
n omnia.
bi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala,
: eſt Clitipho cõſilia conſequi cõſimilia: hoc
eſt, periculum ex aliis facere, tibi quod ex
iet.
a credo. CH. ego ibo hinc intrò, vt videam
s quid cœnæ ſiet:
empus eſt diei, vide ſis ne quo hinc abeas
ius.
adhuc eſt quod vereare.] *Hic Cliniæ, qui ex A-
ed. erat, ingẽs de amica ſolicitudo exprimitur. Ac-
ſodalis opitulator Clitipho, qui aduentum amici
patre patri narrat.* Nihil adhuc eſt quod ve-
*Clinia miſerat acceſſitum Antiphilam: diſcrucia-
uod non rediret.* Haudquaquã etiam ceſſant.]
ondum differunt aduentum. Solicitudinem i-
*Bene ſolicitudinem dixit: nam ſolicitudo eſt quæ
mentibus: ſolicitatio, quæ ab alio fit.* Audiui in
e.] *Recte eiuſcemodi eſt oratio per infinitum, nam
è dicitur, Audiui quod in Aſia eſt.* Nec opinan-
*eratum enim gaudium maius eſſe ſolet, quemad-
& dolor acerbior ſi non opinanti obiicitur.* Caue
*Volebat Chremes nunciare Menedemo rediiſſe fi-
Clitipho prohibuit, quod Cliniæ nondũ patris vo-
ſet perſpecta.* Miſerum? quem minus credere
*nus, hoc loco pro non ponitur. Non eſt inquit, cre-
Cliniam eſſe miſerum. Hoc ad ſequentia reſpicit,
Quid reliqui eſt, quin habeat quæ quidem in ho-*

mine eſſe dicuntur bona? Minus credere eſt: pro, ... *dendum eſt. huiuſmodi loquutio parum Latinis* ... Quæ quidem in homine dicuntur bona?] *S* ... *vulgo. Quum tantum animi bona, ſecundum phil*... *appellāda ſunt. Et hoc illud quod ſupra dixit Chre*... *firmauit, ſcilicet Cliniam non eſſe miſerum.* Illéne ... *mes ſermonem quem cœperat repreſſit, vt exempl*... *filius terreretur.* Illéne?] *Hoc clara voce pronunci*... Sed reprimam me.] *Hæc ſubmiſſa voce protulit* ... *diret filius.* Hunc.] *Scilicet Cliniam.* Vt vt erat.] ... *bene tuetur patrum partes, qui omnino à filiis t*... *ſunt* Præter eius libidinem.] *Vult cauſam Clin*... *ri deteriorem: vt oſtendat parentes filiis, ob vitia e*... *ſperiores eſſe.* Nam quem ferret, ſi parentem n... ret ſuum?] *Tale eſt illud, Cuius ſaluti conſulet, q* ... *negligit?* Erat æquum?] *Ab æquo ſuſcipit pater* ... *fenſionem.* Durum id non eſt.] *Aliud obiectum* ... *& à ſtatu diffinitiuo cenſet patrem non eſſe appe*... *durum, qui filios à vitiis ſua ſeueritate deterret.* ... ri.] *Eſt frequenter ſcorta ductitare.* Conſequ... milia.] *Nam cuius animus in re mala ſemel corru*... *indies fit peior.* Nobis quid cœnæ.] *Minus dix*... *ſi dixiſſet, quæ cœna. Sic illud, Quicquid hoc hon*... *Aliter exprimitur quàm ſi diceremus, quis hic ho*...

ACTVS II. SCENA I.

CLITIPHO.

Octon. Iāb. QVām iniqui ſunt patres in omneis ado...
teis iudices,
Qui æquum eſſe cenſent, nos iam à pueris il...
ſci ſenes:
Neq; illarū affines eſſe rerum, quas fert ado...
Ex ſua libidine moderantur, quæ nunc eſt, n...
olim fuit.
Mihi ſi vnquam filius erit, nę ille facili me vte...
Nam & cognoſcendi, & ignoſcendi dabitur ...
ti locus.
Non vt meus, qui mihi per alium oſtēdit ſua ...
tentiam.
Perij, is mihi, vbi adbibit plus paulo, ſua quæ ...
facinora?

ait, periculum ex aliis facito, tibi quod ex vſu
.
is: næ ille haud ſcit, quàm mihi nunc ſurdo
ret fabulam.
nunc me amicæ dicta ſtimulant, Da mihi, at-
affer mihi.
uid reſpondeam, nihil habeo: neque me quiſ-
m eſt miſerior. (men
ic Clinia, etſi is ſuarum rerum ſatagit: atta-
bene ac pudice eductam, ignaram artis me-
iciæ. (bilis.
t potens, procax, magnifica, ſumptuoſa, no-
uod dem ei recte eſt: nam nihil eſſe mihi, re-
) eſt dicere.
o mali non pridem inueni: neq; etiam dum
pater.
im iniqui ſunt patres.] *Solus Clitipho permanſit, i de patre conqueritur, vt mos eſt adoleſcentiũ, qui præcepta moleſtè ferunt.* Quæ nunc eſt.] *Huic il-trarium: Sed nunc ea me exquirere, iniqui patris quod ante hac fecit nihil ad me attinet. Dum tem-am rem tulit, ſiui animum vt expleret ſuum.* Ex idine.] *Libido eſt quæque voluntas temerè ſuſce-ud Salluſt. in Catil. tamen in bonam partem capi-gisq; in decoris armis, & militaribus equis, quàm s & conuiuiis libidinem habebant.* Cognoſcen-noſcendi.] *Ex affectu eorum loquitur, qui cum bnoxij ſint, alium habent animum, quàm haberẽt, i eſſent.* Per alium oſtendit ſuam ſententiam.] *s, Sed reprimam. nam in metu eſſe hunc, illi eſt v-* i adbibit.] *Quàm petulãs ſit filius in parentem, o-r, cuius præcepta contemnit.* Ne ille.] *Næ pro cer-ur.* Da mihi atq; affer?] *Verba ſunt amicæ: quæ litiphonem ſtimulant, quàm patris præcepta. Sata-itiuo iungitur. Satagit, id eſt, anxius eſt & curio-um rerum.* Pudice eductam.] *Quod nos educa-nus, antiqui educere dixerunt.* Procax.] *Procare eſt. vnde procaces meretrices, ab aſſidue poſcendo: i. vxorem poſcentes in matrimonium.* Religio.] *vel ſolicitudo. Terent. in Andria, Dignus cum tua*

iſtac religione & odio. Inde dies religioſi, infame... fauſti dicti: quos ex contraria cauſſa propter hon... ritatem relinquam.

ACTVS II. SCENA II.

CLINIA. CLITIPHO.

Octon. Iambici.

SI mihi ſecundæ res de amore meo eſſent, i... dum ſcio
Veniſſent: ſed vereor ne me abſente hic mul... rupta ſit.
Concurrunt multæ opiniones, quæ mihi a... exaugeant:
Locus, occaſio, ætas: mater, ſub imperio cu...
Cui nihil iam præter precium dulce eſt. CL... nia. CLIN. hei miſero mihi.

† al. hic.

CLIT. Etiam caues, ne videat fortè † hinc te... aliquis exiens?
CLIN. Faciam: ſed neſcio quid profectò m... mus præſagit mali.
CLIT. Pergin' iſtuc prius diiudicare, quàm ſ... veri ſiet?
CLIN. Si nihil mali eſſet, iam hic adeſſent. iam adeiant. CLIN. quando iſtuc erit?
CLIT. Non cogitas, hinc longius abeſſe? mores mulierum?
Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt. ô Clitipho,
Timeo. CLIT. reſpira: eccum Dromonem c... ro, unà adſunt tibi.

SI mihi.] *Hic mira amantis ſolicitudo exprimi... expectanti hora, dies, annus videtur.* Si mihi. *res eſt ſuſpicionis plena. Torquetur igitur Clin... & dilatione amicæ Antiphilæ.* Sed vereor ne m... *Bene amantis exprimit affectum, qui ſemper omn... teri... ſuſpicatur.* Mihi animum exaugeant.] *dici... animus, quando multa concurrunt quibu... tur in eam partem in qua inclinatur.* Occaſio... *Hi loci ex arte Rhetorica etiam ad maioris rei confi... m... valerent.* Occaſio, locus, ætas, mater.] *A... ta accumulantur aut à rebus, aut à perſonis. hæc enim...*

locus, occaſio, inſtrumentum, modus, & cætera re-
:identia à perſonis deducunt hoc modo. Nam ſimi-
entibus aut maioribus ſuis filij plerumque cre-
': & nonnunquã ad honeſtè turpiterque viuendũ.
er à natione quoque, patria, ætate, educatione &
na ſumuntur. Hei mihi.] *Hei, datiuo iungitur. vt,*
'ei mihi qualis erat. Heu vero, accuſatiuo: vt alibi
:us, Heu me miſerum. Mihi animus præſagit ma-
: fieri conſueuit, vt quoties aliquid expectamus, ea
int potius quæ mentem noſtram ad cogitandum
! mali trahant. Quando iſtuc erit?] *Non poteſt*
'ex nimia ſuſpicione venturam amicam. Non co-
ıinc longius abeſſe?] *Clitipho remouet ſuſpicio-*
animo Cliniæ, & locorum interuallo, & ex cultu
um, quæ maiorem temporis partem in ſe ornando
int. Clitipho, timeo.] *Vide nulla re arceri poſſe*
mem ex pectore amantis. Eccum Dromonem
yro.] *δεικτικῶς. & cum geſtu nimiæ lætitiæ pro-*
:ndum eſt.

ACTVS II. SCENA III.

j & octonarij Iãbici, permixtis Trochaicis Catalect.

YRVS, DROMO, *ſerui.* CLITI-
PHO. CLINIA.

tu? DRO. ſic eſt. SY. verum interea dum ſermo Troch. catal.
nes cædimus, (nia?
unt relictæ. CLI. mulier tibi adeſt: audin' Cli-
ı. Ego vero audio nunc demum, & video, &
eo Clitipho. (gregem
nime mirum, adeo impeditæ ſunt, ancillarum
int ſecum. CLIN. perij, vnde illi ſunt ancillæ?
ı. men' rogas?
Non oportuit relictas: portant quid rerum.
LIN. hei mihi.
urum, veſtem: & veſperaſcit, & non nouc-
nt viam.
ım à nobis ſtulte eſt. abi dum tu Dromo illis
ouiam
'ere: quid ſtas? CLIN. væ miſero mihi, quanta
: ſpe decidi.

CLIT. Quid iſtuc? quę res te ſollicitat autem? c
rogitas quid fiet?
Viden' tu ancillas, aurum, veſtem? quam ego
vna ancillula
Hic reliqui: vnde ea eſſe cenſes? CLIT. vah nun
mnum intelligo.
SY. Di boni, quid turbæ eſt? ædes noſtræ v
pient, ſcio. (mi
Quid comedent? quid bibent? quid ſene erit n
Sed video, eccos quos volebam. CLIN. ô lupi
binam eſt fides?
Dum ego propter te errans, patria careo de
tu interea loci
Collocupletaſti te Antiphila, & me in his de
ſti malis.
Propter quam in ſumma infamia ſum, & mec
minus ſum obſequens:
Cuius nunc pudet me, & miſeret: qui harum r
cantabat mihi,
Monuiſſe fruſtra, neque potuiſſe vnquam a
me expellere:
Quod tamen nunc faciam: tum cùm gratum
eſſe potuit, nolui. (rat vid
Nemo eſt miſerior me. SY. hic de noſtris ver
Quæ hic ſumus locuti. Clinia, aliter tuum am
atque eſt, accipis:
Nam & vita eſt eadem, & animus te erga ide
Quantum ex ipſa re coniecturam * fecimus.

Sen. Iamb. * al. cepimus.

CLIN. Quid eſt obſecro? nam mihi nunc nil
rum omnium eſt
Quod malim, quàm me hoc falſo ſuſpicarier.
SY. Hoc primum, vt ne quid huius rerum ignor
Quæ eſt dicta mater eſſe ei ante hac, non fuit:
Ea obijt mortem, hoc ipſa in itinere alteræ
Dum narrat, forte audiui. CLIT. quænam eſt a
SY. Mane: hoc quod cœpi primum enarrem
pho: (om
Poſt, iſtuc veniam. CLI. propera. SY. iam pri
Vbi ventum ad ædeis eſt, Dromo pulſat fores:

uædam prodijt: hæc vbi aperuit oſtium,
uo hic ſe conijcit intro: ego conſequor:
oribus obdit peſſulum: ad lanam redit.
iri potuit, haud vſquam alibi, Clinia,
udio vitam ſuam te abſente egerit.
improuiſo eſt interuentum mulieri:
a res dedit tum exiſtimandi copiam,
dianæ vitæ conſuetudinem:
aiuſq; ingenium vt ſit declarat maxume:
em telam ſtudioſe ipſam offendimus,
criter veſtitam veſte lugubri,
uis cauſa opinor, quæ erat mortua:
ro tum ornatam, ita vti quæ ornantur ſibi,
nalam re eſſe expolitam muliebri:
as paſſus, prolixus, circum caput
is negligenter: pax. CLIN. Syre mi, obſecro
in lætitiam fruſtra conijcias. SY. anus
men nebat: præterea vna ancilla erat:
bat vnà, pannis obſita,
ta, immūda illuuie. CLIT. ſi hæc ſunt Clinia
a vti credo, quis te eſt fortunatior?
anc, quam dicit ſorditatam & ſordidam?
im hoc quoque ſignum eſt, dominam eſſe
a noxiam,
ius tam negliguntur internuncij.
liſciplina eſt, eiſdem munerarier
as primùm ad dominas qui affectant viam.
Perge obſecro te, & caue ne falſam gratiam
as inire. quid ait, vbi me nominas?
i dicimus rediſſe te, & rogare vti
t ad te, mulier telam deſerit
nuo, & lachrymis oppletos totum ſibi:
ile ſcires deſiderio id fieri tuo.
. Præ gaudio (ita me dij amēt) vbi ſim neſcio.
iui. CLIT. at ego nihil eſſe ſciebam Clinia. Proceleuma & tres anapeſti.
um viciſſim Syre, dic quæ illa eſt altera?
ducimus tuam Bacchidem. CLIT. hem, quid Octo. Iamb.
chidem? (nos ſcilicet. acat. per-
celeſte quo illam ducis? SY. quo ego illam? ad mixtis troch.
. Ad patrémne? SY. ad eum ipſum. CLIT. ô ho- cat.

minis impudentem audaciam.

SY. Heus tu, non fit ſine periculo facinus ma
& memorabile.

CLIT. Hoc vide, in mea vita tibi laudem is c
tum ſcelus:

Vbi ſi paululū modo quid te fugerit, ego per
Quid illo facias? SY. at enim. CLI. quid enim
ſinas, dicam. CLIN. ſine.

CL. Sino. SY. ita res eſt, hæc nunc quaſi cum
quas malum, ambages mihi

Narrare occipit? CLIN. Syre verum hic dicit,
ad rem redi.

Octō. Troch. SY. Enimuerò reticere nequeo: multis modis
rius (hercle eſt,

Clitipho eſt: neque ferri potis eſt. CL. audie
SY. Vis amare: vis potiri: vis, quod des illi, effici
Tuum eſſe in potiundo periculum non vis:
ſtulte lapis.

Siquidem id ſapere eſt, velle te id quod non
contingere.

Aut hæc cum illis ſunt habenda, aut illa cu
amittenda ſunt.

Harum duarum conditionum nunc vtram
vide:

Et ſi hoc conſilium, quod cepi, rectum eſſe
tum ſcio.

* Nā redundat in verſu. * Nam apud patrem tua amica tecum ſine m
ſit copia eſt.

Tum quod illi argentum es pollicitus, eadem
inueniam via.

Quod vt efficerem, orando ſurdas iam aureis
dideras mihi.

Quid aliud tibi vis? CL. ſiquidem hoc fit. SY.
dem experiundo ſcies.

CL. Age age, cedò iſtuc tuum conſilium qu
eſt? SY. aſſimulabimus

Tuam amicam, huius eſſe amicam. CL. pulchre,
quid hic faciet ſua?

An ea quoque dicetur huius, ſi vna hæc dedeco
parum?

SY.

ò ad tuam matrem deducetur. CL. quid eò?
ngum eſt Clitipho,
iarrem; quamobrem id faciam, vera cauſa eſt.
abulæ,
tis firmi video, quamobrem accipere hunc
expediat metum.
ıe, habeo aliud, ſi iſtuc metuis, quod ambo
iteamini
riculo eſſe. CL. huiuſmodi obſecro aliquid
eri. SY maximè.
uiam hinc: dicam vt reuortantur domum. Scenarij.
nem,
ixti? SY. ademptum tibi iam faxo omnem
ım,
m vtramuis ocioſe vt dormias.
uid ago nunc? CLIN. tu ne? quod boni eſt.
Syre dic modo
SY. age modo; hodie ſero, ac ne quic-
n voles.
datur modo, fruere dum licet: nam neſcias,
poteſtas poſthac, an nunquam, tibi.
yre inquã. SY. perge porrò, tamen iſtuc ago.
Verum hercle iſtuc eſt. Syre, Syre inquam,
heus Syre.
caluit, quid vis? CLIT. redi redi. SY. adſum,
uid eſt? (mò Syre,
c quoque negabis tibi placere. CLIT. I-
& meum amorem, & famam permitto tibi.
idex, ne quid accuſandus ſis vide.
culum eſt iſtuc me admonere Clitipho,
ſtuc minor mea res agatur, quàm tua.
uid nobis forte aduerſi euenerit,
ınt parata verba, huic homini verbera.
opter neutiquam hæc res neglectui eſt mihi.
i exora, vt ſuã eſſe adſimulet. CLIN. ſcilicet
ım] me eſſe, in eum iam res rediјt locum,
eceſſe. CLIT. merito te amo Clinia.
Verum illa ne quid titubet. SY. perdocta eſt
e.
At hoc demiror, qui tam facile potueris

Perſuadere illi, quæ ſolet quos ſpernere.
SY. In tempore ad eam veni, quod rerum om
Primum: nam miſerè quendam offendi milite
Eius noctem orantem: hæc arte tractabat viru
Vt illius animum cupidum inopia incenderet
Eademq; vt eſſet apud te ob hoc quàm grati
Sed heus tu vide ſis, ne quid imprudens tuas:
Patrem nouiſti ad has res quàm ſit perſpicax.
Ego te autem noui quàm eſſe ſoleas impoten
Inuerſa verba, euerſas ceruices tuas,
Gemitus, ſcreatus, tuſſeis, riſus abſtine.
CLIT. Laudabis. SY. vide ſis. CLI. tutemet mir
SY. Sed quàm citò ſunt conſecutæ mulieres?
CLIT. Vbi ſunt? cur retines? SY. iam nunc ha
eſt tua. (lo
CLIT. Scio, apud patrem: at nunc interim. SY
CLIT. Sine. SY. non ſinam inquam. CLIT.
pauliſper. SY. veto.
CLIT. Saltem ſalutare. SY. abeas, ſi ſapis. CLI
Quid iſtic? SY. manebit. CLIT. ô felicem hom
SY. ambula.

AIn' tu?] *Hæc ſcena plena eſt timoris & ſuſpicio* *perſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit* Ain' tu?] *Hoc,* *vt intelligas multa verba præceſſiſſe.* Mulier.] *Non* *phila, aut amica: ſed ſic dixit quaſi illi qui deſper* *redituram.* Ego verò audio.] *Verba ſunt reſpira* *ad ſe redeuntis.* Minime mirum.] *Mulieres à natu* *dæ in inceſſu ſunt. ſed hic additur cauſa tarditatis.* me mirũ.] *Scilicet ſi relictæ ſunt.* Perij.] *Cliniæ ſu* *quod amica corrupta ſit, ab ancillarum grege orit* *enim ab aliis amatoribus eſſe putat.* Portãt quid re *Ob hoc nõ eſt ſecurus Syrus, quod mulieres relictæ ſ* veſperaſcit, & non nouerunt viam.] *Cauſa cur* *portuit relictas, quis enim tutus, ſi quid portat, &* *ctc, & in incerto itinere?* Væ miſero mihi.] *Magis* *catur Clinia quod à Syro aurum & veſtem audieri* dum.] *Dum* παρέλκον. Vnde ea eſſe cenſes?] *Vn* *iſta, tanquã notũ eſſet, nõ explicuit.* Quid turbæ eſt *ſona ſeruilis, vtpote fidelis, heri impenſis timet.* Qui bæ eſt.] *Turba primum perturbationem ſignifica* *turbo turbas, perturbo, deturbo. Dehinc multitu*

turbatione nõ vacat. Capient.] *Aliàs diligent ſi-*
Verg. Aut capere, aut captas iã deſpectare videtur.
uos volebam] *Eccum eccã, eccos eccas, ellum el-*
ellas, ab ecce compoſita ſunt, & per aduerbia re-
r, non per nomina. Eccum, ecce hic, ſubintellige
: quo agebamus. Eccam, ecce hic, ſubintellige ſœ-
ta ellam intellige, ecce illum virum, &c. O Iupi-
exclamat dum putat ab amica eſſe deceptum. Er-
inc errores dicuntur. Pudet & miſeret.] *Rectè,*
pudorem ſolet conſequi miſericordia. Pudet ve-
eſt; Piget pœnitentiæ. Terent. in Adelph. Fratris
m pudet, pigetque. Et bene pudet de filio in pa-
Andria, Tum patris pudor. Cantabat.] *Hoc eſt,*
r dicebat, & ſignificantius dixit cantabat, & an-
ere pro eloqui dixerunt. Ab hac.] *Sic dixit, quia*
appulerat: etſi ſuperius, Me deſeruiſti dixerit. Hic
is verbis.] *Superius, Portant quid rerum, & au-*
veſtem dixit. Videlicet.] *Scilicet & videlicet i-*
ficare videntur quod certe: ſed habet vſum ſuum
itudinem cum deriſu permixtam. Vergil. Scilicet
s labor eſt. Quintil. Hoc videlicet expectaſti. Ex
Ex ſignis quæ dicturus eſt. Anus quæ dicta eſt
Hoc contra illud eſt quod ſupra dictum à Clinia,
b imperio cuius eſt, mala. Ea obiit mortem.]
im, ne ab illa corruptam amicam ſuſpicetur. Al-
um narrat.] *Antiquum eſt: nos alteri dicimus.*
m eſt altera?] *Interrogat, qui nondum intelle-*
icam aduentare. Propera.] *Properat qui feſti-*
liquid agit vel dicit. Verg. Multa forent quæ mox
peranda ſereno Maturare datur. Iam primum
n.] *Sic incipit, vt multa pudicitiæ ſigna narratu-*
ius in primo ab vrbe cond. Iam primum omnium
ſtat. Anus quædam prodit.] *In Eunucho de vi-*
erſona; Prodi foras, male conciliate. Ad lanam
Hæc ſigna ſunt pudicè vitam agentis. Sic in An-
imum hæc pudicè vitam, parcè, ac duriter agebat,
tela victum quæritans. Vitam exegerit.] *Aliter*
exigere vitam, exigere fabulam, & exigere opus,
t enim traducere expellere, & finire. Exiſtimandi
i.] *Iudicandi. Aeſtimare enim, eſt conſiderare: Exi-*
ſtimare

ſtimare vero, iudicare. nam prius conſideramus ea [...] *dicanda ſunt.* Quæ cuiuſque ingenium.] *In* [...] *Nam qui cum ingeniis conflictatur eiuſmodi, &c.* [...] dimus.] *Reperimus. Offendere fere idem eſt quod i*[...] Eius anuis cauſa.] *M. Varronem & P. Nigidiu*[...] *Ro. generis doctiſſimos conſtat non aliter locuto*[...] *ſcripſiſſe, quam ſenatuis & domuis, qui eſt prim*[...] *ab eo quod eſt ſenatus & domus.* Ornantur ſibi [...] *placeant amatoribus.* Nulla malam re expolita [...] *eſt, non fucatam. Mala enim à ſimilitudine mali,* [...] *pomi, nomen aſſumpſit: nam id eſt, quod præemi*[...] *naſum, oculos & buccam, quod rotundum eſt, &* [...] *ciem mali.* Capillus paſſus.] *Id eſt ſparſus. Verg.* [...] *Iliades paſſis. Sunt quædam verba, quæ à diuerſo* [...] *præſenti: ſed & præterito confunduntur, ſicuti* [...] *ita à pando paſſus deſcendit: à vertor, & vert*[...] *ſum.* Pannis obſita.] *Sic in Eunucho, pannis a*[...] *obſitum.* Immunda illuuie.] *Proluuies & ill*[...] *gnificantiam habent parem, & immunditia eſt. V*[...] *diſſima ventris Illuuies.* Sordidatam & ſord[...] *Sordidus à natura dicitur; Sordidatus vero fit vr*[...] *ceſſitate. Sordidatam refertur ad illud, pannis obſi*[...] *didam, ad illud, neglecta, immunda illuuie.* E[...] xam.] *Hoc eſt culpam. Noxa etiam ſignificat d*[...] *Sueton. in Cæſare, Spurinamque irridens, & vt fa*[...] *guens, quod ſine vlla ſua noxa Idus Martiæ eſſen*[...] diſciplina eſt.] *Præceptum in arte amandi, vt* [...] *prius ancillas corrumpant.* Affectant.] *Affectar*[...] *num animum ad faciendum habere.* Falſam gr[...] *Scilicet mentiendo.* Opplet os.] *Nam ex nimi*[...] *interdum lachrymæ prouenire ſolent.* Agedum]. [...] *gularem numerum deſiderat: Agite pluralem.* [...] *vero vtrunque* Quæ eſt illa altera?] *Interrogat* [...] *immemor verborum Syri, O Clitipho poſt iſtuc venian*[...] quid.] *Hem interiectio eſt nouas res & optimè au*[...] Quò illam ducis?] *Hoc cum timore pronuncianc*[...] *met ne pater illius amicam cognoſcat.* O impu[...] audaciam.] *Bene audaciam quæ propriè eſt te*[...] Heus tu, non fit ſine periculo facinus.] *Sente*[...] *neralis, quæ & ſeruis conuenit.* Hoc vide.] *Sic d*[...]

s qui rem maximam aggrediuntur. Vbi ſi paulu- erba proprie alicuius committentis alteri cum pe- l res ſuas, vel ſalutem. At enim.] *Aliquid ſup- i. Syrus dicere volebat, aut in ea re non eſſe peri- au ſe effecturum quod intendit. Sed illius ſermo- iphe interrumpit:* Ita res eſt. hæc nunc quaſi *læc oratio imperfecta eſt: vtpote à Clitiphone, qui is audiendi eſt interrupta. recuſat enim Clitipho , & vult amica ſine his potiri: quod Syrus fieri at: quia neceſſe eſt, ſi amare vult, vt admittat pe- Ergo ſubintelligendum eſt, quod hic velit compos ſui ſine periculo: quemadmodum ſi aliquis ſine iculo velit conſequi victoriam: Aut aliquid tale: uerbium vſitatum in ignauos, qui ſine labore con- lent, quod optant.* Malum.] *Aduerbium eſt in- indignationis.* Potis eſt.] *Pro non poteſt.* Vis *Potior à potis deſcendit. Ideo illi in ſignificatione mum. dicitur enim, ſum compos animi aut ratio- d hæc habeo.* Vis quod des illi, effici.] *Pro in- oſitum.* Haud ſtulte ſapis.] *εἰρωνικῶς. id enim e periculo, quod fieri non poteſt, eſt inſipientis.* c.] *Scilicet pericula.* Cum illis.] *Inuidioſe illis, vna ſit. Sic in Eunucho, Non perpeti meretricum ias.* Harum duarum conditionum.] *Hoc ſic in- is, vt tandem velit conſilium ſuum anteferri.* Ha- arum conditionum.] *Aut velle pericula cum ut amittere eam vnà cum periculis. Condicio, eſt aliquem, vel denunciatio, condicere enim priſci ſt denunciare conditio vero ſine c, vt hic eſt legen- t conuentio certam legem in ſe continens. Alibi Te- cepit conditionem, dehinc quæſtum occipit. Dicitur næ conditionis: ita vt referas ad fortunas, non ad id eſt, diues eſt. Eſt etiam conditio inter plura eli- ſortis ſublata electio. Conditionum, id eſt, opinio- lectionum.* Quod vt efficerem.] *Superius; Vis s illi, effici. Id efficimus, quod cum magno conatu nine facimus: vixque per nos finem accipit.* Siqui. *Syrus repetit verbum Clitiphonis, quod per eum e videat.* Aſſimulabimus tuam amicam.] *Cli- iphonis amica, Cliniæ eſſe ſimulatur, vt Antiphila*

ad Se-

ad Soſtratam deducatur, quæ poſtea agnoſcitur fi *metis: qua cognita, & altero conſilio inuento à Sy* *quebatur argentum è Chremete quod Clitipho* *promiſerat.* Dedecori eſt paruam?] *Turpe eſt h* *nam amicam, nedum duas.* Qu d eo?] *Cum in* *tione: quaſi dicat, Quid tum ſi ad matrem dedu* Fabulæ.] *Recte fabulæ: quia neque veræ ſunt, n* *riſimiles.* Huiuſmodi obſecro aliquid.] *Qu* *amans inducitur credere Syrum, qui iocatur ia* *aliquid quo potiatur amica ſine periculo.* Q nunc?] *Dubius & circa pericula & circa amica* *conſilium.* Age modo.] *Sic pronunciandum eſt* *diſcedat, & dicat amicæ Clitiphonis, vt domum* *tur.* Syre inquā.] *Trepide Syrum reuocat iam dec* Tamen iſtuc ago.] *Quod cœpi, ſcilicet vt dica* *vt domum redeat.* Verum hercle.] *Id eſt, verb* *& trepidi amantis, & concedere nolentis Syro,* *conſtituerit peragat.* Concaluit.] *Bene de amo* *luit. In Eunucho, Accede ad ignem hunc, iam cal* *ſatis.* Ne quid accuſandus.] *Ne quid, deeſt ob* *pter, & eſt admonitio aliquid alicui trepide comn* Quaſi iſtic minor mea res agatur.] *Securi co* *mus his ad quos non minus pertinet quod agendu* *ad nos.* Huic homini verbera.] *Amabant vetere* *ximo ſimilia dicere. Cic. Minus earum putauit, ſi* *mario quam de ſacrario fuiſſe ablatum.* Homin *δεικτικῶς hæc dixit, ſe ipſum oſtendens.* Ne illa tubet.] *Subaudi timeo. Titubare eſt proprie ped* *valentibus inſiſtere. quales ſunt ebrij. Ad animu* *transfertur, quoties ab animo verba diſſentiunt.* *igitur Clitipho ne quid temerè effūdat quo ſe indic* ſolet quos ſpernere.] *Quos, id eſt, quales a* *Vergil. Quos ego ſum toties iam dedignata maritos* rum quendam offendi.] *Recte miſerum dixit,* *deret non admiſſum arte ſcilicet meretricis.* Inopi *licet ſui. Ouid. Nitimur in vetitum ſemper, cupi* *negata.* Inuerſa verba.] *Omnia ponit quæ ab am* *corde fieri ſolent.* Inuerſa verba.] *Id eſt, verba pr* *& in contrarium pronunciata. Eſt enim inuerter* *in contrarium vertere, & præpoſtere verba pron*

ano vola. Euerſas ceruices.] *Ceruix, ſeu ceruices, r pars colli, vbi origo eſt omnibus neruis. vnde ho- æ ceruicis dicitur, quaſi indomabilis, & quaſi duri & duræ mentis.* Euerſas ceruices.] *Contrarium 'as ceruices. Et ſignificat illum flecti & dominari a.* Vide ſis.] *Vultuoſe pronunciandum eſt.* Cur ?] *Impatientia amantis oſtenditur. Nam viſa a- tipho verba Syri obliuioni tradiderat.* Apud pa- *Obſeruabo id quod me admonuiſti.* At nunc inte- *ἐπιπάθεια amantis : vt ſit, ſine interim pauliſper ica ludere.* Nihilo magis.] *Vult Syrus eum per- odeſtum, ne ſi inceperit, non poſſit ſe abſtinere, et- e vidente.* Quid iſtic ?] *Iſtic pro iſte.*

ACTVS II. SCENA IV.

ici octonarij catalectici, permixtis Iambicis qua- dratis catalecticis. Porrò ſenarij quinque.

CCHIS. ANTIPHILA. CLI- NIA. SYRVS.

ol te mea Antiphila laudo, & fortunatam
dico
ſtuduiſti, formæ, mores vt conſimiles forēt,
eque (ita me dij ament) miror, ſi te ſibi quiſ-
expetit.
mihi quale ingenium haberes, fuit indicio
o tua.
egomet nunc mecum in animo vitam tuam
idero,
mque adeò voſtrarum, volgus quæ ab ſe
gant, (eſt,
ſſe iſtiuſmodi, & nos nō eſſe haud mirabile
pedit bonas eſſe vobis : nos quibus cum eſt
on ſinunt.
forma impulſi noſtra, nos amatores colūt.
immutata eſt, illi ſuum animum aliò con-
it.
ſpectum interea aliquid nobis eſt, deſer-
iuſmus.

Vobis

Vobis cum vno ſimul vbi ætatem agere de
eſt viro,
Cuius mos maxime eſt conſimilis voſtrum,
vos applicant:
Hoc beneficio vtrique ab vtriſq; vero deuin
Vt nunquam vlla amori veſtro incidere pe
lamitas. (
AN. Neſcio aliàs: me ſcio quidem ſemper ſe
Ex illius commodo meum comparem c
dum. CL. vah,

Iamb. oct. catalect.

Ergo mea Antiphila tu nunc ſola reducem
patriam facis.
Nam dum abs te abſum, omnes mihi labor
quos cœpi leues.
Præterquam tui carendum quod erat. SY.
CL. Syre, vix ſuffero:
Hoccine me miſerum non licere meo mod
nio frui?
SY. Imò vt patrem tuum vidi eſſe habitum,
iam duras dabit.
BA. Quiſnam hic adoleſcens eſt, qui intuet
AN. Ah retine me obſecro.
BA. Amabo quid tibi eſt? AN. Diſperij. BA. p
ſera: quid ſtupes

Senarij. al. Mi expectate: tunc erit Toch. ca. al. aduenisse.

Antiphila? AN. videon' Cliniam, an non? BA
CLIN. Salue anime mi. AN. ô * mi Clinia, ſal
vt vales?
AN. Saluum * veniſſe gaudeo. CL. teneóne te
Antiphila, maximè animo exoptata meo?
SY. Ite intro, nam vos iamdudum expectat ſe

AEdepol te mea Antiphila.] *Non potuit mel
ditionem meretriciam exprimere, quam per e
meretrix eſſet: quæ tamen nomini meretricio fauet,
ubi reprehendantur meretrices, nihil aliud ex amo
leſ... quærere, quam pecuniæ extorſionem, hi
iucunda amantium congreſſio ſignantiſſimè expri*
Aedepol] *Per Caſtorem & Pollucem, ornatiua ſ
randi, apud fœminas.* Formæ mores vt conſimi
rent.] *Mores enim pudici grauiores eſſe ſolent in p*

Vergilius, Gratior eſt pulchro veniens e corpore Sibi quiſque expetit.] *Rectè expetit: cùm eam à ia commendet Expet mus enim tantum ea, quæ ſunt, & planè bona, vnde de ebus expetendis à bis ſcriptum: quæ ſcilicet peti debent.* Oratio.] *dixeris cum vno velle ætatem tradere. Antiqui auca verba orationem dixerunt.* Nam expedit eſſe vobis.] *Quia cum ſolo viuitis. Nec poteſt eſſe mor, niſi inter duos qui ſibi inuicem fidem ſeruent, lud, Nec regna, nec tæda ſocium pati valent.* ppe forma impulſi.] *Et hic amor eſt gratia voſ tantum. Et bene impulſi: nam hæc omnia nox, vimor, adoleſcentia, ab impulſionis parte dicuntur, tiocinationis.* Amatores colunt.] *Bene amatoator, fingi poteſt: Amans, verè amat.* Colunt.] *inferioris perſonæ ad ſuperiorem: nonnunquam is ad inferiorem. Vergil. Poſthabita coluiſſ Sa-* il proſpectum.] *Proſpicimus futura: dijudicaſentia* Incidere poſſit calamitas.] *In Eunucho, undi calamitas. Propriè calamitatem ruſtici grāicunt, quod comminuat calamum, hoc eſt culmum m.* Neſcio alias.] *Verba mulieris commendantis in virum.* Vah.] *Clamoſa interiectio hoc in loco ad n ſpectat. Nec potuit vox accommodatior dari aræ nimio amore ferme inſanienti ad primum cum ngreſſum.* Credo.] *Syrus non ſe loco mouerat, t verbi Clitiphonis, qui cum loquebatur, vt eum mbulatum abire cogeret.* Vix ſuffero.] *Vix, diffiſignificat, & aliquando pro Non ponitur. Cuid. imus tanti totaque Troia fuit. Lucilius, Carcer re dignus.* Suffero.] *Suſtineo, alias ſuppono.* patrem tuum vidi eſſe habitum.] *Cum non ſe Syrus Clitiphonem abigere, ad minas patris, quem fingit iratum.* Vidi eſſe habitum.] *Vario mines habitu atque affecti eſſe poſſunt: quibus ſe-Academicos aliud atque aliud videtur.* Etiam abit.] *Subintelligendum eſt, vel lites, vel partes. cho, Duras partes patris prædicas. Et partes duφοςνῶς ab actoribus ſcenicis.* Ah retine me.] *læ pro nimia, lætitia, viſo Clinia, animo male eſſe*

cœpit. Nam & animus vnà cum corpore nonnunq
ficit nimio mœrore: ſic & interdum nimio gaudio.
Cliniam, an non?] *Tanta lætitia erat Antiphil*
amatorem agnoſceret, de eo tamen dubitaret. Ani
Mollis oratio, & fœminea, multis implicata bland
Mi, vim blandimenti habet, nam ſignificat meus.
ſalue.] *Illa ad maiorem gratiam amãtem propri*
appellauit. Salue, modo admirantis interiectio
neóne te?] *Præ nimio amicæ deſiderio perij, c*
tatione loquitur. Sunt qui legant, Teneóne te,
ratur ad fidem: ita vt dubitet, an à ſe alienata ſit
de perſiſtat.

ACTVS III. SCENA

CHREMES. MENEDEMVS.

Senarij.

LVceſcit: hoc iam ceſſo pultare oſtium
Vicini? primum ex me vt ſciat ſibi filium
Rediſſe, etſi adoleſcentem hoc nolle intellig
Verum cum videam miſerum hunc tã excru
Eius abitu: celem tam inſperatum gaudium
Cum illi nihil pericli ex indicio ſiet?
Haud faciam: nam quod potero adiutabo
Ita vt filium meum amico, atq; æquali ſuo
Video ſeruire, & ſocium eſſe in negociis.
Nos quoq; ſenes eſt æquum ſenibus obſeq
ME. Aut ego profectò ingenio egregiè a
riam
Natus ſum: aut illud falſum eſt quod vulgò
Dici, Diem adimere ægritudinem hominib
Nam mihi quidem quotidie augeſcit magis
De filio ægritudo: & quanto diutius
Abeſt, magis cupio tanto, & magis deſidero
CH. Sed ipsũ foras egreſſum video: adibo, al
Menedeme ſalue: nuncium apporto tibi,
Cuius maxime te fieri participem cupis.
ME. Nunquid nam de gnato meo audiſti Ch
CH. Valet, atque viuit. ME. Vbi nam eſt qua
apud me domi.
ME. Meus gnatus? CH. ſic eſt. ME. venit? CH
ME. Clinia

enit? c. dixi. ME. eamus, duc me ad eum ob-
).
ın volt te ſcire ſe rediſſe: etiam & tuum
ectum fugitat, propter peccatum: tum hoc
t,
duritia illa antiqua, etiam adaucta ſit.
ı tu ei dixiſti vt eſſem? c. non. M. quamobrem
:me?
ıia peſſume iſtuc in te, atq; in illum conſulis,
n leni & victo eſſe animo oſtenderis.
ɔoſſum: ſatis iam, ſatis pater durus fui. c. ah,
ens in vtranq; partem Menedeme es nimis,
gitate nimia, aut parſimonia.
lem fraudem, ex hac re atq; ex illa, incides.
n, olim potius, quàm paterere filium
eare ad mulierculam, quæ paululo
at contenta, cuiq; erant grata omnia,
uiſti hinc. ea coacta ingratis
ı cœpit victum volgò quærere.
um ſine magno intertrimento non poteſt
, quiduis dare cupis nam vt tu ſcias,
ea nunc inſtructa pulchrè ad perniciem fiet;
n, iam ancillas ſecum adduxit plus decem,
as veſte, atq; auro: ſatrapes ſi ſiet
r, nunquam ſufferre eius ſumptus queat,
ı tu poſſis. ME. éſtne ea intus? CH. ſit rogas?
am ei vnam cœnam atq; eius comitibus
uod ſi iterum mihi ſit danda, actum ſiet.
: alia omittam, pitiſſando modo mihi
ini abſumpſit? ſic hoc dicens, aſperum
oc eſt, aliud lenius: ſodes vide,
dolia omnia, omnes ſerias,
: ſolicitos habui: atq; hæc vna nox.
: futurum cenſes, quem aſſidue exedent?
di amabunt, vt tuarum miſeritum eſt
eme fortunarum. ME. faciat quod lubet,
, conſumat, perdat, decretum eſt pati:
lum modo habeam mecum. CH. ſi certum
bi
:re, illud permagni referre arbitror.

Vt neſcientem ſentiat te id ſibi dare.
M. Quid faciã? C. quiduis potius, quã quod c
Per alium quemuis vt des: falli te ſinas
Technis per ſeruulum: etſi ſubſenſi id quoqu
Illos ibi eſſe, & id agere inter ſe clanculum.
Syrus cum illo veſtro conſuſurrat: conferunt
Conſilia adoleſcentes: & tibi perdere
Talentum hoc pacto ſatius eſt, quàm illo m
Non nunc pecunia agitur: ſed illud, quomo
Minimo periculo id demus adoleſcentulo.
Nam ſi ſemel tuum animum intellexerit,
Prius proditurum te tuam vitam, & prius
Pecuniam omnem quàm abs te amittas filiu
Quantam feneſtram ad nequitiam patefecer
Tibi autem porrò vt non ſit ſuaue viuere.
Nam deteriores omnes ſumus licentia.
Quodcunq; inciderit in mentem, volet: neq;
Putabit prauum, an rectum ſiet, quod * petet
Tu rem perire, & ipſum, non poteris pati.
Dare denegabis. ibit ad illud ilico,
Quo maxime apud te ſe valere ſentiet:
Abiturum ſe abs te eſſe ilico * minabitur.
ME. Videre verum, atque ita vti res eſt, dicere
CH. Somnum ego hercle hac nocte oculis r
di mei,
Dum id quæro, tibi qui filium reſtituerem.
M. Cedo dextrã: porrò te idẽ oro vt facias C
C. Paratus ſum. M. Scin' quid nunc te facere
CH. Dic. ME. quod ſenſiſti illos me incipere
Id vt maturent facere: cupio illi dare
Quod volt: cupio ipſum iam videre. CH. o
dabo.
Syrus eſt apprehendendus, atq; adhortandu
A me neſcio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos congruere ſentiant.
Paululum negoti mihi obſtat: Symus, & Crito
Vicini noſtri hic ambigunt de finibus:
Me cepere arbitrum: ibo ac dicam, vt dixeram,
Operam daturum me, hodie non poſſe his da
Continuo hic adero. ME. ita queſo: di voſtram

* petit.

* minitabitur.

›mparatum eſſe hominum naturam omniũ,
melius vt videant & iudicent,
ſua? an eo fit, quia noſtra in re, aut gaudio
præped ti nimio, aut ægritudine?
ıi quãto nũc plus ſapit, quàm egomet mihi?
ſolui me ocyus, operam vt tibi darem.

:cit.] *Veri amici officium pulcherrime à Terentio :c ſcena exprimitur: in qua amicus amico ſimul, & ›ſperati, maximo cum affectu nuncium, & conſiliũ* :eſſo.] *Aliquis ceſſare dicitur, id eſt, tardare ad celeriter peragendum. Vergilius, Ceſſas in vota* ›e. *Ceſſat deſidioſus: Requieſcit defeſſus.* Miſerum *Cum affectu: nam proprium veri eſt amici lætari* ›oſperis amici, & dolere aduerſis. Ex indicio] *In-* ›roprie eſt oris & linguæ. Senem.] *Plus habet , quam ſi diceret Menedemum.* Nos quoque ſt æquum ſenibus obſequi.] *Iuxta illud pro-* ›n *vſitatiſſimum, Pares cum paribus facillime con-* ›ur. *Naturaliter enim adoleſcentes adoleſcenti-* ›es *vero ſenibus potius inſeruiunt & obſequuntur.* o profecto.] *Id eſt, ex his duobus neceſſe eſt alte-* ›tum *eſſe verum: ſed ſenex ex nimio filij deſiderio de eo quod omnibus approbatiſſimum eſt.* Inge- ›oc eſt, *natura. Ingenium naturalis eſt ſapientia.* *in Catil. Ingenium nemo ſine corpore exercebat.* ›m *quoque veteres dixerunt ex ſua ſponte vel na-* ›rg. *li. 2. Georg. Nunc locus aruorum ingenijs quæ cuique.* Egregie ad miſeriam.] *Egregium di-* ›uod *ex grege eligitur. Sed hic egregie, valde, ni-* ›n *eſt ergo ad laudem poſitum.* Diem adimere æ- inem hominibus.] *Seruius Sulpit. ad Cicero-* *Nullus dolor eſt, quem non longinquitas temporis* ›t *atque molliat.* Nuntium apporto tibi.] *Nun-* *res ipſa, & nuntius dicitur.* Cuius maxime.] *Be-* ›ime, *quis enim nuntius illi gratior eſſe poterat ij?* Nunquid nam de gnato meo?] *Quia omnis* ›licitudo *circa filium erat, idcirco ſtatim de eo ſuſpi-* ›ſt, *nondum facta mentione.* Valet atq; viuit.] *Pro-* ›õ *in ſenſu eſt, ſi. n. valet, neceſſario viuit: non ſi viuit, Ergo viuit & valet dicendũ erat. Et bene vtrumque*

iunxit. nam multi viuunt, ſed non bene valent. gnatus.] *Magis cum admiratione quàm cum int*
tione legendum. Clinia meus venit?] *Addidit &*
quod fieri conſueuit in his quos diu optauimus, &
veniſſe credimus. Dixi.] *Denuntiatio eſt confirmat*
tentiæ, nec mutandæ, tranſlata de foro & cauſ
Præco dixiſſe pronunciat. Dixi.] *Hoc verbum in fi*
tum, ſuperiora confirmat, & eſt proprium his qui
uerũt cauſam. Dixi.] *Sic dixit, quaſi iã obtũderet*
nedemo. Etiã & tuũ conſpectũ fugitat.] *Plus e*
fugit, & fugitat dixit, vt oſtenderet filiũ vehement
re. Nõ tu ei dixti vt eſſem?] *Vt, aliquando certa*
tatem ſignificat, & nonnunquam incertam. Alibi
geſta. Quia peſſume iſtuc.] *Conſilium & pa*
omnibus, & filiis ſalubre: patres enim nimia larg
clementia liberos corrumpunt. Illi verò nimia licẽ
riores facti, patribus mœrori, ſibi vero detrimẽto ſi
poſſum.] *Hoc eſt animi victi, & clementis. Inte*
nimiam indignationem ſpectat: vt illud Satyrici, N
ſum ferre Quirites Græcam vrbem. Ah vehemen
dixit vehemens, de eo qui non ſeruaret modũ. Ve *en*
ticula, ſicuti quædam alia, tum intenſionem, tum m
nem ſignificat. Ergo vehemẽs à mentis vi atque im
citur. In eandem fraudem.] *Fraus pro dolo &*
antiquis accipiebatur. Mulierculã.] *Minus eſt qu*
ceret, aut mulierem, aut meretricem, vtpote quæ e
tecta paruo. Coacta ingratis.] *Hoc eſt inuita, & b*
cta & ingratis. nã aliquis ingratis dicitur aliquia
qui inuitus & coactus præter voluntatẽ facit. P
cœpit victũ volgo quærere.] *Sic in Andria, Lan*
la victũ quæritãs. & recte victũ, & non cibũ prot
bus eſt enim, qui delicatis præbetur: Victus, in par
uiſque alimoniis eſt conſtitutus. Vergil. Victũ infel
cas lapidoſaq; corna. Quærere.] *Melius dixiſſet q*
re. quærit enim, qui ad plenum & perpetuũ reponi
ritat, qui vix quotidie in quærendo victum inueni
illa.] *Antiquum eſt, nos autẽ dicimus poſtea.* Sine n
intertrimento.] *Id eſt damno. Detrimentum, ſec*
Varronem, à detritu dicitur, quod ea quæ trita ſunt
vis precii ſint. Intertrimentum ab eo quod duo quæ

· *diminuta, à quo etiam intertrigo dicta.* Quiduis upis.] *Et hoc eſt nimiæ largitatis* Primum iam is.] *Et hoc eſt ſignum, illam probe inſtructam ad dum amatorer.* Satrapes.] *Satrapes à Græcis pro-Præfectus dicitur.* Nedum tu poſſis.] *Nedum negatiue ponitur: vt. Non crederem tibi obulum, pro te effunderem ſanguinem. Iam Chremes Bac-creuit Cliniæ eſſe amicam. Et obſeruat Terentianam udinem, qui inducit nihil ſapere eos qui fallũtur.*] *Hoc cum dolore dicere ſolemus in his, in quib. de-tum ingens paſſi ſumus.* Actum ſiet.] *Actum eſt, de ea re de qua iam lata ſit ſententia, & eſt verbum ntis.* Pitiſſando modo.] *Bene pitiſſando.* Et Re-olia omnia] *Nam pitiſſare propriè eſt parce vi-tiſſare, quaſi tentandi gratia, tale eſt verbum quo vtitur cyatiſſo, tale eſt & græciſſo. Pitiſſando, id eſt, s labris exponendo, dum ſaporem vini probat.* Sic cens, aſperum.] *Id eſt, auſterum. Secundum Pli-ria vini ſunt genera, auſterum, dulce, & tenue.* Re-olia.] *Vt inquit Plin. in Italia reſina vino condendo iè probatur Brutia circa Alpes ligneis vaſis condũt, sq; cingunt. Picantur autem protinus à canis ortu: perfunduntur marina aqua aut ſalſa, ac leui cine-nenti aſperguntur. Dum igitur vina aperiuntur, eliminantur.* Omnes ſerias.] *Seria, dolium: & pro-as fictile de limo oblongum. Perſius: Et ô ſi ſub ra-eperet argenti ſeria dextro Hercule.* Sollicitos ha-*Variis officiis, & miniſteriis diſtractos: nihil ſignifi-us dicere potuit. Quid enim aliud eſt ſolicitare, quam :o mouere? Solum autem quin ſignificet locum, quis at? quum exules quoq; dicantur ſolo patriæ ſuæ pul-citos igitur habuit omnes domeſticos, qui hinc & in-miniſtrandum diſtinebantur.* Quem exedent.] *dixit, quã ſi, cuius res, dixiſſet.* Sic me di amabunt.] *ment.* Vt me tuarum miſeritum eſt.] *Bene miſeri-Nam ſecundum nonnullos, miſerari eſt flere & la-ari. Miſereri vero, miſerationes alienis caſibus exhi-* Sumat, conſumat, perdat.] *Quis hoc patre indul-or? ſed hoc contingere ſolet dum vnicus eſt gnatus.* Su-.] *Accipiat. alias ſumere eſt negligere. Sal. in Iugurth,*

Sumat aliquem ex populo monitorem officij ſui. Pe
Quod natus eſt, & quod finem conſumendi habet,
loco poſuit. Per alium quemuis vt des.] *Quod ſali*
præceptum parentib us dari poteſt? Nulla enim re
ſcentes magis corrumpuntur, quam nimia parentu
dulgentia. Technis.] *Id eſt fallaciis.* Subſenſi.] *Ben*
ſenſi. Nam ſubeſt temperamentum plenæ pronuncia
vt ſubtriſtis, ſubridet, non ad plenum triſtis, aut ri
quum quinq; ſint ſenſus, duo ſunt viſus & auditus
nos magis ſenſibiles habemus, quam pecora. Cicero
ſolum videam, ſed etiam audiam. Duabus ergo reb
mus, aut ratione, aut ſenſu: quibus maxime præſtam
teris animalibus. Ergo ſenex dicit, ſe ſenſu ſenſiſſe ſer
fraudem parare. Quam abs te amittas filiū.] *Am*
pro dimittas dixit. Nam quod nos dicimus dimitter
tiqui etiam dicebant amittere. Vt Vergilius, Quiſqu
amiſſos hinc iam obliuiſcere Graios. Salluſt. Pactu
miſſa, publico conſilio. Ad nequitiam.] *Bene de adol*
te, nequitiam dixit: nequitia enim eſt luxus vitæ pro
atque effuſus. Ouid. Nequitia eſt quæ te non ſinit e
nem. Nam deteriores omnes ſumus licentia.
tentia propriè ſeni conueniens. & deteriores ſignant
protulit. deteriores enim homines licentia à bono a
lum vertuntur. Eſt enim peius à malo, quod in vſu e
creberrimè frequentatur. Deterius vero à bono: vt mi
ſint meriti quam quod placet. Vergilius 3. Georg.
rior donec paulatim ac decolor ætas. Putabit.] *Put*
inſtantia: Reputamus præterita. Putare propriè pu
eſt, & arbores & vites dicimus putare: hinc putare e
gitare, quia cogitando ſuperflua mente recidimus. E
men putare, eius qui ſimplicitate pectoris aberrauit.
ro, Non putaui, lapſus eſt. Minabitur.] *Minatur e*
filius parenti dum ſe charum animaduerit, & diſce
ſimulat. Qui.] *Quomodo & eſt ſermo comicus.* Reſti
re.] *Redditur cupientibus, vt domino ſeruus: Reſtitu*
cupiens, vt patriæ ciuis. Et redditur & reſtituitu
piens cupientibus: vt patri filius. Apprehendendus.
Andria, Vnus pater me modo apprehendit. Me cepere
bitrum.] *Arbiter dabatur his, qui de finibus rege*
ambigerent. Dicitur enim arbiter iudex, quod totu
hab

rbitrium & facultatem. Aliena melius vt vi-
*: iudicent quàm ſua.] Huc illud Cic. lib. 1. Of-
contractum eſt, Eſt enim difficilis cura rerum a-
, quanquam Terentianus ille Chremes, humani
alienum putet. Sed tamen quia magis ea perci-
que ſentimus, quæ nobis ipſis aut proſpera, aut
ueniunt, quam illa quæ cæteris, quæ quaſi lon-
allo interiecto videmus, aliter de illis, ac de no-
mus.*

CTVS III. SCENA II.

SYRVS. CHREMES.

ac circumcurſa, inueniendum eſt tamen Senarij.
ntum, intendenda in ſenem fallacia.
ı me feſellit hoſce id ſtruere? videlicet
liniæ ſeruus tardiuſculus,
uic noſtro tradita eſt prouincia.
hic loquitur? perij, númnam hæc audiuit?
re. SY. hem.
d tu iſtic? SY. recte, equidem te demiror
ne
ne, qui heri tantum biberis. CH. nihil nimis.
narras? viſa vero eſt (quod dici ſolet,)
enectus. CH. eia. SY. mulier commoda, &
æc eſt meretrix. CH. ſanè idem viſa eſt mihi.
idem hercle forma luculenta. C. ſic ſatis,
n vt olim, ſed vti nunc ſanè bona:
ue miror, Clinia hanc ſi deperit.
t patrem quendam auidum, miſerum, at-
idum.
hunc noſtin'? at quaſi is non diuitiis
, gnatus eius profugit inopia.
factum vt dico? C. quid ego neſciam?
n piſtrino dignum. SY. quem? CH. iſtum
um
leſcentis. SY. Syre tibi timui male.
[illegible] ei [illegible] fieri. S. quid faceret? C. rogas?
[illegible] fingeret fallacias,
[illegible] adoleſcenti amicæ quod daret:
[illegible] dem inuitum ſeruaret ſenem.

SY. Gratis. C. hæc facta ab illo oportebant S

SY. Eho laudas quæſo, qui heros fallunt? C. i

Ego vero laudo. S. recte ſane. C. quippe quia

Magnarum ſæpe id remedium ægritudinum

Iam huic mananiſſet vnicus gnatus domi.

SY. Iocóne, an ſerio illhæc dicat, neſcio:

Niſi mihi quidem addit animum, quo libeat

* al. Et. C. * At nunc quid expectat Syre? an dum hinc

Abeat, cùm tolerare huius ſumptus non que

Nónne ad ſenem aliquam fabricam fingit? S

lidus eſt.

C. At te adiutare oportet adoleſcentuli

Proceleu. in ij. Cauſa. SY. facile equidem facere poſſum, ſi i

Etenim quo pacto id fieri ſoleat, calleo.

CH. Tanto hercle melior. S. non eſt mentiri m

d elidltur. CH. Fac ergo. S. At heus tu facito * dum ead

memineris.

Si quid huius ſimile forte aliquando eueneri

Vt ſunt humana, tuus vt faciat filius.

CH. Non vſus veniet ſpero. SY. ſpero her

quoque:

Neq; eo nunc dico, quod quicquam illum ſe

Sed ſi quid, ne quid quæ ſit eius ætas vides.

Et næ ego te (ſi vſus veniat) magnifice, Chre

Tractare poſſim. C. de iſtoc, cùm vſus veneri

Videbimus quid opus ſit: nunc iſtuc age.

SY. Nunquam commodius vnquam herum

loqui:

Proceleuſ. ſecundo. Nec cum malefacerem, crederem mihi impu

Licere. quiſnâm à nobis egreditur foras?

HAc illac circumcurſa.] *Iucundus error, in q à ſeruo decipitur, quem credidit alteri falla tendere, dum ſibi intendit: & ſic eum aggreditur cia in alterum.* Intendenda.] *Verbum à ven tranſlatum, qui retia intendunt ad feras capiend ergo parat ſenem fallere, intendēda dixit, vel à ſag arcu.* In ſenem.] *Cum ſtomacho ſeruili, ſenē dixit dria. Quantum intellexi modo ſenis ſententiam.* N fefellit.] *Idem ſuperius, Etſi ſubſenſi id quoq; ill*

hic eſt error, credi ſenem Menedemum, dum Syrus nete ipſo intelligit. Prouincia.] Onus dicitur cu- rei gerendæ. Nam acquiſitæ bello longe ab Italia , prouincia dicta, à porro, vel à procul vincendo, prætores, quia cũ officio mittebãtur, officia quoq; e nominantur. Rectè.] Ioco vult Syrus deflectere m in aliud, & ſubterfugere heri reprehenſionem. ſenectus.] Plin. li. 10. Natur. hiſtoriæ de aquilis ri, oppetunt non ſenio, nec ægritudine, ſed fame, in ſuperiore accreſcente roſtro, vt aduncitas aperiri at. Igitur aquila tantum in ſenectute bibit, vel de nguinem ſugit: ex quo prouerbium in ſenes, qui unt quam comedunt. Eia.] Eia interdum hortantis correctionem ſignificat. Mulier commoda.] A datione meretricis incepit, vt melius perſuadeat deperire hanc, cum ſit amica Clitiphonis. Faceta.] meretrice faceta dixit. Nam facetus eſt, qui facit uod vult. Poteſt etiam referri ad formã corporis, icatio vocabuli indicat. Ita non vt olim.] Præte- ber præſentib. præferuntur, & magis commendan- dum.] Tranſlatio à terra quæ nihil profert. Pro- Superius, In Aſiam ad regem militatum abiit. Hinc s dictus proprie, qui procul à ſedib. ſuis vagatur. ẽ piſtrino dignum.] Ambigue an de Dromone, ro, à quo bene annotarẽtur ſenum vitia. Et ſecum t. Syre tibi.] Et hic ſecũ Seruaret ſenem.] Bene dixit, de eo qui penitus ſe perderet, & continuis tret laborib. Eho quæſo.] Eho, modo interiectio rogantis, aliàs admirantis, aliàs ad ſe vocantis. nagnarum ſæpe id remedium ægritudinum um fallere in tempore, quidam de officiis ſcribentes butauerunt. Aliquam fabricam.] Tranſlatio ab expugnaturi oppida, machinamẽta belli ad id præ- Stolidus eſt.] Superius, Ille Cliniæ ſeruus tardiuſ- T. Et proprie ſtolidus eſt, qui proxime accedit ad n ſenſumq; pecudum. Calleo.] Id eſt, callide ſcio. s tu.] Iam prouidet fallaciæ, quam mente concepe- facilius mercatur veniam, ſi quid ſtruxerit in he- ſiquid, ne quid.] ἀπὸ κοινοῦ, quaſi dicat, Si quid t. Quæ ſit eius ætas, vides.] Quæ amori eſt ob- noxia.

noxia. Et næ.] *Pro valde.* Magnifice.] *Bene magn-* *ait, memor verborũ Chremetis, qui ſupra dixit, He-* *à ſeruis, aliquando eſſe remediũ magnarum ægritu-* Tractare.] *Superi⁹. Quo pacto id fieri ſoleat, calle-* nã à nobis egreditur foras.] *παρεγκονδυὴ alteri-*

ACTVS III. SCENA II

Iambici quadrati & acatalectici & catalectici. D-
item vnus, & fragmentum. Iambici quadrati.
rius vnus. Fragmentum vnum.

CHREMES. CLITIPHO. SYRV

QVid iſtuc quæſo? qui iſtic mos eſt Clitip-
ne fieri oportet?
CLIT. Quid ego feci? CH. vidíne ego te mo-
num in ſinum huic meretrici
*al. men. Inſerere? S. acta hæc res eſt, perij. CL. *méne?
ſce oculis, ne nega.
Facis adeò indignè iniuriam illi, qui non ab-
manum.
Nam iſtæc quidem contumelia eſt,
Hominem amicum recipere ad te, atque ei-
eam ſubagitare:
* al. vino. Vel heri in* cõuiuio, quàm immodeſtus fui-
CH. Quàm moleſtus? vt equidem (ita me dij
metui quid futurum denique eſſet.
Noui ego amantium animos: aduertunt g-
quæ non cenſeas.
CLIT. At mihi fides apud hunc eſt, nihil n-
facturum pater.
CH. Eſto, at certo concedas aliquo ab eorun-
liquantiſper.
Multa fert libido: ea prohibet facere tua pra-
ego de me
Quadrat. Iamb. acat. Facio coniecturam: nemo eſt meorum am-
hodie, apud
Quem expromere omnia mea occulta Clitip-
Apud alium prohibet dignitas, apud aliun-
facti piget:
Ne ineptus, ne proteruus videar, quod illun-
credito.

trum eſt intell gere, vtcunque atq; vbicun-
ɔpus ſit obſequi.
iſtæc narrat? CLIT. perii. SY. Clitipho, hæc
præcipio tibi,
is frugi & temperãtis functus officium. CL.
odes.
ſanè. CHRE. Syre pudet me. SY. credo, neq;
uria:
ihi moleſtum eſt. CLIT. pergin' hercle? SY.
n dico quod videtur.
Nónne accedam ad illos? CH. eho quæſo, v-
cedendi via eſt.
im eſt, hic prius ſe indicarit, quàm ego ar-
im effero. Chreme
homini ſtulto mihi auſcultare? CH. quid fa-
SY. iube hunc
nc aliquo. CL. quò ego hinc abeam? S. quò
: da illis locum,
mbulatum. CLIT. deambulatum, quò? SY.
uaſi deſit locus. (ſeo.
: iſtac, iſtorſum, quo vis. CH. rectè dicit, cen-
Dii te eradicent Syre, qui me iſtinc extrudis.
tu pol tibi iſtas
c comprimito manus. Troch. catal.
ı' verò? quid illum porro credis facturum dimeter.
nc, Troch. cat.
ı, quantum dii dant tibi opis, ſeruas, caſti-
nones?
iſtuc curabo. S. atqui nunc here hic tibi aſ-
ıdus eſt.
t. S. ſi ſapias: nam mihi iam minus, minusq;
nperat.
d tu? ecquid de illo, quod dudum tecum e-
ſtin' Syre? aut
i tibi quod placeat, an nondum etiam? SYR.
lacia
t, inueni nuper quandam. CHR. frugi es, ce-
id eſt?
n, verum vt aliud ex alio incidit. CH. quíd-
Syre? SY. peſſima hæc

Eſt

Senarius. Eſt meretrix. CH. ita videtur. S. imò ſi ſcias,

Octon.iamb. Vah, vide quod inceptet facinus. fuit quædam Corinthia

Troch.quadrati catal. Hic: huic drachmarum hæc argenti mille d mutuum.

CH. Quid tum? S. ea mortua eſt, reliquit filiam adoleſcentulam.

Ea relicta huic arraboni eſt pro illo argento. telligo.

S. Hanc ſecum huc adduxit, ea quę eſt nunc a rem tuam.

CH. Quid tum? S. Clinia orat ſibi vti nunc lam: illi tamen

Poſt daturum mille nummûm poſcit. CH. & quidem? SY. hui

Dubiúmne id eſt? CH. ego ſic putaui: quid ni cere cogitas?

SY. Egóne? ad Menedemum ibo: dicam ha captam è Caria,

Ditem & nobilem: ſi redimat, magnum ineſſ lucrum.

CH. Erras. S. quid ita? CHR. pro Menedemo n bi ego reſpondeo,

Non emo: quid ais? SY. optata loquere. CH non opus eſt.

SY. Non opus eſt? CH. nō hercle vero. SY. qui miror. CH. iam ſcies.

Mane, mane: quid eſt, quòd tam à nobis g crepuêre fores?

QVid iſtuc quæſo?] *In hac ſcena Syrus hero det, quod multum facit ad extorquendum arg* Quid iſtuc?] *Viderat Chremes filium ludentem cu chide, quàm Cliniæ eſſe credebat. Et bene expreſſit gationem paternã ſæpe repetendo.* Huic meretrici *intulit, quàm ſi dixiſſet mulieri.* Acta hæc res.] *deſperantis. timebat enim Syrus, ne ob hoc fallacia t geretur.* Méne?] *More filiorum, quod commiſera audacter negat.* Facis adeò indignè illi iniuria *ne pater poſt obiurgationem, ad admonitionem tran* heri.] *Ingerit aliud malefactum inter admonition*

tres. Vt equidem metui.] *Vt pro quantum, vel iter. Verg. Vt vidi, vt perij.* Aduertunt grauiter.] *amore omnia ſuſpecta ſunt.* Eſto.] *Verbum con-* Concedas aliquo.] *Et hoc quærit Syrus, vt Clitipho ab amica, ne Chremes eius eſſe animad-* ego de me facio coniecturam.] *Patres conan- re filios aut proprio exemplo, aut aliorum.* Ne ne proteruus.] *Ineptus quo ad dignitatem: pro- licitur importunus, qui alteri eſt impedimento, npotentiā mentis obuium cubito feriat, aut con- ſibi cedere cogat.* Quid iſtic?] *Syrus ſecum loqui- s ſuæ fallaciæ.* Frugi.] *Vtilis & neceſſarius a fru- tæ quod his fruamur dictæ ſunt. Inde fructus & im. Frui autem eſt veſci, à frumine, quæ eſt ſum- ſulæ.* Sodes.] *Eſt aduerbium blandientis.* Quin oleſtum eſt.] *Quin pro etiam. Mihi habet em- Mihi, qui non ſum pater.* Pergin'.] *Iraſcitur Cli- tum aduerſus ſe loqui.* Eho.] *hoc loco admonen-* na via.] *ſcilicet honeſta: nec impudice agas.* Actū *iper deſperantib. hoc verbum datur.* Hic prius.] *n loquitur.* Deambulatum, quo?] *Bene impo- tantis exprimitur, nec pater, nec Syrus, nec deli- nte facta remouere poterat Clitiphonem ab ami-* tas comprimito manus.] *Subticet percuſſio- ſurgat in tragicum cothurnum.* Quid tu?] *Bene to de fallacia erga Menedemum exquirit.* De il- *dicere ſolent, qui de re aliqua peragenda inter ſe tr.* Vt aliud ex alio incidit.] *Multa eſſe fingit: nilius ſit quod finxerit.* Peſſima eſt hæc mere- *ntrarium illud quod ſuperius dixit, Mulier com- faceta hæc eſt meretrix. Sed hoc loco peſſimam ap- tpote quæ teneat virginem, quam Syrus illi reli- ioni fingit, & hæc eſt valens cauſa ad extorquen- ntum* Inceptet.] *Incipere & inceptare, magno- facinorum & audaciæ. In Eunucho, Quid ince- iſo?* Arraboni.] *Pignori, hoc loco intelligas. Ar- citur merces, corolarium: & eſt quod prius datur m reddatur.* Mille nummûm.] *Tale & illud ninum occiditur, & anti ſuum eſt.* Dubiúmne *Quod meretrix auara [illegible].* Hui.] *Et cætera [illegible]-*

iuſi[illegible]

iuſmodi generis, ſane ſunt aduerſus eos, quibus ir
Ibo dicam.] *Se aſtutum fingit ad decipiendum*
mum. Superius, Etenim quo pacto id fieri ſoleat c
ptata loquere.] *Ita loquitur ille, qui cum alio l*
& cui is aduerſatur in conſilio de re peragenda.

ACTVS IV. SCENA I

Iambici quadrati acatalectici. Trochaici catal
nus acatalecticus, vnus hypercatalecticus.

SOSTRATA. CHREMES. NVTR

SYRVS.

Iamb. quadrati catal. NIſi me animus fallit, hic profecto eſt a
quem ego ſuſpicor,
Is, qui cum expoſita eſt gnata. CH. quid volt
re hæc oratio?
S. Quid eſt? is'ne tibi videtur? NVT. dixi equ
bi mihi oſtendiſti, ilico
Eum eſſe. SO. at vt ſatis contemplata modo
nutrix. NV. ſatis. (hi
SO. Abi iam nunc intro: atque illa ſi iam lau
Hic ego virum interea opperibor. SY. te vol
quid velit.
Neſcio quid triſtis eſt: non temere eſt: met
ſit. C. quid ſiet?
Næ iſta hercle magno iã conatu magnas n
SO. Ehem mi vir. CH. ehem mea vxor. SO. t
quæro. CH. loquere quid velis.
SO. Primum hoc te oro, ne quid credas me
ſus edictum tuum
Facere eſſe auſam. CH. vin' me iſtic tibi (etſi i
bile eſt) credere?
Troch. quat. catalectici. * Credo. SY. neſcio quid peccati portet hæc
SO. Meminiſtin' me eſſe grauidam, & mihi
gnopere interminatum,
Troch. cat. * Si puellam parerem, nolle tolli? CH. ſcio q
Suſtuliſti. SO. ſic eſt factum. SYR. domina, er
damno auctus eſt.
SO. Minime, ſed hic erat anus Corinthia ha
pura, ei dedi

:ndam CH. ò Iupiter, tantamne eſſ in ani- inicientiam? al.Inſcitiam.
i,quid ego feci? CH. rogitas? SO. ſi peccaui hreme,
feci. CH. id equidem ego, etiamſi tu neges, ſcio, (mnia.
entem,atq; imprudētem dicere,ac facere o- cata in hac re oſtendis. nam iam primum, ſi n
m exequi voluiſſes, interemptam oportuit.
ılare mortem verbis, re ipſa ſpem vitæ dare.
nitto: miſericordia,animus maternus,ſino.
ene verò abs te proſpectum eſt: quid vo- cogita:
nai illi prodita abs te filia eſt planiſſime,
l vti quæſtum faceret,vel vti veniret palàm,
d cogitaſti.quid vis?ſatis eſt dū viuat modo.
m illis agas, qui neq; ius, neq; bonum atq; m ſciunt? (bet.
eius, proſit,obſit,nihil vidēt, niſi quod lu-
hreme peccaui,fateor,vincor: nunc hoc te ro,
tuus eſt animus natu grauior, ignoſcētior,
ſtultitiæ iuſticia tua ſit aliquid præſidi.
icet: equidem iſtuc factum ignoſcam. verū ita, (quid eſt,
cet te mea facilitas multa: ſed iſtuc, quic-
occeptum eſt cauſa,loquere. SO. vt ſtultæ ræ omnes ſumus (lum
æ,cum exponēdam do illi,de digito annu-
,& eum dico vt vnà cum puella exponeret,
etur,ne expers partis eſſet de noſtris bonis.
rectè:conſeruaſti te atq; illam. SO. hic is eſt us.
e habes? SO. quam Bacchis ſecum adduxit ſcentulam. SY. hem
d ea narrat? SO. ea lauatum dum it,ſeruan- nihi dedit
n: non aduorti primo: ſed poſtquam aſpe- o *Annulum diſſyllabum eſt.

Cognoui: ad te exilui. CHR. quid nunc ſuſ aut inuenis

De illa? SO. neſcio, niſi vt ex ipſa quæras vnd habuerit,

* al. eſt. Si potis * es reperiri. SY. interii, plus ſpei vid volo.

Noſtra eſt, ſi ita eſt. CHR. viuítne illa cui tu d SO. Neſcio. (

CH. Quid renunciauit olim feciſſe? SO. id qu

CH. Nomē mulieris cedo quod ſit, vt quærat Philtere.

SY. Ipſa eſt: mirum, ni illa ſalua eſt, & ego pe Soſtrata,

Sequere me intro hac. SOST. vt præter ſpem quàm timui male, (C

Ne nunc animo ita eſſes duro, vt olim in to

CHR. Non licet hominem eſſe ſæpe ita vt vo non ſinit:

Nunc ita tempus eſt mihi, vt cupiam filiam: hil minus.

NIſi me animus fallit.] *Hæc ſcena Antiphilæ tionem continet: ex qua inter virum & coni tercatio oritur, demum reconciliatio. Simul Syro alia ratio extorquendi argentum.* Expoſita.] *E eſt morti tradere & obiicere.* Quid volt.] *Chrem loco mouerat.* Hæc oratio.] *Pauca verba, vetere neni quoque dixerunt.* Dixi equidem.] *Hæc ſic vt quæ nihil in hac dubitationis habeat.* At vt ſa *dicimus in his rebus de quibus addubitamus, pue quos iam diu non vidimus.* Contemplata.] *plari dictum eſt à templo, id eſt, loco qui ab omni ſpici, vel ex quo omnis pars videri poteſt, quem templum nominabant.* Satis.] *Multum, infinit Satis vero, finitum.* Te volt.] *Signantius dictum quærit, aut expectat.* Neſcio quid.] *Deeſt Ob pter.* Quid ſit.] *Cum ſtomacho pronunciandum.* mi vir.] *A blandimento incipit. Mi, & vir, plu blandimenti habent, & vir maritum ſignificat. quoq; de animalibus poſſe dici, Verg. in Bucolicis o Vir gregis ipſe caper.* Ehem mea vxor.] *Hæc rep*

ndignantis eſt. Primum te oro.] *A purgatione ne mulier contra edictum mariti feciſſe videatur.* ſti.] *Educaſti. Hoc in alia ſignificatione nonnun-onitur. Tollere nutrire. Iuuenalis, Tollere dulcem hæredem.* Damno auctus.] *Propter dotem quæ it recte damno dixit iam damnum rei eſt: Malum ninis.* Haud impura.] *cõmendatio perſonæ, cui ponenda, ne Chremes ab ea impudicè filiam educa-bicetur. Impurus, eſt aliquo vitio maculatus: & do dicitur improbus.* O Iupiter.] *Terribilis excla-nis, poſtquam audiuit filiam anui datam exponen-*ntam ineſſe.] *ἔκλειψις eſt quæ datur iratis. ſub-decet.* Inſcitiam.] *Inſcitia eſt ignorãtia quædam* Inſciens feci] *Prudens eſt, qui intelligentia ſua ſentit, ſciens, qui alicuius indicio rem cognoſcit. r, per ſeſe, ſciens, per alios. Cuius contrarium in-eſt qui ignorat res. Et imprudens, qui non dele-bet bonorum & malorum.* Imperium exequi.] *i ponit peccatum quod contra edictum ſuum fece-o.*] *Concedo: quia animus maternus plurimũ ve-etur.* Illi prodita.] *Socij enim deficere dicuntur. t defectionem ſociorum. Prodere parentes. Verg. iram prodimur. Deſerere verò, patroni. hinc mili-æ deſertores dicantur, qui patriam deſerũt, quam e deberent Verg. Deſertorem Aſiæ.* Quid cum il-.] *Amatores deſignat, qui nihil penſi habent, ex-ris & omnis æquitatis: ea ſola recta putant, quæ ierint.* Peccaui, fateor.] *Victa mariti argumen-en ſuum fatetur, & quo magis mereatur veniam, atis opinionem inire tentat: & hoc per deprecatio-* noſcentior.] *In crimine ſic confeſſo, vltimum re-confugere ad iudicum miſericordiam.* Mea faci-*tecte: quia cito vxori veniam dedit. Facilitas illius cito iram deponit, Clementia illius, qui nunquam* r. Qua occeptum.] *Quaſi de magna re dixit.* Et & miſeræ omnes ſumus.] *Vituperatio à ſexu: s enim cõſueuerunt eſſe imperitiores viris, & mul-rſtitionibus detineri.* Religioſæ.] *Superſtitioſæ. us etiam appellabatur is, qui nimia & ſuperſtitio-ligione alligauerat: vt hoc loco.* De noſtris bo-

nis.] *Et hæc erat ſuperſtitio.* Iſtuc recte.] *ἀρχαϊκῶς*
Lauatum.] *Secundum antiquos: nos dicimus lotu*
uidius Faſt.2. Mane lauaturas ſacra petebat aquas.
lui.] *Oſtendit nimiam lætitiam de inuenta filia. id*
dixit acceſſi. Plus ſpei video.] *Nolebat tam cito ce*
filiam: ne occaſio præriperetur † auferendi argentū.
ſpei.] *Melius eſt vt non ad Syrum referas, ſed ad*
tam. Mirum ni illa ſalua.] *Non poteſt credere*
anū, quod maxime vellet ob recognitionē Antiphilæ
perii.] *Quia recognita eſt antequam aufferrem ar*
Nihil minus.] *Pro Non, quod auctus diuitiis eſſet*

† al. offerendi.

ACTVS IV. SCENA II.

Iamb. Octon. Acatalect.

SYRVS.

NIſi me animus fallit, haud multum à me
  infortunium:
Ita hercle in anguſtum oppidò nunc meæ c
  tur copiæ.
Niſi aliquid video, ne eſſe amicam hanc gnati
  ſcat ſenex.
Nam quod ſperem de argento, aut poſſe po
  me fallere,
Nihil eſt. triumpho, ſi licet me latere tecto,
Crucior bolum tantum mihi ereptum tam ſu
  faucibus.
Quid agam? aut quid comminiſcar? ratio de
  gro ineunda eſt mihi.
Nihil tam difficile, quin quærendo inueſtiga
Quid ſi hoc incipiam nunc: nihil eſt. quid ſi
  tundem egero.
At ſic opinor. non poteſt: imò optimè: euge
  mam habeo.
Retraham hercle opinor ad me illud idem fu
  argentum tamen.

NIſi me animus fallit.] *Recognita Antiphila,*
anxius nouum quærit conſilium de extorquenda
nia. & bene deliberantem de re aliqua exprimit. Eſ
dialogiſmus acuti ingenij in multa cognitione verſ
Copiæ meæ.] *Tranſlatio ſumpta ab imperatore*

iè fuſus ab hoſtibus, ſe in aliquem tutiſſimum lo- ceperit. Copiæ numero multitudinis & ἀρχαϊκῶς de ι dicitur. Sall. Ex omni copia Catilinæ. Verg. Et quæ rcum copia luſtro. Triũpho, ſi licet me latere.] roprie ſeruorum, quoties vident ſe quod inceperãt, are non poſſe, & ἀρχαϊκῶς legendum. Bolum.] atio ab animalibus, quibus aufertur præda. Com- ar.] Fingam. Inde commentum dicitur. Alibi, Atq; : commentum placet. Nihil tam difficile.] Senten- ralis ſine certo autore, quæ ſeruis etiam conuenit. i ſic?] Qui aliquid incepturi ſunt, multa propone- t & affirmare, & refellere quod ſit faciendum vel endum. Sic opinor.] Nam quæ opinamur, puta- æ putamus, incerta ſunt. Euge.] Vox lætantis eius imum inuenerit conſilium. Fugitiuum argen- Facete & iocul ariter ſeruili more de argento tan- de homine dixit.

CTVS IV. SCENA III.

ici quadrati catalectici, & vnus Senarius. Trocha- drati catalectici, & vnus hypercatalect.

CLINIA. SYRVS.

'a mihi res poſthac poteſt iam interuenire
:anta,
nihi ægritudinem afferat: tanta hæc lætitia
rta eſt.
patri me nũc iam, vt frugalior ſim quàm volt.
il me fefellit: cognita eſt, quantum audio hu-
verba.
bi ex ſententia tua obtigiſſe lætor.
mi Syre audiſtin' obſecro? SY. quid ni? qui vſ-
vnà affuerim?
Cui æquè audiſti commodi quicquam eue-
e? SY. nulli.
Atque ita me di ament, vt ego nunc non tam
ipte cauſa (uis dignam.
, qu m illius: quã ego ſcio eſſe honore quo-
a cre o: ſed nunc Clinia age, da te mihi viciſ-
: (cetur,
amici quoque res eſt videnda, in tuto vt collo-

Ne quid de amica nunc ſenex. CL. ô Iupit
quieſce.
CLIN. Antiphila mea nubet mihi. S. ſiccine i
terloquere?
CL. Quid faciam Syre mi? gaudeo: fer me. S
hercle verò.
CL. Deorum vitam adepti ſumus. SY. fruſtra
ram hanc opinor ſumo.
CL. Loquere, audio. S. at iam hoc non ages.
gam. SY. videndum eſt inquam,
Amici quoque res Clinia tui in tuto vt collo
Nam ſi nunc à nobis abis, & Bacchidē hic reli
Noſter reſciſcet ilico eſſe amicam hanc Clitip
Si abduxeris, celabitur itidem, vt celata adhuc
CL. At enim iſtoc nihil eſt magis Syre meis r
aduorſum.
Nam quo ore appellabo patrem? tenes quid c
S. quid ni?
CL. Quid dicam? quam cauſſam afferam? S
nolo mentiare.
Apertè, ita vt res ſeſe habet, narrato. CLIN. qu
SY. iubeo,
Illā te amare, & velle vxorem hanc eſſe Clitip
CL. Bonam atque iuſtam rem oppidò imper
factu facilem:
Et ſcilicet iam me hoc voles patrem exorare, v
Senem voſtrum. SY. imò vt rectà via rem nar
done. CL. hem,
Satin ſanus es, aut ſobrius? tu quidem illum
prodis.
Nam qui ille poterit eſſe in tuto? dic mihi.
SY. Huic equidem conſilio palmam do: hic n
gnifice efferò, (tæ a
Qui vim tantam in me, & poteſtatem habean
Vera dicendo, vt eos ambos fallam: vt cum
ſenex,
Veſter noſtro, iſtam eſſe amicam gnati, non
tamen.
CL. At enim ſpem iſtoc pacto rurſum nupt
omnem eripis.

dum amicam hanc meam eſſe credet, non mittet filiam.
taſſe quid me fiat paruipendis, dum illi con-
s. (larier?
l(malum) me eandem cenſes velle id aſſimu-
ſt dies, dum argentum eripio, pax, nihil
lius.
ntum ſat habes? quid tum quæſo, ſi hoc pa-
eſciuerit?
id ſi redeo ad illos, qui aiunt, Quid ſi nunc
im ruat?
tuo quid agam. SY. metuis? quaſi non ea po-
s ſit tua,
lis in tempore vt te exoluas: rem facias palã.
ge, age, traducatur Bacchis. SYR. optume ipſa
foras.

a mihi res poſthac.] *Nimia Cliniæ lætitia expri-ur de recognita Antiphila qua perditus, vix poteſt à Syro, vt Clitiphoni ſuccurrat.* AEgritudinem .] *Tale & illud, Deorum vitam adepti ſumus.* De- patri.] *Plus dedere hoc loco, quàm obſequi. dede-lt patri, quemadmodum in hoſtium poteſtatem ho-edunt. In Andria, Tibi pater me dedo, quaſi qui ntraria, & deditio in hoſte fieri ſolet.* Frugalior.] *antior ſi frugalis non extat, vnde deſcendat, vide* mi Syre.] *à blandimento incipit, vt faciunt qui am ſperatum conſequuti ſunt.* Quid ni?] *Quid lierim.* Meapte.] *Cum ablatiuo παρέλκον addi-t noſtrapte. Cato tamen poſuit mihipte, pro mihi* ignam quouis honore.] *Amica etſi impudica mmodo amatori placeat, ab eo commendatur a-um impellente.* Date.] *Duæ partes orationis: Dare d repetas: Dedere eſt ad perpetuum. Damus & ami-dimus tantum hoſtibus.* Nam amici.] *Iuſta petitio: rendum eſt amico, ne quid illi incommodi accidat.* .] *Plus gratiæ habet, quam ſi dixiſſet Clitiphonis. Et ; animi eſt: Amator verò, corporis. Et amator eſt ad r: Amicus qui perpetuo amat.* Ne quid de amica.] *πτωσις.* O Iupiter.] *Exclamatio terribilis penè nio gaudio deſipientis.* Nubet mihi.] *Hinc omnis*

lætitia dependet. Interloquere.] *Hoc loco inter no*
get, quemadmodum in verbo intercipit, interbibit.
tem interloqui, impedire, & interpellare loquentem
me.] *Id eſt, tolera. Tolerandus eſt, qui ex amore deſipi*
amor deus eſt, & non voluntas. cogit enim hominem
quod vult Hercle vero.] *Vero vt plurimum ironi*
uenit. Verg. Egregiam verò laudem, & ſpolia ampla
tis. Sane & Vero, pronunciandi adiumenta, in ver
g[illegible]tionem habent, licet cõfeſſionem afferre credantur
nõ ages] *id eſt, audies, in Andr. Hoccine agis?* Inqu
Verbum hoc vim interdum maximam habet ad ad
tionem. Videõum.] *Et videndum eſt, & vide, mag*
greſſi[illegible] dicuntur. & Inquam vtimur nonnunqu
petitione, [illegible]prædictorum. Noſter.] *Cum ſtomacho.*
duxeris.] *Recte abduxeris: nam abducitur propri*
alienum. Quo ore.] *Sic dicimus, quãdo aliquid pu*
committimus. Appellabo.] *Sic duxero Bacchidem.*
imo.] *Cautus ſeruus ea admonet, quæ non erant a*
nuptiis. Bonam atque iuſtam.] *ἀγωνικῶς legendi*
celet ſenem veſtrum.] *Dicimus enim, celo tibi hæ*
& celo te hac re, intelligendum: celet ſenem de Ba
Prodis.] *Prodere proprie ad parentes refertur, ſe*
nunquam ad eum cui res alterius demandata eſt, &
al. alter. *conſilio * aliter regitur.* Meam eſſe credet.] *Nece*
Chremes Bacchidem gnati amicam non crediderit,
eſſe crediderit. Committet.] *Bene de filia commi*
xit: quia proprie magna committimus, & ea ſecundu
natum, quæ ſalutem in dubio habent. Quid ma
Malum interiectio eſt iraſcentis. Vnus eſt dies.] *A*
tempus pro ratione. non vult Chremetem diu crede
chidem Cliniæ eſſe amicam. Pax. *Aduerbium comic*
ſignificat tantum Si nunc cœlum ruat?] *Verbum*
tum in eos qui ſubtimidi in re peragenda, ſemper di
lent, quid ſi hoc vel illud accideret? Age age.] *V*
ſentientis, & qui victus eſt rationibus callidi ſeru
ptume exit.] *παρασκευὴ eſt alterius ſcenæ.*

ACTVS IV. SCENA IV

Iambici quadrati catalectici. vnus hypercatale

B

CHIS. CLINIA. SYRVS. DROMO.
PHRYGIA *ancilla.*

pol.proterue me Syri promiſſa huc induxe-
nt.
minas, quas mihi dare pollicitus eſt: quod ſi
nc
eperit, ſæpe obſecrans me vt veniam, fruſtrà
:t. (te
venturam dixero, & conſtituero: cum is cer-
:iarit, Clitipho cum ſpe pendebit animi.
ım, ac non veniam. Syrus mihi tergo pœnas
et.
Satis ſcite promittit tibi. SY. atqui tu hanc
i credis?
iſi caueo. BA. dormiunt: ego pol iſtos com-
ebo.
rygia, audiſtin' homo iſte modo quam vil-
demonſtrauit
i? PH. audiui. BA. proxumam eſſe huic fundo
exteram? PH. memini.
rriculo percurre. apud eum miles Dionyſia
t.
inceptat? B. dic me hic oppido eſſe inuitam,
e aſſeruari:
aliquo pacto verba his me daturam eſſe, &
uram.
j hercle: Bacchis mane mane, quò mittis iſt-
quæſo?
aneat. BA. abi. SY. quin eſt paratum argen-
BA. quin ego maneo.
ui iam dabitur. BA. vt lubet, num ego inſto? S.
n' quid ſodes?
id? SY. tranſeundum eſt nunc tibi ad Menede-
a, & tua pompa
lucenda eſt. BA. quam rem agis, ſcelus? SY. e-
e? argentum cudo,
ibi dem. BA. dignam me putas, quam illudas?
on eſt temere. (tibi reddo.
ímne tecum hic res mihi eſt? SY. minime, tuũ

BA. Eatur. SY. ſequere hac, heus Dromo. DR. [illegible]
me volt? SY. Syrus. DR. quid eſt rei?

S. Ancillas omneis Bacchidis traduce huc
propere.

DR. Quamobrem? S. ne quæras: & ferant quæ
huc attulerunt:

Sperabit ſumptum ſibi ſenex leuatum eſſe
abitu.

Næ ille haud ſcit hoc paulum lucri, quai
damni apportet.

Tu neſcis quod ſcis Dromo, ſi ſapies. DR. [illegible]
dices.

SAtis pol proterue.] *Reſtat ad fallaciam & a[...] quendum argentum, vt Bacchis irata à Syro p[...] & ad Menedemum tranſeat.* Satis pol.] *Meretr[...] queſtio exprimitur, cuius tota indignatio depende[...] tradita pecunia.* Huc induxerunt.] *Inducitur [...] cum verbis alterius decipitur.* In Andria.] *Vide[...] inducas.* Promiſſa.] *Cicero, Promiſſa tua memori[...] Aliter accipitur, cum dicimus promiſſa barba. n[...] mittere, eſt polliceri: & ad magnitudinem nutrir[...] tus, Capillum promittam.*

Pollicitus.] *Pollicemur magis ſponte: Promitt[...] gati.* Promiſſa.] *Dicitur promiſſum & promiſſio. [...] ſio & pollicitatio eandem vim habent. ſed pollicita[...] ioris aſſeuerationis eſt.* Vt veniam, fruſtra veni[...] *chra permutatio eiuſdem verbi per tempora, quæ [...] iratis.* Spe pendebit animi.] *Quod eſt corpori[...] ciatũ animi tranſtulit. Supra viſum eſt quam to[...] amãtes in amicarũ expectatione.* Ac nõ veniã.] [...] *retricis calliditas exprimitur. Iã cogitauit quẽadr[...] rus videatur apud Clitiphonẽ vanus & mendax, e[...] illo verberetur.* Mihi.] *In meã vltionẽ. Verg. Poſt [...] ſimili pœna commiſſa luetis.* Pendet pœnas.] *T[...] Verg. Tum pendere pœnas Cecropide iuſſi.* Satis ſc[...] *cum riſu pronunciandum. Scite, pulchre. In Andr[...] puer.* Promittit.] *Scilicet venturam.* Hanc [...] *Hanc, & ad contemptum, & ad odium di[...] bent enim iſta pronomina quandam emphaſin.* [...] commouebo.] *Bene iſtos, quaſi odioſos. In* [...]

te iſto. Ker. Aut quid petis iſtis? Hæc enim prono-
nentis ſunt, odiumq; monſtrantis. Dormiunt.]
nt & negligentes. Mea Phrygia.] Hoc eſt pro-
eretricis vltro excludere amantem, & alium re-
l ad ali ım ſe cōferre. Phrygia.] Nomen à regione,
bia, Andria, Samia. Quam villam.] Villa domus
quo ruſtici res vehunt, & euehunt. Verg. Et iam
rocul villarum culmina fumant. Vterer Varronis
o ex primo de re ruſtica ad Fundaniam, niſi no-
. Ad dexteram.] Inducit memorem meretricem,
ım, vbi ſit, & quid agat amans. nam huiuſcemodi
nil aliud agunt, nil aliud curant, quam quomo-
d ab amantibus extorqueant. Curriculo.] Hoc
rbium, aliàs nomen. Apud eum miles.] Hic eſt
perius Syrus. Nam miſerum quendam offendi ili
ius noctem orantem, hac arte tractabat virum.
Dionyſia.] Aliter agitat accipitur, quum dici-
at conuiuia & Dionyſia: & aliter quum dicimus,
tia. Iuuenalis, Hæc ego non agitem? Quid ince-
Tanquam de magno facinore dixit: nam inceptare
re magnorum eſt facinorum. Seruari.] Cuſtodi-
lius ſuſpicioſe obſeruari. vt illud Verg. Quod ſu-
li menſes & ſydera ſerua. Mane mane.] Hac ſin-
ba ſi diligenter notes, Syri magnam trepidationem
ideo ſtatim de argento mentionem fecit, in quo lis
ndebat inter Syrum & Bacchidem. Quin.] Pro
loco ponitur. Quin.] Repetit Bacchis Syri verbum,
ſt iratorum. Num ego inſto?] Fingit ſe non ma-
curare vt habeat argentum: quemadmodum fa-
qui defeſſi ſunt diu petendo aliquid. Sodes.]
ntis aduerbium. Quam rē agis ſcelus?] In And.
llic ſcelus. Et ad intellectū, non ad verba redigitur.
ſcelus ſceleſtus intelligitur. & plus dixit quàm ſce-
, Tu nihil niſi ſapiētia es. Mart. Non vitioſus homo
ſed vitium. Eo.] Ridicule additum: vt ſit Eo, loci
um. Argentum cudo.] Iocularitor dixit. Cuditur
cunia dum imprimitur. Quam illudas?] In And.
vobis videmur eſſe idoneæ, in quib. ſic illudatis? Il-
te, ſeptimo caſu: & illudo te accuſatiuo dicimus.
quoq; illudo te & tibi. Non eſt temere.] Sic di-

cimus

citur quando aliquid ſit non ſine magna ratione.] *hac re, vt ad Menedemum traducar. & eſt cum in tione legendum, ita vt neget non veniſſe ea gratia. Cito flectitur, & quia mulier, & meretrix, quæ minimo lucello.* Quamobrem.] *Vtpote tardiuſc intelligit Syri conſilium. de eo ſuperius : Ille Clini tardiuſculus.* Damnum.] *Damnum rei eſt: Mal hominis. Perſoluet Chremes argentum ex fallac quod erit maius damnum, quàm ſi permanſiſſet n* Tu neſcis quod ſcis Dromo.] *In Eunucho, Tu pis, quod ſcis neſcis. Non poſſumus neſcire quod ſc ita vt concordia diſcors. Vergilius, ſequiturq; ſeq* Neſcis.] *Hoc eſt quod dicitur. Quod ſcis neſcis, biale eſt, & multum apud dialecticos tractatum & non facio, & amicus ſum & non ſum, & audi audio, & cætera huiuſmodi.*

ACTVS IV. SCENA V.

Senarius, vnus quadratus.

CHREMES. SYRVS.

ITa me dij amabunt, vt nunc Menedemi vi
Miſeret me, tantum deueniſſe ad eum mali
Illa ccine mulierem alere cum illa familia?
Etſi ſcio, hoſce aliquot dies non ſentiet,
Ita magno deſiderio fuit ei filius.
Verum vbi videbit tantos ſibi ſumptus dom
Quadratus. Quotidianos fieri, nec fieri modum,
Optabit rurſum vt abeat ab ſe filius. Syrum
Senarij. Eccum. SY. ceſſo hunc adoriri? CH. Syre. SY. quid eſt?
SY. Te ipſum mihi iamdudum exoptabam
CH. Videre egiſſe iam neſcio quid cum ſen
SY. De illo quod dudum? dictum ac factum
CH. Bonáne fide? SY. bona hercle. CH. n ſum pati
Quin tibi caput demulceam, accede huc Syr
Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac luben
SY. At ſi ſcias quàm ſcite in mentem venerit.
CH. Vah, gloriare eueniſſe ex ſententia?
S. Non hercle verò, verum dico. CH. dic qui

:litiphonis eſſe amicam hanc Bacchidem
io dixit Clinia. & ea gratia
duxiſſe, ne tu id perſentiſceres.
:. s. dic ſodes. CH. nimium inquam. s. imò
:.
ausculta quod ſupereſt fallaciæ.
licet tuam vidiſſe filiam:
complacitam formam, poſtquam aſpe-

:upere vxorem. CH. modo quæ inuenta
eam.
:m iubebit poſci. CH. quamobrem iſtuc *al. Equidē
ſus nihil intelligo. s. vah, tardus es.
ſe. SY. argentum dabitur ei ad nuptias,
que veſtem, aurũ, tenésne? CH. comparet?
aon. CH. at illi ego neque do, neque de-
:o.
quamobrem? CH. quamobrem? me rogas?
i fugitiuo dabo? SY. vt lubet.
perpetuo dicebam vt illam illi dares,
ſimulares. CH. non mea eſt ſimulatio.
e tu a miſceto, ne me admiſceas.
daturus non ſim, vt ei deſpondeam?
bam. C. minime. SY. ſcite poterat fieri.
c, quia dudum tu tantopere iuſſeras,
CH. credo SY. cæterũ equidē iſtuc Chreme
n que facio. CH. atqui tum maximè
lare operam vt fiat, verum alia via.
uæratur aliud, ſed illud quod tibi
gento, quod iſta debet Bacchidi, id nunc
dum eſt illi: neque tu ſcilicet
confugies: quid mea? num mihi datum eſt?
i? num illa oppignorare filiam
: inuito potuit? verum illud Chreme
is ſummum ſæpe ſumma* malicia eſt. *al. iniuria.
d faciam. s. imò, aliis ſi licet, tibi non licet:
: in lauta, & bene aucta parte putant.
n egomet iam ad eam deferam. SY. imò,

lube

Iube potius. CH. quamobrem? S. quia enim i
ſuſpicio eſt
Tranſlata amoris. CH. quid tum? SY. quia vi
Magis veriſimile [illegible] eſſe, cum hic illi dabit:
Et ſimul effi[illegible] facilius ego quod volo:
Ipſe adeò adeſt, abi, effer argentum. CH. eff

ITa me dij amabunt.] *Hic eſt tranſacta Syri, & tandem extorquetur argentum: & idem eſt qui fuit in prima comœdiæ parte. miſeretur enim demi & eius vicem dolet, credens Bacchidem ami niæ eſſe.* Tantum mali.] *Magis propriè dixiſſe niſi ad ægritudinem animi referas.* Illancine rem?] *Hoc eſt, quod ſupra dixi, iſta pronomina aff temptum & odium.* Cum illa familia.] *Cum, dixit, id quod ſuperius facete Syrus pompam ap* Ita magno deſiderio.] *Vix in primis explebile rium illius rei eſt quam diu optauimus: ſed eius p dies paulatim nos ſatietas capit.* Nec fieri m *Quod plus eſt, & ad prodigalitatem accedit.* Ecc *Andria, Atque eccum video. Superius dixi eccu reſolui per aduerbia, non per nomina. ſed tamen ſe Donatum, eccum, quaſi ecce eum, veteres dixer cum, ellum: quòd apertius ſignificat ecce eum, ec* Ceſſo hunc adoriri.] *Quaſi de improuiſo allo gredi. In And. Hic ſi me imparatum nunc in ver adortus eſſet. Adoriri dicitur, qui ex inſidiis repe dit, dictum ab eo, quod corpora aggredientium e ſubito, atque increſcant.* Hem.] *Interiectio læti, turbati.* Te mihi ipſum iamdudum.] *Lauren la, vir omnium noſtræ ætatis eruditiſſimus, dici & iamdudum de paruo tempore dici, vnius hora mihoræ, aut duarum horarum, vel ad ſummum ſed Donatus illud Terentianum exponẽs: Iamdud*

al. eos. *tẽm inter* * *nos factæ lites: ſic inquit, Quia iamdu finitæ moræ eſt, addidit ætatem, vt oſtendat multu temporis: & factum eſt, Iamdudum ætatem, pr quo tempore. Lucilius, Vt multum menſeſque dies tamen ætatem. Aetatem, diu longinquoque te prolixo vt eſt ætas, & quæ ſequuntur.* Videre

hoc ex verbis Syri à quo exoptaretur: credebat e-x ſe à ſeruo non optari, niſi gratia fallaciæ in Men. Ac factum reddidi.] *Secure & cum magna pronunciat: & plus eſt quàm ſi diceret feci.* Caiulceam.] *Magni blandimenti ſignum, quod fit, n re optata domino ſeruus ex ſententia obſequi-*i aliquid.] *Non dicit quid: vt eum lætiorem red-i ſpe magni boni detineat.* Hercle vero.] *Aduer-confirmatiua.* Non hercle vero, verum dico.] *gloriari, & ſe veridicum fatetur: vt hi qui re ma-icta fingunt ſe non gloriari: vt ſint maioris fidei itatis.* Tui Clitiphonis.] *Hoc eſt, quod ſuperius Qui vim tantam in me & poteſtatem habeam itiæ, vera dicendo, vt eos ambos fallam. Inferius non credet Menedemo Bacchidem Clitiphonis eſ-i.* Imò ſic ſatis.] *Sic dixit, vt qui ſuſpicaretur à dictum nimium inquam, non ſerio, ſed ioco.* idiſſe filiam.] *Neq; hoc Menedemo crediturus es, dum dicet inferius: Et illum aiunt velle vxo-*ebit poſci.] *Id eſt, peti. Petimus aliquid preca-imus imperioſe: Poſtulamus iure.* Prorſus nihil i.] *Prorſus, pro eo quod eſt omnino. Sunt qui con-m velint Vel prorſus, certe, recte, vere: & dici porro verſus. nam prorſum, & porro verſum, id erſum. Hinc & proſa oratio, quam non inflexit* . Vah.] *Interiectio mirantis, & hoc cum geſtu & leuiori perſonæ congrue dictum.* Argentum] *Scilicet à Menedemo. inferius Chremes non im-rborum Syri, Menedemo dicet, Et illum aiunt rem: vt quum deſponderim, des qui aurum, & tque alia quæ opus ſunt comparet.* Qui.] *Pro* ſpondeo]*Propriè dixit. Spondet pater puellæ: t pater adoleſcentis. In Andria, Placuit, deſpon-*tiuo dabo?] *A conditione perſonæ Cliniam vi-nam fugitiui proprie ſerui, vnde in edicto Aedi-ulium titulus eſt ſeruorum fugitiuorum, Si tiuus, errôue ſit, noxáue ſolutus non ſit.* Non c-tuo.] *Vergilius, Connubio iungam ſtabili, pro-dicabo. Illa datur perpetuo, quæ omnes annos io exigit.* Tua miſceto] *Verba probi viri qui*

non vult

non vult adhærere conſilio alterius in re non pr
Cui daturus non ſum] *Argumentum ab æqu æquum, non leges ipſæ concedunt, vt quis pater fil. cui ſpondeat, deinde deneget.* Iſtuc Chreme.] *I probabili vult inire opinionem optimi ſerui, qu no bona fide morem gerat, & pro viribus obſe.* Fiat, quæratur aliud.] *Aſtute & callide, in omn ſentitur hero: quia iam lenibus verbis extorqu gentum.* Eò nunc confugies.] *Id eſt, ad ratio ſtatim callide ſubiicit magna vis eſt perſuaſioni niam non prius animaduertimus ea quæ is reſpondere aliquid petimus.* Me inuito potuit ?] *Hæc pro te eſſent, & iure non teneretur reddere id argen* lauta.] *Non decet eum qui lautæ vitæ ſit & dæ, in omnibus iuris rigorem obſeruare. nam qu guem ius ſeruant, aſperi, difficiles, & tenaces m dentur.* Egomet.] *Senex gloriæ cupidus adeò verbis Syri, vt ad meretricem cum argento feſti piat.* Simul conficiam.] *Hoc loco pro efficiam quo ſæpius in hac ſignificatione Cicero vtitur. ab fectum, proprie verbum conuenit gladiatoribus grauiſſimis vulneribus occubuerunt. Cicero in Ca Gladiatori illi confecto & ſaucio.*

ACTVS IV. SCENA V

CLITIPHO. SYRVS.

Senarij.

NVlla eſt tam facilis res, quin difficilis ſiet,
Quam inuitus facias: vel me hæc deambu
Quàm non laborioſa, ad languorem dedit.
Nec quicquam magis nunc metuo quàm ne
Miſer aliquo extrudar hinc, ne accedam
chidem.
Vt te omnes equidem dij, deæque quantum
Cum iſtoc inuento, cúmque incepto perdui
Huiuſmodi mihi res ſemper comminiſcere,
Vbi me excarnifices. SY. i tu hinc quo dign
Quàm penè tua me perdidit proteruitas.
CL. Vellem hercle factum: ita meritus. SY. m
quo modo?

iſtuc ex te prius audiſſe gaudeo,
argentum haberes, quod daturus iam fui.
uid igitur tibi vis d... am? abi, illi, mihi
m adduxti, quam non liceat tangere?
non ſum iratus. ſed ſcin' vbi nunc ſit tibi
cchis? CL. apud nos. SY. non. CL. vbi igitur?
apud Cliniam.
ij. S. bono animo es: iam argentum ad eam
'es,
:i pollicitus. C. garris: vnde id? S. à tuo patre.
dis fortaſſe me. S. ipſa re experibere.
ego fortunatus homo ſum: deamo te Syre.
cauſa id fiat, obſecundato in loco.
er egreditur: caue quicquam admiratus ſies.
imperabit, facito: loquitor paucula.

Apud redũdat in metro.

eſt tam facilis res. *Hic exprimitur amantis antia, qui ob nimium amorem Syro in re ſua idehinc paulo momento illum demulcet.* Quin.] *d non.* Difficilis.] *Huic illud contrarium: Nibil homini volenti.* Vel me hæc. *Vel modo non eſt ua coniunctio, ſed pro etiam poſita, vt apud Verg. mo miſerande manus.* Hæc deambulatio] *Quæ non laborioſa. nam deambulatio homini potius em quam laborem affert.* Vt te omnes quidem *rouidens adoleſcens non conſiderat quid à Syro in n peractum ſit, ſed omnia ad voluptatem ſuam* ſtoc inuento.] *Cum contemptu atque odio hæc antur* Tuo iſtoc inuento, cumque incepto.] *magno facinore. nam inceptum, & inceptare, & magnorum eſt facinorum.* Perduint.] *Et anti- & Plautinum.* Comminiſcere.] *Pro commi- id eſt, fingis. hinc commentum, alibi, Atque ipſis nentum placet.* Excarnifices.] *Terribiliter excar- xit, id eſt excrucies. Excarnificare deductum eſt à Carnifex eſt, qui carnes ex homine facit. nam ca- ſt, eò quod careat anima. & caro proprie dicitur um. Verg. Et corpora luce carentum. vel caro ſic tſi cado. Verg. Belloque caduci Dardanidæ, quod cet ſine anima ſit, & cadat.* I tu hinc.] *Et hic clamat: quod iam extorſerit argentum.* Proter-

A

uitas.] *Importunitas, vel petulãtia. Proteruitas, li quædam. In amelia: Procacitas, maior: Petulãtia, n* Ita meitt?.] *Meretur quis & bonũ & malũ, & m promereri eſt præſtare beneficium. Vergil. Quique mo es alios fecere merendo. Et idem, Nunquam negabo Premeritam* Ex te prius audiuiſſe nega *fingimus, quando ſumus collaturi beneficium in & quicquam audimus quod non placet, nec tamen fenſos reddat.* Non liceat tangere.] *Nimius eſt adoleſcente cum videat ad iciam, nec tamen tang cul:as datur.* Iam non ſum iratus.] *Non poteſ mia lætitia diutius retinere quod fecerit.* Iratus. *eſt ex cauſa: Iracundus ex moribus.* Scin' vbi nu *Hæc interrogatio gaudentis eſt, & cui omnia ex ceſſerint.* Perij.] *Hæc vox eſt amantis, aliquid m cantis.* Iam argentum.] *Iam, nimiam velocitatem cat.* Deferes.] *In alia ſignificatione accipitur illi piadis ad Alexandrum, Amabo, inquit, mi fili neque deferas me. Hinc delator.* Garris.] *Tanq vnde garrulus. Et garrire is dicitur, qui inani tur.* Experibere.] *Antiquum eſt: nos dicimus Iuuen. Experiar concedatur in illis, &c.* Næ ege *eſt, valde.* Deamo te Syre.] *Id eſt, valde amo. D auget, aliàs diminuit* Qua cauſa id fiat.] *Vt habeamus quod ad Bacchidem deferas.* Obſecu loco.] *Obſecundare eſt omnia ad alterius nutu* Loquitor paucula.] *Paucula dixit, non pauca: iorem vim admonitio iſta habitura eſt. nam pa ram patre loquitur Clitipho.*

ACTVS IV. SCENA V

CHREMES. CLITIPHO. SYR

VBi Clitipho nunc eſt? SY. eccum me, in eccum hic tibi.

CH. Quid rei eſſet, dixti huic? SY. dixi pler mnia.

CH. Cape hoc argentum, ac defer. SY. hei, c lapis?

Quin accipis? CLI. cedo ſanè. SY. ſequere Tu hic nos dum eximus interea oppeniben

ihil eſt, illic quod moremur diutius.
nas quidem iam decem habere à me filia,
pro alimentis eſſe nunc duco da as:
ornamentis conſequentur alteræ.
hæc talenta dotis apposcent duo.
multa iniuſta, ac praua fiunt moribus?
inc relictis omnibus, inueniundus eſt
;, labore inuenta mea cuidem bona.
litipho nunc eſt?] *Egreditur Chremes cum ar-*
). Eccum me, inque.] *Syrus ſubijcit verba Cliti-*
uæ patri reſpondeat Inque.] *Raro alibi præter in-*
inquit reperies. Inque, id eſt, dic. Pleraque o.
Hic adiecti in primo poſita eſt loco. Adiectiones ve-
prima parte orationis, aut in vltima adijciuntur.
Pleraque, ex abundantia poſitum eſt. Omnia, ne-
additum in vltimo, ſicut interea loci, interibi.
as lapis?] *Hoc dictum in ignauum: Illa vero, cau-*
s, aſinus, in ſtultum. Quin.] *Pro cur non.* Op-
e.] *Antiquum eſt, ſicut expendere.* Minas qui-
nducitur tenax ſenex circa rem ſollicitus, qui con-
r de damno quod illi acciderat de inuenta filiâ. Pro
is.] *Nam crediderat ante illam oppignoraſſe filiā*
. Alteræ.] *Id eſt, totidem.* Porrò.] *Modo aduer-*
nis: alias temporis. Hæc apposcent.] *Hæc plura-*
Hæ. In Eunucho, Continuo hac adornant vt lauet.
nione, Hęc illæ erant itiones. Talenta duo.] *In*
bus dicet, Duo talenta pro re noſtra ego decreui
Relictis omnibus] *Poſitis omnibus aliis nego-*
ore inuenta.] *Propriè parta.*

CTVS IV. SCENA VIII.

MENEDEMVS. CHREMES.

o omnium nunc me fortunatiſſimum Senarij.
tum puto eſſe gnate, cum te intellego
cere. CH. vt errat? M. te ipſum quærebam
me:
uod in te eſt, filium, & me, & familiam.
do, quid vis faciam? ME. inueniſti hodie
n.

CH. Quid tum? ME. hanc ſibi vxorem da
Clinia.
CH. Quæſo quid tu hominis es? ME. quid? C.
oblitus
Inter nos quid ſit dictum de fallacia,
Vt ea via abs te argentum auferretur? ME. ſci
CH. Ea res nunc agitur ipſa. ME. quid dixti C
CH. *Erraui: ſic res acta eſt. ME. quanta ſpe d
CH. Imò hæc, quæ nunc apud te eſt, Clitiph
Amica. ME. ita aiunt. CH. & tu credis? ME. or
C. Et illũ aiunt velle vxorem, vt cum deſpon
Des qui aurum, ac veſtem, atque alia, qu
ſunt, compare.
ME. Id eſt profecto: id amicæ dabitur. CH. ſci
Daturum. ME. vah, fruſtra igitur gauiſus mi
Quiduis tamen iam malo, quàm hunc amitt
Quid nunc renunciem abs te reſponſum Ch
Ne ſentiat me ſenſiſſe, atq; ægrè ferat?
CH. Aegrè? nimium illi Menedeme indulges
Inceptum eſt: perfice hoc mihi perpetuo Cl
CH. Dic conueniſſe, egiſſe te de nuptiis.
ME. Dicã: quid deinde? CH. me facturũ eſſe
Generum placere: poſtremo etiam ſi voles,
Deſponſam quoq; eſſe dicito. ME. hẽ iſtuc
CH. Tanto ocyus te vt poſcat, & tu id quod
Quàm ocyſſime vt des. M. cupio. C. ne tu pr
(Vt iſtam rem video) iſtius obſaturabere:
Sed hæc ita vt ſunt, cautim & paulatim dabi
Si ſapies. ME. faciã. CH. abi intro, vide quid
Ego domi ero, ſi quid me voles. ME. ſane vo
Nam te ſciente faciam quicquid egero.

Erraui, prima ſyllaba pertinet ad verſum præcedentem.

MVlto omnium me nunc.] *Hic eſt iucunda erroris ſenis de verbis Syri, qui Menedem decipi, dum ipſe decipitur.* Vt errat.] *Verg Vt vid.* Filium.] *Filium prius nominauit, in quo omnis tris erat.* Quæſo.] *Modo obiurgatorium eſt.* Q minis eſt?] *In Eunucho, Quid iſtuc inquam o Scire nos conuenit, cum recto caſu profertur in tio, non eſſe contumelioſum: vt ſi dicas, Quis hic Si autem in obliquo, contemptum ſignificari: vt,*

nis? quid mulieris? quid ornatus? Ea res nunc a- ſa.] *Et ex hoc credit eos inter ſe finx ſſe Cliniam a- ntiphilam.* Sic res acta eſt.] *Vt decipiaris. Et hæc cum contemptu interrogat. nam & hoc fictum eſſe* :a aiunt.] *Ita aiunt, de re dicimus, quam volumus* *im.* Id eſt profecto.] *Fingit ſe credere amico quem* *ognouerat.* Gauiſus.] *Bene de filio gauiſus dixit,* *udemus propriis: gratulamur alienis.* Miſer.] *Mi- :ui animæ miſeria eſt.* Amittere.] *Pro dimittere,* *itiquo.* Aegrè.] *Sic diſtingue, vt Chremes hanc vo- nedemi ſubrideat: quippe quod filius non ſit vlla in* *idus.* Indulges.] *Nullum magis proprium verbum* *e potuiſſet de patre, qui omnia filio permittit.* In- 1.] *Nam quod ſemel inceptum eſt, non poteſt facile* Deſpōſam.] *Et hoc eſt quod Cliniæ magis placitu-* .Hem.] *Modo interiectio lætantis, aliàs iraſcentis.* ocyus.] *Quia ſi acceperit filius deſponſatam An- n, quamprimum expoſcet argentum ad ornamen- enda.* Næ.] *Pro valde: & hoc proprie Terentianum* pediem.] *Temporis aduerbium, & ſignificat Ci-* ſaturabere.] *Id eſt nimiam de filio capies ſatieta- uod eſt corporis, ad animum tranſtulit, & ſic plus* *bo intulit, quàm ſi inueniſſet proprium verbum.* ent.] *Tanquam iure, quia iure aliquid poſtula-* e ſciente.] *Recte ſciente. nam ſciens eſt, qui alicuius* *rem cognoſcit. Prudens, qui intelligentia ſua ali- ntit. ergo ſciens eſt per alios.*

ACTVS V. SCENA I.

chaici quadrati catalectici, & ſenarij iambici.

MENEDEMVS. CHREMES.

me non tam aſtutum, neque ita perſpicacem al. certo ſcio,
eſſe,* id ſcio. tunc eſſet
ic adiutor meus, & monitor, & præmonſtra- Iamb.
Chremes,
nihi præſtat. in me quiduis harum rerum con-
nit,
ſunt dicta in ſtultum, caudex, ſtipes, aſinus,
ımbeus.

In illum nihil poteſt: nam exupeiat eius ſi
haec omnia.
CH. Ohe, iam deſine deos vxor gratulando
dere, (nio it
Tuam eſſe inuentam gnatam: niſi illos ex tu
Vt nihil credas intelligere, niſi idem dict
centies.
Sed quid interim illic iamdudum gnatus ceſſ
Syro?
ME. Quos ais homines Chreme ceſſare? CH.
Menedeme aduenis?
Dic mihi, Cliniæ quæ dixi nunciaſtíne? ME.
CH. Quid ait? ME. gaudere adeò occepit, qu
cupiunt nuptias.
CH. Ha ha hæ. ME. quid riſiſti? C. ſerui ve
mentem Syri (fingit
Calliditates. M. itáne? C. vultus quoque ho
ME. Gnatus quod ſe aſſimulat lætum, id dic
id. ME. idem iſtuc mihi
Venit in mentem. CH. veterator. ME. magis, ſ
noris putes
Ita rem eſſe. CH. ain' tu? ME. quin tu auſcul
mane, hoc prius ſcire expeto
Quid perdideris: nam vbi deſponſam nũciaſ
Continuo inieciſſe verba tibi Dromonem, ſ
Sponſæ veſtem, aurum, ancillas, opus eſſe
tem vt dares.
ME. Non. CH. Quid non? ME. non inquam. C
ipſe gnatus? ME. nihil prorſus Chreme.
Magis vnum etiam inſtare, vt hodie confic
nuptiæ.
CH. Mira narras: quid Syrus meus? ne is
quicquam? ME. nihil.
Iamb. tetrã. acatal.
CH. Quamobrem? ME. neſcio equidem; ſe
ror, qui alia tam plane ſcias:
Sed ille tuum quoq; Syrus idem mire finxit fi
Vt ne paululum quidem ſuboleat eſſe amica
Cliniæ.
CH. Quid ais? M. mitto iam oſculari, atque
xatum nihil puto.

C

...id eſt, quod amplius animum lædat? ME. Eh. CH. eſt? ME. audi modo:
hi vltimis conclaue in ædibus quoddam
...:
intro latus lectus , veſtimentis ſtratus eſt.
id poſtquam hoc eſt factum? ME. dictum, fa-
...: huc abiit Clitipho.
...us? M. ſolus. C. timeo. ME. Bacchis conſecuta
...ico.
...a? ME. ſola. CH perij ME. vbi abiere intro, o-
...ere oſtium. CH hem,
...æc fieri videbat? ME. quid ni? mecum vnà
...l.
...ij eſt amica Bacchis Menedeme, occidi. Iamb. ſenarij.
...uamobrem? CH. decem dierum vix mihi eſt
...ilia.
...uid? iſtuc times, quod ille operam amico
...uo? (eſt?
...ò quod amicæ. M. ſi dat. C. an dubium id tibi
...uam animo tam cõmuni eſſe aut leni putas,
... vidente amicam patiatur ſuam. ME. ha
...æ.
...i, quo verba facilius dentur mihi.
...rides? merito mihi nunc ego ſuccenſeo:
...res dedere, vbi poſſem perſentiſcere,
...ſem lapis, quæ vidi? væ miſero mihi,
illud haud inultum, ſi viuo, ferent:
...am. ME. Non tu te cohibes? non te reſpicis?
...ibi ego exempli ſatis ſum? CH. præ iracundia
...deme, non ſum apud me. ME. Téne iſtuc
...ui?
...e id flagitium eſt, te aliis conſilium dare,
...ſapere, tibi non poſſe auxiliarier?
Quid faciam? ME. id quod me feciſſe aiebas
...rum:
...e eſſe patrem ſentiat, fac vt audeat
credere omnia, abs te petere & poſcere,
...uam aliam quærat copiam, ac te deſerat.
...mò abeat potius multo quouis gentium,
...m hic per flagitium ad inopiã redigat patrem.

Nam ſi illi pergam ſuppeditare ſumptibus
Menedeme, mihi illæc vere ad raſtros res redit
ME. Quot incommoditates hac re accipies
caues?
Difficilem oſtendis te eſſe, & ignoſces tamen
Poſt, & id ingratum. C. ah, neicis quam dolea
vt lubet,
Quid hoc quod rogo, vt illa nubat noſtro? niſi
Quod mauis. CH. imò & gener, & affines plac
ME. Quid dotis dicam te dixiſſe filio?
Quid obticuiſti? CH. dotis? ME. ita dico. CH. al
Chreme,
Ne quid vereare, ſi minus eſt, nihil dos mouet
C. Duo talenta pro re noſtra ego eſſe decreui
Sed ita dictu opus eſt, ſi me vis ſaluum eſſe, &
& filium,
Me mea omnia bona doti dixiſſe illi. M. quar
agis?
CH. Id mirari te ſimulato, & illum rogato ſim
Quamobrem id faciam ME. quin ego vero q
obrem id facias neſcio.
CH. Egóne? vt eius animum, qui nunc luxu
laſciuia
Diffluit, retũdam, redigam, vt quò ſe vortat n
ME. Quid ais? CH. mitte, ac ſine me in hac re g
mihi morem. ME. ſino.
Itáne vis? CH. ita. ME. fiat. CH. age iam vt vxore
cerſat, paret.
Hic, ita vt liberos eſt æquum, dictis confutabi
Sed Syrum. ME. quid eum? CH. egone? ſi viuo
exornatum dabo,
Adeò depexum, vſq; vt dum viuat, meminerit
per mei.
Qui ſibi me pro ridiculo, ac delectamento put
Non (ita me di ament) auderet hæc facere v
mulieri,
Quæ in me fecit.

Troch. quadrati. catal.

Verſus perficitur ſequẽti ſcena.

EGo me non tam aſtutum.] *Quia iam ad e properat fabula, fallacia detegitur per Menede*

C

æ Antiphila deſponſabitur. Ego me.] Vt inſultat
um alterius ſtulticiam & tarditatem ludibrio ha-
n tam aſtutum.] Hac iactationis cuiusdam ſpe-
ngere ſe non aſtutum, dum videt alterum ſtultio-
iutor.] Cum riſu hæc pronuncianda: & Adiutor
n re bona. Impulſor in re mala. Caudex, ſtipes.]
rioſe dicuntur in ſtultum & hebetioris ingenij
: quemadmodum dum ignauum lapidem appel-
uamuis tamen idem ſit: ſed hoc plus eſt. Ohe.] In-
eſt, ſatietatem vſque ad faſtidium deſignans. Ob-
.] Obtundit, qui ſæpe repetendo aliquid dicit. Ob-
.] Eſt tranſlatio à fabris, qui ſæpe repetunt tun-
liquid malleo, & idem obtundunt & hebetant.
um Syro.] Bene ceſſat, tanquam deſidioſus. nam
eſidioſi, Requieſcunt defeſſi. ehem Menedeme,
?] Sic tanquam expectatus: & Aduentus proprie
orum, neceſſariorumq; dicitur. Quaſi qui cu-
In Andria, Ita tum diſcedo ab eo, vt qui ſe neget
iturum. Ha ha hæ.] Vox nimij cachinni, & ac-
ta Chremeti, qui credebat Menedemum decipi in
iſſimulare illum petere vxorem. Itáne?] Sic lege,
eludat Chremetem, qui paſſus eſt ſe à ſeruo decipi.
] Format, ſi triſtes ſunt, lætos reddit. Fingere pro-
guli, qui formas dicit ex luto. Se aſſimulat.]
ad id, Vultus fingit hominum. Venit in men-
c dicit, quia ſcit ab illo deceptum Chremetem. Ve-
] Vetus eſt in aſtutia. Ita rem eſſe.] Vultuoſe pro-
dum, quod ſi Chremes ſciret ſe à Syro deceptum,
m veteratorem appellaret. Mane.] Deceptus Chre-
er percipit verba Menedemi, quæ ipſe loquitur, &
nprudens eluditur. Non.] Ridicula negatio. Illa
giliana, amara, Non verum Aegonis. Quid
Cum admiratione repetit Non. Hodie conficе-
nuptiæ.] Incipiet paulatim detegi fallacia: nam
m eſt Clinium non falſo velle Antiphilam. Ne is
quam?] [illegible] admirantis. hoc ma-
quod nec Syrus verba interiecerit ad
Alia iam plane ſcias.] Pul-
. Iſte tuus quoq; Sy-
[illegible] Finxit filium.]

Refertur ad id quod Chremes ſupra dixit, Vultus q
hominem ſingit ſcelus. Subolcat.] *Translatum à ſenſ*
randi. Quid ais?] *Nonnunquam perturbati inte*
ris eſt dicere, quid ais? ſed hoc loco metuentis eſt, n
terrogantis. Mitto iam oſculari.] *Color rhetoric*
ſculari.] *Hæc eſt quarta amoris linea nam ſunt qu*
Prima viſus, Secunda loqui, Tertia tactus, Quarta
li, Quinta coitus. Id nihil puto.] *Sic dicimus quan*
bemus aliquid maius ad confirmandum. Conclau
Eunucho, Virgo in conclaui ſedet. Eſt autem concl
paratior locus in interioribus tectis: vel quod intr
loca multa & cuncta clauſa ſint, adhærentia tri
Sola.] *Hoc magnum argumentum quintæ lineæ, q*
la cum ſolo fuerit. Quid ni?] *Quid niſi.* Familia
loco pro re familiari ponitur, vnde in iudicium v
lite familiæ Herciſcundæ, id eſt, hæreditatis. Cicer
bro de Orat. Idem Herciſcundæ familiæ cauſam ag
poſſit. Operam dat.] *Facete dictum à ſene.* Si da
ſpondendum. & eſt ἔκλειψις, quaſi dicat neſcio. D
id tibi eſt?] *Iam credit Chremes ſe eſſe deceptum.*
cam patiatur ſuam. *Subaudi, ſubagitari, & e*
ſt ἔκλειψις in re turpi Vergilius, Nouimus &
Quid ni?] *Pro cur non. & hæc verba proprie ſu*
dentis. Ni eſſem lapis.] *Superius, Nam ex ipe*
ſtultitia hæc omnia, & plus eſt quam caudex, ſtip
pus. Nam iam.] ἀποσιώπησις. *Verg. Quos ego.* Té
loqui?] *Verg. Méne incepto deſiſtere victam?* Al
filium dare.] *Hinc illud Seruij Sulpitij ad Cice*
Denique noli te obliuiſci Ciceronem eſſe, & eum
lis conſueueris præcipere & dare conſilium. Flagi
Facinus. Flagitium, more militari dicitur res fla
hoc eſt increpatione digna. nam flagitare eſt pe
inde flamma & flagella quod hæc non ſint ſi
tu & crepitu. Pro abeat.] *Hoc terribiliter p*
ciendum: & verba propriè rigidi & aſperi patris.
uis gentium.] *Gentium, in fine ſuperflua ad*
ſicut interea loci. dat tamen quandam αὔξησιν p
cianti. Si pergam.] *Perſeuerem, aliàs pergere,*
Vere ad raſtros.] *Quaſi dicat, Id quod in M*
abſentia filij exercebas, hoc eſt, rem ruſticam, ſed

re cogar. Quot incommoditates.] *Satis conuinam hoc nomen leue quiddam significat, vt in Eu- Imò enimuero inſi lrnter. nam incōmoda alia ſunt Parmeno.* Capies.] *Ibi inimicitias caperem. Caproprie dicimus, cum id quod in nobis eſt aſſumi- de capere pro eligere ponitur.* Niſi quid eſt.] *Hoc it, quod officium eſt probi & modeſti viri.* Et aſ- *Vxoris cognati ſunt Affines, mariti. vnde multi gra- t. & veluti rami propinquitatis in affinitate & one diſpoſiti.* Quid obticuiſti?] *Sic dixit, qua- et Chremetem dicere, quod parua dos videretur: emus conſilia: reticemus dolores: obticemus quo- s pudet* Pro re noſtra.] *Tacite rem ſuam exte-* uam rem agis?] *Hoc eſt quaſi perturbati inter-* Illum rogitato.] *Pulchra admonitio, vt per- iat filium.* Diffluit.] *Perſtis, diffluis amens.* Quid *Ais dicimus de iis qui vana loquuntur.* Fiat.] *Con ati aduerſus pertinacem.* Sed Syrum.] ἀποσιώ. *ſcilicet puniam.* Dictis.] *Quia liberi verbis ob- di ſunt: ſerui vero verberibus puniendi.* Adeo im.] *Hoc verniliter more ſenum iratorum lege, & e contrarium.* Viduæ mulieri.] *Bene perſonam m delegit, quæ ludibrio habetur, & quia mulier, viro orbata,*

ACTVS V. SCENA II.

aici quadrati catalectici & iambici quadrati a- catalectici, & fragmentum.

LITIPHO. MENEDEMVS. CHREMES. SYRVS.

:tandem quæſo Menedeme, vt pater
in breui ſpatio omnem de me eiecerit ani-
m patris.
nam ob facinus? quid ego tantum ſceleris
iſi miſer?
id faciunt. ME. ſcio tibi eſſe hoc grauius mul-
c durius
:: verum ego haud minus ægre patior id, qui
cio:

Nec

Nec rationem capio, niſi quod tibi bene e
mo volo.

CL. Hic patrem aſtare aiebas? ME. eccum. C
me incuſas Clitipho?

Quicquid ego huius feci, tibi proſpexi, &
tiæ tuæ:

Vbi te vidi animo eſſe omiſſo: & ſuauia in p
Quæ eſſent, prima habere, neque conſulere
gitudinem:

Cœpi rationem, vt neque egeres, neque vt ha
ſes perdere.

Vbi, cui decuit primo, tibi non licuit per te m
Abij ad proximos tibi quæ erant, eis com
credidi:

Ibi tuæ ſtultitiæ ſemper erit præſidium Cliti
Victus, veſtitus, quo in tectum te receptes.
hei mihi.

CHR. Satius eſt, quàm te ipſo hærede, hæc pe
Bacchidem.

SY. Diſperij, ſceleſtus quantas turbas con
ſciens?

CL. Emori cupio. CH. prius quæſo diſce qu
Vbi ſcies, ſi diſplicebit vita, tum iſtoc vtitor.

SY. Here licétne? CH. loquere. SY. at tuto? CH
re. SY. quæ iſta eſt prauitas,

Qúæue amentia, quod peccaui ego, id obeſ
CH. ilicet,

Nec te admiſce, nemo accuſat Syre te, nec tu
Neque precatorem pararis. SY. quid ais? CH
ſuccenſeo

al. tibi. Nec illi, nec * huic: nec vos eſt æquum, quo

SY. Abiit, ac rogaſſe vellem. CL. quid? SY. vn
peterem cibum:

Iamb. quad. Ita nos abalienauit: tibi iam eſſe ad ſororem

CL. Adeóne rem rediiſſe, vt periculum etia
mihi ſit Syre?

SY. Modo liceat viuere, eſt ſpes. CL. quæ? SY
ſurituros ſatis.

C. Irrides in re tanta, neque me quicquam c
adiuuas?

) & ibi nunc ſum, & vſq; dudum id egi, dum
itur pater.
ntum ego intelligere poſſum. CL. quid? SY.
aberit longius.
id id ergo? S. ſic eſt, non eſſe horum te arbi-
CL. Quid iſtuc Syre?
inus es? SY. ego dicam quod mihi in * men- al. in mente eſt.
venit: tu diiudica.
tis fuiſti ſolus, dum nulla alia delectatio,
opior eſſet te, indulgebant tibi, dabant: nunc

am eſt inuenta vera, inuenta eſt cauſa, qua te
llerent.
veriſimile. S. an tu ob peccatum hoc, eſſe il-
iratum putas?
i arbitror. SY. nunc aliud ſpecta, matres o-
s filiis
ato adiutrices, auxilio in paterna iniuria
eſſe: id non fit. CLIT. verum dicis: quid er-
iunc Syre
i? SY. ſuſpicionem iſtam ex illis quære, rem
er palàm:
eſt verum, ad miſericordiam ambos addu-
ito, aut
cuius ſis. CL. recte ſuades, faciam. S. ſat re-
ioc mihi in
m venit: namq; adoleſcens quàm minima in Troch.
ſitus erit,
acillime patris pacem in leges conficiet ſuas.
i haud ſcio ánne vxorem ducat, ac Syro nil
iæ.
iutem hoc? ſenex exit foras: ego fugio: adhuc Iāb. tetram. catal.
id factum eſt:
non iuſſiſſe ilico me arripi. ad Menedemum
e pergam: eum
orem mihi paro: ſeni noſtro fidei nihil habeo.

e tandem?] *Reſtat ad tranquillitatem rerum o-
m, vt Clitipho verbis patris perterritus, in viam re-
r vxorem ducat.* Itáne.] *Sic incipit, vt qui ſe à patre*
abdi-

abdicatum putet. Tandem.] *Hic ex, letiua coniun cer. Quouſq; tandem abutere Catilina patientia no liàs ponitur pro Tamen, vt, In qua ciuitate tande trare te viuere? nonnunquã pro Saltem.* Admiſit. *ois eſt, plus eſt admittere, quàm facere: alibi, Hæc tere indigna.* Volgo id faciunt.] *Adpurgationẽ ſi nihil aliud habemus, argumentum ab exemplo a ſumimus, qui idem factitauerunt, ſed multo mag ſi ab exemplo omnium ſumitur.* Quid me incuſa *incuſas: quia filio maior eſt pater.* Quicquid ego feci.] *Huius abſolute: vt per ἔλλειψιν deſit rei. In Ne quid ſit huius oratio. alibi: Nihil me iſtius fa patri.* Ego huius feci.] *Semper grauis inceptio or quæ exordium ſumit à pronomine.* Animo omiſſ. *gligenti. alibi, At enim metuas ne ab re ſint on paulo.* Et ſuauia quę eſſent prima habere.] *Sal Quæ prima mortales ducunt. & Primus modo aa non ad Ordinem pertinet. in Eunucho, Nihil prius fortius.* Ad proximos.] *Bene ad proximos, ad q ſtat poſt filium hæreditas.* Receptes.] *Alibi, M ceptes filium, & frequentatiuo vſus eſt, quod non frequenter poterat ſe recipere.* Viuere.] *Cum vi ratione intelligas.* Vita.] *Hoc loco actus & mores. I Quem ego viderim in vita optimum, id eſt, in actu ribus.* Quæ iſta eſt prauitas?] *Deriuatio crimin eſt. Et bene optimi ſerui fungitur officio.* Ilicet. *ſemper finem rei ſignificat, vt actum eſt. Ilicet pe pen, quod ſignificat ire licet. Sic iudices de conſilio c bantur, ſuprema dicta cum præco pronunciaſſet. Il go increpatio eſt, quia interloquendo impedit Chr narrantem.* Neq; precatorem pararis.] *Alibi, catorem abeam. & precari aliquando idem, quod cari: hoc eſt à ſe crimen depellere. hinc precatio.* Nihi cenſeo.] *Succenſere is dicitur, qui cum amare deb ſus iraſcitur.* Vt periculum etiam fame mihi ſit *Quod eſt extremi miſeriarum. Etiam fame, fame antiquiſſimos in quinta declinatione nominum va tur, ex quo poteſt eſſe genitiuus caſus: quia C. Cæſar de Analogia huius die, & huius ſpecie dicendum Salluſt. in Iugurtha, Vix decima parte die reliqua.*

us caſu. Eſuriturus ſatis.] παρὰ προσδοκίαν, *qui eſpondemus quàm expectatur.* Non eſſe horum ror.] *Quaſi cum odio Horum dixit, & eo magis ec te filium dixit.* Cum illis fuiſti tolu *ilis ratio adoleſcenti imprudenti & parum ſtatim ſubiicit, Eſt veriſimile.* Iratum putas?] *tum, ob peccatum. Iratus eſt, qui ex aliqua re la- iraſcitur. Iracundus, ex parua vel nulla cauſa.* Id .] *Mater tibi non eſt adiutrix: & hoc propè veriſi-* Ad miſericordiam] *Quia parentes veri filiis ci- unt* Minima in ſpe ſitus erit.] *Nam ſi non eſſe rediderit, eo miſerabilior videbitur patri, & citius ricordiam commouebitur.* Quid autem hoc?] *vox timentis.*

ACTVS V. SCENA III.

mbici quadrati acatalectici. Trochaici va- rij numero ſeptem.

SOSTRATA. CHREMES.

cto, niſi caues tu homo, aliquid gnato con-
ies mali.
ideò miror, quomodo tam ineptum quid-
n potuerit tibi
in mentem. mi vir. CH. oh, pergin' mulier eſ-
lámne ego
iquam volui, quin tu in ea re mihi aduerſa-
ueris Soſtrata?
ogitem iam, quid eſt quod peccem hic, aut
nobrem hoc faciam, neſcias,
re nunc tam confidenter reſtas ſtulta? SO. e-
eſcio.
iò ſcis potius, quàm quidem redeat ad inte- Deest ... Deinde in... & ſi tollas ea- dem, rectius conſtat.
n hæc eadem oratio.
iniquus es, qui me tacere de re tāta poſtules.
o poſtulo: iam loquere: nihilominus ego hoc
am tamen.
cies? CH. verum. SO. non vides quantum mali Troch.
a re excites?
um ſe ſuſpicatur CH. ſubditum, ain' tu? SO. Octon. hyp.
cè inquam, mi vir.

CH.

Dena. cat. CH. Confitere tuum non eſſe. S. ah, obſecro
inimicis ſiet.
Iāb. tetram. catal. Egóne confitear meum nō eſſe filium, qui ſi
CH. Quid? metuis, ne non, cùm velis, conui
lum eſſe tuum? (gis credendi
SO. Quod filia eſt inuenta? CH. non, ſed qu
Dimeter. Quod eſt conſimilis moribus,
Trochaici. Cōuinces facile ex te natū: nam tui ſimilis eſ
Nam illi nihil vitii eſt relictū, quin id itidem
Tum præterea talem, niſi tu, nulla pareret fi
Sed ipſe egreditur, quàm ſeuerus, rem cum
cenſeas.

PRofecto niſi caues.] *In hac ſcena contineti quædam diſſidii inter virum & vxorem, quu moroſi atq; difficiles ſunt.* Tu homo.] *Cum conte ſtomacho pronunciandum.* Ineptum quicquai *ineptum: nam ineptum eſt quod à quouis reprel* Venire in mentem.] *Venire in mentem veteres cordationis cauſa tantum. ſed etiam recogitatior derationisq; poſuerunt.* Quod peccem.] *Noti rum impudentiam & imperitiam, quæ vt pluri rant quæ praua aut recta ſunt.* Tam confiden *cte confidenter. nam confidentia ſæpius in malai cia verò in bonā partem accipitur. Alibi, O inge fidentiam.* Neſcio.] *Sic lege, vt intelligas contra* re tanta.] *Scilicet in periculo filij.* Subditum ſe *ſuppoſitum. Iuuenalis, Tranſeo ſuppoſitos.* Ain' *Ais'ne. & eſt percontatiuum verbum.* Inimic *Hæc imprecatio vſurpatur ſic ab Ouidio, vt illiu ſit.* Conuinces.] *Verbum iudicij eſt.* Tui ſimil *plerunque filij conſimiles ſunt parentum moribu* ſeuerus.] *Nam facie ipſa videtur quandam pr oſtendere, re verò alius eſt.*

ACTVS V. SCENA IV

Trochaici quadrati catalectici permixtis iambicis aliquot

CLITIPHO. SOSTRATA. CHRE

SI vnquam vllum fuit tempus mater, cum
luptati tibi

ı,dictus filius tuus tua voluntate,obſecro
memineris,atque inopis nunc te miſereſcat
(mihi.
peto & volo, parentes meos vt cõmonſtres
ſecro mi gnate, ne iſtuc in animum inducas
n,
m eſſe te. CL. ſum. S. miſeram me, hoccine
ſiſti obſecro?
i,atque huic ſis ſuperſtes,vt ex me atque hoc
s es,
: poſthac (ſi me amas) vnquam iſtuc verbum
audiam.
t ego (ſi me metuis) mores caue in te eſſe i-
ſentiam.
uos? CH. ſi ſcire vis ego dicam: gerro,iners,
,helluo,
damnoſus: crede,& noſtrum te eſſe credito.
on ſunt hæc iam parentis dicta. CH. non, ſi
pite ſis meo
tero vt aiunt Mineruam eſſe ex Ioue: ea cau-
ıgis
Clitipho flagitiis tuis me infamem fieri.
iſthæc prohibeant. CHR. deos neſcio, ego
l potero, enitar ſedulò.
id quod habes, parentes: quod abeſt,non
is, patri
odo obſequare, & vt ſerues quod labore in-
rit.
i per fallacias adducere ante oculos? *pudet
hac præſente verbum turpe: at te id nullo
o
piguit. CL. eheu,quam ego nunc totus diſ-
o mihi.
pudet? neq; quod principium inueniam ad
ndum,ſcio.

m vnquam fuit tempus.] *Adhuc filius matrē tam reddit,dum petit vt parentes commõſtret: & cilius peruenitur ad tranquillitatem omnium re-* a voluntate.] *Quaſi innuit illam de induſtria iſſe appellari filiũ.* Quod peto, & volo.] *Peto,*

inquit,quaſi precario.nam proprie aliquid preca dicimur. Obſecro te mi gnate.] *Verba prop deſperatæ.* Sum.] *Hæc vox ſimplex terribiliter pr tur.* Huic ſis ſuperſtes] *Mos iurandi antiqu tum. & bene inducitur mater mitior patre, & q trix ſit in paterna iniuria filio.* Si me amas.] *blandientis matris ſunt , & quæ valde de filio ſ* Si me metuis.] *Matri dat verba ſuauia,patri ra. illa inquit,ſi me amas: hic,ſi me metuis.* Ger fraus.] *Hæc dicuntur in abiectiſſimum quemq lius precij hominem.* Gerro.] *Hinc congerro,qu dicitur,nam gerræ,nugæ ſunt. alij dicunt à corr duci.Plaut.in Perſa,Iam pol ille hic aderit,cred meus.* Helluo.] *Vorax,Catul.in Cæſ. An parum eſt.* Ganeo.] *Veteres ganeum meretricum tab xerunt, ἀπὸ τῆς γῆς, quod ipſa ſit in terra. Hinc ducitur,qui meretrices ſequitur.* Damnoſus. *poſtremum cum ſuperioribus conuenit.* Paren cet qui filium amet. Non ſi ex capite ſis mec *genti clamore pronuncianda : & ſic oſtendit Ch nō debere abiicere ſpē patris, etſi ab eo verba aſ* Aiunt.] *Bene aiūt,de re fabuloſa & ficta.* deo *Modus loquendi,præſertim iratorum.* Enitar. *mis fiam.* Inuenerit.] *Id eſt,acquiſierit. alibi, uenta mea cui dem bona* Adducere.] ἀποσιώ *ſta,noluit dicere meretricem,præſente matre.*

ACTVS V. SCENA

Trochaici quadrati catalect. mixtis iamb.

MENEDEMVS. CHREMES. CLI
SOSTRATA.

ENimuero, Chremes nimis grauiter cr
 leicentulum,
Nimiſque inhumane: exeo ergo, vt pac
 hem. optumè
Ipſos video.c.chem,Menedeme cur non
Filiam, & quod dixi dotis, firmas? s o.m
 [illegible]
N[illegible] c l. pater obſecro vt mihi ign
 da veniam Chreme:

:xorem CH. egóne mea bona vt dem Bac- Iamb.tetr.
dono ſciens?
iam. ME. at id nos non ſinemus. CLIT. ſi me
ı vis pater,
SO. age Chreme mi. ME. age quæſo, ne tam Troch.
na te Chreme.
Quid iſtuc? video non licere, vt cœperam,
:rtendere. (ciat
; vt te decet. C. ea lege hoc adeo faciã, ſi fa-
o hunc æquum cẽſeo. CLIT. pater omnia
ı: impera.
rem vt ducas. CL. pater. CH. nihil audio.
me recipio:
HR. nihil etiam audio ipſum. CLIT. perii.
dubitas Clitipho?
vtrum vult. ME. faciet omnia. SO. hæc dum
s, grauia ſunt, (ter.
gnores: vbi cognoris, facilia. CL. faciã pa-
mi, ego pol tibi dabo puellam lepidam, Gnate mi eſt extra verſũ.
u facile ames,
anocratæ noſtri. CL. Rufámne illam vir- (ter.
ſparſo ore, adunco naſo? non poſſum pa-
elegans eſt: credas animum ibi eſſe. S. a-
abo.
iſtuc? quandoquidem ducenda eſt, ego-
beo propemodum,
lo. SO. nunc laudo gnate. CL. Archonidis

ıcet. CL. Pater hoc nunc reſtat. CH. quid?
o ignoſcas volo,
cauſa fecit. CH. fiat. Vos valete, & plau-

ALLIOPIVS RECENSVI.

ro Chremes.] *Interuenit perſona, cuius gra-*
concilietur: ita vt omnia trãquilla ſint, & com-
t comœdiæ finis poſtulat. Enimuero.] *Nõnun-*
ipium eſt aliquid per iram dicturi. Accerſi.]
; quia proprie accerſitur vxor, dum ad virum
e facias.] *Hac timebat ne omnia bona illi tra-*

deret. Obſecro.] *Nil ſignificantius. nam Orare dos petere: obſecrare verò, iratos rogare.* Scien *peius eſſet, quàm ſi neſciret.* Rufam.] *Rufus co ber idem eſt.* Elegans eſt.] *Hic ad formam ref ſæpius ad orationem, & ad verba.*

ADELPHI.

FABVLAE INTERLOCVTO

Mitio ſenex.	*Demea ſenex.*
AEſchinus adoleſcens.	*Cteſipho adoleſc*
Syrus ſeruus.	*Dromo ſeruus.*
Soſtrata matrona.	*Hegio ſenex.*
Pamphila nurus.	*Canthara nutri*
Geta ſeruus.	*Sannio leno.*

C. SVLPITII APOLLINAI periocha in Adelphos.

Duos cum haberet Demea adoleſcentulo
Dat Mitioni fratri adoptandum Aeſchin
Sed Cteſiphonem retinet. hunc citharistr
Lepore captum, ſub duro ac triſti patre
Frater celabat Aeſchinus: famam rei,
Amorem in ſe transferebat, denique
Fidicinam lenoni eripuit. vitiauerat
Idem Aeſchinus ciuem Atticam pauper
Fidemq; dederat, hanc ſibi vxorem fore.
Demea iurgare, & grauiter ferre: mox t
Vt veritas patefacta eſt, ducit Aeſchinu
Vitiatam, potitur Cteſipho citharistriam
Exorato ſuo patre duro Demea.

DONATI PROLEGOME in Adelphos Terentij.

H*Aec fabula Adelphi Palliata, vt ipſum indi ex plurali numero, cum ſit vna: ex maſcul cum ſit comœdia: ex Græca lingua, cum ſit Latin Potuit eam Terentius Fratres dicere ſed & Gra ἀδελφῶν perderet, & præterea Togata videretu mam, non ſtatim intelligeretur Menandri eſſe rentius in primis lectorem ſcire cupit: minus*

ꝑprias ſcribere, quam Græcas transferre. Eſt igi-
ndri: & à fratrum facto, quib. argumentum ni-
nen accipit. Huius tota actio cum ſit mixta ex ve-
nere, vt ferè Terentianæ omnes, præter Heauton-
nnon: tamen maiori ex parte motoria eſt. nam ſta-
as perpaucos habet L. Prodeſt autem, & delectat,
ylo. In hac primæ partes ſunt, vt quidam putant,
t quidam, Syri. Quod ſi eſt vt primas Syrus ha-
ndæ Demeæ erunt: tertiæ Mitionis, & ſic dein-
uanquam etiam ſunt qui putant primas Mitioni
ecundas Syro, tertias Demeæ. Nam quod ait Te-
enes qui primi veniunt: non ad partes quas dici-
d ordinem pertinet exeuntium perſonarum. Hæc
cætera huiuſmodi poemata, quinque actus ha-
ſe eſt, choris diuiſos à Græcis poetis, quos etſi re-
uſa iam inconditi ſpectatores minime diſtinguũt
mici, metuentes ſcilicet, ne quis faſtidioſus finito
ut admonitus abeundi, reliquæ comœdiæ fiat con-
& ſurgat: tamen à doctis veteribus diſcreti atque
, vt mox aperiemus poſt argumenti narrationem.
ologus aliquanto lenior inducitur: qui magis et-
purgando, quam in aduerſarijs lædendis eſt occu-
otaſis eſt turbulenta: Epitaſis clamoſa: Cataſtro-
quarũ partiũ rationẽ diligẽtius in principio pro-
s, cum de comœdia quadã diceremus. Hæc ſane a-
dis ſcenicis funerib. L. AEmilij Pauli, agentibus
uio, & L. Turpione, qui cũ ſuis gregibus etiam tũ
i agebant. Modulata eſt autem tibijs dextris, id eſt,
ſeram grauitatem, qua ferè in omnibus Comœdijs
hic Poeta. ſæpe tamen mutatis per ſcenam modis,
mutauit: quod ſignificat titulus ſcenæ habens ſub-
erſonis literas, M. M. C. Item diuerbia ab hiſtrioni-
ro pronunciata ſunt, quæ ſignificantur D. & M.
ecundum perſonarum nomina præſcriptis in eo loco
pit ſcena. Adnotandum ſane, quod hæc fabula
ικὸν πρόσωπον non habet, hoc eſt perſonã quæ ad ar-
ũ nihil attineat, quæq; ſit aſſumpta extrinſecus, vt
ndria Soſia. Hanc dicunt ex Terentianis ſecundo
ã, etiam tum rudi nomine poetæ: itaq; ſic pronũcia-
delphi Terenti, non Terenti Adelphi: quod adhuc

magis de ſabulæ nomine poeta, quam de poetæ no bula commendabatur. In hac quidem ſpectatur terſit inter ruſticam, & vrbanam vitam: mitem, ram: cœlibis, & mariti: veri patris, & per adoptio cti: Quibus propoſitis ad exemplum, vitanda peri giendaq; Terentius monſtrans, artificis poetæ p fabulam obtinet laudem.

ARGVMENTVM.

EX duob. Atticis fratribus, alter quidē Demea rus coluit, vxorem duxit, filios ſuſcepit duos, A & Cteſiphonem. At alter, Mitio nomine, vxorem n & filios procreare noluit: ſed ſibi filium fratris A optauit, atque ita indulgenter eduxit à paruulo, luxuriatus adoleſcens, ad poſtremum ciuem Atti ginem vitiaret, captus amore eius. quo facto, & tre puellæ pepigit nuptias eiuſdem quam vitiauit rem geſtā ad patris, à quo adoptatus fuerat, conſc iāq; perlaturus eſſet, precibus Cteſiphonis fratris ſi pud durum patrem atque agreſtem Demeam par arctius haberetur, impulſus eſt, vt & eidem à leno ret meretricē, quo pacto multiplici errore cōpletur Nam & Demea cum hoc ipſo, id eſt, cū Mitione li tanquam cū eo, qui corruperit adoleſcentem ado mores perditos, neſciens ſuū ſibi filiū Cteſiphonem rupiū. Eluditurq́, à Syro & Mitione per totā fab mater puellæ iam decimo menſe poſt raptum virgi ſchinum credit ſibi ipſi rapuiſſe meretricem, qua ba: o cito in tranquillum redacta eſt. Nam re com vitio virginis, Mitio dat ciuem Æſchino quam uerat, eiuſq; matrē ipſe accipit. Deprehenſo verò Ct in amore meretricis, primo iraſci ur Demea, poſt atque habendæ eius meretricis licentiam præbet. actus hæc continet, Mitionis ſolius primo verba: & iuſdem & Demeæ iurgium. Secundus actus hæc c Lenonis alteram rixam aduerſus Æſchinum pro eiuſdem apud Syrum querelas: lætitiā Cteſiphonis ſionem a re, & eiuſdem gratiarum actiones apu ſchinū. Tertius actus hæc continet, Trepidationem Soſtrata & Cantaræ nutricis ob parturientem Pa vitiatam ab Æſchino: Getā nunciantem dominæ

quod ſibi rapuerit AEſch nus meretricem: reditū n Demeæ: eiuſdemq́; cum Syro ludificante ſermoem: interuentum Hegionis: cum querela apud Demeam de facto Aeſchini, & conſolatione So- Quartus actus hæc continet: Cteſiphonis cum Syro um: deluſionem Demeæ, eiuſdemq́ue in ſcenam inm, atque ſecund um fruſtrationem per Syrum fationis cum Hegione ſermonem: querelam AEſchius ſuis: eiuſdemq́; cum Mitione patre facetiſſimā onē: Demeæ reditum in ſcenam ex errore in quem ecerat Syrus: & renouatum cum fratre eiuſdem: proceſſionem in ſcenam temulenti Syri. Quintus c continet, Deprehenſionem Cteſiphonis cum meertium cum Mitione iurgium Demeæ, eiuſdemq́; linæ correptionem: & per eum multa in comœdia eſt, blandimentum circa AEſchinum: & affabiirca Getam: conciliationem Syri & vxoris eius: & circa Cteſiphonem, permiſſionemq́; habendæ mereruatur autem per totam fabulam mitis Mitio, ſæea, Leno auarus, callidus Syrus, timidus Cteſipho, AEſchinus, pauidæ mulieres, grauis Hegio. In di actib. fabulæ identidem meminerimus. primo pan denumerationem neq; Græcos, neq; Latinos ſerm eius diſtributio huiuſmodi rationem habeat, vt ntior ſpectator eſſe potuerit, longior actus ſit: vbi ſior, breuior atque contractior. Deinde etiam illud, em actum poſſe conijci & tres, & quatuor ſcenas ntium atque exeuntium perſonarum. Facta autem eſt de duabus fabulis, Adelphis Menandri, & rientibus Diphili.

LVDIS FVNERALIBVS. Q. FAB. MAX. RNELIO AFRICANO AEDILIBVS CVRV- EGERE L. ATTILIVS PRAENESTINVS, TIVS PROTIMVS. MODOS FECIT FLAC- CLAVDI TIBIIS SERRANIS. FACTA GRAE- MENANDRV L. ANICIO, M. CORNELIO

PROLOGVS.

POSTQVAM Poeta ſenſit ſcrip
ſuam
Ab iniquis obſeruari : & a
ſarios
Rapere in peiorem partem, qu
cturi ſumus:
Indicio de ſe ipſe erit, vos eritis iudices,
Laudi'ne an vitio duci factum oporteat.
Synapothneſcontes Diphili comœdia eſt.
Eam Commorientes Plautus fecit fabulam.
In Græca adoleſcens eſt, qui lenoni eripuit
Meretricem in prima fabula, eum Plautus loc
Reliquit integrum. eum hic locum ſumpſit ſib
In Adelphos, verbum de verbo expreſſum ext
Eam nos acturi ſumus nouam. pernoſcite,
Furtum'ne factum exiſtimetis, an locum
Reprehenſum, qui præteritus negligentia eſt.
Nam quod iſti dicunt maleuoli, homines nob
Eum adiutare, aſſidueq; vnà ſcribere:
Quod illi maledictum vehemens exiſtimant,
Eam laudem hic ducit maximam, cum illis p
Qui vobis vniuerſis, & populo placent.
Quorum opera in bello, in ocio, in negotio,
Suo quiſq; tempore vſus eſt ſine ſuperbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fabulæ:
Senes qui primi venient, hi partem aperient:
In agendo partem oſtendent: facite æquanim
Poetæ ad ſcribendum augeat induſtriam.

POſtquam poeta ſenſit ſcripturam.] *Poſtqua* *quoniam: cuius reciprocum, quoniã pro poſtquã.* *in Aulul. Quoniã is moritur, ita audio ingenio fuit* quã Poeta ſenſit ſcripturã ſuã. *Indifferẽter, omn* *aliquid ſcripſiſſet, ſcriptor à veteribus dicebatur.* A quis.] *Inimicis: vt, Fatis Iunonis iniquæ.* Obſeri *Obſeruatio ad honorem refertur: vt, Præterea rege* *ſic Aegyptus, & ingens Lydia, nec populi Parthorum* *Medus Hydaſpes Obſeruat. Sed nunc obſeruari, c* *ſignificat, & audiri. Obſeruari ergo, & honorari,*

audiri,ſignificat. vt Plautus Obſeruat orare vt
..lpetur mulieri. Rapere in peiorem partem.] ..
per genera verborum, & vtrique ſententiæ apte
..,ſcripturam ſuam. Rapere in peiorem partẽ.]
..io dare,vituperare. Indicio de ſe ipſe erit.] Mi-
..it ſimplicitatem vera dicturi, cum indicaturum
..n narraturum. Et indicio erit,pro index erit. In-
ſe.] Indicat is,qui de ſe volens aliquid, & de a-
..prodit:ſed confitetur qui de ſe tãtũ, & qui inui-
eritis iudices.] Bene,quia apud iudices indiciũ
..r qui accuſatorem adiuuant. Laudine an vi-
..lium non fecit,vt appareat, ſi crimen non ſit;lau-
..eſſe. Synapothneſcontes Diphili comœdia
numeri, nec genera reſpicienda ſunt contra ſen-
..emque ipſam. Eam cõmorientes Plautus fe-
..am.] Sicut apud Græcos δρᾶμα, ſic apud Lati-
..aliter Fabula dicitur, cuius ſpecies ſunt, Tragœ-
..dia,Togata,Tabernaria, Prætextata,Crepidata,
..μικτὸς,Rhyntonica. In Græca adoleſcẽs eſt.]
..ilicet:quaſi diceret, Quidam adoleſcens eſt, qui
..puit meretricem. In prima fabula.] Hoc eſt, in
..te: vt dicimus in primis digitis, non enim aut
..ut tertia fabula eſt. Reliquit integram.] Cum
..nsferret. Sumpſit ſibi.] Libere tulit:hoc eſt,non
..ſt,vt Sume pater. In Adelphos.] Latine declina-
..um de verbo expreſſum extulit.] Hac appro-
..de Græco eſſe ſublatum, non de Plauto, vt dicit
..us. Extulit. Mirè non dixit tranſtulit:ſed extulit,
Græca videatur Latino ſtylo. Eam.] Adelphos
..ouam.] Veterem Græcam eſſe intelligimus. Fur-
..actum.] Hoc eſt,vitio duci. An locum repre-
..] Hoc laudi duci. Negligentia eſt.] Plauti ſcili-
..æmulari nunc exoptat negligentiam. Reprehen-
..tentum,reſumptum. Nam quod iſti dicunt.]
..ipiendi vim habet modo: vt, Nam ego hanc ma-
..neam dico. Homines nobiles.] Vt, Scipionem
..m, & Lælium Sapientem, & Furium Pylum.
uuare. Legitur & adiutare. Pacuuius in Chry-
..a mihi. Aſſidueque vnà ſcribere.] Non ſic dicit
..ius: verum hic oratorie crimen non tangit.

Qui vobis vniuerſis, & populo placent.] *Vi ſis, qui in cauea ſunt. dicit. Populo, qui etiam præte trum, id eſt, vniuerſam vrbem.* In bello.] *Scipionis* cio.] *Furij Pyli.* In negocio] *Scilicet Lælij Sapie* agendo partem oſtendent] *χύμη. Hic enim ia accipiendi eſſent: imò potius cæteræ perſonæ: ſed ipſi ſtatario charactere, partem aperient: in motorio, pa ſtendent. Nam duo agendi ſunt principales modi, rius, & Statarius: ex quibus ille tertius naſcitur, q tur μικτός.* Aequanimitas.] *Fauor, & propitius a Et deeſt veſtra.*

ACTVS PRIMI
SCENA PRIMA
MITIO, SENEX.

Senatij. STORAX, non redijt hac nocte na AEſchinus,
Neque ſeruulorum quiſquam aduorſum ierant?
Profecto hoc verè dicunt, ſi al piam, aut
Si vbi ceſſes, euenire ea ſatius eſt,
Quæ in te vxor dicit, & quæ in animo cogita
Irata, quàm illa, quæ parentes propitij.
Vxor ſi ceſſes, aut te amare cogitat,
al. aut Aut tete amari, aut potare,* atq; animo obſ
Et tibi bene eſſe ſoli, cum ſibi ſit male.
Ego, quia non redijt filius, quæ cogito?
Quibus nunc ſolicitor rebus? ne aut ille alſeri
Aut vſpiam ceciderit, ac perfregerit aliquid?
Vah, quēquámne hominem in animo inſtitu
Parare quod ſit charius, quàm ipſe eſt ſibi?
Atqui ex me hic non natus eſt, ſed ex fratre, i
Diſſimili ſtudio eſt iam inde ab adoleſcentia
Ego hanc clementem vitam vrbanam, atq; o
Secutus ſum: & quod fortunatum iſti putant
Vxorem nunquam habui: ille contrà, hæc om
Ruri agere vitam, ſemper parce, ac duriter

Se

ere:vxorem duxit,nati filij
de ego hunc maiorem adoptaui mihi;
paruulo:habui, amaui pro meo.
e oblecto:ſolum id eſt charum mihi.
em contrà me habeat, facio ſedulo.
termitto,non neceſſe habeo omnia
o iure agere:poſtremo alij clanculum
quæ faciunt, quæ fert adoleſcentia,
ne celet,conſuefeci filium.
ui mentiri, aut fallere inſuerit patrem, aut
t,tanto magis audebit cæteros.
& liberalitate liberos
e ſatius eſſe credo,quàm metu.
tri mecum non conueniunt, neque placent.
d me ſæpe clamitans:quid agis Mitio?
dis adoleſcentem nobis? cur amat?
at? cur tu his rebus ſumptus ſuggeris?
nimio indulges. nimium ineptus es:
n ipſe durus eſt, præter æquumq; & bonum;
longe,mea quidem ſententia,
perium credat grauius eſſe,aut ſtabilius
d fit,quàm illud , quod amicitia adiungitur.
ſic ratio,& ſic animum induco meum:
pactus qui ſuum officium facit,
reſcitum iri credit, tantiſper cauet:
t fore clam,rurſum ad ingenium redit.
m beneficio adiungas,ex animo facit:
par referre:præſens,abſensq; idem erit.
trium eſt, potius conſuefacere filium
nte recte facere,quàm alieno metu.
ter ac dominus intereſt.hoc qui nequit,
r neſcire imperare liberis.
ne hic ipſus, de quo agebam? & certe is eſt,
quid triſtem video:credo,iam(vt ſolet)
t,ſaluum te aduenire Demea,
mus.

ix.] *Nomina perſonarum, in comœdiis duntaxat,*
re debent rationem & etymologiam. etenim ab-
eſt comicum aperte argumenta confingere:vel no-
men per-

men perſonæ incong uum dare, vel officium quod ſ mine diuerſum. Hinc ſerv is fidelis Parmeno: infic Syrus, vel Geta: miles, Thraſo, vel Polemon: iuueni philus: matrona Myrrhina. Et puer, & ab odore St à ludo, & à geſticulatione Circus: & item ſimilia, bus ſummum poetæ vitium eſt, ſi quid è contrari gnans contrarium diuerſumque protulerit: niſi p Φεαπν *nomen impoſuerit iocultariter: Vt Miſargy Plauto dicitur trapezita, & fere hoc modo apu Poetis nomina componuntur, deſcribenda per* αὐτὶ *quod deſignat Storax. Primæ partes, ſicut in pro promiſit, à ſenibus aguntur: quorum contention gumentum relata, vita aſpera cum leni, & pat cum ſeueriſſimo comparatur.* Storax.] *Storacem non Aeſchinum, quo tacente, puerum, id eſt, Ae abſentem credit: quia ſeruuli adoleſcentibus præſt vt in Andria, Obſeruabam mane illorum ſeru nientes, aut abeuntes. Sed quia fieri poterat, vt dor ſente adeſſet Storax, commodiſſime adiecit, Nequ lorum quiſquam qui aduerſum ierant.* Storax diit hac nocte.] *Hoc alij interrogatiue, alij pro in proferunt, ſed magis pronũciatiuè dicendum.* Nec lorum quiſquam.] *Propter Storacem, quem a reſpondendo intelleximus.* Qui aduerſum.] *Prop tus eſt. nam aduerſatores dicuntur.* Ierant.] *Pr pronunciando, quod nos addita u, Iuerant dicin eſt illud Vergilij, Nos abiiſſe rati, & vento petiiſ nas.* Profectò hoc verè dicunt.] *Abſolutè non qui.* Si abſis vſpiam.] *Abundat vſpiam, aut dee ctus, aut quid tale, aut ibi vſpiam: ſignificat eni & in loco, & ad locum.* Si abſis vſpiam, aut v ſes.] *Si abſis, ad parentes propitios: ſi ceſſes, ad vxo tam refert in deſertorem.* Vxor.] *Subaudiendum irata vxor.* Quæ in animo.] *Omne quod ſentir cogitamus, aut dicimus: & vtrumque pro oration illa* ἐνδιάθετος*, quæ in cogitatione eſt: hæc* προφορικὸς *dicitur, quæ in verbis eſt conſtituta. Verg. Et multi crudele canebant Artificis ſcelus, & taciti videbant. & ipſe alibi, Nunc ſi quis eſt qui hoc ſic cogitet.* Quam illa quæ parentes.] *Erudit*

quem dicat, quia ſcit nomina vxoris & parentum n eſſe. Vxor, ſi ceſſes.] *Quare non ſi abſis? an quia ceſſanti quàm abſenti ſuccenſemus? an quia irata ſi ceſſes?* Aut te amare cogitat.] *ἐπεξήγησις cum ια. Aut te amare cogitat: aut minus peccati eſt a- oprio cedere, quàm alieno amori obſequi, nulla re nte, ſine vxore potare, aut velle delicias. Ergo αὔξη- uiſi forte τῷ ἰδιωτισμῷ hoc putamus dictum.* Aut te cogitat, aut te te amari.] *Cum duo propoſuerit, n ſumpſit. Nam cum dixiſſet, Quæ in te vxor dixit, in animo cogitat: intulit, aut te amare cogitat.* Aut te cogitat, aut te te amari.] *Quia te amare αμ- s dixerat, cito intulit quod certum eſt, Aut te te a- quia illud te dixerat: hoc geminauit, & te te dixit, m ſignificantius.* Aut animo obſequi.] *παράφο-*) quia non rediit filius.] *Plus eſt quod dixit, ego, i diceret pater.* Quæ cogito? quibus? &c.] *Hoc unciandum eſt, vt horrere videatur ipſe cogitatio- um.* Ego quia non rediit filius.] *ἀνακόλουθον; m pater dixit.* Quibus nunc ſolicitor rebus.] *ſtiam malis: non vt vxor, bonis.* Ne aut ille alſe- *ae quàm teneri ſit amoris hic timor, in iuuene præ-* Aut vſpiam.] *Vſpiam & in loco & ad locum ſi- t* Ceciderit ac perfregerit aliquid.] *Iungen- t non ſolum ceciderit, ſed etiam perfregerit. hæc ſunt bi nemo euenire velit.* Ne aut ille alſerit, aut vſ- ceciderit.] *Nimium tenerè amat, qui hæc in iu- ertimeſcit, quæ circa infantulos caueri ſolent.* uámne hominem.] *Sic dicimus de ea re quam ur ferè ab omnibus fieri.* Quàm ipſe eſt ſibi.] *am duo ſint: ſed hoc poetæ Comico licet.* Atqui ex e natus non eſt.] *Quaſi dicat, Ex me non eſt, & ior, quid paterer ſi genuiſſem?* Ex me natus non *uaſi dicat, nō meus.* Sed ex fratre.] *Hoc eſt, omnino enus eſt.* Is adeo.] *Tranſitus ad argumentum ſub- ius.* Adeo.] *Aut abundat, aut Nimium ſignificat. unucho, Adoleſcentem adeo nobilem.* Ego hanc ntem vitam vrbanam.] *Clementem vitam, figura itam clementem dicimus, quæ clementes facit. Cle- utem eſt qui colit mentem.* Atque ocium.] *Deeſt vrbanum.*

vrbanum. Secutus ſum.] *Bene ſecutus, quaſi ma recte beateque viuendi.* Et quod Fortunatum tant.] *Romani ſcilicet qui cœlibem, quaſi cœlitem & item Græci, apud quos ſunt huiuſmodi ſententi* tunatum iſti putant.] *Me vtique vxorem non Dicit autem Romanis id videri, quos ſpectatore Menander,* * Quod fortunatum iſti putant.] *putant ſic pronunciandum, & quod fortunatum tant, vxorem, & hæc bona & concinna loquuti Putant, bene dicit is cui diſpliceret aliena ſententia.* tant.] *Id eſt, hi qui à me diſſentiunt.* Vxorem quam habui.] *Si non habui, dixiſſet, poterat vi buiſſe.* Ruri agere vitam.] *Contra hæc omnia ſu breuitas: ſed ſubiunxit fratris deſcriptionem, v ipſis malam vitæ conditionem oſtendat.* Semper p duriter.] *Semper licet incertam diſtinctionem hat men recte additum eſt: quia vel ruri agere, volupt vel parce ac duriter ſe habere, virtutis? ſed ſemper tium: parce autem, ad ſeruandam: duriter vero, a rem referendum eſt.* Ruri agere vitam, ſemper p duriter ſe habere.] *Variauit, vt in Andria.* V duxit.] *Recte duxit, non ducere, ſemel enim hoc f mea.* Vxorem duxit.] *Variè per modos diſcurrit* rem duxit.] *Adiuuandum pronunciatione eſt, ne vtrinque aſſecuti videantur. Nam ſic in fine ſat Demea, Vxorem duxi, quam ibi miſeriam vidi? n alia cura.* Inde ego hunc.] *Mirè Inde ſubiungi perſonam prætulerit. Sic alibi, E prædonibus vnde ſe audiſſe abreptam è Sunio.* Inde ego.] *Inde pro bus. & Mihi abundat. Et bene hunc dixit, quia de quebatur.* Eduxi à paruulo.] *Quod nos educa mus, educere veteres dicebant. vt, Educet ſyluis re gumque parentem.* Habui, amaui pro meo.] *Qu quid ſit, Habui; & cum multa dicantur, hoc ſolum eſt, Habui, credidi, duxi, exiſtimaui. vt alibi, Semp dicta eſt hæc, atque habita ſoror. &, Sic itaque habe itaque dicantur. Ergo pro meo ſubaudiendum eſt l habui pro meo, & amaui pro meo.* In eo me oblect lum id charum mihi.] *Abſolutè vtrunque, & in ſolum.* In eo.] *Quaſi in ea re.* Solum id mihi cha

ſificat, quam ſi diceret, Solus is eſt charus mihi. e oblecto] *Noue dixit, pro, Eo me oblecto.* Fa-lo.] *Secus à dolo, id eſt, ſine dolo & impenſe.* Ille contra faciat] *Item, ſimiliter. Contra, viciſſim.* , *Vt illa illum contra: qui eſt amoris cultor opti-* ,prætermitto.] *Do ſumptum, prætermitto deli-* neceſſe habeo omnia pro meo iure agere.] , *non neceſſe eſt patrem ſæuire, quia pater eſt. In-æquitatem hoc intereſt: Ius eſt quod omnia rectè ibilia exigit: Aequitas eſt, quæ de iure multum Ergo hic ſenſus, Non neceſſe eſt, etiamſi liceat ſæ-patrem. Et mire oſtendit ius ſuum niſi neceſſitate, ſeruandum.* Poſtremo alij clanculum] *Non is: ſed alij adoleſcentes, clanculum patres ſuos.* t adoleſcentia.] *Veniam addidit ſtatim, peccata ſcentibus ad ætatem remouendo, & vide quam quam pudice, quam innocenter loquutus eſt.* Ita let, conſueſeci filium.] *Tribus enim vincitur tura, conſuetudine, & ratione.* Nam qui men-allere inſuerit.] *Separatim ſubaudiendum eſt,* πρὸς τὸ *mentiri.* Cæteros.] *Quia iam deceperit* udore ac liberalitate.] *Pudore, ad filios reti-alitate ad parentes. Argumentum à coniugatis: ate, inquit, regendi ſunt: propter quod liberi di-Liberalitatem autem, bonitatem dicit.* Retinere ſe puto.] *Bene retinere, à vitiis ſcilicet: nam vi-tenent, quos retinent patres, à vitiis ſcilicet.* Nam *ui aduerſum aliquem tenet.* Hæc fratri mecum nueniunt.] *Noua loquutio, & non conueniunt, ongruunt: ac per hoc, in his ego & frater diſſenti-diſſimiles ſumus.* Venit ad me ſæpe clami-*it importunitatem odioſam oſtendit, ad me dicen-ondit tam aſſiduitatem, addendo ſæpe, & congrue, ſæpe dixit, adiecit aptius verbum, non dicens ſed clamitans* Quid agis Mitio?] *Reminiſcere t, & inuenies interrogationem huiuſmodi vel is principio conuenire, vel obiurgationis.* Cur doleſcentem nobis?] *Rectè nobis additum eſt, vt alibi, Pſaltriam nobis, ſi diis placet, parauit.* at? cur potat?] *Vide quemadmodum vt durum obiur-*

obiurgatorem oſtendat Demeam: cum ab eo d *crimen vocari, quæ aut ætatis ſunt, i. vt, Cur ama* *turæ: vt, Cur potat? aut pietatis: vt, Cur tu his r* *ptum ſuggeris? &c.* Cur amat? cur potat?] *ad illud refertur quod ait ſupra: Do, prætern* *prætermitto delicta intelligimus ex amore Cu* *illud quod ait, Do ſumptum.* Nimium ineptu *trunque dure: & nimium, & ineptus es.* Præter que & bonum.] *Potuit & non addi. præter æ* *num.* Et errat longe.] *Melius eſt Longe ſimpli* *piendum, vt locale ſit, quam valde.* Mea quiden tia.] *Modeſte addidit, mea quidem ſententia: n* *pro præcepto dici exiſtimet.* Qui imperium cr *trum cuiuſlibet, an Demeæ tantum?* Grauius e ſtabilius.] *Grauius, ad vim: ſtabilius, ad tem* *tur.* Vi quod fit.] *Id eſt, metu ac malo.* Qu quod amicitia adiungitur.] *Illud fit, quod v* *iungitur, quod amicitia.* Mea ſic ratio eſt, mum induco meum.] *Mea ſic ratio eſt, ad* *pertinet confirmanda. Sic animum induco me* *pertinet quæ dicturus eſt.* Mea ſic eſt ratio.] *I* *deſte* ἰδιωτικῶς. Et ſic animum induco meun μακρολογία. Malo coactus.] *Duo dicit, malo,* Qui officium ſuum.] ὁ τὸ καθῆκον ποιῶν, *i. qui* *Officium autem dicitur quaſi efficium, ab efficie* *vnicuiq; perſonæ congruit.* Dum id reſcitum i *id facit ſcilicet.* Tantiſper.] *Tantiſper, quaſi t* *& pauliſper quaſi parumper, vt parumper di* Tantiſper cauet. *Peccare ſubaudiendum eſt. n* ἐλλειπτικῶς *& obſcurè dictum eſt. & bene ca* *malo.* Si ſperat fore clam.] *Iterum, quod fac* *diendum.* Rurſum ad ingenium redit.] *Mi* *tulit, cauet: ſed, ad ingenium redit. & , Rurſum* *ſum: vt prorſum, prius verſum.* Ille quem bene iungas.] *Non dicit, beneficio adiunctus, vt ſu* *coactus.* Ille quem beneficio adiungas.] *Ille* *beneficio: Ille coactus, hic adiunctus: Ille dum ia* *iri credit, tantiſper cauet: hic præſens abſenſque* *Et præſens, & abſens, non ad aliquem locum, ſed* *dem retulit & monitorem.* Ille quem benefici

ntra illud ait, *Malo coactus.* Ex animo facit.] *ſcilicet.* Studet par ... eferre.] *Id eſt benefacere.* abſensq; idem erit.] *cõtra illud, Si ſperat fore* *us a ... ingenium ...* Hoc patrium eſt.] *Supe- rac... um eſt: hoc ... pe ... ona ducitur argumen-* ... ſuefacere.] N ... *conſuefacere.* Quã ... ietu.] *Vide qu ... m ... ua ... ſuum ac inaulgen- ...um reuocet ... diſcipline.* Hoc pater ac ... s.] *A differentia ... & officiorum.* In- *differentia eſt.* Hoc qui nequit.] *Longe melius,* *iam ſi d... ret, non vul...* Fateatur neſcire.] *Hos* *& ſe me... us conſulere, & volentem hoc exercere.* mperare liberis.] *Oratorie, quaſi ... ſit in- ime agere. Imperare, modo non ad ſuperbiam, ſed* *um eſt referendum.* Fateatur neſcire.] *Deeſt* t'ne ipſus de quo. *κατ' οἰκονομίαν ſuperuenit,* *mo eſt, vt factis dicta oſtendantur.* Et certe is *nunc confirmat ipſum eſſe eum, cum propior eſt,* *ili, nec in longum proſpiciente conſpectu.* Neſcio em video.] *Orationis apparatus ex vultu oſtẽ- Stetit acri fixa dolore, Tum quaſſans caput hanc* *ectore vocem.* Neſcio quid.] *Deeſt propter: vt* *neſcio quid.* Vt ſolet.] *Cauſa cur illum æquo* *ter ferat. Vt ſolet, inquit.* Saluum te aduenire gaudemus.] *Vt aſperior oſtendatur Demea, et- itur ab eo quem obiurgaturus eſt.*

CTVS I. SCENA II.

DEMEA. MITIO, *ſenes.*

pportunè: te ipſum quærito. Senarij.

Quid triſtis es? DEM. rogitas me, vbi nobis al. rogas.

inus

l triſtis ego ſim? M. dixíne hoc fore?

ecit? DE. quid ille fecerit? quem neq; pudet

im: neque metuit quenquam: neque legem

e vllam. nam illa, quæ antehac facta ſunt,

modo quid deſignauit? M. quídnam id eſt?

effregit, atq; in ædeis irruit

ipſum dominum, atque omnem familiam

Multauit vſque ad mortem: eripuit mulierei
Quam amabat: clamant omnes, indigniſſin
Factum eſſe: hoc aduenienti quot mihi Miti
Dixer. ? in ore eſt omni populo: denique
Si conferendum exemplum eſt, non fratrei
Rei dare operam, ruri eſſe parcum ac ſobriu
Nullum huius ſimile factum. hæc cùm illi M
Dico, tibi dico: tu illum corrumpi ſinis.
MI. Homine imperito nunquã quicquã iniu
Qui, niſi quod ipſe facit, nihil rectum putat.
DE. Quorſum iſtuc? MI. quia tu Demea l
iudicas.
Non eſt flagitium (mihi crede) adoleſcenti
Scortari, neque potare, non eſt, neque for
Effringere. hæc ſi neq; ego neq; tu fecimus
Non ſiuit egeſtas facere nos. tu nunc tibi
Id laudi ducis, quod tum feciſti inopia.
Iniurium eſt: nam ſi eſſet vnde id fieret,
Faceremus: & tu illum tuum, ſi eſſes homo
Sineres nunc facere, dum per ætatem licet,
Potiùs quàm vbi te expectatum eieciſſet
Alieniore ætate, poſt faceret tamen.
DE. Pro Iuppiter, tu homo adiges me ad in
Non eſt flagitium facere hæc adoleſcentul
Auſculta, ne me obtundas de hac re ſæpiu.
Tuum filium dediſti adoptandum mihi:
Is meus eſt factus: ſi quid peccat Demea,
Mihi peccat: ego illi maxumam partem fe
Obſonat, potat, olet vnguenta de meo.
Amat? dabitur à me argentum, dum erit co
Vbi non erit, fortaſſe excludetur foras:
Fores effregit? reſtituentur: diſcidit
Veſtem? reſarcietur: eſt (dis gratia)
Et vnde hæc fiant, & adhuc non moleſta ſ
Poſtremo, aut deſine: aut cedo quemuis ar
Te plura in hac re peccare oſtendam. DE.
Pater eſſe diſce ab alijs, qui vere ſciunt.
MI. Natura tu illi pater es, conſilijs ego.
DE. Tune conſulis quicquam? MI. ah ſi
abiero.

Amat, prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedentem.

:cine agis? MI. an ego toties de eadem re
am?
uræ eſt mihi. MI. & mihi curæ eſt: verum
:ea,
us æquam vterque partem, tu alterum,
m alterum: nam ambos curare propemodũ
ere illum eſt, quem dediſti. DE. ah Mitio.
ii ſic videtur. D. quid iſtuc? tibi ſi iſtuc placet,
dat, perdat, pereat, nihil ad me attinet:
erbum vnum poſthac. MI. rurſum Demea
e? DE. an non credis? repetóne quem dedi?
ſt: alienus non ſum. ſi obſto, hem deſino:
vis curem, curo: & eſt dis gratia,
a vt volo eſt: iſte tuus, ipſe ſentiet
us: nolo in illum grauius dicere.
nihil, neq; omnia hæc ſunt, quæ dicit, tamẽ
il moleſta hæc ſunt mihi, ſed oſtendere
e pati illi nolui: nam ita eſt homo,
laco, aduerſor, ſedulo, & deterreo,
vix humanè patitur: verum ſi augeam,
am adiutor ſim eius iracundiæ,
m profecto cum illo, etſi Aeſchinus
llam in hac re nobis facit iniuriam.
hic non amauit meretricem? aut cui non
t
d? poſtremo nuper (credo iam omnium
at) dixit velle vxorem ducere:
am iam deferuiſſe adoleſcentiam.
bã ecce autem de integro: niſi quicquid eſt,
:ire, atque hominem conuenire, ſi apud fo-
eſt.

opportune: teipſum quærito.] *In hoc actu di-ſi homines, diuerſi patres, & diuerſa ſtudia pro-ur, hic lenis, hic amarus, hic facetus, hic impolitus, lis, hic pertinax, & difficilis in delictis.* Hẽ oppor-:ipſũ quærito.] *Melius quã Menãder: cũ hic illũ iã propriorẽ, quã ad reſalutandũ faciat.* Quid tri-e?] *Bene interrogat potuit enim non iratus frater* e. Vbi nobis Aeſchinus ſiet.] *Quaſi quædã cau-iſtitiæ.* Dixin hoc fore?] *Credo, iam vt ſolet,*

obiurgabit. Quid ille fecerit.] *Animaduertẽdũ, rogatus interroget more indignantiũ. q; ideo facit, det Mitionem eo vultu interrogare, vt videatur m prehẽdere culpam AEſchini.* Quem neq; pud quam, nec metuit quenquam.] *Varie per caſu rit. Quem neque pudet quicquam, contra illud q: pater dicit, Erubuit, ſalua res eſt* Quem nequ quicquam.] *Magno ordine accuſauit. non, inqui mouetur patrum, non metu parentum, non timor Ergo gradatim αὔξησις oratoria proceſſit.* Tenere *Bene tenere. quia legem. & eſt ἀμφιβολογία orat* illa quæ antehac facta ſunt, omitto.] *Accu tempora recipit: præteritum, ab ante geſtis: & pr ijs quæ obÿciuntur. Ergo vtrunque mira breui ſtrinxit.* Modo quid deſignauit?] *Deſignare, eſ uam facere in vtramque partem, & bonam & Nam & deſignatores dicti, qui ludis funebribus credo ob eam cauſam, quod ipſis ludis multa fian: ſpectanda: ſimul etiã vt turba retineatur quæ fiu ſpectaculis, aut in litibus.* Modo quid deſignau *to ergo deſignationem, contractionem, aut condi populi in vnum intelligi. hoc enim contigit ei, q: flagitio plur. um in ſe oculos & ora conuertit, & ſ lo eſt vulgo: quemadmodum deſignatores qui lu bribus multitudinem retinent.* Deſignauit.] *H apud veteres duas res ſignificabat, etenim praue facta, deſignata dicebantur.* Quidnam id eſt?] *I iam contemnens interrogat Mitio.* Fores effregi *ſingula magna cum vociferatione inferenda ſunt chatur enim aduerſus malè interrogantem.* Fore git, atque in ædes irruit.] *Totum quidem vnun eſt. Rapuit meretricem. Sed vide qua pompa, qua v tione dilatatur accuſatio Demeæ de moribus AEſc hil niſi inania referentis.* Fores effregit, atque irruit alienas] *Hæc ſingula conſideranda ſunt. & cit alienas, quia ſi lenonis diceret, parua res ter.* Ipſum dominum.] *Iterum ſuppreſſa eſt infa ſona.* Atq; omnem familiam mulctauit.] *Aut pro ſeruis lenonis dicit, aut pro meretricibus. Mu lacerauit, mulctauit, molliuit, atque diſſoluit. Vnt*

ultando, quaſi multiber. Vſque ad mortem.] *uidia cædis & mortis mentione, quæ tamē nulli* ;ripuit mulierem quam amabat.] *Omnia ma-e, & accuſatorio dicta ſunt: & hoc maxime, quod & meretricem non dixit, contentus facti atroci-onarumque vilitatem reticens.* Mulierem eri-*[on abduxit: ſed eripuit.* Clamant.] *A præiudi-utoritate rumoris.* Hoc aduenienti mihi quot ixere?] *Quaſi dicat, diſplicet omnib. & multi eū , nec tamen Lenonis querelæ mentio ſit, vide ora-oc autem vel articulus, vel aduerbium loci eſt.* In mni populo.] *Sall. In ore gentibus agens, popu-ti.* Si conferendum exemplū eſt.] *Tanquā non endū.* Non fratrem videt rei operā dare.] *Sa-e hoc infertur legentibus argumentū. nam magis ille ipſe eſt quem laudat.* Rei dare operam.] *Nō* uri eſſe.] *Non in vrbe.* Parcum.] *Non prodigū.* n.] *Non inſanum.* Parcum ac ſobrium.] *Contra r amat, cur potat?* Rei dare operam.] *Quam fa-a hæc omnia falſa, & è contrario facit Demeam* Nullū huius ſimile factum?] *Hoc cum admira-itio tangitur, quaſi ipſius ſit fratris natura.* Nullū mile factum?] *Hoc cum admiratione admirantis iandum eſt, & ardentibus in Mitionē oculis, & cendum eſt, eſſe, aut, inueniri.* Hæc cum illi Mitio oi dico.] *Illi, pro in illum: & tibi, pro in te.* Tu il-ūpi ſinis.] *Deeſt nam: ſed feruentius ἀσυνδέτως & hoc tibi & Tu, pronunciandum eſt intento di-infeſtis in Mitionem oculis. nam hoc agi ſtomacho im diſſimulatores ſolet.* Tu illū corrumpi ſinis.] *modo dixit ſinis corrūpi: mox vehemētius dicet, An itat fore, ſi perdiderit gnatū.* Homine imperito ā quicquā iniuſtius eſt.] *Miro ſtomacho apud i-e ipſo tāquam apud alterum loquitur.* Nihil rectū]*Proprie putat. nā hoc verbū imperitorū eſt.* Quor-uc?] *Deeſt pertinet, aut dicis.* Niſi quod ipſe fa-*θάδεια. hoc enim proprium ruſticorum eſt atq; im-ū.* Quia tu Demea.] *Id eſt, homo imperitus.* Hæc udicas.] *Pari virtute hæc leniter dicta ſunt, quæ ira vehementer.* Non eſt flagitium.] *Non pecca-*

tum negat eſſe,ſed flagitium non eſſe contendit.& i
indignanter pronunciandum eſt, vt ſi dicat: Scort
dem adoleſcentulum,delictum eſt, ſed non eſt flagi
veniæ locus non tam in facto,quam in perſona eſt c
tus. Non eſt flagitium,mihi crede,adoleſce
ſcortari.] *Mirè reſpondit, & oratorie, ad hæc q*
dioſe dicta ſunt. Nam quod ait ille: Eripuit m
quam amabat, hic ſcortum dicit, quod irruit in æ
nas, quaſi ex vino furens,potare, quod cum al
propoſitum eſt,hoc ſolum dicendo,leue reddit, id e
effringere. Mihi crede.] *Quaſi imperito dicit,*
de,non enim me intellige. Quod imitatus Cicero
lium exagitat,Magna ſunt,mihi crede, noli hæc co
re.Hic enim & autoritas dicentis, & contemptus
tur audientis. Hæc ſi neque ego neque tu fe
Quia dixit, Qui niſi quod ipſe facit, nihil rectu
Non ſiuit egeſtas.] *Non voluntas prohibuit, ſe*
tas,& ideo nulla laus. Quod tu feciſti inopia.
feciſti,in eo quod ſignificat nō feciſti. Iniurium e
nihil quicquam iniuſtius homine imperito. Vnd
ret.] *Fieret, producta prima ſyllaba. Ennius, M*
mine fieri paruum. Et tu illum tuum,ſi eſſes l
Multum progreſſus eſt accuſans accuſantem. N
ſet vnde fieret.] *Non eſt neceſſario conſequens,ſe*
biliter admittitur apud oratores.non enim omne
bent vnde faciant, continuo etiam faciunt. Exp
Odioſum & malæ vitæ: nam filijs parentes aut
ſunt,aut expectati;amabiles boni:expectati,mali,
mors in dies ſingulos expectanda & exoptanda
expectamus ante diem, Speramus ad diem. vnd
intelligitur qui expectat, quam ille qui ſperat. I
foras.] *Non dixit amiſiſſet:ſed, vt quiddam abi*
eieciſſet. Quàm vbi te expectatum.] *Eo rem pro*
ipſe magis videatur conſulere diſciplinæ, quam
Alieniore ætate, poſt faceret tamen.] *ἀνακ*
deeſt enim, quamuis. & faceret vltimum, mag
habet.nihil enim prodeſſet,inſuper obeſſet, retiner
filiū iuuenem. Alieniore pro aliena dicens,cōparat
dum pro poſitiuo poſuit. Pro Iupiter.] *Tragica e*
tio eſt, & bene tanquam ipſe ſe reprehenderet

Tu homo adiges me ad inſaniam.] *Et tu ho-*
, negat illi familiaritatem. [Non eſt flagitium
æc?] *Moraliter indignatio expreſſa eſt iisdem ver-*
ater dixerat, repetitis. Ne me obtundas.] *Ne*
& moleſtè interpelles. nam obtundere, eſt ali-
e odioſe repetere. Tuum filium dediſti ado-
n mihi.] *Mira argumentatio per ἐπαγωγὴν, quæ*
ab oratoribus dicitur, cum per interrogationem
ius ad id quod volumus, concludendum. Is meus
s.] *Sic progreditur, quaſi confeſſionis genus ſit*
ium tacuiſſe. Si quid peccat Demea.] *Conclu-*
rei à non dubiis ſumpta. Si quid peccat De-
τῷ ἰδιωτισμῷ interpoſuit Demea: & repetitum eſt,
go illi maximam partem feram.] *Errant qui*
illi eſſe pronomen cum ſit aduerbium loci, vt, Illi
ia fata, Degeneremque Neoptolemum narrare
. Illi ergo, ibi vbi ille peccat. Quare quidam et-
llabam diſcretionis cauſa, vt locum ſignificet, cor-
Et maximam partem optime dicit. non enim vni-
quia non ſolus pater Aeſchini eſt: ſed maximam,
magis eſt cuius filius cœpit eſſe per adoptionem.
] *Suſtinebo, tolerabo.* Olet vnguenta.] *A ſummo*
i propoſita ſoluuntur. & mira varietas eſt, Olet
a: ne diceret, obſonat, potat, vnguitur: ne ſcilicet
citationis paleſtricæ, non luxuriæ dicerentur. A-
ος τὸ, Cur amat? Dum erit commodum.] *Dare*
Vbi non erit.] *Argentum ſcilicet: ſed commodum*
ibaudiendum eſt. Fortaſſe excludetur foras.]
protulit, quaſi dicat, nihil ſibi deperiiſſe, ſi gratis
erit ad amicam admiſſus. Et totum hoc τῷ ἐξ ὑπο-
gendum eſt. Et mire fortaſſe dicit, vt pater indul-
credens adoleſcentem poſſe etiam amari ab amica.
m affirmauit, vt diceret Excludetur foras. Fores
it? reſtituentur.] *Peruenit ad præſens crimen, illa*
nte acta fuerant. Reſarcietur.] *Re abundat.* Et vn-
c fiant.] *Iterum, ſubaudiendum eſt.* Et adhuc non
ta ſunt.] *Quia non eſt flagitium adoleſcentem ſcor-*
ab aliis qui verè ſciunt.] *Superbum fuiſſet, à me*
melius ergo ab aliis dictum eſt. Natura illi pater
nſiliis ego.] *Vrbane Mitio Conſiliis ſubiunxit, plus*

enim valet ad laudem conſilium, quam natura. E
oſtendit poeta verbis Mitionis, qui non natura ſed
ſit pater, nullum patrem eſſe ſapientem: eum verò
ne perturbatione perfrui iis quos amat, quem pat
conſilium fecerit, non natura: hoc eſt, qui filium ado
rit. Et mire cum natura ſingulariter dixerit, plu
intulit: conſiliis ego Tun' conſulis quicquam?]
tior contumelia: & ideo ſequitur denunciatio diſc
Túne conſulis quicquam?] *Quia dixit, Conſi*
pater ſum: à coniugatis argumentatus reſpondit
conſulis quicquam? Quia à conſulendo conſ... dic
& conſultores. Si pergis, abiero.] *Vt, Donec me f*
viuo Abluero. Si pergis, abiero.] ἀρχαϊσμὸς, *pro*
& hoc geſtu abeuntis, vel abituri pronunciatur. S
agis?] *Rectè, quia iam abibat: quaſi reuocantis co*
eſt An ego toties.] *Hoc conuerſum intelligas dice*
diam.] *Deeſt Te: ſed exprimere durum fuit. & hoc*
tundere. Curæ eſt mihi.] *Aeſchinus ſcilicet.* Cu
æquam vterque partem.] *Proprie, vterque & æ*
quaſi particeps fratris. Propemodum.] *Niſi ad*
propemodum, falſa videretur eſſe ſententia. Ah M
Religioſe commotus eſt: ac veluti incuſatio eſt perfia
ideo exclamat dolens, & tranſit in iracundiam co
nemq́;, quæ ἐπιτροπὴ dicitur. Mihi ſic videtur.] *Ra*
biliter, non eſt ſic, dixit: ſed, ſic videtur. non vult en
rum eſſe. Quid ... ſtuc?] *Deeſt loquor, aut reſiſto. na*
prie ſignificatio eſt de ſententia ſua decedentis. Profu
perdat.] ἐπιτροπὴ *figura. Verg. I, ſequere Italiam*
pete regna per vndas. Profundat, perdat, pereat.
ſic pronuncianda ſunt, vt oſtendatur geſtu, nolle q
quitur. Si verbum vnum poſthac.] ἀποσιώπησις
tibi fecero, aut tale huiuſmodi. Rurſum.] *Quaſi cu*
raſceris? An non credis?] *iraſci ſcilicet.* Repetóne
dedi?] *Ruſticani ſtomachi eſt repetere ſemper verb*
inuitus alius audierit. Repetóne quem dedi?]
erat ſi Aeſchinum diceret: ſed plus eſt, quem dedi. A
eſt.] *Quaſi dictum ſit, Quid ergo loqueris? quia æg*
Cur ægre eſt? quia alienus non ſum. Alienus non ſ
Mire alienus non ſum, quaſi timeat iam dicere, pater
Alienus non ſum.] *Satis cum ſtomacho: quaſi dic*
p

e iam eſſe non licet,alienus non ſum. Iſte tuus.] *er Iſte tuus, ad illud quod dixerat, Meus eſt fa-* : tuus, ipſe ſentiet poſterius.] *Quantus ſis, q; eum ames:hoc eſt,vt decipiatur per indulgen-n.*Ipſe ſentiet.]*Sentire,multi pro malo poſuere, bi,Sit rogas? Senſi:nam vnam ei cœnam atq; eius dedi.* Nolo in illum grauius.] *Scilicet quam* :rius]*Etenim Demea ſatis hoc,ſatis exiſtimat di-um, qui non prouideat in futurum: & arctius r eſt.* Nihil, & nonnihil.] *Nota figura eſt con-lacidiſſimo ſeni,qui in reprehendendo adoleſcente s eſt.*Nec nihil.]*Apparet Terentium fauere le-ttribus: vnde ſubiecit etiam rationem facti Mi-* q;omnia hęc ſunt quæ dicit.]*Bene à Mitione r, quia indulgentioris eſt plura ſcire: & ſupra ne me celet conſueſeci filium.& hic ſenſus eſt,Nec nda ſunt quæ dicit, nec omnia dicit tamen. hoc la ſūt quæ dicit:ſed multa alia. & ordo eſt,Neq; : quæ dicit, ſunt omnia* Nonnihil moleſta.] *ne Nec nihil dixit,& Nonnihil maluit repetere, iementer iracundiā demonſtrare. eſt enim altera* Nōnihil moleſta hęc ſunt mihi.]*Optime poeta i fecit commotum: ne ſi omnino immobilis eſſet, 'gere adoptiuo filio, ſed omnino eum non curare . Ergo ſic in eum ſeruat placidum animum,vt ta-eat patris affectum.* Illi.] *Demeæ ſcilicet. Aut il-i vbi Demea litigabat.* Sed oſtēdere me ęgrè.] *go ægre pati.nam aliter nō erat parens.* Nam ita o.] *Homo dixit moraliter: ſic enim de iis dicimus e reprehendimus,vt alibi,Vt homo eſt,ita morem* im placo] *Id eſt, cum volo placare.* Verum ſi .] *Argumentum à contrario. nam placare, con-eſt irritantibus augentibusque iracundiam.* Aut ſim eius iracundiæ.] *σύλληψις. Nam à genitiuo ſatiuus aſſumptus eſt.* Etſi Aeſchinus nonnul-ac re.] *Rurſus διπλοῦς,vt ſit mitis reſponſio: & ... nam Etſi, & Nonnullam nobis, tempera-* ... Quam hi. non amauit meretricem: ... aliquid?] *ἦθος ὑπερβολῆς,quam nō, ... hæc ſunt, vt non graui ſono accuſa-*

tionis proferantur, ſed ſolam reprehenſionem con Aliquid vero, admirantis eſt. Quod addidit mei oſtendit Mitionem hoc ſolum adhuc ſcire: nihil vitiata virgine. Quam hic non amauit meret *Et hoc cum venia & defenſione. nam colere meretr eſt flagitium, & ſimul etiam vitiatæ virginis ignai ditur Mitio.* Aut cui non dedit aliquid?] *Al cendo prætermiſit vel meretricem, vel numerum* iam omnium tædebat.] *Etenim addimus ad e pud nos parum certa ſunt.* Credo.] *Id eſt puto.* velle vxorem ducere.] *Mirum eſt apud Terenti etiam per neſcias perſonas indicet argumenta. Mitio neſciat amari ab Aeſchino ciuem virginem dicit, credo, iam omnium tædebat: & Dixit ſe vell ducere. Sic ex parte magna oſtendit neſcius argu ideo, quia veriſimile eſt amantiſſimum Aeſchini omnes ſcire affectus adoleſcentis & conſuetudine paret præterea, conatum ex parte fateri vitiatu Aeſchinum: & pudore impeditum, tantum l quod honeſte potuit, velle ſe vxorem ducere; qua vellet, tacuiſſe confuſum.* Sperabam iam defe doleſcentiam.] *Recte ſperabam, pro gaudebam dicimus, cum erraſſe nos cernimus. Et mire non a rabam illum iam corruptum: ſed mitis ſenex tot attribuit, nihil filio.* Deferuiſſe adoleſcentiam *propoſitum circa ætatis veniam.* Deferuiſſe.] *Qu ſum à feruore tenuiſſe. Legitur & deſæuiſſe.* Ecc de integro, niſi quicquid eſt.] ἀπὸ πώποτε pr *non vult credere.* Niſi quicquid eſt.] *Deeſt, qi niſi quia. Et eſt ſenſus, Niſi quia non temere cred ſcire: quicquid eſt.*

ACTVS II. SCENA

SANNIO, *leno.* ÆSCHINV *adoleſcens.*

Iab. tetr. cat. OBſecro populares, ferte miſero, atque in auxilium:

Subuenite inopi. AE. ocioſe, nunc iam ilico ſiſte.

n eliditur in ſubuenite.

ectas? nihil pericli eſt: nunquam dum ego
hic te tanget. Dimeter.
Iam inuitis omnibus.
quam eſt ſceleſtus, non committet hodie
n iterum vt vapulet.
:hinc audi, ne te ignarum fuiſſe dicas meo- Iāb.tetr.acat.
orum,
ſum. AE. ſcio. SAN. at ita, vt vſquam fuit
iſquam optuma:
te poſterius purges, hanc iniuriam mi-
e
ſſe, huius non faciam. crede hoc, ego Troch.cat.
ius perſequar.
verbis ſolues vnquam, quod mihi re ma-
is.
veſtra hæc: nollem factum: iuſiurandum Acatalect.
r, te eſſe
n iniuria hac, indignis cùm egomet ſim ac-
modis.
præſtrenue, ac fores aperi. SA. cæterum
hili facis?
trò nunc iam. SA. at enim non ſinam. AE. Iamb.acat.
e illuc Parmeno.
iſtoc abiſti: hic propter hunc aſſiſte. hem, Troch. catal.
o.
nc iam oculos à meis oculis quoquam di-
as tuos:
a ſit, ſi innuero, quin pugnus continuò in Iamb. quad. catalect.
hæreat.
volo ergo ipſum experiri. AES. hem ſerua:
e mulierem.
facinus indignum. AES. geminabit, niſi ca- Troch.
A. hei miſero mihi.
innueram: verum in iſtam partem potius
to tamen.
am. SAN. quid hoc rei eſt? regnúmne Ae- Iamb.acat.
e hic tu poſſides?
oſſiderem, ornatus eſſes ex tuis virtutibus.
d tibi rei mecum eſt? AES. nihil. SA. quid? no-
qui ſim? AE. non deſidero.

SA. Teti-

SA. Tetigíne tui quicquam? AE. ſi attigiſſe infortunium.

SAN. Quid tibi magis licet meam habere, ego argentum dedi?

Reſponde. AES. ante ædeis non feciſſe eri hic conuicium.

Nam ſi moleſtus pergis eſſe, iam intro arri que ibi

Vſque ad necem operiere loris. SA. loris lib ſic erit.

SAN. O hominem impurum, hiccine lib aiunt æquam eſſe omnibus?

AES. Si ſatis iam bacchatus es leno, au nunc iam.

SA. Egóne bacchatus ſum in te, an tu in m mitte iſta, atque ad rem redi.

SA. Quam rem? quo redeam? AE. iámne m cere, quod ad te attinet?

SAN. Cupio: modo æqui aliquid. AE. vah, l qua me non volt loqui.

SA. Leno ſum, fateor, pernicies communi ſcentium,

Periurus, peſtis: tamen tibi à me nulla eſt

AE. Nam hercle etiam id reſtat. SAN. illuc q di, quò cœpiſti Aeſchine.

AES. Minis viginti tu illam emiſti; quæ res tat male.

Argenti tantum tibi dabitur. SAN. quid, ſi illam nolo vendere,

Coges me? AE. minime. SA. nanque id m neque vendendam cenſeo,

Quæ libera eſt: nam ego illam liberali aſſ ſa manu.

Nunc vide vtrum vis, argentum accipere, ſam meditari tuam.

Delibera hoc, dum ego redeo leno. SA. pr me Iupiter

Minime miror, qui inſanire occipiunt ex inl

Domo me eripuit: verberauit: me inuit xit meam.

facta hæc tantidem emptam poſtulat ſibi Troch catal. permixtis

niſero plus quingentos colaphos infregit Iāb. acatal.

enim quando bene promeruit, fiat, ſuum In enim eliditur m.
ſtulat.
:upio, ſi modo argentum reddat: ſed ego
olor:
ixero dare tanti, teſteis faciet illico,
:e me: de argento ſomnium: mox, cras redi.
poſſum ferre, ſi modo reddat, quanquam
m.
ɔgito id, quod res eſt, quando eum quæ-
ceeperis,
da, & muſſitanda iniuria adoleſcentiū eſt.
ɔ dabit, fruſtra egomet mecum has ratio-
puto.
ɔ populares.] *Popularitas in omnis rei cōſor-*
ūmitur, nunc autem populares ciues dicit. &
ɔd veteres quiritari dicebant, Quirites concla-
ſecro populares, ferte miſero, atque inno-
ilium.] *Hic exemplum eſt contumelioſi per po-*
uitis, & in perniciem ſuam pauperis contuma-
enite inopi.] *Vide quàm poſteriora vehemen-*
ad incendendū populum. primo miſerum: poſt,
n: ad vltimum inopem poſuit. & primo, ferte
: poſt ſubuenite. Et totum hoc principium, à be-
t ſumitur, quæ comparatur ex inuidia potentiæ
nam contraria in Aeſchino eſſe vult intelligi.
q; innocenti auxilium, ſubuenite inopi.]
Miſer, Innocens, Inops. Ocioſe nunc iam.]
re ſignificat. nam niſi qui ſecurus eſt, ocioſus nō
] *Modo locum, non tempus ſignificat.* Ocioſe
ilico hic conſiſte.] *Simul imperauit modum,*
um, factum. Modum, ocioſe: tempus, nunc: Lo-
actum, conſiſte. Nam Iam & Ilico alterum tem-
gitur, alterum loco. At conſiſtere, eſt audacter
ter ſtare: vt, Conſtitit in digitos extemplo arre-
ue. Iſtam inuitis omnibus.] *Deeſt abducam.*
n inuitis omnibus.] *Bon [illegible] is. nemo enim*
itur qui lacſatur. Quanquam eſt ſceleſtus,

non

non committet] *ἀνακόλουθον primum nam ci ſuiſſet quanquam,non ſubiecit tamen.* Nunqu *non.Vergil.Nunquam omnes hodie moriemur* rum vt vapulet.] *Minaciter Poeta priorem lis, dicendo iterum: vt non ea lem lis eſſet de qua mea queſtus eſt, ſed inſtaurata naſcatur.* Cor *Perficiet: ſed hoc proprie de illicitis,& puniend bus dicimus. Et ſimul hic oſtendit Comicus ad dere ſe lenoni, inuitum ſe noxam intuliſſe,& id rit, feciſſe lenonis culpa, non ſua.* Leno ego ſi *terribiliter pronunciandum eſt: quaſi dicat, c eris. Sed ex argumento eſt,quod contemnit leſi nas lenonis: vtpote qui iam vxorem decreuer* Scio.] *Hic ſic reſpondit quaſi in lenone immini tantum conſiſteret.* Fide quiſquā optuma.] *Fi cipiendis comminationibus denunciatio,commi* Huius non faciam] *Figurate ergo. Quod te eſt purgationem tuam. Huius autem, δεικτικὸν nim ſtipulam, aut floccum mouerat, aut ſumm.* Ego meum ius perſequar.] *Hoc eſt lenoniu* ius.] *Meam libertatem.* Meum ius.] *Meam* *Nam vt illa iniuria eſt qua fit innoxio: ita ius v la quæ redditur reo.* Perſequar.] *Vlciſcar. Ci tuas iniurias per te, id quod non poteſt, perſeq* Huius non faciam.] *Cicero, Ne tantulum qu motus eſt.* Neq; tu verbis ſolues vnquam q re malefeceris.] *νομικῶς. Et ſolues,lues,perſo ſatisfacies,ac te purgabis.* Re maleſeceris.] *eſt re, & ſignificanter proferendum. ibi enim i ria. Et plus dixit, re maleſeceris, quàm iniuria* Noui ego veſtra hæc.] *ἔκλειψις: deeſt enim,* iurandum dabitur.] *Hoc eſt,iurabimus te eſſe cui iniuria fiat huiuſmodi. Aut ſeparatim, iuſ dabitur,& ſeparatim, te eſſe indignum iniuria melius, verba enim ſatisfaciunt, cum res collig neralibus cauſis. nam ſæpe iræ ac lites iureiur terminata.* Indignum iniuria hac.] *Comice & indignus.* Abi præſtrenue.] *Aut abi præ,id aut abi præ,id eſt præ i, vt, I præ,ſequar, aut p vt præiuimus vrbe Latini.* Abi præſtrenue.] *M*

ninarum lenonis, non reſpondiſſe Aeſchinum ad ixerat. Cæterum hoc nihil facis.] *Nihil pro ur & nihili.* At enim non ſinam.] *Enim ince- tiuula apud veteres fuit, ſed & conuenit pertur-* Nimium iſtoc abiiſti.] *Quaſi ex contumacia le- variat, quod multum abierit.* Propter hunc.] *nc, vt Vergil. Templum de marmore ponam Pro- am.* Hem, ſic volo.] *Mirè comicus ex alterius uid faciat alter oſtendit.* Quin pugnus conti- *ugnus, à pugna dictus: aut ab illo pugna.* Pu- ntinuò.] *Id eſt veſtigium litigantis.* Iſtuc volo ium experiri.] *Expreſſe oſtendit pauperioris lo- ontumaciam vſque ad pericula cædis.* Iſtuc volo ium experiri.] *Hoc illo dicente, Seruus lenonem* . Hem ſerua.] *Neſcias cui dicat hæc Aeſchinus, an ſeruo, ſed ſeruo magis eſt veriſimile.* Gemi- ſi caues.] *Hoc comminantis eſt, non iubentis fe- nuia longè ſtat Parmeno, gemina putauit dictum. nabit, ſubaudiendum eſt plagam.* Geminabit es.] *Non ſingularem pugnum & vnum dabit, ſed it: quaſi dicat, geminato duplicatoq; numero in-* ci miſero mihi.] *Leno pulſatur.* Non innue- *onuenienter Poeta auidiorem Parmenonem ma- itenducit, cum ſupra dominum inuitum oſtende- d inferendam iniuriam.* In iſtam partem po- cato.] *Vt verberes non iuſſus potius, quàm iuſ- erberes.* Nunc iam.] *Duæ partes ſunt. Et bene a ſero, & poſt plagas. Et vtrum hoc lenoni, vt ab- uellæ, vt introeat dicitur: ſed facetius eſt, ſi lenoni s dici: quaſi hoc factum ſit quod voluerit: & quaſi vt vapulet. Et iam etiam tarditatis incuſatio eſt. Iam melior, iam diua precor.* Regnúmne Ae-] *Inuidioſa moraliter exclamatio, & ardentior ad* Regnúmne Aeſchine hic tu poſſides?] *Bene t, Athenis, vbi grauius crimen eſt dominari velle. rāni ibi ſemper oppreſſi ſunt, & maximè proximi.* iderem.] *[illegible] contemnentis inuidiam.* s eſſes ex tuis virtutibus.] *Cito oſtendit quan- longum ſit regnum: qui dixerit ornari potuiſſe le-* Ex tuis virtutibus.] *Sic veteres per [illegible] vir-*

tutes

tutes pro flagitiis dicebant. Lucil. Animo ac vi Quid tibi rei mecum eſt?] *Hoc quia verberati cit: vt ſit, quid tibi debeo? non quia nihil ſibi* Nihil.] *Facete, quia ipſe abſtulit, & nihil vult* Quid? noſtine qui ſiem?] *Proprie: ſic enim dic hil quicquam debet, Non me nouit: non quod i ſed quod in iure non cernatur.* Si attigiſſes.] *attigiſſes, quàm tetigiſſes: eſt enim multo minus quàm tangere.* Quid tibi magis licet.] *Hic no tiocinatio eſt, quàm exclamatio per dolorem.* M bere pro qua ego argentum dedi.] *Meam, ſed magna moralitate additum, Pro qua argen ad vociferationem, ſimul eſſe oſtendit leno quo* Qui tibi magis.] *Si mihi, inquit, non licet tang cur tibi licet meam, non tangere ſed habere? Et trum domi in conſuetudine, an corrumpere, id eſt re, intelligimus?* Ante ædes non feciſſe erit m conuicium.] *Non erat quod ad hæc iuſtè reſpo ideo ſic reſpōdet, vt conuicium dicat, quod verum* ris liber?] *Lora apud veteres laura dicebantu triumphorum, ſub qua mos erat captiuos vincir per pompam: ideo autem, vt conditionis reminiſc ris cæduntur mancipia. Nam mancipia dicunt manu capta ſunt: Serui, qui ſeruati ſunt, cum oporteret iure belli. Vnde Vergil. ſic inducit capt gantem, Per patrios manes, per ſpes ſurgentis Iū cor hanc animam ſerues natoq; patriq;.* Hiccine tem.] *Scilicet Athenis.* O hominem impurum *teres impurum generaliter pro improbo poneba eadem hac fabula: Perſuaſit ille impurus, ſat ſcio* eſſe omnibus.] *Quaſi diceret, vbi non eſt, qu ſchinus loquitur. Et bene omnibus, vt ne lenone videantur excepti.* Omitte iſta, atq; ad rem re *perbe adoleſcens maleficium non putat lenoni eſſe dum. Ad rem autem, ad negotium de quo agit* Quam rem?] *Quam abduxiſti. Res enim pecuni gitur: vel id pro quo pecunia danda eſt.* Quo te *Ad quam reuertiſti domum: quia, Fores effregit, a des irruit alienas.* Quod ad te attinet?] *Quod deſt & commodum eſt.* Cupio.] *Ille, vis dixit: h*

ꝛqui aliquid.] *Subaudiatur dicas.* Vah leno
ne non volt loqui.] *Nomen ſacrilegum & in-
eno, iniquitatem agitat, uſt. a paruo i atur.
n εἰρωνικῶς pronunciandum eſt.* Leno ſum] *Fi-
χώρησις.* Orta eſt iniuria.] *Orta, cœpta* Illuc
edi quo cœpiſti.] *Figurate. rectum enim erat,
iſti: niſi forte Quo pronomen eſt modo accipien-
ſit à quo. Et bene memor eſt dixiſſe Aeſch num,
a. atque ad rem redi* Quæ res tibi vertat ma-
*cit contumeliam, quaſi & hoc multum ſit inimi-
umnus dicitur deus, qui rebus adopinata reuer-
ræ eſt. ſæpe autem maledicit quod bonum puta-
oc eſt male vertiſſe, vt ille gladius qui muneri
niniculum fuit reginæ pereunti, de quo Vergil.
recludit Dardanium, non hos quæſitum munus*
Quid ſi ego tibi illam vendere nolo?] *Hæc
nt ſtomachi, & ideo ſtultiora nam quod iam a-
diturum ſe negat. & quid ſi nolo, noue dictum
ἰδιωτισμῷ.* Quid ſi nolo vendere, coges me?]
em dici, Quid ſi nolo, coges me? Minime.] *εἰρω-*
q; id metui.] *εἰρωνεία contumax & ridicula in
m amiſit id, de quo dixit ſe cogi non poſſe.* Nam
liberali aſſero cauſa manu.] *Ordo eſt, Ego
uſa manu aſſero. & ſunt iuris verba, à quibus
rtores dicuntur vindices alienæ libertatis. nam
uſa liberalis dicitur, quæ actionem in ſe conti-
tis.* Prò ſupreme Iupiter.] *Hæc locutio ad hoc
l, vt ex verbis Lenonis appareat quàm facile mi-
ſit, & quiduis libenter accipere.* Prò ſupreme
*Supremum, nunc dicit ſummum, ab eo quod eſt
, & ſuperius: Vergil. Rex ipſe Iouis de gente ſu-
nus Aeneas tua nos ad limina miſit. & non ab-
rſona & plebei, & Lenonis, & vim paſſi, Iouem
itio perſequi, vt quotidie videmus ab homini-
i & ordinis fieri.* Minime miror qui inſani-
int ex iniuria.] *Senſus hic eſt, Inſanos fieri per
leroſque mirabar ſed iam non miror, poſtquam
iniuriam quam ſum paſſus, inſanire compellor:
clamem, Prò Iupiter. & ſimul aduerte vigilan-
i, vt vbicunq; in comœdia vocem tragicam ex-*

tulerit, ſtatim perſonam inſaniam d cere faciat. ſu
pra. Pro Iupiter, tu homo nunc a ig ne ad inſani
inuito abduxit meam.] *Honeſtiori perſonæ hæc*
ſufficeret, abduxit m am: ſed Leno bene addidit Me
nam abducuntur mere rices abſque voluntate Le
Et decora locutio eſt per ex erit, me inuito abdu
enim addit puellam, aut quid tale. Tantidem e
poſtulat.] *Tantidem emotã, legitur & totidem e*
Homini miſero.] *Secundum illud Menandri* *
miſero plus quingentos colaphos infregit. Contume
des, colaphus, & digna Lenone. Infregit.] *Vt illu*
feciſſe Aeſchinus videatur, cum ſonitu ſe colaphiz
gnificat. Infregit autem, illiſit, inflixit, vt ſit ſenſus
homini miſero plus quàm quingentos colaphos. &
ter pronunciandum eſt, hoc enim exprimitur, vt u
cuſet in alieno facto fortunam ſuam. Et vide q
hoc diſtet ab illo quod ſupra dicebat, Inſum iſtuc
periri: hoc, quia ſolus eſt: illud, quia cum aduerſa
ne promeruit.] *Bene, multum, promeruit, adiu*
fuit: cui contrarium eſt commeruit. nam mereri
mereri eſt præſtare beneficium. Vergil. Quique ſu
res alios fecere merendo. Et, - nunquam regin
Promeritam. Vbi me dixero tanti dare.] *Re*
vbi enim pactio interceſſerit precij, iam ereptio
ſublata erit, & precium debebitur. Mox cra
Tranſit ad μιμηλικὸν. Id quoque pati poſſum.]
cras redi: id eſt, moram. Quanquam iniuriu
Vendere quod nolis. Eſt ſcilicet. Id quod res e
id quod verum eſt, bona locutio. Quando eur
ſtum occeperis.] *Vt in Andria, Deinde quæſtu*
pit. Muſſitanda.] *Patienda, conſideranda cum*
& vt in amatore putanda, atque per hoc perferen
ſitare enim proprie eſt diſſimulandi cauſa tacere,
vel à muto, vel ab M quæ litera eſt nimium preſſ
ac penè nullius, adeò vt ſola omnium cum inter vo
cidetur atteratur atque ſubſidat. Hinc Vergil. Muſſ
ipſe Latinus. Fruſtra egomet mecum.] *Præpa*
genus ad accipiendas viginti minas, totius
ſummæ deſperatio.

* * *

AC

ACTVS II. SCENA II.

SYRVS, *ſeruus*. SANNIO.

:gomet conueniam iam ipſum: cupide ac- Iamb.quadr. acatalect. & Senarij.
iat fa vo, atque etiam
at ſecum eſſe actum. quid iſtuc Sannio eſt,
:e audio
uid concertaſſe cum hero? SAN. nunquam
iquius
iem comparatam, quàm quæ hodie inter
it.
ılando, ille verberando vſque ambo defeſ-
ıs.
ulpa. SAN. quid agerem? SYR. adoleſcenti
ı geſtum oportuit.
d potui melius, qui hodie vſq; os præbui?
e, ſcis quid loquar?
ı in loco negligere, maximum interdum
um. SA. hui.
ſti, ſi nunc de tuo iure conceſſiſſes paulu-
que, (tiſſime,
ıti eſſes morigeratus, hominũ homo ſtul- Eliſio excipit r à verſu ſequenti.
bi iſtuc fœneraret. SAN. ego ſpem precio
ıo.
uam rem facies: abi, neſcis ineſcare homi-
ınio,
lo iſtuc melius eſſe: verùm ego nunquam
tutus fui,
equid poſſem; mallem auferre potius in
tia.
oui tuum animum, quaſi iam vſquam tibi
inti minæ,
: obſequare: præterea autem te aiunt pro-
Cyprum. SA. hem.
iſſe hinc quæ illuc veheres multa: nauem
tam: hoc ſcio.
bi pendet: vbi illinc ſpero redieris, tamen
:s.
um pedem: perij hercle, hac illi ſpe hoc in-
ıt. SY. timet,

Iambici ſe- narij.

Inieci ſcrupulum homini. SAN. ô ſcelera, ill
Vt in ipſo articulo oppreſſit: emptæ mulier
Complures, & item hinc alia, quæ porto Cy
Niſi eò ad mercatum veniam, damnũ maxi
Nunc ſi hoc omittam, actũ agam: vbi illinc
Nihil eſt: refrixerit res, nunc demum venis
Cur paſſus? vbi eras? vt ſit ſatius perdere,
Quàm aut hic nunc manere iã diu, aut tũ

Eliditur d in quod.

SY. Iámne enumeraſti, quod ad te rediturũ
SAN. Hoccine illo dignum eſt? hoccine inci
ſchinum?

In per elidi- tur e.

Per oppreſſionem vt hanc mihi eripere poſ
SY. Labaſcit: vnum hoc habeo: vide, ſi ſatis
Potius quàm venias in periculum Sannio,
Seruéſne, an perdas totum, diuiduum face
Minas decem corradet alicunde. SA. hei m
Etiam de ſorte nunc venio in dubium miſe
Pudet nihil, omnes dentes labefecit mihi.
Præterea colaphis tuber eſt totum caput:
Etiam inſuper defraudet? nuſquã abeo. SY
Nũquid vis quin abeã? SA. imò hercle hoc
Vtut hæc ſunt facta, potius quàm lites ſeq
Meum mihi reddat, ſaltem quanti empta e
Scio non te vſum antehac amicitia mea:
Memorem me dices eſſe, & gratum. SY. ſed
Faciam: ſed Cteſiphonem video, lætus eſt
De amica. SAN. Quid quod te oro? SYR.
mane.

TAce, egomet conueniam iam ipſum.] *In actus eſt, exemplum continens vitæ auarorum pe in damnum ipſius auariciæ rationibus ruunt: duorum inter ſe nequam hominum ſpectanda qu ciſſim, & doloſa captatio eſt.* Tace egomet co iam ipſum.] *Tace, ſi pro aduerbio eſt, omnibus pro verbo ponitur, dicitur Cteſiphoni maximè ſol ſupplicanti omnibus ob metum patris. Iam auten ditatis eſt ſed properationis ſignificatio.* Bene di eſſe actum.] *Actum rectè additum eſt: nam mu cupide accipimus, ita tamẽ vt malè nobiſcum eſſe actum.* Quid illuc Sannio eſt?] *Illud ſupra poſi*

in proſcenio dicitur. Et vide quam ingenioſe Teren-ſupra ab Æſchino Lenonis nomine facit Sannio-, vtpote ab homine arroganti & feroci ob ætatem ...: at hunc blande circumuenientem, honorificen-...it cum Lenone loqui, & Sannionem eum vocare. ...n ſordidis profeſſionibus agunt vitam, honorificè ...oprio appellas. Sed qui in ſplendidis artibus ſunt gaudent artis nomine nuncupari, vt Imperator, ...hiloſophus. Sic & in Eunucho, Audire vocem vi-...ido militis, apud ſe loquens meretrix: Et poſtquā ...inus videt, Salue mi Thraſo, inquit: non, ſalue ...d erat duriſſimum. Et mox ita perſonat, Miles ...ò edico tibi. Neſcio quid concertaſſe cum *...rgute poſitum, neſcio quid. vult enim ex illo au-...nciſcatur initium quod perſuadendum ſuſcepit.* ...aſſe.] *οἰκονομία. honorificè hominem tractat, vt ...um ſibi reddat, & vt eum faciat ad contemnen-...niam liberalem. nam honeſtas adimit auaritiam.* ...ationem comparatam.] *διασυρμός, quia ille ...e dixit, non cæſum eſſe.* Comparatam] *Pro-conſtitutam. Et comparatam ad dictum Syri re-...zit concertationem fuiſſe, pares faciens Æſchi-...enonem. nam Sannio vult ſibi deberi pro eo quod ...t, quod abſtulit illi Syrus, dicendo eum non ver-...eſſe, ſed potius concertaſſe. Et propriè dixit con-...em, ipſum actum. nam certamen, eſt res ipſa de ...tur, vter columbā ſagitta feriat: vter prior per-...l metas. Vnde Verg. Velocis iaculi certamina po-...io. At vero certatio, ipſe actus contentioque cer-...eſt.* Ille verberando, vſque ambo defeſſi ſu-*...certa eſt diſtinctio, vel verberando vſque, vel ...eſſi. & eſt Vſque aduerbium, ſignificans aut diu ...um.* Tua culpa.] *Poteſt & nominatiuus & ſe-...ſus eſſe, ſi nominatiuus eſt, deeſt Eſt: ſi ſeptimus, ...um eſt.* Adoleſcenti morem geſtum opor-*...b ætate adiuuatur ſententia, ideo adoleſcenti di-Æſchino. Et morem gerere, propriè Lenonis & ...is eſt, vnde & ipſe ſic reſpondet, vt non fugiens ...or dicat, vſque os præbui.* Adoleſcenti mo-...ſtum oportuit.] *Cum ἐμφάσει Adoleſcenti*

pronunciandum eſt, ſcilicet qui facilius aſſentati
retur. Quid potui melius?] *Si laudatur moren*
Et hoc ſubtiliter Leno, cum morem gerendum fui
retrici precio dixerit Syrus. Hodie autem non ti
gnificat, ſeu iracundiam eloquentium ac ſtomac.
Vergilius, Nūquam omnes hodie moriemur inulti
Modo age, corripientis eſt aduerbium. Scis quid l
Argute, quia ſimulauerat Leno non intellexiſſe q
rat ſeruus. Scis quid loquar?] *Legitur, Et ſc*
quar. In loco negligere, maximum interdum
additum eſt in loco, & Interdum: non enim ſe
nunc de tuo iure conceſſiſſes.] *Bene tuo iure*
rei, non erat res mea quam venalem habui. Aut a
re, de lenonina duritia: vt alibi, Meo iure vtar,
ſit qui prior adeundum ſit. Ne non tibi iſtuc
ret.] *Fœneratum eſt, cum lucro redditum & mul*
Fœneraret ergo, non Æſchinus ſed ipſa res in quæ
tio eſt. Ego ſpem precio non emo.] *ἀντιθετικῶς σι*
pecuniam in loco negligere, maximum interdu
crum. Nunquam rem facies.] *Leno quicqui*
lucrum referri, & ſic lucri genus dicit eſſe Syrus
quemadmodum perſuadet. Et nota rem, & litem
tium meretricis, & patrimonium, & omnem
nominari. Nunquam rem facies.] *Secundum*
ſenti Lenonem Syrus hortatur, hominem ad lucr
tatis, non ad honeſtatem. Neſcis ineſcare ho
μεταφορὰ ab aucupibus, qui auibus capiendis eſ
cibum. Credo iſtuc melius eſſe.] *Vide comic*
rem vtriuſque perſonæ, & callid Lenonis, & cap
Syri ſerui. Age.] *Age, nunc verbum eſt ſignific*
quia iam prope eſt vt conſentiat perſuadenti. Tu
mum.] *Deeſt liberalem.* Quaſi iam vſquam tib
ginti minæ.] *Senſus, Quaſi numero in aliquo d*
in aliqua æſtimatione conſtituas: & non ſi velis,
contemnas viginti minas, dummodo huic obſeq
Te aiunt proficiſci Cyprum.] *Et eum non pr*
dixit, ſed iam propoſuit. & non ab vno dicit ſe
ſe. ne negaret, ſed aiunt inquit. Præterea autem
πλεονασμὸς eſt figura. Nam veteres libenter coniu
multiplicabant.

Co

niſſe hinc quæ illuc veheres multa.] *Nuſquã* *idit alias Terentius: ſed apparet ex confeſſione* *vera hæc omnia eſſe. & mira varietas eſt. profi..* *ſſe: Conductam nauem ne diceret, proficiſci, eme-* *nducere nauem. & conductam nauem addidit, vt* *im res habere non poſſit.* Hoc icie animus tibi] *Hoc & con..p.è legi poteſt, vt articulus demon-* *r ſit & prouin..e, vt ſignificet aut hanc rem: aut* *um, id eſt, Cyprum.* Vbi illinc ſpero redieris.] *a vult Syrus oſtendere quid Leno debeat ſperare,* *n ſe accepturum modo.* Tamen hoc ages.] *Hoc* *s debitum nam hoc agere dicimus eum qui inſtat* *uo* Nuſquam pedem.] *Quia exclamatio eſt, per* *non non completur.* Inieci ſcrupulum homini.] *non audit. ſimul enim dicitur, cum ille clamat: &* *el legi non poteſt. Et hic oſtendit Syrus quo hæc* *locutus ſit.* Quæ porto Cyprum] *Hanc inſu-* *it poeta, vel quod Veneri ſacrata ſit, vt Horatius,* *ea potens Cypri: Vel quod mercatus in ea ſit, i-* *unquam admoneas, vt trabe Cypria Myrtõũ paui-* *a ſecet mare.* Illiic vide.] *Vide τῷ ἰδιωτισμῷ dicit.* ..ſo articulo oppreſſit.] *μεταφορὰ perſeuerans* *lo, id eſt, lapillo, qui nos in calceo latens ple-* *laedit. & oppreſſit vel AEſchinus, vel res ipſa,* *obijcit, id eſt, quod ait, Emptæ mulieres complu-* Item hinc alia.] *In Lenonis mercibus ἐξοχή.* Em- ulieres complures] *σύλληψις, Emptæ, legitur &* Niſi eò ad mercatum veniam.] Eò, *nunc ad-* *n eſt loci, id eſt, Cyprum: mercatus autem, lo-* *npuſque ſignificat.* Damnum maximum eſt.] *& hoc damnum in precio mulieris eſt.* Nunc ſi nittam.] *Quod damnum eſt ſcilicet. Hoc autem* *egocium cum AEſchino.* Actum agam.] *Pro-* *m, id eſt, nihil agam. quod enim in iure ſemel iudi-* *fuerit, reſcindi, & iterum agi non poteſt. Sic in* *ione, Actum aiunt, ne agas.* Nihil eſt.] *Noue ni-* *pro nulla ſpes eſt.* Refrixerit.] *Pro refrigeſcet,* ſatius perdere.] *Per ὑπερβολὴν hoc accipe. nam* *nuenit perſonæ Lenonicæ damna contemnere.* Hic manere.] *Dum non nauigo.* Tum perſequi.]

Cum rediere. Iámne enumeraſti.] *Finxit Syrus te intellexiſſe quid apud ſe ipſum Leno locutus ſit: ideo i ait, quam ille ſecum diſputauerit.* Quod ad te re pute?] *Hoc dicto tantum illum accepturum ſi quantum dederat in puella. Nam hoc ad nos redit nobis abierit. Et dicendo rediturum, oſtendit ſuper minas nihil illum ſperare oportere. ſic enim ſupra viginti tu illam emiſti: quæ res tibi vertat male.* H illo dignum eſt?] *Huiuſmodi comploratio ſumm ſperationem Lenonis oſtendit.* Hoccine incipere A num?] *Quaſi de magno facinore dixit, vt Heautont meno, Vide quod inceptet facinus. AEſchinum aut laudatione dixit, quaſi quem non deceat malefacer de quam omnia experiatur impotens & miſer ob randam rem ſuam.* Vt hanc mihi eripere poſtul *dicit de qua, quia de illa ſermo eſt. Poſtulet, velit ret. Cicero, Vt temporibus reipublicæ cædet, non ſtulandum, id eſt, cupiendum aut expectandum* pere poſtulet.] *ἐν τῷ ἤθει dixit, non eripuerit, ta adhuc non fecerit, & ſic loquuntur, qui nolunt perſeuerare iniuriam.* Labaſcit.] *Hoc preſſe dici propriè dicit labaſcit, vt & ſuam inſtantiam, ctationem tarde incipientis conſentire monſtrar inchoatiuum verbum eſt. Et eſt metaphora ab facta: quæ multis ſucciſa ictibus, ferri tandem in caſum ponderis ruinamque minitari.* Vnum h beo.] *Hoc clare: & ſubaudiendum eſt quod dicam, cere.* Vide ſi ſatis placet.] *Non placet dixit: placet, veluti magnum conſilium præbiturus.* quam venias in periculum.] *Oratoriè, compa priorum, dicit hoc eſſe quod ſuggerit eligendum.* duum face.] *Hoc eſt, diuide. Figura μακρολογία: duum, à diuiſione: Dimidium, à dimenſione dicimu* nas decem.] *Scit illum viginti poſſe accipere: ſed agit, vt optet Leno quod paulo ante nolebat.* Co alicunde.] *Alicunde dictum eſt, quaſi non habent nec ipſi in promptu ſunt.* Hei mihi etiam de ſorte venio in dubium miſer.] *Sors eſt ſumma, cui e ſecus acquiritur fœnus. Ergo ſortem dicit de precio q pta eſt, id eſt, viginti minis. Et vide illum de damno*

excl

quam de iniuria. Nunc venio in dubium.] *riculum. Verg. Nec tibi deſerta in dubijs coam Profuit.* Omnes dentes labefecit.] *Inri tunc dolet, cum adiuncta damno eſt, vt ſulo eum quæſtum occeperis: accipienda & muſſiria adoleſcentium eſt. Vide idcirco enumeratis adiecit, Etiam inſuper defrudet. Et vide vt eaxit ſupra, repetat, ſ d ardentius tamen, & cum Verg. in magnis repetit, quod non ſemel dicit.* tuber eſt totum caput.] *Tuber, eſt genus cibi umentibus, & quaſi prægnātibus arenis. Plus iuam ſupra dixit, ſupra enim dixit, Plus quinibos infregit mihi: Hic vero, Colaphis tuber eſt t.* Etiam inſuper defrudet.] *αὔξησις apta tro. nam honeſtior perſona non hunc ordinem* frudet. *Fraude decipiat.* Nuſquam abeo.] *vim habet comminantis: niſi illud cum coneperit Syrus.* Vt lubet.] *Negligenter ſeruus t rogetur à Lenone.* Nunquid vis quin a- *c eſt plena locutio, Nunquid vis: nec deſiderat um. & hoc vti dicto diſcedentes ſolent. Quin e non ſignificat* Imò hercle hoc quæſo vt vt acta.] *ipſe ſibi ſatisfacit. Vt vt enim, quoquo icat, diuerticulum ad preces faciens.* Potius, s ſequar.] *Quia dixerat Aeſchinus: Nunc vi- is, argentum accipere, an cauſam meditari tuā.* reddat] *Sortem, quam ſolam ſupra recuſabat, non enim quanti emi dixit, ſed inuidioſe meum t.* Saltem.] *τὸ ἔσχατον, natum eſt autem à capti- qui nihil aliud præter ſalutem à victore petat.* vſū antehac amicitia mea.] *Figura ἀποσιā oſtēdit ſe fideliter promittere quod promittit. ne Danais è claſſib vnū. Et bello Iliacos fateor tes.* Memorē me dices] *Figurate eſt inducta ræmiorū. Et bene vtrūq; narrat, nā non contiemor eſt, etiā gratus eſt. Memor.n. eſt, qui apud : Gratus qui meruit hoc nomine vocari, dum Nam multi ſunt memores, ingrati tamen.* Se- am. [illegible] *promittit, vt nihil a qua emeriſſe cre*ulo [illegible] *ia, ſine auſo.* Sed Cteſipho-

nem video.] *Aduentus in proſcenium perſonaru conſulto conſilio fingitur à poeta, tanquam ſuper alijs rebus in medio poſitus: quæ ipſarum interuen tur. mire tamen, quod quaſi ex argumento ſit, vt ... Etus ſui antequam loqui incipiatur, deſcribantur* eſt de amica.] *Hoc leniter, & ſubmiſſe.* Quid oro?] *Deeſt ago, & deeſt ego.* Quod te oro?] *Ai aut propter quod, ſubintelligimus: vt ſit, Quid reſpondes? de eo propter quod te oro: aut ſi quid ... quam bene faſtidioſum Sannionem facit Syrus, vt ... deſperando viginti minas accipiat, nam & ſupr tendenti dicit totiens in vno ſenſu hoc idem Syr ea. Poteſt hoc & interrogatiue pronunciari.*

ACTVS II. SCENA I...

CTESIPHO, *adoleſcens.* SYRV...

Iamb. quad. catalect.

ABs quiuis homine, cum eſt opus, benefi cipere gaudeas:

Verum enimuero id demum iuuat: ſi, quen eſt benefacere, is facit.

O frater, frater, quid ego nunc te laudem? te ſcio,

Nunquam ita magnifice quidquam dicam quin ſuperet tua:

Itaque vnam hanc rem me habere præter a cipuam arbitror,

Fratrem homini neminem eſſe primarun magis principem.

SY. Cteſipho. CT. ô Syre, Aeſchinus vbi ... lum, te expectat domi? CT. hem.

SY. Quid eſt? CT. quid ſit? illius opera Syre uo: feſtiuum caput,

Qui omnia ſibi poſtputarit eſſe præ meo ...

al. laborem. Maledicta, famam, meum * amorem & pec ſe tranſtulit.

al. quidnam. Nihil pote ſupra. ſed * quiſnam foris crepu ne, ipſe exit foras.

ABs quiuis homine cum eſt opus benefic pere gaudeas.] *In hac ſcena gratiarum a...*

us qui præſtitit, & eius cui præſtitum eſt, & ex
ij quantitate. Nam omne quod geritur, aut in
, aut : perſonis, aut in attributis eorum. Abs
omine.] Bene ſic cœpit dicturus O frater frater.
undum regulam dixit: quia dicimus Quibus,
à quo. Quæ facit, non Quibus, & incerta diſtin-
em eſt opus accipere beneficium, vel cum benefi-
mus Hic vetus eſt, illud communiter. Id demum
oſtendit plus eſſe quod iuuat, quam gaudium. Is
me, ſubaudiendum eſt bis numero O frater, fra-
it fratrem ne deſere frater. Vnum relatum eſt ad
nem: alterum, ad laudem: & ſubdiſtinguendum,
r quæſiuiſſe quid vltra diceret, & plus inueni-
otu ſſe, quam frater. Quid ego nunc te lau-
uid, propter quia. Et nunc te τῷ ἰδιωτισμῷ addi-
ſuperfluo. vt, Tu nunc Carthaginis altæ Funda-
is. Quid ego nunc te laudem?] Quia laus ge-
eſt: quod non adhibetur, niſi dubiæ rei. Quid e-
te laudem?] Diſtinguendum, Quid autem, pro
Nunquam ita magnifice.] Deeſt quod. vt ſit,
iqua n ita magnifice. Duplex cauſa eſt commit-
tis, ſi res aut nimium mala eſt, aut nimium bo-
us quin ſuperet tua.] Bona περίφρασις. virtus
, quam tu. Itaque vnam hanc rem me habe-
e & ſubiunctiuum poteſt eſſe media ſyllaba cor-
præpoſitiuum, producta eadem ſyllaba, vt ſit ita-
em.] Noue dixit vnam rem fratrem ſed ego pu-
non ſubdiſtinguendum, ſed legendũ contextu vſ-
incipem. nam ſi diſtinxeris Fratrem: erit bis, vt
ſubaudiendum & ſupra & infra, quod ſi fra-
ioribus iunxeris, & cum admiratione pronun-
& ſubaudietur Quam mihi. Hanc ſane locutio-
debemus, propter perſonam elaboratam. nam ni-
idet, & ruſticus adoleſcens eſt, qui laudare eo-
ſchinum, quaſi titubans, & pene balbutiens.
m neminem.] Noue auribus noſtris, ſed vete-
ſuetudine locutus eſt. nam cum nemo ne homi-
ficet, quid opus fuit dicere, hominem neminem?
imus, figura eſt ἀρχαϊσμὸς O Cteſipho.] Mira
udium ſignificans, O Cteſipho. O Syre.] Ille vt
præui-

*præuidens:hic,vt qui non præuiderit,O dicit.*O S ſchinus vbi eſt?] *Bene ſtatim de illo,cui agebat loqui cœpit.* Ellum] *Ecce illum,vel pronomen eſ uerbium demonſtrantis. Alij interrogatiue legu ellum dicis?te expectat domi. Vt ſit ellum pronom illum.nam & illum,& ellum,& ollum veteres* Domi.]*Aduerbium eſt in loco.*Hem.] *Interiecti tantis.*Feſtiuum caput.] *Huic contrarius ſenſus culum caput. Alij putant, Feſtiuum caput, non intelligendum, ſed orationis quam habet Cteſiph gratias fratri. Ita in Eunucho, Quàm venuſte,q principium aduenien. Quod ſi eſt,nihil poteſt ſu laudationem:nam ſupra factum erit accipiendu le: nam caput Aeſchini intelligo,id eſt, ipſum Ae vt in toto pars ſit per συνεκδοχὴν: in qua figur pro toto ponenda eſt, quæ aut eminet ex toto, a precij eſt ad id quod agitur. Quod ipſum ſic eſſe tum à bonis autoribus, ſi exempla συνεκδοχῆς pe ſiderare ſtudes, inuenies.* Illius opera.] *Dicen & corporeum laborem Aeſchini oſtendit, & re vt, Hunc mihi da proprium ſata nocte laborem.* peram.]*Hanc religionem ait,vt Annua magna fer Cereri lætis operatus in herbis.* Quid ſit?] *D ris?ſed eſt admirantis magis quàm interrogantis.* pera nunc viuo.]*O miram amplificationem be dixit, illius opera amicam habeo: ſed quod ſatis ſatis amatorium,Illius opera viuo,inquit.*Quin *Admiratiue quin: & ſic pronunciandum quin κον,vſque ad Maledicta, famam.* Maledicta, *Maledicta,aut lenonis, aut Demeæ:Famam aute nam ſi aliter acceperis, idem maledictum vide mala fama.* Præ meo commodo.] *Id eſt, mei comparatione:vt in Eunucho, Hic ego illum cont me, id eſt mei comparatione.* Meum amorem tum.] *De rapienda meretrice,& amanda.* Meu rem, & peccatum] *Cum dixiſſet, Omnia: du intulit, maledicta & famam,vt,Omnia Mercur vocemque coloremque. Et hoc vt ſit defectus qu tellegendus ex affectu gratias agentis.* In ſe tra *Pulchra παρονομασία, qua erratura eſt Soſtrata*

uemadmodum iam errauit Demea, eo quod ab t amari meretricem. Nihil pote ſupra.] ἐκλει- *mirationem eſt: ſubaudiendum eſt enim vel eſſe, t pote pro potis, vt mage pro magis, τῶ ἀρχαϊσμῶ.* iam foris crepuit?] *Reſonuit, vt decrepiti di- tmoſi ſenes. Foris, ſingularis numeri, nomina-* Mane.] *Mane, gaudentis eſt hoc dictum, non o- entis.*

CTVS II. SCENA IV.

INVS. SANNIO. CTESIPHO. SYRVS.

eſt ſacrilegus? SAN. méne quærit? nun-
dnam effert? occidi:
:O. AES. ehem opportune: teipſum quæri-
id fit Cteſipho?
: omnis res: omitte verò triſtitiam tuam.
illam hercle verò omitto, qui quidem te
n fratrem ô mi Aeſchine,
mane, ah, vereor coram in os te laudare
is,
entandi magis, quàm quod habeam gra-
ıcere exiſtimes.
inepte, quaſi nunc non norimus nos inter
teſipho.
nihi dolet, nos penè ſerò ſciſſe, & penè in
ocum
vt ſi omnes cuperent, nihil tibi poſſent au-
er.
ebat. AES. ah, ſtultitia eſt iſtæc, non pudor,
ɔ paruolam
nè ex patria: turpe dictu: deos quæſo vt i-
rohibeant.
:aui. AES. quid ait tandem nobis Sannio?
n mitis eſt.
ɔ ad forum ibo, vt hunc abſoluam: tu intrò
m Cteſipho.
re inſta. SY. eamus, nanque hic properat in
m. SA. ne tam quidem:

Quamuis

Quamuis etiam maneo ocioſus hic. SY. re
ne time.
SA. At vt omne reddat. SY. omne reddet, tace
ac ſequere hac. SA. ſequor.
CT. Heus heus Syre. SY. hem, quid eſt? CT. e
hercle hominem iſtum impuriſſimum
Quamprimũ abſoluitote, ne ſi magis irritat
Aliqua ad patrem hoc permanet, atque e
perpetuò perierim.
SY. Non fiet, bono animo eſto, tu cum illa
oblecta interim,
Et lectulos iube ſterni nobis, & parari cætera
Ego iam tranſacta re conuortam me domi
obſonio.
CT. Ita quæſo: quando hoc bene ſucceſſit, h
hunc ſumamus diem.

VBi ille eſt ſacrilegus?] *Mire Aeſchinus ſe uerſus lenonem ſuperbiam, qua oſtenditur tan lenior ab amoribus meretriciis quanto audacior* nem. Méne quærit? num quid nam effert?] *Spe leno ſe aliquid accepturum propter conuicium: Minis viginti tu illam emiſti: quæ tibi res vertat genti tantum dabitur. Et vide quanti faciat len cro iniuriam, qui ſe ſacrilegi nomine ſignificari n non dolet, ſed etiam cupit. Oportet autem, Méne tum quadam geſticulatione & ſubſaltatione ſper nonis, ad hoc ſe quæri vt accipiat, pronunciare.* Occidi, nihil video.] *Occidi, non quia ſacrilegus dictus eſt, nihil accipit, & ſimul geſtum conſidera loquentis.* Occidi, nihil video. *Mire hoc verbo appare tu lenonis & ſpem mortuam, & extinctum gaud & apta ἔκλειψις, hæc dicentis, Occidi, nihil vide addidit proferri, aut quid tale.* Hem.] *Interiectio næ rei.* Opportune te ipſum quærito.] *ἀστεῖως venisse: non enim ſequenti nectitur.* Quid fit Cte *Quid fit, blandum initium eſt. non enim nunc ini cum ipſe dicat, In tuto eſt omnis res. mox ipſe in iam hæc addidit præter naturam quæſtionis.* Qu *Quid agitur?* In tuto eſt omnis res.] *Quaſi a*

negocium de amica. An omnis res, & lenonis & ſuſpicio patris Demeæ? Omitto verò.] *Ve- t: aut correptiuum eſt iamdudum non omit-* o illam hercle vero omitto.] *Apparet non ... m dici Cteſiphoni ab Aeſchino, Omitte triſti- : nec nunc primum reſponſum, omitto. & ideo ..., hercle vero, quia nunc demum data eſt plena* triſtitiam tuam. *Sic dixit, quaſi nimiam.* Qui e habeam fratrem.] *Acuendum Te* O mi] *Mi, meus: ſed vocatiuo dixit caſu.* Coram in ... are.] *Coram, ad ipſum pertinet quem laudat, ... ui audiunt: in os, ad ipſum qui laudatur. Nam ... at, qui non tacet apud alios, & hoc agit non per ... ed ipſe præſens. In os qui apud ipſum loquitur ... udat.* Laudare amplius.] *Quia laudauit.* Ne ... ndi.] *Antiqua ἔκλειψις, deeſt enim cauſſa.* Aſ- *Adulandi. Et vtrum deeſt cauſſa, an ad ipſam ... itur?* Ne id aſſentandi.] *Specta, ſi non ruſti- ... ns eſt & puriſſimæ ſimplicitatis, adeò vt etiam ... e fratrem nimio pudore non poſſit. hoc ſolo quia ... cum illum nimium laudarit abſentem.* Quam ... eam gratum.] *Varie: non enim intulit, quas ... nti.* Quod.] *Quia.* Age incepte.] *Non eſt iniu- ... maior frater eſt, & blanda dicturus.* Hoc mi- *... ἰδιωτισμῷ, Mihi dolet pro doleo. & Dolet bis ... lum eſt.* Et penè in eum locum rediiſſe.] *... beneficij ex periculo & difficultate ob tempus.* ... es cuperent.] *Non ſi ego tantummodo aliis ... bus.* Pudebat.] *Deeſt fateri.* Stultitia eſt *... c ſcilicet fateri ei qui ipſe patri nunquam quic- ... ierit.* Tam ob paruolam rem.] *Ergo dimi- ... ungitur Tam particula, & deeſt perire: ſed τὸ ... tacetur.* Tam ob paruolam rem.] *Id eſt, me- ... Et bene hic dicit Aeſchinus, quaſi qui maiora ..., id eſt vitium virginis.* Penè e patria.] *Deeſt ... ia amatores comici cito comminantur patriam ... vt ... omicæ ſequantur.* Pene e patria.] *ἀποσιω- ... πησις χάριν. Menander mori illum voluiſſe ... entius, fugere.* Turpe dictu.] *Te fugere ſcilicet, ...* Vtinam hæc prohibeant.] *Id eſt, exilium fu- gamque*

gamque patriæ. Peccaui.] *Approbauit ex peri gnitudinem beneficij.* Quid ait tandem nobis *τοῦ ἰδιωτισμοῦ additum eſt, non enim Nobis intel eſt.* Iam mitis eſt.] *Quia debacchatus eſt ſuprà mitis eſt dixit.* Ego ad forum ibo.] *Tunc enim, de menſæ ſcriptura magis, quam ex arca domoque pecunia numerabatur.* Vt hunc abſoluam.] *hunc, reddito illi precio, dimittam. Nam velut le quibus debetur aliquid. Dicuntur etiam ſerui qui cum debitores preciorum fuerint, pecunian debitam. Eſt ergo abſoluam, pro à me ſoluam. tur in triſtitia lenonis, qui illum cum barba le mœſto vultu ſequitur tanquam reus?* Tu intro Cteſipho.] *Bona ἔκλειψις, ſignificans lætitiam meretricis.* Syre inſta.] *Iam Syrus, non vt adiu inſtanter adiuuet, rogatur.* Eamus, namque hi rat.] *Hoc clamat Syrus, vt beneficium oſtendat ſ rurſus lenonem de profectione abſterreat.* Ne t dem.] *A lenone inconſtanter dicitur, vt pertur tuentis, magnum damnum poſſit oſtendere* Ne dem.] *Tam, pro tantum, an pro tamen? & deeſt properare, aut propero: vt ſit etiam aduerbium vel conſentientis.* Quamuis etiam.] *Pro, in qua Etiam particula, vtrum conſentientis aduerbiu iunctio, qua ſignificat, & properare ſe, & non i vt negligat quod ſibi debetur?* Maneo ocioſus *ſeparatim inferendum eſt, quaſi pertinaciter a tem lenonem inſtaturum ſe exclamationem* fac tetur.* Maneo ocioſus hic.] *Dixit enim proper ſum conſenſerat in Syri verba, properaſſe dicent* detur, ne time.] *Quod deſperauerat leno, Syr ſermo.* Vt omne reddat.] *Propter illud quod xerat Diuiduum face. Et probatum eſt, compl quod ait, Cupide accipiat faxo. Et hoc ipſum, cun & vultuoſa ſupplicatione pronunciandum eſt.* Ta do, ac ſequere hac.] *Sic ait Syrus, quaſi nunc doceat, quæ ſit ars non perdendi. Et totum cum ſ præſtantis magnum beneficium dicit.* Sequor.] *bo Leno ſatis commitigatus oſtenditur.* Heus h re.] *Ex argumento eſt oſtendere quantum tim*

um patrem. Heus heus.] *Vox eſt de longinquo is.* Obſecro hercle hominem illum impuriſ-]*Satis manſuete, quaſi lenonem aut non poſſit ru-t non audeat dicere, hominem dixit.* Illum in im-um.] *Auariſſimum, & totum cum execratione* te ſi magis irritatus ſiet.] *Velut clamet ſcilicet: ie de Lenone, quem irritari dicit vt canem. nam roprie canes dicuntur. Lucilius de litera R, Irri- quod homo quamplurima dictat. Lenonem autẽ ſipho vt ruſticus, vt ſub patre duro, vt amator.* ad patrem hoc permanet.] *Non dicit quid: ſed igimus raptum puellæ ſignificari.* Aliqua ad pa-c permanet.] *Proprie ſecretum latens, laticẽ tur intra vas clauſum exiſtenti, quod cum effun-nat. Sic & alibi de committendis ſecretis loquens, iquit, rimarum ſum: hac atque illac perfluo.* At-tunc perpetuo perierim.] *Quaſi & nunc ſe itiat, ſed non perpetuo.* Non fiet, bono animo *illi liberalis timor eſt: ita Syro ſeruilis confiden-* im illa te intus oblecta.] *Moraliter illa dictũ túrne illa hodie Pamphilo, & Illa quidem mea e-* um illa te intus oblecta.] *Honeſte explicauit u.* Et lectulos iube ſterni nobis.] *Seruus * comicum. Et vide vt totum ſuperbe ac magnifice Syrus.* Conuertam me domum.] *Conuertam, dictum, verbum eſt enim magni moliminis, & ngentis. Nam conuertere ſe, dicitur quem pompa vt imperator proprie conuertit exercitum. Et hoc , vt moribus arrogantes ſerui ſint cum lætantur.* o, &c.] *Volũt quidam & hunc verſum Syri per-ngendum ſed Cteſiphonis verba eſſe, ex ſubditis ſt: cum dicit, Hunc diem miſere nimis cupio, vt etuum in lætitia degere.*

CTVS III. SCENA I.

STRATA, *matrona.* CANTHA-
RA, *nutrix.*

o mea tu nutrix, quid nunc fiet? CA. quid Iamb. quadr. catalect.
t rogas? recte

Aedepol ſpero. SO. modo dolores mea tu piunt primulum.

CA. Iam nunc times, quaſi nunquam adfuer quam tute pepereris?

SO. Miſeram me, neminem habeo: ſolæ ſum autem hic non adeſt,

Nec quem ad obſtetricem mittam, nec qui Aeſchinum.

CA. Pol is quidem iam hic aderit: nam nun num intermittit diem,

Quin ſemper veniat. SO. ſolus mearum mi eſt remedium.

C. E re nata melius fieri haud potuit, quan eſt hera:

Quando vitium oblatum eſt, quod ad illu potiſſimum.

Talem, tali genere, atque animo, natum ex milia.

S. Ita pol eſt, vt dicis: ſaluus nobis, deo vt ſiet.

OBſecro mea tu nutrix.] *Hæc ſcena, Tragœdi ſeruat. Nam Tragœdia in tria diuiditur, Ex Geſta, & Exitum. Hic ergo expectatio eſt, in Ge Geſta, in planctu Soſtratæ: Exitus.* Obſecro m trix.] *Hinc demonſtratur qui ſit maternus affec grata in dominos ſeruorum fides ſit: Eundemq & dolorem eſſe ex falſis & veris malis.* Obſec nutrix.] *Perſonæ aut ſuis verbis, aut aliorum i ex ſuis: vt nunc perſona Soſtratæ: Ex alienis AEſchini perſona ex Mitionis oratione ac Deme* cro mea tu nutrix.] *Mea nunc pro blandim tur.* Quid nunc fiet.] *Imploratio eſt magis n quam ignoratio, & interrogatio. namque illius quippe anicula eſt. ſed non ſapientior nutrix eſt, mina ſua. Ipſum etiam quod dicit, Nutrix, h eſt. Vt, Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſorore nim nomina ad aliquid, quibus nos tamen velin lari, vt Magiſter, Medicus, Orator.* Modo dol tu occipiunt primulum.] *Euidenter hic mod*

aduerbium eſt. Et rurſus, Mea tu, blandimẽtum uo non progreditur colloquium fœminarum, & repidantium. Primulum.] Initium, & ipſa ori- m, diminutiue demonſtrata eſt. Non enim pri- primulum dicit. Nunquam tute pepereris.] parationem doloris: nihil mali adhuc ſequutum n ſic turbatur Soſtrata. Iã nunc timens quaſi nũ- fueris, nunquam tute pepereris. Docte duo propo- us experientes ſcienteſq; rerum ſumus videre & g. ſic, Quæque ipſe miſerrima vidi, Et, quorum na fui. Tute autem pro tu, παρέλκον eſt quod* & facit tute, & tutemet. & tutemetipſe. Miſerã oprium eſt mulierum quum loquuntur, aut alijs vt Annam chara mihi nutrix huc ſiſte ſororem. mmiſerari. vt, Miſeræ hoc tamen vnum Exeque- mihi. Nam hæc omnia, muliebria ſunt, qui- ialis ingentibus quaſi in aceruum rediguntur, erantur nullius momenti querelæ. Neminem Quid enim opus eſt? aut cur nunc quereris? Solæ Nunquam pluraliter ſolæ. Nec quem ad ob- n mittam, nec qui accerſet Aeſchinum.] Ha- uditur, & magis trepidanter quam rationabili- r. nam refellit hoc totum nutrix Canthara. Solæ Cum hoc nomen ſingularitatis ſit, mire ſolæ plu- xit. Neminem habeo: ſolæ ſumus.] Mulie- eritur, & ex perturbatione ſua æſtimans, meus cit ea quæ pauca ſunt. Geta aut* hic nõ adeſt.] ratio eſt, vt oſtendatur abſens qui ſuperuenturus quem ad obſtetricem mittam.] Deeſt habeo. nſuetudine eſt ſic loqui, cum vtrumque nobis, utrum deeſſe conquerimur. Nunquam.] Pro nõ, r non ad omne tẽpus retulit: nam qui poteſt? ſed ad es, ſecundum quod ait, Nam nunquã vnũ inter- em. Solus meatum miſeriarum.] Bona locutio. a.] Sic propriè dicimus de ijs quæ contra vo- t noſtram acciderunt, vt nunc vitium virginis. e nata, ex vitio virginis. Sic Lucil. p. i. i. Et ſic ma- re, quam non Aeſchino culpam, ſed potius caſui am vellet. Eſt autem ordo, Nihil potuit melius à ieri, quam id quod factum eſt hera: vt quando.

quidem vitianda erat virgo, ab eo vitiaretur, qui petendus ad matrimonium. Senſus enim hic eſt vim fieri virgini: ſed ex conditione eius quæ vitia hil potuit melius euenire, quam contigit, vt ab eo tur, cuius nos non pœniteret. Intelligere autem fieri, & factum eſſe, pro euenit, & contigit, dici. fieri haud potuit.] *Si fieri pro euenire acceperis ſecutio locutionis: ſin minus, deerit, quantum in ſit, è re nata, quantum intelligo.* Quando vitiun eſt.] *Hoc eſt è re nata.* Oblatū eſt.] *Oblatū dicitu tur inuito.* Quod ad illum attinet potiſſimur *vitium oblatum ſit potiſſimum, hoc eſt, bonum: ſona eius qui obtulit, vitium factum eſt bonum ſe ipſum malum eſt. Et hoc eſt quod melius haud tuit, quam factum eſt. Illum autem dicit, AEſch licet. Potiſſimum autem ſuperlatiuum eſt ab eo potis & potius. Sic enim facit, potis, potius, potiſſ Quod, modo exceptionem ſignificat: vt ſit, quant lum attinet, id eſt, AEſchinum.* Tali genere.] *illum talem * & tali animo.* In illo.] *Et genus pertinet: Familia etiam ad defunctos. Alij genu litatem referunt: Familiam, ad copias. Vnde & pa lias dicitur, vt ſit, ex tanta familia, ex tam diu Hæc omnis παρέκτασις tragica eſt gaudiorum in ante funeſtiſſimum nuncium.* Talem.] *Scilicet à forma, à pulchritudine.* Tali genere.] *Id eſt, a extrinſecus ſunt, id eſt, honeſtate generis.* Atque *Id eſt ſapientia, modeſtia. Hoc modo igitur nihil p in laude.* Saluus nobis, deos quæſo vt ſiet.] *S tius eſt cum nihil ad vota præter ſalutem opus eſt.*

ACTVS III. SCENA

Iambici quadrati acatalectici, & vnus dimeter mixtis trochaicis aliquot catalecticis.

GETA, *ſeruus.* SOSTRATA CANTHARA.

NVnc illud eſt, quod ſi omnes omnia ſua conferant,
Atque huic malo ſalutem quærant, auxilij ferant,

ibique, heræque, filiæque herili eſt: væ mi-
nihi:
·epente circumuallant, vnde emergi non
:
tas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.
ſeculum? ô ſcelera, ô genera ſacrilega, ô
iem * impurum! al impium.
iiſeram, quidnam eſt, quod ſic video timi-
k properantem Getam?
m neque fides, neque iuſiurandum, neque
miſericordia
, neque reflexit: neque quod partus inſta-
ope:
ræ indignæ per vim vitium obtulerat. SO.
itelligo
e loquatur. CA. propius obſecro acceda-
oſtrata. GE. ah,
um, vix ſum compos animi: ita ardeo ira-
a.
, quod malim, quàm illam totam familiam
iihi obuiam,
hanc in eos euomam omnem, dum ægri-
iæc eſt recens.
ii id habeam ſupplicij, dum illos vlciſcar
.
nam primum extinguerem ipſi, qui illud
xit ſcelus:
em Syrum impulſorem, vah, quibus illum
rem modis?
m medium arriperem, & capite primum in
n ſtatuerem,
ro diſpergat viam:
enti ipſi eriperem oculos: poſt hæc præcipi-
arem.
ruerem, agerem, raperem, tunderem, &
rnerem.
o heram hoc malo impartire properè? SO. Iam, acat.
emus, Geta.
n, quiſquis es, ſine me. SO. ego ſum Soſtrata.
bi ea eſt? te ipſam quærito:

Te expecto: oppido opportune te obtuli
obuiam
Hera. SO. quid eſt? quid trepidas? GE. heu m
quid feſtinas mi Geta?
Animum recipe. GE. prorſus. SO. Quid iſtuc
ergo eſt? GE. perijmus.
Actum eſt. SO. eloquere obſecro quid ſit. G
SO. quid iam Geta?
GE. Aeſchinus. SO. quid ergo is? GE. alien
noſtra familia. SO. hem,
Perij: quare? GE. amare occepit aliam. SO. væ
mihi.
GE. Neque id occulte fert: à Lenone ipſus
palàm.
SO. Satin' hoc certe? GE. certe, hiſce oculis
vidi Soſtrata. SO. ah, ah,
Me miſeram: quid credas iam? aut cui creda
ſtrúmne Aeſchinum,

Iamb. tetrã. acatal.

Noſtram vitam omnium, in quo noſtra ſp
mneſque opes ſitæ
Erant? qui ſine hac iurabat ſe vnum nunqua
rum diem.
Qui ſe in ſui gremio poſiturum puerum dic
trem
Ita obſecraturum, vt liceret ſibi hanc vxo
GE. Hera lachrymas mitte, ac potius, quod
rem opus eſt, porro conſule,
Patiamur'ne, an narremus cuipiam? SO. hau
homo ſanus'ne es?
An hoc proferendum tibi vſquam eſſe vide
mihi quidem non placet.
Iam primum illum alieno animo à nobis e
pſa indicat:
N[illegible] ſi hoc palam proferemus, ille infic
ſat ſcio:
Tua fama & gnatæ vita in dubium veniet
maxime
Fateatur, cum amet aliam, non eſt vtile
Quapropter quoquo pacto celato opus eſt
minime gentium:

am. GE. quid ais? SO. proferam. GE. hem,
oſtrata, vide quam rem agas.
ɔre res loco non poteſt eſſe, quam in quo
ſita eſt.
indotata eſt: tum præterea quæ ſecunda ei
:at
o virgine dari nuptum non poteſt: hoc re-
n eſt,
s ibit, teſtis mecum eſt annulus, quem a-
it.
o, quando ego conſcia mihi ſum, à me cul-
ſſe hanc procul:
recium, neque rem vllam interceſſiſſe illa
e indignam, experiar Geta.
l iſtuc? accedo vt melius dicas. SO. tu quan-
o tes
ae Hegioni cognato huius, rem omnem
o ordine:
ɿoſtro Simulo fuit ſummus, & nos coluit
ne.
ı hercle alius nemo reſpicit nos. SO. prope-
mea Canthara
ɔbſtetricem accerſe, vt cum opus ſit, ne in
nobis ſiet.

illud eſt.] *Hic locus ſecundum artem comicam* *ım currentem exprimit, & nunciantem mala.* *itaque pars ſcenæ motoria eſt. ſignificat autem* *e negocium eſt, nunc tale periculum eſt: aut vero* *cationem temporis habet, vt ſi diceret, quando* *tempore.* Nunc illud eſt.] *Vtrum periculum, aut* *Eſt enim ἔκλειψις.* Quod ſi omnes omnia ſua .] *ὑπερβολή cum παρονομασία omnes omnia. Hinc* *Omnes in hoc indicio conferant omnia.* Salutem t.] *Non remedium, vt ægro: ſed vt pereunti ſalu-* *ıoue dixit malo ſalutem: pro, contra malum.* Au- il afferant.] *Mirè de proximo, repetitum eſt πα-* *id eſt, conferant & afferant. Hoc conuenit præſer-* *ıacho minus verba curantis. ſic ſupra, Omnes a-* uod mihiq;, hereq;, filieq;.] *Mira in ſeruo fides,*

cum primum ſe ponat in herili malo: & poſt ſe ma *vltimo puellam.* Quod mihique, hæreq;, filiæ e eſt.] πολυσυνδετον *ſecundū, vt, Omnia ſecum Ar* *Afer agit, tectumq;, laremq;, Armaq;, Amycleu* *nem, Creſſamq; pharetram.* Circumuallant.] *Circ* *lant ſe circa nos, & ſtipant ſe inuicem. nam circū* *mus nos, & alios. tamen rara locutio eſt. Et circun* *dixit, veluti inimica acies contra nos: & ideo addia* *emergi non poteſt. Cum impreſſio eſt hoſtium, ſic di* *Sall. Preſſi vndiq; multitudine. Cic. Qui ſemper p* *tur, & nunquam emergunt. Et emergi, noue. nam* *dicitur, non emergor. ſed ideo eſt vſus, quia extra* *tionem & mergo & mergor facit.* Vnde emergi n teſt.] *Vnde, abſolute, an deeſt illud, an vnde, pro* Vis, egeſtas, iniuſtitia, ſolitudo, infamia.] *Hæ* *quæ circumuallant: Vis illata: Egeſtas ipſius puell* *ſtitia iudicum illius temporis: Solitudo à defenſori* *famia ab iis qui credant precio vitiatam. Nam &* *ditis ſic habes, Quando ego conſcia mihi ſum, neq; p* *neque rem vllam interceſſiſſe.* Hoccine ſeculum *queſturus de homine, ſeculum accuſat prius, vt à* *mores increpet, & è contrario. Secula in omnibus* *dantur, vt, Quæ te tam læta tulerunt Secula?* O ſc genera ſacrilega, O hominem impurum.] *A* *nimis dolentib. incuſare alia ex aliis. Verg. Cum c* *ſui corpus miſerabile nati, Atq; deos atq; aſtra vo* *delia mater. &, Quem non incuſaui amens homi* *deorumq;.* O hominem impurum.] *Aeſchinum* *& hoc ἠθικῶς. nam ſemper vltimū ponimus eum,* *xime iraſcimur. vt in Andria, poſt accuſatum ſoce* *vituperatam ſponſam: Nam quid ego dicam de pat* *Phorm. Itáne tandem vxorem duxit Antipho iniuſ* *Et poſt multa, O facinus audax. O Geta monitor. V* *Vix tandem inquit.* Video timidum & proper Getam?] *Timidum perturbatum, non enim timet* *let. Sic Plaut. in Bacchid. Nam vt ex naui vecta es, c* *mida es.* Quem neque fides, neq; iuſiurandum. *eſt, Hominem impurum, quem neque fides, neq; iu* *dum, exaggerat crimen admiſſum.* Quem neque f *Quia promiſit.* Neque iuſiurandum.] *Quia iu*

um miſericordia.] *Quia vim intulit.* Neque *cundum* παρέλκον. *nam abũdat illum. vt, Nunc eminans ictus, nunc ille ſiniſtra. Et eius videli- ordia quam amauit, neque repreſſit, ne auderet; it, ne faceret. & ſic hoc dictum eſt, vt à Vergilio, ingemuit noſtro, num lumina flexit, Num la- ictus dedit, aut miſeratus amantem eſt? &c. vt ſi reprimi ne faceret, ſaltem vt in peccando eſſet uit commoueri, ſed melius quod ſupra.* Neque tus inſtabat prope.] αὐξητικῶς *addidit non triti, ſed etiam patris ſcelus.* Qui miſere.] *Deeſt* e.] *Inepte, crudeliter, vt Verg. Quæ cauſa indi- Fœdauit vultus?* Non intelligo ſatis.] *Ad ta ignorans inducitur, vt malo nuntio repente & quia oportuit ipſam priorem loqui, præſens Quia autem non eſt perpendenda tam ſuauis ἡ- ntu ad iraſcentem: idcirco non audit, ne ob il- onſeruus loqui deſinat.* Satis quæ loquitur.] *audiente Geta, loquitur. idcirco nec audit eum videtur ab eo Soſtrata.* Vix ſum compos ani- *vix tandem: aut vix non, vt Lucil. Carcer vix nus.* Compos animi.] *Id eſt, competentis ani- i animi: cui contrarium eſt, Impos animi. Sal- e animo, neq; lingua ſatis compotem, cum de a- timio loqueretur. Alij compotem animi, compo- no intelligunt.* Quàm illam totã familiam.] *am culpa familiæ, quàm ſcelus Aeſchini oſten- pter quem omnes cruciandi ſunt.* Iram hanc.] *dum pro qualitate, interdum pro quantitate, interdum pro vtroq;, vt, Tuaq; animam hanc dextra? &, Hunc ego te Euriale aſpicio? Sed nunc hanc dixit. vt Salluſt. in deſcriptione Celtiberi gitur redarguit Tarquinius.* Satis mihi id ha- plicij.] *Moraliter loquitur: nam ferè quando iraſcitur ſibi videtur fortis, tanquam qui plus* m vlciſcar modo.] *Verum eſt hanc eſſe vindi- e ex recentiſſimis flagitiis properata ſit. Sic Ver- rne ſuperbum* [illegible] *noua quærens.* Seni ani- num extinguerem.] *Bene extinguerem, quia Verg. Igneus eſt illis vigor, & cœleſtis origo Se-*

minibus. Et primum addidit, quod ordinem ſig *tunc enim adiicitur, cum multa ſubiicienda monſt* *vt cui fracta prius crura, brachiaq; * & cætera* *Aeſchinum totum promouens oſtenditur, etiam pe* *ſupplicia.* Syrum impulſorem.] *Cauſa pœnæ.* Va bus illum lacerarem modis.] *Hic voluntas in* *oſtenditur, pœnam pro merito repoſcentis. Et nota, c* *rum dixerit, addidiſſe nutus de ſupercilio.* Illun mem.] *Iſta pœna.* Statuerē vt cerebro diſpergat *Et cerebrum & via diſpergi poteſt; ideo videtu* *guum. vt apud Vergilium: enſemque cruore Spun* *ſparſusque manus. Aliter enim dicitur, Spargite* *foliis: Aliter, Sparſerat & latices ſimulatos fontis.* Adoleſcenti ipſi eriperem oculos.] *Bene ocul* *ris indices, adiutoresq; flagitij.* Poſt hæc præcipi rem.] *Grauior pœna cæcitatis, non prouidere qu* Cæteros ruerem.] *Ruere actiuam vim habet.* *in ſecundo, Icta eorum qui in flumine ruebant, n* *tur. Ruere enim, eſt toto corpore vti ad impellendu* *faciunt qui ipſi præcipites alios proſternunt. V* *prie ſues ruere dicuntur. Verg. Ipſe ruit, denteſqu* *licus exacuit ſus. & Horat. Hanc rabioſa fugit can* *tulenta ruit ſus.* Tunderem & proſternerem *quam fortis ſibi videatur qui dolet & iraſcitu* rem.] *Proſequerer, premerem. Vergil. Illa fretus* *tos, id eſt, nimia celeritate perſequitur. & penè* *præuenitque.* Ego ſum Soſtrata.] *Hæc ideo in* *vt veriſimile ſit ſupra non viſam Soſtratam, quan* *vix nunc agnoſcitur ab irato.* Te ipſam expecto do opportune.] *Incerta diſtinctio, vtrum Te ex* *pido opportune, ſit dicendum: an Expectare, ſit in* *ter cupere, & ſine præſcriptione temporis, ſpera* *certum tempus. Vnde apparet ad Te expecto, qu* *nimium eſt, non eſſe iungendum Oppido.* Quid mi Geta?] *Probus aſſignat hoc Soſtratæ. Aſper* *ad omnia ſeruum reſpondere: ſed nutricem puta* *qui.* Quid feſtinas?] *Perturbaris. Et commo* *Prorſus, actu commoto, & anhelanti ob perturb* *& contentum curſum.* Animum recipe.] *Quod* *ne; geſtu oſtendi minimè potuit, id ex verbis So*

in Geta. nam ideo dicitur, Animum recipe: quia
helitu, crebriora verba continuare non poſſit.
, actum eſt.] Iam bina verba iunguntur. Periu-
m eſt, verba ſunt deſperationis. nam actum eſt
ca re, de qua iam lata ſit ſententia. Eloquere
c.] Bene eloquere. nam conatur tantum quod
itur, nec intelligitur: cui vitio contraria virtus
ntia. Iam plus hic geſtu, quam dictu agitur: quia
iximus, & faſſus eſt qui nunciat: & integra-
nuncij, cum apud illam loquitur, ad quam ma-
nitas pertinet: quo dolore, vox plerunque ſub-
atque ſingultit, & ſimul dat ſignum perdita-
n: Væ mihi miſeræ.] Interponitur mulieris af-
uo nuncio. Amare occepit aliam.] Peius eſt,
ipit, quam amat: nam in eo quod dixit, Occepit,
: mali metuenda ſignificat: vt in principiis quæ
piciunt, non ſtatim imminutionem inſpectant.
, magnum facinus dixit. A lenone ipſus eri-
um.] Sic nunciat, vt vltima peiora ſint. Et his ar-
vult probare quod immodice amauit Aeſchi-
plus quam virginem, id ipſum quod pudor nec
, nec conſuluit, amat. Quis autem magis potuit im-
ſe, quam qui poſt honeſtum amorem, ab lenone a-
Hoc etenim ſignificat meretricem. ergo non hone-
ab lenone: non per alium, ſed ipſus: nec emit, aut
ſed ob impatientiam valde amantis eripuit, neq;
, vt qui celaret factum, tanquam ſatisfacturus
leretur, ſed palàm. Satin' hoc certo.] Magnis
ſtatim creditur. Hoc ergo ex dolore dixit, quod
diens: non quia habet fidem. Hiſce oculis.] ἰδιω-
ſeuerantis. Ah ah.] Interiectio eſt flentis. Me mi-
Mira affectio. nam lachrymæ non ſinunt finire
Quid credas iã? aut cui credas?] Fides aut per-
litate ſeruatur: ſi grauius perſona eſt cui creditur:
us rei qualitate, ſi ea res creditur, in qua fallere
tur, aut non poteſt, aut non debet. Hic ergo mi-
oque iam fidem dixit nullam eſſe, & in perſona,
: quod Vergilius tranſtulit, breuiusq; dixit, Nu-
uta fides, hoc eſt, nec in re, nec in perſona. Et hic
eautontimorumenon, Prò Iupiter, vbi nam eſt
fides?

fides? Noſtrum Aeſchinum noſtram vitam.] *i* *xῶs omnia, quia fletus impedit verba, deeſt aute* *feciſſe, vel quid tale.* Sitæ erant.] *Sitæ, poſitæ.na* *eſt quicquid in loco ſuo poſitum non euertitur.* I rum puerum.] *Puerum dixit, ſi puer naſceret* *quia diuinabat. Ad votum ergo cupientis retulit p* *non quia neceſſe eſſet matrem iraſci. Et hæc omnia* *ſtupore dicuntur, ad exaggerandam perfidiam ill* *creditur, & dolorem eorum qui crediderunt.* H chrymas mitte, ac potius quod ad hanc re eſt.] *Hinc Vergil. Non lachrymis hoc tempus ait,* *nia Iuno. Sentit autem non lachrymis agendum,* *ſilio opus eſt.* Porrò conſule.] *Porrò, in reliquu* *de, vel in futurum. Porrò enim ordinis & temp* *uerbium eſt, non coniunctio.* Hau hau mi homo, ne es?] *Hoc ex perſona nutricis legendum eſt, i* *diſſimulandam rem putat.* Mi.] *Pro meus.* Tua f gnatæ vita.] *Tibi enim crimini erit vitiatam eſſ* *vel illi etiam oberit. & vtrum vitam, ſalutem a* dubium.] *In periculum.* Fateatur.] *Vitiaſſe fi* *complexio eſt διπλῶς oratoria, in qua vtrum* *contrarium tollis: cogiturque quod ex altera p* *hoc eſt, tacere.* Quapropter quoquo pacto.] *C* *& pro perſona, & pro muliere hoc dictum eſt: ea* *malis conſtantem eſſe demonſtratur.* Non facian *faciam dixit, pro non tacebo: quaſi tacere aliqua* *nem habeat, ſed moralis ſignificatio eſt, & comn* *omnibus: ſicut aduocatum dicimus male feciſſe, cum* *t it.* Peiore loco res eſſe non poteſt.] *Satis ar* *ter Getam & Soſtratam ſententias ex perturbati* *cit mutare.* Quàm in quo nunc ſita eſt.] *Cau* *timendi. Primum indotata eſt. Ratio ſubiecta e* *ſe: & indotatam, pauperem modo dicit.* Tun terea quæ ſecunda ei dos erat.] *Videlicet a* *virgine nuptum. Et incerta diſtinctio eſt. ete* *vit bis ſubaudiendum, Pro virgine dari n* Non poteſt.] *Iungendum, Dari nuptum. & p* *gine, id eſt, virgo. vt, Nunc plane eſt pro no* *eſt, noua. Aut nec virgo, nec pro virgine nub* *poteſt. non virgo, quia vitiata eſt: nec pro virgine, q*

diſ

eſt. Si inficias ibit.] *Si negabit.* Teſtis mecū-
us.] *Locutio hæc ſic capienda eſt, Hoc eſt, annu-
teſtis: vel ſic, Annulus & ego teſtes ſumus: ſed
id ſupra.* Poſtremo quando ego cōſcia mi-
Quando, pro quoniam, vel quando, pro quidem.
vllam.] *Hoc eſt internuncium, pactum clam,
ſum. Et bene totum execratiuè dixit, vt alij fa-
orreant.* Illa.] *Filia ſcilicet.* Experiar.] *Apud
im.* Quid iſtuc?] *Verbum eſt ægrè conſentien-
ui dicat, Quid hic reſiſtam?* Accedo vt melius
eſt; vt conſentiam, velut qui melius poſſim di-
ntum potes.] *Deeſt, cito. vt ſit, Quantum po-*
. Atq; Hegioni.] *Apud Menandrum Soſtratæ
citur* Heius.] *Filiæ ſuæ ſcilicet.* Simulo.] *No-
puellæ, diminutiuū à Simo vel Simone. Et nota
allata fabula Latinè diminutiuum.* Simulo
ius.] *Summus, an ad cognitum, an ad amicum
an abſolute ponitur? vt in Eunucho, Plurimā
[illegible] impertit Gnato.* Et nos coluit ma-
*[illegible] coluit dictum eſt, quàm ſi diceret
gil. Per caput: hoc iuro, per quod pater ante ſole-
enim, & maioribus & minoribus conuenit. Vt,
t coluiſſe Samo.* Nos.] *Monoſyllabo finit, vul-
trimenꝫ pronunciationem.* Tu mea Cāthara.]
*ſeruæ fœminæ blandimentum eſt mea potius,
nomen poſſeſſiuum. Deeſt enim, chara, vel quid
addito, pronomen ſtaret Mea.* Curre.] *Mire
ancillæ, curre.* Vt cum opus ſit.] *Id eſt, cum
erit partus.* Ne in mora nobis fiet.] *Locutio
ra.*

CTVS III. SCENA III.

DEMEA. SYRVS.

i: Cteſiphonem audiui filium — Sēnarij Iambici.
uiſſe in raptione cum Aeſchino.
mihi reſtat mali, ſi illum poteſt,
i rei eſt, etiam eum ad nequitiā adducere.
illum quæram? credo abductū in ganeum
erſuaſit ille impurus ſat ſcio.
m Syrum ire video: hinc ſcibo iam vbi ſiet:

Atq;

Atq; hercle hic de grege illo eſt : ſi me ſenſe
Eum quæritare, nunquam dicet carnufex:
Non oſtendã me id velle. SY. omnẽ rem mo
Quo pacto ſe haberet, enarramus ordine:
Nihil quicquam vidi lætius. DE. pro Iupite
Hominis ſtultitiam. SY. collaudauit filium:
Mihi, qui dediſſem conſilium, egit gratias.
DE. Diſrumpor. S. Argentum adnumerauit i
Dedit præterea in ſumptum dimidium min
Id diſtributum ſane eſt ex ſententia. DE. hen
Huic mandes, ſi quid recte curatum velis.
S. Ehem Demea, haud aſpexeram te: quid a
DE. Quid agatur? voſtram nequeo mirari ſ
Rationem. S. eſt hercle inepta, ne dicam do
Abſurda. piſceis cæteros purga Dromo:
Congrum iſtum maximum in aqua ſinito l
Pauliſper: vbi ego venero, exoſſabitur:
Prius nolo. DE. hæccine flagitia? SY. mihi q
placent.
Et clamo ſæpe: ſalſamenta hæc Stephanio
Fac macerentur pulchrè. DE. di voſtram fi
Vtrum ſtudióne id ſibi habet, an laudi puta
Fore, ſi perdiderit gnatum? væ miſero mihi
Videre videor iam diem illum, cùm hic eg
Profugiet aliquò militatum. SY. ô Demea,
ISTHVC EST ſapere, non quod ante ped
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt,
Proſpicere. DE. quid? iſtæc iã penes vos pſ
SY. Eſt iam intus. DE. eho, an domi eſt habi
credo, vt eſt

Quadr. Demẽtia. DE. hæccine fieri flagitia? S. inep
Patris & facilitas praua. DE. fratris me qui
Pudet, pigetque. S. nimium inter vos Dem
Ac non, quia ades præſens, dico hoc, pe
intereſt.
Tu quantus quantus es, nihil niſi ſapientia
Ille futilis, ſomnium: ſineres verò illum tu
Facere hæc? DE. ſinerem illum? an nõ ſex to
ſibus
Prius olfeciſſem, quàm ille quidquam cœp

ıntiam tuam tu mihi narras? DE. ſic ſiet
/t nunc eſt quæſo. S. vt quiſq; ſuum volt eſ-
eſt.
d eum? vidiſtîne hodie? S. tuúmne filium?
ȝam hunc rus. S. iamdudum aliquid ruri a-
arbitror.
in' ſcis ibi eum eſſe? S. oh, qui egomet pro-
DE. optume eſt.
c hæreret hic. S. atq; iratum admodum.
d autē? S. adortus iurgio fratrem apud forū
ria iſtac. DE. ain' vero? S. vah, nihil reticuit:
numerabatur forte argentum, interuenit
le improuiſo: cœpit clamare, Aeſchine,
: flagitia facere te? hæc te admittere
genere noſtro? DE. oh, lacrumo gaudio.
u hoc argentum perdis, ſed vitam tuam.
os ſit: ſpero, eſt ſimilis maiorū ſuûm. S. hui.
: præceptorum plenus iſtorum ille.
lomi habuit, vnde diſceret. DE. fit ſedulo:
ætermitto, conſuefacio: denique
e, tanquam in ſpeculum vitas omnium
tque ex aliis ſumere exemplum ſibi:
ito. S. recte ſanè. DE. hoc fugito. S. callidè.
laudi eſt. S. iſtæc res eſt. DE. hoc vitio datur.
ſſimè. DE porò autē. S. non hercle otiū eſt
ibi auſcultandi: piſceis ex ſententia
ſum: hi mihi ne corrumpantur, cautio eſt.
nobis tam flagitiū eſt, quàm illa Demea, nō
obis, quæ modo dixti: & quod queo,
ıis ad eundem illis præcipio modum:
ſum eſt: hoc aduſtū eſt: hoc lautum eſt parū:
ſte: iterum ſic memento: ſedulo
quæ poſſum pro mea ſapientia.
ıo, tanquam in ſpeculum, in patinas Demea
e iubeo: & moneo quid facto opus ſiet.
ıæc eſſe, nos quæ facimus, ſentio:
quid facias? vt homo eſt, ita morem geras.
d vis? DE. mentem vobis meliorem dari.
s hinc abis? D. recte. S. nam quid tu hic agas,
uid bene præcipias, nemo obtemperat?

DE. Ego

DE. Ego verò hinc abeo, quando is, quan
huc veneram,
Rus abiit: illum curo vnum: ille ad me attin
Quando ita vult frater, de iſtoc ipſe viderit.
Sed quis illic eſt, quē procul video? éſtne hi
Tribulis noſter? ſi ſatis cerno, is hercle eſt:
Amicus nobis iam inde à puero: dii boni,
Næ illiuſmodi iam nobis magna ciuium
Penuria eſt, homo antiqua virtute, ac fide:
Haud cito mali quid ortum ex hoc ſit publi
Quàm gaudeo, vbi etiam huius generis reli
Reſtare video. vah, viuere etiam nunc libet
Opperiar hominem hic, vt ſalutem, & collo

DIſperii: Cteſiphonem audiui filium.] *Hi tur, quod ſeneri homines, ac recti & honeſti vel ridiculi ſunt, vel odio habentur, quoquo a Magno autem affectu, & quaſi exclamantis adc quaſi cauſam redderet cur dixerat, Diſperij.* Vnà raptione cum Aeſchino.] *οἰκονομία, in qua quantum commouebitur Demea ipſa re comperi parua rei ſuſpicione tantum ſe afficiat. Raptio perſonam refertur: Rapina ad rem: Raptus eſt ad ſi volumus proprie loqui.* Id miſero reſtat.] *B tanquam iam ſummum malum ſit, Aeſchinum e ptum. Et miſero mihi: quaſi qui nihil neſciat: rante Mitione.* Si illum poteſt.] *Non dubita ideo dicit Poteſt.* Qui alicui rei eſt.] *Recte, d ſupra dixit, Non fratrem rei dare operam videt parcum ac ſobrium.* Etiam eum ad nequitiai cere.] *Quaſi inuitum dixit, non vocare, ſed abd cimus enim volentes, ſed abducimus inuitos. Neq tem proprie libidinoſa inertia dicta eſt, quod ni nullique rei apta ſit. Vnde & nugæ, quod nihil à non agendo.* Credo abductum.] *Non iiſſe,, Et um eſſe: quaſi adhuc culpa nō ſit illius.* In gan quo.] *Veteres ganeum meretricum tabernam ἀπὸ τῆς γῆς ... τῆς γῆς, quod ipſa ſit in terra, n nacula, ſuperius. Vnde & taberna quaſi traben dioribus dicta trabibus, quibus ſuperiora ſuſpe*

aſit ille impurus.] *Suademus facilia: Perſuade-* *fficilia. Et ſuadere facientis eſt, perſuadere perfi-* *. Impurus pro improbo ponitur apud Terentium. Et* *oq; excuſata voluntas eſt Cteſiphonis, cui à maiore* *& improbo ingeſta ſit perſuaſione nequitia.* Sed ec- yrum ire video.] *Ire & abire, & venire, ſignifi-* : video.] *Ire pro venire: vt, Nec vero Aeaciden me* *tatus euntem Accepiſſe lacu.* Atque hercle hic de illo eſt.] *Figura * de grege illo eſt. Ordo bonorum* *lorum dicitur, & grauium: vt equeſter ordo, ſena-* *rdo. Grex vel bonorum vel malorũ eſt, & leuium.* *ro, In his bonis gregibus omnes aleatores, omnes im-* *pudiciq; verſantur.* Quæritare.] *Inſtanter quæ-* arnifex.] *Pro Ganeo poſitum eſt.* Non oſtendam velle.] *Scilicet ſcire vbi ſit.* Quo pacto ſe habe- rramus ordine.] *Hoc rectè, quia dixerat Mitio,* *cquid eſt, volo ſcire, atq; hominem conuenire ſi a-* *um eſt. Et enarramus, pro enarrauimus: vt, O-* *mo fumat neptunia Troia. Et ordine, bene: quia* *ter fatetur. Fallax autem & captioſa narratio* *d timemus fateri.* Nihil quicquam vidi lætius.] *m πανέλπον.* Hominis ſtultitiam.] *Scilicet quia* *, ignorans vbi Aeſchinus ſit.* Collaudauit fi- *Plus additum eſt, non enim ſolum non accuſauit,* *llaudauit.* Diſrumpor.] *Mire: his enim verbis* *tetur, collaudauit, & egit gratias. Et vide αὔξησιν* *i reſeruatam.* Argentum adnumerauit ilico.] *illud eſt, Cur tu his rebus ſumptum ſuggeris? Et* *m inquit, adnumerauit, ſed quod peius eſt, ilico.* ibutum.] *Diſtributum, in diuerſa tributum, id* *artitum per pulmentaria.* Huic mandes ſi quid iratum velis.] *εἰρωνεία eſt maioris ſtomachi: quia* *, Ex ſententia diſtributum, id eſt, vt iudicat De-* *pidatum. Sic alibi, Columen familiæ noſtræ, Bone* *lue.* Ehem Demea.] *Ehem interiectio eſt com-* *quaſi perculſi re ſubita & noua.* Quid agitur?] *ntis eſt, non interrogantis: vt alibi, O noſter quid* *agitur?* Nequeo mirari ſatis rationem.] *Mi-* *tiam illa quæ vehementer praua ſunt. Et ideo mi-* *horrere, & reprehendere poſitum eſt. Et rationem*

F

ἰδιωτικῶς dixit malam: cum non ſit ratio niſi bona,
quitur populus. Eſt Hercle inepta.] *Hoc ad ſe*
dicam dolo.] *Ne mentiar, id eſt, ex contrario*
dear: ſed vt ſedulo dicam. Atq; abſurda.] *Ine*
ſtultum tantum: Abſurdum, quod & ſtultum
ipſa ſtultitia diuerſum, & quaſi repugnans ſibi
locutus eſt, vt videatur ineptam rationem ad
referre: abſurdum, ad Mitionem, quem iam ſier
contrarium ſenectuti eſt. Cõgrum iſtum ma
Διαστολή quia erant alij, non maximi, vt è contra
tuſq; minor, quia eſt & maior. Nam iſtum qu
δεικτικὸν eſt. videtur enim oſtendere digito quem
aqua ſinito ludere pauliſper.] *Sic oſtendit*
ſonaſſe, qui viuos attulit piſces. nam non ludi
viuus. Prius nolo.] *Superbe, & pro autoritat*
non oportet, ſed nolo, ſubauditur. purgari eu
ex mora corruptelæ acceſſurum piſci ex eo oſte
ait Ludere, hoc eſt viuere, & non læſum viuere
dixit, natare: quod etiam poſſunt languidi piſ
ſuper planum fecit quid ſit Purga, dicendo e
Purga igitur, exoſſa ſignificat: non vt quidam
oſſabitur, comedetur. Mihi quidem nõ plac
hoc ad ſenem. & vide quàm totum ſuperbè, &
dixerit ob amicitiam omnium dominorum,
Demea, quem tantum præ illis contemnit. Sal
Hoc ad diſcipulum. Salſamenta aut ſalſi piſces
ridum. Salſamenta hæc Stephanio.] *In t*
opera danda eſt, vt ſtomachetur Demea: excep
pſe in fine commutat: Hæc ergo cauſa eſt; quare
que illi obiicitur magnifice inferens ſe vt luxu
centemque ſeruum. præſertim qui adoleſcenti
gus fuerit. Vtrum ſtudióne.] *Aut ordo eſ*
aut eſt παρέλκον tertium: aut verò per ἔλλειψ
quaſi dicat, vtrum eſt: aut vtrum verum eſt
accipit, vtrum ſubdiſtinguat, & ſeparet à ſequ
ceſſe eſt. Vtrum ſtudióne.] *Aut vtrum ſupe*
aut Ne: aut certe τμήσεως figura eſt, pro vtr
id ſibi habet, ſi ſciens lædit filium? Laudi p
decipit. Si perdiderit gnatum.] *Et magn*
dixit Aeſchinum: & mire, non addidit cui

iſero mihi] *Hoc eſt quod ſupra dixit. Aegre eſt, a-non ſum.* Videre videor iam illum diem.] *Illum quaſi quendam triſtem ac funeſtum.* Quod ante s modo eſt videre.] *Hoc ſumpſit Poeta de illo per-io ancillæ dicto, Quod ante pedes eſt, non videt: cœli tur plagas.* Sed etiam illa quæ futura ſunt.] *Ma-icula eſt aſſentatio. ſi quis maxime laudetur, quibus ie caret.* Iſthæc iam penes nos pſaltria eſt?] *Di-iſthæc, oſtendit iamdudum ſe hanc indignari.* Eſt itus] *Vt, Illum confidens catus.* An domi eſt ha-is?] *Proprie. quia haberi vxor dicitur, & haberi cum coit.* Credo: vt eſt dementia.] *Sic & in Eu-, Eam ſe intendit eſſe, vt eſt dementia. Et nominati-ſus eſſe poteſt, & ſeptimus. Si ſeptimus, perditus, aut ale ſubaudimus. Sed melius nominatiuum accipi-ſum.* Inepta lenitas patris, & facilitas praua.] *s, ad permittendum: Facilitas ad ignoſcendum, ſic n. Sed ego, lenitatem ad Mitionem refero, qui hæc patitur: Facilitatem ad Aeſchinum, cui hæc per li-n facilitas datur. Prauum autē eſt, quod & ipſum atientem: malum, quod alios tantum.* Fratris mei m pudet pigetq́ue.] *Pudet, in his quæ turpiter fa-et, in his quæ cum damno ac malo. Pudere etiam ad s: Pigere, ad dolorem refertur. Pudet, quod turpe et, quod dolet. Nimium inter vos Demea. * nunc c-dditum eſt, quod ſupra dicebatur & præterea repe-Nimium confirmauit ſuperius dictum, non ſoluit.* iantus quantus.] *Id eſt, quantuſcunque.* Nihil pientia es.] *Ridiculè prius additum nihil, quàm iam laudis nomine. Deinde ſi ſapiens dixiſſet, non ſſet irriſio * ſed ſtultus.* Nihil niſi ſapientia es, il-mnium.] *Nec tu ſapiens, ſed ſapientia: nec ille ſomni-r ſed ſomniū, ὑπερβολή.* Sineres verò illū tuum.] *gumento fabulæ repetit Sinerem & ἀρωνικῶς inter-* Totis ſex menſibus.] *Totis, quaſi longi ſint. Id eſt s, vt ne vnum quidem diem minus à ſex menſibus uid cœpturus ſit filius. Nimis comica & moralis aſ-o, Quàm ille quicquam cœperit. Multum dixit, & x menſes, & olfeciſſem, & priuſquam cœperit.* Non ſſem.] *Totum ridicule. Nam quid olfeciſſet, qui*

nondum quicquam ſcire cœpiſſet, cuiusque naril *obiectum fuiſſet? Nam ideo nares à naritare dic* *quod nos odoratu doceant præſto & prope eſſe, qui* *oculi non vident.* Vigilantiam tuam mihi nar *eſt, quam maxime ſcio.* Sic ſiet modo vt nunc e *dicit qui, ſed reſpice ad argumentum, & ridebi* *ptantem Demeam.* Vt quiſque ſuum vult eſſe, *Hæ ſunt ſententiæ & ſemper probabiles, & pro pe* *diculæ. Plautus in milite glorioſo, Nimia eſt mi* *mis pulchrum eſſe hominem.* Quid eum? vidiſt dic?] *Quid eum, initium interrogationis futuræ* *na alicuius. Sic in Heaut. Sed Syrum, quid eum?*] filium?] *Hoc clarè.* Tuúmne filium?] *Moris e* *cogitat quid reſpondeat, interrogatione remouen* gam huncrus.] *Vt pecudem dixit abigam: non* *nem, mittam.* Abigam.] *Hoc lentius, & abigam* *cudem dixit: vnde & Abactores dicti ſunt. Cic* *Equarum greges iſtum abigendos curaſſe.* Ian aliquid ruri agere arbitror.] *Hoc clarè. Ali* *agere arbitror. Hoc plus eſt, quàm illic eſſe. vult* *laude eius loqui: vt ſupra, Rei dare operam:* *parcum, ac ſobrium. Et agere proprie dixit. nam* *do, ager dictus eſt, quod in eo multa agenda ſ* egomet produxi.] *Mutata præpoſitione, non* *ſed produxi dixit, id eſt porrò duxi.* Metui, ne h *Hæc translatio vt ſubleuat Cteſiphonem, ita Aeſ* *uidioſa eſt. nam hæreret, non animo, nec volunta* *ſco decipientis aucupis.* Quid autem?] *Quid p* *vel ob quam cauſam. Vergil. Quæ fortuna viri* *quo littore linquant.* Quid veniant.] *Cui conti* *ſignificatione.* * *Id quod te oro.* Nihil reticuit. *enim minorem fratrem non peperciſſe maiori: ne* *ſe quicquid erat opus.* Cœpit clamare.] ἤθικ *& cœpit, & clamare: & quod ſequitur.* Ado gio eſt.] *Aggredimur de longinquo: Adorim* *diis, & ex proximo. nam adoriri, eſt ad aliquen* *eſt, exurgere.* De pſaltria iſtac.] *Hic mirè ſe* *tatus eſt: & memoriter, quia ille dixerat, Quia* *penes vos pſaltria eſt?* Interuenit homo de ii ſo.] *Interuenire, eſt in medio negotio, quaſi e*

enire,& opprimere in ipſo actu eos,qui rem celatam *.Et vide quam oratorie narrat geſtionem rei, quæ* *am facta ſit:his enim fides fit.* Aeſchine hæccine a facere te?] *Et accuſatio à perſona:& vide pon-* *nomine Aeſchini.* Hæc te admittere?] *αὔξησις. nā* *admittere quam facere.* Hæc te admittere indi- *Pronum eſt hæc ſtatim credere Demeam de eo quem* *ts laudauerit. Non videt fratrem rei dare operam,* *e,parcum,& ſobrium: vnde mira poetæ arte & ini-* *media, & poſtrema ſibi congruunt atque reſpon-* achrymo gaudio.] *Immoderata lætitia, maximè* *im,lachrymas habet.Recte ergo additum eſt, gau-* *ia lachrymæ ſolum mærorem ſignificant.* Non tu gentum perdis,ſed vitam tuam.] *Hæc figura o-* *δεινότης dicitur, qua oſtenditur non eſſe mediocre* *ictum eſt.* Hui.] *Quaſi admiretur ipſe quæ narrat.* ræceptorum plenus eſt iſtorum ille.] *Vide De-* *ion deſinere culpam Aeſchini in Mitionem confer-* *m è contrario præceptorum ſuorum vult eſſe quod* *eſiphe.* Iſtorum.] *Quæ dicis ſcilicet, Non tu hoc* *im perdis, ſed vitam tuam,* Phy.] *Interiectio mi-* *ſt.* Domi habuit vnde diſceret.] *Vnde,id eſt,de* :ſedulo.] *ἠθικῶς dictum eſt,ſit. Et ſedulò,ſine do-* *inſtanter: quia negligentes,doloſi dicuntur.* In- : tanquam in ſpeculum vitas hominū iubeo.] *um an rectè ſpeculum induxerit, cum alienas vi-* *t inſpiciendas eſſe. niſi fortè,ad cauſſam admonen-* *ili, non ad effectum referamus. nam cauſſa inſpi-* *peculi, emendatio eſt vultus: effectus formæ per i-* *m reſultatio.* Hoc laudi eſt, hoc vitio datur.] *ilosophice,ſed ciuiliter monet, non enim dixit, hoc* *,ſed hoc laudi eſt. Nec,hoc malum,ſed vitio datur.* *t idiota,& comicus pater, non vt ſapiens & præce-* Callide.] *Callidus dictus eſt etiam qui exercet do-* *llidus dicitur, qui callum ſibi vſu artis induxerit.* es eſt.] *Non quam rem g rit Mitio: non vt ille a-* *t ſignificat, hoc verum eſt, hoc vitie eſt.* Porro au- *Prope delinitus erat Demea contra inſtitutum ar-* *ti. Artificioſe igitur poeta ſubiecit ex perſona* *vnde illum ad amaritudinem prouocet.* Por-

rò autem.] *At verò, & huiuſmodi principia narr ſunt, quibus ſuperiora ſequentibus connectuntur.* id nobis tam flagitium eſt.] *Non dixit peccatum dens ſenem ſed flagitium. Et quidem flagitium: con piſces, vel talia.* Quod queo.] *Quod poſſum. ſed uit dicere, vt alluſionem de ſua arte faceret Syrus: re oſtenderet nihil ab illo dici ſerio.* Quod queo.] *quendo ſumpſit* παρέμψον *Sic & infra, Sedulo mor poſſum, pro mea ſapientia. Et Ciceronis dictum refe eum, qui coqui filius ſecum cauſſas agebat.* Tu q aderas huic cauſæ.] *Nam apud veteres coquus c literam, ſed per* q *ſcribebatur.* Ad eundem illi cipio modum.] *arguta imitatio. Ad deridendi meam, omnium quæ ſerio ille ſupra dixerat.* Hoc eſt, hoc aduſtum.] *Hæc contexiè & coniunctè di quia non viciſſim Syro aſſentatur ſenex.* Pro mea tia.] διαφορικῶς *ſapientia dixit, quia condiment ſtu ac ſapore temperant coci.* Tanquam in ſpec *Et hic ſpeculum non ad imaginem vultûs, ſed ad c contrapoſitæ rei retulit.* Nos quæ facimus.] *Non Mitio, Aeſchinus, & familia. An nos pro Domin An nos, pro Ego? & melius.* Sentio.] *Cum dila vultuoſe dicendum ſentio.* Verum quid facias? *facias, pro quid faciat: vnuſquiſque ſcilicet.* Vt eſt, ita morem geras.] *Virum aptum prouerbiu nis, an etiam amicis? Vt eſt, Obſequium amicos, odium parit. Et hæc ſententia modo velut querela voce proferenda eſt.* Mentē vobis meliorē dat *τὸ vis, reſpondit agreſti feritate. nam reſpondendi Recte, aut Valeas ſed hic, ne vel abiens blandus ſalutationibus ipſis amara ſupponit. Et memen hunc eundē inſalutatū reliquere, qui aduenies p ac nec ſalutauerat, nec reſalutauerat fratrem. Me tem, pro bona ac tolerabili poſuit. non enim bonā c melio rem optet. ſic Verg. Dij meliora pijs, errorem bus illum.* Tu rus hinc abis?] *Vult Syrus noſſ* Nā quid tu hic agas.] *Addidit hortatum, vt qu ma abeat.* Tu rus hinc abis?] *Qui conſuetudinis eſt, animaduertit has interrogationes non inquire ſa poni, ſed admonitionis loco eſſe, apud eos quos*

re. Sic igitur interrogat, vt hortetur: & ſic pronũt & ſciat. & approbet quod rogat. Quando is, obrẽ.] *Noua locutio is quamobrem, pro is propter & alibi, In eo me oblecto, ſolum id eſt charũ mihi.* curo vnum.] *Vnum cum exceptione. & tamen ſic ir, vt appareat illum non poſſe ſibi imperare obli Aeſchini. nam idcirco addidit, Quando ita vult de iſtoc ipſe viderit. Amare cœpit, & ideo tenet. Nã curare, propemodum repoſcere eſt illum quem de-* uis illic eſt quem procul video? eſt'ne hic He- *nuimia cauſa eſt, cur non abeat Demea, propter ali- fabulæ partem: & ſimul aliud additur quo indi- Bene autem dubitat & familiam * ciuem & mul- ſens à conſpectu ciuium.* Næ illiuſmodi iam no- gna ciuium penuria eſt.] *Næ valde.* Illiuſmo- *iuſmodi eſt Hegio, id eſt, qualis. Et magna οἰκονομία iudatur, vt poſtulationi eius ſtatim adſit fides.* cito mali quid ortum ex hoc ſit publice.] *Virũ antis eſt, ne moriatur: an eſt teſtimonium vitæ ho- unquam obfuturi reipublicæ.* Vbi etiam huius s reliquias reſtare video.] *Paucos ac raro bonos. liquias, pro relictis paucíſque dixit. ideo reſtare ctum eſt.* Viuere etiam nunc lubet.] *Ex hac dele- ie oſtenditur Demea, & quam peccantibus ſit ama- læuus: & quàm facile incuſationi huius tanquam teſtimonio crediturus ſit, & quantum doliturus Aeſchino, qui diſpliceat talibus viris.*

CTVS III. SCENA IV.

HEGIO. GETA. DEMEA.

PAMPHILA.

dij immortales, facinus indignum: Geta Senarij.
uid narras? GE. eſt ſic factum. H. ex illáne ſa- Iambici.
ia
illiberale facinus eſſe ortum? ô Aeſchine,
aud paternum iſtuc dediſti. DE. videlicet
ſaltria hac audiuit: id illi nunc dolet
io: pater is nihili pendit. hei mihi,
am hic prope adeſſet alicubi, atque audi-
: hæc.

HE Ni facient quæ illos æquũ eſt, haud ſic auf
GE In te ſpes omnis Hegio nobis ſita eſt:
Te ſolum habemus: tu es patronus: tu parens:
Ille tibi moriens nos commendauit ſenex.
Si deſeris tu, perijmus. HE. caue dixeris:
Neq; faciam: neq; me ſatis pie poſſe arbitror.
DE. Adibo: ſaluere Hegionem plurimum
Iubeo. HE. te quærebam ipſum; ſalue Demea.
DE. Quid autem? H. maior filius tuus Aeſchin
Quem fratri adoptandum dediſti, neq; boni,
Neq; liberalis functus officium eſt viri.
DE. Quid iſtuc eſt? H. noſtrum amicum nora
mulum,
Atq; æqualem? DE. quid ni? H. filiam eius virg
Vitiauit. DE. hem. H. mane, nondum audiſti D
Quod eſt grauiſſimum. D. an quicquam eſt
amplius?
H. Verò amplius: nam hoc quidem ferundu
quo modo eſt.
Perſuaſit nox, amor, vinum, adoleſcentia:
Humanum eſt: vbi ſcit factum, ad matrem virg
Venit ipſus vltrò lacrumans, orans, obſecrans
Fidem dans, iurans ſe illam ducturum domun
Ignotum eſt, tacitum eſt, creditum eſt: virgo e
Compreſſu grauida facta eſt: mẽſis hic decim
Ille bonus vir nobis pſaltriam (ſi dis placet)
Parauit, qui cum viuat: illam deſerat.
DE. Pro certóne tu iſtæc dicis? H. mater virgini
In medio eſt, ipſa virgo, res ipſa, hic Geta
Præterea, vt captus eſt ſeruulorum, non malu
Neq; iners, alit illas: ſolus omnem familiam
Suſtentat: hunc abduce: vinci: quære rem.
GE. Imò hercle extorque, niſi ita factum eſt D
Poſtremo non negabit: coram ipſo: cedo.
DE. Pudet: nec quid agam, neq; quid huic reſp
Scio. GE. intus clamat Pamphila. PAM. miſera
differor doloribus.
Iuno Lucina fer opem: ſerua me obſecro. HE. h
Numnam illa quæſo parturit? GE. certe Hegio
hem,

Atque, prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedentem.

lem nunc veſtram implorat Demea.
os ius cogit,id voluntate impetret.
mum vt fiant,deos quæſo,vt vobis decet:
r animus veſter eſt,ego Demea
vi hanc defendam,atq; illum mortuum.
us mihi erat:vnà à pueris paruuli
:ducati:vnà ſemper militiæ & domi
paupertatem vnà pertulimus grauem.
pter nitar,faciam,experiar:deniq;
ı relinquam potius,quàm * illas deſeram. * al.illam.
ıihi reſpondes ? DE. fratrem conueniam
ı:
nihi de hac re dederit conſilium, id ſequar.
)emea hoc tu facito tecum animo cogites:
os facillimè agitis,quàm eſtis maxume
:,dites,fortunati,nobiles:
xume vos æquo animo æqua noſcere
,ſi vos vultis perhiberi probos.
o,fient,quæ fieri æquum eſt,omnia.
:t te facere. Geta duc me intro ad Soſtratam.
me indicente hæc fiunt:vtinã hoc ſit modo
ım.verum nimia illæc licentia
euadet in aliquod magnum malum.
quiram fratrem, vt in eum hæc euomam.
immortales.] *Hæc ſcena fidem amici erga defū-* *ıaturitatem ſenilis orationis,& accuſationem e-* *lædere nolit ipſe accuſator,continet.* Indignum *Iam narrauit Geta:& rectè. non enim apud ſpe-* *erũ fuerũt dicẽda quæ dicta ſunt. Illud ſanè ad-* *ıiuſmodi Hegionis verba induci, qualia eſſe de-* *ıtopere laudati viri,& eiuſdem Hegionis ac De-* id narras?] *Mirantis eſt, non interrogantis.* O , pol haud paternũ.] *Mira maturitas:in qua* *um magis iniuriã illatam orbæ virgini, an Ae-* *caſſe,plus doleat.ſeruatur enim in Hegione quod* *ſit,& amicus.* Tã illiberale factũ.] *Id eſt, non* *ſuccenſeas,laudare homines, factum reprehen-* d paternũ iſtuc dediſti.] *Deeſt facinus. & de-* *ciſti. Sed ſic dicitur in re magna, vt,- dabit ille* *boribus ſtragemque ſatis.* De pſaltria hæc

audiuit.] *Sic errat Demea, vt intelligatur quãtum* *iraſci in ijs quæ inopinata audiet* Videlicet de *hac audiuit.*] *Videlicet confirmatiuum eſt, vt, V* *videre licet: ſic ſcilicet, ſcire licet: ilicet, ire licet.* I pendit.] *Is abundat, vt in Heaut. Perij, is mihi,* *bit plus paulo ſua quæ narrat facinora: Aut is,* *ſubiunctiuum pronomen minus quã finitũ.* Vtin prope adeſſet.] *Quaſi non crediderit dicenti, In* *mni populo.* Haud ſic auferent.] *Quomodo a* *haud ſic auferent: an factum ſuum auferent ſic? a* *rexerint culpam, non ſilentio tranſituros ipſos, ve* *quod factũ eſt?* Et ni.] *Si non ſignificat.* Haud ſi *κοινὸν eſt.* Quę illos æquũ eſt.] *Subauditur fac* *periori per σύλληψιν intellectum.* Haud ſic aufe *eſt. leniter abibunt, vel ſubtrahent culpam.* Hau ferent.] *Senilis & matura comminatio. & eſt Si* *ſtratio geſtura continens leuiſſimæ ac paruæ ſignif* In te ſpes omnis Hegio.] *Vt narratio non fu* *ſaria, ita preces interponendæ ſunt.* Tu es patro parens.] *Patronus autem temporale nomen eſt* *ris: aut certè appellatio eſt, per quam oſtenditur,* *cultus & obſequij debeatur. eſt enim nomen a* *Parens autem veri amoris nomen eſt, & æquali l* *net interpretationem. Et vide quã vigilãter poet* *pliciter matronã de abſente Hegione loquentem i* *Coluit nos dixit: cum ſeruus & ſupplex ad præ* *quitur, Tu es patronus, inquit.* Ille tibi morien mendauit ſenex.] *Seruus magnum veritatis i* *didit, dicendo moriens. nemo enim moriens non v* *tur, & vrgentia. vnde in iure vltima iudicia cert* *Sic & alibi, Hanc mihi in manũ dat, mors conti* *occupat.* Si tu deſeris, perijmus.] *Proprie qua* *nã ſocius deficit: Parens prodit: Patronus deſeri* *Poſt defectionem ſociorum & Latij. Et Verg. vni* *Prodimur. Et alibi prodidiſti & te, & illam m* *gnatum: quod quidem in te fuit. Plaut. Qui li* *bent, eos deſerunt. Hinc & milites, qui defenſ* *deberent eſſe, deſertores eſſe dicuntur. Hæc au* *magnam vim habent, ſi per ſingulas partes ora* *ſiderentur, ad commouendum precibus Hegi*

ronus, ab honeſto: Tu es parens à iuſto. Si tu de- riimus.] *Et huic rei maximè reſpondet oratorie, maximè commouit. Vt, En ego noſta ſitu. Et, io. Alij ...τ... το perimus τοῦ ευφημισμοῦ reſpon- int.* Satis pie poſſe.] *Decet facere.* Neque me poſſe arbitror.] *Honeſta locutio. qua ſignificat feceris, pro pietatis debito illis meritò parum eſ- s autem hic eſt, Neque faciam quod nefas eſt, vt am, nec hoc ipſum, quod facio, ſatis pium eſt, pro eſſitudine. Et bene addidit, ſatis. vt, Et ſapiens, n ſatis.* Saluere Hegionem plurimum iu- *leo prouidit Demea, non prouiſus eſt, quia opor- audire quæ loqueretur Hegio, & ex illius iam indignationem moueri. Iubeo autem: volo ſigni- quod ſequitur, id quod præcedit. Non iubemus quod voluerimus, & eſt Homericum.* Maior fi- Aeſchinus.] *Artificioſa poſtulatio: in qua, ne emea diceret, nihil ad ſe hanc querelam pertinere, ui Cteſiphonem curare debeat, infertur cauſa, cur nulet pater, quia filius, quia maior eſt, quia Ae- ſi quid eſt in ipſo nomine charitatis, quia fratris s, quia bonus & liberalis. & contra hæc, quibus eſt, fecit.* Neque boni.] *Quaſi id quod eſt, velit debet.* Neque liberalis functus eſt officium *uærendum inter bonum & liberalem quid inter- onus eſt, qui non nocet? Liberalis, qui etiam pro- bonus qui non peccat in facto? Liberalis, qui nec idem?* Aequalem.] ὁμήλικα. Quid ni?] *Plus eſt quam noueram. nam quaſi corripit dubitantem quid ni: vt ſubaudiatur, nouerim.* Filiam eius n vitiauit.] *Vides quantum valeat iniuria, vel perſonarum. Non contentus facinore, perſonas ante proponendas.* Hem.] *Interiectio eſt irati ve- r, quippe qui aliud vitium audiebat, præter cri- e ſciebat.* Quod eſt grauiſſimum] *Quia illud* An quicquam eſt etiam amplius?] *Amplius tis eſt, nam ideo Nondum etiam audis quod eſt num.* Amplius.] *Id eſt maius.* Perſuaſit nox, a- ium, adoleſcentia.] *Plaut. in Bacch. Quia iſtoc ſius fieri nihil poteſt, nox, mulier, vinum homini*

adoleſcen-

adoleſcentulo. Et hæc omnia ab impulſionis parti... tur, non à ratiocinationis. Ideo & perſuaſit dixit. ... ſtans perſuaſio, impulſio dicitur. vt ipſe, Dum in ... animus, paulo momento huc illuc impellitur. Hu... eſt.] *Nihil tandem ex ea ſumptum conſuetudine e... non humanum. & hoc dicere ſolemus, vbi peccat... dem non negamus, ſed tolerabile eſſe dicimus.* P... nox, amor, vinum, adoleſcentia.] *Hæc in... ἀσυνδέτως, vt multa videantur.* Vinum.] *P... quam ſi vinolentiam diceret. vt, Tu nihil niſi ſap... ille ſomnium. Proximum huic & ſimile in Hecy... virgine vna adoleſcens cubuerit plus potus, ſeſe i... nere vt potuerit, non veriſimile dicis, neque veri... tror. Verg. Bacchus & ad culpam cauſas dedit.* Vb... ctum.] *id eſt, intelligit & ſentit. quia ſupra futu... cauerit: & quia qui impulſione peccat, non pecca... natione. Hic locus illi rei occurrit. Cur ergo tacu...* rans, obſecrans.] *Orare, eſt placidos petere, Ob... ratos rogare. Vnde plus facit obſecrans, quam or... verò orans, quam rogans. Cicer. Orare & roga...* ipſus vltro lachrymans.] *Mire, & ad matrem ... tro lachrymans: ne quod leniter aut mollius mu... ſet, prope pactionem iniiſſe videretur.* Ignotum ... tum eſt, creditum eſt.] *ἀσυνδέτως per συντομ... let, hic loquitur: vt, Imus, venimus, videmus. Ig... autem, quod vltro venerat, & lachrymans: Taciti... orabat, & obſecrabat: Creditum eſt, quod fidem ... iurabat. Et honeſtius imperſonaliter, quam igno... cuimus, credidimus.* Virgo ex eo cōpreſſu gra... cta eſt.] *Hæc addidit, ne ex viliore vſu, inhoneſta ... virginis ad conceptum libido peruenerit. & præt... & hoc potuit dici, Ille quidem vitiauit virginem ... ſi ex alio concepit poſtea, quæ nunc grauida fact... circo & à vitio virginis tempus oſtendit, vt cum ... gio conueniret.* Ille bonus vir.] *εἰρωνεία indign... loco addita eſt verbis ardentibus.* Ille bonus v... pſaltriam (ſi dis placet) parauit.] *Concluſio ... nis. & bonus vir, εἰρωνεία quidem eſt, ſed ab eo p... indignetur virum bonum eſſe debuiſſe, qui non ... pra, Neque boni, neque liberalis eſt functus offic...*

conſidera, quo nomine Aeſchinum vocet, virum *ſcilicet, qui vult eius certa eſſe promiſſa, & qui* *npridem videri maritũ velit. Nobis autẽ ex abun-* *ἰδιωτισμῷ ad indignationem relatum eſt.* Si dis *Bene interpoſitũ ad inuidiã.* Si dis placet.] *Scili-* *ios iuratũ eſt.* Pſaltriã nobis.] *τῷ ἰδιωτισμῷ. ſis* *s, & eſt conſuetudinis peruulgatæ.* Illã deſerat.] *ntrario dũ viuat obſtrictus eſt.* Et deſerat.] *Vir-* *et.* Pro cmon' tu iſta dicis?] *Hoc ideo non dicit,* *m non habeat narrãti: ſed quia mira ſunt ſcelera.* rginis in medio eſt. *Terribiliter ſatis, In medio* *retineri non poſſit, nec cohiberi quin rẽ prodat. Et* *cum argumentorum genera duo ſint ἔντεχνον καὶ* *ſicut in rebus manifeſtis ἀτέχνῳ vtitur. hoc ergo,* *upercilijs dicendum eſt, In medio eſt, nam lenius* *eret: præſto eſt.* Ipſa virgo.] *Scilicet quæ in Ae-* *enm & teſtis, & crimen eſt. Et ideo addit, Res* *l, Pondus vteri, exactis ad pariendum menſibus.* , vt captus eſt ſeruulorum, non malus.] *Ad* *igimus aliter dici non inertem Socratem, aliter* *em ſeruum, aliter non malum Scipionem eſſe, ali-* *alum ſeruum eſſe.* Præterea vt captus.] *An* *capit animus ſeruilis, tantum non malus, neque* *a? An, vt captus eſt ſeruulorum, quemadmodum* *ipium in ſeruis habendis bonum euenit: vt in ca-* *n vel piſcium, vel ferarum plurimum fortuna* *ir? Et hoc ideo, quia ſeruum euenire bonum non* *ut natura, ſed caſus eſt: vtpote in re rariſſima. vt* *tus eſt ſeruulorũ, i. euentus eſt in ſeruis. vt captus* *orũ, i. vt ſe habet conditio ſeruorum. Afran. in Si-* *'s vt ſeruorũ captus eſt facillime domo atq; noſtra* *rouenditur. Ergo captus ſortẽ intelligo.* Non ma- *elis.* Neq; iners.] *i. artem habens. Oratorie futu-* *& indicẽ laudat: ſed ne improbe facere videatur,* *l facit. non enim dixit, Bonus & ſolers, ſed quod in* *icit, non malus, neq; iners. Et proferendi Getæ* *ime cauſa eſt, ne q permittere videatur in ſeruo* *, atrocius fiat. & ſimul vt hæc προπαρασκευὴ non* *Getam, quem prius laudat dicturus, Hunc ab-* *ci, quære rem.* Alit illas, ſolus omnem fami-

liam

liam ſuſtentat.] *Duas hic res docet: & vnde ha quod teſtimonium pudicitiæ eſt: & grauem teſtem Getam.* Solus.] *Incerta diſtinctio eſt, ſolus: ſed m lus omnem familiam ſuſtentat. Hoc verbo tenuis ſtenditur, quod bene frugi eſſe monſtratur in* Hunc abduce, vinci, quære rem.] *Non multum tit, vtpote de alieno ſeruo. ideo Geta plus de ſe l ipſe iam ἀκωλύτως tria poſuit, vt multa videret* Hũc abduce.] *vt, Tu Voluſe armari Volſcorũ ea plis. nam poſtea e literæ, huiuſmodi verbis ablata abduce, vinci. Bono ordine & abduce: ab hoc illi mo poſſit intercedere & vinci: ne ſolutus, vt ſciat ſeruus accuſet.* Quære rem.] *Latenter præter vi iam tormenta ſignificauit: nam hoc, quære rem: p ritatem, ſignificat.* Imò hercle extorque.] *ἀπ σις. Et bene ipſe de ſe plus & apertius quam Heg itur.* Extorque.] *Multum dixit, non torque, ſed Torquemus enim hominem, Extorquemus verit* det.] *Aduerſus hoc dicit. & perturbatus Deme erit ponderis, Pudet dictum, ſi Me nec addas, r dias.* Differor doloribus.] *Diuellor, diſcruci ror. Et proprie hoc genus querelæ conuenit part cui viſcera diſtenduntur, & ei quæ inexpertu nunc primum ſentiat.* Iuno Lucina fer ope *procuratio poetæ: vt & vox parturientis, pro ſuccedat ad inflammandum Demeam. Et nota, p quæ in comœdiis honeſtæ ſunt, & ex amore dici nullam in ſcena eſſe, aut rariſſimam vocem.* Fe *Partui.* Serua me obſecro.] *Parturientem. I poſcit hæc precatio, & naſcentis & parturient* Númnam illa quæſo parturit?] *Illa ſcilicet mo eſt: quid enim opus fuerat nomine?* Illæc fic veſtram implorat.] *Hæc oratoria πλάσις eſt. vere rogat: ſed videtur hoc facere. Et implorare lis poſitos cum ploratu aliquem rogare.* Quo cogit, id voluntate impetret.] *Artificioſe ſimpliciter agendo, diffidere cauſæ videatur. Iu gum intelligitur.* Deos quæſo, vt vobis dece *non volũtate aduerſarium fore.* Vt vobis dece *γενικῶς dixit, non vt puellæ vtile eſt, ſed vt v*

decet.] *Græcè dixit ὑμῖν πρέπειν, & deeſt facere.* ter animus veſter eſt.] *Officium amici exequi- reddenda cauſa, cur aduerſarius futurus ſit.* E- mea ſumma vi defendam hanc.] *Non dixit id , vos vlciſcar: ſed hanc defendam.* Atque illum uni.] *idonea cauſa eſt, aduerſus viuos querimo- ciendo, pro mortuo ſcilicet. quia in re, & de officio tus eſt, & exaggerauit culpam in Aeſchino, qui ur in vno & eodem facinore viuos mortuoſque læ-* gnatus mihi erat.] *Cauſa expoſita, iam agit He- erſona ſua, vtrum recte faciat: vt quam perſonam oſtendat habiturus. Cum amicitiarum duo gene- vnum neceſſarium, id eſt propinquitas ſanguinis: voluntarium, quo nobis etiam alieniſſimi coniun- : Mitionem dicit ac Demeam, & viuos, & volun- itum ſibi amicos eſſe: Simulum vero & mortuum, olum voluntate, ſed neceſſitate amicum fuiſſe con- In qua re & illi non deerit, & his purgatur. Sed atus mihi erat, vultu adiuuat: quia non à coniun- nceptiua ſumpſit exordium.* Cognatus mihi e- *ficia multa contra officium vnum Demeæ amicitiæ nis.* Paupertatem vna pertulimus grauem] *eg. eſt, quia magis coniungit malorum conſor- iam bonorum.* Nitar, faciam, experiar.] *Sic di- cat vindicabo, quod vult magis ſignificatum eſſe, ictum. Et ne ei diceretur, nihil poteris: quod ad in- m ſufficit, dixit Experiar.* Animam relinquam .] *Modeſta comminatio: prius quid ſibi poſſit eue- it, quam quid paſſurus ſit Aeſchinus.* Fratrem iam Hegio] *Vultuoſe pronunciandum, hoc dit Hegio: quaſi dicat, In manu fratris eſt conſtitu- mea* Quid mihi reſpondes?] *Reſpondere pro- itur, cum lis intenditur. Reſpondere enim, eſt prio- qui, quaſi reſpondere, verba fundere: vt, Fundit- ore querelas.* Reſpondere.] *Poſteriore loco dice-* Demea hoc tu facito.] *ἐπιτεχνωσις ſupra ha- minationis.* Quam vos facillime agitis.] *Vt & icilem victum paret. & vide quam oratorie laudes it argumenta ſuadendi.* Aequo animo æqua e oportet.] *Bene dixit, æquo animo: quia poten- tiori &*

tiori & fortiori contra naturam eſt æquitas. I
Perſequebatur eum, quemadmodum apparet e
Decet te facere.] *Solicita obſequela Hegionis,*
loquendo, oſtendit impotentiorem perſonam co
ſchinum, quo magis gaudium creſcit comœdiæ: qu
ac tanto, pauperior puella, ſed tamen cupita, i
Non me indicente.] *Quia dixerat, ipſe ſentiet*
Et nimis dura compoſitio eſt: ſed apta iraſcenti.
hoc ſit modo defunctum.] *Vtinam, deſperan*
bet. Hoc, id eſt negotium, id eſt raptus virginis
ctum, finitum, id eſt, vt non peiora committat. De
finitum, id eſt, ne vlterius peccet Aeſchinus. Nil
licentia.] *Quam illi dat Mitio.* Profecto eua
ardua & prærupta veniet. Hæc euomam.] N
dam, ſed euomam, vtpote quæ me ægrum faciun
me releuabo, cum languor ille egeſtas ſit. Nam
hoc tranſlatione ſignificat.

ACTVS III. SCENA

HEGIO.

Senarij.

BOno animo fac ſis Soſtrata, & iſtam, qu
Fac conſolére, ego Mitionem, ſi apud f
Conueniam, atque vt res geſta eſt, narrab
Si eſt, facturus vt ſit officium ſuum,
Faciat: ſin aliter de hac re eſt eius ſententia,
Reſpondeat mihi, vt quid agam, quamprim

BOno animo fac ſis Soſtrata.] *Hi ſex verſu*
buſdam non feruntur. In hac ſcena videtur i
Soſtratæ Hegio reſpondere. Poteſt tamen & ipſe
tanquam qui & rem nouerit, & mœrore eius n
Bono animo fac ſis Soſtrata.] *Meminiſſe*
quod dixit, Duc me intro ad Soſtratam, & quia
*in proſcenio eſt * non poteſt ſcenam. nam aliud*
Eamus intro, vbi dicitur, Intus deſpõdebitur, int
getur ſi quid eſt quod reſtet. illud enim inter
extra omne proſcenium. Fac ſis Soſtrata.] *Sis,*
ce additur verbo, ne, quod imperatiuo modo p
tur, ſuperbum ſit. Deductum eſt autem à ſena
ti formula. vbi enim aliquid Senatus Conſulib

'it, ſi eis videtur. Et iſtam quod potes.] *inq. Quia*
a triſtis, & circa triſtem ſitua . Quod potes dixit.
nſolere.] *Duas res dixit, quas & ordine locutus*
u bonum habe animum, inquit, & illam fac habe-
Mitionem.] *Quia Demeam iam vidit.* Si eſt fa-
officium.] *Hoc dicendo, promittit eum eſſe factu-*
m facile eſt vnumquemque ſuo officio fungi. Vt
gam, quàm primum ſciam.] *Mature neque*
atur, neque ſegnem oſtendit ſe fore.

CTVS IIII. SCENA I.

i quadrati acatalectici, vno aut altero trochaico
catalect. mixto. Dimeter vnus Iambicus.

CTESIPHO. SYRVS.

atrem hinc abiſſe rus? SY. iamdudum. CT. dic
des. SY. apud villam eſt.
am maxime operis aliquid facere credo. CT.
m quidem,
um ſalute eius fiat, ita ſe defatigarit velim,
io hoc perpetuo prorſus è lecto nequeat
re. (nam hunc diem
at, & iſtoc ſi quid potis eſt rectius. CT. ita:
imis cupio, vt cœpi, perpetuum in lætitia
e.
us nulla alia cauſa tam malè odi, niſi quia
t: quod ſi abeſſet longius,
x oppreſſiſſet illic, quam huc reuerti poſſet
.
i me illic non videbit, iam huc recurret,
o.
me, vbi fuerim: quem ego hodie toto non
e.
am? SY. nihil'ne in mente eſt? CT. nunquam
uam. S. tanto nequior.
micus, hoſpes nemo eſt vobis? CT. ſunt:
oſtea?
opera vt data ſit. CT. quæ non data ſit? non
fieri. SY. poteſt.
diu. ſed ſi hic pernocto, cauſæ quid di-
re?

SY. Vah, quam vellem etiam noctu amicis mos eſſet dari.
Quin tu otioſus es: ego illius ſenſū pulchr
Cūm feruit maxime, tam placidum, quā reddo. CT. quomodo.
S. Laudarier te audit libenter: facio te ap deum:
Virtutes narro. CT. meas? S. tuas: homini cruiæ cadunt
Quaſi puero, gaudio: hem tibi autem. CT. e ?S. Lupus in fabula.
CT. Pater eſt? S. ipſus eſt. CT. Syre quid agi S. fuge modo intro, ego videro.
CT. Siquid rogabit, nuſquam tu me: audiſ tin' vt deſinas?

Ain' patrem hinc abiſſe rus?] *Hic eſt editu boni adoleſcentuli, & verti * ſed ad peccand. Eſt conſcientia & reuerentia parentis apparet. verorum patrum circa filios, Syro Demeam* Ain' patrem hinc abiſſe rus?] *Compendio quid ſit iam locuturus Syrus.* Nunc autem r liquid operis facere credo.] *Vide quaſi i ru n Syri eſſe, de opere loqui. ſic enim dicit & illud, falſo: hoc, ſerio.* Vtinam quidem.] *A ſit, ſubaudiendum, & diſtinguendum anteq ur quod ſequitur.* Quod cum ſalute eius fi *eſt odiſſe patrem: ſed tantum timere ex proprio natur enim in eo & amor filij & amoris aff.* duo hoc perpetuo.] *Quantum ſufficiat ama non opus erat perpetuo dicere, ſi triduum dix* ſtoc ſi quid potis eſt rectius.] *Deeſt, addi. n ſignificaret, non conueniret adoleſcentem ita d. tus enim plus temporis optaſſe languori.* Nam miſere nimis cupio.] *Moriatur ſcilicet, & h ſeruum debet dicere, ne indecorum adoleſcen ſit hæc ita dixiſſe: quamuis eiuſmodi adoleſcen comici, vt Næuius in Tribacelo. Deos quæſo & patrem & matrem meos.* Miſerè nimis c *mi abundat, more comicorum, qui hoc dicto nem inculcabant.* Cupio, vt cœpi, perpetuu

re.] *Qui & ſupra dixit, Ita quæſo: quando hoc bene ſit, hilarem hunc ſumamus diem.* Et illud rus nulla cauſa tam male odi.] *Mirè oſtendit omnia ex deli- prauum verti: adeò vt miſeram putet adoleſcens banam villam: qua re cæteri delectantur. Illud ergo am cum deteſtatione dixit: & Male, & nimis, & Mi- tm nimium, & malum, miſerumque eſt ſecundum ſententiam, Ne quid nimis.* Quod ſi abeſſet lon-] *Amori magis, quam rei conſulit adoleſcẽs.* Iam huc et.] *Mirè de ſene, recurret dixit, vt eius inſtantiam ſtraret.* Nihilne in mente eſt?] *Sic hoc accipiendũ adoleſcenti libero maliciam putemus, non ſapiẽtiam ideò in hac re magiſter eſt ſeruus.* Tãto nequior.] *dictum eſt, vt è contrario dicimus, tanto melior.* uam quicquam.] *παρέλκον pro nunquam, id eſt,* liens, amicus, hoſpes, nemo eſt vobis?] *Vide rum ad nequitiam, vt ſimplici adoleſcenti mentiẽdi lemonſtret, & honeſtum tentet adferre argumen. l mendacium, propter clientem, amicum, aut hoſpi- vrbe ceſſare viſum. quod tamen ne ſic intelligit ru- uſticus adoleſcens.* Cliens, amicus, hoſpes, ne- t vobis?] *Mirè ſic interrogauit, vt qui agreſtes in- oſque reprehendat, & inſociabiles alijs, propter a- tem ruſtici ſenis.* Hiſce opera vt data ſit.] *A ſu- ſubauditur, veniat in mentem, id eſt, cogita, dari e: & datam dicito.* Quæ non data ſit?] *Hic de fa- æſtio eſt, in qua quidam diſputant, quædam tunc ia intelligi, quando facta ſint. cũ autẽ non fiunt: non non fieri ſed ne poſſibilia quidem eſſe dicenda, qui lo- ιαδύνατον dicitur.* Poteſt.] *Iterum ſubauditur, fieri t ſit, vel vt credatur data.* Interdiu.] *Bene: quia a- maxime nocte opus eſt.* Vah, quã vellẽ etiam no- *loc vtriuſq; perſonæ conuenit, ſed melius à Syro, & is dicitur, & quidã totũ Cteſiphoni aſſignant abuſq; iu. Et quam vellem, proprie dicimus in his quæ non ius fieri. Bene igitur deficiente argumẽto, cũ aliud nõ ret, in vota conuerſus eſt, vnde videntur magis hæc Cteſiphonis eſſe.* Calleo.] *Callide ſcio.* Cum maximè.] *Tertia coniugatione dixit, vnde ferners correpta media ſyllaba.* Quomodo?] *Miratur,*

quia timet eum quem iſte contemnit. Laudarier te libenter.] *Quod de Demea dicitur, in omnes parentes puta. nam nemo tam aſper eſt pater, vt non ſtatim ſcat laud... filio.* Virtutes narro.] *Non dicit ele... indolem, ſed virtutes. Virtutes autem ſunt perfecti... tis, vel ... albcuius. Et bene cum ſtupore reſpondet ... Oſtendens quod nullæ eſſent.* Meas? Teas.] *Cum ge... nunciare debemus, vt intelligatur irriſio.* Quaſi ... gaudio. *Deeſt præ: vt ſit, præ gaudio.* Lupus in fa... *Silentij indictio eſt in hoc prouerbio: atque eiuſmo... tio vel in ipſo verbo, vt ipſa fabula conticeſcat: Qu... vidiſſe homines dicimus, qui repentè obmutuerint ... ferè vs euenit, quos prior viderit lupus: vt cum cog... in qua fuerint, etiam voce & verbis careant. Sic T... tus ꝋ φθέγξη λύκον εἶδες. Et Vergilius, vox quoq... rim Iam fugit ipſa, lupi Mœrim videre priores. ... tant ex nutricum fabulis natum, pueros ludifi... terrore lupi paulatim Capua venientis vſque ad li... biculi. Nam falſum eſt quod dicitur interueniſſe ... Næuianæ fabulæ alimoniæ Remi & Romuli, dum ... tro ageretur.* Fuge modo intro.] *Non dixit, i, ve... vade: ſed fuge, tanta celeritate opus eſt.* Si quid re... nuſquam tu me.] *Magna virtute Terentius rudi... plicem, timidumque inducit Cteſiphonem ab initio ... qui mox opprimeretur cum meretrice accumbens ... uentu patris, ob imprudentiam ac ruſticitatem ſuam ...* quam tu me.] *Familiaris ἔκλειψις, & apta pro... quare hæc omnia preſſa voce cum celeritate pron... da ſunt.*

ACTVS IV. SCENA I

Troch. quad. catal. vnus Denarius, paucis Iamb. im...

DEMEA. CTESIPHO. SYRVS

NAE ego homo ſum infelix: primum fratrem
quam inuenio gentium:
Præterea autem dum illum quæro, à villa r...
narium
Vidiſſe filium negat eſſe ruri: nec quid agam ſ...
CT. Syre. SY. quid ais? CT. men quærit? SY. v...
CT. perij. SY. quin tu animo bono es.

DE.

Quid hoc (malum) infelicitatis? nequeo ſatis
:ernere:
ıc credo huic eſſe natum rei,ferundis miſerijs.
s ſentio mala noſtra: primus reſciſco omnia:
s porrò obnuntio.ægrè ſolus,ſi quid fit,fero.
o hunc:primum ait ſe ſcire, is ſolus neſcit o-
a. (Syre.
Nunc redeo, ſi fortè frater redierit viſo. CT.
ro, vide ne ille hic prorſus ſe irruat. SY. etiam
s?
uebo? CT. nunquam hercle hodie ego iſtuc
mittam tibi:
ıe iam in cellam aliquam cum illa conclu-
,id tutiſſimnm eſt.
, tamen ego hunc amouebo. DE, ſed eccum
ratum Syrum.
n hercle hic quidem durare quiſquam, ſi ſic
oteſt.
quidem volo, quot mihi ſint domini: quæ
eſt miſeria?
uid ille gannit? quid volt? quid ais bone vir?
eſt frater domi?
d (malum) bone vir mihi narras? equidem
DE.quid tibi eſt?
tas? Cteſipho me pugnis miſerum, & iſtam
riam
occidit. DE.hem, quid narras?SY.hem,vide vt
lit labrum.
amobrem? SY. me impulſore hanc emptam
it. DE.non tu eum rus hinc modo
e aiebas? SY. factum, verum venit poſt inſa-
.
percit: nō puduiſſe verberare hominē ſenē,
ego modo puerum tantillum in manibus
ui meis?
do Cteſipho,patriſſas abi, virum te iudico.
las? næ ille continebit poſthac, ſi ſapiet,
s.
ter.SY. perquam:quia miſeram mulierem &
ruolum,

Qui referire non audebam:vicit,hui,perforti
DE.Non potuit melius:idem ſenſit quod ego,
huic rei caput.
Sed éſtne frater intus?SY.non eſt.DE.vbi illun
ram, cogito.
SY.Scio vbi ſit, verum hodie nunquam monſ
D.hem quid ais?
SY.Ita.DE.diminuetur tibi quidem iam cereb
at nomen neſcio
Illius hominis, ſed locum noui vbi ſit. DE.
go locum.
SY. Noſtin' porticum apud macellum hanc
ſum?DE.quid ni nouerim?
SY.præterito hac recta platea ſurſum:vbi eò v
Cliuos deorſũ vorſũ eſt: hac te præcipitato:
Eſt ad hanc manum ſacellum,ibi angiportu
pter eſt.
Videntur Cretici. DE. Quonam? SY. illic vbi etiam caprificus
eſt.noſtin'?DE.noui.SY.hac pergito.
DE.Id quidem angiportum non eſt peruium
rum hercle,vah,
Cenſen' hominem me eſſe? erraui: in portic
ſum redi.
Sanè hac multò propius ibis,& minor eſt er
Scin' Cratini huius ditis ædes? DE. ſcio. SY.
præterieris,
Ad ſiniſtram hac recta platea:vbi ad Dianæ
Ito ad dextram,prius,quàm ad portum veni
ipſum lacum
Eſt piſtrilla, & ex aduorſum eſt fabrica? ibi
quid ibi facit?
SY. Lectulos in ſole iligneis pedibus faciũdc
Vbi potetis vos.D. rectè ſanè: ſed ceſſo ad e
gere?
SY. I ſane, ego te exercebo hodie,vt dignus
cernium.
Aeſchinus ocioſe ceſſat:prandium corrump
Cteſipho autem in amore eſt totus:ego iam
ciam mihi. (erit bell
Nam iam adibo,atque vnum quicquid,quo
C

m. & Cyathos ſorbillans paulatim hunc pro-
am d eiii.

ego homo ſum infelix.] *In hoc actu exemplum neminem facilius, quam optimum quemque falli eludi: vt Verg. ait. Et næ, valde ſignificat, vt, Næ illi nter errant Cicero in Catil.* Næ ego ſum homo] *Vide initium conueniens perpetuo mærori De- r totam fabulam, aut diſperij dicit, aut defeſſus it aliquid tale ſemper, quod queratur: ita tamen, augmento ſit miſeria, quotieſcunque proceſſerit. us eſt quod nunc dicit, Næ ego infelix homo ſum, iſperij.* Nuſquam inuenio gentium.] *Abundat i.* A villa mercenarium vidi.] *Sapientiſſime Te- etſi proxima villa eſt, neceſſario ſenem ad reliquos bulæ noluit ab vrbe diſcedere, perſonæ ſenilis me- m & arduum fuerat, dum redit, & cruciabile, ne o eius in tragœdiam tranſiret. Recte igitur inuenit nario illi in vrbe narratum, ruri non eſſe Cteſi- at vbi perſona eſt adoleſcentis, & proficiſcitur ad & continuo redit, vt in Eunucho Phædria. Et, à trum à, pro de, poſitum eſt, vt ſit, de villa? an deeſt vt ſit, à villa vidi veniſſe mercenarium.* Nec quid ſcio.] *Vtrum fratrē an filium magis quæram. nam nerulus, tria dicit eſſe incommoda ſibi: quod fra- m inueniat: quod Cteſipho ruri non ſit: quod vtrum maneat, an ad villam abeat, ipſe neſciat.* Verum.] *verum, nomen non eſt, ſed aduerbium confirmantis,* Perij.] *Hæc Cteſiphonis perturbatio huc tēdit Poetæ t deprehendatur cum amica filius, repente ingreſſo* Quin tu animo bono es?] *Nunc qui in pro quin- ſitū eſt* Quid hoc, malū, infelicitatis?] *Abundat i.* Quid hoc, malum, infelicitatis?] *Deeſt, deos te-* uid hoc, malum, infelicitatis?] *Hic autem Ma- ro interiectione poſitum: & eſt dictum, quaſi, O ma- & eſt dictum anxij hominis & perturbati nimis.* Ni- credo.] *Pro niſi quia tam ſupereſt, vt me credam. im ſenſus eſt in huiuſmodi locutione.* Niſi me credo eſſe natum rei.] *Noua locutio, pro, niſi quia cre- it, huic rei, poteſt ſubtrahi, incolumi ſenſu: vt niſi*

me credo natum eſſe ferundis miſeriis. Ergo huic re[illegible] *diſtinguendum: & ſic inferendum, ferundis miſeri*[illegible] *go, huic rei, pro ad hanc rem.* Primus ſentio mal[illegible] ſtra, primus reſciſco omnia.] ἐπαναφορά. Pr[illegible] ſentio mala.] *Ridiculus error Demeæ. Et primus,*[illegible] *dinem: Solus, ad numerum dicitur.* Primus port[illegible] nuntio.] *Qui malam rem nuntiat, obnunciat: qui b*[illegible] *annuntiat. nam proprie obnuntiare dicuntur Au*[illegible] *qui aliquid mali ominis ſæuumq; viderint. Ergo, o*[illegible] *tio malum imminens, quaſi omen nuntio. inde enim*[illegible] *λογία huiuſce verbi eſt.* Aegre ſolus, ſi quid eſt, f[illegible] *Praue ſcilicet.* Is ſol⁹ neſcit omnia.] *Et bene ſolus,*[illegible] *te de multis: quia cum ſciat Mitio, Syrus. Aeſchinu*[illegible] *ſipho, populus, hic ſolus fallitur.* Si forte frater re[illegible] viſo.] *Pro ſi rediit.* Huc prorſus ſe irruat.] *Neu*[illegible] *verbum quaſi actiuum, ſe irruat poſuit.* Vide ne ille[illegible] *Iam metuitur quod futurum eſt. Et cum neutrum*[illegible] *ruat, noue intulit ſe. Præterea ſic dixit irruat, tanqu*[illegible] *eo qui pugnaturus ſit, vt in Eunucho. Quàm mox*[illegible] *mus? Aut tanquam de ſue: vt Horatius, Hac lutulent*[illegible] *ſus. Et Vergil. Ipſe ruit, denteſque Sabellicus exacu*[illegible] Etiam taces?] *Antique, pro tace. Sic in Andr. Eti*[illegible] *hoc reſpondes, pro reſponde. Eſt ergo correptionis ſign*[illegible] *tio.* Hodie ego iſtuc committam tibi.] *Quod a*[illegible] *eſt complexum mulieris.* Nam me iam in cellã aliq[illegible] cum illa concludam.] *Id egit ſtulte adoleſcens, vt i*[illegible] *prehendatur vbi concluſus eſt. ſed ſic ipſe egit, vt poſſit*[illegible] *terfugere non deprehenſus, conſpectum patris.* In[illegible] lam aliquam cum illa.] *Legitur figuratiue: vt di*[illegible] *in locum, pro in loco. In cellam concludam, non in cell*[illegible] *Et mire, vt recluſum tutumq; locum ſubiret, cellam*[illegible] *cet, quam ob ea quæ in ipſa celantur, clauſam eſſe co*[illegible] *niat. nam & cella, & cellarium à reponendis celandi*[illegible] *reb. eſculentis & poculentis dicuntur.* Age, tamen[illegible] hunc amouebo.] *Mire amouebo dixit, non deter*[illegible] *nam proprie amouetur ſaxum de loco, in quo verbo ſig*[illegible] *cat imminere ſibi magnum laborem in hoc opere. Et*[illegible] *αὔξησιν: ſupra, vt pecudem abigam hunc rus, dixit: n*[illegible] *Vt ſaxũ amouebo, inquit.* Non hercle hic quidem[illegible] tare quiſquam, ſi ſic fit, poteſt.] *Nimis moralite*[illegible]

p

ba ſunt ſ.rui verberatum ſe indicantis, quis non ſeruum verb.ratum intelligat: & ſeruum recent im, & ſeru.m fugam comminantem? M.re au- go, ſed quiſquam dixit: nec permanere: ſed dura- ic verbum, perferendis malis conuenit. vt Virgil. • voſmet reb. ſeruate ſecundis. Hæc autem omnia *uaſi non videat Demeam.* Quot mihi ſint do- *t hic apparet non à legitimo domino verberatum* hæc eſt miſeria?] *Deeſt quam patior. & quaſi io quædam eſt flebilis poſt querelas.* Quid ille *Gannitus eſt proprie veluti ploratus vapulan-* d malum.] *Et hic malum pro interiectione a-* teſipho me pugnis miſerum, & iſtam pſal- ue occidit.] *Mire interiecit miſerum, & neceſ- ddidit: vt oſtenderet Occidit, nimiæ cædis ver- occiſionis intelligi oportere.* Vſque occidit.] *lit, aut vſq; pro valde eſt, occidit pro vehemen- Nam occidere, & peroccidere, ad cædem refe- oud veteres.* Vſque occidit.] *ἰδιωτικῶς. non s loquitur.* Hem vide vt diſcidit labrum.] *it, ſed videtur oſtendere ſeni parum iam viden- ns.* Hem vide vt diſcidit labrum.] *Aſper me- m à cadēdo accipit: ego mediam breuem à ſcin-* tu eum rus produxe aiebas?] *Mire Teren- : qui falluntur, ex aliqua parte cautos facit, ſtabilius ſpectatorib. procedant doli. nam quæ it delectatio ſtultiſſimum falli?* Non tu eum iodo produxe aiebas?] *Memoriter ſenex, uid dixerit Syrus paulo ante, ſed quibus ver- efert. nam ſic dixerat, Quem egomet produxi.* iit poſt inſaniens.] *Supra, Produxi iratum unc αὐξητικῶς, non iratum prædicat, ſed inſa-* pepercit.] *Vt ſupra, nihil reticuit. hc dicimus præter expectationem geſta ſunt.* Verberare ſenem.] *Miſerum ſit de ætate id, quod de con- poterat.* Quem ego modo puerum tantil- nibus geſtaui meis?] *Alludit ætati inui- itum recens hoc enim eſt quod d cit modo. & εικτικὸν eſt, videtur enim manu fingere, quàm* Laudo Cteſipho, patriſſas] *Facile inductus*

eſt ſenex varietate fraudis & doli.nam Syrus & ſup
laudans,non vt vituperans Cteſiphonem: & nunc v
ſans,idem perficit , atq; perſuadet. Patriſſas.] *αὔξησ*
vt ſupra dixerat , Spero , eſt ſimilis maiorum ſuoru
confirmat quod ſperare ſe dixerat. Et virum te ind
quit,non adoleſcentulum,hoc enim ad ætatem & p
tem,non ad ſexum refertur. Patriſſas.] *Attende qu*
ne inuentum ſit inanem ſe dicere : nonne videtur
tiſſimus , cum huiuſmodi laude non modo ſe non
velle,quod odioſum eſt:ſed etiam filium apud intel
vituperare videatur : ſiquidem non ſolum hic ſtul
etiam ille,quia patriſſas inquit. Patriſſas.] *Tam*
eſt,vt ſe laudet. & alibi addidit, quaſi dicat, Non
tam demorer,Perfectus es. Laudo Cteſipho.]
verſus mirè doloſum oſtendit ſenem. Næ ille cor
poſthac, ſi ſapiet, manus.] *Comminatio eſt ſu*
parcior, velut ſerui Perquam.] *Nimis , εἰρωνεία*
ſeruulum.] *Oratorie. non ſeruum, ſed ſeruulum*
ſenex. Non audebam.] *Non poteram.* Hui perf
Hoc geſtu ſeruili,& nimis leuiori perſonæ congru
eſt. Non potuit melius.] *Id eſt,Laudo te Cteſiph*
fieri. Idem quod ego.] *Id eſt,patriſſas, virum*
Sed éſtne frater intus?] *Deeſt reſponde, vt ſit*
Verum hodie nunquam monſtrabo.] *Vole*
auidius quærere, quod hic ardor ſemper paratiſſ
dentes etiam fallit , fingit , ſe nolle dicere. Hodie
bundat, vt, Nunquam omnes hodie moriemur i
nunquam hodie, pro nullo tempore huius diei, q
quam per ſe generale eſt. Diminuetur tibi qui
cerebrum.] *Comminationis genus verba ipſa*
vt appareat ſenem baculum ſuſtuliſſe. At nom
illius hominis, ſed locum noui vbi ſit.] *Rec*
hominem diceret , non erat errandum agnita p
minis , & vbi habitet cognito : ſi notus eſſet , n
quærendi ſupereſſet. Dic ergo locum.] *Dic e*
ſi inuitum coegerit. Ergo , ſemper addimus , vt
tarde quid facientes. vt Vergilius , Ergo age, ch
ceruici imponere noſtræ. Noſtin' porticum a
cellum?] *Conuenit ruſtico & parciſſimo ſeni m*
vibi neſcire,& ideo ſic interrogatur à ſeruo. H

ſne, hanc deorſum, quia non eſt vna. Hac recta.] ha parte, vt manu viam oſtendere videatur. norim?] Correptum, quid ni: pro, quid niſi. Etenim ruſticus, tamen eſt ciuis Demea Vbi eò veiuos deorium vorſum eſt, hac te præcipitalentius. quidam clarius legunt: vt ſit, præcipitaſcende. Ad hanc manum.]*dicitur, in quo non certum dextrum, nec certum ſiniſtrum: & ideo n errorem. vult enim ſeruus hæc ſigna eſſe pert ſacellum.] Vt Varro ait, ſacra cella eſt. Pro- Prope. vt Vergilius, Templum de marmore poter aquam. & Lucretius, Propter aquæ riuum s arboris altæ. Vbi etiam caprificus magna hoc Homerum imitatus eſt, qui dicit caprificum iana mœnia conſtitutam. Hac pergito.] Non ua longum eſt, pergito. Id quidem angiporleſt, anguſta, & curua via, quaſi angiportus: vt ut anguitia. Alij, quod inter portus ſit locus anoc eſt, inter domos. Nam domus, vel portus, vel eteres dixerunt. Et obſerua Terentianam conſue, in qua inducit nonnihil ſapere eos qui fallunſen' me hominem eſſe? erraui.] Calliditas eſt deprehenſum mendacium non defendere, ſed ſapinionem ſimplicitatis acquirat. Vides igitur vt ccenſeat tanquam imprudens errauerit: non douerit interrogantem Et mire ſe negat hominem: homo corde ſit, non corpore. Sanè hac multo ibis.] Quaſi erraſſe profuerit: illa via. & ſatis, ac valde: quia qui ſanus eſt, idem & validus. ſt erratio.] Erratio eſt pecudum. Error animi oci in quo erratur. Cratini huius ditis ædes?] nomen inuenit diuiti, Cratinus ἀπὸ τοῦ κράτους, potentia. Ad ſiniſtram hac.] Deeſt, ito. figura . Vbi ad Dianæ veneris.] Sic abſolute dicen addito, templo. Salluſt. Ad Iouis manaem noiuſquam ad portam venias.] Portam dicendit vſque ad muros finemque ciuitatis erratuneam. Porta autem ab aratro portando dicta eſt, o loco coloniæ deductor & cōditor, ſubiūctis vacro, aratrum quo vrbem deſignat, ſuſpendit ma-

nu, ne

nus, ne imprimat ſulcos, vbi ciuitatis aditus relin ſunt. Apud ipſum lacum.] *Credibiliter addidit nam Varro docet, ſemper lacum portis additum ob vſum iumentorum exeuntium & introeuntiu terea vt aduerſum hoſtilem ignem portis de proxi ueniretur.* Eſt piſtrilla.] *Veteres abſolute diceb ſtrinam, vt ſutrinam. & medicinam, ad taberna rentes. nam piſtrino piſtrilla non conuenit. Et ſimu minutiua diuerſa ſunt à genere nominum primæ nis. vt Rana, ranunculus, veterana: vt eſt in his, ſ ſcutella: canis, canicula.* Lectulos in ſole ilign dibus faciundos dedit.] *In vrbe conuiuium, a le, aut in vmbra, pro conditione temporis, inſtru Repente igitur interrogatus quod minimè opi quæſiturum ſenem, arripuit ſtatim lectulos, & tuit ſenex dicere, Mentiris. nam habet lectulos dit ex tempore, In ſole. Et ne eos quoque habere addidit iligneis pedibus faciundos. ſed hoc geſt ris adiutum eſt: quaſi eodem tempore ſeruus & quid dicat, & reſpondeat.* Vbi potetis vos.] *Ince ſona eſt. nam Syro, vel Demeæ hoc dictum iung* Bene ſane.] *Hic* εἰρωνεία *eſt, non approbati* ne.] *Aut abundat Sane, aut inferioribus iungi* licernium.] *Cœna quæ infertur diis manibus, q ſilentes cernant: id eſt, vmbræ poſſideant: vel q hæc inferant, cernant neque deguſtent. Nam de libantur inferis quiſquis comederit, aut biberit ſtatur. Aut erit Silicernium ſenex, qui iam ia lentibus vmbriſque cernendus ſit: & ſic eſt meliu vt quidam Xenophonta interpretatur: putati phonta ſic nos Silicernium intelligere, hoc eſt, cernentem, dum incuruus eſt, vel ſtratæ ſaxo viæ: cophagi iamiam appropinquantis ſibi.* Ocioſe nus ceſſat. prandium corrumpitur.] ἀσύνδετ *Et.* Prandium corrumpitur.] *Vt coquus dixit, q conditionem quandam magis feruentium placere.* E proſpiciam mihi.] *Iam interdũ ſignificat feſtina vt nunc: interdum ad deſcribendũ ponitur, & incr moram, vt, Iam melior, iam diua precor, & Vos qu gamcæ iam fas eſt parcere genti, Diique deæque*

iam mihi dixit, tanquam hoc ſentiat, Illi ſua a- cia: & ego illorum exemplo conſulam mihi: Et iiciam, quaſi non pranſurus, niſi prandero mihi. autem in amore eſt totus.] *Non potuit plus ondi-a ac nimia voluptate.* Belliſſimum.] *Pro- ſimum dixit, vnde & huiuſmodi ad irritandam i, bellaria dicuntur.* Carpam.] *Modo eligam, m ſignificat: vt, Carpit etiam vires paulatim, v- ndo Famina. Alias fruar, vt, Carpamus dum ma- , dum flumina creſcunt. & Perſius, Genio car- cia, id eſt, fruamur rebus dulcibus.* Paulatim ducam diem.] *Bono verbo vſus eſt ad meta- nquam vel morientis dici. Vt eſt, Nec te tua fu- Produxi preſſive oculos.*

CTVS IV. SCENA III.

MITIO. HEGIO.

hac re nihil reperio, quamobrem lauder — Quad. Iamb. & Troch.
perte Hegio:
... facio. quod peccatum à nobis or-
corrigo.
t in illo credidiſti eſſe hominum numero,
pulant, (ſtulant,
iniuriam, vltrò ſi quam fecere ipſi: expo-
ccurant: id quia non eſt à me factum, agis
.
nime: nunquam te aliter, atq; es, in ani-
duxi meum. (tio:
o vt vna mecum ad matrē virginis eas Mi-
eadem, quæ mihi dixti, tute dicas mulieri:
em hāc propter fratrem eius eſſe, & illam
m.
ęquum cenſes, aut ſi ita opus eſt facto, ea-
E. bene facis.
i animum iam releuabis, quæ dolore, ac

& tuo officio fueris functus. ſed ſi aliter

arrabo, quæ mihi dixti. MI. Imò ego ibo.
e facis.

Omnes

Troch.cat. Omnes quibus res ſunt minus ſecundæ, m
neſcio quo modo
Suſpicioſi: ad cõtumeliam omnia accipiu
Propter ſuam impotentiã ſe ſemper credũ
Iãb.tetram. Quapropter teipſum purgare ipſis coram
lius eſt.
MI. Et rectè, & verum dicis. HE. ſequere me
intro. MI. maxume.

EGo in hac re nihil reperio.] *Hæc ſcena eſt ...tentiarum ſenilium ad officia demonſtranda. ...pere vim aduerbialem in ſe continet. nam ſignif...* Quod peccatum à nobis ortum eſt corrige... *ret, peccatum eſt à nobis, participium fuiſſet: Ortum addidit, nomen eſt. Nunquam enim eaa... rationis iungi, niſi per ἀσύνδετον poteſt.* Si qua... ipſi expoſtulant.] *Hic diſtingue, & ſeparatim... expoſtulant. Si quam fecere, ipſi expoſtulant. manifeſtus: ſed obſcura ſunt verba, & eorum diſtinctio. nam incertum, vtrum ſi expoſtulant... dum ſit: an ſi quam. pro vna parte orationis a... teat.* Vltrò accuſant] *Vltrò, nunc prauè & p...* quia à me non eſt factum.] *Hæc interrogati... triſti vultu eſt proferenda.* Ah, minime.] N... *ago, ſed minime te credo eſſe illorum in numer...* vt vna mecum.] *Seruauit τὸ πρέπον, adiicien... cum eas, quippe ad incognitam matremfamilia...* cas mulieri.] *In nomine oſtendit cur hæc ita d... ri enim inquit, nimis pauidæ, diffidenti.* Su... hanc propter fratrem eius eſſe.] *Nimis breu... cincte, & vt oportuit inter ſcientes.* Et illam p... *Propter fratrem eius eſſe, ſubaudiendum eſt.* S... cenſes.] *A iuſto & vtili eſt tota ſententia. Et ... ſus deſunt, quos multa exemplaria non haben...* illi animum iam releuabis.] *Et deinceps: Illi... cere, quàm Nurui, adhuc diuitem reueritus.* miſeria.] *Dolore, parturientis: Miſeria, iniuria... no accepta.* Sed ſi aliter putas.] *Artificioſe... quod petebat, extorſit magis.* Imo ego ibo.] *...bio quod ait imò, oſtendit ſe promptè agere, ... quod promiſit.* Minus ſecundæ.] *Dicere ſe...*

diceret. Neſcio quo modo.] *Hoc eſt vehemen-*
la palam ratione. Accipiunt magis.] *Mire addi-*
ign, cum poſſit ſenſus & ſine hoc eſſe integer Pro-
am impotentiam.] *Infirmitatem. & rurſus no-*
militatem aut miſeriam dicere. Negligi.] *Legitur*
dicare. Quapropter teipſum purgare.] *Vtrum*
vna pars orationis ſit, an diuiſe accipiendum? vt
litionem ipſum Aeſchinum purgare. Coram pla-
is.] *Coram, id eſt, præſentem, & præſentibus. &*
indiget adiectione: Palam non indiget. & præterea
ad certas perſonas refertur: Palam generaliter di-
Et recte & verum dicis.] *Recte ad verba retulit:*
ad rem, atq; ſententiam. Poteſt enim recte & fal-
, dummodo nullo vitio verborum, nominumq; di-
quanquam & ipſum fallere in tempore quidam de
ribentes rectum putent.

CTVS IV. SCENA IV.

mbici quadrati acatalect. Senarius vnus. Sca-
zon. troch quadrat. acatal.

ÆSCH NVS.

ucior animi: hoccine de improuiſo mali mi-
i obiici
n, vt neq; quid de me faciam, neque quid a-
certum ſiet?
metu debilia ſunt: animus timore obſtupuit: Troch.
e conſiſtere nihil conſilii quit. vah, quomodo
hac expediam turba tanta? nunc ſuſpicio de
ncidit (hanc
a immerito. Soſtrata credit mihi me pſaltriã
: id anus mihi indicium fecit. Troch. dim.
t hinc forte ea ad obſtetricem erat miſſa, vbi hypercat.
vidi, ilico (ſiet: Iãb. tetram.
o, rogito, Pãphila quid agat: iam partus ad-
obſtetricem accerſat. illa exclamat, Abi, abi,
Aeſchine
iu verba dediſti nobis: ſatis adhuc tua fru-
a eſt fides:
uid iſtuc obſecro inquam eſt? valeas: habeas
n quæ placet.

Senſi

Senſi ilico id illas ſuſpicari, ſed me repreſſi t

Troch. quad. acatal. Ne quid de fratre garrulę illi dicerē, ac fieret

Nunquid faciam? dicam fratris eſſe hanc? q

nime eſt opus

Vſquā efferri. age mitto: fieri potis eſt, vt ne

Ipſum id metuo vt credāt: tot concurrūt ver

Egomet rapui: ipſe egomet ſolui argentum

abducta eſt domum.

Hæc adeò mea culpa fateor fieri, nō me ha

Vtut erat geſta, indicaſſe: exoraſſem vt eam

Ceſſatum vſq; adhuc eſt. nunc iam porrò

expergiſcere.

Nunc hoc primū eſt: ad illas ibo vt purgem

cedam ad fores.

Perii, horreſco ſemper, vbi pultare haſce oc

Verſus perficitur proxima ſcena. Heus, heus, Aeſchinus ego ſum, aperite al

ctutum oſtium.

Prodit neſcio quis: concedam huc.

Diſcrucior animi.] *Hoc loco χαρακτῆρα aman iuuenis, & ſenis facit indulgentis, ac lepidiſſi* Diſcrucior animi.] *ἀντιπτώσεως figura. vt, O pr nimi.* Obiici.] *Proprie, quia inopinanti. nam o tur, in vtramque partem: vt ſi quos ante quis vi expectauerit, quo verbo magnitudo doloris oſte improuiſo incōmodo.* Hoccine de improuiſo m *verba, repentino nuntio perculſum indicant A propter diuortium ſtare, & iram circa ſe Soſtrata filia ob raptum meretricis.* Vt neq; quid me f *Plus eſt quid me faciam, quàm quid faciam, illu rebus: hic, de, pro homine intelligitur.* Nec qui certum eſt.] *Certum eſt, pro certū ſit. niſi fortè ſig[illegible]* Membra metu debilia ſunt, animu occupauit.] *Metu patris: Timore diuortii.* Nun cio.] *M[illegible] ſiendatur cauſa trepidationis Aeſc* anus mihi indicium fecit.] *Illa anus cui Soſtr rat, Curre, obſtetricem accerſe.* Nam vt hinc for obſtetricem erat miſſa.] *Apparet inter cætera a xiſſe ad obſtetricem ſe miſſam: an vltro hæc ſuſpi Aeſchinus? Hinc autem addendo, oſtendit ſe ante*

lare. vt alibi, Ex Andro commigrauit huc viciniæ.
i.] Sunt qui addunt ſuperuacue Hem : & legunt,
ii vidi. Pamphila quid agat : ... partus ad-
ſmatoria interrogatio, qua monſtrat Aeſchinus cu-
ſſe res omnes. Illa exclamat.] Non reſpondet : ſed
it. Et bene vim addidit ad exclamationem fuiſſe.
vocis ſono exclamat, non à verbis. Abi, abi iam
ne, ſatis diu verba dediſti nobis] Vſque, dum
remus. Satis adhuc nos tua fruſtrata eſt fi-
ſque dum deciperemur. Hem quid iſtuc obſe-
uam eſt?] Hem interiectio eſt nouas res & ino-
audientis. Valeas, habeas illam.] Quaſi recedat
: abſit, vt in Andr. Valeant qui inter nos diſſidium
Garrulæ.] Vtpote anus. Ac fieret palam.] De-
cet, cui minimè opus fuit. Nunc quid faciam.]
διαπόρησις. Vt ne qua exeat.] Erumpat: vt, -cum
amnis Exiit, oppoſitasque euicit gurgite moles.
d metuo vt credant.] Ipſum, quod fratri rapui,
o Ne non poſuit. Tot concurrunt veriſimilia.]
eſſe credatur. Ad me abducta eſt domum.]
non dixit adducta, ſed abducta: Abducitur enim
, vt in Heaut. Abducimus tuā Bacchidem. Ad me
domum moraliter dixit, pro, ad domum meam, an
ie, qui illic lictatus Leno eſt in retinenda contra
... puella? Vtut erat geſta, indicaſſe.] Id eſt, ſi-
ſiue bene geſta erat. Vt enim, certam qualitatem
: vtut incertam: quaſi dicat, quoquo modo, male,
oraſſem vt eam ducerem.] Sic enim promiſe-
ſtrata facturum. Nunc iam porrò Aeſchine
cere.] Sic & alibi, Enimuero Daue, nihil loci
tiæ neque ſocordiæ. Legitur & Etiam : quod eſt
um interdum. Nunc hoc primum.] Primum
d rogandus eſt pater. Accedam ad fores:] So-
licet. Horreſco ſemper.] Satis amatorie. nam
ſemper eſt, calor, & frigus recedit à corpore. vt,
meo, tremo, horreoque, poſtquam aſpexi hanc.
aliquis actutum oſtium.] Vim pluralem ha-
tis, quamuis ſingulariter dicatur. non eſt enim
iſi de multis, rectè ergo, aperite aliquis, & noue:
placet illud, vbi duæ diſtinctiones ſunt, vnde

Aperite eſt vna, altera Aliquis actutum oſtium. matur rurſus, Aperiat. proprie enim veteres & aliquis, & quiſnam non obſeruabant quo genere, numero declinarent. eſt ergo figura ἀρχαϊσμὸς.

ACTVS IV. SCENA V

Iambici quad acatal. & catalect. Dimeter vnus trochaici. quadr. catalect. Iamb. Senarij.

MITIO, ÆSCHINVS.

Troch. ITa vt dixi Soſtrata,
Facite: ego Aeſchinum conueniam, vt qu
acta hæc fiat, ſciat.
Sed quis oſtium hoc pultauit? AE. pater h
perii. MI. Aeſchine.
Senarij. AES. Quid huic hic negoti eſt? MI. túne ha
ſti fores? tacet.
* Si addas nunc, verius conſtat. * Cur non ludo hunc aliquantiſper? meliu
Quandoquidē hoc nunq̃ mihi ipſe voluit c
Nihil mihi reſpondes? AE. non equidem iſ
ſciam.
Ita prima pertinet ad verſum præcedentem. MI. Itáne? nam mirabar quid hic negoti eſ
Erubuit: ſalua res eſt. AES. dic ſodes pater
Tibi verò quid iſtic eſt rei? MI. Nihil mihi c
Amicus quidam me à foro abduxit modo
Huc aduocatum ſibi. AES. quid? MI. ego d
Habitant hic quædam mulieres paupercu
Vt opinor, has non noſſe te, & certo ſcio:
Neq; enim diu huc cōmigrarunt. AES. qui
MI. Virgo eſt cum matre. AES. perge. MI. I
orba eſt patre.
Hic meus amicus illi genere eſt proximus:
Huic leges cogūt nubere hāc. AE. perii. MI
AES. Nihil, rectè: perge. MI. is venit, vt ſec
Nā habitat Mileti. AE. hem, virginē vt ſec
MI. Sic eſt. AE. Miletum vſq; obſecro? MI.
animo male eſt:
al. Quid ipſæ aiunt. * Quid ipſæ? quid aiunt? MI. quid iſtas cen
enim:
Commenta mater eſt, eſſe ex alio viro
Neſcio quo puerum natum: neque eum n

ı eſſe illum,non oportere huic dari.
ı nonne hæc iuſta tibi videntur poſtea?
n. AE. obſecro non? an illam hinc abducet
? (riter
d ni illam abducat? AE. factum à vobis du-
icorditerque: atq; etiam, ſi eſt pater
ım magis apertè, illiberaliter. (ditis
mobrem? AE. rogas me? quid illi tandē cre-
mi miſero, qui * illi conſueuit prius, al. illam,
elix haud ſcio, an illam nunc miſerè amat)
nc ſibi videbit præſenti eripi,
ab oculis? facinus indignum pater.
ratione iſtuc? quis deſpondit? quis dedit?
ındo nupſit? autor his rebus quis eſt?
it alienam? AE. an ſedere oportuit
rginem tam grandem, dum cognatus huc
ıiret, expectantem? hæc mi pater,
: æquum fuit, & id defendere.
cule, aduorſúmne illum cauſam dicerem,
ram aduocatus? ſed quid iſta Aeſchine
ut quid nobis cum illis? abeamus. quid eſt?
rumas? AE. pater obſecro, auſculta. MI. Ae- Troch. catal.
audiui omnia, quadrati.
am te amo: quo magis quæ agis, curæ ſunt

lim me promerentem ames, dum viuas, mi

c delictum admiſiſſe in me, id mihi vehe-
r dolet,
pudet. MI. credo hercle: nam ingenium
ıum
ſed vereor ne indiligens nimium ſies.
ıitate tandem te arbitrare viuere?
ſ vitiaſti, quam te ius non fuerat tangere:
ccatū primum magnū, at humanū tamen:
i ſæpe, itē boni: at poſtquā id euenit, cedo,
ircūſpexti? aut nunquid tute proſpexti tibi
et? quà fieret? ſi te ipſū mihi puduit dicere,
ſcerem? hæc dum dubitas, menſes abie-
ccm.

Prodidiſti & te, & illam miſeram, & gnatum
quidem in te fuit.
Quid? credebas dormiēti hæc tibi cōfecturo
Et illam ſine tua opera in cubiculum iri ded
domum?
Nolim cæterarū rerum te ſocordem eodem
Bono animo es, duces vxorē hanc. AE. hem.
no animo es, inquam. AE. pater
Obſecro non ludis tu nunc me? MI. ego te?
obrem? AES. Neſcio,
Niſi quia tam miſerè hoc cupio eſſe verum
reor magis.
MI. Abi domum, ac deos comprecare, vt
accerſas: abi.
AE. Quid? iam vxorem? MI. iam. AE. iam?
quantum potes. AE. di mi pater
Omnes oderint, ni magis te, quàm oculos
mo meos.
MI. Quid? quàm illam? AE. æquè. MI. perb
AE. quid? ille vbi eſt Mileſius?
MI. Abiit: periit: nauem aſcendit. ſed cur ce
abi pater,
Tu potius deos cōprecare: nam tibi eos ce
Quo vir melior multo es, quàm ego ſum, o
raturos magis.

Iamb. quadr. acatalect. MI. Ego eo intrò, vt quæ opus ſunt parentu
vt dixi, ſi ſapis.

Iamb. cat. AES. Quid hoc eſt negoti? hoc eſt patrem
hoc eſt filium eſſe?
Si frater aut ſodalis eſſet, quî magis morem
Hic non amandus? hiccine non geſtandu
eſt? hem.
Itaq; adeo magnā mihi iniecit ſua cōmod

Troch. cat. Ne forte imprudens faciā, quod nolit: ſciēs
Sed ceſſo ire intro, ne mora meis nuptiis
ſiem?

ITa vt dixi Soſtrata facite.] *Hic apparet Mi
multa dixiſſe.* Facite.] *Iubet vt vel ſecuræ ſint,
nent nuptias.* Ego Aeſchinū conueniam.] *Ali
ſurus Aeſchino, Aeſchinū quærit.* Pater hercle e

quod Mitio timetur? an quia illi non eſt confeſ-
tendit autem poeta tantundem pudorem poſſe, aut
s, quam timorem. Quid huic hic negocij eſt?]
imor, quid hinc egreditur pater. Tune has pepu-
res?] Sic cœpit interrogare, vt negationi locum præ-
nota, pepuliſti, elatum verbum: & Tragico cothur-
s quam loquelæ comicæ accommodatum. Tacet.]
d ſe loquitur Mitio. Melius eſt.] Et non ludere
eſt: ſed melius. & hoc meliore affectu dixit, quam ſi
dignus eſt. Hoc mihi nũquam voluit credere.]
llud quod ait, Deniq; alij clanculum patres quæ
, quæ fert adoleſcentia, ea ne me celet, conſueſeci ſi-
edere autẽ magno affectu dixit. non enim confite-
patri: ſed crederet, vt parenti, aut ſodali ſuo. Non
m iſtas.] Deeſt pulſaui. Quod ſciam.] Quãtum
m? nam mirabar quid hic negocij eſſet tibi.]
negationem Mitio, vt ludere Aeſchinum poſſit. E-
ſalua res eſt.] Nimis paterna ſententia. & è con-
mo in Andria, Vide num eius color pudoris ſignũ
indicat. Et quanti affectus eſt, non dixiſſe erubuit,
?: ſed ſalua res eſt. Nonne videtur tibi res eius o-
Aeſchino conſtituta? eodem animo & ſuprà dixit,
oblecto, ſolum id eſt charum mihi. Non enim ſolũ
uod expectabatur, ſed abſolute, quaſi ex omnibus
l eſt, inquit. Nihil mihi quidem.] Mihi, id eſt:
iæ rei. & callida negatione cœpit: vt & illi adimat
li locum, ac fiduciam: ſimulq́ue fiat ei deſperatio
eius, cuius mentio tam contemptim ab ipſo tra-
Amicus quidam me à foro abduxit modo
ocatum ſibi.] Hinc incipit mendacium mixtum
n amicus quidam me à foro huc, verum eſt: aduo-
alſum. Sed huc, & quidam, modo ἔμφασιν habent
otij, & in quo nec magnæ perſonæ, nec res difficilis
t longæ occupationis habentur, & Aduocatũ di-
ierum negocium demonſtrauit. nam & ſibi nõ mu-
mulierib. addidiſſet, potuit aliud ſperari. Quid?]
vt ſit, quid ait? Ego tibi dicam.] Senile eſt nam
ndum fuit, & hoc ἔμφασιν habet vilis rei, quæ
dici poſſit, vel nõ celanda ſit. Mulieres pauper-
Non potuit magis celare dignitatem formæ & æta-

ris puellæ quæ amatur ab AEſchino, quam vt o
mo eodem nomine cum matre nominaret: dein
muniter diceret de ambabus vniuerſa, quibus c
debeant. Quædam mulieres pauperculæ] Pau
addidit, vt magis deſperet AEſchinus impetrare
nuptias à patre & item, Quædam, vt ignobiles
ſtrarentur. Et totum hoc cum abiectione pronun
eſt. Et Quædam, & pauperculæ dicendo, adimi
ſpem nuptiarum. nam Quædam, ignobilem indic
per, indotatam, quid ergo remanet quod ſperet AE
Pauperculæ.] Nec pauperes ſaltem. Et cert
ἐπανόρθωσις, parũ dixi inquit. Opinor.] Vel adeo
ſunt & nullius precij, vt opinor has non noſſe te
recte dicere & hoc, Vt opinor, has non noſti: ſed ill
ſtius. Vt opinor has non noſſe te.] Aut abu
aut deeſt Scilicet. Magnum autem crimen eſt
virginæ puellæ, incognitam eſſe adoleſcenti de prox
quia ſcit hanc eſſe de quo dixerit, Quam hic no
meretricem: aut cui non dedit aliquid, ſuodidit
ne dignitatis pudoriſq; te eſſet, quod eam incogni
ſchino eſſe dixiſſet: Neque enim dixi hoc inquit
grauerant. Et vt opinor, mire ipſe ſibi ſ. . . ais atqu
mat quod nondum ille confeſſus eſt. Quid tum
Gratiſſime proditur AEſchinus amator, cum ſe
moliet. Virgo cum matre eſt.] Vult Mitio ſic au
ſchinum tanquam alieniſſimum. & ideo velut i
cti diligentius narrat. Virginem autem ἀρχαϊσ
muliere dixit. Perge.] Vide inſtantius interr
quàm extraneum decuit. Hic meus amicus.]
aduocatum abduxit de foro. Huic leges cogu
re.] Non permittunt dixit, nec iubent ſed cogunt
turbandũ AEſchinũ. & recte, aliæ enim ſinunt l
cogunt fieri. Et ne eſſet quod reſiſteretur illi, vu
tieres à lege cogitur. Perij.] Hoc audit Mitio, ſea
lat Nihil, recte.] Id eſt, recte quod perij, & ni
comicum. Et vide triſyllabũ artificioſe eſſe ſubiect
perij dixit vix hoc locutus eſſe videatur. Venit i
auehat.] Aliam petius in amatam, vt nec Atheni
teri iuberet. Nã habitat Mileti.] μιλήτης Mileti.
aduerbiũ locale. Hẽ virginẽ vt ſecũ auehat?] Hic a

proditur adoleſcens, vt affectu fateatur quam verbis ic eſt. Miletū vſq; obſecro? ita animo male *lle oblitus ſui, ſic indignatur, vt in re propria. hic callide vultu vtitur tanquam aliena narrātis.* Miletū obſecro?] *Bene Vſq;.nā Miletos colonia eſt Atheniē-onto.* Animo male eſt.] *Animo male fieri dicitur, alicuius mœroris perculſus animus nō ſuſtinet cor-uiturq; ruina mēbrorū.* Quid ipſæ? quid aiunt?] *m credit AEſchinus pudicā matrēfamilias ſtatim re in nuptias nouas viri ignoti* Quid iſtas cen-*oſſe dicere, ſubaudiendū.* Nihil enim.] *Dicit, ſub-lū, & ſic intelligendū, Nihil, nō quod taceāt, ſed quod nfirmationis habeat id quod dicunt.* Commenta eſt.] *Nunc dicit quid dicat. Etiā cōmenta dixit, id ciā confinxiſſe, veriſimile cōminiſci* Ex alio viro.] *proximo tangit AEſchinum.* Priorem eſſe illū.] *actat etiam partes AEſchini.* Nonne hæc iuſta entur poſtea?] *Scilicet illa quæ amicus tuus di-ius, quā hæc audires.* Iuſta tibi.] *Iuſta quæ poſtea quā illa quæ pro Lemnio dicebas prius. Aut ſi hoc quære quid ſit poſtea. Poſtea ſic abundaret, quo terdum Hodie de ſtomacho adijcitur loquentis, vt us, Nunquam omnes hodie moriemur inulti.* Nō.] *e pronunciandum eſt Non* An illam hinc abdu-nc, *tanquam ſingultus ploraturi eſt. na ſic eſt pro-ndum.* Pater.] *Quaſi hoc ad ſupplicādum dicatur.* n à vobis duriter.] *Non dure & crudeliter: ſed ura mente, id eſt, inflexibili, & quod Græci dicunt* mmiſericorditerque.] *Nota octo ſyllabarum ad-m, atq; inſuper compoſitum, & cum coniunctione* Illiberaliter.] *αὐξησιν. nam multa duriter, etiā, ſi immiſericorditer quoque: & facienda ſunt, & pa-, ſi ita ratio & cauſa cogat: & non ſit illiberale, id malum atque inhoneſtū.* Si eſt pater dicendum aperte.] *Id eſt, apertius: quia iam apertū fuerat, & immiſericorditer. Et bene præfatus eſt: ne cōtu-luerſus patrē videretur.* Illiberaliter.] *Iniuſte, in-er, nō bene, quia liberalis, bonus dicitur.* Quamob-*Delectari magis cupiens Mitio, AEſchinū vult pro-e ad defenſionē ſui.* Fore animi miſero?] *Quid de*

ſe plus diceret, ſi factum fateretur? Qui illi conſ… *Legitur & illam: & dicebant veteres, hanc rem co… εὐσχημόνως. vt Plautus, Vt clandeſtine, vt celetur… tudo Et maiore affectu non amorem allegauit, ſed q… commune cum bonis, & multo iuſtius, conſuetu…* Qui infelix.] *Non, qui: ſed qui infelix: & non am… miſer dixit. & ita affectus proditur, qui vt alienus v… qui.* Præſens præſenti eripit. *Adiuuant ſignifica… hæc ex abundanti addita. vt, Illum abſens abſentem… que videtq;. Et, fratrem ne deſere frater. Sic Ceciliu… ratoſthene, Hæc caterua plena gladiatori, cum ſuum… lius ſauciat ſocius ſocium. & totus hic locus eſt tra… ex Vergil. in 4. AEneid. Qui tibi nunc Dido cernen… ſenſus, Quos've dabas gemitus? cum littora feru… Proſpiceres arce ex ſumma, totumque videres Miſc… te oculos tantis clamoribus æquor?* Iſtuc.] *Deeſt…* Quis deſpondit?] *Latenter obiurgat AEſchinum… patre geſſiſſe. & dicitur figura* * Quis deſpondit… *non interfuit pater.* Quis dedit?] *Quia rapuit ant… peteret.* Quando nupſit?] *Quia nuptiæ non fact… Et nupſit moleſte adaiũ, quaſi aliena ſit, quæ non… ducta ſit.* Autor his rebus quis eſt?] *Datiuo c… harum rerum. Et Salluſt. Qui tunc Romanis Impe… rat.* Autor his rebus quis eſt?] *Iterum obiurgat,… interfuit pater, & agit ſic dolens, velut ſibi minus… præbitum fuerit, Mitio: vt ſe his, quantum amor p… videatur vlciſci, quodq; ſibi negotiũ non confiteat… ſchinus.* An ſedere oportuit.] *Sedere proprie igna… ſationis eſt: vt ſedeant, ſpectentque Latini. &, qu… Verres? Quid ſpectas?* Cur duxit alienã?] *Vtrum… an quæ poſſit aliena eſſe: nam omnes alienas filias a…* Tam grandem?] *Grandem ad ætatem veteres ret… non ad corpus. & in parte ætatis dicitur grandis,… tota vita, niſi ſi addatur natu. vt, Grandis natu par… ductus ad ſupplicium. Et grandis infans, & grandi… & grandis ephebus, & grandis virgo recte dicitu… de ſcit AEſchinus? an grandem hic fingit ignotam? a… dixit pater: Commẽta mater eſt eſſe ex alio viro, neſci… puerum natum. Ergo & illa grandis: & ſerus M… qui tunc virginem petit, cum iam alteri data ſit, ve…*

ſit

.Dum cognatus huc illinc veniret.] *Prouer- huc illinc.* Et id defendere.] *Non potuit magis ?, & magis pueriliter loqui, quam vt non conten- ! ait, Hæc dicere te æquum fuit, etiam adderet, Et lere. Pater autẽ, qualis affectus eſt, cum etiã patri i cauſam blãditur, vt ipſe nũc ſimulat.* Ridicule.] *us eſt caſus, ab eo quod eſt Ridiculus.* Quid iſta e noſtra?] *Hic iam vltima deſperatio: & AEſchi- onfeſſionem protrahet, & in finem fallaciæ ſenem Et bene quidem Noſtra dixit, memor eſt enim ſe ſe AEſchino interroganti, Tibi vero quid iſtic rei mihi quidem. Totũ autem hoc ſenex ad id redegit, vt torqueret AEſchinum, quam vt maius faceret m ſuum, exponendo id quod penè periculum a- incideret.* Quid eſt? quid lachrymas?] *Quaſi nimaduertit flentem, & quaſi cauſam omnem quirit.* AEſchine.] *Non exhibuiſſet perſonam ĩ pietate victus, pati filium nollet confeſſione tor- rg. nec plura querentẽ Paſſa Venus, medio ſic in- olore eſt. Bene ergo intelligunt qui ſic accipiunt, rum adhuc fuiſſe Mitionem, niſi victus affectu roieciſſet.* Nã te amo.] *Bene addidit, Nã te amo, r inuidis, & inimicis moris eſt ſcire quid agamus.* i me promerentem ames.] *Quàm pie additum erentem, tanquam illic ſit votum AEſchini, cum er etiã immeritum amare, & animaduertendum uper ſequi, vel ſtatim, vel ex interuallo, maxime nodi confirmationibus. ſic Cicero, Ita velim mihi itios, vt cum illius temporis mihi venit in men- velim autem pro volo antiquè dicitur.* Admiſiſſe *Me in me αὐξητικῶς adiectum eſt.* Et me tui pu- *nbiguum quidam hoc dictum putant: ſed appa- ſcentem propter ſuũ peccatũ dicere, nõ quod quic- rpe fecerit patri.* Ne indiligens nimium ſies.] *ingratus, ſed negligens AEſchinus, nec negligẽs, gens, nec in alterũ, ſeu in ſ deliquit. Miræ clemẽ- eſt, aut omnino ignoſcere, aut crimen in leuius tre. nam tota obiurgatio ita amica eſt, vt non mul- andimento di[illegible] : [illegible]que proficiat apud m, vt vul. [illegible] , [illegible] alia aſpera atque per-*

fracta. In qua ciuitate tandem te arbitrare v *Communem locum inducit, à perſona, à facto, à tem* qua ciuitate.] *Aliter pronunciandum eſt, id eſt, leniter: ne faciat illud Tullianum, Pro dij immort. binam gentium ſumus? quam remp. habemus? in q viuimus? Et Tandem pro Tamen.* In qua ciuitat *eſt, oblitus es Athenis te eſſe, vbi viuitur legibus? mnes ſententias poni accuſatorias, & nihil amoris orationum colores difficillimi: ſed elaborauit T Mitionem facere leniter accuſantem. & inducere l duriſſimè blandientem* In qua ciuitate.] *Quod o Mitio, magni amoris eſt, & neceſſario pro perſona tio. non enim conuenit patrem nimium diligentem eius præterire peccata.* Virginem vitiaſti.] *Vide dici, & abeſſe tragicam inclamationem: & oſtendi & ad veniam feſtinari. Iam ſtatim dicet, Iam id p primum eſt magnũ, at humanũ tamẽ. Et nota pro huiuſmodi verbis ſummiſſa debetur.* Fecere alij boni.] *Moris eſt exemplo lenire, quod purgare n* Fecere alij ſæpe item boni.] *Conſolatio ab exem boni, non cũ hoc facerent, ſed aliàs boni* At poſte euenit.] *Euenit, inquit, non commiſſum eſt. nihi tius dici potuit.* Nunquid circũſpexti?] *ουχ κον cumſpexiſti. Circumſpicimus præſentia? Proſpicim ra.* Quid fieret? *Id eſt, qua ratione, quo modo j qua ratione, id eſt, quibus adminiculis, vel per q ſonas?* Si teipſum mihi puduit dicere. *Optim ditum eſt: quaſi non debuerit AEſchinum apud M pudere.* Qua reſciſcerẽ.] *Qua, i. per quos. & ſubauditur, Nunquid circumſpexti.* Qua reſciſ *Deeſt Re, vel ratione.* Mẽſes abierũt decẽ.] *Mire quaſi diceret, Te ceſſante menſes ceſſere. & locus e tionis à tempore. Et abire dicitur, quod paulatim rit. hoc autẽ ex partu intelligit.* Quod quidẽ in *Sall. Quod in familia noſtra fuit, præſtitit, vt in bellis adeſſet vobis. Et Cic. Senator P. R. quod in fuit, tacuit & pernoctauit in publico.* Prod te & illam miſeram.] *Vide feſtiuum ſenem, qu adoleſcenti accommodet. non enim illum quẽ ca ſcit, ſed amatorium ordinem fecit, prius dicen*

, quam illā, tum etiam gnatum, vt ex animo amare tu quod natum eſt. Prodidiſti.] Decepiſti vel de- .vt Virgil. vnius ob iram Prodimur. Quod qui- ite fuit.] Pro, id quod in te erat, id eſt, quantum io tuo ſpei & auxilij partiumque tuarum: vel, um ad te ſpectabat. Et hic eſt illud quod obſequen- pater vult omnia per ſe eſſe correcta. Dormienti ij confecturos deos?] Quàm mitis, quàm face- rgatio. Videtur ſatis Mitio ille eſſe qui ante eſt de- ? Quid credebas? dormienti tibi, &c.] Incerta io, nam & per ſe quid, & , quid credebas, legi poteſt: i per hoc ſubaccuſetur Aeſchinus, Dormienti hæc fecturos deos? infertur. Et quæ ſint, quæ à diis ceſ- ſ præſtari non poſſint, ſequenti verſu docet, ne vi- dis diis male ſenſiſſe. Dormienti.] Multo melius diceret ceſſanti, & non facturos, ſed, quod plenum fecturos. Et mire deos ponit in eo negotio quod ipſe tanquam hic & ſe & deos excuſet, quod non fece- ſchino, quæ volebat, etiam dormienti. Et illam ſi- opera in cubiculum iri deductum domum.] leductum iri domum. Nolim cæterarū rerum te em.] Quàm nihil imperioſe ac pro autoritate pa- Nolim inquit, te ſocordem cæterarum rerum eſſe. it, ne ſis ſocors. Bono animo es.] Apparet flenti a omnia eſſe. & hoc decuit verecundum adoleſcen- r ex vi tantæ orationis & metu amittendæ puellæ. modo imperatiui modi eſt, temporis præſentis. nam turi eſt. Duces vxorem.] Datur in vltima obiur- & breuiter, & plena ſecuritas. Hem.] Singul- tu & gaudio dixit Hem. Obſecro, non ludis tu ne?] Mæſtus amatoris animus ludentem ſerio loqui t, vera dicentem, quia optata ſunt, putat ludere Poteſt & ob hanc cauſam dicere ludis tu me nunc? unquam eum antea luſerit. Ego te? quamob- Magna vis pronominum cur non ludat, quibus & conſideratio rei. nunc primo ego, deinde te, deinde ropoſitio. Et recte, Ludis. Eſt enim amantis, in fal- tum coniicere imminente lætitia qualibet ſenten- mici vero in falſum gaudium quenquam impellere cuius mœroris aduentum, & ideo negat ſe Mitio in

hac par-

hac parte luſurum Aeſchinum, qui in aliis luſerit tam miſerè hoc cupio eſſe verum.] *Pro nimis: mia miſeria: vt, Ne quid nimis. hoc enim putant, q tutes mediocritates eſſe dixerunt.* Neſcio.] *Religi neſcio, quaſi non ſit ratio, quare non credat patri, q ſubiecerit cauſam.* Abi domum, ac deos com re.] *Magnus inſtitutor ſui beneficij eſt, qui à dii dum eſſe dixit, quod ipſe præſtabit, an idea quia fuerat, prius rem diuinam facere, & ſic vxorem ac Et bene repetitum eſt Abi: quaſi hærenti moranti Vos iſtæc intro auferte: abite.* Quid? iámne vx *Acceſſit ad beneficium tempus. & ideo iam quaſi repetit adoleſcens.* Quantum potes.] *Aut deeſt quantum poteſt eſſe.* Quid? quam illam?] *Comm Mitio, & familiarem amatori facit, mentionem ſæpius de amica in vxorem ducenda.* Ni magis te oculos nunc amo meos.] *Mirè nunc addidit, ganter inuentum eſt quod in ſe amator multum id eſt, oculos: vt è contrario in Eunucho, Adoleſcen riperem oculos, id eſt, ipſos de quibus amat.* Aeq *infert hoc quaſi dubitando inuenerit.* Perbenign *tum putat, quia amator hoc dixit. ergo benigne, l. vndeque.* Quid ille vbi eſt Mileſius?] *Non am tim timere deſinit. vnde Vergilius, Omnia tuta tim dem impia fama furenti Detulit, armari claſſem, que parari.* Abiit, nauem aſcendit.] *Facete, Abi ceret mentitus ſum. atque ita dixit, vt infantibus de terriculis dicere ſolent: quas cum ipſæ confinxer litas volunt, poſtquam illos vident nimium pauen hi videtur ridens hæc dixiſſe, vt intelligat Aeſchi. tionem ioco fuiſſe mentitum.* Tibi obtemperatu gis.] *Mira ſententia, deos obſequi bonis: quaſi bon nibus multum debeant. & in excuſationem preca vide, quæ facultas nata ſit patrem ſine aſſentati dandi. non eſt autem iniurioſum, ad patrem ref precationem deorum, ſed magis honorabile. n le eſt apud Vergilium, Tu genitor cape ſacra ma triosque penates, vt ipſe patrem portet, hic deos.* intro, vt quæ opus ſunt, parentur: tu fac vt di pis.] *Hic verſus in quibuſdam non inuenitur.* Q

eſt

oti?] *Et mirantis hæc, & laudantis oratio eſt. & -letur huiuſmodi patrem Terentius probare.* Qui morem gereret.] *Qui quo modo, qua re, qua ra- ...ſic non amandus?*] *Omnia perfecit hic pater, vt ...ur, & laudetur, & foueatur.* Magnam mihi in- ...a commoditate curam.] *Mira ſententia, mala ...: bonis nobis naſci, an bonus parens magnæ curæ* ...Sciens caueb o.] *Facere quod nolit ſcilicet.* Sed ...e intrò, ne mora meis nuptiis egomet ſiem.] ...*i, vtpote obiurgatus.*

...CTVS IV. SCENA VI.

DEMEA.

...ſus ſum ambulando: vt Syre te cum tua
...nſtratione magnus perdat Iupiter.
...aui vſque omne oppidum, ad portam, ad
...m:
...on? neque illic fabrica vlla erat, neque fra-
...homo
...ſe aiebat qui ... quam: nunc verò domi
...n obſidere ... vſque, donec redierit.

...ſus ſum ambulando.] *Hic exemplum inducitur ... patris ex affectu vero, & ob hoc inuiſi omnibus, ... tantum amare vultu, quam ipſa re, inducitur. ... ſibi, neque cuiquam alij, ſed filio tantum con- ...upit. De autem, Valde ſignificat.* Vt Syre te cum ...nſtratione.] *Vt, pro Vtinam. & hæc omnia anhe- ...it.* Te cum tua.] *Adhuc non credit in errorem ſe ... fuiſſe.* Te cum tua] monſtratione.] *ἰδιωτικῶς, tua monſtratione.* Perreptaui vſque omne op- ...] *Tardus inceſſus, non perambulatio, ſed perrepta- ...ur.* Ad portam, ad lacum, quò non?] *Mirè pro- ...ra omiſit, vtpote porticum, macellum, Cratini æ- ...plum Dianæ, & vltima poſuit, vt quantum pera- ...t demonſtraret.* Ad lacum.] *Facete poeta memo- ...lucit ſenem, quorum minimè opus fuit meminiſſe.* ...on?] *Duobus dictis, Quò non addidit: quaſi & ad ...im laſſus appareat.* Certum obſidere eſt vſque ... redierit.] *Propriè obſidere dixit. conneruit enim & ...*

iratø,

irato, & repentè aggreſſuro. & ab eo quod eſt abſi... ſidere facit, productâ mediâ ſyllaba, ab eo quod eſt obſidere facit, eadem ſyllaba correpta.

ACTVS IV. SCENA VI

MITIO. DEMEA.

ſenarij. IBo, illis dicam nullam eſſe in nobis moram
DE. Sed eccum ipſum: te iamdudum quærō
MI. Quídnam? DE. fero alia flagitia ad te ing
Boni illius adoleſcentis. MI. ecce autem DE. n
Capitalia. MI. ohe, iam? DE. neſcis qui
MI. ſcio.
DE. Ah, ſtulte, tu de pſaltria me ſomnias ager
Hoc peccatum eſt in virgine ciuem. M. ſcio.
DE. Eho ſcis & patere? MI. quid ni patiar? i
mihi,
Non clamas? non inſanis? M. non. D. malim qu
Puer natus eſt. MIT. dî bene vortant. DE. vi
hil habet.
MI. Audiui. D. & ducenda indotata eſt? M. ſcil
DE. Quid nunc futurum eſt? MI. id enim, qu
ipſa fert:
Illinc huc transferetur virgo. DE. ô Iupiter,
Iſtoccine pacto fieri oportet? MI. quid facia
plius?
DE. Quid facias, rogitas? ſi non re ipſa tibi iſt
Simulare certe eſt hominis. M. quin iam virgi
Deſpondi: res compoſita eſt. fient nuptiæ:
Dempſi metum omnem: hæc magis ſunt ho
DE. cæterum
Placet tibi factum Mitio? M. non, ſi queam
Mutare: nunc cum non queo, æquo animo f
ITA VITA EST HOMINVM, quaſi c
das teſſeris:
Si illud quod eſt maxume opus iactu non ca
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas.
DE. Corrector: nempe tua arte viginti minæ
Pro pſaltria periere: quæ, quantum poteſt,
Aliquo abiicienda eſt, ſi non precio, at gratis.
MI. Neque eſt, neque illam ſane ſtudeo vende

DE.

uid igitur facies? MI. domi erit. DE. pro di-
i fidem!
ix, materfamilias erit vnà in domo?
non? DE. ſanumne te credis eſſe? MI. equidem
iror.
ie dii ament (vt video ego tuam ineptiam)
um credo, vt habeas qui cum cantites.
Cur non? DE. & noua nupta eadem hæc di-
MI. ſcilicet.
i inter eas reſtim ductans ſaltabis. MI. probe:
obiſcum vnà ſi opus ſit. DE. heu mihi,
hæc pudent? MI. iam verò omitte Demea
iſtanc iracundiam, atque ita vti decet,
m ac lubentem fac te in gnati nuptiis.
s conueniam: poſt huc redeo. DE. ô Iupiter,
ne vitam? hoſcine mores? hanc dementiam?
ne dote veniet: intus pſaltria eſt:
s ſumptuoſa: adoleſcens luxu perditus:
leliran s: ipſa ſi cupiat Salus,
: prorſus non poteſt hanc familiam.

is dicam.] *In hac ſcena exemplum eſt intempeſti-urgationis, ac per hoc ridiculæ.* Ibo, illis dicam.] *ſi ſecum loqui vel ſenes, vel maxime aliquid ex a-entes.* Illis dicam.] *Soſtratæ & filiæ.* Fero alia ad te ingentia boni.] *Magno ſonitu, ac ingenti one futuræ accuſationis exorſus eſt. magnâ ſunt mnia, & fero, & alia flagitia, & ingentia, & quod s, boni illius adoleſcentis dicit.* Boni illius ado-is.] *εἰρωνεία, quæ ſemper amarius ponitur, quam tio manifeſta.* Ecce autem.] *Ecce dicitur, cum re-iſte aliquid rebus interuenit lætis: aut certe cum itur, aliud emergit nouum. vt Verg. Ecce autem à Tenedo tranquilla per alta, Horreſco referens, is orbibus angues. &, Ecce trahebatur paſſis Pria-rgo crinibus. & Cicero, Ecce autem repente ebrio e, eſurientibus cæteris, &c.* Noua.] *Recentia. an magna: vt Pollio & ipſe facit noua carmina.* Ne-i vir ſiet.] *εἰρωνεία. nam vir ad laudem ſumi ſolet, Virum te indico.* Scio.] *Satis ridicule, ne quod ille*

cupit,

cupit, abneget Mitio: vt conſentiendo, iracundia acriorem fieri * *poſſibilem ſibi mitigare queat. na. negotij totius geſtionem retulit, non ad illud quoa ſcis qui vir ſiet.* Eho, ſcis & patere?] *Iam & i tur, non Aeſchino.* Non, malim quidem.] *A Mitionem dicere Malim quidem, alij Demeam.* tus eſt. di bene vortant.] *Hic bono exemplo i Mitio iraſcentem iuſte Demeam leniter ferre: qu mato ob mœrorem non conuenit inclementer ire cum poſſit in tempore obiurgari, poſtquam deſto fuerit. Et vide quam facete: cum ille, Puer natus gumentum mali attulerit: hic ita reſpondit, qu dum ſolent illi, quibus puellam naſci metuentu ciatur, puerum natum eſſe. nam in omnibus q euenerint, dij bene vertant, dici ſolet: quia ſæpe h optauerunt, quæ aliis aliter atque expectauerui giſſent, quam poteſtatem rerum vertentium ſe trauque partem, Vertumno deo ſupereſſe veteres uerunt.* Virgo nihil habet.] *Vult rem ſine rem vi: quia ſcit poſſe nuptiis finiri ſolicitudinem. maritudinem Demeæ contra omnes, vt nec virgin cat.* Audiui.] *ἀφελῶς & cum ἐξουθενισμῷ reſpo quaſi leue ſit quod admiſſum eſt.* Et, ducenda eſt?] *Ducenda ſcilicet, niſi damnandus ſit Aeſc hoc verbum neceſſitatis vim habet: vt, Pacem T rege petendum.* Quid nunc futurum eſt?] *Mor tium, cum ipſe ſciuerit quid futurum ſit, Mition rogat: & huiuſmodi interrogatio ſecundum figu non habet reſponſionem, ſed Mitio ſic reſpondit, pliciter inquirenti.* Illinc huc transferetur vir *ginem quæ etiam cum viro fuit, vocat. Vergil. infelix.* O Iupiter, iſtoccine pacto geri oport *piter tragice adiecit à Mitione verſus: Iſtoccine ipſum Mitionem reſpiciens, dixit.* Si non re ipſa dolet.] *Nunc rem pro veritate poſuit.* Simulare hominis.] *Non hoc dixit quia hominis eſt men quia ſæpe iracundiæ ſimulatio, cuſtodia diſciplina* virginem deſpondi: res compoſita eſt: fi ptiæ.] *Ne diceret, deſpondi, compoſui, facio. Et puellam qui petit: Spondet à quo petitur. Recte*

i

,deſpondi dixi:. Hæc magis ſunt hominis.] Be-
i hominis: ille enim a ... S. multa re certe eſt ...
cæterum placet tibi factum Mitio?] Nihil aliud
Demea, niſi vt ſaniret Mitio, quod impetrare non
etiam ab eadem ſentien.e de prauitate & peccato
i. Si illud quod eſt maxime opus iactu non
vtrum quod opus eſt iactu, at iactu non cadit, in-
inctio Quaſi cum ludas teſſeris.] Recte erat,
:ita vita eſt hominum quemadmodum teſſeris lu-
quemadmodum ludus eſt teſſerarum. Nota ergo
utionis. Illud quod ceciderit forte, id arte vt
i.] Ars adhibenda pro fortuna: non enim ſi male
iderit, deſerēdus eſt ludus. Et forte nunc pro for-
elligendum. Corrector.] Quia dixit, Arte vt
ſed moris eſt iratis ab vltimo verbo contra di-
ipere. Neque eſt, neque illam ſane ſtudeo
.] In ſcopulo verſatur Mitio, in quo elegit ineptus
leri, quam prodat Cteſiphonem patri. Cur non?]
tere, Non eſt AEſchini amica: ſed celanda eſt cul-
ionis. Ita me di ament, vt ego video tuam in-
] Ordo eſt, Ita me di ament te facturum credo vt
ui cum cantites. Ipſe ſe fallit, non inquirendo vl-
cauſam retentæ in domo meretricis. Mirè autem
quaſi tum pius ſit cantare ſenem cum pſaltria, quā
noua nupta eadem hæc diſcet?] Alius ſubau-
e, ſed ô magna in verbis elegantia! vide enim quā
ficet Diſcet. & ideo non vxor, ſed noua nupta, quā
docilem eſſe, ipſum indicat nomen. Hilarum.]
on hilarem. Tu inter eas reſtim ductans ſal-
uſus eſt natus ab eo fune quo introductus equus
n Troiam eſt. Connexis manibus fune, chorū du-
entes: hoc à quibuſdam dicitur, ſed ego puto ma-
tos choros puellorum, puellarumque cantantes,
cere exiſtimari & id maxime conuenire ad exagi-
nportunitatem ſenis, veluti pueros imitantis. Si-
n quia iſte connexus manuum laſciuus ac petu-
it diſcretionem conditionis, dignitatis, ætatis, in-
ricem, nouam nuptam, & ſenem. Et hoc, quem ad-
ictum eſt, & quanto ſtomacho iam ab AEſchino
eſt, & tranſitum ad Mitionis luxuriam deſcri-

bendam. Iam vero omitte Demea.] *Mire vrb expreſſit vltro obiurgantis qui obiurgatus eſt.* ſtanc iracundiam.] *Nam ira, de cauſa eſt: Irac vitio multum iraſcentis.* Atque vti decet hilari bentem.] *Bene addidit lubentem: multi enim ſimulantes, non lubentes ſunt.* Fac te.] *Non dix elabora vt eſſe poſſis.* Hanccine vitam? hoſcine hanc dementiam?] *ἐλλειπτικῶς omnia, vtpote ſe ſecum loquens. deeſt enim Eſſe, aut quid tale* ſumptuoſa.] *Domus, id eſt, homines.* Ipſa ſi c lus ſeruare prorſus non poteſt hanc famil *μωτοποιία. Plautus, Lubentiorem te faciam quà bentia eſt. Etenim ὑπερβολή eſt, Ipſa Salus ſi cu re, prorſus non poteſt hanc familiam. Hinc lice quantum & caloris & grauitatis apud Terent imitationem Cæcilianam. Vide quantum crea rioribus, vt ſic finiat.*

ACTVS V. SCENA

SYRVS. DEMEA.

Senarij.

AEdepol Syriſce te curaſti molliter,
Lauteq; munus adminiſtraſti tuum.
Abi: ſed poſtquam intus ſum omnium rer
Prodeambulare huc libitum eſt. DE. illud
Exemplum diſciplinæ. S. ecce autem hic a
Noſter: quid fit? quid tu es triſtis? DE. ohe
S. Eho iam tu verba fundis hic, ſapientia?
DE. Túne ſi meus eſſes? S. dis quidem eſſe
Ac tuam rem conſtabiliſſes. DE. exempiũ
Curarem vt eſſes. SY. quamobrem? quid
rogas?
In ipſa turba, atq; in peccato maxumo,
Quod vix ſedatum ſatis eſt, potaſtis, ſcelus
Re bene geſta. S. ſane nollem hunc exitum

AEdepol Syriſce.] *Hic exemplum inducit ſeruorum ſub miti domino.* Aedepol Syri raſti molliter.] *Quia detexit Cteſiphonem, ian ebrius inducatur Syrus: per cuius fallacias te ſer Syriſcum ſe dicit, non Syrum, τῷ ὑποκορισμ* liter.] *Delicate.* Lauteque munus adminiſt

uid eſſet belliſſimum, carperes: cyathoſque ſorbil-t munus ſeruile, eſſe & bibere. Abi.] *Verbum el alteri cum laudatione blandientis. nam ſic di-iam compotes ſunt votorum omnium, perfectiq; niuerſis.* Prodeambulare.] *Nota duas prapo-ii dictioni adiunctas. vt, pede proſubigit terram. tgixgénrv. Et optime ad delicias exprimendas hoc onuenit. nam producere ſignum * deambulare nam deambulare etiam intus potuit.* Exēplum æ.] *Quia vnus ex multis reliquus. An quia ſe-iper etiam pædagogus: vt ipſe ait. Quem ego pue-llum in manibus geſtaui meis.* Quid fit? quid is?] *Mirè ſecuritatem ebrij hic expreſſit. nūquid meſcit interuentum ſenis, vt ſolebat, Syrus? aut præcauet? Subblanditur tantum: & ita rerum , vt cum eum ſeuum ſciat, cauſam triſtitiæ eius* Tu verba fundis hic ſapiētia? *Vtrū ſapientia tu ſapientia? quia dixit ſupra, Tu quantus quā-l niſi ſapientia es.* Fundis] *Vtrum ſine vlla ceſ-ſers? An perdis? ſecundū illud, Nam quid tu hic ſi quid boni præcipias, nemo obtemperat?* Dis ſſes Demea.] *Ab eo quod eſt dis ditis, dites fa-quod eſt diues diuitis, diuites.* Quamobrem?] *Nihil nunc in Syro niſi ſimplex & purum ob 1. Et vide, quamobrem, quid feci dicere, non eſſe* In ipſa turba.] *Non minus ridicula importu-eæ eſt, quàm ebrietas Syri, quia aduerſum te-i tantæ grauitatis oratione perſonat, vt ex di-tu & verbis, & ex audientis habitu & ſtupore voluptatem percipiant ſpectatores. vides enim ndere verborum cum ebrio litiget.* Potaſtis, *Non quod plus videt ſenex quàm obijcitur o-loratorie Potaſtis dixit, cum vnum ebrium propter illud quod ait, Exemplum diſcipli-in omnibus ſit, quod in vno nunc aſpici-gilius, & crimine ab vno Diſce omnes.* Sa-m hunc exitum.] *Et hoc dictum argumentā m oblitum omnium rerum nihil reſpondiſſe r fallaciam: ſed tantummodo pœnitere, quod*

ACTVS V. SCENA I[II]

DROMO. SYRVS. DEMEA

HEus Syre, rogat te Cteſipho vt redeas. S
DE. Quid Cteſiphonem hic narrat? SY. ni
cho carnifex.
Eſt Cteſipho intus? SY. non eſt. DE. cur hic n
SY. Eſt alius quidam paraſitaſter paruolus.
Noſtine? DE. iam ſcibo. SY. quid agis? quo ab
mitte me.
S. Noli inquam. DE. non manum abſtines m
An tibi mauis cerebrum diſpergi hic? S. abijt
Aedepol comeſſatorem haud ſanè commo
Præſertim Cteſiphoni: quid ego nunc agam
Niſi dum hæ ſileſcunt turbæ, interea in ang
Aliquò abeam, atq; edormiſcam hoc villi? ſi

HEus Syre.] *Quàm clarè dicat, oſtenditur e præmiſit Heus ante, quàm loqueretur.* Ct *Mire additum nomen eſt, cum aut ſine hoc, aut p men intelligi poſſit Cteſipho.* Vt redeas.] *Redea oſtendit & illum inter pocula, à quo egreſſus e* Eſt alius quidam paraſitaſter paruolus.] *paraſitaſter, ſed alius Cteſipho, qui eſt paraſitaſte non alter, ſed alius: quaſi non duo, ſed multi ſint nes. Et hoc ſic pronunciandum eſt, vt ſimul & q dicat Noſtin'? Quaſi ſycophanta, nunc addidit no veteratoris eſt, etiam mentientem confidere.* Q quò abis?] *Hoc iam ebrie conuenit, non illi gnouimus Syrum. nam quod retinet ſenem, co genus eſt.* Non manus abſtines maſtigia?] *Et ciſſe manum, vt teneret Demeam, ex ipſius ver tur.* An tibi mauis cerebrum diſpergi hic?] *Vt bacchato minatur.* Abijt] *Quia prohibere non p tuſſo & deſperanti vultu quid factum ſit dicit, pronunciat.* Aedepol comeſſatorem haud ſa modum?] *τῷ εὐφημισμῷ tantum inopinatus ſu verecundia ſic offendat, quemadmodum qui comeſſ greditur, quia comeſſatoris eſt ſuperuenire ad & vociferari aliquid in iocularem ſtrepitum. qua ſalſe, totum ad Demeam contulit.* Præſertim Ct

n

a exceptio, vt apparet omnibus incommodum, & in chino, ſed præcipue Cteſiphoni. Niſi dum hæc ſi- turbæ. *Non quæ iam ſunt, ſed quæ erunt.* Hoc *πκόρατια eſt ini, vt vnus vllus, aſinus aſellus, vallus, v. num villum.*

CTVS V. SCENA III.

MITIO. DEMEA.

ı à nobis ſunt, ita vt dixi, Soſtrata, Senarij.
vis. quiſnam à me pepulit tam grauiter
ɪ?
:i mihi, quid faciam? quid clamem, aut
at?
ım, ô terra, ô maria Neptuni. MI. hem tibi,
t omnem rem: id nunc clamat ſcilicet.
lites: ſuccurrendum eſt. DE. eccum adeſt
unis corruptela noſtrûm liberûm.
ıdem reprime iracundiam, atq; ad te redi.
ɔreſſi, redij, mitto maledicta omnia.
ſam putemus: dictum inter nos hoc fuit,
leò eſt ortum, ne tu curares meum,
go tuum, reſponde. MI. factũ eſt, non nego.
.r nunc apud te potat? cur recipis meum?
ıis amicam Mitio? * nunquid minus al. num qui.
ẽ ius æquum eſt eſſe, * quam mecum eſt tibi? al. quod.
o ego tuum non curo, ne cura meum.
ı æquum dicis. D. non? M. nam vetus verbum
quidem eſt,
ıunia eſſe amicorum inter ſe omnia.
ete: nunc demum iſtæc nata oratio eſt.
ſculta paucis, niſi moleſtum eſt Demea.
ɔio ſi id te mordet, ſumptum filij
faciunt, quæſo facito hæc tecum cogites.
s duos olim pro re tollebas tua.
ſatis putabas tua bona ambobus fore,
ım vxorem credidiſti ſcilicet
rum. eandem illam rationem antiquam
ne:
rua, quære, parce, fac quamplurimum
linquas, gloriam tu iſtanc obtine.

Mea, quæ præter ſpem euenêre, vtantur ſine
De ſumma nihil decedet: quod hinc acceſſe
Id de lucro putato eſſe. omnia hæc ſi voles
In animo vere cogitare Demea,
Et mihi, & tibi, & illis demſeris moleſtiam
DE. Mitto rem: conſuetudinem ipſorum. M
Scio. Iſtuc ibam: multa in homine Demea
Signa inſunt, ex quibus coniectura facile ſi
Duo cum idem faciunt ſæpe, vt poſſis dice
Hoc licet impune facere huic, illi non licet:
Non quòd diſſimilis res ſit, ſed quòd is qui
Quæ ego eſſe in illis video, vt confidam fo
Vt volumus: video eos ſapere, intelligere, i
Vereri, inter ſe amare. ſcire eſt liberum
Ingenium, atq; animum: quouis illos tu di
Reducas: at enim metuas, ne ab re ſint tame
Omiſſiores paulò. ô noſter Demea
Ad omnia alia, ætate ſapimus rectius.
SOLVM VNVM hoc vitium affert ſenectu
nibus,
Attentiores ſumus ad rem omnes, quàm ſa
Quod illos ſat ætas acuet. DE. næ nimium
Bonæ tuæ iſtæ nos rationes Mitio,
Et tuus iſte animus æquus ſubuortant. MI. t
Non fiet: mitte iam iſtæc: da te hodie mihi:
Exporge frontem. DE. ſcilicet, ita tempus fe
Faciundum eſt. cæterum rus cum filio
Cum * prima luce ibo hinc. MI. imo de no
ieo:
Hodie modo hilarum fac te. DE. & iſta
Vnà illuc mecum hinc abſtraham. MI. pugn
Eo pacto prorſum illuc alligaris filium.
Modo facito, vt illam ſerues. DE. ego iſtuc v
Atq; ibi fauillæ plenam, fumi ac pollinis
Coquendo ſit faxo, & molendo: præter hæ
Meridie ipſo faciam vt ſtipulam colligat:
Tam excoctam reddam, atque atram, qua
eſt. MI. placet.
Nunc mihi videre ſapere. atq; equidem filiu
Tum etiam ſi nolit, cogas vt cum illa vnà c

al. primo luci.

D.

:ides? fortunatus qui iſtoc animo ſies:
itio. M. ah pergi ne? D. iamiam deſino.
go intro: & cui opus eſt rei, hilarem hunc
imus diem.

i à nobis ſunt ita vt dixi Soſtrata.] *In hac ſcena io eſt perſonarum mitis parentis ac ſæui.* Parata à unt.] *De verbis abeuntis vult oſtendere Poeta rationem cum Soſtrata habuerit ingreſſus Mitio. quas ἐκλείψεις interpoſuerit. Primo, Parata à nt, Quæ non dixit: ſed, ita vt dixi, dicendo ſignificaſſe omnia. Deinde, Vbi vis, fiant nuptiæ, vel quid t omiſit: aut dicturus hoc ipſum audit vehementer eſſe pulſatas, & quod aiebat, abiecit.* Quiſnam :pulit.] *A me modo, id eſt, meas.* Tam grauiua *irati omnia concite faciunt, cum pulſandæ fot exituros fores Demeæ: ſic eas pulſauit, vt & his ſci videretur.* Hei mihi quid faciam? quid aju d clamem? aut quærar? ô cœlum, ô terra, a Neptuni.] *Multum laborauit Terentius, vt ἀναſeruaret in dolore Demeæ: quo maior debet in Cte reprehenſio eſſe, quàm in delictis Aeſchini. & nol vbi non inuenit quod dignum loqueretur, ab inone cœpit, Hei mihi. Et adhuc cum pro rei magnioratio parua eſſet,* Quid faciam, *inquit. In aidignatus eſt: in ſuo, Quid faciam, inquit. In alieauit: hic ait, Quid agam. In alieno clamauit, & s eſt: hic in ſuo relinquitur, & præter Δια- v in Aeſchini peccato Mitionem accuſauit: in Cteis, elementa cum diis omnibus, ac toto mundo. υξησις. & quam imitatur Vergilius in Orpheo, poſt m rurſus Euridicen, Quid faceret? inquit, omnia onſumpſerat primus dolor. Quo rapta bis coniuge ? Nam quid præter omnes terras atque inferos loci ebat. Quo fletu manes. Per quem fletum manes, omnes primis luctibus impleuerit lachrymis. Qua a voce moueret? cui nec ira quidem inexperta rerat. Et vide hic gradus doloris & iracundiæ: in tanautem vt iam creſcere non poſſint, quippe in initio le tantum triſtis eſt Demea. nam ſic audit à Mitio-*

ne, Quid triſtis es? Et ipſe, Rogas me (vbi nobis nus ſiet) Quid triſtis ego ſim? Inde mox procedit adeò vt ſic incipiat. Diſperij, Cteſiphonem audit vnà fuiſſe in raptione cum Aeſchino. Inde poſt Ne ego homo ſum infelix. Ad poſtremum, Heu m faciam? quid agam? Et naturali quodam modo, p ſummus furor ad extrema peruenit, repentè ſe tatur, & mitis eſt. O cœlum, ô terra, ô ma ptuni.] *Neptunus, quia medius ſit inter cœlu feros, dum vtriuſque regni particeps habeatur, torum omnium potior. nam ideo tridentem habe mero trium elementorum: vt apud Vergilium id cit, Iam cœlum terramque meo ſine numine venti Et apud Homerum ſic idem,* ὡς εἰπὼν συνάγεν νεφέ ἐτάραξε δὲ πόντον, χερσὶ τρίαιναν ἑλὼν πάσας δ' ὀρόθυνε πανδοτίων ἀέλλων σὺν δὲ νεφέεσσι καλύψε γαῖαν πόντον. *Et hoc eſt quod ait Horatius in arte poetica dum tamen & vocem comœdia tollit. In hæc enim rum natura diuiditur. vt Verg. Principio mare, a cœlumque profundum. Et per hoc totum mundu ſaut.* O cœlum, ô terra, ô maria Neptuni.] *deos elementa vocauit, quod diis quoque iraſcitu iis commorantur, vt dolentes ſolent: An quia deos putat, ideo hæc omnia Neptuni dicit: quaſi dictu Neptunia fiant, niſi intercederet perſona Mitioni videns ad aliud conuerſus deſiit diluuium & in rebus optare obiecto fratre. cui maximè iraſcitur, per quem deteſtabatur omnia. Tale eſt apud Verg. vel medium fiant mare. An omnia accuſat vt indi ſolent. V. quem non incuſaui amens hominumq; d Et vt A. quæ deos atque aſtra vocat crudelia mater ti.* I.] τῇ ἰδίᾳ ... Tibi.] *Nulli enim Mitio loqu.* nunc cia. rat.] *Id, ob id.* Paratæ lites.] *Videtu pert. miſiſſe, dicendo ſcilicet, Et paratæ lites. Sed vt confirmet ſeipſum, quia ſuccurrendum eſt ait.* Succ dum eſt.] *Cteſiphoni ſcilicet.* Communis corr noſtrum liberûm.] *Qui communiter ambos corr* Communis corruptela noſtrûm liberûm.] *accuſatio eſt iſta, quam prior: quippe cum iam n ambobus accuſetur Mitio, non de vno.* Tandem

cundiam.] *Mirè, quia reprehendere nequit ira-*
t, nimietatem reprehendit irati. Et Ira, de cauſa eſt:
dia, de moribus. Atque ad te redi.] *Quia ira ab*
eſt iure dicitur, quod à ſe eat qui iraſcitur & fu-
d te redi, proprie dixit. Vergilius, Verum vbi nulla
reperit fallacia, victus In ſeſe redit. & Cicero, Re-
atque ad mores ſuos. Repreſſi, redij.] *Non quid*
ſed quo geſtu dicatur ſpecta: & videbis neque ad-
eſſiſſe iracundiam, neque ad ſe rediiſſe Demeam,
n mira eſt atque perſpicua moralitas in huiuſmo-
apparet. Rem ipſam putemus.] *Videtur pau-*
deſtomachatus, quam res etiam incertæ poſce-
ed & hoc morale: nam iuſte irati, omiſſa ſæuitia,
cinationes ſæpe feſtinant. & præterea illud acce-
d non inuenit iam quod condigne dicat: ſimul et-
i increpatus eſt à fratre, quod apud ſe iam non
acundiam vehementem. Rem ipſam putemus.]
us, purgemus. nam & hinc putamina purgamen-
ſunt. vt Plaut. in Captiuis ait, Nucleum amiſi, re-
nori putamina. Et Vergilius, Multa putans in-
itare proprie eſt falſa & caſſa à veris & vtilibus
vnde arborum purgatores, putatores dicuntur.
auſam ipſam litis oſtendit. vt, Mitte iſta, atque
edi. Ne tu curares meum.] *Nam ambos cura-*
emodum repoſcere illum eſt quem dediſti. Fa-
t.] *Apparet Mitionem inuitum quidem fateri,*
contemnere obiecta. Cur emis amicam Mi-
clamatio iſta nominis, magnam inuidiam ſigni-
Regnúmne Aeſchine hic poſſides? Et, Pacem te po-
nnes Turne. Num qui minus mihi idem ius
eſt eſſe?] *Aut Num, aut Qui abundat. & eſt*
ui minus æquum eſt eſſe idem ius mihi, &c. Qui
are vel Cur ſignificat. Non.] *Confidenter Non re-*
non habens rationem quam ſubiiceret: niſi illi
um veniſſet in mentem. Nam quia ſe videt in
auſam incidiſſe, totum verniliter & facete agit:
it æquitatem, vbi iuſtò ſe tueri non poteſt. Quod
Demea ſtatim conuincitur dicendo, Nunc de-
ec'nata oratio, vt oſtendat, illum perturbatum
protuliſſe dicta ſuis ſuperioribus. Commu-

I 5

nia eſſe amicorum inter ſe omnia.] *Inter Pyth ortum dicitur.* Facete, nunc demum iſtæc nata eſt.] *Alij totum iungunt: alij ſeparant. & bene, N nam ſic dicimus de rebus repentinis, vt ſupra, E, melius fieri haud potuit, quam factum eſt, hera.* A paucis, niſi moleſtum eſt Demea.] *In duas pa uiditur tota perſuaſio: nihil paſſurum Demeam nihil corruptelæ.* Et me tum vxorem crediſti ducturum.] ἐπιμωγή. Principio ſi id te mordet ptum filij quem faciunt.] *Figuratiua locutio eſt, nuchum quem dediſti nobis quas turbas dedit?* Q *Modo obiurgatorium eſt quæſo.* Pro re tua.] *Pro p nij tui qualitate.* Conſerua quære, parce, fac plarimũ illis relinquas.] *Hoc ſic pronunciandu pareat hanc ipſam voluptatem diſplicere Mitioni.* ſerua.] *Parta.* Quære.] *Noua.* Parce.] *Omnibus* tur ſine.] *Aut deeſt His: vt ſit, His vtantur. Au tantur antique locutus eſt.* De ſumma nihil de *Rei tuæ ſcilicet.* Dempſeris.] *Pro demes.* Mitt *Pecuniam. & hæc exclamatio eſt moralis nimis a tardos, ac non intelligentes homines.* Conſuet ipſorum.]*Loquor, aut quid tale, ſubaudiendu* rem, conſuetudinem ipſorum.] *Vel ab vtilita neſtatem tranſit, vel à rebus ad illos ipſos de qu tur. Cauetur enim ne aut rem perdant, aut ipſ* Mane, ſcio, iſtuc ibam.] *Moralis & faceta c continens in ſe latenter blandimentum, quo a auditor.* Multa in homine Demea ſigna inſi *ſcuriſſimus ſenſus & re, & verbis.* Duo cum ciunt.] *Obſcurè locutus eſt: cum hic ſit ſenſus: faciunt, quorum vni licet facere, alteri non licet.* poſſis dicere.] *Melius eſt Sæpe ad ſuperiora co nam poſſunt duo idem facere, & caſu, non vt ſi nem facere videantur. tunc ergo erit ſignum. faciunt. Dicere autem poſuit pro Intelligere & eo quod præcedit, id quod ſequitur. vt, Fænere beneficium pulchrè tibi dices. &, Memorem m & gratum.* Non quod diſſimilis res ſit.] *An ſicet.* Quæ ego illis ineſſe video.] *Ordo & ſen Multa in homine Demea ſigna inſunt, ex quibus*

ile ſit: quæ ego illis ineſſe video, vt confidam fore ita
umus. Duo cum idem faciunt.] *Nam ambo &*
t & intell gant: & loco vereantur. non ingenij vi-
ed ætatis eſt. Intelligere, in loco vereri.] *Non in*
telligere: ſed in loco vereri. Inter ſe amare.] *Cuo*
nter ſe, quod eſt cum alter alterum inuicem amat.
m metuas.] *ἀντίϑεσις ad priorem tractatum perti-*
nui eſt habitus de conſuetudine rei familiaris. Ne ab
en ſint omiſſiores paulo.] *Quia amant, potant,*
nguenta. At enim metuas, ne ab re ſint tamen
ores paulo.] *Oratorie paulo. nam non paulo o-*
es fore Demea, ſed plurimum fore credit & metuit.
à patrimonio. Omiſſiores.] *Negligentiores. Sic in*
Vbi te vidi animo eſſe omiſſo. O noſter Demea.]
& cum quodam complexu eius qui reprehenditur,
io & de more ſublata. Et ſic hoc dixit, tanquam di-
eſſet, Multa te latent, ſimplex homo es. nam huiuſ-
ntentia, latenter quandam dicentis autoritatem
mque aſſignat. Ad alia omnia ætate ſapimus
:.] *Præterquam ad auaritiam. & per hoc, quod o-*
eris, vitium ſenectutis eſt. Attentiores ſumus ad
nnes.] *Proprie attentiores reddit omiſſioribus. ſu-*
m dixerat, Ne ab re tamen ſint omiſſiores paulo.
ſat eſt.] *Quaſi dicat, attentos nos eſſe non ſtatim*
eſt. Quod illos ſat ætas acuet.] *μεταφορικῶς*
Ne nimium bonæ tuæ iſtæ nos rationes Mitio,
iſte animus æquus ſubuortat.] *Ne, Alde, Sub-*
nfra legendum eſt. Si Ne pro non coniunctione eſt,
tat legendum eſt: ita vt ſubaudiamus timeo, vel a
ale Et tuæ & iſtæ quod ait, ſignificationem habent
modi rationem & ineptam. nam apparet non eas
ab eo qui ſic loquitur: vt ſupra, Iam verò omitte
tuam iſtanc iracundiam. Tace, non fiet.] *Tace*
δυσφημισμῷ poſitum eſt: quaſi diceret, Non ſubuer-
ixeris, quod mali ominis verbum eſt. Da te hodie
] *Accommoda teipſum voluntati meæ. nam in ani-*
anſtulit quod eſt corporis. vt in Eunucho, Mihi ſeſe
monem quærere. Cic. Ceruicolam iactare, & popu-
ommodare Da te hodie mihi.] *Si non vis, inquit*
te: vel propter me mitis eſto. Exporge frontem.]
Quia

Quia contrahi in verbo a..citur. *Et verbo iſto oſt quanto conatu opus ſit ad explicandam tantam con nem ſenectutis & ſeueritatis.* Scilicet ita fert tem ciundum eſt.] *Vide ſi non hoc ſit, quod Græci* dicu ſic, & ita tempus fert, &, Faciundum dicendo, oſ magis cogi neceſſitatibus, vt paulo ſit tranquillior. tanta difficultate promittit, tanquam mala ſubit atq; adeò maiorem partem ſecum diſputat, neceſſa velit nolit faciundum eſſe: vt ſit lætior: & hoc quia affert* Cæterum rus cras cum filio primo cũ li hinc.] *Hoc ideò facit, quaſi gaudere interim non p ſe vicinæ ſæuitiæ proximitate ſoletur.* Faciundũ e mirè: *tanquam neceſſitate cogatur ad gaudendum ſenex.* Ibo hinc.] *Tanquam de malo loco.* De noct undat De. Cum primo lucu.] ἀπὸ πρώτης τῆς. *nam mo lucu veteres dicebant, lucum pro luce, pro ſole Ergo cum primo lucu, cum primum ſol cœperit re.* Cum primo lucu.] *Veteres maſculino gener lucem.* Fac te.] *Eodem verbo vtitur, quo iamd. laborem ad lætitiam ſe conuertentis oſtendat, id eſ vt ſis hilaris.* Et iſtam pſaltriam vnà illuc mec abſtraham.] *Vide ſingulas ſyllabas imbutas ama ruſtica, atq; agreſti. nam Iſtam odium ſignificat: ſæuitia in nomine eſt, quam delicioſam eſſe oport mecum, quam cum adoleſcentib. eſſe conuenerat: ad quem locum pſaltriam ſecum ire compellit. vel in itinere pœna ceſſet, Cum filio ibo hinc, inqt verò abſtraham: nam illuc eo animo dixit, quo ſu* hinc.] *Et apparet illum quaſi mãcipium ducitur lam, nõ vt fidicinam.* Mecum hinc abſtraham.] *ducam, ſed quod eſt ſæuientis, abſtraham.* Pugn *Magnam rem feceris. ſic Lucil. Vicimus ô ſocij, & pugnauim⁹ pugnam.* Eo pacto prorſus illic all lium.] *Hæc cũ riſu dicit Mitio Et ligare, eſt initi vinculo. Quis verò dicitur alligari ad aliquid, ſi nõ poſſit? Ergo ꝓprie ad amicã alligari adoleſcẽtẽ d torẽ. Prorſus autẽ, certe, rectè, ac verè ſignificat* V ues.] *Accẽdũ illã. Hoc eſt, nõ iã filiũ, ſed illã ſert vtrũq; retinueris.* Ego iſtuc videro.] *Hoc eſt, tẽ.* Coquẽdo ſit faxo & molendo.] *Neamen*

ibi fauillæ plena fumi, ac pollinis coquendo ,& molendo.] *Atque molere prius eſt, quam co- … illud prius poſuit quo pulchritudo magis fœda- … prius torreatur … vt tundi poſſit? vt Verg. … re parant flammis: & frangere ſaxo.* Coquendo ſit molēdo.] *Præter hæc, … octaua.* Meridie *… ſol vehementior eſt, & nomen facit de aduerbio. … dixerunt veteres, quaſi medidiem, r pro d poſito … cognatione … inter ſe literarum.* Vt ſtipulam …] *… fieri neceſſe eſt.* Tam excoctam …] *… dixit reddam, pro faciam. … ſiccum colorem: Atram, ad calo- … quamque ingrata clau- … finitur oratio.* Placet. nunc mi- … *Non contra dicit, ne rurſus prouocet* … *Non ſolum ſua- … mutuum.* Derides for- … animo ſies.] *Hoc verbum vultu De- … videatur inuitus. Sed rur- … dixit. Et ridet qui ſimplici- … Demea: qui cum alterius irriſione & contemptu …* Fortunatus qui iſtoc animo ſies.] *Non laudan- … quod ait, fortunatus: ſed moraliter reprehendentis: … cum … aliquid cura offenderit, fortunatos ſtul- … nihil ſentiant. Ad hoc quoq; dixit in Eunucho. At … ix neque ridiculus eſſe, neque plagas pati poſſum.* … deſino.] *Et hic velut neceſſitatem queritur im-* … Et cui opus eſt rei.] *Cui rei credis, niſi nuptiis? … atq; lætitiæ: voto, & gaudio nuptiali.* Hunc … us dieni.] *Non accipiamus, ſed impendamus, & … mus. Vnde & ſumptum dicimus pecuniam quæ … da eſt.*

ACTVS V. SCENA IV.

Trochaici quadrati catalectici.

DEMEA.

… quam ita quiſquam bene ſubducta ratione … d vitam fuit,
… es, ætas vſus, ſemper aliquid adportet noui,
… moneat, vt illa, quæ te ſcire credas, neſcias: Iāb. tetram. acatal.

Et

Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repr
Quod mihi nũc euenit: nam ego vitam durã
vixi vſque adhuc,

Troch. Prope iam excurſo ſpacio, mitto: id quamob
ipſa repperi

FACILITATE nihil homini eſſe melius, neq;
Id eſſe verum ex me, atque ex fratre, cuiuis fa
noſcere.

Ille ſuam ſemper egit vitam in otio. in conui
Clemẽs, placidus, nulli lædere os, arridere o
Sibi vixit: ſibi ſumptũ fecit: omnes benedicũt
Ego ille agreſtis, ſæuus, triſtis, parcus, trucu
tenax,

Duxi vxorem: quam ibi miſeriam vidi? nati fi
Alia cura. porro autem dum ſtudeo illis vt
plurimum

Facerem, contriui in quęrendo vitam atque
meam.

Nunc exacta ætate, hoc fructi pro labore ab
Odiũ. ille alter ſine labore patria potitur cõ
Illum amant: me fugitãt. illi credunt cõſilia
Illũ diligũt: apud illũ ſunt ambo: ego deſert
Illum vt viuat optant: meam autem morten
ctant, ſcilicet

Ita eos meo labore eductos maxumo, hic fe
Paulo ſumptu. miſeriam omnem ego capio,
titur gaudia.

Age age, nunc experiamur cõtra hæc quid e
Blãde dicere, aut benigne facere, quãdo cõ
Ego quoq; à meis me amari & magnipẽdi p
Si id fit dando, atq; obſequendo, non poſt
feram:

Decrit: id mea minimè refert, qui ſum nat
mus.

NVnquam ita quiſquam bene ſubducta ra

In hac ſcena exemplum inducitur hominum tutem tædio deſerunt, ob contemptum eius, quod mnes ſæuum eſſe, vitioſum ſit. Et adeo fauet Teren mentioribus ac mitiſſimis patribus, vt hunc quoq mat ad ſententiã Mitionis, non tamen hoc ſentiente

-i oportet: ſed quod ita res cogat. vult enim natura-
eſſe veris patribus acrimoniam: ſed eam ſemper in-
um eſſe adoleſcentibus. Bene ſubducta ratione.]
iſpoſita, bene cōputata. Ducere enim eſt digitis com-
·. ſed ducere eſt apud alium & palam: ſubducere,
eipſum & ſecreto. quo magis in verbo iſto maioris
onis & diligentiæ ſignum eſt. Quin res.] Quin
ur non ſignificat. Quin res, ætas, vſus.] Tria po-
: quibus Res pro experientia ponitur: & hac dicit ſe
tatum. nam mox dicet, Re ipſa reperi, facilitate ni-
homini melius, neq; clementia. Aliquid moneat.]
is eſt per caſus. ſubauditur enim Quem. Quæ ti-
aris prima.] Ante alia eligenda: quæ & primo le-
nda, ac per hoc optima. Vitam duram quam vi-
χαϊσμός, vt Lucilius, Magnam pugnauimus pu-
Nam ego vitam duram vixi vſq; adhuc.] Prius
uid faciat, quàm cur faciat. Prope iam excurſo
.] Id eſt, ad calcem propter ipſos decurſus metasq;
i, & eſt μεταφορὰ, ſumpta à curſoribus. Excurſo
.] Id eſt, in ſumma ſenectute. Id quamobrem, re
peri.] Quia ſecum loquitur, ideo multa reticet, &
'aciam: &, Si quis quærat: &c. Dicam. Facilita-
m facilem ſe infert. Inter facilitatem & clementiā
:reſt: Facilis eſt, cuius ira cito ſoluitur: Clemens,
i iraſcitur. Ille ſuam ſemper egit vitam.] Hic
aſi comparatiua qualitas inducitur de vtroque: &
n initio fabulę loquutus eſt, ſic in fine hic loquitur.
ns, placidus, nulli lędere os.] Mira varietas &
, & in partibus orationis. Et clemens eſt qui colit
i ſuam, nec eam vexat iraſcendo. Nulli lædere os.
re omnibus.] Voluptatis affectus eſt duplex: aut
: quiete voluptas eſt, aut ex aliquo actu. ergo hic
; complexus eſt. Nulli lædere os.] Id eſt nullum
em lædere. & vide quàm grate à nominib. ad ver-
ſeat. Clemens, placidus.] Clemens eſt circa rectè
: Placidus etiam circa delinquentes. & clementis
li lædere os; placidi, arridere omnibus. Et clemens
placidus vultu. Nulli lædere os.] Adeò vt nulli
iſtem faciat: & hæc eſt figura ἀνακεφαλαίωσις cum re-
:us per ea quæ diximus: & ἐξαγγελικῶς omnia re-

tita ſunt. Ego ille agreſtis.] *Bene addidit ille: qu notus, hoc ipſo quod ferus & agreſtis: & ſæuus, fa ſtis, animo; truculentus, vultu. Et aliter dici poteſt ſtis ſit qui dolet, truculentus & ſæuus qui terret.* αὔξησις *mira per iſta decurrit.* Duxi vxorem] *duxi vxorem. ſed Etiam cum magno ſignificatu ad eſt. maiore enim pondere ſubtrahitur coniunctio. xi etiam vxorem, dicendum ſuit.* Quam ibi mi vidi?] *Ibi inquit, quaſi vxor locus ſit & hoc ſine ctione, ut mala quæ enumerat, multa videantur.* ra.] *Non altera.* Patior potuit commoda.] *Ac caſu extulit, quod ... id eſt pati tur commoda. Actius in Clytemneſtra, Feras po plagas.* Illum diligunt, apud illum ſunt amb deſertus ſum] *Hoc ... Terentius rerum pa moleſtiorem & odioſiorem eſſe magis adoleſcentibus* vt viuat, optant *... Nam ſic veteres loqu nos verò dicimus, Illi optant ... non illum.* Illum. *nem.* Nunc experiamur.] *Magis comice pluralit periamur dixit, quàm ſi diceret, Experiar.* Qua prouocat.] *Non addit, quis: ſed intelligemus à ſignificari.* Si id fit dando atq; obſequendo.] *turam ſequutus eſt, qui artem ignorat, putans omnia debere, non dando & obſequendo.* Si id fit *iam à liberis ſi magni pendor.* Non poſteriores: *Subauditur partes. aut parui faciam, id eſt, non Mitione. Et translatio eſt à partibus hiſtrionum* Non poſteriores feram.] *Primus in his ero inq do, atq; obſequendo.* Deerit, id mea minime ref *de remanere in Demea non penitus eiectam ſecuri*

ACTVS V. SCENA V

SYRVS. DEMEA.

Senarij. HEus Demea, rogat frater ne abeas longi
DE. Quis homo? ô Syre noſter, ſalue. q
quid agitur?
SY. Recte. DE. opportune eſt. iam nunc hæc t
mum addidi
Præter naturam ô noſter, quid fit? quid agit
Seruum haud illiberalem præbes te, & tibi

I

s bene faxim. SYR. gratiam habeo. DEM. at-
Syre
:rum eſt, & ipſa re experiere propediem.

; Demea, rogat frater ne abeas longius.] *Hic*
ndit poeta quàm abſurde blandus conetur eſſe, qui
at: & quàm incommoda ſit repentina largitas, vbi
à parcitate nimia in contrarium vitium profu-
currerit. Heus Demea, rogat frater ne abeas
s.] *Vt apparet, iam edormiuit crapulam Syrus. &*
raliter dixit Frater: nec addidit tuus. Frater.]
er. nam deeſt tuus. O Syre noſter ſalue, quid
n non hæc blanda, ſed dura ſunt. nam ſalue dixit
ſolum quem ſæpe viderit, ſed cum quo toties liti-
Quid fit? quid agitur?] *Interrogat & cum*
cum damnet actus eius. Recte.] *Bene reſpondit.*
interrogationes de ſalute atque incolumitate eius
interrogatur. Hæc tria] *Deeſt verba.* Præter
n.] *Plus dicit, quàm ſi diceret, præter conſuetu-*
am nunc hæc tria primum addidi præter na-
noſter, quid fit? quid agitur?] *Hoc preſſius di-*
. Seruum haud illiberalem.] *Dura & impor-*
ente commutatio, ex tanta vituperatione in lau-
, oſtendit contra naturam ſuam niti Demeam.
te.] *Id eſt, te oſtendis, factis probas.* Et tibi lu-
nefaxim.] *Et bene ad quam rem adiectum eſt:*
*te * hoc addidit. quis enim credat tam ſubitis poſt*
blandimentis, niſi factis quoque vera eſſe oſten-
Et tibi lubens benefaxim.] *Et, additum eſt,*
at hanc eſſe ſententiam, Non ſolum te laudo, ſed
uuo: illud dicendo, hoc faciendo. Et tibi lubens
im.] *Poteſt hoc & ſic intelligi, Bene tibi faxim*
s. multi enim bene, ſed non ex animo faciunt.
go addidit, quæ placidum oſtendant ipſum, at-
entem. Atqui Syre.] *Atqui, abundat per πα-*
yre.] *Aſſeueratio eſt non credentis.* Hoc verum
aſi falſum fuerit illud quod iurgabat, & hoc ſit
n quod nunc dicit. Propediem.] ὑφὲν. *Nam*
propediem aduerbium eſt temporis,
vt ſi diceret, cito.

ACTVS V. SCENA VI

GETA. DEMEA.

Senarij. HEra, ego hinc ad hos prouiſam, quàm m
ginem
Acceſſant: ſed eccum Demeam: ſaluos ſies.
DE. Oh, qui vocare? GET. Geta. DE. Geta ho
maxumi
Precii eſſe hodie te iudicaui animo meo.
Nam is mihi eſt profectò ſeruus ſpectatus ſa
Cui dominus curæ eſt, ita vt tibi ſenſi Geta.
Et tibi ob eam rem, ſi quid vſus venerit,
Lubens bene faxim. meditor eſſe affabilis,
Et bene procedit. GE. bonus es, cùm hæc ex
DE. Paulatim plebem primulum facio mean

HEra, ego hinc ad hos prouiſam.] *Ad hos tionem & Aeſchinum ſcilicet. Prouiſo duas ficat, procedo, & video.* Sed eccum.] *Hoc apud* qui vocare?] *Hac interiectione vtimur, vbi ex i lo notos videmus.* Oh, qui vocare?] *Poſt Oh, no caturus, non habuit quod diceret, & ideo ſubii vocare? Vergilius, O quàm te memorem virgo haud tibi vultus Mortalis, nec vox hominem ſo certe, An Phœbi ſoror, an nympharum ſanguinis ris eſt autem inferiores proprio nomine vocari, velis, ſed hic hominis oblitus, dum dubitat & inhæſit pronomini.* Animo meo.] *Hoc eſt, ſec nimi mei ſententiam, & quantum ad animum n tinet.* Nam is mihi eſt profectò ſeruus.] *I dando, quia non laborat, ſubiecit ſpecialiter m aut, vt exiſtimo, nihil habuit quod diceret, niſi l ne vllius facti mentione. Et mihi, id eſt, quant dicium meum pertinet.* Cui dominus curæ *hic dominas habuit, dominum dixit: quia præ ſculinum. Vergilius, Deſcendo, ac ducente deo inter & hoſtes Expedior. Et præterea ſententia inducitur, cum nullum ſpecialiter dominum ſig* Vt tibi ſenſi Geta.] *Maximum delinimentum i nomine vocans: quod tantum ſuperioribus eſ*

gratè, poſtquam ipſe dixit, nomine appellauit Ge- ...it tibi ob eam rem.] *Quid & tibi? vtrum quem-* *um alius? an quemadmodum Syro?* Et tibi ob eam ...ſi quid vſus venerit.] *Defectus quidam ruſtici* *naturam blandientis, cogit dicta repetere ſine gra-* *autem promiſſiones ad hoc promittuntur, vt cum* *is agi à Demea huiuſmodi res cœperint, non ſit ab-* *ſpectatoribus Demeam tam cito eſſe mutatum.* ...or eſſe affabilis.] *Sic hoc lentius: vt illud ſupra,* *nc tria hæc addidi præter naturam, O noſter, quid* *d agitur?* Paulatim plebem.] *Moraliter inferio-* *bam plebem dixit: hoc eſt, vt in vrbe vulgus, ita* *lia ſeruos. Et fit translatio ab iis qui honores do-* *non pro merito petunt, ambitioſiq; ſunt.* Plebem ...um facio meam.] *Hoc eſt, mihi fauentem. Et è* *o Vergilius, Immixti Danais haud numine noſtro.*

...CTVS V. SCENA VII.

ÆSCHINVS. DEMEA,

SYRVS. GETA.

...dũt me quidem, dum nimis ſanctas nuptias
...dent facere: in apparando conſumunt diem.
...id agitur Aeſchine? AE. hem pater mi, tu hic

Senatij. In quidem aliquid eli-ditur.

...us hercle vero & animo & natura pater,
...mat plus quàm hoſce oculos: ſed cur non
...ũm (eſt,
...n acceſſis? AE. cupio: verum hoc mihi moræ
...a, & hymenæum qui cantent. DE. eho, (ce.
...uic ſeni auſcultare? AE. quid? D. miſſa hęc fa-
...æum, turbam, lampadas, tibicinas:
...ianc in horto maceriam iube dirui
...m poteſt: hac transfer, vnam fac domum:
...c & matrem, & familiam omnẽ ad nos. AE.
...t
...pidiſſime. DE. euge, iam lepidus vocor.
...des fient peruiæ, turbam domum
...t, & ſumptum admittet. multa, quid mea?
...idus ineo gratiam: iube nunc iam
...ret Babylo illi viginti minas.

Syre ceſſas ire ac facere? SY. quid ago? DE. dii
Tu illas. abi & traduce. GE. dij tibi Demea
Bene faciant, cum te video noſtræ familiæ
Tam ex animo factum velle. DE. dignos arb
Quid tu ais? AE. ſic opinor. DE. multo rectiu
Quàm illam puerperam nunc huc duci per v
Aegrotam. AE. nihil enim vidi melius mi pat
DE. Sic ſoleo. ſed eccum Mitio egreditur for

Occidunt me quidem.] *Adoleſcens & Den ſe affabiles, imaginem præbent, & quàm dulc nioribus aſſentatio, & quàm ingrata cēſura. ἰδίωλ tem dixit, Occidunt me, pro, nimis lædunt & cruc* Dum nimis ſanctas nuptias.] *Et nimis & ſa dicule additum eſt, in ea diſcenda quæ iam pepe ſanctum eſt, quod omni obſeruatione inuiolatun bene additum eſt Nimis: quia nimium pro vitio iuxta illam ſententiam, Vt ne quid nimis.* Occic quidem.] *Quidem pro expectatione * eſt: tan hac mora nullus alius occidatur, niſi qui amat, id* Quid agitur Aeſchine?] *Iā ipſe docuit, quid ſit, agitur, blandimentum eſſe. Iam nunc hæc tria p didi præter naturam, O noſter, quid fit? quid agit* pater.] *Non ſine conſternatione reſpondet Aeſchi hic blande interrogat, & miti vultu. nam ex impr iectus eſt Demea, & inſperanti.* Tuus hercle v nimo & natura pater.] *Totum eripuit Mition animum quidem reliquit.* Qui te amat plus q oculos.] *Magis comicum quàm amo.* Sed cur mum vxorem accerſis?] *Bene ſubiecit quæ vo credebat.* Verum hoc mihi moræ eſt, tibicin menæum.] *Hoc eſt, quod ait, Dum nimis ſanctæ ſtudent facere. Hymenæum quidā Liberi & Vene dicunt eſſe, qui primus certas nuptias inſtituerit, laudem cantatur virginalibus nuptiis ob huiuſn ritum. Alij virum fortem Atticum dicūt fuiſſe, q à prædonib. virgines, oppreſſis latronibus, intact reſtituerit. Alij quod ὑμὴν dicatur membrana qu eſt munitaz virginitatis, quæ primo diſrumpitur co menæum putant, veluti hymnū vocari virginaliū n*

ic accipe Hymenæum in nuptijs, quemadmodũ θρῆνον
iere, vel in ſacris hymnum. Vin' tu huic ſeni au-
ire?] Contempſit ſeipſum dicendo huic ſeni, hoc ſolum
is cauſæ cur audiendus ſit, quod ſit ſenex. Et totum
paret lætiſſimo vultu dici. Turbas, lampadas, tibi-
.] Bene totum pluraliter: vt qui reprehendit ſic mul.
laut. Quos tu mihi paraſitos, luſcos: quos ſumanos
us? Hæc igitur vultu pronuncianda ſunt, vt appareat
licere dicenti. Atq; hanc in horto maceriem iu-
ui.] Maceries dicitur paries nunc * alicuius dema-
Euge iam lepidus vocor.] Apparet Demeam ex-
li cauſa aſſentari, non quod animo facit. Fratri æ-
nt peruiæ.] Elegantius quam fratris. Ineo gra-
In gratiam eo, hoc eſt, amicos comparo. Ego lepi-
rridens adoleſcentis animum ſic inquit. Iube nunc
Inſultantis eſt verbum. Iube, tanquam præſtet Mi-
oc dicit Demea. Aut apud ſe dicit hoc. Iube nunc.]
nſultantes dicere ſolemus, nunc minare, nunc reſi-
uem afflictum tenemus, ita & Mitioni Demea di-
e nunc. Iube nunc iam dinumeret Babylo illi
minas.] Nimis morale eſt, cum de abſente tanquã
nte agimus. Eſt autẽ Iube nunc iam, figura etiam
latinum frequentiſſima. Iube nunc iam.] Iube ſic
uemadmodũ ſupra ille qui cũ alius nemo adeſſet, a-
eret. Dinumeret.] Dinumeret dixit, quaſi multũ
t. Illi.] Cui illi? Cteſiphoni, Lenoni, an Æſchino? an
abylo.] Fratrem Babylonem ob nimiam liberali-
ocat, an Æſchinum nimis prodigum? Syre ceſ-
ac facere?] ἰδιωτικῶς dicitur. Dirue.] Hoc vultu
adhortãte. Cũ te video noſtræ familiæ tam ex
factũ velle.] Ex animo aliquid facere, eſt id face-
in animo ſuo velit: aut certe ex tota mẽte præſtare,
unctorie, ſed ex animo factũ, bene factũ intelligere
s: vt ſit ex animo, quaſi ex ſententia. Dignos arbi-
Multa deſunt, & vos, & eſſe, & qui fiant. Quid tu
vultu dicitur quid tu ais, quo videmus loqui eos,
rrogant geſticulante vultu quid ſentiant de conſi-
quos ſciunt approbaturos eſſe. Sic ſoleo.] Poteſt
videri. quippe, quando tale conſilium probat De-
od probaret adoleſcens.

ACTVS V. SCENA VII

MITIO. DEMEA. AESCHINV

Senarij. IVbet frater?vbi is eſt?túne iubes hoc Deme
DE. Ego vero iubeo, & in hac re, & in
mnibus,
Quàm maxume vnam facere nos hanc famil
Colere,adiuuare,adiungere. AE.Ita quæſo p
MI.Haud aliter ſentio. D.imò hercle,ita nobi
Primum huius vxoris eſt mater. MI.eſt:quid
D. Proba & modeſta. MI. ita aiunt. DE. nat
dior.
M. Scio. D. parere iam diu per annos hæc n
Nec qui eam reſpiciat, quiſquam eſt: ſola
quam hic rem agit?
Iamb tetrã. acatal. DE. Hanc te æquum eſt ducere:& te operam
dare.
MI. Me ducere autem? DE. te. MIT. me? DI
quam.MI.ineptis.DE.ſi tu ſis homo,
Hic faciat. AE.mi pater. M.quid?tu autem hu
auſcultas?D.nihil agis,
Fieri aliter non poteſt. M.deliras. AE.ſine te
mi pater.
M.inſanis?aufer. DE.age, da veniam filio. M.
ſanus es?
Ego nouus maritus anno demum quinto
geſimo
Fiam? atque anum decrepitam ducam? ic
authores mihi?
AE. Fac: promiſi ego illis. M. promiſti aute
largitor puer.
DE. Age, quid ſi quid te maius oret? MI. q
non ſit maximum.
DE.Age,da veniam AE.ne grauere. DE.fac,
te. MI.non omittis?
AE.Non,niſi exorem. MI.vis eſt hæc quidem
ge.prolixe Mitio.
MI. Etſi hoc mihi prauum,ineptum, abſurd
alienum à vita mea
Videatur: ſi vos tantopere iſtuc vultis, fiat.

DE

Merito te amo. verum, quid ego dicam? hoc
nſit quod volo:
nunc quod reſtat? Hegio his eſt cognatus
oxumus,
is nobis, pauper: bene nos aliquid facere illi
r.
Quid facere? DE. agelli hic ſub vrbe eſt paulu-
... od locitas foras:
dem ...s, qui fruatur. M. paululum id autem? DE.
ulum, ...
ndum eſt: pro patre huic eſt, bonus eſt, noſter
recte datur. (Mitio
mo non meum illud verbum facio, quod tu
& ſapienter dixti dudum: vitium commune o-
ium eſt.
nimium ad rem in ſenecta attenti ſumus:
c maculam nos decet
ere. dictum eſt verè, & re ipſa fieri
et. M. quid iſtuc? dabitur quidem, quando hic
t. AE. mi pater.
nc tu mihi es germanus pariter corpore & a-
io. M. gaudeo.
o ſibi hunc gladio iugulo.

t frater?] *Apparet Mitionem dixiſſe, Cur diruis? Sy- reſpondiſſe, Quia hoc iubet frater tuus.* Iubet fra- *)irui maceriam ſcilicet.* Túne iubes hoc Demea?] *ogatiuè pronunciandum totum. ita erit vna perſo- oſtenditur breuiter ex huius verbis, quid prior dixe- us. Et mirum initium, ne proœmio eſſet opus Demeæ fitendam mutationem voluntatis.* Hac re.] *Mace- ſectione.* Et alijs omnibus.] *Vt nuptijs ſenilibus.* re.] *Subauditur iubeo, per ζεῦγμα.* Colere, adiu- adiungere.] *Colere, ad nurum pertinet: adiuuare, gionem: adiungere, ad Soſtratam. & notandum Coli riori: vt, Poſthabita coluiſſe Samo, hic illius arma.* hercle, ita nobis decet.] *Antiqui ſi addebant ſta- erbum, Nos decet facere, Nos decet dicere: ſi non adde- , Nobis decet, dicebant.* Primum huius vxoris iater.] *Incipit à perſuaſione, ſed latenter, ita vt ea*

quæ propoſito conſilio dicenda erant, ante demonſ *quam dicat, quid fieri velit. Et hoc ſemper fit ab ora* *in his rebus à quibus incipere non oportet, propter* *tudinem, aut incommoditatem rei quæ perſuaden* *Conſidera adeo apud Verg. vbi perſuadet Iris matri* *naues ſuas incendant: & inuenies hoc ipſum con* *vltimum poni poſt argumenta quamplurima. Quin* *& mecum infauſtas exurite puppes. Et initium à p* *factum eſt: nam dicit, Huius vxoris eſt mater.* Pr modeſta.] *Proba ſibi, & modeſta apud alios. & vi* *des conciliatoribus inuentas & vſitatas.* Ita aiunt. *ita reſpondet, quaſi dicat, Sed quid mea?* Scio.] *Mitio non intelligit quò res tendat: ſed tamen vult* *dam admirantis, cur hoc dicatur, reſpondet.* Pare diu per annos hæc non poteſt.] *Rectè, ne contr* *ſuadere videatur.* Per annos non poteſt.] *Bene* *nos, quia non eſt ſterilis.* Hanc te æquum eſt du *Te, Mitio ſcilicet.* Et te operam.] *Te, Æſchine. n* *illum conſeruus à Mitione eſt. Et quare Æſchinu* *ram dare æquum eſt: ſcilicet vt proſit ſocrui.* Pare diu per annos hæc non poteſt.] *Hoc autem add* *contra filios pater ſuadere videatur nuptias, ſi illis c* *des eſſe procreandos ſuadeat.* Me ducere autem.] *vis in pronominibus poſita eſt. nam Me ille ſic dicit* *quem minimè deceat.* Te.] *Ille ſic reſpondet, quaſ* *maximè oporteat.* Ineptis.] *Verbum eſt, quod facit i* *ineptis, ineptit.* Si tu ſis homo.] *Non ſi es, ſed ſi ſi* *quaſi in eo ſe hominem ſit Æſchinus probaturus.* S homo.] *Æſchine, ſi ſis, pro ſi eſſe volueris, & ſi cr* *mo volueris.* Si tu homo.] *Hic facete & mirè coeg* *ſchinum ad perſuadendum. non enim dixit, Si tu ſis* *perſuade: ſed ſic faciat, vt ab illo non factum, ſed eſſ* *exigeret.* Quid tu huic aſine auſcultas?] *Aptum* *tium grandi, & fatuo.* Mi pater.] *Mi, vocatiuus ca* *ab eo quod eſt Meus.* Fieri aliter non poteſt.] *An* *rio* Deliras.] *Proprio vocabulo vſus eſt tanquam* *ci.* Inſanis? aufer.] *Congrue ſeni, deliras, iuueni, i* *Et aufer, vel te, vel manum. nam rogans manum* *uet ſcilicet, dicens, Mi pater.* Aufer.] *Aut Te deeſt* *Manum, aut pro eo quod eſt abi. aut ſic: aufer*

uus maritus.] *Apud Menandrum ſenex de nu-*
grauatur. Ego nouus maritus anno demum
& ſexageſimo fiam, atque anum decrepitam
?] *hic deeſt & quis, & quid, & quando, & quo-*
ſit, Quis? ego: quid? nouus maritus: quando? anno
into & ſexageſimo: quomodo? anum decrepitã du-
]; anum decrepitam ducã] *Hoc facete addidit,*
faciendum hoc eſſet, ſi puella duceretur ſeni. An-
um quinto & ſexageſimo.] *Hæc ætas eſt, vt*
t, etiam comicorum ſenum. Et demum aduerbiũ
s eſt. Id'ne eſtis mihi autores?] *Hoc eſt, perſua-*
g. Autor ego audiendi. Decrepitam.] *Decrepitã.*
acho anili iracundo: aut decrepitam, obtuſi ani-
æ ſenectutis: aut decrepitam, cui ſæpe moribun-
erit planctu familia, id eſt, clamauerit. Largi-
rbum eſt imperatiui modi, futuri temporis. De
or puer.] *Acutius de te dictum eſt, quam de*
ene in eum qui promiſerat puellæ coniunctionem
a veniam.] *Præſta beneficium, concede quod pe-*
grauere.] *Ne te difficilem præbeas, quia grauem*
præſtare, qui id facilè non præſtat in beneficio
eſt. Da veniam, ne grauere, fac, promitte.]
us agentium, fatigantiũq; verba ſunt. Age pro-
io.] *Aut age prolixè, id eſt, age benignè, vt ſit pro-*
gnè. ſecundum veteres, aut per ἀσύνδετον, & ex-
ge, correptiuum. aut ad prolixè ſubauditur no-
ut quid tale, & Mitio velut inſuaui dictum ſit.
; mihi prauum, ineptum, abſurdum.] *Prauũ,*
ucit nullo cõmodo ſuo? Ineptũ, qui nũc voto filio-
t vxorẽ? Abſurdũ homini, qui nunquã duxerit,
uã ducere voluerit, ſeni duci vxorẽ, quæ adoleſcẽ-
non ſit. Si vos tantopere iſtuc vultis, fiat.] *Cur*
eritur de voluntate Soſtratæ? An quia illam con-
ceſſe eſt, vel propter pauperiem, vel ob amorẽ filiæ
os tantopere iſtuc vultis, fiat.] *Ridicule dixit,*
vxorem ſe ducere, non quia velit, aut debeat: ſed
atur iubentibus. Hoc confit quod volo.] *Per-*
quit, quod volo: vt ſumptum & turbam domum
Mitio, & ego ineam gratiam. Quid nunc quod
Quid reſtat, pro quid ſequitur. An quod reſtat,

tanquam reliquorum priorum, ac per hoc minim
gio eſt his cognatus proxumus?] *Commenda*
næ quaſi notæ, etiam Mitionis, ob merita ſua. Et be
dit proximus: nam multi gradus & veluti rami ſ
pinquitatis in affinitate & cognatione diſpoſiti.
nobis.] *Recte, nam vxoris cognati, marito affi*
Pauper.] *Iā hoc nomine apparet aliquid flagitari.*
locitas foras.] *Foras dixit, locum pro perſona*
quaſi diceret neſcio cui alieno, ſic & nos dicimus
quid dicit * *Ecce hac pro ecce hic, Cice. Hic tum al*
lia parte. Deeſt ergo aliquid, vt ſit, Quod loci
verſum. Aut ſi foris, foris poſito, id eſt alieno. Sub
agelli paululum.] *Totum cum contemptione pro*
dum. Huic demus qui fruatur.] *Id eſt, qui fru*
piat, non proprietate potiatur. Proprie ergo, &
iure dixit fruatur. eſt autem fruatur, alatur: qui
dicitur ſumma gula, per quam cibum lingua de
vētrē. Bonus eſt, noſter eſt, recte datur.] *ἐπιτε*
hortantis, & ἀσύνδετον multa congerentis. Noſ
Bene addidit, namque dixit, Pro patre huic eſt.
eſt.] *Potuit reſponderi, Quid mea?* Recte datur
non quæratur, an dandum ſit, ſed illud ſolum,
Bonus eſt, noſter eſt.] *Hæc omnia vultuoſe, tāq*
iudiam parſimoniæ faciat Mitioni. Et plus ſigni
ſter, quam ſi addatur, qui noſter. Non meum il
bum facio.] *Nunc verbum pro ἀξίωμα poſuit,*
ſtringitur verbo. Ergo verbum, breuis ſententia.
illud verbum facio.] *Nota verbum pro ſentētia*
verbo dic, ſi quid eſt, quod me velis. Et miſeram
verbum audio? Verbum dixit veram ſententiam.
ba à veritate dicta eſſe teſtatur Varro. Hanc m
nos decet effugere.] *Maculam τῶ χλευασμῷ a*
dens opinionem Mitionis, quia parſimoniam, mac
ret, & ſimul auxit, primo vitium, deinde macula
do. Suo ſibi iugulo gladio.] *ἀλληγορία, & no*
ſuo ſibi, moraliter, & vt veteres ſolent loqui.

ACTVS V. SCENA I

Fragmentum Troch. catalect. quadr. vltimus ſi

SYRVS. DEMEA. MITIO. AESCH

um eſt quod iuſti Demea.
Frugi homo es: ædepol hodie mea quidem
:entia
Syrum fieri eſſe æquum liberum. MI. iſtunc
rum?
nam ob factum? DE. multa. SY. ô noſter De-
i, ædepol vir bonus es.
tos vobis vſq; à pueris curaui ambos ſedulo:
, monui, bene præcepi ſemper quæ potui
nia. (fide
apparet: & quidē porrò hæc, obſonare, cum
m adducere, apparare de die conuiuium:
nediocris hominis hæc ſunt officia. SY. ô le-
um caput.
:remo, hodie in pſaltria iſtac emunda, hic ad-
or fuit,
rauit: prodeſſe æquum eſt: alij meliores erunt.
ue hic vult fieri. MI. vin'tu hoc fieri? AES. cu-
. MI. ſiquidem
. Syre, ehò accede huc ad me, liber eſto. SY.
e facis.
bus gratiam habeo, & ſeorſum tibi præterea
nea.
audeo. AE. & ego. SY. credo: vtinam hoc per-
um fiat gaudium, (beram.
iam vt vxorem meam vna mecum videam li-
ptimam quidem mulierem. SY. & quidem tuo
oti huius filio
: primam mammam dedit hæc. DE. hercle ve-
erio
dem prima dedit, haud dubium quin emitti
um ſiet.
b eam rem? D. ob eam: poſtremo à me argen-
n quanti eſt, ſumito.
i tibi Demea oro omnes ſemper omnia opta-
fferant.
yre proceſſiſti hodie pulchre. DE. ſi quidem
rò Mitio
um officium facies, atque huic aliquid pau-
um præ manu

In quidem fit eliſio.

Dederis,

Dederis, vnde vtatur. reddet tibi citò. M
vilius.
AES. Frugi homo eſt. SY. reddam hercle, da
AE. age pater. MI. pòſt conſulam.
D. Faciet. S. ô vir optime. AE. ô mi pater feſti
MI. Quid iſtuc? quæ res tam repente mores
uit tuos?
Quod proluuium? quæ iſtæc ſubita eſt largit
dicam tibi:
Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem, & fe
putant,
Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex æquo
Sed ex aſſentando, indulgendo, & largiendo
Nunc adeò ſi ob eam rem vobis vita mea in
Aeſchine,
Quia non iuſta, iniuſta, prorſus omnia omni
ſequor,
Miſſa facio, effundite, emite, facite quod vc
Sed ſi id vultis potius, quæ vos propter
ſcentiam,
Minus videtis, magis impenſe cupitis, co
parum,
Hæc reprehendere & corrigere meo, & obſe
re in loco:
Ecce me, quod id faciam vobis. AES. tibi pa
mittimus:
Plus ſcis quid facto opus eſt. ſed de fratre qu
DE. ſino.
Hàbeat: in iſtac finem faciat. AE. iſtuc recte. Pl

CALLIOPIVS RECENS

FActum eſt quod iuſti Demea.] *Id eſt, diruta ceria.* Frugi homo es.] *Vilis, vt fruges.* A de die mea quidem ſententia iudico Syrum fie rum.] *Hoc eſt, quod iamdudum promiſerat Syro: opportune: videtur enim modo meritum præceſſ Sententia iudico, κυϱιολογία.* Multa.] *Oratorie ma neraliter dicere, quam quærere ſpecialiter quod i non poſſit. Et Mitio ſingulariter vnum quærit, hi liter multa reſpondet.* Quódnam ob factum

enim cauſſas manumiſſionis in iure formula eſt. ol vir bonus.] *Iurat bonum: quia præter opinio-* Ego iſtos vobis vſque à pueris.] *Intelligit Syrantem pro ſe Demeam non habere quod dicat: & proſequitur ordinẽ meritorum, ſecundum quem pædagogum fuiſſe.* Docui, monui, bene præceicule adduntur, & tantum conſuetudine: quia imr etiam facta praue pro bonis.* Quæ potui o- *Bene, quæ potui: quaſi plura vellet.* Res appa- *ſirè irridet Demea: ſic tamen, vt ſerio agere videa-* parare de die conuiuium] *Id eſt, repente. neque dictum, nec pridie conſtitutum.* Poſtremo hodie ria iſta emenda.] *Et hoc totum ſerio dicitur: vt diculum videatur* Hic adiutor fuit.] *In re bona, s: in re mala impulſores dicuntur. Ergo hic adiuur à non iraſcente: à criminante autem & irato,* . Hic adiutor fuit: hic curauit.] *De more repe- Hic: cum dicitur, hic adiutor fuit, hic curauit. Sic emus onerare audientem meritis eius quem lau- Deinde, quid non præſtitit, qui & officium corpo- iutor: & curam animi præbuit, vt conſultor?* De- ic vult fieri.] *Abutitur Demea, ſciens prodigam em adoleſcentuli.* Syre accede huc ad me.] *V- eundem manu emittat: an vt palam fiat, iubet ccedere, iuris publici conſuetudine ludens? Et vi- comicam manumiſſionem, quam facete induxe- condigne.* Et ſeorſum tibi præterea Demea.] *emea plus quam volebat: nam qui conabatur a- æfertur etiam his, qui amantur.* Gaudeo & e- *ulantium Syro hæc verba ſunt: quibus de more , reſpondet.* Vtinam hoc perpetuum fiat gau- *Integrum, ſolidum & nuſquam interruptum.* im vt vxorem meam.] *Vt ipſe, Syrus: ita vxor. ſecundum veteres, qui ſeruis nomina à nationi- nebant.* Vna mecum videam liberam.] *Hoc ſic iandum eſt, quaſi gaudeat ſe recordatum Demeæ: m vltro cogitas habuiſſe * plene oblitus fuit.* Hoam mammam dedit hæc.] *Ridiculum meri- uidem oportuerit primam eſſe quamcunque. an ſa eſt, quod ingenui dicuntur ſerio à nutricibus*

liberis

liberis educandi Hercle vero ſerio] *Aduerbia ſi firmatiua.* Ob eam rem?] *Hoc eo vultu dicit, quo luti excutimus, & oſtendimus momenti eſſe nulli.* gentum quanti eſt ſumito.] *Quanto precio va* gentum quanti eſt ſumito.] *Hoc verbo vtuntur ciunt, qui perſuadere aliquid cupiũt.* Dii tibi De ro omnes ſemper omnia optata offerant.] *O mnia: antiqua elegantia, & figurata.* Proceſſiſt pulchre.] *Nunc vere pulchre proceſſit Syrus.* Sic tu tuum officium facies.] *Hoc eſt patroni, vt l. non deſeras, ſed vt alas manumiſſum. Plautus, F lius quam pars lenonum, qui libertos habent, & ſerunt.* Vnde vtatur.] *Vtatur, viuat. vnde vſura, citur, vt, Vnius vſuram horæ gladiatori iſti non an vnde alatur, de quo vſumfructum capiat, & ci ſortem reddat? Et hoc melius. nam ideo addidit, Re cito.* Iſtoc vilius.] *Hoc egit Terentius, vt conuerſi vſque adeo prodigum faceret Demeam, donec parc deret Mitionem.* Iſtoc vilius.] *Quaſi, nihil minus enim eſt floccum oſtendentis, aut quid tale: cum c qua ſubauditur, quicquam, & non dabo.* Faciet.] *negatum in fine fabulæ videatur, addidit Deme & faciet quod petis ſcilicet: quod irridens dixit, prodigo dicere videatur. Et mire faciet: quia nec c erat ſtatim conſenſurum qui negauerat: & perp gatio eſſe in fine non debuit.* Quid iſtuc? quæ res pente mores mutauit tuos?] *Animaduerten qua calliditate Terentius quærens finem fabulæ, lætitiam per ipſum Demeam nititur in vniuerſos tota comœdia triſtis ac ſæuus interturbauit & voc eſt.* Quod proluuium?] *Proluuium, quod Græc μιαν, id eſt, promptus animus ad largiendum.* Su largitas?] *Repentina: ac per hoc ipſa eſt ingrata & i rata: vt euenit cum ex nimis parcis non largi & li ſed effuſi prodigique redduntur.* Vt id oſtend *Abundat id. Aut ἔκλειψις eſt, propter id.* Quo facilem & feſtiuum putant.] *Multum detraxit dicendo, Te iſti putant, per quod ſignificatur errar ſcentes, & hunc non eſſe feſtiuum.* Quod te iſti f & feſtiuum putant.] *Bene in poſtremo dignita*

e ſeruata eſt, vt non perpetuo commutata videre- *Truculēti, apud Plautum.* Indulgendo.] *Attende* *entiam à Demea culpæ aſſcribi denuo.* Et largien-io.] *Seuerè additum eſt nomen, verbis ex animo* . Quia non iuſta iniuſta prorſus omnia o-obſequor.] *Prouerbiales ſunt huiuſmodi elo-s, fanda nefanda, digna indigna, velis nolis.* Effun-mite, facite.] *Effundere, ad Aeſchinum pertinet: id Cteſiphonem: Facite ad omnes.* Facite quod vo-ct.] *Proprie rediit rurſus ad amaritudinem pri-Hæc ἐπιτροπή eſt figura, qua inuitos nos permit-ndimus, quod nolumus fieri.* Quæ vos potius r adoleſcentiam minus videtis.] *Hic oſtendit us magis Demeam ſimulaſſe mutatos mores, quam ſe.* Minus videtis: magis impenſe cupitis: tis parum.] *εἰρωνεία, minus, magis, parum.* Hæc endere & corrigere me, & ſecundare in lo-*bus tria redduntur, & vtraque αὐξητικῶς. Illa in partem ſuperiora; hæc in bonam, quæ inferiora n tantum enim culpæ eſt, minus prouidere, quam cupere: nec tantum mali eſt, impenſe cupere, n, parum conſulere. Item reprehendere bonum eſt; orrigere; optimum, ſecundare. nam qui reprehen-continuo corrigit: qui corrigit, non ilico ſecundat, etiſſimum reddit & fideliſſimum. Alij ſecunda-ui dictum putant, & ideo additum eſſe, In loco: m ſemper faciundum ſit. Ergo ſecundare, vel in onuertere, vel obſequi intelligimus.* Tibi pater imus.] *Noluit Terentius ab amoribus filiorum repulſum patrem.* Sino, habeat: in iſtac finem | *Hæc quidem permiſſio eſt: ſed & exceptionem in et, & cum quodam ſtomacho & velut minaci de-ione profertur.* In iſtac finem faciat.] *Hoc eſt, liam amet, aut ne alteram comparet: ne poſt il-urietur vlterius.* Iſtuc recte.] *Bene & Mitio non de propoſito ſuo, qui vt peccaſſe alias oſtenderet , ob nimiam aſperitatem, cum exceptione qua-dans verba eius, Iſtuc rectè, dixit: quaſi di-on vt cætera, & ſimul repoſuit ei, qui ſupra di-Vt id oſtenderem, quod te iſti facilem & feſti-*

uum pu-

uum putant, id non fieri ex vera vita, neque adeo & bono, &c.

HECYRA.

FABVLÆ INTERLOCVTORES.

Philotis meretrix.	*Soſia ſeruus.*
Syra anus.	*Phidippus ſenex.*
Laches ſenex.	*Myrrhina matron*
Soſtrata matrona.	*Philumena nutri:*
Pamphilus adoleſcens.	*Bacchis meretrix.*
Parmeno ſeruus.	

C. SVLPITII APOLLINA Periocha in Hecyram.

VXorem duxit Pamphilus Philumenam,
Cui quondam ignorans virgini vitium obtuli
Eiusque per vim quem detraxit annulum,
Dederat amicæ Bacchidi meretriculæ.
Dein profectus in Imbrum eſt: nuptam haud attig
Hanc mater vtero grauidam, ne id ſciat ſocrus,
Vt ægram ad ſe transfert: reuertit Pamphilus:
Deprehendit: partum celat: vxorem tamen
Recipere non vult. pater incuſat Bacchidis
Amorem: dum ſe purgat Bacchis, annulum
Mater vitiatæ forte agnoſcit Myrrhina.
Vxorem recipit Pamphilus cum filio.

DONATI PROLEGOME in Hecyram Terentij.

HAec fabula, Apollodori eſſe dicitur Græca. nat & Phormio ab eodem dicuntur eſſe tranſlatæ. liquæ quatuor ſint Menandri comici. Hecyra aut tur ideo, quia per ſocrus & ſoceros in eo aguntu nam & ἑκυρὸς & ἑκυρὰ, ſoceri nomen, ſocrusque cant. Eſt autem mixta motoriis a ibus, ac ſtatari tumque ſententiarum & figurarum continet in Vnde cum delectet plurimum, non minus vtilitat ſpectatoribus. Atque in hac primæ partes ſunt L ſecundæ Pamphili, tertiæ Phidippi, quartæ Parn

1ceps aliarum perſonarum quæ his adiunctæ ſunt· t eſt autem, vt cæteræ quinque actib. legitimis, quos litis diſtinguemus. In hac prologus eſt & multiplex, toricus nimis, propterea quod ſæpe excluſa hæc co-diligentiſſima defenſione indigebat. Atque in hac 's turbulenta eſt, Epitaſis mollior, lenis Cataſtrophe. anè eſt ludis Megalēſibus, Sex. Iulio, C. Rabirio AE-urul. Egitq; L. Ambiuius. Modulatus eſt eã Flac-udius tibijs parib. Tota Græca eſt, Factaq; & ædita loco, Gn. Octauio, T. Manilio Coſſ. Cantica & de-ſummo in hac fauore ſuſcepta ſunt: προτατικὸ πρό-d eſt, perſonæ, extra argumentum, duæ ſunt, Phylo-Syræ. In tota comœdia hoc agitur, vt res nouæ c tamen abhorreat à conſuetudine. Inducuntur e-ieuolæ ſocrus, verecunda nurus, leniſſimus in v-naritus, & item deditus matri ſuæ, meretrix

ARGVMENTVM.

ã in tenebris ante nuptias, cui annulum extorſe-meretricē amans dum ignorat Pamphilus duxit v-rauidam ex cōpreſſu ſuo. Quam peregre profectus, quiſſet domi, rediens parientem offendit furtim & itrem ſuam. Qua re commotus, dum repudium arentibus, & cauſam repudij neſcientibus, parat: tricem, apud quam annulus inuentus eſt, cogno-em ita à ſe vitiatam vxorem, & ex ſe natum filiũ. ictus colloquium continet meretricis Phylotidis ra cũ Parmenone: vt per harũ perſonas, quæ προ-icuntur, argumentum ſpectator diſcat. Secundi or in hoc eſt, Immeritam vxorem veluti malam accuſat Laches: & conuenit Phidippum de eadem itim poſt quorum colloquium conqueſtio induci-atæ, quod falſum crimen inuidioſumq; ſuſtineat. tui hæc aſcribuntur, Conqueſtio Pãphili peregre i; de amore ſuo circa vxorem, paritudo Philume-itæ verba ſuper ægritudinem nurus, quam mor-afflictam, fletus Pamphili errantis, cum putat filium natum eſſe. colloquium Parmenonis cum naui venientibus, vt mox loquatur cum ipſo Pã-uo in arcem mittitur, Irã Lachetis, Phidippique

& Pamphili verba de reconcilianda illi coniuge, &
ab inuicem litigioſa diſſenſio. Quartum actum l
plent: Perturbatio Myrrhinæ ex interuentu mar
iuſdem cum eo nimis callida ac muliebris aſtuti
ptatio. Soſtratæ, Pamphili Lachetiſque colloquiun
matio patris & ſoceri aduerſum Pamphilum vx
cuſantem. Conuentio meretricis promittentis ſe iu
matronis exhibituram de non admiſſo ad ſe Pamp
quinto actu Bacchidis narratio de intus geſtis,
quium cum Parmenone inducitur, quem nunci
ad Pamphilum, Pamphiliq́ue ad vltimum actio
apud ipſam Bacchidem. Docet autem Varr. neque i
bula, neque in alijs eſſe mirandum, quod actu
ſcenarum paginarumq́; ſint numero, cum hæc di
in rerum deſcriptione, non in numero verſuum c
ſit, non apud Latinos modo, verum etiam apu
ipſos.

ACTA LVDIS MEGALENS. SEX. IVLI
CORNELIO DOLOBELLA AEDILIB.
MODOS FECIT FLAC. CLAVD. TIBII
BVS. TOTA GRAECA APOLODORV
EST. ACTA PRIMO SINE PROLOGO.
SECVNDO, CN. OCTAVIO, T. MANLIC
RELATA EST LVCIO AEMILIO PAVL
DIS FVNERALIB. NON EST PLACIT
TIO RELATA, Q. FVLVIO, L. MARTIC
LIB. CVRVLIB. EGIT L. AMBIVIVS,
CIVS TVRPIO. PLACVIT.

PRO

PROLOGVS.

HECYRA eſt huic nomen fabulæ: hæc cum data eſt
Noua, nouum interuenit vitium & calamitas,
Vt neque ſpectari, neque cognoſci potuerit.
ulus ſtudio ſtupidus, in funambulo
m occuparat nunc hæc planè eſt pro noua;
ii ſcripſit hanc, ob eam rem noluit
referre, vt iterum poſſit vendere.
ognoſtis eius, quæſo hanc noſcite.
ad vos venio ornatu prologi:
xorator vt ſiem, eodem vt iure vti ſenem
quo iure ſum vſus adoleſcentior.
qui exactas feci vt inueteraſcerent,
Poeta ſcriptura euaneſceret.
uas primum Cæcili didici nouas,
ſum earum exactus, partim vix ſteti.
iebam dubiam fortunam eſſe ſcenicam:
rta, certum mihi laborem ſuſtuli:
agere cœpi, vt ab eodem alias diſcerem
tudioſe, ne illum ab ſtudio abducerem.
t ſpectarentur: vbi ſunt cognitæ,
ſunt: ita poetam reſtitui in locum
m remotum iniuria aduerſariûm
io, atq; ab labore, atq; ab arte muſica.
ſcripturam ſpreuiſſem in præſentia,
terrendo voluiſſem operam ſumere,
io eſſet potius, quàm in negocio:
iſſem facile, ne alias ſcriberet.
uid petam, mea cauſa, æquo animo attēdite.
n ad vos referam, quam mihi per ſilentium
agere licitū eſt, ita eā oppreſſit calamitas;
amitatem veſtra intelligentia
ſi erit adiutrix noſtræ induſtriæ.
imùm eam agere cœpi, pugilum gloria,
uli eodem acceſſit expectatio,
m cõnuentus, ſtrepitus, clamor mulierum

Fecere,vt ante tempus exirem foras.
Vetere in noua cœpi vti conſuetudine,
In experiundo vt eſſem:refero denuo:
Primo actu placeo:cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores,populus conuolat:
Tumultuantur,clamant,pugnant de loco:
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba nulla eſt:ocium,& ſilentium eſt.
Agendi tempus mihi datum eſt:vobis datur
Poteſtas condecorandi ludos ſcenicos.
Nolite ſinere per vos artem muſicam
Recidere ad paucos. facite vt veſtra autorita
Meæ autoritati fautrix,adiutrixq; ſit.
Si nunquam auare ſtatui precium arti meæ:
Et eum eſſe quæſtum,in animum induxi max
Quàm maxime ſeruire voſtris commodis:
Sinite impetrare me,qui in tutelam meam
Studium ſuum,& ſe in veſtram commiſit fic
Ne eum circumuentum inique iniqui irridea
Mea cauſſa cauſſam hanc accipite,& date ſile
Vt libeat ſcribere alijs,mihiq; vt diſcere
Nouas expediat poſthac,precio emptas meo

HEcyra eſt huic nomen fabulæ.] *A nomin*
vt incognitam probaret,& ideo ſpectandam.
eſt huic nomen fabulæ.] *Nominatiuo caſu figu*
in vſu ſit, vt datiuo dicamus, quãuis præſto ſint e
quib. veteres per omnes fere caſus hoc genus locu
nunciabant. Hecyra eſt huic nomen fabulæ.]
ma data eſt ſine prologo ludis Megalenſibus: quos
lius,& Cornelius Dolabella ediderunt:ſed occupa
lo ſtudio funambuli,diſplicuit. Poſtea data eſt lu
brib. L. AEmylij Pauli: Quos fecerũt Q. Fabius M.
& Cornelius Africanus. Tunc quoque non per
per ſtudium populi circa gladiatores. Tertio a
mum introducta, Q. Fuluio, L. Martio ædilibus:
actorum L. Ambiuij, & L. Turpionis eſt com
ta. Hecyra eſt huic nomen fabulæ.] *Totus hi*
gus ſubtilem conqueſtionem continet, ob hoc, n
populum neglectę fabulæ reum faciat,& facile re

fa

*em.*Hæc cum data eſt noua.] *Ita dicitur, data eſt a, data eſt cœna, datum eſt prandium. Et edidit, à da-endit.*Hæc cum data eſt noua, nouum interue-:ium.] *Sic & Homerus * Et dari dicitur ſabula, cũ ;Stare, cum placet.*Hæc cum data eſt noua, no-nteruenit vitiũ.] *σύλληψις prima: deeſt enim, huic, figura παρονομασία Noua nouum.* Vitium & ca-as.] *Bene ſecundum augures. Vitium enim eſt, ſi to-ium: Vitium & calamitas, ſi tonet & grandinet ſi-etiam fulminet.* Vitium & calamitas.] *Tranſ-l ab augurio, & vitio creati dicuntur conſules.* itas.] *παρὰ τὴν καλάμην dicitur clades, quia cla-: vt aliud ſit grandinis culmum frangentis, aliud aliud doli mali. ſic Probus.* Vt neque ſpectari.] *, quod non ſpectata eſt: calamitas, quod nõ cognita.* ue ſpectari, neque cognoſci.] *Mira defenſio: m non iudicio comœdia exacta eſt, ſi ſpectari cogno-on potuerit: cogniturus ſcilicet ſi audiretu.* Vt ne-ectari, neque cognoſci.] *Ideo theatrum, ideo res, ideo actores: quia maior pars in geſtu eſt quã is.* Cognoſci.] *vel probari, vel ſciri, an Hecyra ſci-ur, quæ ſcita ſit nomine?* Ita populus ſtudio ſtu-] *A deriuatione cauſæ, quia non mala, inquit, ex-: ſed quia populus funambuli admiratione obſtu-uod infra de gladiatoribus dicet, ad cõmutationem iducendam.* Ita populus ſtudio ſtupidus.] *Hic ur & populus, qui neq; iudicauit de fabula, neq; ulte errauit. Stupidus, pro ſtupens, vt, Timidiſq; nit Ægle.* Pro noua.] *Recte: iã enim nõ eſt noua.* ii ſcripſit hanc, ob eã rẽ.] *Id eſt, ob eam cauſam, cat, non iterũ acta eſt ſine cauſa. Cur ergo non poſt lũ relata eſt, vbi ille ceſſerat: in quo maluit auarũ opulo inducere, quam ſuo operi diffidentem.* Ite-ferre.] *Superuacuũ eſt.* Vt iterũ poſſit vẽdere.] *licet ludis. hoc, vt diximus, ad laudem fabulæ refe-ſtquam tantũ fiduciæ poetæ dedit.* Alias cogno-, quæſo hanc noſcite.] *Mire illi fauorẽ petit ex e ſpectatori notæ ſunt.* Eius.] *Poetæ, quaſi hæc o-ota ſit. At in Andr. quæ omnium prima eſt, ali-vt pernoſcatis, & quid ſpei ſit reliquum, poſt-*

hac quas faciet de integro comœdias, ſpectandæ, an e. dæ ſint vobis prius. Orator ad vos venio ornati logi.] *Magna ar te hic prologus ſcriptus eſt, & nimis rie. nam tottes exculſa fabula quomodo honeſte re potuit in proſcenium, niſi primo ipſa impudentia pr cia proferretur? atque inde actor peritiſſimus ipſe habitu baret & Poetam & Comœdiam: cuius autoritas el verbis? tum deinde ſubtiliter nouo poetæ à vetuſto gnæ autoritatis Cæcilio peteretur exemplum, & pe ingenioſiſſime: nam quod rudi Terentio contigit, a memoratur veteri Cæcilio: quod huic ſemel, illi ſæp huic in aliis nunquam, hoc illi ferè in omnibus: qui præter Hecyram & actæ, & probatæ ſunt cæteræ, i tim exactæ, partim vix probatæ. Itaque his omnibus mentis id factum eſt, vt neque deſperandum ſit rentio, quod expulſus eſt, vt nihilominus illi tantum buendum ſit, vt aut par Cæcilio, magno tunc poet vltro melior etiam eſſe poſſit. Hic tamen L. An hiſtrio fuit actor comœdiarum.* Orator ad vos v *Oratorem audire oportere, ius gentium eſt: Or non licet iniuriam pati. Ideo ergo ne expellatur, Prologum, ſed oratorem nominat. Plautus, Impi te Oratorem verberas* Eodem vt iure vti ſen ceat.] *Vt, Me liceat caſus miſerari inſontis amici.* exorator vt ſiem.] *Orator, eſt dum agit: E cum impetrauerit. Ita illud, dicentis: hoc iam effec ficationem habet. Et Orator eſt, cui cauſa def mandatur.* Quo iure ſum vſus adoleſcentior *quam illud agens adfert exempla, quibus oſtend pe non eſſe Terentio, excluſam eſſe vnam illius fa cum multorum poetarum multæ exactæ ſint, & Cæcilij, cuius illo tempore magna autoritas fuit.* ſcentior.] *Hæc comparatio minus à poſitiuo ſonat diminutiuam exprimit. vt, Iam ſenior, ſed cruda d diſque ſenectus.* Nouas qui exactas feci vt in ſcerent.] *σύνθεσις. Et inueteraſcerent, denuò age quia nondum acta, noua dicitur fabula.* Inuet rent.] *In conſuetudinem venirent, ſpectarentur, a tur* Exactas.] *Expulſas.* Ne cum poeta ſcr euaneſceret.] *Cauſa facti honeſtior eſt, nō ſe poeta*

ſi

ius poemat is ca ta laborare. In his quas primum lij didici nouas.] *A ſimili argumentum, quod ſit mparationem artificioſam & oratoriam rerum ac arum.* Partim ſum earum exactus, partim vix] *Vide, plus eſſe in exemplo. ſiquidem partim exactæ æcilij fabulæ, partim vix admiſſæ, cum vna Hecyra a ſit. & eſt ſenſus, Aut diſplicui, inquit, aut in alis vix placui. Partim ſum earum exactus, pro in a- ſi ... ſplendida locutio eſt. Partim, aduerbium eſt. prie locutus eſt. Nam fabulæ aiût agi dicuntur, aut* Quia ſcieb... in dubiam fortunam.] *Non igitur culpa, ſed caſus eſt. nam ideo fortunam euentum ex- pe* incerta, certum mihi laborem ſuſtuli.] *Sen- e, & verum. nam vbi certa ſpes eſt, nihil opus eſt la- ... a vehement... S* e incerta.] *Pro ſpei incertæ. an nš* Incerta, certum.] *Honeſta figura, quæ dicitur ... .* Eaſdem.] *Exactas.* Cœpi.] *Difficultatem facti limen oſtendit.* Ab eodem.] *Cæcilio ſcilicet.* Nouas ...ſe, ne illum ab ſtudio abducerem.] *Iterum cau- eſt tis.* Perfeci vt ſpectarentur.] *Attende quan- ndus habeat, quod non feci dixit, ſed potius perfeci: lem difficultatis oſtenderet.* Placitæ ſunt.] *Nota ipium ſine origine verbi.* Ita poetam reſtitui in n.] *Mire non Cæcilium, ſed poetam, vt hoc generali- oulo præſtitiſſe, non vni homini videatur.* Vbi ſunt itæ placitæ ſunt.] *Elegans promiſſio, & hanc pla- im ſi cognoſcatur. & eſt coniectura à futuro tempore.* tui in locum.] *Quia remotum & excluſum dixit.* e iam remmotum.] *Geminauit* m *ſecundum an- s, qui omnes in verbis liquidas duplicabant.* Ab ſtu- tque ab labore.] *Bene oſtendit ſe populo profuiſſe, ium poetam ad laborem reuocando, atque artem. Ab a in tertio commote audiendum eſt, vt, Hic portus alij unt, hic alta theatri Fundamenta locant alij, imma- ie columnas Rupibus excidunt, ſcenis decora alta fu- r.* In preſentia.] *Statim vt à populo eiiciebatur.* Vt in eſſet potius, quàm in negotio.] *Ex ipſis rerum nibus oſtendit facultatem deterrendi.* Nunc quid m mea cauſa.] *Bene petam, & mea cauſa, quaſi o- .* Mea cauſa æquo animo attendite.] *Commen-*

datio perſonæ leuis per aliam perſonam grauem, ſec
præcepta in Rhetoricis. Hecyram ad vos refero.]
ſa. Principium à principali quæſtione, an cognita ſi
ſpectanda ſit. Quam mihi.] *A perſona dicentis.* It
oppreſſit calamitas.] *Hoc ſuccedit pro illo, qu*
perſona aduerſariorum, ſimul ad fortunam retulit c
populi. non enim dixit quod præſto erat. Ita eam o
ſit calamitas.] *Eam calamitatem. Calamitatem re*
nos fabulam illum dicere putaremus. Veſtra intel
tia.] *Ab auditorum perſona.* Noſtræ induſtriæ.]
à ſua. & bene περιφρασικῶς vſus eſt, ne diceret vos vo
primum eam agere cœpi.] *Iam hinc narratio*
inducitur. & vt non lædat populum, & vt defend
tam. Pugilum gloria.] *περίφρασις αὐτῆ* ... *Pug*
iam glorioſi: vt minus turpe ſit, antelatos eſſe. ſicut
vaſtis cum viribus effert Ora Dares, magnoque vi
murmure tollit, Solus qui Paridem ſolitus contende
tra. Hæc eſt gloria pugilum gratia funambuli. Pu
gloria.] *Pugil dictus eſt à pugna: & pugna à pugn*
res namq; ante vſum ferri & armorum pugnis, &
bus, & morſibus, corporumq; luctatione certabant.
ſit expectatio.] *Narratio cur excluſa ſit. hoc eſt, n*
tæ culpa deiecta eſt, nec iudicio populi: & ideo nu
mittenda eſt. Pugilum gloria, funambuli eode
ceſſit expectatio.] *πολυλογία.* Expectatio.] *Deſid*
vt Vergil. Expectate venis. Funambuli eodem a
expectatio.] *Duplex cauſa ad vnam excluſionem a*
tur. Comitum conuentus.] *Vtrum eos comite*
qui ſunt pugilum aſſectatores? an ſeruos qui domi
quuntur? Studium.] *Certamen diuerſis fauentium*
mor mulierum.] *Bene mulierũ: non enim timet eas*
ſuffragari vel refragari non licet in theatro. Vt ad
pus exire foras.] *ne τῷ ἐξουθενισμῷ, grauẽ paſſus vi*
iniuriam. Vetere in noua.] *αὐτίϑετον primum.* Vet
noua cœpi vti conſuetudine.] *Niſi nouam com*
intellexeris, non erit aperta ſententia. nam vt ſupra
Nunc hæc plane eſt pro noua. An à Terentio noua ia
ctum eſt, quia nunquam aliàs excluſus eſt? Et bene v
vt oſtendat turpe non eſſe, quod & aliis poetis ſæpe
gerit. Refero denuo.] *Aut re abundat, aut Denuo*

mo

ſtu placeo.] *Ratiocinabiliter dixit primo, quia ſe ſunt actus partes fabulæ.* Placeo.] *Placeo dixit uod eſt, fabula placet, aut Terentius. & mire non uit pependit iudicium, ſed ſtatim placuit: vt quod r, non iudicio, ſed perturbatione factum ſit.* Quum i rumor venit datum iri gladiatores.] *Hoc ab-ì noſtra conſuetudine: verumtamen apud antiquos ores in theatro ſpectabantur.* Datum iri.] *Datum , vt fabulam commendet: & omnia ſpectatori & licantur.* Non potui tutari locum.] *Facete re-um.* Nunc turba nulla eſt.] *ἀνταπόδοσις ἀντὶ τοῦ iātur.* Turba.] *Id eſt, θόρυβος.* Nunc turba nul-otium & ſilentium eſt.] *Turbam retulit ad id ra dixit, Populus conuolat, tumultuantur: Otium , Pugnant de loco: Silentium ad illud quod dixit, mulierum. Otium, πρὸς τὸ pugnāt: Silentium, πρὸς nt.* Nunc turba nulla eſt: otium & ſilentium *uæ adhortatio per enumerationem.* Agendi tem-hi datum.] *Ab Aedilibus ſcilicet.* Vobis datur s condecorandi ludos ſcenicos.] *Quaſi ali-s populus cum ſpectet.* Nolite ſinere per vos.] *ανοίας.* Artem muſicam.] *Oratorie, quaſi non cauſa agatur, ſed artis muſicæ.* Meæ autoritati.] *n ſenex eſt.* Meæ autoritati fautrix adiutrixq; *a Terentium probo, & eſt figura ἀναλογία. Vult eſſe eius autoritatis, vt & populo placere iam de-ipſi placet.* Si nunquam auare.] *Commendatio ictis, id eſt, à perſonæ attributis.* Si nunquam a-*A meritis defenſoris argumentum ad laudem fa-*nunquam auare. *Per hæc verba Terentius vult rare, quam grauis autor ſit, qui ſuas comœdias ic Horatius, Ea cum reſpondere coneris Quæ gra-ius, quæ doctus Roſcius egit.* Et eum eſſe quæ-animum induxi.] *Modo non Nunquam ſubau-Si, vt ſit, Et ſi eum eſſe, &c.* Quam maxime ſer-ris commodis.] *Plus dixit commodis, quam ſi oluptatibus.* Maximum quam maxime.] *Ini-ui παρόμοιον.* Sinite impetrare me qui in tute-am.] *Ordo eſt, Sinite impetrare me, ne eum cir-um inique iniqui irrideant, qui in tutelam*

meam ſtudium ſuum, & ſe in periculum commiſit Mea cauſa.] *Quaſi orator, cauſam dixit.* Mea cauſ ſam hanc incipere.] *Hoc orator e, ſic enim ſit cu ſona pro perſona ad commendationem affertur* Et d lentium] *Quaſi fabulæ ac poetæ.* Mea cauſa cau παρονομασία. Vt libeat ſcribere aliis.] *Oratorie* * que vt diſcere expediat.] *Proprie diſcere. doc poeta, diſcit ſcenicus.* Nouas expediat poſthac.] *tili argumentatio eſt. & bene, vt expediat tanqu cturus ſit: & ſi non expedierit, dum quæſtum ma ſeruire populo putat.* Precio emptas meo.] *Aeſt ne à me facta quantum Aediles darent: & proinde viclitante, ſi abiecta fabula, à me precium quod po meruerint, repetant. Ergo Meo, à me facto, à me nam quomodo alibi dixit, poſtquam Aediles emer bene, vt ſequatur populus iudicium eius, qui æſtim re fabulas potuerit.* Precio emptas meo.] *Vt volunt, periculo.*

ACTVS PRIM

SCENA PRIMA.

PHILOTIS, *meretrix.* SYR. *anus.*

Senarij. PERPOL quàm paucos
meretricibus
Fideleis euenire amatores, S
Vel hic Pamphilus iurabat
Bacchidi,
Quàm ſancte, vt quiuis facil
credere,
Nunquam illa viua ducturum vxorem dom
Hem duxit. SY. ergo propterea te ſedulo
Et moneo, & hortor, ne cuiuſquam miſere
Quin ſpolies, mutiles, laceres, quemquam n
PHIL. Vtin' eximium neminem habeam? s
minem.
Nam nemo illorum quiſquam, ſcito, ad te

ita paret ſeſe, abs te vt blanditiis ſuis
n minimo precio ſuam voluptatem expleat.
ie tu amabo, non contra inſidiabere?
'amen eandem pol eſſe omnibus iniurium eſt,
iurium eſt autem vlciſci aduerſarios?
a via captent te illi, eadem ipſos capi?
me miſeram, cur non aut iſtæc mihi
& forma eſt, aut tibi hæc ſententia?

el quam paucos reperias meretricibus fide.] *Nouo genere hic vtraque προτατικὰ πρόσωπα in-* *:ur. Nam & Philotis & Syra non pertinent ad ar-* *tum fabulæ. Hoc autem maluit Terentius, quàm* *prologum narraret argumentum, aut θεὸν ἀπὸ* *induceret loqui.* Perpol quam paucos repe. *Hæ perſonæ Terentij more extrinſecus aſſumuntur:* *gumenti obſcuritatem ſpectator effugiat.* Perpol paucos.] *Animaduertendum eſt in hac fabula* *um bonam meretricem inducturum, ne id contra* *videatur facere, etiam aliam meretricem non ma-* *'ucere: vt id exemplis fiat tritius, & vſu veriſimile.* quam paucos.] *Ordo eſt, Pol perquam paucos* *r: nam perpol non eſt latinum, ſed κατὰ τμῆσιν, per-* *.nimio.* Quàm paucos.] *Quidam non paucos, ſed* *'egunt. ſic enim Apollodorus.* Reperias.] *Aptum* *ad raritatem, & ideo non dixit Pauci ſunt, ſed* *reperias, quaſi quærens: non autem reperitur, ni-* *quæritur: non quæritur, niſi quod præſto non ſit.* s.] *Huiuſmodi ſententias rhetores διανοίας vocant,* *;non eſſe, ſed euenire dixit, vt non rationis, ſed ca-* *l, quod rariſſimum eſt.* Fideles.] *Fidi in maximis,* *in minorib. negotiis.* Vel hic Pamphilus.] *Tranſi-* *nerali ſententia ad ſpecialem. Vel, nunc veluti: a-* *iunctio diſiunctiua eſt, aliàs corruptionem ſigni-* *vt apud Ciceronem, vel optimam Meſſanæ vitam.* *us, Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam. Aut* *modo.* Iurabat quoties Bacchidi quam ſan- *'ria ſunt, quod iurabat, & quoties, & quàm ſan-* *od totum de more amatorum & meretricum di-* *æ iureiurando teneant, quos lege non poſſunt.* Vt

quiuis.]

quiuis.] *Non modo Bacchis, quæ amica erat.* Nunc
illa viua ductarum vxorem.] *Ita * id eſt, iurans*
iurabat, Nunquam illa viua vxorem ducturum. E
xit.] *Pronuncia ita vt mirantem oſtendas.* Ergo prc
ca.] *Modum ergo, affectum exprimere reprehen*
tarde ſibi conſentientem, ſic Vergilius, Ergo age cha
ter ceruici imponere noſtræ. Propterea te ſedulo
dulo, inſtanter, & ex animo, vel ſine dolo. En dixit
aduerbium demonſtrantis eſt, vt, En alter. Et m
& hortor.] *Monemus conſilio: Hortamur impulſu*
cuiuſquam miſereat.] *Deeſt te.* Quin ſpolies,
les, laceres.] *Quin pro minus. Et magna perſuaſio*
malefaciendum. Spolies.] *Spoliare eſt non mi*
partem auferre: Mutilare, aliquid detrahere, ſi
res eſſe non poſſit: Lacerare autem cum omnino n
beas quod imminuas. vnde mutili dicti ſunt boue
capri, ſine cornibus. nam male qui à multa putant
inde Mulciber Vulcanus, quod mutilatus ac debili
proprie Mulciber dictus eſt, quod omnia mulceat,
molliat ac vincat. Vtin' eximium neminem hab
Vtin' pro vt ne, ἀποστροφός. *& perſeuerat in* ἀλληγορί
eximia pecora dicuntur, quæ à grege excepta ſun
ſus dominorum, vt vberius paſcantur. Sed prop
mij ſunt porci maiores, qui ad ſacrificandum exc
berius paſcuntur. Etenim boues qui ad hoc elect
egregij dicuntur: & oues lectæ, vt Vergilius, M
lectas de more bidentes. Ita & porci eximij. Vti
mium.] *Deeſt, cenſes, vt ſit, censéſne vt eximi*
minem habeam? vel certe mones. Vtin' eximium
paratum ex omnibus. Propriè eximius porcus e
emptus à grege, atque ſignatus macula aut nota
beam.] *Deeſt cenſes, aut vis, aut mones.* Na
mo quiſquam.] παρέλκον *tertium: nam a*
Quiſquam. Scito, ad te venit.] *Bene addit*
ſcito: & moraliter, & acutius pronunciandu
enim verbum illorum qui familiares corrigunt.
ita paret ſeſe.] *Hoc verbum paret, aduerſum*
ficos & ſegnes ſumitur. Vt alibi, An paraſti te vt ſp
la reliqua in te ſit tibi? Abs te.] *Pro ex te.* Suam
ptatem expleat.] *Bene expleat, quod contrarium*

amatorem voluptate ſatiari. Hiſcine.] *ἐρώτησις. talibus : & vide ſi pulchra meretrix puella eſt.* In-ere.] *Inſidiari malum eſt : ſed contra inſidiari in-t.* Tamen eandem pol eſſe omnibus, iniurium *em aliter & vehementius intulit. nam peius eſt eſſe omnibus, quàm nullum excipere.* Iniurium.] *m. Iniurium autem indignantis modo ſignificatio vim aduerbij habet.* Vlciſci aduerſarios?] *De luerſarios mutato nomine poſuit. durũ enim fue-matores diceret.* Qua via captent te illi.] *Qui te ſæpe, tu eos vel ſemel cape.* Eheu me miſeram.] *ia non perſuaſit : ſed affectum doloris expreſſit. In-r enim ex vultu eius, nõ eam perſuaſiſſe quod vo-*teũ me miſeram, cur non aut iſtæc mihi ætas, ia eſt.] *ἐμπαθῶς ait quod reliquũ eſt : quia quod perſuadere non potuit. Et bene iſtæc ætas & for-a vtrunque non habet, & mirè è contrario deſcri-deformitas lenæ, & formam & voluntatem ma-*[illegible] Aut tibi hæc ſententia.] *δεικτικῶς : ſi-oſtendit ſecundum φυσιογνωμικοὺς difficilem de-reperiri bonum.*

ACTVS I. SCENA II.

[illegible] MENO *ſeruus.* PHILOTIS. SYRA.

tſi quæret me, modo iſſe dicito — Senarij.
portum percontatum aduentum Pamphili;
quid dicam Scirte? ſi quæret me, vti
icas: ſi non quæret, nullus dixeris:
t vti poſſim cauſa hac integra:
leone ego Philotin? vnde hæc aduenit?
s, ſalue plurimum. PH. ô ſalue Parmeno.
ue mecaſtor Parmeno. PA. & tu ædepol Syra.
hi Philotis vbi te oblectaſti tam diu?
nime equidem me oblectaui, quæ cum milite — Proceleuſm
hum hinc ſum profecta inhumaniſſimo:
o ibi perpetuum miſera illum tuli.
depol te deſyderium Athenarum arbitror
on cepiſſe ſæpe, & te tuum
ium contempſiſſe. PH. non dici poteſt
cupida eram huc redeundi, abeundi à milite,

Vosq;

Vosq; hic videndi, antiqua vt conſuetudine
Agitarem inter vos libere conuiuium.
al. illi. Nam * illic haud licebat, niſi præfinito loqui
Quæ illi placerent. PA. haud opinor commod
Finem ſtatuiſſe orationi militem.
PH. Sed quid hoc negoti eſt? modo quę hęc na
Hic intus Bacchis? quod ego nunquam credic
Fore, vt hac ille viua poſſet animum inducere
Vxorem habere. PA. habere autem? PH. eho t
non habet?
PA. habet: ſed firmæ hæ vereor vt ſint nuptiæ.
PH. Ita di deæq; faxint, ſi in rem eſt Bacchidis.
Sed qui iſtuc credam ita eſſe? dic mihi Parmen
PA. Non eſt opus prolato: hoc percontarier
Deſiſte. PH. nempe ea cauſa, vt ne id fiat palar
Ita me di bene amabunt, haud propterea te ro
Vt hoc proferam, ſed vt tacita mecum gaudea
PA. Nunquam dices tam cōmode, vt tergum r
Tuam in fidem committam. PH. ah noli Parm
Quaſi non tu multo malis narrare hoc mihi,
Quàm ego quę percōter, ſcire. P. vera hæc præ
Et illud mihi maximum vitium eſt, ſi mihi fid
Das te tacituram, dicam. PH. ad ingenium red
Fidem do, loquere. PA. auſculta. PH. iſtic ſum
hanc Bacchidem
Amabat, vt cum maxime, tum Pamphilus,
Cùm pater vxorem vt ducat orare occipit.
Et hæc communia omnium quæ ſunt patrum
Se ſenem eſſe dicere: illum autem eſſe vnicum
Præſidium velle ſe ſenectuti ſuæ.
Ille primo ſe negare: ſed poſtquam acrius
Pater inſtat, fecit animi vt incertus foret,
Pudorine, án ne amori obſequeretur magis.
Tundendo atq; odio deniq; effecit ſenex:
Deſpondit ei gnatam huius vicini proxumi.
Vſq; illud viſum eſt Pamphilo neutiquam gra
Donec iam in ipſis nuptiis, poſtquam videt
Paratas, nec moram vllam, quin ducat dari:
Ibi demum ita ægre tulit, vt ipſam Bacchidem
Si adeſſet, credo ibi eius commiſereſceret.

Vt

nq; datum erat ſpacium ſolitudinis,
loqui mecum vnà poſſet: Parmeno
quid ego egi? in quod me conieci malum?
otero hoc ferre Parmeno, perii miſer.
te di deæq; perduint cum iſtoc odio Laches.
ad pauca redeam, vxorem deducit domum.
illa prima virginem non attigit:
onſecuta eſt nox, eam nihilo magis.
uid ais? cum virgine vnà adoleſcens cubuerit
potus, ſeſe illa abſtinere vt potuerit? al. potùs.
eriſimile dicis: nec verum arbitror.
edo ita videri tibi: nam nemo ad te venit,
piens tui: ille inuitus illam duxerat.
uid deinde fit? PA. diebus ſanè pauculis
mphilus me ſolum ſeducit foras,
q;, vt virgo à ſe integra etiam tum ſiet:
te, quàm eam vxorem duxiſſet domum,
e eas tolerare poſſe nuptias:
am decrêrim me non poſſe diutius
, eam ludibrio haberi Parmeno,
ntegram itidem reddam, vt accepi à ſuis,
oneſtum mihi, neq; vtile ipſi virgini eſt.
m ac pudicum ingenium narras Pamphili.
c ego proferre, incōmodum eſſe mihi arbitror:
patri autem, cui tu nihil ducas vitii,
um eſt: ſed illam ſpero, vbi hoc cognouerit,
oſſe ſe mecum eſſe, abituram deniq;. (die.
id interea? ibátne ad Bacchidem? PA. quoti-
it, poſtquam hunc alienum ab ſeſe videt,
a multo, & magis procax facta ilico eſt.
edepol mirū. P. *atqui ea res multo maxime al. atque.
cit illum ab illa: poſtquam & ipſe ſeſe,
a, & hanc, quæ domi erat, cognouit ſatis,
mplum ambarum, mores earum exiſtimans,
a vti liberali eſſe ingenio decet,
, modeſta, incommoda atq; iniurias
ineis ferre, & tegere contumelias.
mus partim vxoris miſericordia
us, partim victus huiuſce iniuriis,
m elapſus, Bacchidi, atq; huic tranſtulit

Amo-

Amorem, poſtquam par ingenium nactus eſt.
Interea in Imbro moritur cognatus ſenex
Horum: ea ad hos redibat lege hæreditas.
Eò amantem inuitum Pamphilum extrudit p
al. reliquit. Relinquit cum matre hic vxorem. nam ſenex
Rus abdidit ſe: huc raro in vrbem commeat.
PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiæ?
PA. Nunc audies: primum, dies complusculo
Bene conueniebat ſanè inter eas: interim
Miris modis odiſſe cœpit Soſtratam:
Neq; lites vllæ inter eas, poſtulatio (c
Nunquam. PH. quid igitur? PA. ſi quãdo ad e
Confabulatum, fugere è conſpectu ilico:
Videre nolle: denique vbi non quit pati,
Simulat ſe à matre accerſi ad rem diuinam: al
Vbi illic dies eſt complureis, accerſi iubet.
Dixere cauſam tunc neſcio quam: iterum iub
Nemo remiſit. poſtquam accerſunt ſæpius,
Aegram eſſe ſimulant mulierem: noſtra ilico
It viſere ad eam: admiſit nemo. hoc vbi ſenex
Reſciuit: heri ea cauſa rure huc aduenit:
Patrem continuo conuenit Philumenæ.
Quid egerint inter ſe, nondum etiam ſcio.
Niſi ſanè curæ eſt, quorſum euenturum hoc ſ
Habes omnem rem: pergam quò cœpi hoc it
PH. Et quidẽ ego: nam cõſtitui cum quodã h
Me eſſe illum conuenturam. PA. dii vortant l
Quod agas. PH. Vale. PA. & tu bene vale Phil

SEnex ſi quæret me, modo iſſe dicito ad po
Hoc ſeruus dixit, in ſcenam de proſcenio reſpicie
nex ſi quæret me.] *Duæ coniecturæ ſunt in hac ſ*
veræ ſint nuptiæ: & an veriſimile ſit, abſtinere pot
doleſcentem à virgine, ſibi nuptũ tradita. Senex ſ
ret me.] *Magis expreſſit conſuetudinem, dicendo*
quàm ſi diceret, dominus maior. Senex ſi quæret r
ex verbis ſuis tam meretrix quàm lena deſcripta eſt
Parmeno ipſe, qualis ſit oſtenditur ex ſua locution
eundi autem cauſa de argumento ſumitur: quia Pa
lus abſens eſt, & expectatur in dies eius aduentus

con

tum aduentum Pamphili.] *Honeſtam cauſam di-* *eſt, Pamphili aduentum. Et percuntatum, & per-* *um ſcribitur, ſed percontatum à conto dicitur, quo* *vtuntur ad exploranda loca nauibus opportuna. ſi* *reunctatum, ab eo quod à cunctis perquiratur, di-* Senex ſi quæret me, modo iſſe dicito ad por- *Hæc omnia ſubmiſſa & veloci pronunciatione effe-* *runt. hoc enim deſiderant huiuſmodi verba, vtpote* *i, & feſtinātis.* Audin' quid dicam Scirte.] *Au-* *lo ſentis, intelligis, vt Verg. Progeniē ſed enim Tro-* *ſanguine duci Audierat. Item alibi, Neque audit* *habenas.* Audin' quid dicā Scirte?] *Audis mo-* *iduertis.* Scirte] *κωφὸν πρόσωπον inducitur.* Au- id dicam Scirte?] *Conuenit nomen ſeruo puero,* *σκιρτᾶν, quod eſt geſtire & ludere.* Nullus.] *Pro* as vt vti poſſim.] *Inter alias & alia hoc intereſt:* *as alio tempore ſignificat: alia aliter, aut per alia.* i.] *Non dicta.* Sed videon' ego Philotion?] *Mi-* *ua eſt cauſa narrandi, ideo quia peregre venit me-* *lia,* quaſi Athenis omnia eſſe ſciret.* Sed videon' ilotion?] *Sic ſolet dubitari, aduenientibus ipſis* *eſt multum temporis interuallum vident.* Vnde uenit?] *Cum quodā contemptu eius hæc dicit Par-* al.ae mecaſtor Parmeno.] *Olim ſalutantes ad-* *uſiurandum, vt hoc ſe dolo facere videretur.* Me.] *ectio eſt, & abundat: aut poſitum eſt pro μὰ. ſyl-* *Græci μὰ τὸν Ἀπόλλωνα dicunt.* Et tu ædepol Sy- *ſit, ad caſtor addendo ædepol, & quod ille Parme-* *ic addidit Syra.* Syra.] *Sura veteres legerunt, u* *nentes: & Muſia, Suria.* Dic mihi Philotis.] *ntiam, ſupra Philotion, hic Philotis dixit.* Vbi te ſti tam diu?] *Facete dictū meretrici: non vbi fui-* *ri te oblectaſti.* Minime equidē me oblectaui.] *us proferendum eſt: & reſpondet πρὸς τὸ Te.* Co- hinc ſum profecta.] *Hinc magnum oſtēdit do-* *re Philotion, quod relictis Athenis Corinthi ha-* t. Cum milite hinc ſum profecta inhumaniſ- *Aul. a dixit, & milite, & hinc, & inhumaniſſimo.* niſſimo.] *Quid potuit de milite dici, niſi in ſu-* *i: namq; omnis miles inhumanus: hic vero, inhu-*

* al. quæ ſi Athenis eſſet omnia ſciret.

maniſſimus. Corinthum hinc ſum profecta.] *H*
gumenta ſunt, an ſe oblectare poterit, à perſona. qu
les inhumaniſſimus: à loco, quod hinc profecta: à te
quod biennium: à re, id eſt, ab iniuria quā intulit.
nium ibi perpetuum.] *Vt continuationem ſui c*
ſtenderet, perpetuum dixit. Miſera.] *Muliebris in*
tio, τὸ miſera. Illū tuli.] *Non, cum illo fui, ſed tuli:*
me oblectaui. Deſideriū Athenarū.] *Quod Cori*
profecta es. Athenarum arbitror.] *Quod dixit h*
te. * *Athenarū. ἀμφιβολογία, te deſiderium cæpiſſe.*
pol te deſiderium Athenarū arbitror cepiſſe
Quod cū milite inhumaniſſimo. Conſiliū conte
Pœnitudine eſſe poſſeſſam. Huc redeundi.] *Iterum*
Abeūdi à milite.] *A perſona.* Voſq; hic vidēdi.
Redeundi, abeundi, voſq; hic videndi.] *Orati*
rem in tria diuiſit, huc redeundi, abeundi à milite,
hic vidēdi: vt diceret: huc veniēdi. Niſi præfinito l
A tempore. Hic oſtendit quod dixit ſupra, Tuli. &
agitare conuiuium libere. Agitarē inter vos libe
uiuium.] *Inter agere & agitare hoc intereſt: qu*
eſt aliquid vel neceſſarium facere: agitare volup
Ergo agitarem, exercerem. Nam illic haud lice
præfinito loqui.] *Legitur & illi: vt ſit circumfl*
centus, & ſignificet illic. vt illi mea triſtia facta,
tutum eſt. Præfinito.] *Deeſt tempore, aut quid*
præfinito loqui quæ illi placerent.] *Duo a*
præfinito, & quæ illi placerent: vt neq; quantū ve
quod vellet, diceret. Haud opinor cōmode. *C*
blande, bene. vt, Nunqua tam dices cōmode. Finē
orationi militem.] *Argute militem, quia quaſi*
ſit orationi, quæ in pace plurimum poteſt. Sed q
negoti eſt?] *Hic ad argumentū nunc deſcendit.*
mione, Sed quid tu es triſtis? prælatis ſcilicet allocu
& ſeparatarū, & permiſtarum perſonarū, ne tem
gumentum veniens, non agere fabulam ſed narr
retur. Quid hic negoti eſt?] *Bene addidit negot*
geret inuidiam facti: nam potuit dicere, Quid hoc
vt diximus ad inuidiam & magnitudinem rei, N
xit. Quæ narrauit mihi.] *Quæ, qualia ſcilicet &*
Modo quod narrauit mihi.] *Quæ legendum*

a & quanta. & hoc ἐν ἀπεχνῶς. Quod ego nun- credidi.] Quod totum cum inuidia pronunciandū ex meretricis, quæ facinus indignū nuptias putat. Vt lle viua poſſet.] Mire oſtendit ex iiſdem verbis ean- ante eſſe quam ſupra dixit, Nunquā illa viua vxorē rum. Poſſet animū inducere.] Quaſi in rem durā manē. Habere autē?] Oſtendit pronunciatione quod eſt, vt nō habeat. Sed firme hæ vereor vt ſint nu-] Bene pro perſona ſerui, qui vult dominum vxorium gis, quā amatorem Bacchidis. Vt.] Ne non. Sed fir- æ vereor.] Animaduerte Terentium in nuptiis hoc n ſeruare, vtrū firmas an infirmas dicat nuptias. Si n eſt Bacchidis.] Bene additū, Si in rem eſt Bacchi- oſtenderet ſe non malignitatis, ſed beneuolentiæ cauſa ota ſuſcipere. In rem.] Pro vtilitate: Ab re, contra tem. Sed qui iſtuc credam.] Id eſt, nuptias eſſe as. Sed qui iſtuc credam ita eſſe? dic mihi Par- .] Superiore voto excuſauit crimen curioſitatis: iam r poſt Bacchidem audire velle. Non eſt opus pro- oc percontarier deſiſte.] Vide quā conuenienter um id agat vt narrantē Parmenonem inducat, tamē diuerticulis morales facetias internectat. Non eſt prolato, hoc percōtarier deſiſte.] Incerta diſtin- rū prolato hoc, an hoc percōtarier. Ita me di bene ant.] Pro ament. vt, donec regina ſacerdos, Marte geminā partu dabit Ilia prolem. Vt hoc proferā.] n. Bacchidi ſcilicet, vel cuilibet. Mecū gaudeam.] ,intra me. Vergil. Hæc ſecum. Nunquā dices tam de.] Hæc pronunciatio eiuſmodi eſſe debet, vt ex ea at prope deletum Parmenonem, vix ſe poſſe cōtinere rret. Nunquam dices tam cōmode.] Quaſi ex beſactus eſt: ſic enim loquitur. Ah noli Parme- rtificioſe ſe fingit audire nolle, vt taciturna credatur rit: quia curioſitas ſignū eſt loquacitatis. Sic Horat. tatorem fugito. nam garrulus idem eſt. Quaſi tu ulto magis.] Deeſt ita dicis: vt ſit, ita dicis quaſi. c Philotis non eſt irritatior, hac tali dicite, vt magis ad dicendum prouocet. Quaſi tu multo ma- rare hoc mihi.] ἔλλειψις. deeſt enim, ita grauā- rè: aut quā negas te eſſe locuturum. Et illud mihi

vitium eſt maximum.] *Seruile vitium eſt, tacer poſſe.* Vera prædicat, & illud mihi maximum vi *Hæc lentius apud ſeſe, illud clare.* Si mihi fidem *Etiã alia ſe habere vitia exceptione ſignificat, in hoc dicit, Illud mihi vitium maximum eſt.* Si mihi fi das.] *Animaduerte his dilationibus etiam ſpecta ſuſpendi quo libentius audiat.* Si mihi fidem das *deliter, pro des.* Ad ingenium redis.] *Quia à ſe di rat, ſi taceret. Cicero, Redit ad ſe.* Hanc Bacchidem bat, vt cum maxime.] *Eiuſmodi eſt hæc tota narra defenſionem adoleſcentis continere videatur: quod tricem amicam neceſſitate coactus deſeruerit. Mire vnde quæſtio eſt, inde cœpit. Amabat, inquit Bacc Sic & in ſecundo Vergilius, an fortiores Græci Tro Fracti bello, inquit, fatiſque repulſi Ductores Da* Bacchidem amabat.] *Ordo & ſenſus hic eſt, Han chidem tum amabat Pamphilus, vt cum maxime ar cum pater vxorem vt ducat orare occipit. Et Vt p pro Quemadmodum. Et maxime bis numero ſubau Et cum maxime, vna pars orationis eſt, aut cum n pro nimis.* Cum pater.] *Cum modo aduerbium e quando.* Orare occipit.] *Maxima neceſſitas eſt, pater.* Et hæc communia omnium.] *Quid ſi in eſt quod orabatur? oſtendit iuſtum & frequentat. dicebat pater.* Se ſenem eſſe dicere.] *Omnem adoleſcenti ſenex amputauit pro ſuo ſenili comm gans. potuiſſet enim adoleſcens dicere: Quam pro ram geris, hanc precor pro me deponas.* Senem eſſ re.] *Illud poſſet agere amator contra vtilitatem ſu non poterat filius contra vtilitatem patris. Ergo v ret pater ſuam cauſam interponebat.* Præſidium ſe ſenectuti ſuæ.] *Præſidium ſenectutis, ſobolem ceſſorem dicit.* Sed poſtquam acrius pater inſta *dicit, & acrius, & pater, & inſtat.*

Sed poſtquam acrius pater inſtat.] *Poſtqu quit, pater acrius inſtat, non compulſus eſt Pam ſed tantum deliberauit.*

Pater inſtat.] *Maioris eſt cum pater inſtat, quà rogat.* Pudorine ànne amori obſequeretur m *Sic oſtendit in vtramque partem, vt tandem in*

ſti adoleſcentis pudor amorẽ vincere debuiſſet. Pudo-
,ánne amori.] *ἀνακόλουθον, non n. præpoſito Vtrũ, in-*
', An'ne. Pudoríne ánne amori.] *Latens excuſatio-*
atio explicata eſt. Pudori.] *Patris ſcilicet.* Amori.]
etricis. Tundendo atque odio.] *Tundere, eſt ſæpius*
repetere. tranſlatio à fabrorum malleo. Odio.] *Aſſi-*
tte. Attendenda eſt difficultas vniuſcuiuſque verbi.
dendo atq; odio deniq; effecit.] *Deniq; temporis*
tudinem ſignificat. Efficimus, quod cum magno cona-
· molimine facimus, vixq; per nos finem accipit. Tun-
do atq; odio denique effecit ſenex.] *Mire inter-*
t moras, ad poſtremum confeſſurus vxorem ductam.
o inquit, negauit: poſt, deliberauit: ad poſtremũ, du-
Non inquit, ipſe: ſed effecit hoc ſenex. Ita mutatione
næ totam voluntatem adoleſcentis abſoluit. Deniq;
it.] *Oratorie tempus appoſuit. nam hoc ſignificat De-*
Odio.] *Hoc eſt, inſtantia.* Deſpondit ei gnatam.]
non hic dici, Duxit vxorem Pamphilus: ſed totum ad
m referri. Neutiquam.] *Non nimis.* Donec iam in
nuptijs.] *Nota locutionem ſenſu magis quam verbis*
'eſtam. Donec iam in ipſis nuptijs.] *Deeſt, poſitus,*
tutúſve, ita doluit, & ægre tulit. Aut repetere debe-
ſic, In ipſis inquam nuptijs. Donec iam in ipſis nu-
] *In mentione nuptiarũ efferueſcit animus amatoris.*
norã vllã quin ducat dari.] *Vbi nec aliquã dieou-*
el dilationem videt ad nuptias. Quin.] *Quo minus.*
:mũ.] *Deniq;, poſtremo. Et mire additum eſt Ibi, quia*
pendebat in ipſis nuptijs. & ſic eſt, quaſi dixiſſet, In i-
quam nuptijs. Demum ita ægre tulit, vti ipſam
aidẽ, ſi adeſſet, credo, ibi eius cõmiſereſceret.]
πεϱβολικῶς, vt Verg. Vel Priamo miſeranda manus.
ſam Bacchidem.] *Quæ nunc accuſatrix eſt, & eſt*
nentum ab animo. Aegre tulit.] *Idem Vergilius,*
talia fando, Myrmidonum, Dolopúmve, aut duri
Vlyſſi, Temperet à lachrymis. Credo ibi.] *Ibi, per*
. Vt colloqui mecum vnà poſſet.] *παϱέλκον ter-*
& argumentũ à perſona quod ait, mecũ. Parmeno
] *Argumentum à dictis: quod ait, Parmeno perij.*
eno.] *Moraliter, & antonomaſtice nomen repetit.*
nificanter fecit, non addendo Dicebat, & in μιμητι-

[illegible] tranſ[illegible]ndo. Et mire interpoſuit no *vt affect[illegible] oſtenderet. Sic Vergil. Anna fa* *enim.* Parmeno perij miſer.] *ἐν ἤθει repetit nomen.* te dij, deæque perduint.] *Obtinuit, & perſuaſit ſe* *nam [illegible] meretrix ſeni iraſcitur, non Pamphilo.* (iſtoc odio.] *Cum inſtantia ac moleſtia.* Vt ad p redeam.] *Tanquam multa ſint, quæ de Pamphili* *re di[illegible] poſſint.* Vt ad pauca redeam] *Præceptum* *torium in longa narratione pro veritatis inquiſitione:* *dat enim auditorem acriorem, quem ſpes finis recipit* *gatum.* Vxorem deducit domum.] *Vxor dicitu* *ab vngendis poſtibus, & figenda lana, id eſt, quod* *puellæ nuberent, maritorum poſtes vngebant, ibiq* *nam figebant: vel quod lotos maritos ipſæ vngebant,* *rei teſtis Ennius, Exin Tarquinium bona fœmina* *& vnxit.* Nocte illa prima.] *Pronunciandum ac* *Illa prima: quaſi dicat plena deſiderij plena cupiditat* *militer addidit Virginem, & expreſſe, non attigit.* N illa prima.] *Quaſi dicat, plena amoris, & plena c* *dinis, vt mirum ſit quod infertur, non tactam virg* *Et hic argumentum eſt quanta fecerit Pamphilus er* *amicam ſuam.* Virginem non attigit] *Virginem e* *ors eſt: quamuis non amatam, virginem tamen: & n* *xit, non amplexus eſt: ſed, ne attigit quidem.* Quæ ſecuta eſt nox.] *Eam primam noctem ſcilicet.* N magis.] *Quaſi nihilo poſſet eſſe magis aut minus. Et* *lo magis aſſeuerationis eſt.* Quid ais? cum virgine *Inueniuntur quaſi interiectio vnà, id eſt, ſimul. vn* Cum virgine.] *A perſona* Vnà.] *A loco.* Adoleſc *A perſona.* Cubuerit.] *Ab habitu & occaſione.* Plu rus.] *Ab impulſione & ex accidentibus.* Cum virgi nà adoleſcens cubuerit.] *Argumenta in coniect* *neceſſario poſita, quibus Terentius ex vtraque part* *ſpectans, τὸ ἀπίθανον purgat, ne quis illum ſtulte ha* *fuiſſe iudicaret. Hæc enim meretrix tarde credit* *mentis, ne à Parmenone vincatur. Hinc eſt quod a* *rat. Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.* veriſimile dicis.] *[illegible] peruerſa. prius eſt enim* *rum, deinde veriſimile. Sed ideo ſic dixit, quia eſ* *non veriſimile, verum tamen. vt, Decios pro alieno*

mori voluiſſe. Non veriſimile dicis.] *Hoc iam plus ntum eam amaſſe Bacchidem, quantum non poſſit* Credo ita vid[...] t[...]bi. nam nemo ad te venit.] *o compendio vſus eſt, non oſtendens cur hoc falſum od putet meretrix: ſed cur hoc putet ita ex eius perſo-ellitur quod obiecit.* Ille inuitus] *Inuitus dicendo, admonet iterum iterumque. vt Verg. Italiam non ſequor.* Quid deinde fit?] *Interponitur perſona tum feſtinans, vt alibi, Quam metui quorſum eua-* Diebus ſane pauculis.] *Hic exitus eſt.* Poſt Pam-s me ſolum ſeducit foras.] *Ne teſtis quiſquam & r ſecretorum interueniat.* Me ſolũ ſeducit foras.] *aris in ſeruo iactantia de dominorum familiaritate, quia decens eſt, vt per eum quid geſtũ ſit, ſpectatores* Narratq; vt virgo ab ſe integra etiã tum fiet.] *illud quod ſupra dixerat, Nocte illa prima virgi-on attigit.* Seque antequam eam vxorem du- domum.] *Bonus color purgationis, diceretur enim, ſi illam odio habebat, ducebat vxorem?* Tolerare] *Tolerare, verbum eſt male patientis.* Decrerim.] *rim, & defixerim.* Quam decrerim me non poſ-tius habere.] ἀποστροφὴ καὶ ἠθοποιία ἀπὸ μνημο-ης. Eam ludibrio haberi.] *Honeſto verbo & pu-oleno vſus eſt. & noue pro vitiari.* Quin.] *Quo.* Integram.] *Id eſt honeſtam. non enim dixit ſpo-ſ virginem aut mulierem.* Vt accepi à ſuis.] *Vi-er quidem integram ſpecificat, id eſt, talem qua-cepi à ſuis. potuit enim vitiatam accepiſſe, vt ſæpe ergo non abundat, Vt accepi à ſuis, ſed habet ſi-ationem.* Pium ac pudicum ingenium narras philli.] *Erga meretricem, pium: pudicum, erga virgi-Cogitur pium dicere Pamphilum, quem periurum.* Piũ & pudicũ ingeniũ narras Pãphili.] *An ſi-rga virginẽ & piũ, pudicũ? an pium erga meretricem; ũ erga virginem?* Hoc ego proferre.] *Verba Pam-ſunt: non vt quidam putant ad perſonam Parmeno-ferentes.* Hoc ego proferre.] *Amorem ſcilicet me-cis.* Cui tu nihil dicas vitij.] *Nunc vitij, culpæ iæ.* Abiturum denique.] *Denique, moram ſignifi-& poſtremam tarditatem. Itaque poſtremo vel ſero*

abituram indica: Quid interea? *Exultantis eſt, &* *flentis audire.* Interea.] *Inter eos dies.* Poſtquam l alienum abs ſeſe videt.] *Pro alienatum dixit,* *Phormione, Quid ego vobis Geta alienus ſum? Nam modo alienum, ſi amabat, dixiſſet?* Poſtquam hunc num.] *Oratorie non iam Bacchidem excuſat, quam à ſimili cauſa vult inducere, quod ipſa ſit in Pamphilum rior.* Alienum ab ſeſe videt.] *Id eſt, maritum. na nomen à meretricib. alienum eſt.* Maligna multo.] *gna, difficilis. Malignus eſt, qui difficultatem ſui oſt* Procax.] *Diſpoliatrix & petax. Procare enim eſt p Ver. Procacibus auſtris, id eſt, impudentibus. nã qui tum petit impudens eſt & procax. Vnde proci dicti qui filias alienas in matrimonium petierunt.* Atq res.] *Atqui, imo, legitur & Atque.* Non ædepol m *Obtinuit quod volebat Parmeno, nam credidit Philot iuriam factam Pamphilo.* Atqui ea res multo n me.] *Opportune concitatius Pamphilum defendit meno, poſtquam Philotis inducta eſt, vt faveretur in factam.* Et hanc quæ domi erat.] *Vxorem modeſta* illam.] *Meretricem malam.* Et illam, & hanc quæ mi erat.] *Illam, quæ meretrix eſſet: hanc, id eſt, vx* Cognouit.] *Diligentius & attentius conſiderauit cognoſcere, eſt diligenter & attente conſiderare.* Co uit ſatis.] *Bene ſatis, ex ipſius moribus, & ex mere* Ad exemplum.] *Quaſi ad imaginem, & collatione ſpeciem comparationis.* Exiſtimans.] *Intelligens.* H vti liberali eſſe ingenio decet.] *Qualitas compar* Pudens, modeſta.] *Hæc contra vitia meretricia p pudens hæc, illa procax: modeſta hæc, illa maligna. Re verò ſuperadduntur ornamenta vxoria, matronæ qu des.* Incommoda atque iniurias.] *Callide, laudat re, non repetit vitia meretricis apud meretricem: & contentus de vxoris laudibus, vitia meretricis inte* Incommoda atque iniurias viri omnes ferre. *gura ἔκλειψις.* Tegere.] *Hoc plus eſt, quam ferre, & re, quod meretricẽ amaret. & plus dixit tegere, quã c Tegere enim ad hoc dixit, vt non ſolum cuiquam non e ret, ſed vt ne quis ſciret.* Hic animus.] *Oratorie dixi enim Pamphilum dixit: ſed animum Pamphili.* V

m

ordia.] ἀμφιβολία. Hic animus.] *Hic, pro Tum.* *ic annis grauis, atque animi maturus Alethes.* V- *iſericordia.*] *Recte, quia ex miſericordia amor* *. & ſic in Phor. Miſerum eſt, virgo ipſa facie e-* *Vergil. Heu quib. ille Iactatus fatis.* Partim vi- iuſce. iniurijs.] *Qualitas relatiua.* Deuictus, victus.] *De proximo repetiuit* παρόμιον, *deuictus,* *s.* Paulatim elapſus.] *Adeo eſt tardus amor* *li & magnus, vt etiam poſt iniurias difficile di-* Elapſus.] *Animus, non Pamphilus.* Poſtquam enium nactus eſt.] *An ſibi par? an abſolute bo-* *dicimus, ſic par eſt facere te. Ergo aut ſibi par, aut* *eſt, liberali fœminæ.* Par ingenium nactus eſt.] *nium, eandem voluntatem. Salluſtius, Quos* *liſſe, & eadem metuere in vnum cogit. Idem alibi,* *m velle a. i. n. e. d. f. a. c.* Interea in Imbro mo- gnatus ſenex.] *Bene cauſa abitionis Pamphili* . Cognatus ſenex.] *Bene quod ait ſenex. nam a-* *unus non conueniebat fabulæ. In comœdia ita-* *Terentium, aut meretrix moleſta, aut ex duab.* *moritur, aut ſenex. Ita ex huiuſmodi morti-* *commodum vitatur, vel lucrum inſuper naſci-* *n ſit cauſa lugendi.* Horum.] *Maluit horum,* *minorum, dicere.* Ea ad hos redibat lege hæ-] *Verbo iuris vſus eſt. ea enim legitima eſt hæredi-* *familiæ debebatur.* Eo amantem.] *Modo iam* *non enim amicam.* Inuitum Pamphilum ex- iter.] *Inuitum receſſiſſe vis verbi demonſtrat.* *rie extrudere dicitur, qui manib. expellit. ſed hic* *ine, vſus eſt, vt oſtenderet tantum importunitatis* *iis fuiſſe, quantum impulſio manuum efficere po-* trudit.] *Verbum neceſſitatis.* Relinquit.] *In* *ſentis temporis, legitur & reliquit.* Relinquit tre hic vxorem.] *Præparatio ad futurum erro-* a ſenex rus abdidit ſeſe.] *Nam inceptiua par-* , *Nam meus conſeruus eſt homo vt magni precij,* *n milite glorioſo.* Rus abdidit ſeſe.] *Verbum* *lentis ſenem: quod ſe abdidit, dixit.* Huc raro in ommeat.] *Huc bene dixit, vt oſtendat Parmeno-* *be eſſe. mira* οἰκονομία, *fac enim præſentem, &*

nullus erit error in ſabulia. Commeat.] *Comm abiſſe inde vbi te eſſe oporteat. Ergo hoc dicto o quam raro ad vrbem veniat ſenex : quippè comme ex aliqua commoratione temporalis abſceſſus.* Qu huc habent infirmitatis nuptiæ?] *Beneuſque ad ſpenſa narratio eſt, & in hac interrogationę quaſi machatur Philotis decepta, quod nihil videat infir in nuptijs: quod optauerat.* Quid adhuc haben *triſtior meretrix dixit.* Nunc audies.] *Sic ait, qu dudum audire cupienti, vel quaſi ad moleſtiam pe tricem.* Bene cõueniebat ſanè.] *Bene, pro mul.ū, valide: quia qui ſanus, idē & validus.* Miris modi *ris exēplis.* Interim miris modis odiſſe.] *Hucuſ menonem poeta verba paſſus eſt dicere, cætera acti uaturus.* Interim miris modis.] *Mirè, ad finem c rerum explanatio reſeruatur, namque ſi quæras, Parmeno, cum nō odio ſocrus, ſed pudore, ſimulati ſus ſocrū Philumena ſimulauerit.* Interim] *Mod te: & eſt aduerbium temporis.* Poſtulatio] *Expoſ querela, ſed proprie expoſtulatio eſt apud illum ip peccauerit: Poſtulatio, de illo ad alterum.* Qui d i *Recte dixit, ſi hoc non fuit, quid ergo? Poſtulatio la, & quaſi iuſta interpoſitio querelarum.* Fugere ſpectu ilico.] *Bene è conſpectu, vtpote quæ cu veri da intelligi. Sed tamen ſubiungit, Videre nolle, vt i tia Parmenonis appareat : qui argumentum odio didit, quod Philumena neque videri vellet, neq re.* Fugere è conſpectu.] *Ne videretur.* Vid le.] *Ne videret.* Denique, vbi non quit pati.] *ſuſtinere, & ſuſtineri intelligi poteſt hoc loco. vtr quam non potuit ſuſtinere ſocrum? an poſtqua ferre non potuit ſic ſe çelantem nurum? Poteſt etia telligi, Vbi non potuit argumenta odij ſui ip pati, & conuenire, migrauit à ſocru.* Non quit p *lerare aut tolerari : quia patior commune eſt? na te, & à te, dicimus.* Abijt.] *Proprie abijt, quia ctauit vt mitteretur.* Vbi illic dies eſt com *ἀρχαϊκῶς dies, non diebus dixit.* Accerſi iube *addidit quæ, quia intelligitur.* Dixere cauſam n ſcio quam.] *Ideo Neſcio quam, quia nullius*

ı.Nemo remiſit.] *Hic iam apertius odium vide-* *nec iam fingitur cauſa.* Poſtquam acceſſunt.] *tur noſtri, id eſt, miſſi à ſocru.* It viſere.] *Vt, Po-* *enates Venimus.* Poſtquam acceſſunt.] *Id eſt,* *obis ſcilicet & mira varietas* It viſere ad eam.] *ſicij eſt, videre quærentis aliquem.* Admiſit ne- *iurioſa etiam pia pronunciatio eſt.* Hoc vbi ſe- iuit.] *Scimus quæ ad nos deferuntur: Reſcimus* eri ea cauſa.] *Bene ea cauſa: quippe qui ſe ruri* *t.* Non dum etiam ſcio.] *παρέλκον tertium &* *. Et eſt* ... *ſcio ſcire, cum ἀνάβασις.* Non- am.] *Recte ſeruauit reliquis partibus fabulæ* *n & attentum ſpectatorem.* Niſi ſanè curæ eſt n euenturum hoc ſiet.] *Bene, quia curioſus eſt* *, & idem garrulus. nam per totam fabulam talis* *r.* Quorſum euenturum] *ἔκλειψις. Deeſt ſcire,* mnem rem.] *Quaſi dicat, quam audire expe-* gam quo cœpi hoc iter.] *Pergam hoc iter: vt,* *iter pennis.* Quo cœpi hoc iter.] *Ad portum* Nam conſtitui cum quodam hoſpite.] *Dicit* *ur in re l. qua fabula non appareat perſona huius* *s.* Conſtitui.] *Conſtitui proprie. nam de huiuſ-* *us dicitur conuenire & conſtituere, de cuiuſmodi* *ad extraneos meretrices agunt.* Di vertant bene *as.*] *Sæpe enim res eueniunt aliter quàm volu-* *deo Vertumnus colitur, qui præeſt vertentibus.*

ACTVS II. SCENA I.

mbici quadrati acat. Troch. quadr. catal.

CHES, *ſenex.* SOSTRATA, *mulier.*

ûm atque hominum fidem, quod hoc ge-
eſt? quæ hæc coniuratio?
es mulieres eadem æque ſtudeant, nolint-
omnia:
leclinatam quicquam ab aliarum ingenio
reperias.
adeò vno omnes animo ſocrus oderunt
:

Viris

Viris eſſe aduorſas æque ſtudium eſt, ſimili
naci. eſt,
In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ
litiam,
Senarij. Et ei ludo ſi vllus eſt, magiſtram hanc eſſe ſat
SO. Me miſeram, quæ nunc quamobrem
neſcio. LA. hem,
Tu neſcis? SO. non, ita me dij bene ament,
ches:
Iamb. tetra. Itaque vnà inter nos agere ætatem liceat. LA
la prohibeant.
SO. Meque abs te immerito eſſe accuſatam
dum reſciſces. LA. ſcio:
Te immerito? an quicquam pro iſtis factis
te dici poteſt?
Quæ me, & te, & familiam dedecoras: filio
paras:
Tum autem, ex amicis inimici vt ſint nol
nes, facis:
Qui illum decrerunt dignum, ſuos cui liber
mitterent:
Tu ſola exorere, quæ perturbas hæc tua in
SO. Egóne? LA. tu inquam mulier, quæ me
lapidem, haud hominem putas.
Senarius. An quia ruri eſſe crebro ſoleo, neſcire arbit
Troch. quad. acatalect. Quo quiſque pacto hic vitam veſtrorum ex
Multo melius hic quæ fiunt, quam illic vbi
due, ſcio:
Ideo quia vt vos mihi domi eritis, proinde
fama foris.
Iampridem equidem audiui cepiſſe odium
lumenam:
Minimeque adeo mirum: & ni id feciſſet, m
rum foret:
Sed non credidi adeo, vt etiam totam ha
ſet domum.
Quod ſi ſciſſem, illa hic maneret potius, t
ſes foras.
At vide quàm immerito ægritudo hæc or
abs te Soſtrata:

ɔitatum abij, concedens vobis, & rei ſer-
,
s veſtros, ociumq; vt noſtra res poſſet pati,
ori haud parcens, præter æquum atque æ-
n meam. (hi?
ɔro his curaſſe rebus, ne quid ægrè eſſet mi-
ı mea opera, neque pol culpa euenit. LAC.
naximè. (ta:
fuiſti: in te omnis hæret culpa ſola Soſtra-
c erant, curares: cum ego vos ſolui curis
is:
ella anum ſuſcepiſſe inimicitias non pudet?
ces culpa factum. SO. haud equidem dico
ches.
ideo (ita me di ament) gnati cauſa. nam de
dem,
ɔ peccando detrimenti nihil fieri poteſt.
ſcis an ea cauſſa mi vir me odiſſe, aſſimu-
t,
atre vnà plus eſſet? LAC. quid ais? non ſi-
t eſt,
eri nemo voluit viſentem te ad eam intro-
re?
im laſſam oppido tum aiebant, eò ad eam al. Eam.
dmiſſa ſum.
ɔs eſſe illi mores morbum magis, quàm vl-
liam rem arbitror:
o adeò. nam veſtrarum nulla eſt, quin gna-
elit
vxorem: & quæ vobis placita conditio eſt,
:
ere impulſu veſtro, veſtro impulſu eaſdem
nt.

ûm atque hominum fidem.] *In hac ſcena ac-*
ɔ ſocrus eſt, quæ ſe coniecturaliter defendit, dicens
e factum in perniciem nurus. Pro deûm atque
m fidem.] *ἐμπαθῶς ab exclamatione cœpta ſce-*
nex enim difficilis & iratus. Quod hoc genus
hæc coniuratio?] *Conatur Terentius aduerſus*
famam

famam ſocrum bonam reperire, & incipit à gene clamatione, quo vehementior ſit eius accuſatio pa que ad ſpeciale crimen deſcendit. Quod hoc gen cuſatio à perſona, cui accidit ex ſexu quod ſocrus eſ iuratio.] *Confeſſio bonæ rei eſt: Coniuratio malæ, coniuratio Catilinæ dicta eſt.* Quæ hæc coniurat *cuſatio à re.* Vt omnes mulieres eadem æq deant.] *Bono argumento vtitur, Læſiſti nurum, crus es: & nulla ſocrus diligit nurum.* Vt omnes tes.] *Accuſatio à cauſa eadem.* Studeant.] *Maior eſt ſtudere, quam velle.* Neq; declinatam quic *Id eſt, flexam vel inflexam, ab eo quod declinauerit tum ſit diuerſam vel diſſimilem dixiſſe. vt eſt illuc tumulum inflexit.* Itaque adeo vno animo.] *an ex ſententia hac, vel adeo ex hac ſcena nomen f inuentum.* Itaque adeo.] *Neceſſaria ſententiæ λία ad deſcribendam vtramque perſonam.* Viris uerſas.] *Aliud argumentum. Læſiſti nurum, vt uerſareris: nam mulieres omnes aduerſantur viri* lis pertinacia eſt.] *αὐθάδεια. nam ſtudium & bo pertinacia verò nunquam non mala.* Aeque eſt.] *Studium eſt dedita opera voluntatis homin tior atque impenſior.* In eodem omnes mihi v ludo doctæ ad malitiam.] *Tria in accuſatione, quibus duo ſunt communia, vnum ipſius: quod m & quod ſocrus, communia: quod ipſa ſpecialiter eſt ad malitiam Soſtrata. Ex his colligit iniuria nurum per coniecturam.* Et ei ludo, ſi vllus eſt ſtram.] *Magna amplificatio criminis. dubitat an malitiæ: & magiſtram non dubitat Soſtratam: ſcio, inquit.* Me miſeram.] *Et hæc quæ ἐμπαθῶς miſericordiam ſpectat defendentis oratio.* Qu quamobrem accuſer neſcio.] *Oratoriè pro ſe mulier, ſiquidem maioris innocentiæ eſt, neſcire quam defendere. Et his verbis oſtenditur ſine nox iam Philumenam: non ſolum hanc quæ loquitur tam.* Itaque.] *Modo duæ partes ſunt orationis.* me dij bene ament, mi Laches.] *Modo mi Lach blandientis, ſed eius qui periclitetur innoxius.* me dij bene ament.] *πίστις per iuſiurandum.* N

bene ament.] *Animaduertendum veteres non* ... *in verbis, quam* ... *neglexiſſe:* *ic, Ita me dij bene ament.* Di mala prohibeant.] *rodit vxorem, cuius amor optabilis fuit in adole-* Di mala prohibeant.] *Vt vna inter nos agamus* Poſtmodum reſciſces.] *Hæc figura ab oratori-* ... *nominatur: in qua aliquid promitti-* *licibus nos probaturos, cum metuimus, ne quid il-* *re perſuaſum ſit.* Poſtmodum reſciſces.] *Fidu-* *centiæ. Reſciſcere eſt, cum quod de induſtria cela-* *x argumentorum vi agnoſcitur.* An quicquam s factis.] *Amare* ... Quæ me, & amiliam.] *Iam ſic accuſat, quaſi probauerit cri-* *eſt amplificatio.* Quæ me, & te, & familiam.] *ggeratio eſt, quæ* ... *appellatur: cum ex vno* *multa fiunt ab oratorib. crimina* Dedecoras.] *atur, quod honeſtum eſt: Turpatur, quod hone-* *corporale.* Cui ſuos liberos committerent.] *eros in ſignificatione etiam vnius filiæ.* Dignum i liberos committerent.] *Multum ſonante, &* *rio ſtrepitu nec maſculinum genus, nec fæmini-* *uit: nec vnam, ſed liberos. Sic Cicero, En cui tuos* *ommittas: cum de vno ageret. &, habemus enim* *mnes: de puella.* Dignum.] *Sic dixit dignum, vt* *geſtus ſit, accipere vxorem meruiſſe.* Tu ſola ex- *Emergis, reperiris. Verbum hoc impudentiam no-* *ro, Exortus eſt ſeruus, qui, quem in eculeo appel-* *poſſet, eum accuſet ſolutus.* Exorere.] *Exiſtis. Ex-* *itur, qui non expectatus inuadit aliquem.* Tu in- nulier quæ me omnino lapidem, haud ho- putas.] *Tu mulier* ... *malitiæ habet: Et o-* *expreſſio conſuetudinis eſt ad indignationem. Et* *nquam vtilis niſi ad telum, quem magis ad iniu-* *legit. nam ſaxum melius, quam lapis. Vt Vergilius,* *e ſubuectare humeris.* Tu inquam mulier.] *Sic* *es* & Vergilius. Varium & mutabile ſemper Fæ-* lapidem non hominem.] *Sufficeret, lapidem* *d de ſtomacho, non hominem additum eſt. Plautus,* *ieus elephãti corio circumtectus eſt, non ſuo.* Haud em putas.] ... *Sic Apollodorus** An quia ru-

ri ere-

al. Rus abdidit ſe.

ri crebro eſſe.] *Memor ſui eſt, qui dixerat* + *Rus ib* quiſque pacto veſtrorum.] *Veſtrorum pro veſt veteres.* Multo melius hic quæ fiunt.] ὑπερβολῆ *vt in Adelphis, An non prius totis ſex menſibus olf* Ideo quia vt vos mihi domi eritis.] *M. re cc vnde ſciat, ne ſuſpicioſe crimen obiicere videretur. mihi: quia commoditas familiæ ad hunc redunda* Pridem equidem audiui cepiſſe odium tui menam.] *Primo obiurgatio eſt Soſtratæ, cur non e rum: ſecundo cur non ametur à nuru: tertio, cu adeo puella nupta deſerat domum.* Minimeq; a rum.] *Satis amare, pro merito dicit odium cont tum, amoremque, ſimul excuſat nurum quæ ode ſocrum, & ſimul præuenit, quid ſi non læſa eſt, ſed habet?* Sed non credidi adeo.] *Deeſt, oſuram f* vide quam immerito ægritudo hæc mihi or te Soſtrata.] *ἠθικῶς poſt acrem inuectionem ſeip feratur, vt inuidiam duræ inclamationis in ipſam tat. Sic in Andria, Age nunc iam: ego pol hodie, ſi bi oſtendam herum quid ſit pericli fallere, Et, c Chreme pietatem gnati non te miſeret mei? Tanti rem capere ob talem filium?* Quàm immerito æ hæc oritur mihi abs te Soſtrata.] *Poſtquam d dixit, de perſona eius cuius fama* eſt, id eſt, cum* tudo hæc oritur.] *Oritur & magnitudinem re cat, & repentinum impetum, vt ſupra, Tu ſola* Rus habitatum abij.] *Quia dixit, Senex rus ſeſe* Concedens vobis.] *Ne diceretur quod ſit v cauſa. Vobis melius pluraliter, quam ſi diceret, t* ſtros ſumptus, otiumque.] *Sumptus veſtros, ia alibi: Otium, vitam vrbanam. Vel quod nihil acqu in Adelphis, Hanc ego clementem vitam, vrbana otium ſecutus ſum.* Concedens vobis, & rei ſer *Concedens vobis, id eſt, vt vos in vrbe eſſetis.* uiens.] *Res ſeruit diuitibus, quia abundant: rei, pauperes, quia ſe coartant ad anguſtias rei. Ita pro qualitate ſua & ſeruat, & ei rei ſeruitur. Ho perat aut ſeruit collecta pecunia cuique.* Otiu *Hoc eſt amorem: quaſi nihil agentibus.* Vt noſtra ſet pati.] *Mediocris ſcilicet: vt comici patres*

r æquum atque ætatem meam.] *Præter æquum, vos eſtis domini: vel quia vos fruimini, cum ego do-* i. AEtatem.] *Quia ſenex. Vergilius. Vires vltra, ſor- ſenectæ.* Non te pro his curaſſe rebus.] *Mirus pro his inquit, tot rebus vnam & facilem redderes, s ne quid ægre eſſet mihi. Et te ſic pronunciandum, licat, Etſi alij non curarent, curare debuiſti.* Non pera neque pol culpa.] *Vellet dicere nurus cul- nit: ſed melius dixit, non mea, ne accuſando confir- quod dixit ſenex: Omnes ſocrus oderunt nurus.* e pol culpa euenit.] *Bene additum* Neque pol *Potuit enim fieri, vt non fecerit ipſa iniuriam: en permiſerit fieri. mire tamen nec ipſa accuſat* . Non mea opera, neque pol culpa. *Vide- tum dixiſſe opera & culpa: & tamen non eſt idem. enim eſt, ſi ſcientes læſerimus: Culpa, ſi neſcientes: a alterum ſceleris, alterum ſtultitiæ eſt.* Sola hic *Ratio, & deeſt enim vt ſit, ſola enim hic fuiſti, quod n. & maritum pertinet. nam non ſola cum qua* ſola hic fuiſti.] *Sola quantum pertinet ad regen- mum: cæterum & filius, & nurus erant: ſed eſt, ſine me.* In te omnis hæret culpa.] *Etſi in ilpa al qua: in te omnis eſt tamen Soſtrata.* Sola a.] *Optime geminauit Sola, more iraſcentium, nomen poſuit. & Soſtrata, additum ad amari- s inclamantis.* Cum ego vos ſolui curis cæ- *Vos, pro te, vt, Deſiſte manum committere* Cum puella anum ſuſcepiſſe inimicitias.] *it tanquam conceſſerit etiam nurum iniquam* um ego vos ſolui.] *Noua figura, ſolui vos.* Il- es culpa factum.] *Præuenit defenſionem: & pronunciauit in crimen.* Cum puella.] *Puel- nde dixit: ita hanc cum amaritudine anum.* quidem dico mi Laches.] *Mi Laches modo di- aſi grauiſſimum accuſatorem arguens, & quaſi ta & delaſſata eius inclamationibus. Non ergo itis eſt modo Mi, ſed inuidioſe rogitantis.* Gau- ta me di ament) gnati cauſa.] *Quod ſimilis n ſit, an quod talem vxorem habeat, quem nea accuſare poſſit? Et gnati cauſa dixit, quia*

talem vxorem habens, ſua cauſa quid gaudeat non Nam de te quidem ſatis ſcio.] *Id eſt, nihil detr ſit, ſi tu pecces, id eſt, nunquam, inquit, peccando pei potes: ſed es eadem quæ ſemper es. Senſus eſt, Iam t vt peior fieri non poſſis. Sic Cicero, Eſt idem Ver fuit ſemper.* Peccando detrimenti.] *Seruas inqu merum peccatorum, nec fit vllum copiæ detrimentu cum plurimum delinquas: tantundem ſemper admi* Peccando detrimenti.] *Hic ſenſus obſcurus eſt, hic dum quantumcunque, inquit ſceleris admiſe eſt, quantumcunque peccaueris, nihil de tua ex tione minuitur, nihil de pudore derogatur, eadem fuiſti, quia peior fieri non potes.* Peccando detri ti.] *Quidam hanc putant* εἰρωνείαν, *quaſi dicat, ſum quod ex nullo peccato tuo damnum pati poſ ſed male.* Qui ſcis an ea cauſa mi vir.] *Defenſio uatione cauſſæ, in qua oſtenditur non hanc eſſe qu ycit cauſam ſenex, cur abierit nurus ad matrem* Vt cum matre.] *Deeſt Sua.* Vt cum matre vi eſſet.] ἰδιωτικῶς *dixit, id eſt, diu ac maiorem* Quod heri nemo voluit.] *Bene infirmauit d nem ſenex dicendo, ſi propter matrem abijt, cur tu es, cum venires?* Enim laſſam oppido.] *I defenditur ſocrus, vt error ſenis vſque ad* κατ *perſeueret.* Enim laſſam oppido.] *Pro, Opp dixit. Superuacua ponitur interdum hæc con dit pro altera coniunctione.* Oppido.] *Valde latio à ruſticis, qui interrogati quemadmodu prouenißent, reſpondebant, Oppido, id eſt, qu oppido ſufficere potuiſſent.* Eo.] *Propterea, ideo* eſſe illi mores.] *Acerbiſſime inſtitit ſenex ſationi vxoris, & defenſioni nurus, ſiquidem ſu dicat nurum nec mendacij culpam incurrer verè ægrotet ex moribus malæ ſocrus.* Nam ve nulla eſt.] *Pro veſtrum: hoc enim ab eo quo ſtra.* Quin gnatum velit.] *Quin, quæ non.* vobis placita conditio eſt, datur.] *Imago dam argumentationis, quæ dicitur* ἀπ' ἀρχῆς λ.. *quod latine dicitur, ab initio ad finem.* e *neraliter cœpit inuectionem, ita generaliter co*

. *& eſt ſenſus , Eo improbius facitis , quod illas, ſegeritis , odiſtis.* Vbi duxere im ulſu veſtro.] *erba eadem ſtomachoſe & ſignificanter repetiuit, robitas ex proximo appareat impulſu.* Vbi duxe- pulſu.] *Videtur vt ſuprà diximus hæc tota ſcena interpoſita , vt fabulæ nomen hinc intelligeremus um. Et impudentiam ſocruum, impulſus repetitio ſtrauit.* Impulſu veſtro.] *Sic in Heaut. Scortari nolunt, nolunt crebro conuiuarier.*

ACTVS II. SCENA II.

PHIDIPPVS *ſenex.* LACHES.

SOSTRATA.

ſcio Philumena meum ius eſſe, vt te cogam,
æ ego imperem facere: ego tamen patrio ani-
victus, faciam
concedam: neque tui libidini aduerſabor.
que eccum Phidippum optume video: ex hoc
ſcibo quid ſit.
pe, etſi ego meis omnibus ſcio me eſſe appri-
obſequentem:
n adeò, vt facilitas mea illorum corrumpat
ios.
ſi tu idem faceres, magis in rem & noſtram, &
ram id eſſet.
video in illarum poteſtate eſſe te. PH. eia
.
dij te heri de filia : vt veni, itidem incertum
ti.
ita decet, ſi perpetuam vis eſſe affinitatem
,
te iras: ſi quid eſt peccatum à nobis, profer,
refellendo, aut purgando, vobis corri-
us.
lice ipſo : ſin ea eſt cauſa retinendi apud
gra eſt, te mihi iniuriam facere arbitror Phi-
e,
dis, ſatis vt meæ domi curetur diligenter,

At (ita me di ament) haud tibi hoc concedo, et pater es,
Vt tu illam ſaluam magis velis, quàm ego: id gnati cauſſa,
Quem ego intellexi illam haud minus, quàm pſum magnifacere.
Neq; adeo me clam eſt, quàm eſſe eum grauit turum credam,
Hoc ſi reſcierit: eo domum ſtudeo hæc prius, illehuc redeat.
PH. Laches, & diligentiam veſtram & ben tatem
Noui, & quæ dicis, omnia eſſe, vt dicis, ani induco:
Et te hoc mihi cupio credere: illam ad vos ſtudeo,
Si facere poſſim vllo modo. LA. quæ res fac prohibet?
Eho nunquidnam accuſat virum? PH. minime poſtquam attendi
Magis, & vi cœpi cogere vt rediret, ſanctè adiu
Non poſſe apud vos Pāphilo ſe abſente perd
Aliud fortaſſe alijs vitij eſt: ego ſum anim natus,
Non poſſum aduerſari meis. LA. hem Soſtra heu me miſeram.
LA. Certúmne eſt iſtuc? PH. nunc quidem vt tur. Sed nunquid vis?
Nam eſt quod me tranſire ad forum iam op LA. eò tecum vnà.

ETſi ſcio Philumena meū ius eſſe.] *In hac ſce ralis allocutio Phidippi eſt ad filiam, mitiſſimi pa lorem oſtendens.* Etſi ſcio.] *Apparet & hic mult patri ſuo Philumenam locutam fuiſſe, ergo hæc re eſt, nō principium.* Vt te cogam.] *Etiam inuitam ſ* Scio meum ius eſſe vt te cogam.] *Hoc idem in phis, non neceſſe habeo, omnia pro meo iure agere.* animo victus.] *Bene victus: quia non ratione faci ctus eſt vndecunque, qui recedit à iure.* Neque tua diui.] *Libido eſt qualibet voluntas temere ſu*

ne libidini, eſt enim non æquum, domo mariti abeſſe am. Etſi enim pro voluntate poſuit libidinem: tamen cuſauit hoc nomine. Optime.] *Opportune.* Ex hoc ſeibo.] *Legitur & hinc, locale aduerbium: & quaſi inatur vxori modo ſe inuenturum ipſam peccaſſe, urum.* Quid ſiet.] *Vtrum quid ſiet rei? an quid ſiet ? vtrum innocens, an iniqua? Et videtur hoc Soſtrare. nam vicini ſunt inter ſe proximi Laches & Phis.* Phidippe etſi ego meis.] *Expoſtulatio La- apud Phidippum, accuſationem continens, tan- cauſam iniuriarum intendat.* Apprime.] *Vehemẽ-.* Scio me eſſe apprime obſequentem.] *Princi- i perſona eius cum quo agitur, & ſua: & an vile ſit obſequi hominem ſuis.* Sed non adeo, vt facilitas *Facilitas, indulgentia.* Sed non adeò vt mea faci- *Deeſt tamen. & eſt ἀνακόλουθον tertium.* Eia ve- *Modo aduerbium corripientis.* Eia verò.] *παρέλκον.* video.] *Iucunde temperat eius culpam, quę accu- m dicat illum coactum à ſuis facere ſibi iniurias.* : heri de filia.] *Narratio, & memoriter poeta: quia heri ea cauſa ruri huc aduenit, patrem continuo nenæ conuenit.* Itidem incertum amiſti.] *Pro a- συγκοπή. Et itidem quid eſt? an id, Incertũ amiſti, vt certus veni? Iungendum ergo, vt veni itidem, vt ſit, , amiſiſti itidem incertum. incertus, inquit, veni: s à te receſſi.* Haud ita decet.] *Nõ vſq; adeò decet. onfirmatio.* Haud ita decet.] *Bene additum eſt ita. im celandæ iræ, non vſq; adeò tamen, vt diſcordiam :.* Aut ea refellendo, aut purgãdo.] *Refellit, qui Purgat, qui fatetur, & ſic defendit. Ergo refellimus iecturam: Purgamus per cæteros ſtatus.* Te iudice *Vergil. Pan deus Arcadiæ mecum ſi iudice certet. nim eſt te ipſo, niſi ſcilicet reo culpæ, & tibi ipſi ae enti, vel qui me ſperes vincere.* Vobis corrige- *Plus dixit Vobis, quam tibi.* Sin ea eſt cauſa reti- apud vos.] *Reprehenſio.* Arbitror Phidippe.] *didit nomen, excitans audientem.* At (ita me dij) haud.] *Addidit iuſiurandum. vix enim credi- tantundem amare ſocerum, quantum patrem.* t meæ domi curetur diligenter.] *Vt, ne non, &*

iungendum eſt Satis diligenter: non enim, Metuis ſat ſi illi pater es.] *Salluſt. in* 1. *lib. Et liberis e auunculus erat.* Etſi illi pater es.] *Compendium lit. Vergilius, Hei fuge nate dea. Hoc enim ſ Quanquam natus dea ſis, fuge tamen.* Id adeò cauſa.] *Honeſti amori nurus rationem ſubiecit Nam non continuò rectum eſt nimis amari à ſocero niſi propter filium diligatur. Bene ergo, gnati cau credibile eſt enim patrem non patris pietate ſu* Quem ego intellexi.] *Et cauſam ſui amoris o & mariti nullam erga coniugem culpam: quippe met, & à Parmenone dictum, Eo amantem inuiti philum extrudit pater.* Quem ego intellexi illam minus quam ſeipſum magnifacere.] *Hic ſubti neratur culpa nurus: ſiquidem indigne iniuriam fa cro & marito.* Neque adeò me clam eſt, quan *Ingenioſiſſimè poeta iam præparat cauſam ſimulat hanc rem iracundiam Pamphilo.* Hæc priuſqu huc redeat.] *Hic ſubtiliter etiam terrorem iniecit dia mariti.* Laches, & diligentiam veſtram.] *pium ſimiliter à perſona eſt factum.* Laches, & d tiam veſtram.] *Remotiuo ſtatu agit Phidippus ſona ſua nam in filiam remouet culpam, cur non re relatiuam ſimul tentat qualitatem: poteſt enim vi iniuria ſocrus ad hanc voluntatem eſſe compulſa* ches & diligentiam veſtram.] *Ab eo cœpit quo motus eſt, & quod inprimis purgandũ ſibi fuit: ctã aut voluntatẽ aut diligentiã habere videatur Et cũ affectu quodam, & gemitu dixit Laches, quo Phidippe, & bene à nomine cœpit, vt conſentire il tur. Et diligentiam quod ille ait, Sin' metuis, ſati domi, &c. Et veſtram melius, quam tuam: cum ill de ſe tantum. Et benignitatem, quod ait, Haud til do, etſi illi pater es, vt tu illam, &c.* Et diligent ſtram, & benignitatem.] *ἀπόδοσις ad vtrunqu* gentiam.] *Quia dixit, Si metuis, ſatis vt meæ do tur diligenter.* Benignitatem.] *Quia dixit, Haud cedo, etſi illi pater es, vt tu illam ſaluam ma quam ego.* Et quæ dicis omnia, eſſe vt dicis.] *ranit: & quod dixit gnati cauſa: & quod*

illam amet Pamphilus. Et te hoc mihi cupio cre-
] Mlius quam ſi & hic curaret. Et te hoc mihi cu-
redere.] Bene colligit ex viciſſitudine quod vole-
i facere poſſim.] Hic eſt remotio. Si facere poſ-
llo modo] Et melius dixit, quam ſi nec facere poſ-
dixiſſet. hoc enim vult intelligi: Volo & non poſſum
. Eho numquídnam accuſat virum?] Geſticu-
quædam ſecretiora quærentis: ſæpe enim de mari-
llæ parentibus queri ſolent aliquid eiuſmodi, quod
ijſis committendum eſt. Eho numquídnam ac-
virum?] Eho interiectio ponentis aurem prio-
nam illa quærit quæ ſolent de maritis puellæ matri-
ueri. Nam poſtquam attendi.] Inſiſte & vi-
um deſit animum: vt ſit, attendi animum. non enim
n eſt, ſed nudum. aduerti enim oculos, aut ani-
ſubauditur. Sancte adiurat.] τὸ ad nunc auſti-
eſt, ſignificat enim valde. Non poſſe apud vos
hilo ſe abſente perdurare.] Bene hic addidit
verba Philumenæ, ad quæ Phidippus reſponde-
um diceret, Etſi ſcio ego Philumena meum ius eſ-
e. Non poſſe apud vos Pamphilo ſe abſen-
rdurare.] Magnifice contra illud quod Laches di-
gre laturum Pamphilum. & ita locutus eſt, qua-
Pamphilo gratius eſſe debeat. Perdurare.] Pro-
& muliebriter dixit. Aliud fortaſſe aliis vitij
Sic dixit, ne diceret, Sed coge vt redeat. & mol-
ixit Aliis, quam ſi Tibi dixiſſet. Ego ſum ani-
eni natus.] Hoc contra illud quod primum di-
eſt, Etſi ego meis omnibus ſcio me eſſe apprime ob-
ntem: ſed non adeo, vt facilitas mea illorum cor-
at animos. Animo leni natus.] Hoc eſt plenum.
ſum animo leni, cum dicimus, ἐλλειπτικῶς pro-
r. Non poſſum.] Concluſio. Ego ſum animo
] Qualitas venialis. Hem Soſtrata.] Quæ dixi-
non mea opera neque pol culpa euenit. Heu me mi-
n.] Ad ſe rediri totiens, quaſi delaſſata, conqueritur.
ertúmne eſt iſtuc?] Quod Philumena non re-
deat. Nunquid vis?] Diſcedentis ver-
bum. Tranſire.] Ci-
to ire.

ACTVS II. SCENA III.

SOSTRATA.

Troch. quad. a ... Ædepol eſt extra carmē.

AEdepol, næ nos mulieres ſumus iniquè æqu omnes inuiſæ viris

Propter paucas: quæ omnes faciunt dignæ v dea mur malo.

Nam (ita me ament di) quod me accuſat nunc ſum extra noxiam.

Sed non facile eſt expurgatu: ita animum ind runt, ſocrus

Omneis eſſe iniquas: haud pol me quidem. nunquam ſecus

Habui illam, ac ſi ex me eſſet nata: nec quî hoc hi eueniat, ſcio.

Niſi pol filium multis modis iam expecto, v deat domum.

AEdepol næ nos mulieres ſumus iniquè æqu omnes inuiſæ viris.] *In hac ſcena eſt allocutio, qu ducitur ſecum loquens anus. per quam orationem n eius & animus mitis intelligi poſſit.* Iniquè æquè.] *micum παρόμοιον. Et vide ſententiam defenſionem a ſatarum ſocruum continentem: contra illud quod ai taque vno animo omnes ſocrus oderunt nurus. Offic enim boni poetæ eſt nullum genus hominum ſpecialit dere. Sic Vergilius, Quod ſæpe malæ legere nouercæ, non omnes nouercæ, ſed tantum malæ.* Aedepol næ mulieres.] *Laches generaliter incuſauit ſocrus, hæc rimas defendit. Cauſa accuſationis iniquæ. Non eni mnes ſumus malæ.* Nam ita me ament di.] *Bene i nam ſine iureiurando incredibile eſt, ſi ſit bona ſo* Quod me accuſat.] *Deeſt in eo: vt ſit, in eo quod m cuſat nunc vir, ſum extra noxiam. An Quod, pr quod?* Socrus omneis eſſe iniquas.] *Intelligitur bus iniquas: id eſt, nuribus: quia ſocrus nomen e aliquid dictum.* Ita animum induxerunt.] *Indu animum eſt ita retinere vt non amittatur, id eſt, perſu re animo ſuo.* Haud pol me quidem.] *Eſſe iniqu ſubaudiendum eſt à ſuperiore, vt ſit, pol pro pleno i*

iura

ı. Haud pol me quidem.] *Subaudiendum ſcio* *: noui eſſe, aut tale quid, ſecundum* ἔλλειψιν, *quæ* *ris eſt his qui ſecum loquuntur.* Nec qui hoc mi- ıiat.] *Qui, vnde.* Multis modis.] *Vehementer.* pecto vt redeat.] *Quia nihil mirum in ma-* *xpectare vt filius redeat: idcirco additum, mul-* *is.*

ACTVS III. SCENA I.

ıici quadrati catalect. Iamb. quadr. & catalect. & acatalectici. Senar.

ıPHILVS, *adoleſcens.* PARMENO. MYRRHINA, *mulier.*

ni ego plura acerba eſſe credo ex amore ho- ıini vnquam oblata, — Troch.
nihi. heu me infelicem, hanccine ego vitam perdere?
: cauſſa ego eram tantopere cupidus re- di domum?
ınto fuerat præſtabilius vbiuis gentium a- etatem, — Iamb. cat.
ıuc redire, atque hæc ita eſſe miſerum me cere? — Acatal.
s omnes, quibus eſt alicunde aliquis obie- ıbos,
uod eſt interea tempus, prius quàm id re- ı eſt, lucro eſt.
ſic citius qui te expedias his ærumnis re- — Troch.
:diſſes, hæ iræ factæ eſſent multo ampliores.
ıc aduentum tuum ambas Pamphile ſcio ituras. — Iamb. cat.
ȝnoſces: iram expedies: rurſum in gratiam ıes. — Rurſum abundat.
nt hæc, quæ tu pergrauia eſſe in animum ti tuum.
uid conſolare me? an quiſquam vſquam ım eſt æque miſer?
àm hanc vxorem duxi, habebam alibi ani- ımori deditum:

Iam in hac re vt taceam, cuius facilè ſcitu
fuerim miſer.
Tamen nunquam auſus ſum recuſare eam,
mihi obtrudit pater.
Vix me illinc abſtraxi, atque impeditum in
pediui animum meum,
Vixq; huc contuleram: hem noua res orta eſt,
ab hac quæ me abſtrahat.
Tum matrem ex ea re, me aut vxorem in cul
uenturum arbitror:
Quod cum ita eſſe inuenero, quid reſtat, niſi
vt fiam miſer?
Nam matris ferre iniurias me Parmeno pietas
Tum vxori obnoxius ſum: ita olim ſuo m
nio pertulit:
Tot meas iniurias quæ nunquam vllo pa
loco. (
Sed magnum neſcio quid neceſſe eſt eueni
Vnde ira inter eas interceſſit quæ tam permā
PAR. Haud quidem hercle parum eſt: ſi vis v
ram rationem exequi,
Non maxumas, quæ maxumæ ſunt interdu
iniurias
Faciunt: nam ſæpe eſt, quibus in rebus aliu
tus quidem eſt,
Cum de eadem cauſa eſt iracundus factus
ciſſimus,
Pueri inter ſeſe quàm pro leuibus noxis iras
Quapropter? quia enim qui eos gubernat
infirmum gerunt.
Itidem illæ mulieres ſunt fermè, vt pueri, l
tentia:
Fortaſſe vnum aliquod verbum inter eas ira
conciuerit.
PAM. Abi Parmeno intro, ac me veniſſe nun
PAR. Hem quid iſtoc eſt? PAM. tace.
Trepidari ſentio, curſari rurſum prorſum:
ad fores,
Accede propius. PAR. hem, ſenſiſtíne? PAM.
bularier.

ıpiter, clamorem audio. PAR. tute loqueris,
vetas?
'ace obſecro mea gnata. PAM. matris vox viſa
Philumenæ.
s ſum. PAR. quî dum? PAM. quia perij.
R. quamobrem? PAM. neſcio quod magnum
lum
cto Parmeno me celas. PAR. vxorem Phi- al. celant.
ıenam
ıre neſcio quid dixerunt; id ſi forte eſt, neſcio.
Interij: cur mihi id non dixti? PAR. quia non
eram vnà omnia.
Quid morbi eſt? PAR. neſcio. PAM. quid? ne-
ne medicum adduxit? PAR. neſcio.
Ceſſo hinc ire intro, vt hoc quamprimum,
equid eſt, certum ſciam?
ıam modo Philumena mea nunc te offendam Iamb. quadr.
:ctam? catal.
ſi periculum vllum in te eſt, periiſſe me vnà
id dubium eſt.
Non vſus facto eſt mihi, nũc hunc intrò ſequi:
inuiſos omneis nos eſſe illis ſentio.
ıemo voluit Soſtratam intro admittere.
te morbus amplior factus ſiet,
l ſane nolim, maxime heri cauſſa mei:
ım ilico introiſſe dicent Soſtratæ:
id tuliſſe comminiſcentur mali
i, atque ætati illorum, morbus quî auctus ſiet.
in crimen veniet, ego verò in magnũ malum.

nini ego plura acerba.] *Hic allocutio eſt per con-
ſeſſionem. Et bene ſe non amatoribus modo, ſed infe-
t amatoribus comparauit, & principium eſt à ſum-
ius mali.* Nemini plura acerba.] *Ab eo loco con-
onis, in quo dicitur, quod nulli fere talia aduerſa
erint* Nemini ego plura acerba.] *Nimis contur-
r tragici in hac ſcena dolores eſſent, non comici, ni-
ret, Ex amore.* Nemini ego plura acerba eſſe
).] *Acerba dupliciter euenerunt Pamphilo, ex
rito de meretrice: ex præſenti de vxore.* Heu me in-
felicem.]

felicem.] *Ab ipſa ſimplici exclamatione.* Hanccin
vitam.] *Ab eo quod ab aduerſis ad aduerſa dela*
Parſi perdere] *Parco conſeruo, parſi facit: Parco, n*
do, peperci. Modo ergo continui, abſtinui ſignifica
pidus redeundi domum.] *Ab eo quod contr*
contigit malum Heu me infelicem.] *Lachrym*
dicit. Vbiuis gentium agere ætatem.] *A m*
ſuorum comparatione. Vbiuis gentium ager
tem.] *Magna deteſtatio præſentis loci eligere quaſi*
ras, vel quamuis gentem, potius, quàm eam in q
Vergilius, Tollite me Teucri, quaſcunque abduc
ras. & Gentium hic abundat. & bene, Vbiuis g
agere ætatem, quia ſupra dixerat, Hanccine ego
parſi perdere? Nimis enim Tragicum fieret, Sat
in mari perire. Atque hæc ita eſſe miſerum m
ſcere?] *Quod ait, lachrymantis eſt. Reſciſcere eſt*
perire, quod de induſtria fuerat celatum. Nam
mnes quibus eſt alicundè.] *Aut deeſt Apud*
Apud nos omnes: aut Nos omnes pro Nobis om
Nam nos omnes.] *Ratio ſuperioris ſenſus. & de*
pud, aut Penes, aut quid tale. Nam nos omn
bus eſt.] *Conſtat hanc σύναψιν eſſe. retulit enim*
eſt, non ad nos omnes: ſed ad quibus eſt alicunde, v
do: Nam quibus eſt alicunde aliquis obiectus lab
cro eſt tempus, hoc eſt, nos omnes. Nam omnes
eſt.] *Hac figura vſus eſt etiam Tullius pro Muren*
tor quoque ne ſe pulchrum ac beatum putaret,
que carmen compoſitum eſt. Nam ille datiuum
ſubiecit, cum præpoſuiſſet nominatiuum. & tot
pollodori eſt, qui ſic ait: * Quibus eſt alicund
genus locutionis abſolutum dicitur. Tale eſt apu
gilium, Craſtina lux, mea ſi non irrita dict
ris, Ingentes Rutulæ ſpectabis cædis aceruos. A
Sed ſic. At ſic, citius qui te.] *At hoc modo, q*
niſti, & diſcordias eſſe celerius reperire poteris: e
modo his ærumnis te abſoluas. Et bene expedia
mnis. Aut enim ſoluunt nos curæ abeuntes, a
pediunt & ligant aduenientes: vt Soluite cor
tum Teucri, ſecludite curas. At ſic citius qui
tentia contraria. nam ſupra ſic colligit, Si ignor

vnicuique bonum eſt: ſequitur vt malum ſit, ea nouiſſe. hic per contrarium, Si in aduerſis ſuis ere vnicuique quamprimum bonum eſt: ſequicito cognouiſſe ſit quam optimum. Sed nunc um tuum ambas.] *Ne accuſare alteram altera* Rem cognoſces.] *Melius eſt rem quàm litem.* ɔgnoſces, iram expedies, rurſum in gratiam :s.] *περικαλλὸς ſententia. & bono ordine vſus eſt: im ſit querela: deinde ponitur iracundia: poſtreur in conſilium.* Leuia ſunt hæc quæ tu perеſſe.] *Genus conſolationis, non à ſubſtantia, ſed à tte: non dicit non eſſe cauſam ſolicitudinis: ſed leit.* Quæ tu pergrauia eſſe.] *Bene additum con a, non Grauia, ſed Pergrauia.* Leuia ſunt.] *A tte.* Quæ tu in animum induxti tuum] *Id eſt, ſti tibi.* Quid conſolare me? an quiſquam vſ- | *Vt ſolet in vero amore, ipſa conſolatione ægreſcit · ingenioſe: non inquit, dicis, ſed conſolaris me: & oſtendis ſcire te quod miſer ſum.* Priuſquã hanc ı duxi.] *Hoc refert ad illud caput, in quo ait, Nepl. a acerba eſſe credo ex amore homini vnquam* riuſquam hanc vxorem duxi.] *Ante rem.* Haalibi animum amori deditum.] *An miſer ſit :, ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. ante rem, in re, & poſt rẽ.* ım alibi.] *Grauius dixit alibi quàm ſi in mereıret, & maluit alibi dicere, quàm ad meretricem.* mihi obtrudit.] *Recte enim dici potuit, Quomoɔxorem duxit, ſi amabat? Et bene obtrudit, quia c alibi, Aliquid monſtri alunt: ea, quoniam nemidi poteſt, itur ad me, & obtrudit pro obtrudebat, temporis.* Vix me illinc abſtraxi.] *Vix, vel mults, vel ſtatim ſignificat.* Atque expediui animum] *Curæ, vt diximus, aut ligãt, aut ſoluunt: vt Ver- mihi reddat eum, vel eo me ſoluat amãtem. Amam curæ vincula dicuntur.* Vixq; huc.] *Maluit iàm ad vxorem dicere.* Hem noua res orta eſt, *Porro, deinde, & vim habet, deinde modo explicontinuarum miſeriarum referentis.* Quod cũ inuenero quid reſtat niſi porro vt fiam mi- *dinem ſeruauit allocutionis, in quo à præteritis, à præſen-*

præſentibus, à futuris inducitur perſonæ loquentis o Niſi porro vt fiam.] *Porro poſtea, vel in poſtrema coniunctionem putant* Pietas iubet.] *Apte, quia dixit, addit Iubet.* Tum vxori obnoxius ſum.] *I cum dixiſſet, non intulit vxoris, ſed mutauit caſus.* lim ſuo me ingenio perpulit.] *Olim ad diuturni retulit, non ad ſpacium præteriti temporis.* Tot me iurias.] *Hæ ſunt iniuriæ quas ſupra dixit. Nocte il ma virginem non attigit. Quæ conſecuta eſt nox ni hilo magis, & deinde, Quid interea ibátne ad Bacch. Quotidie.* Tot meas iniurias.] *Aliam vim habe dixit, me pertulit: aliam, quod adiecit iniurias me liam, quod reticuit.* Quæ nunquam vllo perfec co.] *Non dixit Quas, ſed Quæ, vt ad omnia non ad rias referatur extrema concluſio* Sed magnum quid neceſſe eſt.] *Bene de ambabus ſentiens, put gnam cauſam eſſe, quæ iram fecerit, & iram diutu* Quæ tam permanſit diu.] *Et à re, & à tempore.* quidem hercle parum eſt.] *Seruilis ratio, & ſe & non his reſpondens omnibus quæ dixit Pamphil tantum nouiſſimæ parti.* Si vis verò veram rati exequi.] *Vero, vel nomen eſt, vel coniunctio, vel bium.* Non maximas, quæ maximæ ſunt inte iræ, iniurias faciunt.] *Iniuriæ faciunt iras, non iurias: ſed hic facere ἰδιωτικῶς dixit, ſecundum riorem rationem increpans errorem Pamphili, qu magnitudine æſtimet iniuriæ quantitatem. Alij f probant, oſtendunt, intelligunt. Cautè dixit Interdu runque enim ſic.* Parum.] *Subaudiendum neceſſ ueniſſe, vel euenit. nã conſequens ſententia tollit q dixit, Neceſſe eſt.* Non maximas quæ maximæ *Senſus eſt; In quo primum non iræ iniurias faciun piendum eſt. ſecundum, non maximas maximæ, pro oſtendunt.* Cum de eadem cauſa.] *Obſerua cutionem ſuam: ſed conuenit ſeruo hæc humilitas nis. nam plenum erit, ſi diceret, Nam ſæpe eſt, qu rebus alius ne iratus quidem eſt, cum de eiuſdem r iracundus factus inimiciſſimus. Eſt autem pro eu xit. & eſt ordo, Sæpe eſt cum quibus in rebus alius tus quidem eſt: de eadem cauſa iracundus factus i*

mici

mus. Iracundus factus inimiciſſimus.] *Iratus* *i ex aliqua re laceſſitus iraſcitur: Iracundus, qui ex nulla re cauſa præcedente iraſcitur* Pueri inter ſe- *trgumentum à ſimili.* Quapropter.] διαλεκτικῶς *ogat.* Quia enim qui eos gubernat animus.] *γικὴ ἀπόκρισις.* Infirmum gerunt.] ἐσχηματισμέ- *η τῷ infirmus eſt. ſed ἀνακόλουθα iſta conuenit ſer-* dem illæ mulieres ſunt ferme vt pueri.] *Artifi- lulieres à perſona: à ſimilitudine Pueri: à facto iras : ab accidentibus ſimilitudinis, Animus infirmus: à ne perſonæ mulieris accidentium, Leui ſententia: à Fortaſſe vnum aliquod verbum inter eas iram hanc erit. qua ſententia totum hic ſublatum eſt quod ait, gnum neſcio quid neceſſe eſt eueniſſe Parmeno, vn- nter eos interceſſit.* Fortaſſe vnum aliquod ver- iam hanc conciuiſſe.] *Sic Plautus, Fortaſſe te a- uſpicauere. nam veteres infinitiuo modo adiunge- ortaſſe.* Conciuerit.] *Commouerit.* Quam pro s noxis.] *Interrogatiue, Noxis, iniuriis, culpis.* i illæ mulieres.] *Sexus alius, at ingenium & ſen- n eſt. Et mirè ſimilitudinem contulit ad id quod a- ram hanc conciuerit.] *Legitur & conſciuiſſe. Et nſciuiſſe, eſt rem nouam feciſſe.* Conciuerit.] *De- t, fecerit.* Curſari rurſum prorſum.] *Rurſum retro: Prorſum ante ſignificat. & eſt prouerbiale: nus, ſurſum deorſum, intro foras, hac illac, & ſimi- eci ἄνω κάτω.* Trepidari ſentio, curſari rurſum m.] *Trepidatio, ad vocem refertur loquentium: io, ad ſonum pedum. Et trepidatur ab his qui mor- utant: Curſatur ab his qui raptum ſciunt.* Tute ris, me vetas?] *Mire expreſſus eſt mos auſcultan-* Tace obſecro mea gnata.] *Non ſolum hic Iuno non inducitur, ſed etiam ſilentium parturienti in- nponitur quia furtiua conceptio eſt, & tamen e- i verba ſunt matris, vt duntaxat argumenta ſcien- anifeſta ſiat: Pamphilo vero, & Parmenoni, tan- egram continentis filiam videantur.* Tace obſe- a gnata.] *Conceptum furtiuum furtim continenis* Quia perii.] *Satis amatorie* Matris vox viſa eſt.] *hæc quæ ſenſu percipi poſſunt, viſa, dicimus: Ver-*

gil.

gil. Viſæque canes vlulare per vmbram. Vxorem
menam pauitare.] *Pauitare τῷ ἐξοθενισμῷ.* P
neſcio quid.] *Pauere & timere, & ad corporis, &
nimi perturbationem veteres referebant. Plautus
chid. Nam & ex mari timida ecce ego pauitare, æg
quia ſic horruiſſe ac palpitare venis.* Quia non p
vnà omnia.] *Deeſt Dicere.* Nullus ſum.] *Rurſu
felicem & miſerum appellauit hic.* Nullus ſum]
κῶς. Quia non poteram vnà omnia.] *Cum ſt
pronunciauit, & deeſt Dicere.* Nemóne medici
duxit.] *Scilicet ex quo ſcire poſſes.* Neſcio.] *Perti
Parmeno idem repetit verbum, & verbum aptum
ſonæ ſeruili.* Ceſſo hinc ire intro.] *In vultu prolo
Sic autem ait poeta, vt grauem morbum in vxore
ſtans maritus, protinus ingrediatur. & parum ir
ſus offendat.* Quo nam modo Philumena?]
*ria ἀναστροφή. Sic enim in Phormione, Quod ſi eò n
tunæ redeunt, Phanium abs te vt diſtrahat, nulla
hi vita expetenda.* Nam ſi periculum vllum in
*Multum dixit, Si in te periculum ineſt, me per
dubito, tantus autem affectus non eſt mariti tant
amatoris quoque.* Nam ſi periculum vllum.]
miſit amor dicere perituram: ſed ſi periculum. Off
affectam.] *Laſſam poſſeſſamque morbo, ab eo
affici: vnde affectus dicuntur, propter quos afficim*
vſus facto eſt mihi.] *Vide artificem Terentium
admodum aliàs per Pamphilum, aliàs per ipſum
tionem inuenit, quemadmodum naſcitur à cæteris
nem ante nuptias ab ipſo Pamphilo vitiatam eſſe.*
ſus facto.] *Non vtile. Facto abundat.* Nam inu
mnes nos eſſe illis ſentio.] *Acute eiuſmodi cau
perit, quæ vel hominem curioſum contineret: quæ
Parmenonem modo, ſed mox etiam Soſtratam ar
ingreſſu.* Heri nemo voluit Soſtratam.] *Qu
dixerit, Vnde intelligis?* Heri nemo voluit Soſtr
Argumentum odij. Maxime heri cauſa mei.] *B
xime, qui & propter ipſam, vel propter inuidiam
non velit fieri grauiorem morbum.* Seruum in
ilico.] *Mire, vt criminoſius, ſuſpicioſiúmque ſit:
chetis, aut Pamphili ſeruum: ſed Soſtratæ, nec Pa*

ultem. Cōmini[illegible]entur.] *Dicant cum confinxerint.*
[illegible]i atque ætati illorum] *B[illegible]* [illegible] *a-*
'orum, quàm puella [illegible]: quoq[illegible] ique me[illegible] gi-
lui.] *vnde.* Hera.] *Soſtrata in [illegible].* Ego verò in
um malum.] *In quæſtionis tormenta.*

ACTVS III. SCENA II.

SOSTRATA. PARMENO.

PAMPHILVS.

[illegible]cio quid iam dudū hic audio tumultuari mi-
ſera : (ueſcat:
[illegible]netuo, ne Philumenæ magis morbus aggra-
te Aeſculapi, & te Salus ne q̄d ſit huius, oro.
ad eam viſam. PAR heus Soſtrata. SO. hem.
.. iterum iſtinc excludére.
[illegible]em Parmeno, túne hic eras? perii, quid faciam
[illegible]ra?
ſam vxorem Pamphili, cum in proximo hic
gra?
[illegible]on viſas, nec mittas quidem viſendi cauſa
[illegible]quam.
QVI amat cui odio ipſus eſt, bis facere ſtultè
:
[illegible]m inanem ipſus capit, & illi moleſtiā affert.
atem filius introiit videre, vt venit, quid agat.
id ais? an venit Pamphilus? PAR. venit. SO.
abeo gratias.
[illegible]oc verbo animus mihi rediit, & cura ex cor-
[illegible]ceſſit,
ea de cauſa maxime huc nunc introire nolo:
remittent quidpiam Philumenam dolores,
n rem narrabit, ſcio, continuò ſola ſoli,
ter vos interuenit: vnde ortū eſt initium iræ:
cum video ipſum egredi: quàm triſtis eſt? SO.
gnate.
[illegible]ea mater ſalue. SO. gaudeo veniſſe ſaluom.
ine
ena eſt? PAM. meliuſcula eſt. SO. vtinam iſtuc
i faxint.

Quid tu igitur lachrumas? aut quid es tam
PA. recte mater.
SO. Quid fuit tumulti? dic mihi: an dolor r
inuaſit?
PAM. Ita factum eſt. SO. quid morbi eſt. PA.
SO. quotidiana? PA. ita aiunt.
I ſodes intrò, conſequar iam te mea mater.
PA. Tu pueris curre Parmeno obuiam, atq; h
ra adiuta.
PAR. Quid? non ſciunt ipſi viam, domum
deant? PAM. ceſſas?

NEſcio quid iam dudum hic audio tumu
In hac ſcena quaſi quædam deliberatio eſt c ſuaſionis, diſſuaſionisq; partes, quas in ſubditis ce bimus. Hic.] *Quia nimis vicini ſunt.* Magis moi grauescat.] *Grauior fiat. Proprie, q à morbi gr ducti. Virgil. Vbi aut morbo grauis, aut iam ſe nis Deficit. Sall. Morbi graues ob inediam inſe ſcentibus.* Male metuo ne Philumena magis *Terentius bonam ſocrum facere, vt bonam meret ciat.* Quod te Aeſculapi, & te Salus.] *Deeſt vt ſit, propter quod.* Nunc ad eam viſam.] *Si Reſpice ad hæc.* Hem.] *Interiectio eſt nouas res a* Heus Soſtrata.] *Vide quemadmodum per ſeipſ meno: per Parmenonem arceatur Soſtrata: quæ ı eſſe propter officium, neque ingredi propter ſocr citur.* Iterum iſtinc excludere.] *Bene iterum, dorem incuteret repetitione iniuriæ. & memoriı nim dixit, Noſtra ilico it viſere ad eam, admiſit ı ſimul vide quàm vehementius ad iniuriam ſone di, quàm non admitti.* Ehem Parmeno.] *Eher ctio eſt eius quæ commota ſit noua re.* Non viſ. rem Pamphili.] *Vt dixit ſupra ſeruum Soſtrata menonem: ſic hic, vxorem Pamph li dixit mag. Philumenam: vt animum & officium eiuſdem ſ matris breuiter demonſtraret* Non viſas.] *V Soſtrata conſuluit: hic de duabus reſpondet na illam non vult ingredi, & cauet ne ipſe mittatu ne Quenquam, ne apertè pro ſe loqui videatur.* I amat cui odio ipſus eſt.] *Aliā cauſam ſubiun*

t fuerat ipſi Soſtratæ dici quod ſupra dictum eſt. qui amat.] Cauſa à ſententia morali. Cui odio eſt.] Deeſt Eam, vel Eum. Et illi moleſtiam af- Bene hoc adiecit: ne qui amet hoc dicat, Laborem, romerear, quem amo. Tum autem filius tuus.] auſa ab euentu. Videre, vt venit quid agat.] upra viſere. an viſere officij eſt apud ægros: videre nus? & ideo additum, quid agat. An venit Pam- ?] Bene imitatur affectum. Hem.] Interiectio fœ- ac matronalis. Ex corde exceſſit.] Geminauit tionem. Laborem inanē ipſus capit, & illi mo- aſſert.] Hoc validiſſimum ad diſſuadendum fuit. uc introire nolo.] Cur ſi venit Pamphilus, non eundum, cauſa narratur. Nā ſi remittent quip- Verbum actiuū quaſi neutrum poſuit. Philume- ores.] ἀκαταλήπτως errat, nō enim verè dolor mor- m ſit partus. Scio, continuò ſola ſoli.] Vt, Haud inuiſus cœleſtibus, auras Vitales carpis. Et ſic ſola tur, quomodo præſens præſenti: ſic Verg. Illum ab- entem auditq; videtq;. Vnde ortum eſt.] ἀναγκ- rtium. Quæ inter vos interuenit.] Melius ſic, diceret, quæ illi feceris. Quàm triſtis eſt?] χαρα- ϑς locuturi Pamphili. O mi gnate.] Ordo eſt, O e, gaudeo te ſaluum veniſſe: ſed intercedit Pam- riſtis. Saluáne Philumena eſt?] Cito probat Pā- amare nurum. cum poſt ſalutationem nihil prius, e ſalute vxoris eius inquirat. Saluáne Philume-] Mirè obuiam ſibi exeuntem filium, nihil aliud, hilumena interrogauit: vt oſtenderet eius morbū i eſſe. Meliuſcula eſt.] Verum eſt quantum ad n pertinet. Meliuſcula eſt.] Hoc ad morbum, & tum paritudinis verum eſt, ita vt non mentiatur lus matri. Vtinam iſtuc ita dii faxint.] Diligen- cio loquitur, vt rea apud filium ſocrus. Quid tu acrumas?] Locus ab eo quod agitur: quo ſignifi- a eſt, quare ergo tu triſtis es? Rectè mater.] Sic cum ſine iniuria interrogantis aliquid reticemus, additum mater, vt duritia reticentiæ blando no- olliretur. Alij rectè ſic accipiunt, vt intelligant, ni- nali. Quid fuit tumulti?] Antiqui ſic declinant.

runt, tumulti, ſenati: vt Salluſt. Decretum ſenati fi mihi.] *Dic, verbum eſt inſtantis aud re, & curioſi terrogantis Verg. Dic mihi Dameta, cuium pecus?* I repente inuaſit.] *Proprie inuaſit, quia repentè.* I ctum eſt.] *Moris eſt aſſentiri ad dicta interroganti quæ vera ſunt, celant.* Ita aiunt.] *Bene aliis aſſcri falſum ſit, vt ipſis aſſcribatur mendacium.* Ita aiu *hac tota interrogatione, & reſponſione colorem indu cretum, ægrè obiurgantis.* Ita aiunt.] *Religioſe me ad rumorem retulit, aiunt inquit, ne ipſe falſum di deretur.* I ſodes intro.] *Metuit, ne ingrediatur m ſoceros: & ideo dicit:* I ſodes intro.] *Et apparet in centem, manu annuere, vt domũ redeat: & ſimul q gis faciat, addit cauſam.* Conſequar iam te me ter.] *Adiecit & tempus Iam. Mea neceſſario ad mea mater, & ſodes, quia I intro durum eſt.* Fiat.] *dixit hoc mater, fiat, ne omnino iuſſis alienis parere tur: quaſi imperemus & nos, quæ nos ipſi facturi* Tu pueris curre Parmeno obuiam.] *Probabili qua ablegat etiam Parmenonem, dum iubet eum occurrere. Et ſimul notandum, quod in hac fabu cule vexatur vſque ad vltimum ſeruus, & ablegat ſit & piger, & curioſus.* Atq; eis onera adiuta.] *tio antiqua figurata. Et eſt μετωνυμία, pro, ipſo portantes, eis onera adiuta.* Quid? non ſciunt ipſ domum qua redeant?] *Iam vide quemadmodu tur Parmenoni perſona loquacis, curioſi, pigri.* I *aduerbiale eſt.* Domum qua redeant?] *Quaſi l gnificet, videtur reliquum præceptum ſeruus nõ a ſe. Sin audiunt, Quia, Quomodo intelligemus, id eſt admodum onus portent de naui: vt, Quid fieret, fieret.* Ceſſas?] *De induſtria omnes ablegauit ſ non audirent quæ intus poſt ſcenam ſunt acta: qua populo eſt narraturus.*

ACTVS III. SCENA III

Trochaici octonarij catal. & ſenarij ſex.

PAMPHILVS.

NEqueo mearum rerum initium vllum in idoneum,

: exordiar narrare, quæ nec opinanti ac-
dunt,
n quæ perſpexi his oculis, partim quæ accepi
auribus:
ne propter exanimatum citius eduxi foras.
modo me intrò vt corripui timidus, aliò ſu-
ſcans
o me viſurum affectam, ac ſenſi eſſe vxorem:
mihi,
uam me aſpexere ancillæ aduenifſe, ilico o-
es ſimul
exclamant, venit, id quod me repente aſpexe-
t.
ontinuo voltum earum ſenſi immutari omniũ,
tam incommode illis fors obtulerat aduen-
meum.
larum forte interea propere præcurrit nunci-
,
niſſe: ego eius videndi cupidus, recta conſe-
or:
iam introij, extemplo eius morbum cogno-
uiſer.
neque vt celari poſſet, tempus ſpacium vllum
at.
: voce alia, ac res monebat, ipſa poterat con-
ri.
uam aſpexi, ô facinus indignum inquam, &
ipui ilico citus.
de lacrumans, incredibili re atque atroci per-
conſequitur: iam vt limen exirem, ad genua
dit
mans miſera: miſeritum eſt. profecto hoc ſic
vt puto:
IBVS NOBIS Vt res dant ſeſe, ita magni, atque
niles ſumus.
habere orationem mecum à principio inſtitit:
Pamphile, abs te quamobrem hæc abierit
ſam vides.
vitium eſt oblatum virgini olim ab neſcio
o improbo.

Nunc huc confugit, te atque alios partum vt c
ſuum.
Sed cum orata eius reminiſcor, nequeo quin
mem miſer:
Quæque fors fortuna eſt inquit, nobis quæ
die obtulit,
al. obteſtamur. Per eam te * obſecramus ambæ, ſi ius, ſi fas eſt
Aduorſa eius per te tecta, tacitaque apud o
ſient:
Si vnquam erga te, animo eſſe amico ſenſiſt
mi Pamphile,
Sine labore hanc gratiam te, vti ſibi des, p
nunc rogat.
Cæterum de reducenda id facias, quod i
ſit tuam,
Parturire eam, neque grauidam eſſe ex te
conſcius.
Nam aiunt tecum poſt duobus concubuiſſ
menſibus.
Tum poſtquam ad te venit, menſis hic ag
ptimus,
Quod te ſcire ipſa indicat res. nunc ſi pc
Pamphile
Maxime volo, doque operam, vt clam partu
mat patrem,
Atque adeò omneis: ſed ſi fieri id non pote
ſentiant,
Dicam abortum eſſe: ſcio nemini aliter
ctum fore,
Quin quod veriſimile eſt, ex te recte eum
putent.
Continuo exponetur: hic tibi nihil eſt quicqu
commodi:
Et illi miſeræ indigne factam iniuriam conte:
Pollicitus ſum, & ſeruare in eo certum eſt, qu
xi fidem.
Nam de reducenda, id vero neutiquam hor
eſſe arbitror:
Nec faciam: etſi amor me grauiter, conſuetu
eius tenet.

imo, quæ poſthac futura eſt vita cum in men-
ı venit,
ıdoque. ô FORTVNA vt nunquam perpetuo al.data.
bona.
m prior amor me ad hanc rem exercitatum
didit.
ı ego conſilio miſſum feci, idem nunc ope-
ı huic dabo.
Parmeno cum pueris hunc minime eſt opus Senarij.
re adeſſe: nam olim ſoli credidi
abſtinuiſſe in principio, cum data eſt.
r ſi clamorem eius hic crebro exaudiat,
rturire eam intelligat, aliquò mihi eſt
ıblegandus, dum parit Philumena.

ıue mearum rerum initium vllum inuenire i-
neum.] *In hac ſcena conqueſtio eſt ad deliberatio-
ſcendens, an habeat Pamphilus, an excludat vxo-
m qua tota oratio Pamphili ad argumentum ſpe-
amatoria magis, quàm maritalis eſt. nam aliter
rueniretur ad vltimam cognitionem omnium re-
niſi adoleſcens furtiuum conceptum vxoris, &
a aliquanto lenius, quàm coniugalis dolor expetit,
iſſet.* Nequeo mearum rerum.] *Hæc eſt Home-
a** Nequeo mearum rerum initium.] *Hoc prin-
ı magna διαπορήσει oneratur, vt oſtendantur æ-
e & multæ & graues.* Idoneum.] *Aptum, con-
s.* Vnde.] *A quo.* Partim quæ perſpexi his o-
] *His quaſi miſeris vult intelligi, quibus perſpe-
l audiui mala. An ſic dictum eſt, vt apud Vergil.
ıque his auribus hauſi.* Qua me propter exanima-
] *Inter exanimatum & exanimum hoc intereſt: Ex-
tus eſt conterritus, conturbatus, vt, Sed quid nam
hilum exanimatum video? Et Verg. Exanimata ſe-
impingeret agmina muris: Exanimus vero, eſt oc-
vt Verg. Corpus vbi exanimi poſitum Pallantis A-
Seruabat ſenior.* Me intro vt corripui.] *Raptim
ſſus ſum.* Timidus.] *Pro timens, nomen loco par-
.* Morbo me viſurum affectam.] *Quia & hic
us eſt.* Heu mihi.] *Interiectio dolentis eſt. Vergil. E-
ar, an ſileam? Et dicitur hæc figura ἐπιτομή.* Hei

mihi.] *Mire interpoſuit* χετλιασμόν. Id quod m[e re]pente] *De eſt propter, vt ſit propter id: ac per hoc ide[o]* quod me repente aſpexerant.] *Cauſa cur lætæ [cla]mauerint, id ergo, ob id.* Sed continuo vultum e[arum] ſenſi immutari omniū.] *Mire Pamphilus etiam [mu]larum metu impellitur, vt alienum naſci puerum [ſuſpi]cetur: nec vllo modo in memoriam redeat hanc ſe pu[ellam] vel huiuſmodi vitiaſſe.* Vultum earum] *Quæ vid[e]* Fors obtulerat.] *Offerri dicuntur tam bona quam [mala,] ſi inſperata obijciantur aſpectibus.* Obtulerat.] *Ob[tulit] dicitur in vtranque partem, quicquid expectationem [præue]nenit.* Ego eius videndi cupidus] *Non erit plen[a fides] repentini doloris, ſi aliquid præſentiens ſuſpicatur [:] ideo addidit, Ego eius videndi cupidus.* Recta c[onſe]quor.] *Abſolute, & ſine adiectione, non enim addidi[t]* Extemplo eius morbum.] *Morbum mitiore a[nimo] quam vitium dixit, aut probrum. Et recte, quia [ait,] Alio me ſuſpicans morbo viſurum affectam, ac ſen[ſi] vxorem.* Spatium.] *Moram.* Ac res monebat.] *[Ipſa res indica]tus.* O facinus indignum.] *Facinus indignum non [il]lam, Hoc eſt, Philumenam, ſed ad autorem vitij refe[rt].* Et corripui illico.] *Ardens ſcilicet dolore. & eſt [cauſa] cur cito exierit* Lacrumans.] *Non furens, ſed lacru[mans,] non iratus, ſed mœſtus.* Atque atroci.] *Id eſt vehem[enti.]* Mater conſequitur: iam vt limen exirem, a[d ge]nua accidit miſera.] *Oſtendit affectum miſeric[ordiæ] ſuæ matrem potius dicendo, quam Myrrhinam, & a[ddendo] miſeram.* Miſeritum eſt.] *Vt recte ſupra dict[um] de illo, Pium & pudicum ingenium narras Pam[phile.]* Ad genua accidit.] *Accidere eſt geſtu corporis [oſten]dere humilitatem cadentis: propter ad, quod eſt iux[ta] cadere. Salluſtius autem ſine præpoſitione dixit, Qu[o ac]cidam aut quo?* Lacrumans miſera.] *Miſerabil[em ſe] habens.* Miſeritum eſt.] *Hoc ipſe ſibi.* Omnibus n[obis] vt res dant ſeſe, ita magni atque humiles ſum[us.] *Mire dixit, dant ſeſe. Homerus* ✱ *Sed hic Seſe ilico & [ca]lidius dixit: & eſt hæc* καθολικὴ *ſententia. Apollo[dorus]* ✱ O mi Pamphile, abs te quamobrem hæc abie[rit] *A nomine, & blandimento mire: quia ſecreta confit[etur,] vt Vergil. Anna (fatebor enim) miſeri poſt fata Si[chæi]*

Apr

ıcipio idem elaborauit, *vt aduerſus pudorem con-* ı *&* *voce* *&* *confeſſione duraret* O mi Pamphi- te quamobrem hæc abierit.] *Venialis ſtatus, in* ɪfeſſio eſt, *&* *precatio.* Abs te quamobrem.] *blandimentum ante confeſſionem.* Nam vitium.] *feſſio.* Nam vitium eſt oblatum.] *Cœpit à cau-* ɔlatum.] *Ad repentina pertinere, ſuperius an-* nus. Oblatum.] *Quaſi non expectanti & nolen-* ini.] *Quaſi quæ falli poſſet.* Olim.] *Rectè olim,* cilis venia circa vetera iam delicta. *Vnde tentat* 's longinquitate extenuare peccatum. *Olim ergo* nſes nouem. Ab neſcio quo improbo.] *Mire* ıſit perſonam dicendo, neſcio quo, id eſt, neſcio, quem oſtendat ignobilem, ita abiectum. *nam ſi nomen* habet & dignitatem, vt, *Et nos aliquod nomenque* e *Geſſimus. Et ne placere videatur is qui fecit,* ım dixit. Nequeo quin lacrumē miſer.] *Vide-* ſi diſtillantes fletus detergere. Nequeo.] *Deeſt* e. Sed cum orata eius.] *Bona πυρεῦθεσις.* Quæ- s fortuna.] *Precatio.* Fors fortuna.] *ὑφέν, id eſt,* ırtuna. *Et fortuna in incerto: Fors fortuna in bo-* ur. *Virg. Si qua in te fortuna fuiſſet. Et ipſe, O fors* Per eam te obteſtamur.] *Oratorie inducuntur* cētibus preces. Per eam te obteſtamur ambæ.] io, *eſt precatio cum mentione earum rerum per* imus, *vt, Per euerſæ genitor fumantia Troiæ Ex-* eſtor. Si ius, ſi fas eſt] *Vtrū inuidioſe, an quaſi* quæ leges neſciat? Vti aduerſa eius.] *Mire non* ed aduerſa. Per te tecta tacitaque.] *Tecta ſi re-* cita, *ſi repudias, ſub alia excuſatione. An idem ſi-* ? *An potius neque re, neque verbo indices? ante-* ideantur: *tacita, ne dicantur?* Si vnquam erga il. *Si conceſſa peto, ſi dant ea mœnia Parcæ. Teren.* germani fratris dilexit loco: *ſiue hæc te ſolum ſem-* maximi Si vnquam erga te.] *Ab anteacta vita.* ıcitaque.] *Tecta ſint, ne hæc aliȷ ſciant: tacita, ne* et. Vti ſibi des pro illa.] *Subauditur Gratia.* m de reducenda.] *Tentat etiam hoc perſuadere,* rie, *&* *verecunde. Et mire de reducenda dixit,* ſpuenda. Quod in rem ſit tuam.] *Nam niſi*

reducatur, reddenda dos erit. Solus conſcius.] *A bili. nam hoc nomine oſtendit tacere eum poſſe, quod ſcius ſit ipſe ſolus.* Nam aiunt.] *Honeſtius aiunt, pr dixit. nam quis aut ſcire, aut dicere potuit, niſi Phil na? ergo recte: aiunt enim potius honeſtum eſt, qua* Poſt duobus concubuiſſe eam menſibus.] *Poſt bus, ſimpliciter accipiendum, non poſt duos: eſt ἀναστροφὴ pro duobus. poſt, id eſt, non ſtatim vt nup ſed poſtquam nupta eſt, poſt duos menſes nuptiarũ: reliqui quinque menſes. Et hinc apparet ante duos, quam cum Pamphilo concumberet, vitiatã, quatuor ſibus cum Pamphilo fuiſſe: ex quibus, duobus poſter amatã eſſe, reliquis tribus peregrinatum fuiſſe Pãph An poſt duobus, pro poſt duo? vt Plautus, Poſt pri denique, & Poſt paulò.* Quod te ſcire ipſa indicat *Quia contriſtatus corripuiſti te foras.* Partus eue *Philumenæ ſcilicet.* Abortum eſſe.] *Non eſt latinu orſa eſt, ſed abortum fecit.* Abortum eſſe.] *Deeſt n vel Factum. vel abſolute, quomodo dicimus, è re na quemadmodum dicimus, Ex te mihi orta eſt iniuria* abortũ eſſe.] *Rationabiliter dixit, fit enim abortus ſeptimo ſine pernicie feminis.* Suſpectũ fore.] *Suſ lẽ, ſuſpicioſum.* Ex te recte eum natũ putent.] *N xit natũ abortũ: quaſi abortus naſcatur. Natum e facto, conceptoque dixit.* Hic tibi nihil eſt quicqu commodi.] *Cum alienus exponitur, & non tolli tuo. Et mire necandi pueri non fit mentio: quia Pã lius inuenietur, cũ ei etiã per patrẽ puellæ poeta ſu* Exponetur.] *Ad mortem ſcilicet.* Hic tibi nihil e quam incommodi.] *Ab vtili, & eſt παρέλκον vt, Nihil vidi quicquam lætius.* Et illi miſerę in *Vt non ſit ἀνακόλουθον, ſuperiori verſui, τὸ Et ada eſt: vt ſit, Et tibi nihil eſt quicquam incommodi.* I iniuriam.] *Mire iniuriam dixit, vt non contemn ſed tollenda.* Pollicitus ſum.] *Plus quàm prom* illi miſeræ.] *Cõcluſio per enumerationẽ. Et non læd quit, & proderis miſeræ.* Quod dixi.] *Quod pr* vero neutiquã honeſtũ eſſe arbitror. *Neutiq omnino negatiuũ, ſed aliquid aſſẽſionis habet. eſt n quam, Non nimis, Non valde.* Nec faciam.] *Be*

Nec faciam, multa enim etiam inhoneſta amore ſuſci- ſ. Etſi me amor grauiter, conſuetudoque te-] *Hoc cum gemitu. Etſi non eſt complexiuum, neque* *ſitiuum, ſed ſubiunctiuum, id eſt, pro tametſi.* Amor rauiter conſuetudoque.] *Quæ duæ res contra ho-m & vtile validiſſimæ. Et bene tenet, non tenuit.* umo, quæ poſthac futura eſt vita.] *Bene pra-r in affectum eſt, vt veriſimile ſiat potuiſſe reticere.* *crumo non pendet à ſuperiori, ſed interpoſitis diu fle-dixit.* Lacrumo, quæ poſthac.] *Quæ modo vim* *minis non tenet: ſed querelæ. Et Lacrumo ſic dixit, vt* *l. Sic effata ſinum lacrumis impleuit obortis. Et eſt* *, Lacrumo, cum in mentem venit.* O fortuna.] *Hic* *nam pro bona poſuit.* Vt nunquam perpetuo es .] *Legitur & Data. nam & ſic pro bona intelligitur* *irio.* Idem nunc operam huic dabo.] *Si idem,* *eidem, hoc eſt amori.* Operam dabo.] *Difficulta-i oſtendit, dicendo, operam dabo.* Adeſt Parmeno pueris.] *Quia idem Parmeno eſt ſecretorum con-addidit cum pueris.* Minime eſt opus.] *Id eſt, o-non eſt opus.* Aliquo mihi eſt hinc ablegandus, parit Philumena.] *In tota comœdia non ceſſabit,* *t piger: nec reſciſcet aliquid, cum ſit curioſus Par-* Dum parit Philumena.] *Dum aliàs dummodo:* *donec: nunc, quandiu.*

ACTVS III. SCENA IV.

PARMENO. SOSIA.

PAMPHILVS.

tu, tibi hoc incommodum eueniſſe iter? — Senarij & vnus quad.
.Non hercle Parmeno verbis dici poteſt
um, quantum re ipſa nauigare incommo-
m eſt.
Itáne eſt? SO. ô fortunate, neſcis quid mali
rieris, qui nunquam es ingreſſus mare:
aliàs vt * omittam miſerias, vnam hanc vide: — al. mittam.
triginta aut plus eo in naui fui,
interea ſemper mortem expectabam miſer:
que aduorſa tempeſtate vſi ſumus.

PARM.

PARM. Odioſum. SO. haud clam me eſt: dea hercle aufugerim

Potius, quàm redeam, ſi eo mihi redeundum ſi

PAR. Olim quidem te cauſſæ impellebant leue:

Quod nunc minitare facere, vt faceres Soſia.

Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante oſtium

Ite intro: ego hunc adibo, ſi quid me velit.

Here etiam tu hic ſtas? PAM. equidem te exp PAR. quid eſt?

PAM. In arcem tranſcurſo opus eſt. PAR. cui h ni? PAM. tibi.

PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemiden ſpitem

Myconium, qui mecum vnà aduectus eſt, conu

PAR. Perij: vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluos domu

Rediſſet vnquam, vt me ambulando rumperet.

PAM. Quid ceſſas? PAR. quid vis dicam? an co niam modo?

PAM. Imò, quod conſtitui me hodie conu rum eum,

Non poſſe, ne me fruſtra illic expectet. vola.

PAR. At non noui hominis faciem. PAM. at fa vt noueris.

Magnus, rubicundus, criſpus, craſſus, cæſius.

PAR. Cadauerosa facies: dij illum perduint.

Quod ſi non veniet? maneámne vſq; ad veſpe

PAM. Maneto: curre. PAR. non queo, ita ſus ſum.

PAM. Ille abiit: quid agam infelix? prorſus neſ

Quo pacto hoc celem, quod memorauit Myri

Suæ gnatæ partum: nam me miſeret mulieris.

Quod potero, faciam: tamen vt pietatem cola

Nam me parenti potius quàm amori obſequi

Oportet. at at, eccum Phidippum, & patrem

Video: horſum pergunt: quid dicam hiſce, i tus ſum.

AIn' tu tibi hoc incommodum eueniſſe iter? *ratio eſt currentis ad argumenta: alia actiuum c rum, ſed perfecti poetæ eſt, ita ſeruire argumento, vt*

ſp

tor nouis delectationibus teneatur. Nam in hac ſce-nec perueniat ad Pamphilum Parmeno, hoc & [illegible] *tur, cum hoc oſtenditur quid mali ſit nauigatio.* u?] *Pro aisne tu? Et ſic iam aliquid dixiſſe magni in* [illegible]*enti oration: ex reſpondentis ſermone demonſtratur.* u?] *In hac ſcena naſcitur oratio: aut in ſcenam de-* . Tantum, quam re ipſa nauigare incommo-:ſt.] [illegible] *quartum. non enim intulit quan-vt Vergilius, Sed quanto ille magis formas ſe vertit es: Tanto nate magis contende tenacia vincla.* O [illegible]ate, neſcis quid mali præterieris.] *Bene maiori* [illegible]*, dicens o fortunate, quam ſi reſponderet, Ita.* Qui [illegible]am es ingreſſus mare.] *Proprie dixit ingreſſus.* [illegible] *iam nauigauit, egreſſus dicitur, ſic Vergilius, E-* [illegible] *optata potiuntur Troës arena.* Nam alias vt omit-[illegible]iſerias.] [illegible] *oratoria. Et miſerias, naui-*[illegible]*s ſcilicet.* Dies triginta.] *Accuſatiuus caſus ple-umerum* [illegible] *& continuationem rei ſignificat.* Dies [illegible]a aut pl[illegible] eo [illegible] na[illegible] fui.] *Hoc exitioſum, vel ſine* [illegible]*o viuere poteſt. Sed vide quid addat.* Aut plus eo [illegible].] *Abſolute, vt alibi, Annos ſexaginta natus es,* [illegible] *eo. vt conijcio.* Semper mortem expectabam [illegible]] *Dura eſt expectatio mali. Verg. Incluſi pœnam ex-*[illegible]*t.* Semper mortem expectabam.] *Id eſt, horis o-*[illegible]*s, cum continuatione triginta dierum.* Ita vſque.] *vel diu, vel valde.* Odioſum.] *Eſſe ſcilicet in mari* [illegible]*a dies. & nomen pro aduerbio poſuit, odioſum pro* Haud clam me eſt.] λιτότης, *pro Ego maxime m-quàm odioſum ſit. Nam qui iungunt, & ſic legunt,* [illegible] *& non intelligunt.* Aufugerim.] *Coniunctiuum* [illegible]*n poſuit pro indicatiuo futuro: vel, vt alij dicunt,* [illegible]*ſiuo.* Aufugerim.] *Sic veteres, quod nos fugerim.* quidem te cauſæ impellebant leues.] *Mire in* [illegible]*i fugitiuum, qui ob vitium huiuſmodi, non ob cau-*[illegible]*giat, & bene leues dixit, hæc enim non eſt leuis.* [illegible]l nunc minitare facere.] *Vt ſit ordo, Olim qui-cauſæ impellebant leues Soſia, vt faceres quod nunc* [illegible]*ris facere hac occaſione. Artificioſe, & in Andr. ſic* [illegible]*tſanti periurium ſeruo Myſis, Noua nunc religio in* [illegible]*ſtit?* Facere.] *Vt faceres. Comicum eſt, & Terentia-num.*

num. Sed Pamphilum ipſum video.] *Ipſum à qu*
ſum ſum, vel dominum, vt Græci dicunt αὐτὸν Ego
adibo.] *Vel noua curioſitate ait Parmeno.* Equid
expecto.] *Bene excepit Pamphilus Parmenonem, v*
deatur vera dicturus. Equidem te expecto.] *Ap*
Pamphilum Parmenonis abſentiam deſiderare: eò
nunc prior Parmenonem alloquitur. In arcem tran
ſo opus eſt.] *Oſtendit quam longe ſit, cùm in arce*
cat. Et bene in arcem, quam Minerua condidit. T
curſo.] *Pro tranſcurrere.* Cui homini?] *Hæc verb*
ſua pronunciatione vim recuſationis in ſe continent.
homini.] *Cum recuſatione pronunciandum, & eſt*
reſponſio, laborem ad alium transferentis. In arc
Pronunciat, vt oſtendat quam longum ſit in arcem
currere. Qui mecum vna aduectus eſt.] *Appare*
cum eo aliquid negotii habere, cum dicit, Qui mecu
eſt aduectus. Vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluus do
rediſſet nunquam.] *Facete dixit. More enim hoc*
rum qui longis itinerib. maris periclitati, vouent a
ſi peruenerint. & conuenit hoc Pamphilo, quem ſup
le nauigaſſe audierat. Quid vis dicam? an conue
modo?] *Non enim mandauerat quicquam, qui ſin*
ſa mittebat, oblitus bene diſſimulare, vt qui mētiun
ſic pronunciandum, An conueniam modo? vt rep
dere dominum Parmeno videatur. Imò quod co
me hodie.] *Deeſt dic. & ſumitur à ſuperiori ſe*
qua dixit, Quid vis dicam? an conueniam modo? ẽg
dixit. Nam non hoc interrogantis ſimpliciter. Imò
conſtitui me hodie.] *Apparet eum hanc conqu*
& vix corraſam inuenire cauſam. Vola.] ἠθικῇ ὑπ
λῇ *vſus eſt. Ita curras vt volare magis quam curr*
dearis. Et antea tranſcurrere iuſſerat: nunc adiecit
rio. nam non curre, ſed vola. At non noui homi
ciem.] *Moralis expreſſio pigritiæ in tot excuſationib*
ſita eſt. At faciam vt noueris.] *Stomachoſe pronu*
dum At, quod & Pamphilus repetit dicens, At fac
noueris. Magnus, rubicundus, criſpus, craſſus
ſus.] *Properatio.* συναθροισμός. *Et aceruo ſine con*
no vſus eſt. Magnus, rubicundus.] *Imperite Ter*
de Myconio criſpum dixiſſe aiunt: cum Apollodor

u.

dixerit, quod proprium Myconis eſt, vt Lucilius, Mymnis calua iuuentus. Vnde etiam prouerbium Græ- μυκώνιος φαλακρός. Sed ego Terentium puto ſcienicetius Myconium criſpum dixiſſe. Cæſius.] Glaucis ,quaſi felis oculos habens & glaucos. Cadaueroſa s.] Subliuida, ac perſona rubore & liuore. Rubicunm & craſſam faciem ſæpe habent, quod eſt pro- cadaueris. Poteſt & pulpoſa intelligi, & craſſa: cadaueroſa. Caro enim dicta eſt eo quod careat ani- caro proprie dicitur mortuorum. Vergilius, Et cor- uce carentum. Vnde carnifices dicti, quod carnes ex- e faciant. Pulpa vero, proprie ea quæ manduca- o quod pulſetur, & conſcindatur. Poteſt & r pro d vt caro ſit dicta quaſi cado: vt Vergilius, Belloque e. Dardanide. quod iam ſcilicet ſine anima ſit, & ca- ij illum perduint.] More pigrorum male optat ei r quē mittitur. Quid ſi non veniet?] Omnia dicit, Maneto: curre.] Etiam Pamphilus tanquam de ria perſeuerat. Non queo, ita defeſſus ſum.] Hoc u. & ſpectaculo plus eſt. nã in ſenſu & autor expri- ſitudinem. Ille abiit.] Quaſi dicat, licet iã loqui. Ille] Quaſi cum difficultate completam rem oſtendit hoc Suæ gnatæ partum.] ἐπεξήγησις Quod potero n.] i. celabo quãtum potero. An quaſi proiiciens cu- feſſus angore dixit, Quod potero faciã, i. ſi potero, amori. Et rurſus tanquam pietatis admonitus, adie- ptionem: Tamen vt pietatem colam.] Seruat e- i illo amorem poeta: cuius non pœnitebit, re cogni- errore ſublato. Quod potero, faciam.] Id eſt, a- bſequar. nam miſericordia mulieris de amore de-. Quod potero faciam.] Apparet hoc dictum us eſſe, non virtutis. Tamen vt pietatem colam.] latus eſt læſam matrem eſſe ab vxore: hoc enim cre- & ideo ſe ad exceptionem reuocauit: Ita ſe amori oportere, vt non obliuiſcatur omnino pietatis. Et n eam cauſam contulit neceſſitatem non reducendæ , quæ inuenietur nulla eſſe. Sunt tamen qui ma- eadem ſententia, totum hoc iungunt, Quod pote- iam, tamen vt pietatem colam: hoc eſt, in quan- tero, dabo operam, aduerſus amorem, vt omiſſo eo,

pietatem

pietatem colam, & ſubiungitur cauſa. Tamen vt pietatem colam] *Deeſt Ita, vt ſit Tamen pro Duntaxat Ita vt pietatem colam. Dixerat enim, Quod potero, & addidit exceptionem, Tamen vt pietatem colam: Non ſum oblitus & matris.* Tamen.] *Pro Ita* Nam me parenti potius quàm amori obſequi *mori, ſcilicet vxoris, quia dixit, Quod potero faciam hoc eſt quod dixerat quod potero faciam.* Atat.] *Ictio eſt conterriti & conturbati.* Horſum pergunt *do pergunt, pro eunt; aliàs perſeuerant.*

ACTVS III. SCENA V

Trochaici octonarij catalectici, & Senar Iambici.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

Dixtíne dudum dixiſſe illam ſe expectare fili PHI. Factum. LAC. veniſſe aiunt: redeat quam cauſam dicam patri,
Quamobrem non reducam, neſcio. LAC. que hic audiui loqui?
PAM. Certum obfirmare eſt viam me, quam ui perſequi.
LA. Ipſus eſt, de quo hoc agebam tecum. PAM mi pater.
LAC. Gnate mi ſalue. PH. bene factum, te adu Pamphile,
Atque adeo, quod maximum eſt, ſaluum validum. PAM. creditur.
LAC. Aduenis modo? PAM. admodum. LAC quid reliquit Phania
Conſobrinus noſter? PAM. ſane hercle homo ptati obſequens
Fuit dum vixit: & qui ſic ſunt, haud multum dem adiuuant.
Sibi vero hanc laudem reliquit: vixit, du xit bene.
LAC. Tum tu igitur nihil attuliſti huc plus vn tentia?

P.

uicquid eſt, id quod reliquit, profuit. LA. imò
fuit.
illum viuum, & ſaluum vellem. PH. impune o-
tre illuc licet.
uiuiſcet iam nunquam: & tamen vtrum ma-
ſcio.
ri Philumenam ad ſe accerſi hic iuſſit: dic iuſ-
:te.
oli fodere: iuſſi. LAC. ſed iam eam remittet.
ſcilicet.
nnem rem ſcio, vt ſit geſta: aduenieus audiui
nia.
iſtos inuidos di perdant, qui hæc libenter
ciant.
go ſcio me cauiſſe, ne vlla meritò cōtumelia
vobis poſſet: idq; ſi nūc memorare hic velim,
fideli animo, & benigno in illam, & cle-
ti fui,
oſſim: ni te ex ipſa id magis velim reſciſcere:
ue eo pacto maxume apud te meo erit inge-
ides,
la, quæ in me nunc iniqua eſt, æqua de me
rit,
culpa hoc eueniſſe diſſidium mea: ita te-
leos.
ndo eſſe ſeſe indignam deputat matri meæ,
cedat, cuiuſq; mores toleret ſua modeſtia;
alio pacto componi poteſt inter eas gratia;
nda aut mater eſt à me Phidippe, aut Phi-
na.
ie pietas matris potius commodum ſuadet
Pamphile ad aures haud inuito ſermo mihi
ſit tuus,
poſtputaſſe omnes res præ parēte intelligo.
vide, ne impulſus ira praue inſiſtas Pāphile.
Quibus iris impulſus nunc in illam ini- Senarij.
ſim?
nquam quicquam erga me commerita eſt

Quod nollem:& ſæpe,quod vellem:meritam
Amoq; & laudo,& vehementer deſidero.
Nam fuiſſe erga me miro ingenio,expertus ſu
Illiq; exopto,vt reliquam vitam exigat
Cum eo viro,me qui ſit fortunatior.
Quandoquidem illam à me diſtrahit neceſſita
PH. Tibi id in manu eſt,ne fiat. LA. ſi ſanus fie
Iube illam redire. PAM. non eſt conſilium pat
Matris ſeruibo commodis. LA.quo abis?man
Mane inquam,quo abis? PH. quę hæc eſt perti
LA. Dixin' Phidippe hanc rem ægre laturum e
Quamobrem te orabam,vt filiam remitteres.
PH. Non credidi ædepol adeo inhumanum fe
Ita nunc is ſibi me ſupplicaturum putat?
Si eſt,vt velit reducere vxorem,licet.
Si alio eſt animo,renumeret dotem huc,eat.
LA. Ecce autem tu quoq; proterue iracundus
PH. Percontumax rediſti huc nobis Pamphil
LA. Decedet iam ira hæc,etſi merito iratus eſt
PH. Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ,
Sublati animi ſunt. LA. etiam mecum litigas?
PH. Deliberet,renuncietque hodie mihi,
Velítne, an non.vt alij, ſi huic non ſit,ſiet.
LA. Phidippe ades,audi paucis.abijt: quid m
Poſtremo inter ſe tranſigant ipſi vt lubet:
Quando nec gnatus,neque hic mihi quicqu
temperant,
Quæ dico paruipendunt porto hoc iurgium
Ad vxorem:cuius fiunt hæc conſilio omnia
Atque in eam hoc omne , quod mihi ægre
uomam.

DIxtíne dudum dixiſſe illã ſe expectare fili *cete principium eſt interrogantis ita, vt ſciat reſponſurus ſit quem interrogat. Illaturus eſt en mentum per ἐπαγωγήν.* Dixtine dudum.] *Quia ſanctè adiurat non poſſe Pamphilo ſe abſente pe* Dixtine dudum.] *Captioſa interrogatione cæp rus, venisse autem, redeat.* Factum.] *Id eſt, dixiſſe me, & deeſt Eſt, vt ſit, Factum eſt.* Quamobr reducam neſcio.] *Habet cauſam: ſed non vult*

præterea non vult cum inuidia matris ſuæ loqui : ſi
im conferat vt vxorem non reducat domum. Quem
nic audiui loqui?] *Vt ſolet, primo perſonas inducit*
loquentes, deinde ipſas conuenire inuicem. vt alibi,
hic loquitur? Myſis ſalue Certum obfirmare eſt
me.] *Aduerſus omnia obſtinate agere: id eſt, contra*
. Obfirmare viam me, quam decreui.] *Id eſt, vt*
potius quam amori morem gerat. Atque adeo
maximum eſt, ſaluum atque validum.] *Ordo*
imum adueniſſe, deinde ſaluum, poſtremo validum.
m atque validum.] *αὔξησις ad ſalutem. Validus*
ee, robuſtus, & habitior corpore. Creditur.] *Minus*
reſpondet, de repudio vocaturus. Quod maxi-
eſt.] *Legitur &, quod maxime eſt.* Aduenis mo-
difficile inuenitur præſentis temporis. Modo.] *At*
oſtendat eſſe momentum etiam præſentis temporis.
Admodum, quod eſt minus. Aduenis modo?]
Vigiláſne deûm gens AEnea? vigila. Admodum.]
tio cur adhuc non viderit patrem. Cedo quid
it Phania conſobrinus noſter?] *Vtrum ia-*
Laches de hæreditate loquitur præſente ſocero, vt
upidiorem faciat ad remittendam filiam? Et fit
ic, vt ex alio principio peruenire queamus ad
volumus dicere. An ideo, vt ſciat rem, &
ſuas, cupidiorem ſocerum redditurus? Con-
us noſter.] *Quaſi ſororinus. Sobrini ſunt ex*
ſororibus : Conſobrini, ex fratre & ſorore. †
inquitatis frequentiæ Terentius monet : aut ha-
Conſobrinus noſter.] *Cum de fratre natus*
, & alter ex ſorore, conſobrini : cum ex fra-
patrueles dicuntur. Sane hercle homo vo-
obſequens fuit.] *Sane, ſatis, valide. nam qui*
validus eſt. Voluptati obſequens fuit.] *Con-*
Pamphilus: diſiungi enim volens, nihil dicit, vel
elictum. Haud multum hæredem adiuuant.]
nſulunt hæredi. Sibi vero hanc laudē reliquit:
m vixit, bene.] *Bene & facete, nihil hæredi relin-*
ſibi vero relinquunt. Vixit, dum vixit, bene.]
nū Vixit aliud ſignificat: & alterum Vixit, aliud.
dum vixit, bene.] *Sententia eſt hortantis ad*

al. & propinquitate Terentius frequentata monetur vt hæredum.

delicate viuendum. Vixit, dum vixit, bene.] *Hoc e*
ſcilicet reliquit. Vna ſententia?] *Expreſſit animum a*
ſenis. Quicquid eſt id quod reliquit, profuit.] *Q*
quid, & ad prauitatem refertur, vt, At enim id mihi
eſt, quod eſt de me opinionis: quicquid eſt. Quicqui
id quod reliquit.] *Nullum in hoc ſene fuit doloris*
cium ante, quam ſciret aliquid relictum. Profuit.] *I*
pro nobis fuit: ac per hoc noſtrũ eſt: poteſt enim ipſe pro
ſe: poteſt res eius. Imo obfuit.] *Morem eorum expr*
quibus relinquitur, qui cum audierint ſibi aliqui
relictum, tunc triſtes ſe fingunt. Nam illum viuun
ſaluũ vellẽ.] *Non idem viuum, quod ſaluum.* Imp
optare iſtuc licet.] *Bene impune, quia hæredi pœ*
mortuos reuiuiſcere. An ſine detrimento optas: vt cũ n
cus dicit de iam mortuo, Ego ſi illũ curarẽ, viueret. In
ne optare.] *Si optata euenirẽt nunquã inquit optar*
ille reuiuiſceret. Ille reuiuiſcet iã nunquã.] *Mire*
his verbis Phidippum quoq; ſubinuidere indicat. Pl
nunquã quã non. Et tamen vtrũ malis ſcio.] *Mo*
illum magis quã vt reuiuiſcat denuo. Et tamen v
malis ſcio.] *Quid malis de duobus, ſcio: vtrũ illũ m*
permanere, an reuiuiſcere. Heri Philumenam.] *Hoc*
quò omnis tendebat oratio. Ad ſe acceríi iuſſit.] *Be*
accerſi & iuſſit: vt nihil vxor ſua ſponte fecerit. Heri
lumenam accerſi ad ſe hic iuſſit.] *Et Heri, & iuſ*
ne: vt breue tempus ſit, & coacta videatur exiſſe. E
abduci, ſed accerſi: nec à nobis, ſed à ſe. Omnem rem
vt ſit geſta.] *Vergilius, Troianas vt opes & lamen*
regnum, &c. At iſtos inuidos di perdant.] *Bene*
dos, qui matrimonio inuideant. ergo reuocanda vxor
adeo non puduit mendacij honeſti deprehenſum ſene
inuidos faceret, qui vera prodiderant. Ego ſcio m
uiſſe.] *Principium à tempore, à dictis, factiſque, tan*
quam aduerſariorum: & ab anteacta vita & præſen
go ſcio me cauiſſe, ne vlla merito contumelia.
re addidit Merito, non enim cauere inquit ne fieret
tui. Igitur ne merito fieret: quod in me fuit. Idq; ſi ni
Ab anteacta vita. Et clementi fui.] *Profuerim, i*
tiuum pro coniunctiuo poſuit. Ni te ex ipſa id n
velim reſciſcere. παράληψις. Namque eo pacto
xin

e apud te meo erit ingenio fides.] *Bene, nō dictis,* *ıge* *ı*. Cū illa, quæ nunc in me iniqua eſt, æqua.] *'ua æqua, παρονομασίαι ſunt Terētianæ. Et bonum ar-* *entum. nam & Vergilius, Ipſe hoſtis Teucros inſigni* *ferebat, inquit, & Cicero, Te ipſo teſte iniquo atque* *obo, verum ad hanc rem ſatis idoneo: te inquam teſte,* *n*. In me iniqua eſt, æqua de me dixerit.] *Quia* *rſarij teſtimonium, ſi contra ſe dicat, tam graue eſt,* *ı vel boni viri.* Neque culpa hoc eueniſſe diſſi- ı mea.] *Non ergo quid fiat: verum per quos fiat,* *endum eſt. Et nimis abrupte dixit eueniſſe, non eue-* Ioc eueniſſe diſſidium.] *Ad confirmationem non* *'e, ſed eueniſſe dixit.* Sed quando ſeſe indignam.] *: profert, vt eam oſtendat cauſſam eſſe diſſidij: & hoc* *ntat, vtrum dotem retinere poſſit. Et ideo ſupra, Ne-* *ea culpa hoc diſſidium eueniſſe, id teſtor deos, inquit.* tat matri meæ cui concedat.] *Fortaſſe ergo indi-* *' & recte deputat: mihi tamen mater colenda eſt, hoc* Deputat matri meæ cui concedat.] *ἐν ὑποκρίσει* *meæ: vt idonea ſit cauſa repudij.* Cuiuſque mores t.] *Hoc melius quam obſequatur, aut inſeruiat.* s toleret.] *Bene mores, vt aniculæ: notat enim pra-* *m, vnde ſenes moroſi appellantur. Horatius, Donec* *i canicies abeſt Moroſa.* Mores toleret ſua mode- *) temperamentum: mores potius, quam iniurias di-* Ieque alio pacto componi poteſt.] *Niſi vt con-* *ıatri, toleretque mores eius.* Segreganda aut ma- à me Phidippe.] *Bene, tanquam ex deliberatione* *quod facturus eſt. Et mollius ſegreganda quam* *enda.* Nunc me pietas matris potius commo- ıadet ſequi.] *Quam mollibus verbis repudium* *tum eſt à Pamphilo.* Ad aures haud inuito.] *O-* *'ictum, haud inuito. non enim in totum volenti:* *de diſſidio: ſed tamen quia pie locutus eſt, medio-* *pprobauit.* Pamphile, haud inuito.] *Grauis o-* *ı à nomine incepta. Vergil. O præſtans animi iu-* *'& eſt figura λιπότης. Sic Verg. Poſthabiti tamen il-* *nea ſeria ludo.* Haud inuito, ſermo mihi acceſ- *:.] Senili loquacitate, pro, Recte locutus es.* Omnes *'lus dixit, quam ſi vxorem diceret.* Præ parente

intelligo.] *Bene parente: quod nomen commune &* *patre eſt, & cum omnibus quos hæc neceſſitudo conju* *melius ergo, quam ſi diceret, Matrem.* Verum vi impulſus ira plane inſiſtas Pamphile.] *Leniter &* *denter Ira. Non ergo iudicio* Inſiſtas Pamphile.] N *nim incipere, ſed inſiſtere hic, malum eſt.* Quibus ir pulſus.] *Non dixit, qua ira, ne ſuperbe loqueretu* *quibus iris, vt hoc ipſum per εἰρωνείαν derideret qu* *ter aixit, Impulſus ira. An iris matris aut meæ vxor* *meæ? an omnium trium?* Quibus iris impulſus.] *non vult iram eſſe, ne peccaſſe videatur vxor ſic enim* *ſi nec ipſa peccauerit.* Quibus iris.] *Ille iram ſingul* *dixit, hic, Iras pluraliter, ne videatur vnius iræ* *mittere vxorem.* Quæ nunquam quicquam erg commerita eſt pater.] *Aduerte, proprietatem ex* *commerendi & merendi.* Et ſæpe, quod vellem n ſcio.] *Mereri bona dicimus: Commereri mala; id eſt,* *quere, peccare. Ergo hic meritam, pro præſtitiſſe dixit* *Ego te quæ plurima fando Enumerare vales, nunq* *gina negabo Promeritam.* Amoq; & laudo.] *Non* *qui amantur, & laudantur: nec qui laudantu* *iam continuo deſiderantur. Multa ergo dixit: A* *& laudo & vehementer deſidero. Et vide, amo* *pulſus nimius hic eſt circa vxorem: & quaſi* *ſuæ matris & vitiatæ, loquitur: ſed tali opus e* *phili ad eiuſmodi argumentum, donec peruer* *καταστροφήν. in qua vxorem reduci neceſſe eſt.* Erg *Hoc totum repudiaturus inaniter diceret, niſi* *tum fabulæ poeta reſpiciens, reducturi anin* *Pamphilo reſeruaret. Et nota reſeruaret. Et not* *diuitem eam quam laudat, pietate ſola comp* Nam fuiſſe erga me.] *Quantum valet quod f* *xit: & non eſſe: quaſi re tranſacta.* Vt reliquam exigat.] *Satis flebiliter dixit, reliquam exigat.* *Omnes vt tecum, meritis pro talibus, annos* Cum eo viro.] *Non inuidere, iam non eſt* Quandoquidem illam à me diſtrahit neceſſit *anus conlatio verborum Pamphili repudii cogit m* *continet. vt tamen ſententia ſignificante, quam* Quandoquidem illam à me diſtrahit nece

E

ſatio in neceſſitate quæ eſt inexorabilis. Et neceſſitas, u ſcilicet quam neceſſitatem domi oſtendit: quod ex ſcilicet pepererit. Sed monte mult neceſſitatem, matris vi- racundiam, quæ à nuru ita offenſa ſit. Tibi id in u eſt, ne fiat.] Hoc oppoſuit, quod minime vult Pam- t videri. & quod dixit ſocero. Si ſanus ſies iube redire.] Pro, ſi ſanus es. nam aliter, Iubeas dicere t. Si ſanus ſies.] Bene pater ſupra iram dixit, nunc am, quæ erat ineſſe Pamphilo. Si ſanus ſies.] Non ulpæ eſt, cui vt redeat iubere poteſt. Non eſt con- i.] Durius erat, Nolo reducere. ergo hoc lenius di- Matris ſeruibo commodis.] Hoc verbo neceſſita- qua cogatur, oſtendit. Quo abis?] Factum Pam- x patris verbis oſtenditur, quod diſceſſit. & bene: lterius præſente patre reſiſtere durum fuit. Mane, im quo abis?] Bene quo abis, quia patrem deſeris orem. Quæ hæc eſt pertinacia?] Sicut decuit ſoce- & ſubindignatur, quia coram ſibi fit contumelia. e Phidippe.] Artificioſe Laches, vt minus miretur, ius indignetur ſocer, iraſci Pamphilum dicit: quan- prædictum eſt, & ſic oportuit. Dixine Phidippe rem ægre laturum eſſe eum?] Renouauit verba dem perſona. nam ita dixerat, Neque adeo me clam uam eſſe eum grauiter laturum credam, Hoc ſi re- it. Quamobrem te orabam vt filiam remitte- Inuidioſe aduerſum Phidippum, tanquam in illo ſit è purgat, & non accuſat Pamphilum. Adeo inhu- im fore.] Bene quaſi iratus, inhumanum eſſe, in- Non credidi ædepol adeo.] Potuit enim dicere, redidi inhumanum fore: ſed acerbe addidit Adeo. Ita is ſibi me.] Sibi & me, magno pondere legendum umque pronomen: vt, cantando tu illum? Id eſt, ge- ocerum, vel Pamphilo Phidippum, vel ſi quid tale eris. Supplicaturum.] Parum eſt ſatisfacturum, caturum addidit. Sin alio eſt animo, renumeret n huc, eat.] Hoc recte ſocer. non tam vt dotem reci- uam vt terreat, hoc dicit. Et renumeret proprie: quia cunia eſt. Et hic ἰδιωτισμὸς iraſcentis eſt, & exigentis um. Eat verò mire dictum, quaſi ipſe proiiciatur, qui ur ire. & ſimul in hoc verbo quaſi renunciatio chari-

ſatis eſt. Renumeret dotem huc, eat.] Terrorem
tendæ dotis oſtendit, cum dicit, Renumeret dotem: ſ
cum iniuria, Huc, & iracunde, Eat. Ecce autem tu c
que proterue iracundus es.] Addendo Quoque,
nihil aſſenſus eſt: quaſi dicat, quomodo Pamphilus.
terue iracundus es.] Proterue, immoderate, & ſup
dictum eſt ideo, quod proterat alium qui proteruu
Nam proteruus eſt, qui dum alius obuius eſt, pro
quod faciunt & tauri in appetitu coitus fœminaru
quas calent. Percontumax rediſti.] Proprie cont
dicitur contemptor potiorum. Percontumax rediſt
nobis.] Magnæ indignationis eſt, abſentes alloqui, v
bi, O Aeſchine, pol haud paternum iſtuc dediſti. N
Pamphile.] Nobis τῷ ἀπηχισμῷ. nam aut abunda
ſignificatu adiuuat pronunciationem. Decidet iam
Quaſi in ira ſit culpa, non deponetur ira, inquit, ſed
det. Quia paululum vobis acceſſit pecuniæ.] I
quaſi dicat. quia habetis vnde dotem reddatis, aut,
nullam cauſam habeatis repudij, ſed ditiorem qua
coniunctionem. Quia paululum vobis acceſſit p
niæ, ſublati ſunt animi.] Et non maior eſt factus
philus. ſimul maiore ſtomacho, quod cum labore cel
aperte oſtendit. Sublati animi.] Pro elati, Sublati
Et hoc proprie ferarum eſt. vt, Attollitq; animos: T
rum qualis in aruis Saucius ille graui venantum vu
pectus, Tum demum mouet arma leo, &c. Nam beſti
animi qualitate vel erigunt corpora, vel deponunt, a
cero. Etiam mecum litigas?] Belle, & illum ex in
iracundiorem & hoc ad ſe dicentem, quod propter
philum dicebat, effecit. Etiam mecum litigas?] Inn
quaſi iam cum Pamphilo litigauerit. Deliberet, re
tietq; hodie.] Ferocius quam ſocerum deceret: att
mature, quod Deliberet dixit. Vt alij, ſi huic nō ſit,
Magna fiducia conditionem filiæ aſſerit: quoniam
Pamphilus nolit, paratum alterum dicit eſſe. Si huic
ſit.] Subauditur vxor. Sed dura dictu reticuit vt deb
Phidippe ades.] Nomine appellat: quod facere ſole
iratos mitigare conātes. Poſtremo inter ſe tranſiga
Non enim hæc [illegible] ſunt, quib. intereſſe delectet. Q
do nec gnatus, neque hic.] Inuidioſe, gnatus: &
obſe

ierant. & hic non familiariter dictum, ſed quaſi ab Quæ dico paruipendunt.] *Quia obtemperamus tacitæ voluntati.* Porro hoc largium ad vxorem, &c.] *Bene rurſus in errorem reditur: ne quæ vera ntra fabulæ propoſitum cognoſcantur.* Porro hoc m.] *Porro quaſi aliquid magnum.* Cuius hæc conſilio omnia.] *Non tranſacta obiiciuntur v- d quæ nunc aguntur.* Conſilio.] *Vtrum diſpo- ? an ἀξωνεία eſt in male conſulentem?* Atque in oc omne quod mihi ægre eſt.] *Non quod ira d quod mihi ægre eſt, dixit.* Euomam.] *Bene, ritudinem ſolet vomitus releuare: ſic Cicero in Ca- dicit, Quæ quidem l.m.u.q.t.p.e.ſ.q.p.*

ACTVS IV. SCENA I.

rochaici & Iambici octonarij catalectici & acatalectici mixti.

MYRRHINA. PHIDIPPVS.

quid agam? quò me vortam? quid meo viro
ſpondebo
? nam audiſſe vocem pueri viſus eſt vagiētis:
ipuit derepente tacitus ſeſe ad filiam:
ī reſciuerit peperiſſe eam, id qua cauſa clam
abuiſſe
,non ædepol ſcio. Iamb. dim.
ium concrepuit: credo ipſum ad me exire: Troch.cat.
ι ſum.
or vbi me ad filiam ire ſenſit, ſe duxit foras. Iamb.cat.
eccam video: quid ais Myrrhina? heus tibi di-
t Y. mihíne mi vir?
r ego tuus ſum? tu virum me, aut hominem
itas adeo eſſe?
vtrumuis horum, mulier, vnquam tibi vi- Troch. catal.
orem,
ludibrio tuis factis habitus eſſem. MY. Qui- Iamb.cat.
PH. at rogitas?
filia. hem, taces? ex quo? MY. iſtuc patrem ro-
eſt æquum?

Perij:ex quo cenſes,niſi ex illo, cui data eſt nup obſecro?

Acatalectici. PH. Credo,neque adeò arbitrari patris eſt alit demiror

Aca.. Troch.

Iamb.catal. Quid ſit quamobrem tantopere hunc omne celare volueris

Partum:præſertim cùm & rectè,& tempore ſu pererit.

Troch. catal. Adeon' peruicaci eſſe animo, vt puerum præ res perire,

Ex quo firmiorem inter nos fore amicitiam hac ſcires

Potius, quàm aduerſus animi tui libidinem cum illo nupta?

Ego etiam illorum eſſe hanc culpam credidi,q eſt penes.

MY. Miſera ſum. PH. vtinam ſciam ita eſſe iſtu nunc mihi in mentem venit,

Ex hac re quod locuta es olim, cum illum ger cepimus.

Nam negabas nuptam filiam tuam poſſe te p

Cũ eo,qui meretricẽ amaret, qui pernoctaret

MY. Quamuis cauſam hunc ſuſpicari, quàm veram,malo.

PH. Multo prius ſciui,quàm tu,illum amicam re Myrrhina: (ſc

Verum id vitium nunquam decreui eſſe ego:

Nam id omnibus innatum eſt: at pol iam ad quoque cum oderit.

Sed vt olim te oſtendiſti eandem eſſe, nihil e ſti vſque adhuc,

Vt filiam ab eo abduceres: neu quod ego eg eſſet ratum.

Id nunc res indicium hæc facit, quo pacto f volueris.

Trach. octo. MY. Adeòne me eſſe peruicacem cenſes, cui

catalect. Vt eo eſſem animo, ſi ex vſu eſſet noſtro hc trimonium?

PH. Túne proſpicere aut iudicare noſtram quod ſit, potes?

:i ex aliquo fortaſſe, qui vidiſſe eum diceret
tem, aut introeuntem ad amicam, quid tum
tea,
deſtè ac raro hoc facit? nonne ea diſſimula-
ios
humanum eſt, quàm dare operam id ſcire,
nos oderit?
i js poſſet ab ea ſeſe derepente auellere,
im tot conſueſſet annos, non eum hominem
erem,
rum ſatis firmum gnatę. MY. mitte adoleſcen-
obſecro,
: me peccaſſe ais: abi, ſolum ſolus conueni.
velitne, an non, vxorem: ſi eſt, vt dicat vel-
:.
: ſin eſt autem vt nolit, rectè conſului meæ.
quidem ille ipſe non volt, & tu ſenſiſti eſſe in
Myrrhina
um: aderam, cuius conſilio ea par fuerat
ſpici.
obrem incendor ira, eſſe auſam facere hæc
ſſu meo:
ico, ne extuliſſe extra ædeis puerum vſquam
s, (ſtulem;
go ſtultior, meis dictis parêre hanc qui po-
tro, atque edicam ſeruis, ne quoquam effer-
nant.
Iullam pol credo mulierem me miſeriorem Iamb. acat.
ere:
rt hic laturus hoc ſit, ſi ipſam rem vt ſiet, re-
erit,
edepol clam me eſt: cum hoc, quod leuius eſt,
animo iracundo tulit.
ua via ſententia eius mutari poſſit, ſcio.
mihi vnum ex plurimis miſeriis reliquum fue-
malum.
rum vt tollam cogit, cuius nos qui ſit neſci-
s pater:
cum compreſſa eſt gnata, forma in tenebris
ſci non quita eſt,

Neque

Neque detractum ei tum quicquam eſt, qu
poſſit noſci qui ſiet:
Ipſe eripuit vi, in digito quem habuit, virgi
iens annulum. (di
Simul vereor Pamphilum, ne orata noſtra ne
Celare, cum ſciet alienum puerum tolli pro ſu

PEriJ, quid agam?] *Mirè in hac ſcena iterum*
ſenis atque anus: & tamen varie & alio modo, vt
inter ſe diuerſos, & tamen notos, poſſimus agnoſcere.
quid agam?] *Hæc prologui oportet Myrrhinam,*
ius perſona reminiſcatur ſpectator geſtæ rei, ſimulq;
ius perſonæ verbis, quid agat altera perſona, monſt
Nam perſcrutari Phidippum vniuerſa conclauia,
per totam domum, cognito partu filiæ ſuæ, apparet e
ſentibus dictis. Perij, quid agam?] *Singula ita pr*
ciat, vt perturbatam oſtendat. Quid agam? Qu
vertam?] *Figura* διαπόρησις, *apta turbatis.* Nam
ſe vocem pueri viſus eſt vagientis.] *Vergilius,*
nuò auditæ voces, vagitus & ingens, Infantumque
flentes in limine primo. Et eſt ὀνοματοποιία. *nam v*
ſic eſt, vt quaſi vagitus ſæpius ſonet. Pueri viſus
gientis.] *Proprie dixit, vagientis, & infantium e*
ſus eſt.] *Quomodo, Audire vocem viſa ſum modo*
Ita corripuit derepente.] *Raptim intulit: Et de*
vna pars orationis eſt: vt defeſſus, aduerbiis enim p
tiones ſeparatim non adduntur. Derepente.] ὑφέ
ſi ſeparaueris, non eſt latinum derepente. Quod ſi.
pro nam, aut itaque, ſed & nos in huiuſmodi ſignifi
ſic dicimus. Quod ſi reſciuerit.] *Scimus manifeſta*
nus occulta. Id qua cauſa.] *Id, hoc ipſum, peperiſ*
Non ædepol ſcio.] *Ideo quia vera cauſa dici non*
Sed oſtium concrepuit.] *Plus eſt quàm crepui.*
Con modo auctiuum eſt. Ad me.] *Bene ad me, q*
rigaturum. Vbi me ad filiam ire ſenſit.] *Hoc ant*
& ſimul argumentum delicti eſt, quod exiit à fili
rito ingreſſo mulier. Vxor vbi me ad filiam.] *A*
tis eſt geſtus & dictum. Se duxit foras.] *Ordo, du*
Et verbis vſus eſt intra domeſticos parietes, ar
ἰδιωτισμῷ *ſe duxit pro abiit.* Atque eccam vi

A

mulierem fugere, & viri auerſari præſentiam: hoc ſeparatim pronunciandum. Heus tibi dico.] Myrrhinam auertentem ſe, quaſi nihil inueniat at de filia. Mihine mi vir?] Sic & in Andr. Ni-mdes? cum turbatum ſe oſtendit Dauus. Vir.] italem conditionem retulit, non ad ſexum, vt Ver-col. Vir gregis ipſe caper. Tu virum me.] Accu-ncrepatione incipiens. Aut hominem.] αὔξησις. Adeo autem abundat Vergil. Tuque adeo quem e ſint habitura deorum Concilia, incertum eſt. vtrumuis horum.] Vir aut homo. Mulier vn-bi viſus forem.] Acerbe mulier: vt ſuprà, Tu mulier, quæ me omnino lapidem nõ hominem pu-bus.] Callide mulier, & quaſi nullius culpæ con-bus dixit, & quibus factis ſcilicet. At rogitas?] ſcitur interroganti: nam interrogare quæ ſcias, tiæ eſt. Hem taces?] Non taces nunc: ſed taces, quo?] Bene ex quo, quia argumentum impudi-puerperium taciturnum. Peperit filia.] Propoſi-nis. Iſtuc patrem.] Mira calliditas. Rea mulier efenditur quod accuſat. Perii, ex quo cenſes.] litum ad effectum, perii. Obſecro iſtuc patrem eſt æquum?] Ex ſua interrogatione accuſauit rem. Niſi ex illo cui data.] A veriſimili argu-Niſi ex illo cui data eſt nuptum.] Solutio per fiduciam reſpondentis. Sall. Ita fiducia, quàm tis purgatior es. Credo, neque adeo arbitra-accuſatione maritus ad defenſionem ſui conuer-t quod cœperat. Sed demiror quid ſit.] Mol-us, iam non iraſcitur, ſed miratur. Adeo vides m nulla re alia, quàm mulieris correptione le-Quamobrem tantopere.] Alia intentio crimi-nes nos celare volueris.] Recte, quia putat & um eſſe celatum. Præſertim cum & recte & e ſuo pepererit.] Vide, duæ cauſæ ſunt celandi ſi non tempore ſuo venerit, quod indicium ſtupri ſi non recte euenerit, hoc eſt, monſtri aliquid na-rit. Hic autem & tempore ſuo, & recte natum . Demiror.] Valde miror: quod minus eſt quàm Præſertim cum & recte.] Attulit mulieri com-

pendium

pendium credulitas ſ n's ſe nel correpti, ne aliter ſi tur. Omnes nos celare volueris.] *Antiqua locu lam rem celo te.* Præſertim cum & recte, & ten ſuo.] *Recte ad illud pertinet quod non monſtrum o* Tempore ſuo.] *Ad ſpatium quo prægnantes eſſe c uerunt, id eſt, ad menſium dinumerationem: quia primo menſe naſci ſolent.* Adeon' peruicaci eſſe mo.] *Inuectio.* Vt puerum præoptares perire.] *tate infantis, inuidia.* Adeo peruicaci eſſe.] *Pe eſt perſeuerans cum quadam vi.* Ex quo firmiore ter nos fore amicitiam poſthac ſcires.] *Ab acc bus inuidia. Et bene additur Scires: quia imprude delicto veniam frequenter extorſit.* Potius quàm a ſum animi tui libidinem.] *A volun'ate peccanti dia. Animi tui libid nem dixit, vt minima cauſa ſceleribus ſubiecta eſſet.* Eſſet cum illo nupta.] *A non, illi nupta, ſed cum illo nupta. Ergo ambo ſib cem nubunt.* Ego etiam illorum eſſe hanc cul *Bene, etiam illorum: nõ enim hoc ſ erraſſe ait, quo putauerit culpã, quæ minor eſt: ſed, etiam illorum, mune peccatum fuerit: ſed nunc quidem totum cri Myrrhinæ. An etiam pro adhuc, vt maior ſit dolor, opinanti acciderit.* Vtinam ſciam ita eſſe iſtuc.] *ſeram eſſe. Alibi, Miſerum, quem minus credere eſ rit ſenſus, Vtinam vere ſis miſera.* Vtinam ſcian eſſe.] *Hoc quidam ſic accipiũt, quaſi Phidippus di nes te culpa eſt, quam illorum eſſe credebam: & quod credo, penes te eſſe culpam, ita nõ eſſe certo ſcia. dixit ſe miſeram: & miſeros niſi innocentes dicimus nim hoc reſpondet, Vtinam in hoc negotio miſeram ſceleſtam reperiam. Sic Salluſtius, Atque ea cogen coactos: ſceleſtos magis quàm miſeros diſtringi. Et quitur.* Sed nunc mihi in mentem venit.] *Arg ium ex antecedentib. dictis & factis.* Nunc mihi i tem venit.] *Recte nunc, quaſi alias nihil ſuſpicãti.* locuta eſt olim.] *Pro ante.* Cum illum generum mus.] *Vt arbitrum capere dicimus, id eſt, eligere, laude locutus eſt Pamphili.* Cepimus.] *Elegimu Ante locum capies oculis* Cum eo.] *Viro.* Qui m tem amaret, qui pernoctaret foris.] *Non in hoc*

o, quod hæc locuta ſit: ſed argumentum eſt, quod ce- lueris partum, quæ hoc olim dixerit. Ac pernocta- Propter illud quod dixerat, Quid intereà, ibáne ad idem? quotidie. Et nota familiariter hoc verbum po- rētio. Sic in Adelphis, Sed ſi hic pernocto, caue quid Syre? Quamuis cauſam.] Hoc propter ſpectato- citur, vt geſtorum meminerit. Quam ipſam ve- Quia ſola ex omnibus defendi non poteſt. Multo ſciui quàm tu.] Bene pergit, quia taciturnitas pro ſione accepta eſt. Verum id vitium.] Hoc intelligi teſt, niſi vitium bis numero ſubaudieris. Accie- æ.] Melius dixit adoleſcentiæ, quàm Pamphili: vt n ætate fuerat, non timeret in ingenio. Nam id o- is innatum eſt.] Amare in adoleſcentia. At poſ lerit, ſe quoque cum oderit.] Mire ſenectutem : ſenex, cum & velocem oſtendit his verbis: Iam & addit, Se quoque oderit, quaſi dicat: Non ſolum ... abit, ſed & odio habebit: & non alienas mulieres nec vxorem quoque, ſed etiam ſeipſum. Plus ergo il- quàm ratio depoſcebat: ſed mire ad affectum ſenis endum. Se quoque cum oderit.] Id eſt, vt pœ- um ſui facti. Sed plus dixit, quàm ſi diceret, facta :d vt olim te oſtendiſti.] Cum ſuperiora dicta t filiam abduceres.] Vehementius dixit, quàm ſi , vt filiam ei non redderes. Neu quod egiſſem eſ- im.] Quod ab eo abducis, non bona ſocrus: quod non bona mater: quod irrita facis quæ geſſi, non bo- es, inquit. Nunc res indicium facit.] Hoc eſt, elauiſti partum. Id nunc res.] Quaſi dixerit vn- Quo pacto factum volueris.] Non ſolum quod :d, etiam quod voluit, obiicit. Quo pacto factum is.] Deeſt fieri. Peruicacem.] Per vim agentem, pſam me eſſe cenſes. Cui.] Deeſt ei, vel circa eam. ater ſiem.] Rurſus à veriſimili, an mater contra faciat. Si ex vſu eſſet hoc matrimonium.] Cal- lier ex his quæ dixit ſenex defenſionē arripit. Nam tis, Negabas poſſe filiam tuam te pati cum eo qui cem amaret, qui pernoctaret foris. Ex vſu no- Modo, vtile, ſi pro noſtra eſſet vtilitate. Túnc pro- :.] A perſona. Aut iudicare.] Proſpicere futura, indi-

indicare præſentia Audiſti ex aliquo fortaſſe.] *ſatis, & oratorie.* Aliquo.] *Non à certa perſona.* B*liquo, ademit iudicibus authoritatem.* Qui vidiſſe diceret.] *Non qui vidiſſet.* Exeuntem aut intretem.] *Sic Cicero, Tibi autem Balbe reſpondebo: Pr precario ſi licet, ſi fas eſt defendi à me eum, qui in fuiſſet, qui vnguenta ſumpſerat, qui Baias viderit: nim dixit, Amplectentem amicam.* Aut introeun *σύλληψις prima. In ludum ducere & reducere.* Extem aut introeuntem.] *Mollis eſt, quia luditui quentibus ad amicam, ἐξουθενισμὸς criminis, de con dine.* Quid tum poſtea?] *ἰδιωτισμὸς, quo contem crimina leuiora.* Si modeſte.] *Adhibito modo: vt cum pudore & modeſtia: vt celatum voluerit.* Nón diſſimulare nos.] *Duobus modis feruntur peccat ignoſcendo, vel cohibendo. Modo diſſimulare, eſt rantiam fingere.* Magis humanum eſt.] *Bene, q. illud humanum diſſimulare, an magis humanum di lare. quia & iraſci, & arguere humanum eſt?* Mag manum.] *Nota, pro humanius, Terentiano more.* nos oderit?] *Qui, vnde vel quamobrem. Et recte enim dolens quod non ametur, id facit quo magis o* Nam ſi is poſſet ab ea ſeſe derepente auellere. *torie non contentus defendiſſe Pamphilum, hoc ipſo quo accuſatus eſt, laudat.* Derepente.] *Vna pars nus eſt.* Qui cum tot conſueſſet annos.] *Lauda eos Terentius, qui conſuetudine vincuntur, vt alit paruæ conſuetudinis cauſa, huius mortem tam fert liariter. Et mox, Vt neque me conſuetudo, neque neque pudor commoueat, neque commoueat, vt ſert dem? Ergo ferus quem longa conſuetudo non com* Qui cum tot conſueſſet annos.] *Non qua cu qui cum: vt à quibus, & non à quis. Et conſueſſe p dicitur in ſtupro.* Non eum hominem ducerem, *ſolum inquit, homo non eſſet, id quod forſitan nihil intererat: ſed quod nobis maximum eſt, vir ſtabili eſſe non poſſit.* Nec virum.] *Vir modo, maritus.* eum hominem ducerem, nec virum ſatis fir gnatæ.] *Poteſt & ſic intelligi, Non eum hominem rem, qui conſuetudinē longi temporis tenere abrum*

virum ſatis firmum gnatæ.] *Quem res venereæ mouerent. nam ſ... num etiam hic poſſumus intellige- lidum in officio coitus. ſic Hora... ius, ... marito ...et vxorem.* Mitte adoleſcentem ...] *His ſolemus commentitia argumen... vt, cordia animos maternos his nato ... Mitto ... adde iſtuc, * Imprudens timuit adoleſcens : ſ... 10. tu ... Verum & cætera. Etenim illi dixerat, Verum id ..., nunquam decreui eſſe ego adoleſcentiæ. Adeon' ...aci eſſe animo, vt puerum præoptares perire potius, aduerſus animi tui libidinem eſſet cum illo nupta?* ...em : peccaſſe ais, abi ſolus ſolum conueni.] *...æc dicit mulier, vtpote memor quod cum Pamphi- ...cuta. Et ſolus ſolum ideo, quia metuit, ne orata ...n ſeruet Pamphilus, & ideo multi ſciant.* Roga, ...e an non vxorem.] *Verba quibus cum Pamphi- ...atur ſocer : ne ſi aliter agat, reſpondeatur à genero.* ...conſului meæ.] *Illum, inquit, nolle, ſignum e- ...prouidiſſe filiæ.* Siquidem ille ipſe non vult, & ...iſti.] *Animaduertendum, quemadmodum omnia ... ſe defenderit Myrrhina, in malam partem acce- ...dippus : & hinc magis accuſat vnde illa ſe purgat.* ...conſilio ea par fuerat proſpici.] *Non dixit, cu- ...ſilio repudium daretur Pamphilo, ita ad vnum o- ...citum ſpectant.* Eſſe auſam facere hæc iniuſſu ... *Abducere filiam, celare partum, exponere pue-* ...nterdico.] *Inter edico, & interdico hoc intereſt: ...us, quod iubemus fieri : Interdicimus, quod veta- ...ri. Edicimus etiam vni generi hominum : Interdi- ...iuerſis. Itaque Prætoris edicta, & Interdicta di- ... Interdico, ſeparatim dicendum, legendumque, ...terdico ne velis, non eſt integrum.* Interdico, ne ...ſe extra ædes.] *Id agitur, ne ſub incerto interci- ...uer : & tragœdia fiat ex comœdia.* Meis dictis ...hanc poſtulem.] *Demonſtratiue & accuſatorie ...enc, quaſi tam contumacem.* Hanc qui poſtu- *Quid eſt hanc, vtrum mulierem? an vxorem? an ...acem fœminam?* Ibo intro.] *Sibi ipſi hoc dicit ...ισμῷ.* Edicam ſeruis, ne quoquam efferri ſi- *Et hoc recte poeta : quia ita opus eſt, ne compleat*

Myrrhina quod promiſit de exponendo puero, dit *Dein continuo exponetur.* Nam vt hic laturus hoc *Sic oſtenditur cauſa cur perpetuo celandum ſit ſe* *tium virginis.* Nam vt hic.] *Quantum iracundiæ turius ſit, quantum furoris: hoc enim ſignificat Vt.* *mul poeta, quod alibi obſcure facit, hic aperte demon* *quod periculum ſit in fabula, niſi καταστροφὴ ſucc* Non clam me eſt.] *Id eſt, ſcio.* Nec qua via ſent eius mutari poſſit, ſcio.] *Neſcio quo modo ex ira placidus fiat.* Sententia eius.] *De puero non expo* Hoc mihi vnum.] *Hoc adhuc, inquit, malum non euenerat, cum euenerint multa. & vide, an ſi pueri tollat cogit, quaſi cum gemitu & percontatiue pr ciandum ſit: etenim Si, obſcuram locutionem faci forte Cum, vel Quod, ſignificat.* Hoc mihi vnum e rimis miſeriis reliquum fuerat malum.] *Ex om malis reliquum cum dicat, maximum malum ſign Nam non mediocre eſt quod omnium miſeriarum timum & inter mala multa reliquum, quod ſic mus. Poſſumus & nos interrogatiuè pronunciare.* rum vt tollam cogit.] *Recte tollam, quæſtio, vi* Forma in tenebris noſci quita non eſt.] *Ab queo paſſiuum fecit queor, retinendo participium eſt: ſed antique dixit.* Neque detractum.] *Sol fieri.* Ipſe eripuit.] *Hic ad exitum ſpectat πα quia per annulum fiet cognitio.* Ipſe eripuit.] *E rio, inquit, factum eſt: ipſa vt non eriperet, ſed ipſi tur.* Simul vereor Pamphilum ne orata noſtr *licet ſi ſuſtulerimus cogente ſene, eum puerum, qu poſitum iri Pamphilo paulò antè promiſi.* Cum ſci num puerum tolli pro ſuo.] *Non ſolum, inquit, grè feret alienum, verum etiam pro ſuo.*

ACTVS IV. SCENA II

SOSTRATA. PAMPHILVS.

Iamb. quad. acat. NOn clam me eſt mi gnate, tibi me eſſe ctam, vxorem tuam

Propter meos mores hinc abiſſe: etſi ea di las ſedulo:

ım ita me di ament, itaque obtingant ex te quæ
:opto mihi,
unquam ſciens commerui, merito vt caperet il-
odium mei:
ante quā me amare rebar, ei rei firmaſt: fidem.
ı mihi intus tuus pater narrauit modo, quo pa-
ɔ me habueris
oſitam Amori tuo: nunc tibi me certum eſt
ntra gratiam
rre, vt apud me præmium eſſe poſitum pieta-
ſcias.
ımphile, hoc & vobis, & meæ commodum fa-
æ eſſe arbitror:
us abituram hinc cum tuo meo eſſe certo de-
ui patre: (qua,
ea præſentia obſtet, neu cauſa vlla reſtet reli-
tua Philumena ad te redeat. PAM. quæſo, quid
ıc conſilii eſt?
ſtultitia victa, ex vrbe tu rus habitatū migres?
facies: neque ſinam, vt qui nobis mater male-
ſum velit,
ıertinacia dicat eſſe factū, haud tua modeſtia.
tuas amicas tu, & cognatas deſerere, & feſtos
s
auſa nolo. SOS. nihil iam mihi iſtæ res volu-
tis ferunt.
ætas, tempus tulit, perfuncta ſatis ſum: ſatias
iam tenet
orum iſtorum: hæc mihi nunc cura eſt maxu-
;vt ne cui mea
ıquitas ætatis obſtet, mortémve exoptet meā.
ideo me eſſe inuiſam immerito, tempus eſt
ıcedere:
ɔtime, vt ego opinor, omneis cauſſas præci-
n omnibus:
hac ſuſpicione exoluam: & illis morē geſſero,
ne obſecro hoc effugere, vulgus quod male
ſit mulierum.
Quàm fortunatus cæteris ſum rebus, abſque
hæc foret,

Hanc matrem habens talem, illam autem vxor
so. obſecro mi Pamphile,
Non tu e rem incommodam, vt quæque eſt, in a
mum inducas pati.
aLilla. Si cætera ſunt ita vt tu vis, itaque vt eſſe ego * ill
exiſtimo,
Mi gnate da veniam hanc mihi, reduc illam. P
væ miſero mihi.
so. Et mihi quidem: nam hæc res nō minus me
le habet, quàm te, gnate mi.

NOn clam me eſt.] *In hac ſcena velut qualitas n cialis in diſputationem venit: iuſtúmne ſit repu coniugem cauſa matris: & omnino quid fieri debeat.* clam.] *Vero ordine à purgatione ſui incipit mater al ra, ne quod diſcedit, iracundiæ videatur.* Tibi me ſuſpectam.] *Id eſt, in ſuſpicionem veniſſe.* Vxo tuam propter meos mores hinc abiſſe.] *Blandi xorem ſignificauit, quàm ſi diceret Philumenam. E res proprie ſenum dicuntur: vnde ſenectus moroſa, & roſi homines, qui ſui cuiuſdam moris ſunt.* Etſi ea c mules ſedulo.] *Ea, id eſt, quæ ſcio. Et ea, pro eam ſed abſolute occurrit ſupra lata ſententiæ, & genere tro. & eſt ordo, Etſi ea diſſimulas ſedulo, non me clan &c.* Verùm ita me dii ament.] *Cōiectura quæ ſoli iureiurando.* Nunquam ſciens cōmerui.] *Bona ptio, quia poſſumus aliquem inſcienter lædere, quæ veniam pertinet.* Itaq; obtingant ex te.] *Pro ſe i & ita rem Pamphilo probat, vt blanda ſit.* Itaque.] *partes orationis.* Vt nunquā ſciens.] *Hic ordo eſt i iurandi, vt cum præpoſuerit Ita, ſequatur vt. Cicer velim mihi deos propitios, vt cum illius temporis mih nit in mentem, &c.* Merito vt caperet odium illa r *Bene dixit merito. nam vt nos immerito quis non o non eſt in noſtra manu. hæc eſt exceptio. Plautus in nummo, Quin dicam non eſt, merito ne dicam, id eſt* rito vt caperet odium illa mei.] *Id enim eſt, culp merito.* Teq; antequam me.] *Deeſt iam, vt ſit ordo, te amare me rebar: tantū firmaſti fidem ei rei.* Teq; a quam me amare rebar, ei rei firmaſti fidem.] *Or*

us hic eſt, Et quod ante rebar, ei rei firmaſti fidem meã: *ue me feſellit, quod ante rebar, te me amare. Nam ei* *firmaſti fidem, id eſt, probationem attuliſti.* Nam mihi s pater.] *Dixit enim ſupra, Atq; in eã hoc omne quod* *i ægre eſt, euomam. potuit enim euomendo narraſſe* *d matrem filius præpoſuiſſet vxori.* Tuus pater.] *Fa-* *iarius, quam ſi diceret Laches.* Præpoſitam amori .] *Plus dixit amori tuo, quam ſi vxori tuæ diceret.* Vt d me præmium eſſe poſitum pietatis, ſcias.] *La-* *it mulier, ne quod dictura eſt odio, aut dolore, aut cer-* *a facere videatur.* Præmiũ eſſe poſitum pietatis.] *Verg. Hic pietatis honos, ſunt hic ſua præmia laudi.* Mi phile, hoc & vobis & meæ commodum.] *Rem* *am dictura, vide quantis præblanditur verbis, remq́,* *nolliat.* Nunc tibi me certum eſt contra gratiam.] *ra nũc viciſſim.* Et meæ commodũ famæ.] *Ab ho-* . Mi Pamphile, hoc & vobis & meæ.] *Princi-* *i hoc aliquid eſt peccantis fœminæ. A blandimento er-* *cipit, vt libenter audiat.* Ego rus abituram hinc tuo me eſſe certo decreui patre.] *Certo dixit, ne ſit* *adendi locus.* Cum tuo me certo eſſe decreui.] *Ad* *addidit, certo decreui: vt non audeat diſſuadere filius.* nea præſentia.] *Non dixit iam culpa, ſed præſentia.* d ſi iſtuc cõſilij eſt?] *Bene: quia illa decreui dixerat.* s.] *A perſona.* Stultitia.] *A cauſa.* Victa.] *Non enim* *ns.* Vrbe.] *A loco.* Tu.] *A perſona.* Habitatum.] *A* . Illius ſtultitia victa, ex vrbe tu rus habitatum res?] *Vide quam oratoriè omnia congeſſerit, à perſonis,* *ſis, à locis, à factis.* Illius ſtultitia.] *Ab vtili. Mire* *m & Rus, & ex vrbe, & Habitatum dixit.* Vt qui is mater maledictum velit.] *Ab honeſto.* Non fa- , neque ſinam.] *Primo, non facies: deinde ſi facere* *ueraris, non ſinam. Et non facies, non eſt interdi-* *s: ſed quaſi dicat, Scio te non facturam rem tuam* *am. Sunt autem qui neque ſinam iungant inferio-* *s, ſunt qui totum contexte legant, Non facies vſque* *eſtia.* Mea pertinacia dicat eſſe factum.] *Bene* *et, cum vult ſua intereſſe ne fiat.* Tu tuas amicas *In diſſuadendo commiſcuit & honeſtatem & vtilita-* Mea cauſa nolo.] *Non eſt ſuperbum nolo, ſed*

conſuetudine dicitur. Nihil iam mihi iſtæc res.] *Con omnia. Et ab vltimis incipit.* Iſtæc res.] *Amicæ, cogna dies feſti.* Dum ætas, tempus tulit.] *Tulit pro paſſ eſt, permiſit, & in bonis enim & in malis dicitur.* Di ætas, tempus tulit, perfuncta ſatis ſum.] *Si inqu meæ voluptatis cauſa exercendæ ſunt, iam non delecta ſi officij ac religionis, iam non poſſum, quæ ſum anus. ceſſaria diuiſio quia ille & religionem incuſſerat feſtor dierum.* Dum ætas, tempus tulit] *Non inquit rep hendat: quæ cum potuerim perfuncta ſatis ſum. Sic Vi Sat patriæ, Priamoq; datum.* Satias me iam tenet.] *mis materne atque aniliter.* Hæc mihi nunc cura maxima] *Hoc nimis ſerio pronunciandum. & ne cui o ſe, ne Tibi diceret.* Vt ne cui me longinquitas æt obſtet.] *Hoc ad nurum: expectationem ad filium ref hinc enim odio digni parentes, expectati appellantur.* l ginquitas ætatis obſtet Mortémve meam.] *Cun dulo agat ſocrus, ne quid per iracundiam ſtatuiſſe vi tur: vide tamen vt intermiſceatur indignatio & multa lore deprompta ſint: quod poeta non inuitus facit ad res exprimendos perſonasque reddendas.* Hic video eſſe inuiſam immerito.] *Quia rus decreuit pergere quaſi nurum vitatura, ſed locum. Et mire inuiſam, & addidit cui, ſed dixit, Tempus eſt concedere. Quia anu an quia nurus in domo?* Omnes cauſas præcidan mnibus.] *Bene omnibus, ne ſpecialiter læſiſſet nurum generaliter dixit.* Et illis morem geſſero. *Mire illis nurui. Et morem geſſero, acriter dictum: vt oſtendat h los olim voluiſſe, vt expelleretur, vt ſi dicas, inimicum morem geſſiſſe, quod ſe ſuſpenderit.* Sine me obſecro effugere. *Quia dixerat maritus eius, Omnes ſocrus runt nurus.* Sine me obſecro hoc effugere.] *Pote ſimum eſt ad extorquendum aliquod argumentum, illis quibus chari eſſe debemus, noſtra cauſa potius, q illorum, dicimus velle nos, aut nolle, quod facimus. nam Pamphilus ſupra ſic dixit, Non facies, neque ſinã.* Q male audit.] *Supra dixit. Ab honeſto.* Abſque hæc foret.] *Abſque. extra: vt ſit aduerbium magis q præpoſitio. & vna, Res ſubaudienda. Et totum ἐν ὑπο ..., ſtatimque iungendum, Hanc matrem habens ta*

1 autem vxorem. Vel certe. Abſque foret, pro abeſſet, hæc de vxore dici putant, vt A'ſque ſit præpoſitio. 1 tute rem incommodam: vt quæque eſt, in animo inducas pati.] *Horatius, Durum, ſed leuius ſit patia, Quicquid corrigere eſt nefas* Si cæ:era ſunt.] *Betera, abſque vna d centi.* Itaque vt eſſe ego illam timo.] *Quia potuit dici ei, O ſocrus, ergo dubitas de ritate nurus: addidit, Itaque vt eſſe ego illam exiſtimo.* reniam h inc mihi.] *M. hi, propter quam putas non cendam.* Væ miſero mihi.] *Nec negat, nec promittit: ingemiſcit, vtpote qui penitus dolore commotus, animi diſſimulare non poteſt.* Væ miſero mihi.] *Nipotuit pro rerum qualitate reſpondere, niſi vt ingemit.* Et mihi quidem.] *ὑ χθος. quid enim, & mihi? an* * *multa ſic in vſu noſtro ſunt.*

* al. intumeſcit.

* al. ei.

ACTVS IIII. SCENA III.

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS.

Vem cum iſtoc ſermonem habueris, procul, hinc ſtans accepi vxor.
c eſt ſapere, qui vbicunque opus ſit, animum oſſis flectere,
od faciundum fortaſſe ſit poſt, idem hoc nunc ſi eceris.
Fors fuat pol. LA. abi rus ergo hinc: ibi ego te, & u me feres.
. Spero ecaſtor. LA. i ergo intro, & compone quę imul tecum
antur: dixi. SO. ita vt iubes, faciam. PA. pater. — Senarius. Iamb. cat.
. Quid vis Pamphile? PA. hinc abire matrem? minime. LA. quid ita iſtuc vis?
. Quia de vxore incertus ſum etiam quid ſim facturus. LA. quid eſt?
uid vis facere, niſi reducere? PA. equidem cupio, & — Troch. cat.
vix contineo:
d non minuam meum conſilium: ex vſu quod eſt, — Mixtū Trochaicum cū Iamb. cat.
id perſequar:

Credo ea gratia cõcordes magis, ſi nõ reducã, fo

Troch. cat. 1. Neſcias: verum id tua refert nihil, vtrum illæ cerint,

Quando hæc abierit: odioſa hæc eſt ætas adoſcentulis.

E medio æquum eſt excedere: poſtremo iam n fabulæ

Dim. Iamb. Sumus Pamphile, ſenex atque anus.

Iamb. cat. Sed video Phidippũ per tempus egredi: accedam

QVem cum iſtoc ſermonem habueris.] *In hoc c loquio reconciliatio ſenum eſt poſt iurgium, mixta ſputatione Pamphili de non reducenda vxore.* Procu *Procul, nunc prope.* Hinc ſtans accepi vxor.] *Acc audiui. Et modo vxor, ante mulier: & de vxore, dij m prohibeant.* Iſtuc eſt ſapere.] *τὸ Iſtuc exceptiue ctum: quaſi cætera ſtulte fecerit: & ſimul ſtomachum r net quo reprehendat cætera.* Qui vbicunque opus e *Qui pro Quæ interdum abundat.* Animum poſſit ſ ctere.] *Modo non alienum animum, ſed ſuum flectere. vnde flectere, à iurgio ad modeſtiam, ex conceſſione ex mo.* Animum flectere.] *Ad hoc flectere animum di vt oſtenderet ne nunc quidem purgatam apud ſe Soſt tam de præterita culpa.* Quod faciundum ſit forta poſt.] *Hæc etiam ſententia videri poteſt generalis. deeſt Ad id: vt ſit, Flectere ad id quod faciundum. teſt & abſolute accipi, Quod pro quæ res faciunda* Quod poſt faciundum ſit.] *Id eſt, concedendum. vim neceſſitatis hoc verbum exprimit.* Fors fuat pc *Fortuna faueat, quaſi τῷ εὐφημισμῷ aduerſus triſte ctum vſa eſt. nam fors fortuna bona eſt. & fuat, ſi ſign cat, dixerat enim ille, Quod faciundum ſit poſt for ſe.* Fors fuat pol.] *Id eſt, bona eueniat, quaſi τῷ φημισμῷ aicat, Bona dicito potius. An bona fortuna per Pollucem?* Abi ꝛus.] *Hortantis eſt ad celeritat Vergil. Ergo age chare pater, ceruici imponere noſ* Ibi ego te, & tu me feres.] *Non dixit, Ibi nos uicem delectabimus: ſed quia ſenex atque anus eſt, te, & tu me feres, dixit. Et ſimul, quia nuper incu uerat mores ſenum, reuocare vult cauſam abſceſſio*

ſi

ad filij culpam aut nurus. Ibi ego te, & tu me
Aut quia noti inter nos ſunt mores noſtri: aut
trique vna ætas eſt. & ſic pronuncia, quaſi hoc i-
eceſſitate decernat ſenex: cum dicit, Abi rus Ergo
i ego te, & tu me feres, ipſa pronunciatio quere-
tinet de filijs & ſenectute. Spero ecaſtor.] Mi-
confirmauit mulier: ſed ſperare ſe dixit, memor
riſſimi, & ſenilis amaritudinis: maxime quod & il-
ixit, ibi nobis iucunde erit, ſed, ibi ego te, & tu me
I ergo intro, & compone quæ ſimul tecum
it?] κωμικῶ χαρακτῆρι, & vſu quotidiano, ſatis-
raliter: quia Mulieres dum moliuntur, & dum co-
, annus eſt. Dixit.] Denunciatio eſt confirmandæ
æ, nec mutandæ. & translata eſt de foro & cauſi-
cero, Præco dixiſſe pronunciat. Dixi.] Hoc ver-
fine additum, ſuperiora confirmat: & eſt proprium
perorauerint cauſam. Pater.] Ipſum nomen debor-
n ſignificat, adiecta pronunciatione. Pater.] Sic
ia, vt hoc vultuoſe dictum ſit, Hinc abire ma-
uid vis Pamphile?] Facete præſto, Quid vis, re-
Quid ita iſtuc vis?] Rem ſupra audiuit, & per-
unc cauſam quærit: quaſi dicat, Eſto vt nolis, quid
ere non vis? Incertus ſum etiam quid ſim fa-
] Non, quid faciam, dixit, ſed, quid ſim facturus.
a molimina etiam verbis poſſet oſtendere. Quid
quid ita iſtuc vis: & Quid eſt, eo vultu pronun-
, vt conſilium eius & verba videatur contemnere
uid vis facere, niſi reducere?] Sic loquitur La-
aliud Pamphilus reſpondere non audeat: & ideo
quidem cupio, & vix contineo.] Vt reducam
Adeo magna cauſa eſt non reducendi, vt cum
non poſſim. Sed non minuam conſilium
] Caute ſatis, Reducendi, inquit, cupiditas eſt, non
di conſilium. Id perſequar.] Non ſequar, ſed per-
t conſtantiam demonſtraret. Credo ea gratia
des magis.] Sententioſe dixit, tunc poſſe inter ſe
re & concordare mulieres, cum & illa eſſe de-
rus, & illa nurus. hæc enim inter illas eſt deſidio-
nctio Et ſatis ingenioſe ſe dictum. Tolle enim in-
ieres proximitatem: & nulla cauſa diſcordiæ

eſt. Concordes magis.] *Non magis concordes, v pro minus diſcordibus dixit, an vt ſeruiret ſententiæ* ſcias.] *Vtrum concordes futuræ ſint, an diſcordes.* V id tua refert nihil.] *Hoc verbum ex aliqua parte c mantis eſt, & conſentientis.* Vtrum illæ fecerint.] *I conſentientes ſint an diſſentientes.* Vtrum.] *Vnum d bus ſignificat.* Odioſa eſt hæc ætas adoleſcētulis *pra in perſonam ſocrus culpam iratus contulerat dixit: nunc & vxori placatus, & nurui parcens, odior ſam à perſonis tranſtulit ad ætates ſed ita tamen, vt iuniores accuſaret, & de adoleſcentibus queſtus, cu feratur ſenes.* Odioſa hæc eſt ætas.] *Hæc, cum g pronunciandum eſt.* E medio æquum eſt exce *Vtrum ex vrbe rus, an ex vita in mortem? Et ſatis n ter. nam in medio ſtare dicitur ſuperuacuus vel mo Et cum ſtomacho dixit ſenili.* Senex atq; anus.] *H cum nominauit, caput indicat & inceptionem hui fabularum.* Iam nos fabulæ ſumus.] *Senex atqu Pronūtia ſenex atq; anus, quaſi initiū fabulæ. τῷ ἰδ additum, Pamphile.* Per tempus.] *Opportune.*

ACTVS IIII. SCENA III

PHIDIPPVS. LACHES. PAMPHILVS.

Senarij.

TIbi quoque ædepol ſum iratus Philumena
Grauiter quidem; nam hercle abs te fact
turpiter:
Et ſi tibi cauſa eſt de hac re; mater te impulit;
Huic verò nulla eſt. LA. opportune te mihi
Phidippe in ipſo tempore oſtendis. PH. quid
PA. Quid reſpondebo his? aut quo pacto
periam?
LA. Dic filiæ rus conceſſuram hinc Soſtratar
Ne reuereatur minus iam quo redeat domū.
Nullam de his rebus culpam commeruit tua
A Myrrhina hæc ſunt mea vxore exorta omn
Mutatio fit, ea nos perturbat Laches.
PA. Dum ne reducam, turbent porrò quam v
PH. Ego Pamphile eſſe inter nos, ſi fieri pote
Affinitatem hanc ſanè perpetuam volo;

,vt aliter tua ſiet ſententia,
as puerum. PA.ſenſit peperiſſe, occidi.
ierum? quem puerum? PH. natus eſt nobis
os.
bducta à vobis prægnans fuerat filia,
fuiſſe prægnantem vnquam ante hunc ſci-
iem.
ne (ita me di ament) nuncias,& gaudeo
ı illum, & tibi illam ſaluam:ſed quid mulieris
n habes? aut quibus moratam moribus?
hoc celatos tam diu? nequeo ſatis,
hoc mihi videtur factum prauè,proloqui.
on tibi illud factum minus placet, quam mi-
aches.
i iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi:
non eſt, cùm eam iam conſequitur alienus
:.
illa tibi Pamphile hic iam conſultatio eſt.
ij. LA. Hunc videre ſæpe optabamus diem,
x te eſſet aliquis, qui te appellaret patrem.
habeo gratiam dis. PA.nullus ſum.
duc vxorem,ac noli aduerſari mihi.
er ſi illa ex me liberos vellet ſibi,
eſſe mecum nuptam: ſatis certo ſcio,
e clam haberet quæ celaſſe intelligo.
cùm eius alienum eſſe à me animum ſẽtiam,
nuenturum inter nos poſthac eſſe arbitror:
obrem reducam? LA. mater quod ſua ſit ſua,
ſcens mulier fecit: mirandúmne id eſt?
ı' te poſſe reperire vllam mulierem,
areat culpa? an quia non delinquunt viri?
ſmet videte iam, Laches, & tu Pamphile
an' opus ſit vobis,an reducta domum.
uid faciat, in manu non eſt mea:
ı in re vobis difficultas à me erit.
id faciemus puero? LA.ridicule rogas.
uid futurum eſt,huic reddas, ſuum ſcilicet:
nus noſtrum. PA.quem ipſa neglexit,pater,
am? LA.quid dixti? eho an non alemus Pam-
e?

Prodemus

Prodemus quæſo potius: quæ hæc amentia eſ
Enimuero prorſus iam tacere non queo:
Nam cogis ea, quæ nolo, vt præſente hoc loq
Ignarum cenſes tuarum lacrumarum eſſe me?
Aut cuidſit id, quod ſollicitere ad hunc mod
Primum vbi hanc dixti cauſſam, te propter tu
Matrem non poſſe habere hanc vxorem dom
Pollicita eſt ea ſe conceſſuram ex ædibus.
Nunc, poſt quam ademptam quoq; hanc tibi
ſam vides:
Puer quia clam te eſt natus, nactus alteram e
Erras, tui animi ſi me eſſe ignarum putas.
Aliquando tandem huc animum vt adiūgas
Quàm longum ſpacium amandi amicam tib
Sumptus, quos feciſti in eam, quàm animo
tuli?
Egi atque oraui, tecum vxorem vt duceres:
Tempus dixi eſſe, impulſu duxiſti meo:
Quæ tum, obſecutus mihi, feciſti vt decuerat.
Nūc animum rurſum ad meretricem induxti
Cui tu obſecutus, facis huic adeò iniuriam:
Nam in eandem vitam te reuolutum denuo
Video eſſe. PA. Méne? LA. teipſum: & facis ini
Cum fingis falſas cauſas ad diſcordiam:
Vt cum illa viuas, teſtem hanc cum abs te
ueris.
Senſitque adeò vxor: nam ei cauſſa alia quæ
Quamobrem abs te abiret? PH. planè hic d
nam id eſt.
PA. Dabo iuſiurandum, nihil eſſe iſtorum, tib
Reduc vxorem: aut quamobrem non opus ſit
PA. Non eſt nunc tempus. L. puerum accipia
is quidem
In culpa non eſt: poſt de matre videro.
PA. Omnib. modis miſer ſum, nec quid aga
Tot nunc me rebus miſerum concludit pater.
Abibo hinc', præſens quando promoueo pa
Nam puerum credo iniuſſu non tollent meo,
Præſertim in ea re cum ſit mihi adiutrix ſocru
LA. Fugis? hem, nec quicquam certi reſpōde

bi videtur eſſe apud ſeſe? ſine:
ı Phidippe mihi cedo, ego alam. PHID. ma-
: :
irum fecit vxor, ſi hoc ægre tulit.
mulieres ſunt: non facile hæc ferunt.
:ea hæc ira eſt: nam ipſa narrauit mihi.
ɔræſente hoc tibi nolebam dicere:
illi credebam primo: nunc verò palam eſt.
ɪmnino abhorrere animum huic video à
iis.
id ergo agam Phidippe? quid das conſilij?
ɪid agas? meretricem hanc primùm adeun-
cenſeo.
s: accuſemus grauius: denique
nur, ſi cum illo habuerit rem poſtea.
ciam vt mones: eho puer, curre ad Bacchi-
hanc
n noſtram: huc euoca verbis meis.
o porro in hac re adiutor ſis mihi. PH. ah
dum dixi, idemque nunc dico Lache,
: affinitatem hanc inter nos volo,
nodo eſt, vt poſſit quod ſpero, fore.
ne adeſſe me vnà dum iſtam conuenis?
ɔ verò abi: aliquam puero nutricem para.

ɪuoque ædepol.] *In hac ſcena vltimus error eſt,* *ius* καταστροφή. Tibi quoque ædepol ſum ira- *uaſi dicat, Non ſolum matri tuæ, aut etiam ſocrui* ɪi quoque ædepol.] *Recte: nam & amicos incu- eniter incipientes, & grauiora inferentes. Hanc er- is cauſa leniter incuſat: deinde cõfirmat inferendo, r quidem. & ſtatim cauſam ſubiungit, cur quidem tur.* Factũ turpiter.] *Quod abſceſſerit domo ma-* ĩ tibi cauſa eſt de hac re.] *Cauſam more ſuo pr o ne poſuit. Sic in Phor. Quid mihi dicent, aut quam reperient, demiror. Et quæ cauſa fuerit, ipſe dici* t. :e impulit.] *Mater te impulit abſolute, deeſt enim t ſit, Nam mater te impulit.* Mater te impulit. *is remotiua.* Huic vero.] *Ipſi matri ſcilicet.* Op- e te mihi Phidippe in ipſo tempore.] *Vtrum*

ταυτολογία eſt: an opportune, quia volebam: & in
pore, quo modo volebam? an opportune mihi, In ipſ
pore, tibi, id eſt & mihi & tibi commode veniſti? In
tempore oſtendis.] Oſtenditur nobis id quod qua
mus. Opportune, & in ipſo tempore, non eſt idem, e
opportune dicimus, cum (verbi gratia) inuitati, ad
tempus incipientis prandij venimus. In ipſo tempore
iam prandio appoſito. Aut quo pacto hoc aperi
Hoc modo oſtendit neceſſe quod ſimulet, nec id quod
eſt dicendum ſibi eſſe. Dic filiæ rus conceſſurari
Soſtratam.] Blande non addidit tuæ: quaſi dicat co
ni filiæ. Et bene non ſocrum, ſed Soſtratam. Ne reu
tur.] Bene reuereatur, ne odiſſe Soſtratam, ſed metu
deatur, & quaſi ipſa ſocrus non odium meruerit ſed
rentiam. Minus iam quo redeat domum.] τῇ ἀναστροφῇ, vt ſit ordo, quo minus redeat. Nullam
rebus culpam.] Relatio criminis poteſt videri.
Deeſt vxor, quod nomen inferius poſuit. Tua.] Cu
cuſſione audiendum eſt, vt ſubaudiatur vxor, ab e
dicturus eſt, vxore. Mutatio fit.] Mutationem ſu
nem dicit erroremque iurgantium. Mutatio.] Dee
rum rerum mutatio. ergo mutatio criminum, aut
rum. Ea nos perturbat Laches.] Ea: non ea mut
vxor, hoc eſt Myrrhina. Mutatio fit.] Criminis ſcil
peccati: id eſt, vel mea vxor crimen tuæ ſuſtinet: vel
meam tranſlata eſt culpa. Turbent porro qua
lint.] Quantum velint: aut eam quam velint, mu
ſed melius eſt, quod ſupra diximus. Dum ne red
turbent porrò.] Quo modo eſt pius erga matrem
philus, ſi parui facit vtrum ſocrus ſua perturbet
mater à ſenibus? Soluitur ſic, quia Quam non eſt
fœminini, ſed eſt quantum. Turbent, errent, & i
tuentur ſignificat vel turbentur. Ego Pamphile
pronomen initium continet orationis grauiter ince
Ego poſtquam emi te à paruulo. Si fieri poteſt.] I
ſuit, vt ſupercilium ſoceri demonſtraret. Si fieri p
Recte additum, ſi fieri poteſt, quia non conuenit r
ſocero generum, vt ſupra dixit, Hanc ſane perpetua
Iam enim eſt confirmata, ſed perpetuam cupit. Si
aliter tua ſiet.] τῷ εὐφημισμῷ vitauit illud quo
mi

um, ne diſſidium diceret. vt Vergilius, grauior ne us aures Verberet. Accipias puerum.] *Iure, quia patrem ſequuntur. Et mire hoc maxime adiecit, quod ne recuſat Pamphilus, & propter quod vxor quo-n reducitur. Et accipias pro accipe, vt quieſcas pro* . Senſit peperiſſe, occidi.] *Hoc maxime inopina-Pamphilo, quia ſocrus promiſerat omnes ignora-* Senſit.] *Proprie ſic.* Puerum? quem puerum?] *iter primo dubitat quid audierit, deinde quaſi cer-d audierit, admiratur dicendo, Quem puerum?* m? quem puerum?] *Bene cum conſternatione ani-od nunquam fando acceperat.* Natus eſt nobis.] *uia ambo aui.* Nam abducta à vobis.] *Bene non, ſed, abducta fuerat, vt magis ſit culpa matris.* A] *Pro à Pamphilo.* Nam abducta à vobis præ-fuerat.] *Hoc totum cum indignatione in vxorem ciandum eſt.* Neque fuiſſe prægnantem.] *Præ-ſt ante gnatum, vel ante genetricem eſt enim præ,* ene ita me dij ament.] *Agit gratias nuntianti, tur ob ſuſceptum nepotem, gaudet liberatam nu-* tum illum, & tibi illam ſaluam.] *Proprium m refert, ſibi nepotem, illi filiam eſſe ſeruatam.* Et am ſaluam.] *Recte tibi, quia pater puerperæ eſt it.* Sed quid mulieris vxorem habes?] *Quid is dixit, ne diceret, qualem mulierem, aut aliquid s. & totum percontatiue potius, quam pronuncia-diceret: Peſſimam mulierem, & male moratam v-habes. Et reprehenſio eſt cum contemptu. ſic &, minis? vt Verg. Tu mihi quodcunque hoc regni. At cum honore ſic dicimus: quem hominem habes?* am.] *Id eſt, inſtitutam. & eſt participium ſine ver-* sne hoc celatos.] *Non parum celatos dicit, ſed ntem filiam fuiſſe.* Nequeo ſatis proloqui.] *Ma-ggeratio.* Quam hoc mihi videtur factum pra-*oium modeſte, quamuis indignetur, quia apud ma-vxor non eſt vehementius accuſanda.* Quam hoc] *Quod prægnans fuerit filia, non quod natus eſt* Non tibi illud factum minus placet quàm mi-hes.] *Vtrum quia minus * & magis, quoniam ſe-,an ἐιρωνέια eſt: vt ſit ordo, Non minus mihi placet,*

quam

quàm tibi. Et placet pro diſplicet intelligimus, vt Nunc me hoſpitem lites ſequi, quam hic mihi ſit fac. que vtile, Aliorum exempla commonent. Non tibi factum.] *Sub εἰρωνείᾳ eſt dictum hoc enim ait Ta dem tibi placet hoc factum quam mihi. Alibi, Nu hoſpitem lites ſequi, &c.* Cum eam iam ſequitur nus puer.] *Alienus, quod ſenes gratulantur, id m. lædit Pamphilum.* Conſequitur alienus puer.] *φορὰ à pecoribus, quæ vt mox nata fuerint, mat quuntur. Verg. Atq; ipſæ memores redeunt in tecta, que Deducunt.* Nulla tibi Pamphile hic iam co tatio eſt] *De reducenda ſcilicet vxore.* Perij] *Hoc ſi Pamphilus dicit.* Cum ex te eſſet aliquis qui pellaret patrem.] *Bene hoc putauit, quod Pamphi videtur: hoc eſt, ex illo eſſe quod natum eſt.* Euenit.] *prie euenit, ideo & bonorum euentus dicitur.* N ſum.] *Ipſe ſibi iterum. Hoc vlterius eſt, quam perij cum aliquis perit, reliquum vel cadauer eſt.* Ac no uerſari mihi.] *Cauſam interpoſuit ſenex, quo magi re filius non recuſet.* Si illa ex me liberos vellet ſi *apparet tantum commentus eſt cauſam.* Si illa ex beros vellet ſibi.] *Nactus eſt Pamphilus ex verb cauſam aliam diſſidij.* Aut ſe eſſe mecum nuptam *iuſte mecum nuptam dixit. Et recte, quia partus con nuptias. Et melius, nuptam mecum, quaſi tectam & tam vno cubiculo mecum. Nubere enim, eſt operiri, vnde & nubes, quod tegere ſolent cœlum, dicuntur Arſuraſque comas obnubit amictu.* Non clam n beret.] *Id eſt, non tacuiſſet, partumque celaſſet.* Qu laſſe intelligo.] *Non dixit natum filium, ne inte affectu, molliretur iratus.* Nunc cum eius alienu ſe à me animum ſentiam.] *A præſenti tempore.* conuenturum.] *A futuro.* Quamobrem redu *Firmior concluſio facta eſt per interrogationem, q eſſet pronunciatiua.* Mater quod ſuaſit ſua.] *A d tiore ea eſſe defenſio: & præterea ſtatus eſt venialis, prudentia defendens.* Sua] *Pro eius, vt, Namque patria antiqua cinis ater habebat.* Adoleſcens n fecit.] *Multa dixit, & mater ſua, & adoleſcens mul quaſi docet hoc exemplo parendũ patri eſſe.* Mirandi

id

l?] *Bene mirandum, non iraſcendum dixit. Miramur magis, ſi amici peccauerint, quam iraſcimur.* Repe- lam mulierem.] *Quaſi dicat, ſi hanc repudiaueris.* uia non delinquunt viri] *εἰρωνεία dictum, non e- on delinquunt.* Voſmet videte iam Laches, & tu phile.] *Nec rogare ſocerum, nec intereſſe conuenit: v- tior fiat ad repudiandum gener.* Voſmet videte iã es.] *Vergil. Vos ô Calliope precor, aſpirate canenti.* ſſam opus ſit vobis, an redu ctam domum.] *In codicibus ſic eſt Remiſſan' an reducta, vt ſit, remiſſá- reducta.* Vxor, quid faciat, in manu non eſt] *Ordo, Vxor mea quid faciat in manu non eſt deeſt t ſit, In manu eius non eſt, ſed in mea poteſtate poſi- t.* In manu non eſt.] *Vxoris ſcilicet, & eſt ordo, V- a quid faciat, in manu eius non eſt.* Neutra in re difficultas.] *Promittit facilitatem ſuam. vt tamen oganda ſit. An aliter, vt ſupra annotauimus?* Sed aciemus puero?] *Vt, quid me fiet, dicitur.* Sed aciemus puero?] *Quid vtique quicquid erit, eddendus eſt.* Huic reddas.] *Pamphilo ſcilicet.* Ri- : rogas.] *Ridicule, vel aduerbium eſſe poteſt, vel no- nomen eſt, ſubdiſtingue ridicule: & ſic interroga, pronuntiationis.* Huic reddas ſuum ſcilicet] *Sic huic ſuum, & reddas: quaſi repoſcat Pamphilus: & biunxit, vt alat: ſed, vt alamus: vt ſua quoque inter- nſtraret.* Vt alamus noſtrum.] *Scilicet Pamphi- m: nepotem meum, vtrunque noſtrum.* Quem ipſe xit.] *Si ipſe legeris, clare dictum eſt. ſi ipſa, lenius: & tur ſenex ob murmurationem eius intellexiſſe, quod uerum tolli: & ideo appoſitum, Quid dixti? eho an mus Pãphile?* Quẽ ipſe neglexit.] *Legitur & ipſa: eſt melius, vt ſit pater vocatiuus caſus.* Quem ipſa it pater, ego alam?] *Hic ſibi obmurmurans, vul- verbis oſtẽdit nolle ſuſcipere filiũ.* An non alemus hile?] *Quod faciendum ſit, à contrario vult ſe- nunciatione demõſtrare, quod ſcelus ſit non feciſſe.* mus quæſo potius?] *Deferemus, proijciemus, abimus? Verg. Vnius ob iram prodimur. Nã à quo ndi ſumus, ſi nos deſerit pater?* Enimuero pror- n tacere.] *Multa reticentia de filiorum vitijs, &*

defenſione quoque apud ſoceros vti parentes, ſæpe T *tius demonſtrauit, & præcipue in Andria, cum dici* *illud ſedulo negare factum, ille inſtat factum.* Iam re nequeo.] *Quamuis tacendum ſit* Ignarũ cenſe rum lachrymarum eſſe me?] *Cõiectura quod ame retricem Pamphilus.* Tuarũ lachrymarũ eſſe me?] *paret illum à Soſtrata hoc audiuiſſe. nam ipſa filiu prehenderat flentem.* Sollicitare.] *Perturberis, co neare.* Ad hunc modum?] *Id eſt, immoderate.* Pri hanc vbi dixti cauſam.] *A ſummo ad imum.* N alteram es.] *Nanciſci proprie dicitur, qui paratus nendum ante, quam poſſit reperire quod teneat, quod occurrerit, prehendit.* Aliquando tander animum vt adiungas tuum.] *Merè eſt tempo nectio. Et aliquando tandem vt adiungas, dee ſed plenum pronunciatione eſt.* Quam longum ſp *Ab anteactis.* Sumptus quos feciſti in eam.] *Re dixit, quia imperabilior eſſe debet indulgentiſſimu vt alibi, Tum patris pudor, qui me tã leni paſſus eſt vſque adhuc quæ meo cunq; animo libitũ eſt facer ego vt aduerser?* Egi atq; oraui] *Agit qui iuſtam Orat; qui animo demiſſo precatur, vt quaſi benefic fiet ur ſibi.* Tempus dixi eſſe. *Tempus, quia d tumque ſuſtinuit.* Impulſu duxiſti meo.] *Multu ad ſuadendum laudatio eius apud quem agimus: parte laudatio, qua illum volumus inflecti.* Quæ ſecutus mihi feciſti vt decuerat.] *Ordo, Quæ fec obſecutus mihi, vt decuerat.* Nũc animũ ad mer *Hoc vultuoſè & demiſſo labro, vt appareat inuitun ci ad reprehendendum, qui laudauerit modo* Q feciſti mihi obſecutus.] *Iuueniliter ſatis, quia xit, Multum amans.* Facis huic.] *Scilicet vxori.* C ſecutus.] *O meretricis ſuperbiam non ferendam* in eandem vitam.] *Parcius Vitam dixit, quam fl atque libidinẽ* Te reuolutũ denuo.] *Non rediſſ uolutũ eſſe: tanquã inuitũ, aut neſciũ. relinquit n veniã, vt velit eſſe correctior.* Méne?] *Hoc genus gationis negatiuã habet ſignificationẽ.* Et facis ir *Pro facis iniuſte.* Vt cũ illa viuas.] *Grauius eſt c trice viuere, quã meretricẽ amare.* Teſtẽ hãc cũ a

mo

cris.] *Laudata eſt hic vxor modeſta, cũ illã teſtem, nõ ditricẽ appellet ſocer.* Senſitque adeo vxor.] *Aliud mentũ, quo vult in Pãphilũ referre nõn ſolũ illius, ſed vxoris culpam. Et hic vide non accuſare ſocrũ.* Planè iuinat.] *Diuinat dixit, pro verũ dixit: & nota diui- e præterito dictũ. Vnde prouerbium, Aiunt diuinare ıtẽ, quia qui dicit verũ, diuinus eſt.* Dabo iuſiurã- .] *Vbi argumenta & teſtimonia deficiunt, ibi iureiu- i opus eſt. Et id eſt ἄτεχνος πίστις.* Nihil eſſe iſtorũ.] *concinne dixit iſtorum, ne in ſingulis commoraretur.* ıc vxorem, aut quamobrẽ non opus ſit, cedo.] *Pãphilus hoc ſolum defendit, non id eſſe, quod pater : nec cauſam quæ vera ſit, protulit: ideo ſenex relicta uæſtione, redijt ad id quod agitur, & ait: Reduc vxo- ut dic, quæ res vetat.* Non opus ſit.] *Reductã ſcili-* on eſt nunc tẽpus.] *Quia ſocer adeſt. Et oratorie git ad deditionem, defenſione titubante.* Accipias.] *ccipe. Cauſa cur accipiat.* Nam is quidem in culpa ſt.] *In hoc dicto eſt quædam faceta irriſio eius, qui iracundus ſit.* Poſt de matre videro.] *Bene de ma- ıcedit, vt de puero extorqueat: quia ſcit parentum rdiam firmam eſſe per filios.* Omnibus modis mi- im.] *Quid eſt, omnibus modis? vtrum & circa pa- n, & circa vxorem: an & in reducenda, & in non re- da?* Miſer ſum.] *An miſer ſum, cui maxime ob- tur, quod maxime fugio, id eſt, puer?* Concludit pa- *Translatio de fera indagata. Sic Cicero, Circundatos cancellos ait.* Nam puetum credo.] *Omnia facit , ne aut rem palam faciat, aut intercedat diuor-* Adiutrix ſocrus.] *Quæ dixit, continuo exponetur.* s? Hem.] *Ex verbis patris oſtendere voluit quid a- 'amphilus. & ille Abibo dixit, hic Fugis?* Num ti- letur eſſe apud ſeſe?] *Quaſi ob amorem meretri- 'anus.* Sine.] *Sine ſeparatim accipe: quia vim habet ıinantis.* Amaræ mulieres.] *Quaſi vir di- naras mulieres. non enim laudat, ſed cauſam dicit, vxor offenderit Pamphilum.* Non facile hæc fe-] *Non facile ferunt pellicatum, neque amorem ım in viris.* Nam ipſa narrauit mihi.] *Vtrum fin- æc dixiſſe filiam ſibi? an vero κατὰ τὸ σιωπώμενον*

actum eſt? ego neutrum puto: & ſic intelligo, quod de *xore ſua dicat. Ipſa narrauit mihi, ſecundum illud qu* *ſupra dixi: Nunc mihi in mentem venit de hac re quod* *cuta es olim, cum illum generum cepimus, nam nega* *nuptam filiam tuam poſſe te pati cum eo, qui meretri* *amaret. qui pernoctaret foris.* Neque illi credebam j mo.] *Quare non credebas? namque amaræ ad hanc* *mulieres ſunt, & ſæpe de nihilo ſuſpicioſæ. Et bene hoc* *didit, ne timuiſſe generum videretur.* A nuptijs.] *dixit à filia mea: ſed quod pater Pamphili magis dolea* *nuptijs inquit. nam Philumenam nolle, irati eſt: odiſſe* *ptias, amatoris.* Quid ego agam Phidippe?] *Mire* *turbatur pater, quaſi res ſua tantum agatur. Et vide q* *admodum poeta latenter feſtinet ad rerum cognition* Meretricem hanc. *Bene hanc quaſi eam quæ interi* *bat. Sic enim ſumitur hoc pronomen. vt, Hanccine ego* *parſi perdere? Et Tuaque, animam hanc effundere dex* *id eſt malam.* Hanc.] *Quaſi dicat, quæ nos perturbat.* mum.] *Bene primum, intelligamus, deinde Pamphil* Oremus.] *Vtrum rogemus? an quod eſt verius, omni* *nere eloquij commoneamus? vnde oratores, orare, & p* *rare dicuntur. & orator nomen accepit. Verg. Talibus* *bat dictis. Nam qui orat, accuſaturus, aut commonitu* *orat.* Oremus.] *Id eſt, eloquamur. Poteſt intelligi &* *geniis, ſed non conuenit perſonæ potiori, & cauſæ, &* *verborum ordini.* Si cum illo habuerit rem poſtea *in Eunucho, Quo cum vno tum rem habebam hoſ* Bacchidem hanc vicinam noſtram.] *Sic maluit q* *meretricem dicere: ne graue ſit cum ea ſeni loqui, niſi* *vicina eſt.* Hanc euoca verbis meis.] *Bene ſeruata* *perſonis congruentia. Nam ſocerum monere hanc rem* *tum decuit, non etiam facere: vt cum pellice filiæ ſuæ* *tius ſermocinaretur.* Hanc euoca verbis meis.] *I* *eam.* Si nullo modo eſt vt poſſit.] *Manere ſcilicet* *fie vt maneat.* Sed víſne adeſſe me vnà, dum iſ con[u]enis?] *Melius pronunciaueris, ſi renitente &* *pro ante hoc vultu dicere acceperis Phidippum: quaſi* *oporteat intereſſe ſocerum. Ideo mutat ſententiam Lac* *& relegat eum in procurationem alterius rei.* Nutri para.] *Pro quare*

ACT

ACTVS V. SCENA I.

:mbici quadrati catalectici & acatalectici. Trochaici catalectici mixti.

BACCHIS, *meretrix.* LACHES.

On hoc denihilo eſt, quod Laches nunc me conuentam eſſe expetit:
:pol me multum fallit, quin quod ſuſpicor, ſit uod velit.
Videndum eſt, ne minus propter iram hanc im- etrem quàm poſſiem:
ne quid faciam plus, quod poſt me minus feciſ- : ſatius ſit.
;rediar: Bacchis ſalue. BAC. ſalue Laches. LA. :edo ædepol te
ınihil mirari Bacchis, quid ſit, quapropter te huc ›ras puerum euocare iuſſi.
:go pol quoque etiam timida ſum, cum venit ihi in mentem, quæ ſim: Iamb. quad. acat. meo
ıomen* mihi quæſtus obſtet apud te: nam mo- s facile tutor. quæſtui.
ii vera dicis, nihil tibi pericli eſt à me mulier. nā ea ætate ſum, vt non ſit peccato mihi ignoſci quum.
magis omnes res cautius, ne temerè faciam, curo.
ı ſi id nunc facis, facturáve es, bonas quod par t facere: inſcitum
rre iniuriam tibi me, immerenti, iniquum eſt.
Eſt magna ecaſtor gratia, de iſtac re, quam tibi beam: (mihi proſit.
ı qui poſt factam iniuriam ſe expurget, parum Troch. cat.
quid iſtuc eſt? LA. meum receptas filium ad te ımphilum. BA. ah.
iine dicam: vxorem hanc prius quàm duxit, vo- um amorem pertuli:
e, nondum etiam dixi id quod volui: hic nunc orem habet.
re alium tibi amicum firmiorem, dum tempus nſulendi eſt.

Nam neque ille hoc animo erit ætatem: neque tu eadem iſtac ætate.

Iamb. cat. BA. Quis id ait? LA. ſocrus. BA. méne? LA. teipſan filiam abduxit ſuam

Troch. cat. Puerumque ob eam rem clam voluit, qui natus extinguere.

BA. Aliud ſi ſcirem, qui firmare meam apud vos p ſem fidem.

Sanctius quàm iuſiurandum, id pollicerer Laches,

Me ſegregatum habuiſſe, vxorem vt duxit, à Pamphilum.

Iamb. cat. LA. Lepida es: ſed ſcin' quod volo potius ſodes cias? BA. quid vis? cedo.

Troch. cat. LAC. Eas ad mulieres huc intro, atq; iſtuc iuſiu dum idem

Polliceare illis: exple animum his: teque hoc cr ne expedi.

BA. Faciam: quod pol, ſi eſſet alia ex hoc qua haud faceret ſcio:

Vt de tali cauſa nuptæ mulieri ſe oſtenderet.

Sed eſſe falſa fama nolo gnatum ſuſpectum tu

Nec leuiorem vobis, quibus eſt minimè æquum der er

Immerito: nam meritus de me eſt, quod quean vt commodem.

LA. Facilem, beneuolumque lingua tua iam til reddidit.

Nam non ſunt ſolæ arbitratæ hæ, ego quoque etiam credidi

Nunc, cum ego te eſſe præter noſtram opinic comperi:

Fac eadem vt ſis porro: noſtra vtere amiciti oles.

Iamb. tetr. acat. Aliter ſi facias ſed reprimam me, ne ægre quip x me audias.

Verum te hoc moneo vnum: qualis ſim amicu quid poſſi m,

Potius quam inimicus, periculum facias. BA. fa ſedulo.

In hoc de nihilo eſt.] *Rarus vitæ color in hac locu-one miſcetur à poeta. Nam meretrix loquitur ſenex: od eſt mirabilius, bona meretrix, mitis ſenex, vt in-us laboraſſe Terentium, vt & à lege comicorum re-t: & in actu tantum conſuetudinem retineret.* Non le nihilo eſt.] *Debet mirari meretrix cum ad ſenem ur: debet timere, cum ad patrem: debet ſuſpicari ali-cuius amator iam maritus eſt.* Non hoc de nihi-*Coniecturalis cauſa eſt, Recipis Pamphilum? non re-* Nec pol me multum fallit, quin quod ſuſpi-] *Ordo & ſenſus hic eſt, Nec pol me multum fallit, quod velit, hoc ſit quod ſuſpicor: vel, quin quod ſu-, ſit hoc quod velit. Ordo, quin quod velit, ſit quod or.* Ne minus propter iram.] *Quia non erat veri-bonum eſſe patrem meretrici interturbanti: reddit iem ſenex, cur agat mitius: ne videatur perſonæ mo-m eſſe ſeruatus.* Nec pol me multum fallit.] *Non llit, quo minus id ſit, quod me vocat, quod ſuſpicor.* ndum eſt.] *Pro videndum, cauendum.* Impe-] *Perficiam. dictum à patrando, cuius rei difficultas ditatem complendarum nuptiarum, etiam ad alia ia quæ ſunt ardua, verbum hoc commodauit, ac de-* Quod poſt me minus feciſſe ſatius ſit.] *Satis fa-lo minuiſſe.* Quod poſt me minus feciſſe ſatius *Si Sit pro Videatur acceperis, erit ſenſus, Ne quid fa-plus, quod poſt dum pœniteat me, videatur ſatius mi-eciſſe. Si Sit pro Erit acceperis, erit ſenſus, Videndum e quid plus faciam: quod cum fecero, poſtea ſatius ſit on feciſſe, & ſatisfacere. Aut certe duas res ſignifi-quibus inter vtrunque temperandum eſſe demon-: vt per illud ſupra, lenitatem tenendam: per hoc in-tutoritatem defendendam eſſe commoneat. An minus ſe, pro pœnitere? ſic enim veteres dicebant, muto fa-, & nolo factum: cum alicuius rei eos pœnitebat.*] *Modo ſit, pro videatur, poſuit.* Aggrediar: Bacchis e.] *Bene aggrediar, quaſi rem arduam, & incon-am ſeni: vel aggrediar, vt meretricem circumueniam. gil. Talibus aggreditur Venerem Saturnia dictis.* Bac-s ſalue.] *Non ita meretrici obſequitur ſenex, quan-im vult adimere timorem perſonæ ſuæ.* Credo ædepol

te nonnihil mirari.] *Ipſum proœmium mollius & len* *eſt, vt oſtendat ſe non iurgaturum ſenex.* Quid ſit.] *De* *Rei, vt ſit, quid ſit rei* Ego pol quoque etiam tim ſum.] *παρέλκον tertium, vt, Multa quoque & bello p* *ſus. Et obſequenter poſuit non ſolum ſe mirari, ſed eti* *pauere.* Ego pol quoque etiam timida ſum.] *Bene* *iam, vt hoc dicat, non ſolum miror, ſed etiam timeo. Et* *ue timida ſum, pro timeo.* Ne nomen mihi quæſtus.] *eſt, nomen quod ineſt meo quæſtui.* Nomen quæſtui c ſtet.] *Quem exerceo ſcilicet. & deeſt, Quod eſt.* Ne nom mihi quæſtus.] *Id eſt, quod meretrix ſum. legitur* *Nomen meo quæſtui obſtet.* Si vera dicis.] *Interrog* *ſcilicet.* Non ſit.] *Non videatur.* Iam ea ætate ſum, non ſit peccato mihi ignoſci æquum.] *Quia ipſe* *do veniam, an quia iam mihi peccanti non danda eſt? &* *ordo, Vt non ſit mihi æquum peccato ignoſci. Neceſſaria* *tur ambiguitas. aut enim ſit pro Videatur, aut peccato,* *peccatorum: aut Peccato mihi, pro Peccanti mihi, aut P* *cato meo, aut deeſt In: vt ſit, In peccato.* Cautius ne tem re faciam.] *Similiter additum eſt, Cautius, ne temerè* *ciam.* Facturáve es.] *Etiam ſi non facies.* Inſcitum.] *ſcilicet, ſi iniuriam faciam.* Offerre iniuriam.] *Offerin* *iniuriam non merenti, reddimus ei, qui meretur.* Inſ tum.] *Inelegans, non bonum. & bene non dixit duru* *aut quid tale, ſed Inſcitum: quo verbo maxime mulie* *& meretrices vtuntur. Scitum enim dicunt quod pla* *Inſcitũ quod diſplicet. vt, Per ecaſtor ſcitus puer natu* *è Pamphilo. Hoc tale eſt quod dixit inſcitum ex abund* *ti, quale eſt apud Vergilium, Nec poſt arma vlla rebe* *Aeneadæ referent.* Eſt magna ecaſtor gratia de iſta quam tibi habeam.] *Imitatur hic & ſenile, & fœ* *neum tardiloquium, ſuffecerat enim, Ago gratias.* N qui poſt factam iniuriam ſe expurget.] *Sic in Adel* *ait, Indignum te eſſe iniuria hac, indignis cum egomet* *acceptus modis.* Parum mihi proſit.] *Si ſic accipiatur* *ſcriptum eſt, λιτότης eſt, aut ταπείνωσις, & ita intellig* *dum, quaſi dixerit, Multum mihi nocuerit, imò me eu* *terit.* Sed quid iſtuc eſt?] *Nunc demum ad rem re* Meum receptas filium.] *Intenſio criminis. & non re* *pis: ſed receptas. & ne diceret, quid tua? Meum filiu*

Meu

n receptas filium.] *Propoſitio accuſ toria eſt. &* ter propoſuit crimen, quod poſtea dilatatur. & fre- atiuo vſus eſt verbo, quod non raro, ſed frequenter et.* Meum receptas filium.] *Status coniecturalis, oniectura diluitur per ἄτεχνον πίστιν, id eſt, iuſiuran- ac tormenta ſeruorum.* Ah.] *Quod falſum eſt, recla- meretrix ſtatim, & voluit contradicere, ſi permitte- ex.* Sine dicam.] *Verg. ſine me hæc haud mollia fa ıblatis aperire dolis.* Vxorem hãc priuſquam du- *Hanc quaſi moleſtam, & quæ hæc nolit pati.* Priuſ- ı hanc duxit.] *Ante rem, à præteritis, & ante actis.* um amorem pertuli.] *ἀποσιώπησις, vt in Heau- Au, næ, illud haud inultum, ſi viuo, ferent: non iam ıbibes.* Veſtrum.] *Non ipſius Pamphili. ergo blan- honorifice: non enim illius amorem, & tuum quæ- ſed, amorem veſtrum. nihil potuit dici familiarius. li autem, quantam vim patientiæ habet, quantumq́; ·is, ne lædi mereatur vlterius.* Vxorem hanc priuſ- ı duxit.] *A perſona ſua.* Priuſquam hanc duxit, ım amorem pertuli.] *Et quia multum diuq́; ama- pertuli dixit, quæ eſt longi temporis ſignificatio.* lum etiam dixi id quod volui.] *Apparet ſenem & longe loquentem interpellari vultu reſponſuræ ·icis: cum ille ſibi ſilentium præberi velit. Sic Vergil. ım inducit dicentem: Sine me hæc haud mollia fatu, tis aperire dolis: ſimul hæc animo hauri. Et ad poſtre- le Turno, Vt primum fari potuit, ſic incipit ore.* Ma- ndum etiam.] *ἀποσιώπησις tertia.* Hic nunc vxo- abet.] *Cum denũciatione pronunciandum eſt, quaſi Alia res eſt.* Quære alium tibi amicum firmio- *Magna moralitas in denunciatione, magna proprie- enim dicimus, Quære tibi. Verg. Quærat ſibi fœdera ıs.* Quære alium tibi amicum firmiorem.] *Fir- n pro firmo non enim firmum concedit eſſe Pamphi- uem vult intelligi deceptorem eſſe Bacchidis, nõ iam rem ſtabilem* Quære alium tibi amicum firmio-] *Oratorie ſenex, quaſi conſulit meretrici, quam vo- ıt incuſandam.* Quære alium.] *A præſentibus & à ſ.* Firmiorem amicum.] *Callide ſenex: quaſi iã non hilo conſulat, ſed Bacchidi, quære alium dixit.* Dum

tempus conſulendi eſt.] *Senſus, Dum ætas in flore*
ta eſt, facies vendibilis etiam nunc eſt. & eſt ordo, I
tempus eſt conſulendi tibi, & bis ſubaudiendum eſt I
Nam neq; ille hoc animo erit ætatem.] *Aetatem*
tam diu quam longa eſt ætas. Neque pol tu eadem i
ætate.] σχῆμα λόγου πλοκή. *Prius Aetatem aduerbi*
& poſterius nomen. Quis id ait?] *Non interrogatio*
firma negatio eſt. Quis id ait?] *Cum dicat ſenex, M*
receptas filium: mirum eſt illam dicere, Quis id ait. Se
accuſatione teſtimonium quæritur. & bene ait, quaſi
num. ſic enim dicimus, ait, aio, de reb. nugatoriis. Socr
Terribiliter, quaſi quæ maxime ſciat, & quæ maxim
leat. Ergo & oculis & labris pronunciandum eſt. Qui
ait? *Moraliter meretrix miſſa fecit omnia, quæ in mea*
ſenex contulit: & ſoli intentioni, Meum receptas filiu
te Pamphilum: Quis id ait, reſpondit. Et filiam abd
ſuam.] *Addidit ad perſonam teſtis, & facta: quia m*
idoneum videbatur, ſocrum dixiſſe de pellice: & ſim
ſtendit quantopere hoc animaduertendum ſit, ex quo t
turbæ ſint concitatæ. Abduxit ſuam.] *Abduxit pro*
Accerſi enim dicitur ad maritum: Abduci à marito a
uortium. Sic Verg. Et gremiis abducere pactas. Pueru
ob eam rem.] *Hoc ſic pronunciat ſenex, quaſi qui a*
Ecce quarum rerum tu cauſa. Et hæc oratio de iis eſt,
bus oſtēdimus nos poſſe grauiter accuſare, ſed nolle. A
vos poſſum fidem.] *Bene vos: quia & hic dicit, &*
crus. Aliud ſi ſcirem, qui firmare.] *Mire, dum q*
quo firmaret fidem, fidem ſibi acquiſiuit atque adſcr
Sanctius, quam iuſiurandum.] *Bene dum aliud*
etiam perſonam commendat. nam non eſt leuis, quæ iu
rando nihil ſanctius ſciat. Sanctius.] *Firmius.* Me ſe
gatum habuiſſe.] *Bono ſignificatu vſa eſt, quaſi ipſ*
fecerit. Et bene ſegregatum. non enim disiunctum, au
pudiatum proprie diceret. Vxorem vt duxit.] *Vt ad*
bium eſt temporis: pro Ex quo. Lepida es.] *Senex cum*
retrice loquens, eo potius nomine laudauit eam, quo m
trices ſolent laudari, quam quo matresfamilias, ſic ſi
cum inſcitum ſe diceret, rationem habuit, quæ eſſe
quo loqueretur. Sed ſcin' quid volo potius?] *Hi*
liberatiua incipit. Sodes.] *Si audes, ſi vis.* Eas adm

re

e intro.] *Non dixit ad ſocrum & ad vxorem, terri-* *omina, & inimica meretrici: ſed quod facile eſt, ad* *res. ſic alibi, Mulier mulieri congruit. & ne longe* *tur, addidit Huc intro.* Atq; iſtuc iuſiurandum.] *quod tu mihi pollicebaris.* Exple animum his, teq; *imine expedi.] Explere pro exinanire, Terentia-* *ſt. Expedire dicitur, qui pedem retentum lib rat.* Ex-*imum.] Quod illis profis.* Quod pol ſi eſſet alia ç quæſtu.] *Vigilanter poeta, ne non veriſimile vi-* *ir, id vllam feciſſe meretricem, ipſe lectorē præuenit.* *ferè in omnibus Terentius, quæ minus peruulgata* *iuæq; abhorrent à cōſuetudine, agit.* Vt de tali cau-*' eſt, amore mariti eius & pellicatu.* Nuptę mulieri enderet.] *Plus dixit, quam nuptam alloqueretur.* iolo falſa fama eſſe gnatum.] *Bene, quo ſit gratio-* *on propter ſe dicit, quod facit facere.* Nec leuiorem ;.] *Quid leuiorem? an minus charum, vt contra gra-* *ielligitur Verg. Ferit enſe grauem Tymbræus Oſirim.* *is etiam moleſtus intelligitur. vt Sall. Grauiore bello* *rohibituri venerant ſocij, frigere. Grauis etiam lan-* *is, Verg. Vbi aut morbo grauis, aut iam ſegnior annis* *it: abde domo.* Nec leuiorem.] *Vt contrà, grauis, ho-* *dignus, & charus.* Quibus eſt minime æquum.] *nib. ſcilicet.* Immerito.] *Bona exceptio, hoc enim &* *re nobis, & præſtare aliis poſſumus.* Immerito. nam tus eſt de me.] *παρόμοιον.* Nā meritus eſt de me, d queam, illi vt commodem.] *Et hoc artificioſe* *ntiùs, ne vel meretricem dure à Pamphilo ſegregaret.* od queam illi vt commodem.] *Sic in Adr. Magis* *leo, vt mihi incommodet, quàm vt obſequatur gnato.* ilē, beneuolūq; lingua tua. *Facilem, ad peccatum:* *euolum, ad iracundiam retulit.* Lingua tua.] *Conſue-* *ne magis quàm ratione dicit, Tua lingua, ergo pro* *ine ipſo.* Lingua tua Iam.] *Subdiſtingue iam, vt ap-* *at, ſi lingua tua iam, quanto magis facta?* Nam non t ſolæ arbitratæ hæ.] *Nunc fatetur ſe quoq; accuſa-* *m fuiſſe, nunc vero beneuolum factum.* Hæ.] *Cum* *ϛροφῇ.* Ego quoq; hoc etiam.] *Quoque, & Etiam,* *eruacuè poſitæ ſunt: ſed hic confirmationem oſtendunt.* :ter noſtram opinionem.] *Pro contra.* Præter no-

ſtram

ſtram opinionem.] *Hoc eſt innoxiam.* Fac eadem
porro.] *Hoc eſt perſeuera purgata eſſe: vult enim*
futuro cautum eſſe: vt ſuprà, Nam ſi id facis, factura
Noſtra vtere amicitia.] *Non tam amore, ſed amiciti*
liter ſi facias.] ἀπὸ κοινοῦ. Ne ægrè quicquam e
audias.] *Vtrum ægrè pro malè? an ægrè pro inuitaſ*
tum hoc te moneo vnum.] *Hæc figura oratoria*
dicitur Qualis ſim amicus, aut quid poſſi
In ſecunda oratione Salluſt. ad Iugurth. Nam vim m
quam beneuolentiam eius experiri mallem. Quali
amicus, aut quid poſſiem.] *Hoc genus comminat*
minus habet amaritudinis, ſed plurimum grauitat
Sall. Nam vim quàm miſericordiam eius experiri ma

ACTVS V. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

PHIDIPPVS. LACHES. BACCHIS.

Dim. cat. Nihil apud me tibi deſieri patiar, quin quod
ſit benignè præbeatur.

Oct. cat. Sed cum tu ſatura, atque ebria eris, puer vt ſati
facito.

LACH. Noſter ſocer video venit: puero nutri
adduxit.

Phidippe, Bacchis deierat perſanctè. PH. hæccir
eſt? LA. hæc eſt.

PH. Nec pol iſtæ metuunt deos, neque has reſ
re deos opinor.

B. Ancillas dedo: quolibet cruciatu per me exq
Licet. hæc res hic agitur: Pamphilo me facere, v
deat vxor,

Oportet: quod ſi perficio, non pœnitet me fama
Solam feciſſe id, quod aliæ meretrices facer
gitant.

LA. Phidippe, noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe
Nobis, in re ipſa inuenimus: porrò hanc nunc e
riamur.

Nam ſi compererit crimini tua ſe falſo vxor
didiſſe,

Miſſam iram faciet: ſin autem eſt ob eam rem
tus gnatus,

Q

peperit vxor clàm,id leue eſt: cito ab eo hæc
ibſcedet:
to in hac re nihil mali eſt, quod ſit diſſidio
ium.
lim quidem hercle. LA.exquire: adeſt,quod
: ſit,faciet. BA.faciam.
uid iſtæc mihi narras? an quia non tute ipſe
iſti dudum,
: re animus meus vt ſit Laches? illis modo ex-
animum.
iæſo ædepol Bacchis,quod mihi es pollicita,
vt ſerues.
eam rem vin' vt ego introeam? LA. i, atq; ex-
nimum his.vt credant.
: etſi ſcio pol his fore meum conſpectum in-
m hodie:
iupta meretrici hoſtis eſt, à viro vbi ſegrega-
ſt.
hæ amicæ erunt,vbi quamobrem adueneris,
iſcent.
: ea dem amicas fore tibi promitto, rem vbi
nouerint:
llas errore.& te ſimul ſuſpicione exolues.
rii, pudet Philumenæ: ſequimini me huc in-
ambæ.
uid eſt quod mihi malim, quàm quod huic
llego euenire: (ſit?
tiã ineat ſine ſuo diſpendio, & mihi vnà pro-
i eſt, vt hæc nunc Pamphilum verè ab ſe ſe-
garit:
bi nobilitatem ex eo, & rem natam, & glo-
n eſſe.
etque gratiam ei: vnaq; nos ſibi opera amicos
get.

il apud me tibi defieri patiar.] *Verba nutricis iſſe poeta demonſtrat, oetentis ordine longo quæ ſibi ida ſint, vnde quaſi tædio ſingulorum generaliter ſpõdit.* Nihil apud me tibi defieri patiar.] *Apud it, pro apud eum, vbi futura es.* Defieri patiar.] *t dicere deeſſe: ſed defieri dixit, vt id quod minus vſi-tatum*

tatum eſt, magis delectet auditum. Benigne præ
tur.] Benigne, large. hoc enim eſt gratius, non ſolum
bere, ſed benignè præbere. Sed cum tu ſatura atq;
etis.] Hoc eſt in nutricibus non ſolum non turp
etiam neceſſarium. Et hic ſatur, & hæc ſatura facit.
ſter ſocer video venit.] Noſter blandientis dictu
Vergil. Noſter eris. & magis hoc conſuetudine dictu
quàm integritate. Aut certè ordo eſt, Noſter ſocer
& deinde, video. Aut deeſt Vt, vt ſit, Vt video. Dei
deos iurat. vt, Maria omnia iuro. Aut valde iurat.
chis deierat.] Si correptè, deierat, deos iurat. ſi pro
valde iurat. Et benè ſenem iratum præoccupauit, di
deierat ſanctè: ne confligeret cum meretrice, & fieret
lis longior. Hæccine ea eſt?] Imitanda irati conte
tio: quaſi dicat, hæc eſt quam vxori Pamphilus ante
Nec pol iſtæ metuunt deos.] Hoc argumentum e
illam vera iurare. ſanctum, ait iuſiurandum eſt, di
tis religioſo, aut ſupplicis ſacrilegorum: At vero ne
gioſæ ſunt meretrices, inquit, nec dant pœnas: quipp
à diis contemnantur. Tale eſt apud Virg. de violato
qui vindicatus non eſt: Nouimus & qui te, tran
tuentibus hircis. Et quo, ſed faciles Nymphæ riſere,
lo. Neque has reſpicere deos opinor.] Et inf
ſunt inquit, quàm in quas dij vindicent. Neq; has
cere deos.] Nec merentur vt diis pœnas referant
nec curæ diis eſſe dignæ ſunt. Et eſt ἀμφιβολία, qua
manifeſta eſt. Ancillas dedo] Repudiato iureiu
ad aliud tranſit firmius argumentum. Quolibet c
tu per me exquire.] Per me, hoc eſt, me permitten
quod per legem tibi non licet, per me liceat: Per me
me autore & permittente. Hæc res hic agitur.]
intelligendum eſt, quaſi dicat, Hoc agebamus cum
uenires: aut cum aſſeueratione pronunciandum eſt.
Res, veritas, quaſi dicat, Hic non verba ſunt, ſed res a
Hæc res ſic agitur.] Propoſitio eorum quæ dictu
hoc modo, Hæc res hic agitur. quæ res? Pamphilo me
re, vt redeat vxor, oportet: quod ſi perficio, non pœni
famæ, ſolam feciſſe id, quod aliæ meretrices facere
tant. Multa Terentius feliciter auſus eſt, arte fretus
& ſocrus bonas, & meretrices honeſti cupidas, præte

pe

ulgatum eſt, facit: ſed tanta vigilantia cauſarum & rum momenta ſubiungit, vt ei ſoli merito videantur s licere. nam hoc contra illud eſt, quod alibi ait com- eſſe iam omnibus Comicis bonas matronas facere, trices verò malas. Non pœnitet me famæ.] *Hæc* λιτότης *dicitur. minus enim dicit quàm ſignificat. non pœnitet me famæ, pro eo quod eſt, magnam fa- cupidè acquiſiuerim, ſignificat.* Non pœnitet me e.] *Ne quæreremus, qui hoc meretrici prodeſſe poſſet.* m feciſſe.] *Bene ſolam: ne neſciſſe officium meretri- eta videretur.* Solam feciſſe id, quod aliæ mere- s facere fugitant.] *Id eſt, reconciliaſſe vxorem ma-* Noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe.] *Id eſt, in ſu- ne poſitas. Nam eſſe ſuſpectas, ambiguum eſt, & eius partem manifeſtã videmus.* Nobis in re ipſa.] *s aut abundat, aut cum moleſtia noſtra ſignificat.* o hanc nunc experiamur.] *Porro nunc, futurum us oſtendit. nam ſi iam inueniſti quid, experiaris & uæ reſtant in reliquum tempus: quia iam de præteri- rgata eſt.* Hanc experiamur.] *Id eſt, vtamur ope- u.* Ctimini tua te falſo vxor credidiſſe.] *Crimen ie dicitur id quod falſum eſt. Cicero, Veruntamen ametſi criminoſum id eſt, id eſt, falſa inſimulatio eſt.* nini.] *Crimen nunc, pro falſa ſuſpicione. Vergil. For- ne crimen acerbat. &, ſemperque, & odii ſed crimi- Drances Infeſtus iuueni Turno. Id eſt, & quod eum , & quod ſe illi odio eſſe ſuſpicaretur.* Cito ab eo ira abſcedet.] *Bene. in duabus enim perſonis cauſa tur eſſe turbarum, ſocrus & Pamphili.* Profecto in re nihil mali eſt quod ſit diſſidio dignum.] *Mo- er, quaſi quærendo, & diſcutiendo, hoc intulit.* Diſſi-] *Diuortio* Velim quidem hercle.] *Vt nihil ſit di- n, hoc eſt non peccauerit Pamphilus.* Quod ſatis ſit ет.] *Id eſt, quicquid ad plenam ducit purgationem, t.* An quia non tute ipſe.] *Correptio eſt. nam au- t, Manere hanc affinitatem inter nos volo.* Illis mo- exple animum.] *Quaſi dicat: quæ amaræ ſunt & ſtæ.* An quia non tute ipſe audiſti dudum, De re animus meus vt ſit?] *Vtrum quia dixit, Manere itatem hanc inter nos perpetuam volo? an quia apud*

vxorem defendit adoleſcentem in amore meretricis? (mihi pollicita es, tute vt ſerues.] *Id eſt, iuſiurand pud mulieres.* Quid iſtuc mihi narras?] *Reprehen quaſi longorum verborum Lachetis.* Ob eam rem ego introeam?] *Vis dicit, vt oſtendat in hac re cu tionem ſuam.* Nam nupta meretrici hoſtis eſt.] *etiam hoc præſtruit poeta, ne non veriſimile videatu tuiſſe meretricem concorditer cum pellice agere. Na pta meretrici hoſtis, alia ſcilicet inimica.* At eaſdem cas tibi fore.] *Hic quidem ſenes. verum aliæ cauſ quæ mulieres faciunt moleſtias: & hæ autem ſpecta bus notæ ſunt ex argumento.* Et ſimul ſuſpicione ues.] *Hoc eſt quod ſupra dixit, crimen nos quoque cionem interpretati ſumus.* Exolues.] *Expedies.* P Philumenæ.] *Pudet duo ſignificat, ſiue ille peccarit pudet, ſiue ille cuius pudet. Et familiariter Philu tanquam notæ ex Pamphilo.* Sequimini me huc ambæ.] *Ancillis dicit, quæ ſunt κωφα πρόσωπα.* P Philumenæ.] *Conſcientia communis viri & pelli* Quid eſt quod mihi malim, quàm quod huic.] *ſus hic eſt. Quid eſt quod magis optem mihi euenire, quod ſimul proderit etiam meretrici?* Quid eſt quo hi, &c.] *Sic hoc ergo intulit pro nouo. Mirandum eſt euenire potuiſſe, vt idem & ſeni & patri proſit, quo retrici* Quid eſt quod mihi malim.] *Vt amicitia & ſibi proſit. Et oſtendit commune ſibi bonum eſſe.* nire.] *Euenire, bis ſubaudiendum.* Vt gratiam ine ne ſuo diſpendio.] *Rectè: Difficile eſt enim gratia re ſine damno.* Et mihi proſit.] *Mirè: quia difficile micum ſine damno acquirere. Et quia cum lucro no tuit dicere: & hoc ipſum bonum fecit, quia ſine da Ergo velut tria ſunt: vt gratiam ineat, Vt ſine damn vt mihi proſit.* Pamphilum verè ab ſe ſegregarit.] *prie à meretrice ſegregari dicitur: ab vxore, disiungi.* ſibi nobilitatem ex ea re natam.] *Quaſi dicatur, quam amauit Pamphilus. Sed hoc ſentire & dicere, eſt ſtulta pietate magnificantis filium, vt, Meum gna rumor eſt amare. Et propriè nobilitatem dixit. nam & retrix, & gladiator nobiles dici ſolent.* Scit ſibi.] *nimis amat, ait Nobilitatem.* Ex eo.] *Vtrum ex Pam*

lo

ſ ex eo, ex ea re: id eſt, quod ſegregauerit vere ab ſe ·hilum, & hoc eſt melius. Nam nobilis meretricis eſt, mere, ne alterum non inueniat. Aut nobilis eſt co- n fieri etiam ſenibus. Rem natam.] *Ex patrocinio icitiæ ſenis.* Gloriam.] *Ex facto raro in meretrici-* t rem natam.] *Quia multa in eam cõtulit.* Et glo- eſſe.] *Quia defendit eum apud ſoceros, & vxorem: ɔd marito meretrix coniugem reddit.*

ACTVS V. SCENA III.

ochaici octonarij catalect. Iamb. quad. catalect.

PARMENO. BACCHIS.

epol nę meam herus eſſe operam deputat par- ıı precii,
b rẽ nullã miſit, fruſtra vbi totũ deſedi diem,
niũ hoſpitẽ dũ expecto in arce Callidemidẽ:
neptus hodie dũ illic ſedeo, vt quiſq; venerat,
ebam: adoleſcens dic dum quæſo, es tu My- ius?
am: at Callidemides? non. hoſpitem ecquem aphilum
bes? omnes negabant: neq; enim quenquam arbitror.
; hercle iam pudebat: abii. ſed quid Bacchidẽ ſtro affine exeuntẽ video? qd huic hic eſt rei?
Parmeno opportune te offers: propere curre Pamphilum.
Quid eo? BA. dic me orare vt veniat. PA. ad te? imò ad Philumenam.
uid rei eſt? BA. tua quod nihil refert, percon- deſinas.
hil aliud dicam? BA. etiam, cognoſſe annulũ n Myrrhinam (ſcio.
: ſuæ fuiſſe, quẽ ipſus mihi olim dederat. PA.
mne eſt? BA. tantum: aderit continuo, hæc vbi e audierit.
ſſas? PA. minime equidem; nam hodie mihi eſtas haud data eſt,
ſando, atque ambulando totum hunc con- diem.

Iamb. quadr. acatal.

BA. Quantam obtuli aduentu meo lætitiam P[...]
philo hodie?
Quot cõmodas res attuli? quot autem ademi cu[...]
Gnatum ei reſtituo, qui penè harum ipſiusque [...]
ra periit:
Vxorem quam nunquam eſt ratus poſthac ſe h[...]
turum, reddo:
Qua re ſuſpectus ſuo patri, & Phidippo fuit, ex[...]
Hic adeo his rebus annulus fuit initiũ inueniu[...]
Nam memini ab hinc menſes decem fere ad m[...]
ćte prima (i[...]
Confugere anhelantẽ domum ſine comite, vin[...]
Cum hoc annulo: extimui ilico: mi Pamphil[...]
O quam amabò,
Quid exanimatus es obſecro? aut vnde ann[...]
iſtum nactus?
Dic mihi: ille alias res agere ſe ſimulare: poſt[...]
id video,
Neſcio quid ſuſpicarier: magis cœpi inſtare vt [...]
Homo ſe fatetur vi in via * virginem neſcio [...]
compreſſiſſe.

* virginem ſupereſt.

Dicitque ſeſe illi annulum, dum luctat, detrax[...]
Eum hæc cognouit Myrrhina in digito mo[...]
habentem:

Annulũ diſſyllabũ eſt.

Rogat vnde ſit: narro omnia hæc: inde eſt [...]
tio facta,
Philumenam eſſe compreſſam ab eo, & filiu[...]
hunc natum.
Hæc tot propter me gaudia illi contigiſſe læt[...]
Etſi hoc meretrices aliæ nolunt: neque enin[...]
rem noſtram,
Vt quiſquam amator nuptiis lætetur. verũ E[...]
Nunquam animum quæſti gratia ad malas [...]
cam partes.
Ego dum illo licitum eſt, vſa ſum benigno, [...]
do, & comi:
Incõmode mihi nuptiis euenit factum, fateor
At pol me feciſſe arbitror, ne id merito mihi [...]
Multa ex quo fuerint commoda, eius incom[...]
æquum eſt ferre.

depol næ meam herus eſſe operā deputat parui etii.] *In tota hac fabula ſeruus piger, & curioſus in- ur: neq; quicquam illi euenit ex ſententia ſua.* Ae- l nę meam.] *Totum à ſtomachāte dicitur quaſi qui aximè iniuriam perſenſerit.* Aedepol nę meam.] *ſcena καταστροφὴ populo exponitur.* Deputat parui .] *Quia ſic ſcilicet abutitur. Deputat parui eam, qui it eam in re nullius precij conſumendam.* Fruſtra ibi n deſedi diem.] *Deeſt Illuc, vt ſit, Illuc, vbi fruſtra deſedi diem.* Totum deſedi diem.] *Nota accuſa- iſu vſum eſſe.* Myconium hoſpitem dum expe- *Memoriter & vigilanter ſeruus Myconium hoſpi- Callidemidem dixit, ne videretur negligentia, vel one ſua non inueniſſe ad quem m ſſus eſt.* Myconiū tem.] *Bene oſtendit ſe memorem & ſignorum & no- n, vt videatur verè illuſus cum operā dederit.* Itaq; 1s.] *Moraliter additum ineptus. Et ineptus, quaſi s.* Adoleſcens dic dum quæſo.] *Vernaliter & ſeipſum ſeruus imitatur: & eſt μίμησις.* Es tu My- s?] *Nam vt tria mandata ſunt inquirenda: tria in- ſunt ordine.* Omnes negabant.] *Bene tranſit à κῶ ad διηγηματικὸν, & συντόμως.* Neque enim quam eſſe arbitror.] *Id eſt, non puto eum eſſe in* . Iam pudebat.] *Sedere, an interrogare?* Ab no- ffine exeuntem video?] *Satis moraliter induci- nus dicere, ab noſtro affine, cum domini eius ſit, non Sic & prius, Noſter ſocer video venit: pro Pamphilē* Exeuntem video?] *Doctè poeta præmonſtrat locu- perſonam.* Quid huic hic eſt rei?] *Rurſus curio- il ſciturus eſt & excurſurus piger.* Parmeno op- nè te offers.] *Attendendum quod ab initio comœ- ; ad finem Parmeno mittitur vt currat; & celatur, iat quod curioſe deſiderat.* Propere curre ad Pā- n.] *Facete poeta inde incipientē facit. quod ille mi- uit: dicendo curre.* Quid eo?] *Id eſt, ad Pamphilū.*] *Video curioſum nō recuſare laborem, quo cauſam* d te?] *Non ad te conueniendam, ſed domum, Ad te at.* Imo ad Philumenam.] *Mire tota fabula in- quamobrem currat Parmeno.* Quid rei eſt?] *Totā ſona.* Tu quod nihil refert, percōtari deſinas.]

οἰκονομικὴ διάνοια: *& eximie dixit, quaſi minus ſit i* *riũ prohibere interrogare, quàm interrogãti non reſ* *re. E: memento hæc eſſe cui in principio nihil celauer* *philus.* Nihil aliud dicã?] *Vult rem per mãdata co* *re.* Etiam cognoſſe annulũ illum Myrrhinam.] *aduerbium eſt vel cõſentientis vel reminiſcentis, ſed* *reminiſcentis modo. Sic Cicero, Etiã, quod pene præter* *pella quædam eſt mire facta.* Scio.] *Non audio, in* *ſed ſcio.* Sed ceſſas?] *Hoc eſt, tardas, & quieſcis. vrg* *tem eum curſu.* Minime equidem.] *Ceſſo ſubau* Poteſtas haud data eſt.] *Ceſſandi ſcilicet.* Ita cu do atq; ambulando.] *Eſt enim curſus & nauigã* *equitantis.* Quantam obtuli aduentu meo.] *Re* *pars argumenti per μονῳδίαν narratur.* Quot cõm res attuli?] *Quot, tam multas. Et more ſuo attuli* Quot autem ademi curas?] *Sic ante, Vt metum* *nunc eſt, adimam: atq; expleam animum gaudio.* cõmodas res attuli: quot autem ademi curas? *omnia admirãtis ſunt, vt Vergilius, Quis nouus hic* *ſucceſſit ſedibus hoſpes?* Gnatum ei reſtituo, &c. ἐπιθυμητικῶς. Reddo.] *Redditur nobis quod noſtri cu* *eſt: Reſtituitur nobis, cuius cupidi ſumus. Bene ergo* *reſtituo: vxorem reddo.* Quare ſuſpectus ſuo p Phidippo fuit.] *Ergo nõ vnum beneficium, ſed tr.* Exolui.] *Variauit tempora, reſtituo, reddo, exolui.* memini ab hinc menſes decem.] *Menſes decem* *& recte: vt de hoc peperiſſe demonſtret.* Nocte pı *Primis partibus noctis, vel primore: vt, Vidimus o* *primam ſub vallibus vrbem.* Confugere anhelan *Ex his argumentis poteſt colligi, hunc eſſe qui vi* *vitiauerit.* Confugere anhelantem.] *Vide ſigna* *collateralia: quod confugere vidit, timebat: quod an* *tem, collactatus fuerat: quod domum, celari voleba* *ſine comite, pudendum fuerat facinus: quod vini pı* *temerarium: quod annulum habebat, partum indic* *tis igitur, his indiciis vt virginem apparet vitiata* Pamphile inquam amabo.] *Hac blandimẽta ſu* *ſiebria.* Quid exanimatus es obſecro? aut vn nulũ nactus?] *Principalia ſigna vitii illati, pertu* *& annulus.* Quid exanimatus es obſecro? au

ulum iſtum nactus?] *Breuitate conſulit Terent. nã ra‹ca hæc aguntur, non narrantur.* Simulare.] *Finge. : pro vero falſum tradere.* Ille alias res agere ſe ſi- are.] *Id eſt, alias res agentem ſe fingere: pudebat enim, æ de alterius ſtupro f teri: & ei amicæ, quam tũ de- bat.* Neſcio quid ſuſpicarier.] *Pro aliquid.* Homo tetur vi in via virginem neſcio quam compreſ- .] *Bene additum homo. Et oratorie Neſcio quam, ex aicto omnis error eſt natus. nã appone nomen, & nul- bula eſt* Neſcio quam.] *Vel quia vere neſciebat: vel ſic dicendum fuit, ne amare illã videretur.* Hæc tot per me gaudia.] *Incluſit orationem fabulæ more te hæc in futuro actu expectaremus.* Etſi hoc metere- s aliæ nolunt.] *Color neceſſarius à veriſimili. Se e- tlibi dixiſſe, Bonas matronas facere, meretrices malas, init.* Ego dũ illo licitum eſt.] *An meruerit Pam- is.* Neq; enim eſt in rem noſtram.] *In rem, in vtili- s, id eſt, pro commodo.* Incommode mihi nuptiis e- t.] *Sic dixit, quemadmodũ nos dicimus, Ei male eue- ut bene ei contigit.* Nuptiis.] *Deeſt Ex, vt ſit ex nu-* Incommode mihi nuptijs euenit.] *ἀνθυποφορά. ordo, Incommode mihi euenit ex nuptijs, & incom- pro incommodo.* Factum fateor.] *ἀνθυποφορά.* Ne erito mihi eueniret.] *Ergo hæc dolemus quæ merito ngunt.* Multa ex quo fuerint commoda, eius.] *cur noua omnia fiant, & contra officium meretricis.* ta ex quo fuerint & commoda, eius incommo- æquum eſt ferre.] *Hoc eo tractu vocis, & ea æqua- tate dicendum, quale in Adelphis, Quando eum quæ- occeperis, accipienda, & muſſitanda iniuria eſt ado- ntium.*

ACTVS V. SCENA IIII.

mbici quadrati catalectici mixtis Senarijs & tro- chaicis quadratis catalecticis.

MPHILVS. PARMENO. BACCHIS.

de mi Parmeno etiam ſodes, vt mihi hæc certa
& clara attuleris,
ne in breue hoc conijcias tempus gaudio hoc
lſo frui.

PAR. Viſum eſt. PAM. certóne? PAR. certe. PA. o
ſum, ſi hoc ita eſt. PAR. verum reperies.
PAM. Mane dum ſodes, timeo ne aliud credam,
aliud nuncies.
PAR. Maneo. PA. ſic te dixiſſe opinor, inueniſſe M
rhinam
Bacchidem annulum ſuum habere. PAR. fact
PAM. eum, quem olim ei dedi,
Eaque hoc te mihi nunciare iuſſit: itáne eſt fact
PA. ita, inquam.
PAM. Quis me eſt fortunatior? venuſtatiſque
plenior? egone te
Pro hoc nuncio quid donem? quid? quid? ne
PAR. at ego ſcio. PAM. quid?
PAR. Nihil enim. nam neq; in nuncio, neque i
ipſo boni quid ſit, ſcio.
Iamb. tetr. acat. PAM. Egóne, qui ab Orco mortuum me reduce
lucem feceris,
Sinam ſine munere abire à me? ah, nimium m
gratum putas.
Senarij. Sed Bacchidem eccam video ſtare ante oſtium
Me expectat credo: adibo. BAC. ſalue Pamphil
PAM. O Bacchis, ô mea Bacchis, ſeruatrix mea.
BA. Bene factum, & volupe eſt. PAM. factis v
dam facis.
Antiquamq; adeo tuam venuſtatem obtines:
Iamb. quad. acat. Vt * voluptati obitus, ſermo, aduentus tuus,
cunque adueneris,
* voluntate. Semper ſiet. BA. at tu ecaſtor morem antiquum
ingenium obtines:
Vt vnus hominum homo te viuat nunquam
quam blandior.
PAM. Na ha hæ, túne mihi iſtuc? BA. Recte a
Pamphile vxorem tuam.
Nam nunquam ante hunc diem meis oculis
quod noſſem videram.
Perliberalis viſa eſt PAM. dic verum. BAC. ita r
ament Pamphile.
PAM. Dic mihi, harum rerum nunquid dixti iar
tri? BA. nihil. PAM. neque opus eſt.

ò mutito:placet non fieri hoc itidem, vt in co-
œdijs, (reſciſcere,
nia omnes vbi reſciſcunt: hi, quos par fuerat
nt: quos non autem ſcire æquum eſt,neque re-
iſcunt,neque ſcient. das,dabo.
nò etiam hoc qui occultari poſſe facilius cre-
rhina ita Phidippo dixit iureiurando meo Troch. tet.
dem habuiſſe, & propterea te ſibi purgatum.
AM. optume eſt. (tia.
'oq; hanc rem eſſe euenturam nobis ex ſenten-
.Here,licétne me ſcire ex te,hodie quid ſit quod
ci boni?
quid iſtuc eſt,'quod vos agitis? PAR. non licet.
A.tamen ſuſpicor.
ne hunc ab Orco mortuum? quo pacto? PAM.
eſcis Parmeno
intum hodie profueris mihi, & ex quanta æ- Iamb.acat.
imna me extraxeris.
Imo verò ſcio, neq; hoc imprudens feci. PAM.
go iſtuc ſatis ſcio.
. An temere quicquam Parmenonem præter-
it,quod factu vſus ſit?
I.Sequere me intro Parmeno. PAR.ſequor:equi-
:m plus hodie boni
imprudens, quàm ſciens ante hunc diem vn-
uam. PLAVDITE.

CALLIOPIVS RECENSVI.

'de mi Parmeno etiam ſodes,vt mihi hæc certa.] *Bene hæc repetit.verum eſt enim, vt quod miſere cupi-*
',id etiam tardius credamus effectum. Sic & in Heaut. vereor magis. Mane dum.] *Dum abundat.* Sic te di-
'e opinor.] *Miro affectu inducitur vix adduci ad*
dendum quod gaudet Pamphilus. Ita inquam.] *Qua-*
iam ante faſſus,dico. Quis me fortunatior,venu-
tiſque adeo plenior?] *O beneficia Veneris, cui con-*
rium inuenuſtus, cui contra reciderit quod amat.
uid donem?quid? quid?neſcio.] μελλησμός. *vt, Pe-*
'ine venis erroribus actus? An monitu diuûm?

an quæ te fortuna fatigat, Vt triſtes ſine ſole domos, l *turbida adires?* Nam neq; in nuncio.] *Magis ſcire v* *quam munus accipere.* Nam neq; in nuncio, neque meipſo boni quid ſit ſcio.] *Facete agit Terentius, qu* *magis Parmeno curioſus eſt, tanto magis neſcit illa q* *cupit.* O Bacchis, ô mea Bacchis, ſeruatrix mea.] *B* *additũ, ſeruatrix mea. & mea quod ſupra dixit, amato* *eſt.* Factis vt credam facis.] *Difficile enim erat crede* *his rebus gaudere meretricem.* Vt voluptati obitus.] *bitus, occurſus. Ob enim, ſignificat contra. Ergo obitus* *ditus: legitur &, voluntate obitus.* Obitus, ſermo, uentus tuus.] *Inter obitum & aduentum hoc inter* *quod obitus eſt, quem caſus offert: aduentus, quem volu* *tas & deſtinatus locus.* Túne mihi iſtuc?] *Quia blan* *mentum magis meretricum eſt.* Nunquam ante hu diem meis oculis eam, quod noſſem, videram.] *eſt, nunquam ſic videram, vt eam noſſem.* Quod n ſem.] *Id eſt, quod meminiſſem, quod ſcirem, ac per hoc* *quam videram. vt alibi, Non equidem iſtuc, quod ſci* Dic verum.] *Bene inſtanter ex meretrice quærit, quid* *forma vxoris ſentiat. ſcit enim hanc iudicem eſſe pulch* *tudinis poſſe: vel quod fœmina, vel quod æmula.* N quid.] *Num aliquid, acuendum ergo Quid.* Neque o eſt. adeo mutito.] *Vel tenui dicto.* Non fieri hoc dem vt in comœdijs.] *Mirè, quaſi hæc comœdia non* *ſed veritas. Aut deeſt Alijs?* Vt in comœdijs.] *Deeſt* Omnia omnes vbi reſciſcũt.] *In fine enim comœdiæ* *hil cuiquam celari ſolet* Hic quos par fuerat.] *Hi* *hac comœdia, aut in hac re. Reſciſcere, eſt recognoſcere,* *vix inuenire quod quis neſcierit.* Neque reſciſcent, n ſcient.] *Reſciſcunt ad quos pertinet: & reſciſcunt, qui* *ſciunt: Sciunt qui negligunt. Et reſciſcimus ex alio:* *mus etiam per noſtram opinationem.* Here licétne ſcire ex te.] *Ridicule inſtat ſcire ignoraturus Parm* Egóne hunc ab Orco mortuum?] *Verba ſunt c* *tantis. ideo & ἐλλειπτικῶς loquitur.* Neſcis Parmen *Addidit ſtimulos curioſitati eius.* Imo vero ſcio, nec hoc imprudens feci.] *Recte, parum enim beneficij m* *tum, ſi ab imprudẽte præſtitum videatur.* Temere qu quam Parmenonem prætereat.] *Quod interdum*

ſem

prætereat, quod habet faciendi neceſſitatem. Te- quicquam Parmenonem prætereat.] *Sibiipſi* *it, & ſe nominat, vt, Degeneremque Neoptolemum e memento. & , Age nunc Phormionem, qui volet,*).Temere quicquam.] *Vtrum hoc dicit, Non te- eque per imprudentiam geritur quicquid vtile eſt? dicit , Nihil poteſt tranſire temere, quod vtile fa- quin gratiã ſui habeat? An hoc dicit, An quicquã ilus prætereat temere: ita vt non remuneret bonum Parmenonis quod ſibi vtile fuerit? Et conuenit hoc meretrici abeũti.* Feci imprudens, quàm ſciens unc diem vnquam.] *Quia non conuenit ſeruo recte facere , bene addidit imprudens ſibi eue- bene faceret, quod prudens nunquam fecerit. Im- s, quàm ſciens ἀντίθετον ſecundum. nam impruden- ntem reddit, non prudentem.*

PHORMIO.

BVLAE INTERLOCVTORES.

ſeruus.	*Crito aduocatus.*
ho ſenex.	*Cratinus aduocatus.*
o adoleſcens.	*Nauſiſtrata matrona.*
ruus.	*Sophrona nutrix.*
s ſenex.	*Phormio paraſitus.*
a adoleſcens.	*Dorio leno.*
duocatus.	

;VLPITII APOLLINARIS
in Phormionem periocha.

metis frater aberat peregre Demipho,
cto Athenis Antiphone filio.
s clam habebat Lemni vxorem, & filiam.
s aliam coniugem, & amantem vnice
n fidicinam. mater è Lemno aduenit
s, moritur, virgo ſola (aberat Chremes)
rocurat. ibi eam viſam Antipho
naret, opera paraſiti vxorem accipit.
& Chremes reuerſi fremere: dein minas
a dant paraſito, vt illam coniugem
t ipſe. argento hoc em tur fidicina.
s retinet Antipho à patruo agnitam.

DONATI PROLEGOMEN

in Phormionem Terentij.

HAnc comœdiam, manifeſtum eſt prius ab Apollo ſub alio nomine, hoc eſt, ἐπιδικαζόμενον Græcè ſcr eſſe, quam Latinè à Terentio Phormionem. Quamob nulla dubitatio eſt, hanc ſolam eſſe cui nomen poeta gauerit: & errare eos, qui in hac Phormionem pa tum putant à formula litis, quam intenderit, nom tum, cum Græca lingua fiſcus ſparteus & ſtramen n eum ſic dicatur: à cuius rei vel capacitate, vel vilitat iam ab Apollodore paraſitus Phormionis nomine nu patur. Hæc igitur proprie tota motoria eſt, & in affecti conſtituta penè maioribus, quam Comicus ſtylus poſc niſi quod arte poetæ omnia moderata ſunt. Primas partes, vt ipſe poeta profeſſus eſt, tenet Phormio: ſecu Geta: tertias Demipho: ſubinde cæteri, prout cui actus oſtendit. Prologus Phormionis nimis concitatu adeo vt ipſe ſemet veluti reprehẽdat ob hanc ipſam p caciam, & ſimul argumentum ſuæ purgationis ind Atque in ea cum & Protaſis, & Epithaſis, & ſtrophe magni molimimis & negotij ſint: ita var poribus aſperguntur, vt etiam rerum triſtium gra tem poeta lepidus Comica ſerenitate tranquillet. Hæ eſt ludis Megal. L. Cornelio Merula AEdili Curuli, Poſtumio Albino: agentibus L. Caſſio Attilio & L. uio: modos faciente Flacco Claudij filio tibijs ſerranis taque de verbis facetiſſimis, & geſtum deſiderat ſcenicum, & ſuauiſſime ornata canticis fuit. Edi eſt quarto loco, M. Valerio & C. Fannio Coſſ. P etiam in huius protaſi non vna eſt, ſed duæ: quarum extra argumentum poſita eſt, cui narratur fabula ra in argumento, quæ narrat fabulam. Argumẽtum que non ſimplicis negotij habet: nec vnius adoleſcenti in Hecyra: ſed duorum, vt in cæteris fabulis. Scire conuenit vno die tranſigi Phormionem: non vt Heau ʒus. Prologus correptè ἀπὸ τοῦ προλέγειν dicitur productè ἀπὸ τοῦ προλόγου. nam officium prolo te actionem quidem rei ſemper eſt: verun & poſt principium fabulæ inducitur, vt apud

in Mil te glorioſo & apud cæteros magnæ autoritatis es poetas.

ARGVMENTVM.

m Chremes Demiphonis frater adſcito ſibi ad fallaam nomine, quo Stilphonem ſe dici fecerat, duas eoempore habuiſſet vxores, Athenis diuitem: pauperem i. Ex diuite ſuſtulit filium, qui dictus eſt Phædria: ex ere furtim ſuſcepit atque educauit filiam, Phanium ne, eamque conſilio cum fratre habito, deſtinauit filio Antiphoni vxorem dare. Quibus complacitis, vno ore profecti Athenis ſenes, Demipho in Ciliciam Chreemnum ad accerſendam filiam, quæ iam illinc cum naui gauerat; occaſionem dederunt amandi adoleʟus. Nam ſtatim Phædria Cithariſtriam ſub lenone ardere: Antipho illam filiam patrui Phanium deitam ſibi, neſciens neſcientem, mox vt Athenas venit, trē reperit, falſa duplici eius nomine, matrem mordum lamentatur, adamauit: conſilioq́; & opera paſecundum leges Athenienſium, quaſi ſibi cognata eſnquam in iure victus, & velut coactus, eam accipit m per abſentiam patris. Qui cum aduenißet, & veln expellere, primo confutatur per impudentiam pa: poſt cum ſuo fratre ſic decipitur, vt dum eam credit ntiphone poſſe diſiungi, eam paraſitus ipſe ducat vxo- & det ducturo xxx minas præſentis dotis puellæ noquas Phormio acceptas Phædriæ dedit? Ille lenoni, ad riſtriam redimēdam. Quibus geſtis, tandem Chremes cit filiam ſuam coniunctam eſſe fratris filio. Quare mutato conſilio, xxx minas à Phormione per rixam ur exigere, per eundem proditus vxori ſuæ Nauſi- eſt: & factus libidinis reus, non ante veniam meruit refamilias, quam & triginta minarum, & amoris riſtriæ veniam dediſſet filio. Primus actus eſt in colo Daui & Getæ: per quos diſcit populus argumētum. ndi actus tenor continet aduentum ſenis turbulētum, uſdem iurgium aduerſus Getam & Phædriam. Tertio attribuitur litigium ſenis & Phormionis: tum conio cum aduocatis: tum Antiphonis in ſcenam rediolloquiumq́; cum Geta: tum lenonis & Phædriæ colluctatio:

luctatio: tum adhortatio Getæ de inueniendo argen redimendam Phædriæ Cithariſtriam. Quartum actu concelebrant, aduentus Chremetis: eiuſdemque cum deliberatio per errorem de eiicienda Phanio: Getæ de fallendis ſenibus. Antiphonis oratio apud ſemeti de amore tractantis: Getæ rurſus cum ſenibus callid mox cum Antiphone de eadem cauſa ſimplex diſputat num inter ſe colloquium de expulſione mulieris: & a tremum verba Chremetis agnoſcentis nutricem ac pe filiam ſuam cum Antiphone coniunctam. In quinto per Demiphonis errorem Phormio accipit argentum nomine: & conuenitur Nauſiſtrata, vt exire domo co lat Phanium: nuntiatur Antiphoni & Phormioni pe tam, Phanium à patre agnitam, permiſſamq́; vt vxo beatur: quæ cum ita nupta ſit, expoſcitur argent Phormione per rixam ſenum, à quibus ille oppreſſu omnem aperit Nauſiſtratæ: ad quod primum irata, tal re, vxor, mox lenitur in fine fabulæ, & tutiſſim patris iracundia præſtat Phædriam.

ACTA LVDIS ROMANIS, L. POST MIO ALBINO, L. CORNELIO ME LA AEDILIBVS CVRVLIBVS. EG L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTIL PRAENESTINVS. MODOS FECIT FL CVS CLAVDIVS TIBIIS IMPA TOTA GRAECA APOLLODORV I DICAZOMENOS FACTA QVARTO FANNIO, M. VALERIO COSS.

PRO

PROLOGVS.

POSTQVAM poeta vetus poetam non poteſt
Retrahere à ſtudio, & tranſdere hominem in ocium:
Maledictis deterrere ne ſcribat, parat:
ita dictitat, quas antehac fecit fabulas,
i eſſe oratione, & ſcriptura leui:
nuſquam * ſcripſit inſanum adoleſcentulum, al. fecit.
am videre, fugere, & ſectari canes,
m plorare, orare vt ſubueniat ſibi.
d ſi intelligeret, cum ſtetit olim noua,
ris opera magis ſtetiſſe, quàm ſua:
s multo audacter, quàm nunc lædit, læderet:
gis placerent, quas feciſſet fabulas.
: ſi quis eſt, qui hoc di at, aut ſic cogitet:
s ſi poeta non la eſſiſſet prior,
ım inuenire prologum potuiſſet nouus,
n diceret, niſi haberet cui malediceret:
i reſponſum hoc habeat: in medio omnibus
am eſſe poſitam, qui artem tractant Muſicam.
d famem hunc ab ſtudio ſtuduit reiicere:
eſpondere voluit, non laceſſere.
dictis ſi certaſſet, audiſſet bene:
d ab ipſo allatum eſt, ſibi eſſe id rellatū putet.
lo iam finem faciam dicundi mihi,
ındi eum ipſe de ſe finem non facit.
: quid velim, animū at ēdite: apporto nouam,
icazómenon qu m vocant comœdiam
ci, Latini Phormionem nominant:
ı primas parteis qui aget, is erit Phormio
ſitus per quem res * agetur maxime. al. geretur.
ıntas veſtra ſi ad Poetam acceſſerit,
: operam: ad e æquo animo per ſilentium:
mili vtamur fortuna atque vſi ſumus,
ı per tumultum noſter grex motus loco eſt.
m actoris virtus nobis reſtituit locum,
itasque veſtra adiutans, atque æquanimitas.

Poſtquam

POſtquam Poeta vetus Poetam non poteſt.] *initium à deſtructione perſonæ aduerſarij ſumitur iunctum cum inſinuatione perſonæ Terentianæ.* P quam poeta vetus poetam non poteſt.] *Nota quam apud veteres non præterito modo ſed etiam pr tempori adiungi: vt, Poſtquam nos Amaryllis habet latea reliquit. Quanquam ſunt qui Poſtquam ſimpl pro Quoniam accipi velint.* Poſtquam poeta ve *Qui iam diu eſt, non qui iam diu fuit. Ergo vt vinu tus: non vetus, vt Ennius.* Poſtquam poeta vetus tam.] *Iocunda repetitio: vt, Diua deam. & Notos puer indue vultus.* Poſtquam poeta vetus po non poteſt.] *ἀντίθετον primum per σύγκρισιν primai vt extrinſecus nouum audi i poetam oporteat.* Retra à ſtudio.] *Sic loquitur, quaſi rem ſcenicam magis l voluerit Luſcius, quàm Terentium.* Tranſdere.] *Tra re veteres ſonantius, quod nos lenius dicimus Trade tralatum, nos tranſlatum è contrario* Et tranſdere minem.] *Comicè & venuſte inſeruit hominem: vt, bus huic hamis conſertam, auroq; trilicem Loricam: Demoleo detraxerat ipſe Victor apud rapidum Sim ſub Ilio alto: Donat habere viro, decus & tutamen mis.* Maledictis deterrere.] *Senſus hic eſt, Ipſe ſe, in aduerſarius fatetur victum, qui à rebus excluſus, a ba delapſus eſt.* Maledictis deterrere.] *Deeſt cu Quarum, quæ forma pulcherrima Deiopeiam, Con iungam ſtabili.* Qui ita dictitat.] *Imprudentiam dit per frequentatiuum verbum.* Quas antehac fabulas.] *Et hic lentum accuſatorem facit, qui præ ingerat, & de quibus iam ſit iudicatum in melius.* T eſſe oratione, & ſcriptura leui.] *Imperitum in criminatorem, qui hoc obiiciat, quod proprium deb Comici ſtyli. Reuera autem hoc deterior Menandro Te iudicabatur, quod minus ſublimi oratione vteretur: ipſum nunc purgat, dicens in tragœdia altiora tra poſſe.* Quia nuſquam inſanum ſcripſit adoleſce lum.] *Ideo videmur leues, tenuesque inquit: quia n comœdia prodigia facta ſunt, & tragœdias concitaui Et callide hic non ſolum errorem reprehendentis, ſed imperite ſcripſiſſe ipſum oſtendit Luſcium Lauin*

ſit.] *Legitur & fecit.* Adoleſcentulum.] *Vt comi-*
erſonam oſtenderet, artificioſe imminuit adoleſcen-
n, quo magis perſona à ſublimitate diſcederet. Cer-
videre, fugere, & ſectari canes.] *Hic affectus à*
diis remouendus eſt. Ceruam videre, fugere, & ſe-
canes.] *Ambiguitas per accuſatiuum caſum, perſe-*
is vſque ad vltimum de induſtria, vt etiam ipſa per-
as odioſa ſit. Et eam plorare, orare, vt ſubueniat
Hæc omnis πρότασις *tragica eſt: & ideo in comœdia*
e inducitur. Cum ſtetit olim noua.] *Bene hoc po-*
eſt, potuit enim reſponderi, Cur igitur ſtetit & non
a eſt à populo? Cum ſtetit olim noua.] *Recte olim:*
dicat, Cum adhuc Terentius non ſcriberet, penuria
rum eſt probata. Deinde quod ait noua, hoc ſignificat,
a carmina nouitate ipſa commendari, etiam ſi nullius
nti ſint. Actoris opera ſtetiſſe.] *Vna opera, & ſuf-*
um ſcenicorum comparat, & lædit aduerſarium. Mi-
nulto audacter.] *Noue dictum, minus multo au-*
r: vt cum dicamus nos, minus audacter. Nunc ſi
eſt qui hoc dicat aut ſic cogitet.] *Omne quod in*
m venit, aut cogitamus, aut dicimus: vt Verg. Et mi-
n multi crudele canebant Artificis ſcelus, & taciti
ra videbant. Hic ſenſus eſt. Nunc ſi quis eſt qui hoc
aut cenſeat, Improbus eſt Terentius, qui omnes pro-
de maledictis facit: habeat is hoc reſponſum ſibi, ad-
rium coegiſſe qui prouocauerit. Nam quid faceret
tius, cum de palma artis muſicæ certandum videat
bi? Laceſſiſſet prior.] *Aut laceſſiſſet abundat, aut*
Nullum inuenire prologum.] *Prologum modo,*
ominem, ſed verba ſignificat. Nouus.] *Hic quod ſu-*
rætermiſit, veteri ſuppoſuit nouum. Niſi haberet
naledicerct.] *Mire haberet, quaſi dubium non ſit*
dicendum eſſe Luſcio. Is ſibi reſponſum hoc ha-
.] *Huic rei per qualitatem reſpondet: aduerſarium*
e, vt ſic agat. In medio palmam omnib. eſſe po-
i.] *Senſus hic eſt, Inueniret inquit: ſed maluit, cum*
ma certandum ſit, aduerſario reſpondere lædenti. Ve-
oratorie manifeſta ſoluere non curauit. hoc eſt, nul-
nuenire prologum potuiſſe Terentium: & hoc enim
ciendum fuit omnibus & nouis & veteribus poetis.

Palmam

Palmam pro cauſa certaminis poſuit. Et ideo non eſt *randum, ſi pugnant quibus cauſa certaminis præſt* Qui artem tractant muſicam.] *Verg. Nec quicqui* *bique eſt Gentis Dardaniæ magnũ quæ ſparſa per or* *& ποιητικῶς, pro qui comœdias ſcribunt.* Ille a mem hunc ab ſtudio.] *Hic maxime incipit ſoluere* *ſibi ſuperius ipſe propoſuit.* Ille ad famam hunc ab dio.] *Nunc quid eſt, inquit, poetam vituperare, n* *famem reiicere? nam poetæ probi ſuas vendebant fab* *& harum preciis alebantur.* Ille ad famem hun ſtudio.] *Cur laceſſitus reſpondes? certamen eſt, inquit,* ſtudio ſtuduit.] *Vetuſte, vt, Luſerat ludum, & pug* *pugnauit.* Benedictis ſi certaſſet.] *Quia ſupra dix* *medio omnibus palmam eſſe poſitam, quaſi dicat, quic* *in certamen venerit, in eo vincendos æmulos eſſe.* Si taſſet.] *Certaſſet αὐτὶ τοῦ prouocaſſet, ab eo quod præced* *quod ſequitur. Verg. nec te certaſſe priorem Pœniteat.* diſſet bene.] *Bene audire, eſt bene dici, laudari.* Q ab illo allatum eſt] *Id eſt maledictum.* Quod ab allatum eſt, ſibi eſſe id rellatum putet.] *Prouer* *eſt, Quod dedit recepit. & geminauit l: vt, Relliquias* *naum.* De illo iam finem faciam dicundi mihi.] *ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος.* Dicundi mihi, peccandi cum de ſe finem non facit.] *Et mihi, & de ſe proprie* *tum eſt: & præterea ἀμφιβολία.* Peccandi.] *Maled* *di.* Peccandi cum ipſe de ſe finem.] *Prius inquit* *de illo finem faciam, quàm ipſe de ſe. An, prius dicend* *faciam, quàm ille peccandi finem? Non facit, pro no* *ciat. vt, Mirum ni ego me turpiter hodie dabo.* Nunc velim animum attendite.] *Deeſt, Quæritis, vt ſit, N* *quid velim, quæritis? animum attendite.* Apporto uam.] *Nouam, Latinam dicit.* Epidicazomenon q vocant Comœdiam.] *Hic manifeſtè errat Teren* *nam hæc fabula quam tranſtulit, Epidicazomene dict* *à puella de qua iudicium eſt: cum ſit alia Epidicazom* *eiuſdem Apollodori. Debuit ergo dicere Epidicazom* *Græci, Latini Phormionem nominant. Φόρμιον tegicu* *dicunt Græci, quo inſternitur pauimentum: vnde Ph* *mio correpta prima ſyllaba apud Apollodorum eſt.* *ergo à formula, vt quidam putant, dictum eſt. Ergo i*

paraſ

ſitus viliſſimæ conditionis homo, nomen accepit. Quia es primas qui agit.] *Primas nunc, maximas. ad a- m enim retulit. Cicero, Sæpe illum qui eſt ſecundarum ertiarum partium.* Phormio eſt.] *Si à formula eſſet n comœdiæ, primam produceremus ſyllabã: ſi à Phor- e, corripere debemus.* Per quem res agetur maxi- *Quia primæ partes etiam aliud ſignificant. non ergo primum actum dicit, ſed ſummas partes. Et bene ma- quia & per alios.* Voluntas veſtra ſi ad poetã ac- rit, date operam.] *Si voluntas acceſſerit: pro, ſi fa- is. Noue ſic voluntatem pro fauore poſuit.* Adeſte æ- animo.] *Fauor in comœdia ſilentium ſpectatoris eſt, ergo addidit per ſilentium.* Aequo animo.] *Nunc ſitio eſt.* Ne ſimili vtamur fortuna atque vſi ſu-] *Ne populum læderet, fortunam maluit accuſare.* per tumultum noſter.] *Apparet Hecyram ante nionem actam eſſe: cui contigit id quod queritur po- n ſubaccuſans.* Noſter grex motus loco eſt.] *Lo- diſtributio temporum, quæ cuique in ſpectaculum ro attribuuntur ab AEdilibus, vnde loco motus di- qui ſuas horas non obtinuerit inter præcedentes & uturos. Ergo proprie. Sic & Cicero, Loco ille motus m eſt ex vrbe pulſus.* Quem actoris virtus.] *Vbiq; t actorem: eſt enim poetæ vtile.* Quem actoris vir- *Qui excluſus toties, animum non abiecerit, ſed per- uerit agere, ideo virtus.* Reſtituit locum.] *Bene re- t locum, vt ἀμφιβολίαν vitaret: ne Quem tumul- icere videretur.* Bonitasq; veſtra adiutans, atque nimitas.] *Bonitas in omnibus generaliter rebus eſt: animitas, in ſpectando. An bonitas in probandis his ona ſunt: Aequanimitas, in ignoſcendis vitijs atque is? An παντοπολία eſt? An bonitas circa omnes, anjmitas circa Terentium?* Bonitasque ve- *Ne totum actori tribuens, nihil populo præter cul- n reliquiſſe videretur, honoris cauſa hoc addidit.*

Adiutans.] *Sic veteres dicere malue- runt quàm adiuuans.*

ACTVS PRIMI
SCENA PRIMA.
DAVVS, *ſeruus.*

AMicvs ſummus meus, & popu
ris Geta
Heri ad me venit: erat ei de rati
cula
Iampridem apud me reliqu
pauxillulum
Numorum: id vt conficerem, confeci: affero.
Nam herilem filium eius duxiſſe audio
Vxorem: ei credo munus hoc corraditur. (b
QVAM INIQVE comparatum eſt, hi qui minus
Vt ſemper aliquid addant diuitioribus?
Quod ille vnciatim vix de demenſo ſuo,
Suum defraudans genium, comparſit miſer,
Id illa vniuerſum abripiet, haud exiſtimans
Quanto labore partum: porro autem Geta
Ferietur alio munere, vbi hera pepererit.
Porro alio autem, vbi erit puero natalis dies:
Vbi initiabunt: omne hoc mater auferet:
Puer cauſſa erit mittundi: ſed videon Getam?

AMicus ſummus meus & popularis Geta.] *Qu omnibus fere comœdijs in quibus perplexa argum ſunt, fieri ſolet, id in hac quoque Terentius ſerua* προτατικὸν πρόσωπον, *id eſt perſonam extra argum inducat: cui dum ob hoc ipſum, quod veluti aliena tot bulæ eſt, geſta res narratur, diſcat populus textum ex tinentia rerum, ſitque inſtructus ad cætera.* Amicus ſ mus meus & popularis Geta.] *In hac ſcena qu cendi atque inſtruendi ſpectatoris cauſa inducitur, extrinſecus lepores facetiæque cernuntur, & ſales co Id enim eſt artis poeticæ, vt cum narratione argum detur opera, tam tamen res agi, & comœdia ſpectari v tur.* Amicus ſummus meus, & popularis Geta.] *nuatio perſonæ eius quæ inducitur ad audiendum. Et ſeruum oſtendi Dauum, & non oſtendi cuius ſeruus ſi* micus ſummus meus.] *Cauſa cur in ſcenam pro*

Da

uis. amicus à voluntate: Popularis à fortuna. Popula-iuſdem conditionis, gentiſque. Salluſtius, Popularis ſceleris. Et popularis, populo amatus, & popularis ci-& popularis humilis, & popularis vilis, è populoque is, vt ſi quis dicat ſordidum, popularem ciuē. Amicus mus meus.] Dauus extra duas familias inducitur, in hac ſunt fabula, alienus, ac per hoc ignarus; cui et Geta argumentum. Heri ad me venit.] Propter ationem E & I literarum, non dubitauerunt antiqui re & heri dicere, & mane & mani, & veſpere & ve-Erat ei de ratiuncula.] Deeſt, nā. ſed mire ſubtra-eſt. Erat ei de ratiuncula.] Opportuna diminutio in uili, ratiuncula, & pauxillulum. Erat ei de ratiun-] Moraliter intulit, Erat ei. Magis enim facetū & co-m eſt, cum ἀσυνδέτως infertur, quam ſi diceret, nam e-i. Iampridem apud me reliquum] De argumento tur cauſa colloquij. Nam debui inquit Getæ: & ille igit vt numeretur domino ob nuptias factas. Pau-lum.] Quartus gradus diminutionis, paulum pau-n: pauxillū, pauxillulū. Id vt conficerem.] ἔλλειψις a. Et conficerem proprie. nam fieri pecunia diceba-Salluſt. Quæ pecunia ad Hiſpanienſe bellum Metello erat. Conficerem] Quia in promptu non erat. Cō-afferο.] Bene: quaſi reddendi moræ non habere cauſā t. Nam herilem filium.] τρόφιμον Græci dicunt: at-haud ſcio, an Latini quoque alumnum dicere pote-niſi hoc mallent. Nam herilem filium eius duxiſ-dio vxorem.] Mirè ſe applicat argumento. Ei cre-munus hoc corraditur.] Mirè: heri quidem fuerunt iæ, ſed adhuc munus corraditur. quia in nuptijs etiam nus dies, inſtaurationem voti non habet, vt in funere s dies, quo parentalia concluduntur. Et credo] V-ſcilicet, munus. Munus hoc corraditur.] Hoc pecu-ilicet, erit: & eſt figura ἐπεξήγησις. Credo.] Credo, erè ſcio. Et ei, an vxori, an abſolutè? vt ſit, ei rei? Cor-tur.] Apta in verbo difficultas. vt in Adelphis, is decem corradet alicunde: & Corraſi omnia. Quam uè comparatum eſt] Miro ἰδιωτισμῷ morem ege conqueritur. Comparatum] Conſtitutum eſt le-Et hi qui minus habent, & ditioribus dixit: ne di-

ceret ſerui dominis, vult enim latius patere quod dicit: generalem eſſe ſententiam. Quàm iniquè comparat eſt, hi qui minus habent.] *Garrulos ſeruos & ſen tioſos amat comœdia: triſtes, & parcè loquentes, Tragœ* Vt ſemper aliquid addant.] *Mirè non dent, ſed add. & non aliquando, ſed ſemper.* Ditioribus.] *Pro m pauperibus.* Quod ille.] *Doctè ad ſingularem nume tranſit à plurali.* Quod ille.] *Redit ad Getā.* Vnciati *Sic veteres, Multa vnciatim. Cum expenſa pecunia fe tur more veterum: non vt nunc, annumeraretur: Aſſ bra erat, eiuſque partes vnciæ. Rurſus vnciæ vnius du cima pars, libella dicebatur. Merito ergo, non per ſing ſeſtertios, neq; per ſingulos denarios, neque per ſingul ſes: ſed id quod ὑπερβολικῶς minimum fuit: per ſing vncias, vnciatim dixit. Et Cic. Ecquis Volcatio, ſi ſua ſ te veniſſet, libellam vnam dediſſet?* Vnciatim.] *Vi tuit, & vnciatim, & cito conſlari peculium, vt multa xillatim, & cito fiunt maxima. merito ergo additū Vix. Sed quid ſi & vnciatim, & vix, & tamen de lucr dit?* De demenſo ſuo, *inquit. Quid ſi ex abund* Suum defrudans genium. *Deinde, non* acquiſiui comparſit. *Et ad poſtremum,* miſer: *vt iniquitas co tudinis comploratione finiretur.* De demenſo ſuo.] *quaternos modios accipiebant frumenti in menſem: demenſum dicebatur. & vtrum à menſe, an à metienc certum eſt.* Suum defrudans genium.] *Vt contra nialia curare dicitur, qui viuit lautius.* Id illa.] *T ſcilicet.* Vniuerſum abripiet.] *Contra illud quod v tim dixerat.* Vniuerſum abripiet.] *Magna virtus p ſingulis ſyllabis: contra illud quod ait, Ille, Illa retuli tra Vnciatim, vix, & de demenſo ſuo, Vniuerſum: con quod ait, Munus corraditur, Abripiet: contra, Suū dans genium, & comparſit miſer, Haud exiſtimans q labore ſit partum.* Haud exiſtimans.] *Haud exiſti vel intelligens, vel recogitans, ac reputans: Haud exiſ pro æſtimans. Sall. Si Quirites pacem exiſtimau* Quanto labore partum ſit?] *Hoc ſic pronunciādu quaſi nunc & venerit in mentem ſæpius paſſurum quod ſemel tolerare grauiſſimum iudicauerit.* Qu labore.] *Vt, relliquias Troia ex ardēte receptas.* Part

Pr

prie dicitur partum, de eo quod labore quæſitum eſt: i nullus partus ſine dolore ac labore. Porro autem a ferietur.] *Ad paupertatem retulit ferietur: nam & mnum plaga: & res, ſanguis noſter dicitur.* Ferietur a- munere.] *Significanter, non fungetur munere, ſed fe- ur dixit.* Ferietur alio munere.] *Ex conſuetudine tur. Nam & plagam, damnum: & ſumptum, ſangui- noſtrum dicimus.* Vbi hera pepererit.] *Quæ ſupra dicta eſt.* Porrò alio autem.] *Et alio quod dicit, pro tis pronũciandum eſt.* Vbi erit puero natalis dies.] *adiectione temporis, cuiuslibet natalis dies melius ur: vt natalis locus, & natale aſtrum: ſed Vergilius iens perſonæ ruſticæ, Meus eſt natalis Iola, inquit, ddidit, dies.* Vbi initiabunt.] *Hoc vultuoſe pro- ciandum.* Vbi initiabunt.] *Vt quidam cibo & potu, uidam ſacris.* Vbi initiabunt.] *Legitur apud Varro- nitiari pueros Eduliæ, & Poticæ & Cubædini, edendi otandi & cubandi, vbi primum à lacte & à cunis ſierunt, quod Verg. Nec deus hunc menſa, dea nec di- a cubili eſt. hoc annotauit Probus. Sed Terentius A- dorum ſequitur, apud quem legitur in inſula Sama- cum à certo tempore pueros initiari more Athenien- . quod, vt in Palliata, probandum eſt magis.* Vbi ini- unt.] *Hoc ſic inferendum eſt, non quaſi hoc ſolum ſit, uaſi defatigatus ſit enumerando occaſiones dandorum ierum.* Omne hoc mater auferet.] *Hoc retulit ad entis irriſionem, qui putat ſe puero dare.* Mater au- t.] *An nutrix? an vera mater?* Puer cauſa erit mit- di.] *Proprie dixit mittundi, de muneribus.* Sed vi- n' Getam?] *Locuturum oſtendit Getã.* Sed videón' am?] *Apparet poetam nihil putaſſe amplius adden- ad inſinuandum populo perſonam Daui, & ideo induxit exeuntem Getam, vt ſit cauſa commutandæ ionis.*

ACTVS I. SCENA II.

GETA, *ſeruus.* DAVVS.

quis me quæret rufus. DA. præſto eſt, deſine. Senarij.
GE. oh,

At ego obuiam conabar tibi Daue. DA. accipe, h
Lectum eſt, conueniet numerus quantum debu
GE. Amo te, & non neglexiſſe habeo gratiam.
DA. Præſertim vt nunc ſunt mores: adeo res redi
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.
Sed quid tu es triſtis? GE. egóne? neſcis qu
metu, &
al. ſimus. Quanto in periculo * ſim. DA. quid iſtuc eſt?
ſcies,
Modo vt tacere poſſis. DA. abi ſis inſciens:
Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris,
Verere verba ei credere? vbi quid mihi lucri eſt
Te fallere? GE. ergo auſculta. DA. hanc operam
dico.
GE. Senis noſtri Daue fratrem maiorem Chre
Noſtin'? DA. quid ni? G. quid eius gnatum Phæ
DA. Tanquã te. GE. euenit ſenibus ambobus ſi
Iter illi in Lemnum vt eſſet, noſtro in Ciliciam
Ad hoſpitem antiquum: is ſenem per epiſtolas
Pellexit, modo non montes auri pollicens.
DA. Cui tanta erat res, & ſupererat? GE. deſinas:
Sic eſt ingenium. D. oh, regem me eſſe oportui
GE. Abeuntes ambo hinc tum ſenes, me filijs
Relinquunt quaſi magiſtrum. DA. ô Geta,
uinciam
Cepiſti duram. G. mihi vſu venit hoc, ſcio:
Memini relinqui me, deo irato meo.
Cœpi aduerſari primò. quid verbis opus eſt?
Seni fidelis dum ſum, ſcapulas perdidi.
DA. Venere in mentem iſthæc mihi. nam quæ
tia eſt,
ADVORSVM ſtimulum calces? G. cœpi his omi
Facere, obſequi quæ vellent. D. ſciſti VTI foro.
G. Noſter mali nihil quicquam primò: hic Phæ
Continuò quandam nactus eſt puellulam
Citharistriam: hanc amare cœpit perditè:
Ea ſeruiebat Lenoni impuriſſimo:
Neq; quod daretur quicquam, id curarant patr
Reſtabat aliud nihil, niſi oculos paſcere,
Sectari, in ludum ducere, & reducere:

otioſi operam dabamus Phædriæ.
uo hæc di cebat lu do, ex aduorſum ei loco
ſtrina erat q uædam. hic ſolebamus fere
unque eam opperiri, dum inde iret domum.
rea dum te nus illic, interuenit
leſcens qui dam lacrumans: nos mirarier.
amus quid ait: Nūquam æquè inquit, ac modò,
pertas mihi onus viſum eſt & miſerū, & graue.
do quandam vidi virginem hîc viciniæ
eram, ſuam matrem lamentari mortuam.
ita erat ex aduerſo, neque ei bene volens,
ue notus, neq; cognatus, extra vnam aniculam,
ſ aderat, qui adiutaret funus: miſeritū eſt,
o ipſa facie egregia: quid verbis opus eſt?
n bat omnes nos: ibi continuo Antipho,
tis eamus viſere? alius, cenſeo.
ius: duc nos ſodes. Imus, venimus,
emus: virgo pulchra, & quo magis diceres,
il aderat adiumenti ad pulchritudinem:
illus paſſus, nudus pes, ipſa horrida:
rumæ, veſtitus turpis: vt ni vis boni
pſa ineſſet forma, hæc formam extinguerent.
, qui illam amabat fidicinam, tantummodo
s, inquit, ſcita eſt: noſter verò. DA. iam ſcio:
are cœpit. GE. ſcin' quàm? quò euadat vide.
tridie ad anum recta pergit: obſecrat,
ſibi eius faciat copiam. illa enim ſe negat:
que eum æquum ait facere: illam ciuem eſſe Atticam,
nam, bonis prognatam. ſi vxorem velit,
ge id licere facere: ſin aliter, negat.
ſter quid ageret, neſcire: & illam ducere
piebat, & metuebat abſentem patrem.
. Non ſi rediſſet pater, ei veniam daret?
. Illéne indotatam virginem, atque ignobilem
ret illi? nunquam faceret. DA. quid fit denique?
. Quid fiat? eſt paraſitus quidam Phormio,
mo confidens: qui (illum dij omnes perduint.)
. quid is fecit? GE. hoc conſilium, quod dicam dedit,

Lex eſt, vt orbæ, qui ſint genere proximi,
Eis nubant: & illos ducere eadem hæc lex iubet:
Ego te cognatum dicam, & tibi ſcribam dicam:
Paternum amicum me aſſimulabo virginis;
Ad iudices veniemus, qui fuerit pater,
Quæ mater, qui cognata tibi ſit, omnia hæc
Confingam: quod erit mihi bonum atque cc
modum.
Cùm tu horum nihil refelles, vincam ſcilicet.
Pater aderit: mihi paratæ lites: quid mea?
Illa quidem noſtra erit. DA. iocularem audaciam
GE. Perſuaſit homini: factum eſt: ventum eſt: v
cimur: (G
Duxit. DA. quid narras? GE. hoc quod audis. 1
Quid te futurum eſt? GE. neſcio hercle: vnum
ſcio:
Quod fors feret, feremus æquo animo. DA. plac
Hem, iſtuc viri eſt officium. GE. in me omnis
eſt mihi.
DA. Laudo. G. ad precatorem abeam credo, qui
al. amitte. Sic oret. Nunc* omitte quæſo hunc: cæterum
Poſthac ſi quicquam, nihil precor: tantummod
Non addas. vbi ego hinc abiero, vel occidito.
DA. Quid ille pædagogus, qui citharistriam?
Quid rei gerit? GE. ſic tenuiter. DA. non mul
habet
al. præter. Quod det fortaſſe. GE. imò nihil, *niſi ſpem mer
DA. Pater eius rediit, an non? GE. nondum. DA. q
ſenem
Quoad expectatis veſtrum? GE. non certum ſci
Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe audiui modo,
Ad portitores eſſe delatam: hanc petam.
DA. Nunquid Geta aliud me vis? G. vt bene ſit til
Puer heus, nemon' huc prodit? cape, da hoc Dor

SI quis me quæret rufus.] *Mire poeta deſidera Getæ oſtendit Dauum.* Si quis me quæret rufus.] *eo ipſo loquitur, à quo reddi ſibi debitum ſperat.* Si q me quæret rufus.] *ἀποσιώπησις ſecunda. nam app plura dicturum fuiſſe.* Præſto eſt, deſine.] *Tertia*

ſon

e ſe loquens vſus eſt, quia ille nominatiuum prætu- t ego obuiam conabar tibi Daue.] *Conabar, ab-, an ἔκλειψις eſt, vt deſit, ire? & eſt aduerbium loci m.* Accipe.] *Præuenit petitionem, dicendo Accipe: c cum geſtu offerentis dicitur, & hoc eſt quod ait, ci, affero.* Lectum eſt.] *Abſolute, nam nõ dicit quid: n debitum, an argentum lectum. Lucil. Lecti omnes. m hoc eſt.* Lectum eſt. conueniet numerus.] *Or-ſeruauit. prius enim qualitas, deinde numerus pe-ſpectari ſolet.* Lectum eſt: conueniet numerus tum debui.] *Quippe trib. modis debitum pecunia-ſoluitur, penſione, Accipe: ſpectatione, Lectum eſt: ro, Cõueniet numerus quãtum debui.* Lectum eſt.] *m bonum, vel ſplendidum. vt, - arma Sereſtus Lecta humeris. Quamuis quidam putant lecta, ab eo quod o, dicta.* Quantum debui.] *Pro debitum tibi à me* no te, & non neglexiſſe habeo gratiam.] *Amat reddiderit pecuniam: agit gratias, quod diligẽter. Et ? vtrum quia condictum non fefellerit? an quia le-attulerit, & numero congruenti? Et recte dixit: nam tio debiti hoc agit, vt etiam gratias agamus.* Amo non neglexiſſe habeo gratiam.] *Hoc pro gratia-ctione ponitur, & oſtenditur vere neceſſariam fuiſſe iam.* Non neglexiſſe.] *In Andr. Et id gratum fuiſſe ſum te, habeo gratiam.* Præſertim vt nũc ſunt mo *Sic & illud dictum eſt: Namq; hoc tẽpore obſequium s, veritas odium parit. Quia cõſuetudinis imago eſt, erare præſentia.* Adeo res redit.] *Figurate, pro ita ris, adeo res redit, dixit. Et proprie rediſſe res dicitur, aliquid peius expectatione cõtigit.* Si quis quid red-nagna habenda eſt gratia.] *Id eſt, etſi rem non ma-amẽ magna habenda eſt gratia, hoc n. ſignificat, Quid t.* Si quis quid reddit.] *Qui hoc interrogatiue pro-iauerit, parum belle explicat conceptam ſententiam.* enda eſt gratia.] *Deeſt ei.* Sed quid tu es triſtis?] *dmonemur, omnem ab initio ſermonem Getæ, quaſi entis & anxij, pronuntiari, accommodatis præſertim ltum verbis. nam &, Si quis me quærit: &, At ego m tibi conabar Daue: & amo te: & non neglexiſſe ha-ratiam: in ſe quoddam contractioris animi occupatiq;*

ſignum habent. Sed quid tu es triſtis?] *Sed parti* *tranſitum ſignificat ad mentionem alterius rei.* Sed tu es triſtis? Egóne? neſcis quo in metu] *Deſcenſ* *argumentum ab eo ſermone qui extrinſecus à poeta in* *natus eſt, iam manifeſte apparet.* Egóne? neſcis qu metu.] *τῶν πρὸς comœdia.* Neſcis quo in metu, & to in periculo ſim.] *Pronunciantis & interroganti* *poteſt.* Neſcis quo in metu] *Duæ perturbationum* *ſunt, à malo vna, ex cupitis altera. Ergo à mali bigis* *ſentis temporis periculum eſſe dicimus, & futuri me* Neſcis quo in metu.] *Pronunciatiue magis quam* *contatiue efferendum eſt, ſic enim ſolemus de magnis* *dicere.* Neſcis quo in metu, & quãto in periculo ſ *Vix alterum ſuſtineri poteſt eorũ, quæ vtraq; poſuit n* *& metum & periculum.* Quid iſtuc eſt?] *Fac hunc* *& narrandi non erit locus. neceſſario igitur ignarus i* *citur Dauus.* Modo vt tacere poſſis.] *Vt, pro ne nõ* *ſi eſt, ſubaudiendum eſt, vide, aut quid tale.* Modo v cere poſſis.] *Verè argumentũ eſt celari id, quod An* *non coactus, ſed volens duxit vxorem.* Modo vt t poſſis.] *Modo, pro Tantummodo: vt, Modo Iupiter* Abi ſis inſciens.] *Nunc pro inſcito poſuit. vel inſcie* *modo ſtultũ dicit, aliàs ignarum.* Cuius tu fidem i cunia perſpexeris.] *Sententioſe dixit, quaſi in omnib* *dendum ſit ſeruaturum fidem eſſe eum, qui in pecuni* *uauerit. Et hoc ideo interpoſuit, ne longus eſſet, dum ſ* *vt dicat, quemadmodum in aliis fabulis.* Cuius tu fi in pecunia perſpexeris.] *Proprie locutus eſt de pec* *& Fidem dicendo, & credere. Nam fides, eſt eorum qu* *datur: Creditores dicuntur ipſi qui dant.* In pecunia *maiore ad minus* Perſpexeris.] *Non inſpexeris, ſed* *ſpexeris, quod plus eſt, dixit.* Verere ei verba crede *Verba cum pronunciatione dicit, vt oſtendat multum* *ſtare inter pecuniam, & verba* Vbi quid mihi luci te fallere?] *Ab vtili coniectura, & bene, quia ſeruus* *de honeſto dicit.* Vbi quid.] *Significantius dixit, qu* *diceret, nihil.* Ergo auſculta.] *Ergo nunc, vel vt incr* *vio tarde facientis eſt. Quia hic igitur obloquendo imp* *uerat narraturum, Ergo dixit. Sic verg. Ergo age car* *ter, ceruici imponere noſtræ.* Hanc operam tibi di

Au

ultandi ſcilicet & audiendi. Hanc operam tibi di- *Plus eſt dico quam do. Dicitur perpetuo: Datur ad* *s.* Senis noſtri Daue fratrem maiorem. *Dicendo oſtendit & adoleſcentem ſe dominum habere: Dicendo oſtēdit eſſe & alienum: Dicendo fratrem, non vnum nſtrauit: Dicendo maiorem, etiam minoris fecit in- n. Sic argumenti partem maximam nondū narrans; ipſa interrogatione trāſegit. Hæc autem omnia pro- populum ſic aguntur. Ideo ille, Quid ni dixit: ne ſit o- 'urib. verbis.* Senis noſtri Daue fratrem.] *Mirum ndium narrationis, quaſi per interrogationem fecit, alio repeteret. Sic Vergil. Fando aliquid, ſi forte tuas nit ad aures, Bellidæ nomen Palamedis, & inclita &, Noſtin' hanc quā amat frater? in Eunucho.* Quid gnatum Phædriam?] *Non dixit quid Phædriam: ldidit eius gnatum: vt magis docere, quā interrogare etur.* Quid eius gnatum Phædriam?] *Deeſt noſti.* quam te.] *O veritas: quid ni? tanquam te.* Euenit obus ſenibus ſimul, iter.] *Non euenit iter: ſed eue- t iter eſſet.* Simul.] *Vno tempore* Illi in Lemnum vt .] *Recte tacetur cur Chremes ierit: & dicitur cur De- o. vtrumque pro argumento eſt* Ad hoſpitem anti- m.] *Sic Verg. Veteremq́; Anchiſen agnouit amicum. autem addidit, vt eſſet idonea cauſa nauigandi ſeni.* em per epiſtolas pellexit.] *Epiſtolas dicendo, oſtēdit non ſemel ſcripſiſſe.* Pellexit.] *Induxit. Sic Verg Pella- lyſſi.* Modo non montes auri pollicens.] *Prouer- is ὑπερβολὴ facta per exceptionem, aut per ſuperlatio- , aut æquā collationem. Eiuſmodi eſt illud Demoſthe-* Modo non montes auri.] *Sall. Maria, monteſq́; pol- i cœpit.* Modo non montes auri pollicens.] *More rū: quia hoſpites hoſpitib. multa donabant.* Cui tanta t res?] *Cui, datiuꝰ caſus eſt: Dominóne tuo, inquit, pol- batur hæc, cui tāta erat res?* Cui tāta erat res?] *Deeſt m. vt ſit, Eum pellexit cui tāta res erat?* Et ſupererat.] *us eſt ſupereſſe, quam eſſe.* Deſinas, ſic eſt ingenium.] *ceſſaria eſt fabulæ ἐπίτασις auaritiæ Demiphonis: vt iore periculo illo abſente duxerit filius indotatam. nam x dicturus eſt, Illéne indotatā virginem, atq; ignobilem ret illi?* Sic eſt ingenium.] *Præparatio bona, qua & di-*

ues, &

nes,& auarus deſcribitur Demipho,vt indotatas nu fieri ferre non poſſit. Sic eſt ingenium.] *Recte, non inqu t ortuna auarus eſt:ſed natura.* Sic eſt ingeni *Omnium,an domini?ſed magis domini.* Oh,regẽ m oportuit.] *Oſtendit pauperum affectiones, qui ſe ſol diuitiis ſcire aiunt,ſi eas habeant.* Oh,regem me e portuit.] *Acue me.* Abeũtes ambo hinc tum.] *Hi hic legitur.& eſt ordo, Hic relinquũt filiis.* Relinqui *i.non ſecũ abducunt.* Quaſi magiſtrum.] *Bene qua non compleuit hoc ipſum , nec vult eſſe.* Magiſtrum *Latini , quem Græci παιδαγωγὸν appellant.* Filiis.] *Pr filios.* O Geta,prouinciam cepiſti duram.] *Acq bello longe ab Italia regiones prouinciæ dictæ ſunt,a vel procul,& vincendo, ad quas quia prætores cum mittebantur,officia quoq;prouinciæ nominãtur.* O (prouinciam.] *Splendide prouinciã dixit.* Memini r qui me deo irato meo.] *Sic Verg. Nec dij texere C tum Aenea veniente ſui:hoc Aſper.ſed mihi videtur a addidiſſe meo,ne eſſet ἀμφίβολον cui dicens, irato de uius in Stalagmo,de meo propitio,meus homo eſt.* Me relinqui me deo irato meo.] *Domino dixit,an ver Et bene meo,ne eſſet ἀμφίβολον. Et ſic dixit, Memini qui, vt in And. Memini me videre. Et Memini me fie rũ, Enn.* Quid verbis opus eſt?] *Repente infertur, opus eſt verbis? & ſatis moraliter.* Seni fidelis dũ ſ *Opportune ſeni dixit, vt oſtẽdat quam ſtultum eſt, ſen uerſus iuuenes fidelem eſſe.* Seni fidelis dum ſum.] *eſt amicus : Fidelis eſt ſeruus.* Scapulas perdidi.] *Pl perdidi, quam ſi diceret, dolui. Et bene retulit perdidi τὸ fidelis. Fidelis n. officium eſt ſeruare aliquid.* Veni mentem iſtæc mihi.] *Venire in mentem, non ad rec tionem tantum dicitur,ſed ad reputationem, & intell tiam.* Nam quę inſcitia eſt aduerſus ſtimulũ calc *Hoc dictum & ſuperiori perſonæ eſſe poteſt, & alteri.* uerſus ſtimulum calces.] *παροιμία, cũ ἐκλείψει, de Iactare. Stimulum pro domino adoleſcẽte poſuit.* Cal *Modo calces, non partes plãtæ, ſed percuſſiones pedum gasq; ſignificat. Aliter Vergil. Calcemque terit iam Diores.* Sciſti vti foro.] *Secundum illos negotiat qui ante locum commercij, non præſcribunt quãti ven*

qui

uehunt: ſed ſecundum annonam fori quam depre-
nt, cõſilium de vendendis, aut non vendendis mer-
imunt. Sciſti vti foro.] *Forum pro tribus intelli-*
nco, tempore, & perſona. Sciſti, inquit, his vti. & eſt
e prouerbium. Senſus hic eſt, Sciſti, inquit, quid fa-
oporteat. Primo: hic Phædria.] *Bene additum pri-*
ia non perpetuo. Noſter mali nihil quicquam.]
um πωειλκον. Vt in Hecyra, Nã nemo illorum quiſ-
ſcito ad te venit. Noſter mali nihil quicquam.]
πρὸς ἀντιδιαστολὴν Phædriæ: qui non noſter eſt.
nuo quandam.] *Bene cõtinuo: quaſi vix expecta-*
profectionem patris. Puellulam citharistriam.]
minibus hoc agit, vt cauſa amoris, & ex ætate & ex
sellæ videretur: nam ideo puellam dixit. Amare
perditus.] *Legitur & perditè. Et amare perditè,*
puellulam citharistriam. Ea ſeruiebat lenoni.]
eſte, & cito dixit ſeruiebat. Lenoni impuriſſi-
Et quare non fuiſſet libera, & cuius fuiſſet ancilla,
ilis hominis fuerit, demonſtrauit. Ea ſeruiebat le-
impuriſſimo.] *Magna præparatio ad rerum diffi-*
em imminentium: Puellula citharistria, Auarus
Amator perditus: Inopia. Id curarant patres.] *Ex*
dixit patres. ſi enim patrem eius tantum dixiſſet, id
at, vt ei per patrui filium ſuccurreretur. ideo dixit
non habuiſſe. Niſi oculos paſcere.] *Hoc enim ſo-*
rat quod leno non venderet. Sectari, in ludum du-
& reducere.] *Bene cauillatus eſt & iculariter in*
centem cui ætas ad ſectandos philoſophos apta erat.
etiam philoſophorum ſectæ. ſed ſectari propriè eſt, vt
s buculam: vt aries ouem. Verg. Trahit ſua quemq;
tas. Reducere.] *σύλληψις. à ludo enim ſubauditur.*
ocioſi operam dabamus Phædriæ.] *Cum τὸ πῶ*
, Nos, velut magiſtrum excuſans obſequentem ei cui
s ſit datus, & ideo addidit ocioſi. Nos otioſi operã
imus Phædriæ.] *Relatio ad illud quod mox, Otioſi*
runt. Nos otioſi operam dabamus Phædriæ.]
ad pudorem ſumitur hoc pronomen in ſingulari nu-
, aut ad dignitatem, ſed non poteſt Nos & propter
phonem dixiſſe nos. Nos otioſi operam dabamus
driæ.] *Apollodorus* * Operam dabamus Phæ-
driæ.]

driæ.] *Ille amicæ: nos illi.* In quo hæc diſcebat lud *Figurate, In quo hæc diſcebat ludo. eſt additum.* Ex uorſum ei loco.] *Ei loco legitur & illico. Et adnota ex abundanti additum, ut apud veteres multa ſunt.* aduorſum ei loco.] *παρέλκον quartum.* Tonſtrina rat.] *Apta ſedes otioſis.* Tonſtrina erat quædam.] *παρέλκον tertium, quædam.* Hic ſolebamus ferè pleru que.] *παρέλκον tertium ferè plerunque.* Dum inde domum.] *Ad ſe ſcilicet. iret domum, pro rediret, vel te iret, παρέλκον figura.* Dum ſedemus.] *Proprie ſe mus, vt in tonſtrina.* Illi, interuenit.] *Illi, pro ibi: vt mea triſtia facta. & nota illi pro illic.* Interuenit ad ſcens quidā lachrumans.] *Apollodorus tonſorem ip nuntium facit, qui dicat ſe nuper puellæ comā ob luct abſtuliſſe: quod ſcio mutaſſe Terentium, ne externis mo ſpectatorem Romanum offenderet.* Nos mirarier.] *Re mirum enim in adoleſcentib. lachrumæ: vt cōtra, Triſt ſenectus.* Nos mirarier.] *Vt, – ſolum nam perditus ill colere.* Rogamus quid ſit] *Quid lachrumet: non, q ſit ipſe, vt ſtulti putant.* Nunquā æquè inquit, ac r do.] *Mire oſtendit ſemper ſibi hoc viſum quod dicit, nunquam æque.* Paupertas mihi onus viſum eſt.] *tim ſit mentio paupertatis, vt ſit cauſa fallaciæ Phorm nis.* Modo quandam vidi virginem.] *Bene quand ob familiaritatem laudare videretur.* Modo quand di virginem.] *Vide ſic agi, vt non tam morte mulieris, ſolitudine pulchræ virginis moueatur affectus. Simu ea deſcribi quæ matronæ futuræ magis conueniant, q quę temere amanda ſit. Nam hic obitus fœminæ ad co exitum ſpectat: quandoquidem plus ex eius morte ſec tatis quàm moleſtiæ ſentiat argumentum.* Hic vicin *Aduerbium in loco eſt, hic viciniæ: cuius ad locum hu ciniæ Et ſtatim proximitas inſinuatur, vt ſit ſpes, & c videndi* Miſeram] *Ab affectu: & ſubdiſtinguendū vt ad virginē referatur.* Lamentari mortuam.] *A bitate quæ piis attribuitur. Et lamentari mortuam a guitas: ſed ſenſu manifeſta.* Ea ſita erat.] *Sita, poſita luſtius cum adiectione poſita eum cum prædixero poſi inſulæ. Et hoc ei reciprocū eſt.* Ea ſita erat ex aduor *Expoſitio paupertatis, & quam facile virgo videri p*

N

notus, neq; vicinus.] *αὔξησις ſit, quia res minui-eſcit ſententia. Sall. Non repugnantibus modo, ſed ne s quidem a.b.c.m.* Neq; vicinus.] *ἀναφορά.* Neq; s, neq; vicinus, extra vnam aniculam.] *Hæc præ-itur, vt ſit ſpes potiundæ virginis.* Neq; notus, ne-icinus.] *Hæc deſcriptio paupertatis adiuuat argu-tm, vt & v ſere audeant adoleſcentes virginem, & Antipho.* Qui adiutaret funus.] *Ipſum officium dixit.* Miſertum eſt.] *Hoc eſt, miſertus ſum eius, videtur oſtendiſſe cur lachrymauerit.* Virgo ipſa egregia.] *A fortuna indignatio.* Virgo ipſa.] *Bene quia quæ ſupra dixi, non ad ipſam, ſed ad euentum ertinebant.* Quid verbis opus eſt?] *Sic dicit Te-s vbi ad effectum properat.* Commorat omnes *Figura συγκοπή, pro commouerat. Et bene omnes res ad Antiphonem tantum ſpectat.* Ibi continuo ho.] *Hic redditur nomen adoleſcentis. & eſt παρ-* Vultíſne eamus viſere?] *Vt, populare penates Ve-*. Vultíſne eamus viſere?] *Ipſe hortari inducitur, naturus eſt.* Alius, cenſeo, eamus, duc nos ſo-*Hæc omnia diuerſi. Et apparet tot eſſe homines, quot μησιν ſunt ἀσυνδετῶς.* Alius cenſeo.] *Phædria, vel et.* Imus, venimus, videmus.] *ἀσυνδέτως primum βραχυλογίαν.* Virgo pulchra.] *σιωπήσια mirantis. ngentia: & virgo, & pulchra.* Virgo pulchra.] *Be-n dixit: Videmus virginem pulchram: ſed ἀπὸ τῆς κρί-ξεως, virgo pulchra. Illud enim frigidius, hoc conci-. & hoc magis demonſtratur δράματι, quàm relatio-* quo magis diceres.] *Diceres pro crederes. vt, Au-r dicito, Sæpe Plautus.* Nihil aderat adiumenti.] *ie aderat. Adeſt enim id, quod adiuuat.* Capillus s.] *Singularem numerum pro plurali poſuit. Sic & Capillus pexus, prolixus, circum caput reiectus ne-ter.* Paſſus.] *Temere diſperſus. Vt magna pars à oratione profluxit hæc dictio.* Ipſa horrida.] *Quaſi ipſam ſit id quod dixit.* Capillus paſſus, nudus *Tale eſt apud Vergil. Illum autem quamuis aries ndidus ipſe, Nigra ſubeſt vdo cui tantum lingua pa-Reiice. Et alibi de arbore, Tum fortes late ramos, & ia tendens, Huc illuc, media ipſa ingentem ſuſtinet vmbram.*

vmbram. &, Domus ſane, dapibusque cruentis Intus ca, ingens: ipſe arduus, altaque pulſat Sydera. Cap paſſus, nudus pes.] *Facetius quàm ſi pluraliter di: Vergil. quibus acer in prælia ſuetus Ferre manum.* chrumæ, veſtitus turpis.] *ἀσωδέτων tertium.* Vt n boni.] *Plus eſt vis boni, quàm bonum.* Vt ni vis bo ipſa ineſſet forma.] *Veteres ignem & calorem q dam, quaſi feruorem dixerunt formam: & ideo forr forcipes, formam & formoſos: ex quibus ignis amor oritur. Laudandus eſt ergo Terentius proprietate ſer qui cum formam prætuliſſet, ſubiecit Extinguerent. & Vergil ſic ait, At mihi ſeſe offert vltro meus ign myntas* In ipſa ineſſet forma, hæc formam extin rent.] *Figura πλοκή. aliud enim ſupra, aliud infra ſ repetita ſignificat.* In ipſa ineſſet forma.] *Gemi præpoſitionem: vt alibi, In amore hæc omnia inſunt* Extinguerent.] *Bene extinguerent: quia ab igne & lore forma dicta eſt.* Ille qui illam amabat.] *Bene i quia iam ſupra inſinuauit perſonam citharistriæ.* Ill illam amabat.] *Ratio cur amauerit virginem.* Fi nam.] *Supra, citharistriam. ergo indifferenter.* Tant modo ſatis inquit ſcita eſt.] *Senſus eſt, Laudaui tummodo: non etiam captus eſt in amorem.* Satis ir ſcita.] *Magna laus formæ: amanti aliam placuiſſe.* ſter verò.] *ἀποσιώπησις tertia, quæ ſuccurrit, qu verba rebus minora ſunt.* Satis inquit ſcita.] *Scita la. vt in Andria, Scitus puer eſt natus è Pamphilo.* A re cœpit.] *Ille inquit laudauit tantum: hic amare Et bene cœpit, non amauit: vt oſtendat vim amoris n rum eſſe: & rem quæ ſemel ſuſcipi poſſit.* Scin' qu: *ἀποσιώπησις, qua in narrationibus in compendium T tius vti ſolet.* Scin' quam?] *Amare cœpit, ſubau* Quò euadat vide.] *Euadat, perueniat. Nam eu eſt, per obſtantia peruenire.* Poſtridie ad anum pergit.] *Hoc præſtruens, aniculæ ſupra mentionem rat. Et bene memor & virginis, & honeſtæ, non ipſan ri facit, ſed anum: neque ab ipſa peti fructum volup. ex cuius perſona maior deſperatio naſcebatur: ſed à n ce potius, per quam ſuaderi puellæ poſſe creditur quic libet.* Poſtridie ad anum recta.] *ἐμφαλιχῶς, ad a ſti*

n: vt qui poſthabuerit omnia alia. Recta.] Quia non uncium. Vt ſibi eius faciat copiam.] Vide v. ni- e virgine ſperet, qui omnia ab anicula petat. Illa e- ſe negat.] Copiam facturam ſubauditur. Neque æquum ait facere.] Non quod amat, ſed quod hoc. Neque eum.] Quod peteret ſcilicet. Illam ciuem :am.] Illam cum ἐμφάσει dixit, quaſi dicat, quam ſi mnat. Ciuem bonam eſſe.] Ciuem, quod ad iura et: Bonam quod ad ipſam. Bonam.] Non vilem: boni non viles ſunt vnde ſuperlatiuus gradus Opti- facit: quia bonus melior optimus dicitur. Bonis pro- am.] Quod ad maiores eius. Si vxorem velit.] Re- biunxit, ſi vxorem velit: poſteaquam ea in virgine ſit, quæ ſolent ornare nuptias. Lege id licere face- ncerta diſtinctio eſt, vtrum vxorem velit lege, an le- icere facere. Sin aliter, negat.] Et pudice anus, & illecebroſe, licere facere dixit, quod ille impuden- etit, vt ſibi eius faciat copiam. Sin aliter, negat.] his facta ex eo quod ſequitur, facere. Noſter quid t, neſcire.] Propoſita deliberatio: cuius tamen alte- s vinceret nam ducturus eſt per abſentiā patris. Quid t neſcire.] Pro neſciebat. ſed recte ſic ait: quia ſub- urus eſt, Cupiebat, & Metuebat.] Metuebat pro- ixit. Metuimus enim eos, qui nos amant: Timemus inimicos. Illam ducere cupiebat, & metuebat.] mbiguitatem quam tamen ſequentia tollunt. Non ſſet pater, ei veniam daret?] Bene interrogat Da- oc eñ ſperari ſi poſſet, non opus erat ſra ædibus Phor- . Non ſi rediſſet.] Si, pro cum rediſſet. Vergil. Præ- ſi noua diem mortalibus almum Aurora extulerit. indotatam virginem.] ἐμφατικῶς Ille, de quo di- Deſinas, ſi eſt ingenium: & quia propter ſpem lucri auerat ſenex. Inſinuandum igitur fuit: hic enim e- ne periculum fabulæ. Ex ordine Terentius prius in- it perſonam ſenis: vt grauiora fierent quæ dirime- ptias. Illéne indotatā virginē atq; ignobilem.] ixit, & indotatā, & ignobilem. Hæc enim duo prin- er petuntur, cum ſint quatuor quæ in ſponſis quæ- r, forma, probitas, dos, nobilitas. Et manifeſtum eſt, forma & probitate nihil dicat: quippe cū ſupra ma-

gnopere ea laudauerit in puella. Virginem.] *Simp ter accipimus virginem ; aut ſubaudiamus Quamuis ? quamuis virginem.* Daret illi?] *Bono affectu dixit , d illi? Filius enim familiæ non iam ducit vxorem quã à tre accipit : quippe cum patri committatur puella potii huiuſmodi conditionibus, quàm marito.* Daret illi? n quam faceret.] *ἀποσιώπησις ſecunda. hic enim nõ tr ad aliud, ſed inſtat incepto: vt per interrogationem dic daret illi? & per reſponſionem inferret, nunquam fac Et nota Nunquam pro Non, in maiorem negationis ſi ficationem poni ſemper.* Daret illi?] *Mire daret, vt o deret nihil eſſe poteſtatis in filio.* Quid fit deniq;?] *ſuo Terentius, Deniq; poſuit in fine ſenſus, & eſt adu ordinis. Sic in Heautontimorumeno in Fodere , aut a aut aliquid facere deniq;. vt ſit deniq; , vel deinde, poſtremum.* Quid fit?] *Deeſt rogitas? & eſt ἀποσιώ quarta.* Eſt paraſitus quidam Phormio.] *Phorm à formula. ſed à Phormione dicitur ſparteo , quem n ronem dicimus triuialiter, & pro conſuetudine.* Qu fecit?] *Seruatur affectus triſtis, vt ſupra ait, Sed qu es triſtis?* Homo confidens.] *Homo comice dictum quis ignoret paraſitum hominem eſſe ?* Confidens *cõfidens pro improbo, audaci, ac temerario poſuit: vt gentem confidentiam.* Qui illum.] *Qui vtinam eſt: cil. in ſecundo, Qui te Momentanc malum iam cæter dat. Aut, Qui hoc conſilium, quod dicam, dedit.* Q dii omnes perduint.] *Qui, aut expletiuum eſt, au nomen: quo incipiens Phormionẽ deſcribere cohorru ſideratione eius : & in hanc vocem, quaſi confuſus e hoc autem certum genus eſt παρενθέσεως.* Quid is f *Correxit interrogatione errantem, vt rediret ad nom uum caſum Qui , vnde aberrauerat , & illum di* Lex eſt.] *Lex, vt in Palliata, recte ponitur. Nam G rum fuit : ideo & in Andria ſic ait , Inopia , & co rum negligentia coacta* Lex eſt.] *Alia narratio in nitur, dicitur παρέμφασις* Lex eſt.] *A cauſa lit tuit enim dici, non habet cauſam , hoc conſilium qu cam dedit. Secundum quoſdam ordo eſt , Qui hoc lium, quod dicam dedit.* Vt orbæ, qui ſunt gener ximi eis nubant.] *Orba proximo nubat, Orbam*

ducat, Atticum ius eſt. & eſt ordo, Lex eſt vt orbæ ubant qui ſint proximi. Eadem hæc lex iubet.] *Non rés iubet hæc vna lex: ſed puellis permittit nubere: atos cogit ducere.* Eadem hæc lex iubet.] *Bene iu- minorem enim vim habet ea lex quæ aliquid permit- quàm illa quæ aliquid iubet.* Et illos ducere.] *Be- ditum: nihil enim ad rem, ſi ducendi neceſſitas non it.* Ego te cognatum dicam, & tibi ſcribam di-.] *A perſona eius cum quo agitur. potuit enim dici, l mecum eſt tibi?* Ego te cognatum dicam, & ti- ribam dicam.] ἀποστροφὴ *&* ἠθοποιία. *Hæc narratio uam dicit Tullius conſtitutam, Et ipſe, Tibi vni par- inquit in Verrinis. repente enim tranſitur ad verba narum ab earum deſcriptione. ſed hoc ipſum ad com- ndos auditores valet plurimum.* Et tibi ſcribam m.] *A denunciatione in perſonam: ne diceret, non denunciaſti.* Et tibi ſcribam dicam.] *Cicero, Scri- Heraclio dica.* Dicam.] *Supra verbum, infra no- eſt, totidem literis, diuerſo accentu.* Paternum a- im me aſſimulabo virginis.] *A perſona litigantis: t enim oppoui, Perſonam non habes.* Qui fuerit pa- *Qui hic pronomen eſt: infrà, Quomodo ſignificat.* mater.] *Virginis ſcilicet.* Qui cognata tibi ſit.] *quomodo, & qua ratione.* Omnia hæc confir-] *Omnia hæc, non ex abundanti poſuit, ſed orato- uaſi tam multa. & eſt* ἀρχαϊσμός. *nam poſt enume- nem veteres hoc dicebant. Salluſt. in Iugurtha, Hæc a præſidio adſunt* Quod erit mihi bonum atque modum.] εὐφημία, *Quod mihi, inquit, fauſtum ix erit, hoc eſt, confingere atque mentiri.* Quod e- ihi bonum atque commodum.] *Totum iocula- paraſitus: quippe qui confingam dicens, non ſolum rubuerit de falſiloquio, ſed quaſi præclari facinoris tionem etiam auſpicatus ſit, omenque ſuſceperit di- : Quod erit mihi bonum atque commodum. Sic e- veteres, Quod fauſtum felixque ſit dicebant, aliquid ſſuri.* Cum tu horum nihil refelles?] *Hoc inter- iue pronunciandum eſt.* Refelles.] *Refutabis, re- ses. Nam prorſus refellere eſt redarguere falſitatem.* r aderit: mihi paratæ lites. quid mea?] *Mirè*

*ὁ συκοφάντης, quod maxime alter metueret, hoc pro ri-
cula re contemnit.* Pater aderit: mihi paratæ lite
*Exquiſitè autem ſubiectum eſt, cum ſupra dixerit, M.
paratæ lites, Quid mea?* Pater aderit, mihi paratæ
tes] *Vt Antiphoni formidanda iſta ſunt, ita ridicula
raſtio.* Illa quidem noſtra erit] *ἠθικῶς Noſtra, cum
tiphonis tantum eſſe debeat.* Iocularem audacia
*εἰρωνείᾳ κατ' αὐτὸ ... , hoc eſt, minime iocularem.
quæ ex ludo & ioco in periculum veniat?* Perſuaſit
mini.] *Hic iam de Antiphone queritur, cui perſua
ſit* Factum eſt] *Adeo audax Phormio.* Ventum e
*ἐπεξήγησις. Quomodo factum eſt? Ventum eſt, vi
mur, duxit.* Iocularem audaciam.] *Deeſt, audi
te, aut dicis.* Factum eſt, ventum eſt, vincimur,
xit.] *ἀσύνδετον, vt ſuprà, Imus, venimus, videmus.*
ctum eſt, ventum eſt, vincimur, duxit.] *Amat ho
rentius: vt, It, lauit, redit. &, Imus, venimus, vide
&, Funus interim procedit, ſequimur: ad ſepulchrum
nimus; in ignem poſita eſt, fletur. His non modo breu
comis narratio eſt, ſed etiam auditoris animum, a
quod reſtat, intendit.* Quid narras?] *Admirantis
eſt, non interrogantis.* O Geta, quid te futurum
*Sic pronuncia, quaſi periturum contempſeris Getam
iam eum in certo interitu defleas.* O Geta quid te f
rum eſt?] *Scilicet qui magiſter relictus ſis Antip*
Neſcio hercle: vnum hoc ſcio, quod fors feret, f
mus æquo animo.] *ἠθικῶς in deſperatione rerum f
eſt ſeruus: & ſimul vigilauit poeta, ne ſi & hic eiul
res tota migraret in tragœdiam.* Quod fors feret, f
mus æquo animo.] *Hæ graues ſententiæ ex perſona
uorum cum dicuntur, ridiculæ ſunt: & eo conſilio i
ponuntur.* Feremus æquo animo.] *Hoc ſecundum
nos, qui ... a contemnunt. Et mire meritum culpa
ad fortunam retulit.* Hem iſtuc eſt viri officium.] *C
pendium conſolationis eſt, quod hic libenter accipi
ideo ſtatim approbat.* In me omnis ſpes mihi
*Quo modo? an vt ſtrenue ſe defendat? an vt fugiat
vt patiens ſit plagarum?* Ad precatorem abeam
do.] *Bene poeta omnia tractat, quæ in tali re taci
ſeruo eſſent, niſi aliud poſceret argumentum.* Ad pr
to

..em abeam.] *Sic in Heaut. Nec tu aram tibi, nec pre-* ..*rem pararis.* Qui mihi ſic oret.] *Id eſt, pro me oret.* ..nc amitte quæſo hunc.] μιμητικῶς *dicitur, vbi non* ..*ba modo, verumetiam geſtum vocemque fingimus alie-* ..*s.* Nunc amitte quæſo.] *Hoc quod nos dicimus dimit-* ..*ntiqui etiam dicebant amitte. Vergilius, Amiſſos hinc* ..*obliuiſcere Graios. Et Salluſt. Pactione amiſſo Pu-* ..*legato.* Poſthac ſi quicquam, nihil precor. *Facile* ..*etrat, qui non omnia extorquet. Ergo ars precatoria* ..*mitigare præſentia, futura permittere. Simul etiam* ..*a omnis cauſa in hoc eſt, ne videatur ſeruus ob impu-* ..*item in delictis amplius peccaturus.* Poſthac ſi quic- ..um.] *Vt ſolet elegãter per* ἔκλειψιν. *Et ſimul, non ſi tan-* ..*dem peccauerit, ſed ſi vel minimum, tale eſt illud, Si* ..*ero hodie quicquam in his te nuptijs fallaciæ conari:* *Si quicquam inuenies mentitum, occidito.* Nihil pre- ..] *Nihil pro non, ſed plena negatio, Nihil.* Vbi ego ..c abiero.] *Hic oſtendit nullum precatorem ex animo* ..*ulare veniam ſeruo.* Vel occidito.] *Vel, pro etiam.* ..cidito.] *Tu tantum cædere volebas: ego dico, etiam occi-* ..Quid pædagogus ille, qui cithariſtriam?] *Mora-* ..*r quærit, volens audire de Phædria, poſtquam de An-* ..*one cognouit, maximè quia hæc interrogatio reſpon-* ..*em elicit, qua ſpectator inſtruitur ad cognoſcenda cæ-* ..*a.* Quid ille pædagogus qui cithariſtriam?] *Quia* ..*it, Sectari, in ludum ducere, ac reducere, & quia puel-* ..*am dixit, ab ætate pædagogus eſt illi, ait.* Quid ille pæ- ..gogus, qui Cithariſtriam?] *Phædria ſcilicet, qui ne-* ..*e abſcedit à cuſtodia puellæ: neque illam ipſe contingit.* ..i cithariſtriã?] ἔκλειψις. *ſectatur, amat, vel quid tale* ..*audiendũ eſt.* Sic tenuiter.] δεικτικῶς. *Sic dicẽdũ eſt, cũ* ..*quo geſtu.* Non multum habet quod det fortaſſe.] ..*m commiſeratione amatoris adoleſcentis pronuncian-* ..*m eſt.* Imò nihil, niſi ſpem meram.] *Bene ſpem, quia* ..*at, nemo enim ſine ſpe amat.* Meram.] *Solam.* Pa- ..eius rediit, an non?] *Chremes ſcilicet* Nondum.] ..*baudi, venit. Iam non plena negatio eſt.* Quid ſenem ..oad expectatis veſtrum?] *Animaduertite Quid ſe-* ..*ndum morem quotidianum tum dici, cùm ſit tranſitus* ..*nentione alterius rei ad alteram. Sic & ſupra, Quid*

pædagogus ille? Quoad expectatis veſtrum?] *Quo quamdiu. Et rectè locutus eſt, quia aduentus, finis eſt pectationis.* Sed epiſtolam ab eo allatam eſſe au ui.] *Mirè paratur inopinatus ſubito aduentus ſenis. ipſe veniet, cuius epiſtolam ſperat.* Et ad portitores delatam. *More veterum, magiſtri tributorum, id eſt, blicani, operam in portu dabant, inferendarum rerum efferendarum vectigal exigentes.* Ad portitores.] *Ad qui in portu ſunt. Et quo more hoc dixerit, vide: Att an Romano* Num quid Geta aliud me vis?] *Abſque lo argento quo tibi à me opus fuit.* Vt bene ſit tib *ἀρχαϊσμὸς pro nihil.* Puer heus, nemon' huc prod *Moralis expreſſio. nam eos vocat quibus initio egred dicebat: Si quis me quæret rufus.* Cape, da hoc Dorci *Ad κωφὸν πρόσωπον loquitur Dorcio. Dorcium Fœmi num nomen eſt, vt Phaneſium, Glycerium.*

ACTVS I. SCENA III.

Mixta carmina, pars eſt trochaici, altera Iambos habet catalecticos.

ANTIPHO, PHAEDRIA, *adoleſcentes.*

ADeón' rem rediſſe, vt qui mihi conſultum o me velit eſſe

Phædria, patrem extimeſcam, vbi in mentem aduenti * venit? al. aduenit

Quod ni fuiſſem incogitans, ita eum expectar vt par fuit.

PH. Quid iſtuc eſt? AN. rogitas, qui tam audacis f noris mihi conſcius ſis?

Quod vtinam ne Phormioni id ſuadere in ment incidiſſet,

Troch. catal. Neu me cupidum eo impuliſſet, quod mihi pri pium eſt mali.

Non potitus eſſem: fuiſſet tum illos mihi ægrè quot dies.

At non quotidiana cura hæc angeret animum. audio.

AN. D

Dum expecto, quàm mox vt veniat, qui adimat hanc mihi conſuetudinem. Iamb.cat.
Alijs quia deſit quod amant, ægrè eſt: tibi quia ſupereſt, dolet.
Amore abundas Antipho. Dim.Iamb.
Nam tu quidem hercle certo vita hæc expetenda optandáque eſt:
Ita me di bene ament, vt mihi liceat tamdiu, quod amo frui,
Iam depaciſci morte cupio: tu conijcito cætera,
Quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex iſtac copia:
Vt ne addam, quod ſine ſumptu ingenuam, ac liberalem, nactus es:
Quod habes ita vt voluiſti, vxorem ſine mala fama: palam
Beatus, ni vnum hoc deſit, animus qui modeſtè iſtæc ferat:
Quod ſi tibi res ſit cum eo lenone, quo cum mihi eſt, tum ſentias: al. Et
ITA PLERIQVE ingenio ſumus omnes, noſtri noſmet pœnitet.
.At tu mihi contrà nunc videre fortunatus Phædria,
Cui de integro eſt poteſtas etiam conſulendi quid velis:
Retinere, amare, amittere: ego in eum incidi infœlix locum,
Vt neque mihi eius ſit amittendi, nec retinendi copia.
Sed quid hoc eſt? videóne ego Getam currentem aduenire huc?
Is eſt ipſus: heu timeo miſer, quam hic mihi nunc rem nunciet.

Adeon' rem rediſſe, vt qui mihi conſultum optime velit eſſe.] *In hac ſcena color vitæ eſt eorum, qui id quod immodice concupierint, ſpernunt, poſtquam euenerit, quod apertiore ſententia oſtendit poeta dicendo, Noſtri noſmet pœnitet.* Adeon' rem rediſſe.] *Comparatiua qualitas in hac ſcena eſt inter Antiphonis vitam, &*

Phædriæ. Genus cauſæ demonſtratiuum. Contendunt au
vter magis miſer ſit. Vt qui mihi conſultum opti
velit eſſe Phædria.] *Mira ſententia, qua oſtendit ado*
ſcentulos in peccatis neminem magis metuere, quam eos
quibus maxime diliguntur. Simulque inducitur rer
imminentium præſtructio, in qua ſic audax induci
Phædria, vt defenſor futurus ſit, ſic timidus Antipho,
fugiturus ſit. Vt qui mihi conſultum optime velit
ſe, patrem extimeſcam] *Ferienda pronunciatio in*
quod ait, Qui mihi conſultum optime velit eſſe, hoc en
magis mirum eſt, ideo patrem timeri, quia conſultum
ptime velit. Vt in mentem eius aduenti venit?] *No*
Venire in mentem veteres non recordationis cauſa tãtu
ſed etiam recognitionis conſiderationiſque poſuiſſe. Vbi
mentẽ eius aduẽti venit.] *Sic veteres genitiuo caſu p*
ferebant In mentem venit.] *Cicero, Fac tibi paternæ le*
Aciliæ veniat in mentem. Aduenti venit?] *Multiplici*
declinatur, & aduenti & aduentus. Sic & in Andria, N
hil ornati, nihil tumulti. Venit?] *Legitur & aduenit.* I
cogitans.] *Temerarius. Probus, Incogitans, inquit, in*
eſt, at non eodem modo cogitans. Ita cum expectarem
par fuit.] *Expectarem, nunc opperirer, alias ſperare*
Quid iſtuc eſt?] *Hæc interrogatio ſtomachoſa eſt, ex*
neare volentis metum fratris. diuerſa enim ſentit, ob
uerſum amoris euentum. Qui tam audacis facino
mihi conſcius ſis?] *Proprie ad terrorem, qui de facin*
loquitur conſcium dixit. Rogitas, qui tam audacis
cinoris.] *Bene timens inducitur Antipho, vt ſit cauſa*
giendi. Ad hoc enim fugiet, ne ad amittendam coniug
cogatur à patre ante errorem fabulæ patefactum. Qu
vtinam ne Phormioni.] *Grauiſſime non Phorm*
ni ſuccenſet, ſed Phormionis inuento. Et vide, vt &
ſe culpa ſubtrahat. Quod vtinam.] *Et familiare eſ*
nitia rerum accuſare eos, quos alicuius negotij pœnit
Quod vtinam ne Phormioni.] *Vetus elocutio, v*
nam ne, Ennius in Medea, Vtinam ne in nemore Pelio
curibus caſa cecidiſſet abiegna ad terram trabes. Et N
non accipiendum. Ne me cupidum eo compuliſſet
Bene hoc addidit ad excuſationem. poterit enim dici, n
conſentires. Eo compuliſſet.] *Eo, ad vxorem duce*
dam,

an *Eo in tantum?* Quod mihi principium eſt]*Bene, quaſi caput mali non in amore ſit, ſed in nu-* Non potitus eſſem.] *More hominum loquitur. enim ex ſequenti ſatietate, quod potuerit abſtinere bus ſuis.* Non potitus eſſem.] ἀνθυποφορὰ μονο- *Non enim, Sed potiri voluiſſet, poſſi, vt ille, Vt cum pugnæ fuerat fortuna, fuiſſet. hic enim vtraque mitur.* Fuiſſet tum illos ægre aliquot dies?] *um totum interrogatiue pronunciant, nempe, Fuiſſet los mihi ægre aliquot dies?* At non quotidiana hæc angeret animum.] *Cum amatorie loquatur ho, errant qui putant eum pœnitere ſui deſiderij. hoc eſt: nec maritus firmus videbitur fore. ſed hoc facilius fuiſſe abſtinere virgine intacta, quam ea ua iam conſueuerit: & ideo ſubiungit, Dum expe- am mox veniat, qui hanc mihi adimat conſuetudi-* Audio.] *Audio per εἰρωνείαν dicitur modo à con- nte dictum Antiphonis.* Audio.] *Omnia deridet ia, cupiens fructum amoris vel periculis adipiſci. Eſt udio εἰρωνεία pro non audio. hoc eſt, nihil dicis.* Dum to quam mox veniat.] *Non quando ſed quàm ci- uia timet.* Qui adimat hanc mihi conſuetudi-] *Mire non amorem: tanquam amore carere potuerit, tudine non poſſit. Et nota proprietatem. nam conſue- pecialiter de coitu dicitur.* Alijs quia deſit quod t.] *Magnificentius Alijs dixit, quam ſi diceret Mihi.* quia ſupereſt, dolet.] *Laborauit vt oſtenderet plus let quam AEgre eſt. & ideo inſanum ait Antipho- qui in ea fortuna poſitus, quæ aduerſa & contra- , idem patiatur quod miſer. & eſt figura ὑπόζευξις. d vtrunque AEgre eſt, ſufficere potuit. Scire autem us & pronunciatiue, & per interrogationem hoc i- pronunciari poſſe.* Amore abundat Antipho.] *Sic onunciandum, quemadmodũ ſolet cum ſtomacho di- perantí cibum, Tu pleno ventre es. vult enim oſten- tietatis hoc eſſe, non ratiocinationis, quod nunc que- Antipho.* Tibi quia ſupereſt.] *Id eſt, eo, quod deſide- bundas. Ordo eſt, Tibi dolet, quia ſupereſt.* Amore das Antipho.] *Abundare dicitur qui ſucceſſu pro- ffluit. Lucil. li. 3. - ille alter abundans Cum ſeptem*

in iocum Hiſpanis r. a. r. ❡. Amore abundas Antiph. *Hoc cum pronunciatione infert.* Nam tua quidem cle certo hæc vita.] *Bene certo: quia ſupra omnia ἐιρωνέια dixit.* Vita hæc expetenda.] *Vita dixit, vt oſ deret etiam ſi non felicitas, ſed vita dicatur, optandum Vita autem & mores ſignificat, & animum, & alimẽt & ſpacium viuendi: & fortunam accidentem viuenti vt modo.* Expetenda optandáque.] *Proprie dixit e tenda, optandaque omnia enim quæ amamus, aut i ſtria, aut voto prouenīunt: hoc eſt. aut in nobis ſunt, a fortuna poſita.* Ita me dij bene ament, vt mihi lice *Neceſſario iurat: quia quod dicturus eſt, ſolis ama bus videtur eſſe credendum.* Ita me dij bene ame mihi liceat tã diu quod amo, frui.] *Opportunus in quo oſtendatur, quàm magno amore ſit poſſeſſus dria, cui par impẽditur argumentum.* Tam diu qu mo, frui. *Quamdiu vxore fruitur Antipho. An tan δεικτικῶς?* Tam diu.] *Tantiſper, hoc eſt, vel tantillo te re.* Quod amo, frui.] *Deeſt Eo: vt ſit, eo quod amo* Iam depaciſci morte cupio.] *Pactionem tranſ* Tu conijcito cætera.] *Aut cætera abundat: au per, vt ſit, per cætera.* Quid ego ex hac inopia nun piam.] *Infortunium ſcilicet.* Et quid tu ex iſta co *Fructum ac felicitatem.* Vt ne addam.] *παράλειψις ra, in qua velut ex abundanti enumerantur adiect.* genuam, liberalem nactus es.] *Hoc natalium: illu rũ eſt.* Vt ne addam. *σχῆμα παράλειψις.* Vt ne.] *Græci ἵνα μή.* Quod habes ita vt voluiſti.] *Voluiſti diſtinguendũ eſt: & ſic legendũ, Vxorẽ. Erit enim ἐμ κώτερον.* Vt voluiſti vxorẽ.] *Bona præparatio vxor turæ.* Sine mala fama: palam beatus.] *Multi ſupe bus iungunt palam.* Sine ſumptu, ingenuã, liberal *Cõtraq; ea quæ patitur, iſta poſuit, omnia huius in amo piã, ſuã inopiã: huius deſideriũ nullo cõſtitiſſe ſũptu, lenone fuiſſe emendã puellã: Huius ingenuã, ſuã ſeru ius liberalẽ, ſuã citthariſtriã: hũc nactũ eſſe, ſe ſectari huius vxorẽ, amicã ſuã: huius amorẽ maritalẽ eſſe, ſu ſut prodigi, velut ſcortatoris.* Ni vnũ hoc deſit, an qui modeſte iſtęc ferat.] *Modeſte, moderate. Sall. Modeſtus ad omnia alia, niſi ad dominationem.* Mod

modo. Et ſi tibi res ſit cum eo lenone.] *Et modo nnexiua, ſed inceptiua coniunctio eſt. Salluſt lib. 2, ui ferunt aduerſus a.n.c.m.* Sentias.] *Sic alibi, Sit ſenſi.* Ita plerique ingenio ſumus omnes, noſmet pœnitet.] *παρέλκον tertium. In Andria, pleriqueomnes faciunt adoleſcentuli. & eſt ἀρχαϊ-, Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis.* Cui egro eſt poteſtas.] *Poſt, deinceps. An de integro, ntegris rebus?* Noſtri noſmet pœnitet.] *Pœnitet ui parum putat. ergo ipſi nos, inquit, noſtra conteus. Sic & in Heauton. At enim hic dices, Me quanic operis fiat, pœnitet.* Quid velis: retinere, amare, re.] *An coniunctim legendum eſt, Quid velis retis duo ſint, amare, amittere: quia & infra duo red-neque mihi ſit amittendi, neque retinendi copia. Aadi propter amorem: retinendi propter patrem. Et eriectio ingemiſcentis eſt: vt, hei mihi, quantum ium Auſonia, & quantum tu perdis Iule.* Hei timeo .] *Quam recte iam timet: quia in metu ſemper eſt ga mali mens.*

ACTVS I. SCENA IV.

bici quadrati acatalectici, & trochaicis octonariis catalecticis permixtis. Senarij item.

GETA. ANTIPHO. PHÆDRIA.

llus es Geta, niſi aliquod iam tibi conſilium celere reperies: — Iamb. quad. acat.
unc imparatum ſubito tanta te impendent ala:
neque vti deuitem ſcio, neque quo modo me de extraham.
n non poteſt celari noſtra diutius iam audacia)
ſi non aſtu prouidentur, me aut herum peſndabunt.
Quidnam ille commotus venit? GE. tum temris punctum mihi
anc rem eſt: herus adeſt. ANT. quid iſtuc maeſt? — Senarius. Troch. cat.
Quod cum audierit, quod eius remedium inueniam iracundiæ?

Loquárne?

Loquárne? incendam. taceam? inſtigem. pur|
me? laterem lauem.

Troch. acata. Eheu me miſerum: cum mihi paueo, tum Anti
me excruciat animi.

Eius me miſeret: ei nunc timeo: is nunc me ret
r am abſque eo eſſet,

Catalect. Recte ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem vltus
Iambici acatalect. ... diam.

Dim. troch. catalect. Aliquid conuaſaſſem, atque hinc me coniice
protinus in pedes.

Troch. tet. catalect. AN. Quam hic fugam, aut furtum parat?

GE. Sed vbi Antiphonem reperiam? aut qua qu
re inſiſtam via?

PH. Te nominat. ANT. neſcio quod magnum
nuncio expecto malum.

Iamb. cat. PH. Ah, ſanúsne es? GE. domum ire pergam: ibi
timum eſt. PH. reuocemus

Monometer. hypercat. Hominem. AN. ita ilico. GE. hem.

Troch. cat. Satis pro imperio, quiſquis es. AN. Geta. GE. ip
quem volui obuiam.

AN. Cedo quid portas obſecro? Atque id (ſi pe
verbo expedi.

GE. Faciam. AN. eloquere. GE. modo apud por
AN. meúmne?

GE. Intellextin'? AN. occidi. GE. hem.

AN. Quid agam? PH. quid ais? GE. huius patre
diſſe me, patruum tuum.

AN. Nam quod ego huic non ſubito exitio re
dium inueniam miſer?

Quod ſi eo meæ fortunæ redeunt, Phanium a
vt diſtrahar,

Nulla eſt mihi vita expetenda. GE. ergo iſtæc
ita ſint Antipho,

Tanto magis te aduigilare æquum eſt: FORT
fortuna adiuuat.

ANT. Non ſum apud me. GE. atqui opus eſt n
cum maxime, vt ſis Antipho:

Nam ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbitrab
Commeruiſſe culpam. PH. hoc verum eſt. AN.
poſſum immutarier.

GE. (

uid faceres, ſi aliud quid grauius tibi nunc
undum foret?
ùm hoc non poſſum, illud minus poſſem. GE.
: nihil eſt Phædria, ilicet.
conterimus operam fruſtra? quin abeam? PH.
quidem ego. AN. obſecro:
ſi aſſimulabo, ſatin' eſt? GE. garris. AN. voltum
templamini, hem,
ſic eſt? GE. non. AN. quid ſi ſic? GE. propemo-
n. AN. Quid ſi ſic? GE. ſat eſt.
iſtuc ſerua: & verbum verbo, par pari vt re-
ndeas,
iratus ſuis ſæuis* dictis protelet. AN. ſcio. al. ſæuidicis verbis protelet. & ſæuidicis poſtulat carmen.
i coactum te eſſe inuitum: lege, iudicio teneſ?
uis hic eſt ſenex, quem video in vltima platea?
ipſus eſt:
poſſum adeſſe. GE. ah, quid agis? quo abis An- Sena. Iamb. hypercata.
ho? mane.
inquam. AN. egomet me noui, & peccatum Sen. cat.
um.
s commendo Phanium, & vitam meam.
eta quid nunc fiet? GE. tu iam lites audies:
plectar pendens niſi quid me fefellerit.
uod modo hic nos Antiphonem monuimus,
ſmetipſos facere oportet Phædria.
aufer mihi, oportet: quin tu quod faciam, im-
ra.
Meminiſtín' olim vt fuerit veſtra oratio,
incipienda ad defendendam noxiam?
m illam cauſam, facilem, vincibilē, optumam.
emini. GE. hem, nunc ipſa eſt opus, aut ſi quid
oteſt, al. Potes.
ore, & callidiore. PH. fiet ſedulo.
Nunc prior adito tu: ego in inſidiis hic ero
enturiatus, ſi quid deficies. PH. age.

Vllus es Geta.] *In hac ſcena ſerui concurrentis offi-
ium eſt, tendens ad perturbationem Antiphonis,
oportet abeſſe à conſpectu patris vſque ad cognitio-
rerum, & καταστροφὴν fabulæ* Conſiſtam celere.]
Hoc ce-

Hoc celere neutraliter dicitur. Subito tanta te imp
dent mala.] *Accuſatiuo caſu impendent. aut ἀναστρ*
pro, in te, pendent mala. Cum ſupra Nullus es Geta,
xerit: hic tranſitum fecit ad primam perſonam. Quæ n
vti deuitem ſcio.] *Ruina aut vitanda eſt: aut extrahe*
ſunt ex ea corpora, quæ oppreſſerit. Nam non poteſt
lari noſtra diutius iam audacia.] *Bene noſtra, quia*
partem maximam culpæ ſuæ tenet, vt magiſter. De
tem.] *Ante, quàm irruant.* Inde extraham.] *Cum irr*
rint. Celati.] *Nigidius quærit, vtrum plenum ſit, an p*
ſum? Quidnam ille commotus venit?] *Modo com*
tus, perturbatus atque conterritus. Quidnam ille co
motus.] *Hic oſtendit poeta idcirco confuſum Getam*
duci, vt de eius metu Antipho terreatur. Tum tempe
mihi punctum.] *Punctum pro momentum, vt Luci*
in decimoquarto, Puncto vna hora & qui quoque in*
ſit? Punctum.] *Anguſtiſſimum ſpacium.* Ad hanc re
Ad deliberandum quod ago. Herus adeſt.] *Vultu t*
ac ſuperciliis arduis hoc dicendum eſt. Quid iſtuc n
eſt?] *Mirè πρὸς τὸ, Herus adeſt, Quid iſtuc mali eſt, po*
ex perſona Antiphonis: cui pro calamitate eſt patris
uentus. Quod cum audierit.] *Scilicet, quod vxorem*
Ait Antipho. Quod eius remedium inueniam iracu
diæ?] *Plus eſt, quàm ſi diceret, nullum.* Quod cùm
dierit.] *Bene non addidit, quid, ſecum enim loquit*
Quod eius remedium inueniam iracundiæ?] *P*
prie remedium, quaſi iracundia morbus ſit. Loquár
incendam.] *Quia iracundia ignis eſt.* Taceam? in
gem.] *Inſtigari proprie fera dicitur.* Purgem me? la
rem lauem.] *παροιμία, πλίνθον πλύνεις.* Loquárne?
cendam. taceam? inſtigem.] *σχῆμα διαπόρησις. L*
ſunt quæ fieri in placando ſolent: aut loqui, aut tacere.
quid vult ſibi, purgem me, cum idem ſit loquar? anq
poteſt purgatio & per defenſorem patronúmve induci
quidam putant. Sed melius eſt hoc, vt perturbatæ &
nilis imperitæque perſonæ verba ſine arte eſſe, & vim
gnificati non habere. Cum mihi paueo.] *Cum præt*
quam quod ſignificat modo. Tum Antipho me exc
ciat animi.] *τῷ ἰδιωτισμῷ pro eo quod eſt, propter An*
phonem me excrucio. Me excruciat animi.] *Sic in*

cy

*Fecit animi vt incertus foret. Veteres figurabãt han*c
ionem. Eius me miſeret, ei nunc timeo.] *Miſeret*
ritorum: Timeo de fu.uris. Eius me miſeret, ei
: timeo: is nunc me retinet.] *Figura* πολύπτωτον.
ei, is. Is nunc retinet me.] *Si retinet, quomodo ex-*
at? Nam abſque eo eſſet.] *Si ad eum res non perti-*
, id eſt, ſi mea tantummodo peccatum eſſet hoc ipſum.
e ego mihi vidiſſem, & ſenis eſſem vltus iracun-
ı.] *Facete ſeruus occaſionem melioris conditionis eſſe*
mat fugæ cauſam, tanquam ſibi per eam & liberta-
nus præſtare poſſit, & prædam. Recte ego mihi vi-
m.] *Vt dicimus, Vide tibi, & videte vobis. Et recte*
ſem pro prouidiſſem. Et ſenis eſſem vltus iracun-
ı.] *Senis maluit, quam domini dicere: vt in ipſo nomi-*
hortamentum impune fugiendi appareat. Et ſimul
non iram, ſed iracundiam dicturus erat. Nam ira de
: iracundia de moribus. Et ſenis vltus eſſem ira-
liam.] *Non dixit euaſiſſem: ſed vltus eſſem. faciunt e-*
ſerui fugiendo, vt dominos pœniteat iratos fuiſſe. Sic
. Vlta virum, pœnas inimico à fratre recepi. Aliquid
uaſaſſem. *Figuratum eſt à colligendis vaſis.* Hinc me
icerem.] πρὸς τί, *Recte ego mihi vidiſſem.* Protinus
edes.] *Protinam fuit: & ſic Nigidius legit.* Quam hic
um.] *Conijcerem in pedes.* Aut furtum parac.] *Ali-*
conuaſaſſem. Quam hic fugam, aut furtum pa-
] *Iucunda* ἀπόδοσις. *prius enim furtum, quàm fuga*
rrere debuit. Sed vbi Antiphonem reperiam?]
pro ergo. vt ſit, Ergo vbi Antiphonem reperiam? an
finis ſuperioris ſententiæ eſt? vt Salluſt. Sed Metellus
teriore prouincia. Reperiam.] *Si alicubi eſſet.* Aut
quærere inſiſtam via?] *Si alicubi ambulet: omnis*
qui quæritur, aut ceſſat, aut ambulat. Te nomi-
] *Ad hoc diu auditur Geta, & ipſe non videt adole-*
es, vt plus illis terroris incutiat, dum ſecum loquitur.
ſcio quod magnũm hoc nũtio expecto malum.]
rte locutus eſt, neſcio quod magnum hoc nuntio expe-
malum, pro eo quod eſt, neſcio quod magnum malum
c mihi nũciaturum arbitror. Domum ire pergam.]
nos ἐλλειπτικῶς *dicimus, domum pergam.* Ibi pluri-
n eſt.] *Oſtendit ab initio ſe domum pergere, & ſic vi-*

detur

deiur liberaſſe. Ibi plurimum eſt.] *Scilicet propter* *rem vxoris ſuæ.* Plurimum.] *τὸ πλεῖστον.* Reuoce hominem.] *Comice & moraliter addidit hominem.* ilico.] *Ille, reuocemus hominem dixit, hic, non pro* *iuſſit* Satis pro imperio,quiſquis es.]*Hic oſtendit* *pæ conſcientia nullam authoritatem reliquam in mag* *Getæ.* Satis pro imperio.] *Id eſt imperioſe.* Cedo portas obſecro:atque id ſi potes,verbo expedi.] *re expreſſit affectum de timore properantis.* Cedo portas obſecro.] *Vt, Si vera feram,ſi magna repen* *Nam ferre & portare de negotiis maioribus dicitur.* bo expedi.]*Deeſt, vno.* Eloquere.]*Aliter oſtendit* *eſt, verbo expedi: dicendo, eloquere.* Modo apud tum.] *Patrem vidi dicturus Geta, præuentus eſt* *quem timor intelligentem fecerat* Hem.]*Propria,&* *cuique perſonæ exhibuit:celeritatem ex præſagio metu* *Antiphoni, & tarditatem intellectus quieti pectoris* *ro Phædriæ.* Quid agam?] *Iam flet Antipho, & a* *non intelligit Phædria.* Huius patrem vidiſſe me, truum tuum.]*Mirè poeta Antiphoni minus quàm o* *tet, & Phædriæ pluſquam oportet, fecit loqui nunc.* *Ille enim penè diuinat ex metu:hunc tardum ſecurita* *cit.* Huius patrem vidiſſe me,patruum tuum.]*R* *vtrique proprium:vt & ille qui timebat paucis intel* *ret: & ille qui ſecurus erat, pluribus edoceretur.* N quod ego huic nunc ſubito.] *Nam aut ſubiunct* *coniunctio eſt ſuperiori dicto, quod ait, Quid agam* *ἀναστροφή eſt. Nam quod, pro quódnam.* Huic ſubito tio remedium.] *Subito, & aduerbium & nomen eſt* *Cum ſubito aſſurgens fluctu nymboſus Orion.* Inuen miſer?]*Cum ego ſupra dixerat, ἐμφατικῶς addidit,m* Quod ſi eo meæ fortunæ redeunt.]*Tragice amator* *negocium fortunas omnes dixit eſſe.* Fortunæ redeu *Bene redeunt, quaſi in peius: & à proceſſu retro & in* *terius.* Phanium abs te vt diſtrahar.] *Amatoria ἀ* *φώνησις per ἀποστροφήν.* Abs te vt diſtrahar.] *Non* *à me diſtraharis, & vide verbum vim cohærentis oſten* *re.* Nulla eſt mihi vita expetenda.] *Nulla pro non,* *nullius conditionis, quaſi dicat, ne deorum quidem* *mihi dulcis eſt ſine te.* Nulla eſt mihi vita expetend

Phædrio Tanto magis te aduigilare.] *Ad vim au-* ... *habet: vt illaudabile, admirabile.* Forteis ... *& Forteis accuſatiuus plu-* ... ſum apud me.] *Id agitur, vt ſupra dixi-* ... *quem a* ... *lum Antipho præſens non ſit: quem neq;* ... *enit contra patrem aliquid dicere: neque* ... *præ-* ... *m opprimi à patre, ex argumento eſt.* Atqui opus ... unc cum maxime, vt ſis Antipho.] *Apud te, ſub-* ... Nam ſi te ſenſerit timidum pater eſſe, arbi-... itur commeruiſſe culpã.] *Sic Salluſtius in hiſtoria, ducta, qua a* ... *gumentis purgatiores dimittuntur.* Nã ſenſerit timidum.] *Timidũ pro timentẽ. Vt, Addit ſe* ... *m, timidisque ſuperuenit Ægle, Vergilius.* Cõme-... e culpam.] *Pro cõmiſiſſe.* Hoc verũ eſt.] *Cõgrue fit,* ... *Geta & Phædria auditores ſint, qui & abſque amo-* ... *u: & hos oportet obij i pro Antiphone, irato ſeni.* Nõ ... um immutarier.] *Vim negantis hoc habet, quod ait,* ... *itarier: oſtendit enim naturæ ſuæ timiditatem nullis* ... *rtationibus eijci poſſe.* Quid faceres, ſi aliud quid ... ius tibi nunc faciundum foret?] *Bene grauius,* ... *hoc graue, vt videas ipſam adhortationẽ vim habere* ... *dentis, graue eſſe quod geritur.* Cum hoc non poſ-... illud minus poſsẽ.] *Hoc intulit παρὰ προσδοκίαν.* ... *videbatur hac interrogatione adduci poſſe ad ſen-* ... *um percontantis. Et hæc ars eſt dialectica contra ἐπα-* ... *, cum male reſpondendo, callide interrogantis irrum-* ... *s argumentum.* Hoc nihil eſt Phædria, ilicet.] *V-* ... *Hoc relatiuum? an Hoc cum contemptu, pro hic An-* ... *nihil eſt. Sic Cicero in Verrinis, Etſi hoc neſcio quid* ... *torem ſciebam, pro hunc.* Ilicet.] *Semper ilicet finem* ... *nificat, vt actum eſt.* Ilicet.] *Per συγκοπήν. Sic iu-* ... *de conſilio dimittebantur, ſuprema dicta cum præco* ... *ntiaſſet Ilicet: quod ſignificat Ire licet.* Quin a-... n?] *Hic terrore commouet Antiphonem. & quin* ... *pro cur non.* Et quidem ego.] *Ordo, & ego qui-* ... *& deeſt abeo.* Quid ſi aſſimulabo?] *Audacem* ... *t.* Obſecro, quid ſi aſſimulabo? Satin' eſt?] ... *morale vitium eſt ex conſcientia pauor: vt ipſe* ... *ue Antipho nitatur contra, neque quicquam pro-* ... *at.* Satin' ſic?] *Hic locus actoris magis, quam le-*

ctoris eſt: oſtenditur enim conari ad ſimulandam a ciam, quo magis ridicula eſt formidoloſa perſona. Pr modum.] *Et hoc non plenæ conſenſionis eſt, quod ait pemodum.* Sat eſt.] *Non dixit bene eſt, ſed ſat eſt. & vix ad hoc ipſum eſſe peruentum.* Hem iſtuc ſerua.] *cendo ſerua, oſtendit iam incipere deperire, quod finx que aſſimulauit audaciæ.* Hem iſtuc ſerua: & ver verbo, par pari vt reſpondeas.] *Animaduerte, & doceat & commachinetur artifex poeta, qui debitum dat rebus atq; perſonis.* Verbum verbo, par pari.] *dixit: non tantum verbum verbo ſed par pari.* Ne te tus ſuis ſæuis dictis protelet.] *Cauſalē vim habet ait hic, Iratus: hoc eſt, qui ob præſentem iram veheme tecum agat. Protelet, & protelum, à πρὸ & ἕλκειν di eſt, quod eſt ante & trahere. Alij ab aſſiduo telorum exiſtimant dici. vt Lucretius, Vndique protelo plag continuato. hoc eſt tenore.* Protelet.] *Protrahat, p nat, exagitet.* Vi coactum te eſſe.] *Mira breuit quo tota defenſio continetur. & ſubauditur, Fac re deas, aut quid tale.* Inuitum.] *Bene idem repetit ad c mandam memoriam trepidantis. non enim diuerſa ſed repetuntur, vt teneri poſſit id quod cauſæ opus eſt vi coactum eſſe, idem ſignificat quod inuitum. An i coactum inuitum iungendum eſt, quia interdum e nos cogimus propria voluntate? vt ipſe in Andria, T ctus tua voluntate es.* Scio.] *Apparet hoc verbis co dici, vt manifeſtum ſit abſenti animo eſſe eum qui tur.* Tenes?] *Exquiſite addidit tenes, vt appareat. phonem vult oſtendere, quod horum nihil perturbat uertat.* Sed quis hic ſenex eſt?] *Sed, vt diximus ſitum ſignificat ad aliam rem ab ea quæ agebatur.* (video in vltima platea?] *Sic dixit vltima platea: admodum Verg. Imas obſedere fores.* Ipſus eſt.] *E timidior eſt: & quia poſtea de proximo ipſe agnoſcit* Non poſſum adeſſe.] *Apparet ex conſpectu patr gis confundi, quam ex nuntio aduentus eius, filium* abis Antipho?] *Sic Vergil. Quo fugis Aenea? & fugitis ſocij? Sic enim loquitur, qui vult oſtendere con nem locorum, in qua peruerſo modo alius petatur, linquatur.* Mane, mane inquam.] *Omnia hæc l*

ſingu

ularem vim in ſe reuocantis. Ah quid agis?] *Et urbati intercesſ ris eſt dicere, quid agis: vt alibi, Glycerium quid agis? cur te is perditum?* Egomet noui, & peccatum meum.] *Duo dixit, & hominem pauidum, & peccatum graue.* Vobis commendo Phanium, & vitam meam.] *Comice duobus retulit: me, & peccatum meum: Phanium, & vitam meam. & animaduerte quod amator prius ponit Phanium, quàm vitam ſuam.* Geta quid nunc fiet?] *Aphæc ſic pronunciandа, quaſi à deſtituto dicantur.* iam lites audies, ego plectar pendens.] *Non inquod quærebatur: ſed verba ſunt hominis omnia deintis.* Tu iam lites audies, ego plectar pendens.] *audies: ego verberabor. vt alibi, Tibi erunt paverba, huic homini verbera. Quod ipſum mire: non s lites, ſed audies.* Ego plectar pendens.] *Ple-, feriar: vnde & plectrum, & plagæ dictæ.* Sed d modo hic nos] *Deeſt tamen, vt ſit, ſed tamen.* oſmetipſos facere oportet.] *Quia Nos ſupra dignificatione actus proprij, Ipſos addit.* Aufer mi-oportet.] *τῷ ἀττικισμῷ addidit mihi. ſine hoc eplena ſententia eſt.* Quin tu quod faciam impe-*Mire ad omnia paratum ſe indicat, qui Impera diſeruo.* Meminiſtine olim vt fuerit veſtra ora-] *Mirè & conſilio, & oratione compendioſus eſt, magis Phædriam proprijs conſilijs ac domeſticis pereret.* Vt fuerit veſtra oratio.] *Vt magis excitanon noſtra dixit, ſed veſtra.* In re incipiunda.] *Inunda proprie, quaſi de re magna dixit. Sic alibi, Viuod incepiet facinus* Ad defendendam noxiam?] *iam nunc culpam, aliàs pœnam. & eſt ἐπίθεσις, o quod eſt noxam. & hoc factum eſt propter iam-.* Iuſtam illam cauſam, facilem vincibilem, umam.] *Conſidera ſingula, & inuenies & natuordine, & per αὔξησιν dicta. Cauſam pro defene poſuit. Et vincibilem, quæ facile vincat.* Nunc eſt opus.] *Cauſa ſcilicet.* Meliore & callidio-] *Bene meliore & callidiore, quia tunc proluſio, nunc ipſum prælium.* Fiet ſedulo.] *παρέλκον ſe-; nam ſuffecerat, fiet.* Nunc prior adito tu.] *Adito,*

quaſi ad prælium. Vergilius, Nec quiſquam ex agm tanto Audet adire virum. Ego in inſidiis hic ero.] *μετάφορα de re militari eſt.* Succenturiatus.] *Succen riati dicuntur qui explendæ centuriæ gratia ſubijciun ad ſupplementum ordinum. Et eſt translatio à re milit* Age.] *Potuit dicere, vero, aut ita: ſed age dixit, quod bum vim hortantis maximam præbet.*

ACTVS II. SCENA I.

Iamb. quad. acat. & ſenarij.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

Si corripis Ita, Trochaicus eſt. — ITáne tandem vxorem duxit Antipho iniu meo?

* Troch. — * Nec meum imperium: age, mitto imperium: n ſimultatem meam

Iamb. — Reuereri? ſaltem non pudere? ô facinus aud ô Geta

Iamb. cat. — Monitor. GE. vix tandem. DE. quid mihi dicent? quam cauſam reperient?

Demiror. GE. atqui reperi iam: aliud cura. DE. án hoc dicent mihi?

Inuitus feci: lex coëgit: audio, & fateor. GE. place

DE. Verum ſcientem, tacitum, cauſam tradere a uerſarijs:

Etiámne id lex coëgit? PH illud durum. GE. ego pediam: ſine.

DE. Incertum eſt quid agam, quia præter ſpem, a incredibile hoc mihi obtigit:

Ita ſum irritatus, animum vt nequeam ad cogita dum inſtituere.

Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt ma mè, tum maximè

Meditari ſecum oportet, quo pacto aduorſam rumnam ferant,

Pericla, damna, exilia: peregre rediens ſemp cogitet, (bum fili

Aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut mo

Comm

ommunia eſſe hæc: fieri poſſe, vt ne quid animo
ſit nouum.
[Qu]icquid præter ſpem eueniat, omne id deputare
[e]ſſe in lucro.
.O Phædria incredibile eſt, quantum herum an-
eco ſapientia.
ditata mihi ſunt omnia mea incommoda, herus
i redierit,
lendum vſque in piſtrino: vapulandum: haben-
læ compedes:
us ruri faciundum: horum nihil quicquam acci-
let animo nouum.
icquid præter ſpem eueniet, omne id deputabo
n lucro.
. quid ceſſas hominem adire, & blande in prin-
ipio alloqui?
. Phædriam mei fratris video filium mihi ire Senarij.
obuiam.
. Mi patrue ſalue. DE. ſalue: ſed vbi eſt Antipho?
.Saluum venire. DE. credo: hoc reſponde mihi.
. Valet. hic eſt: ſed ſatin' omnia ex ſententia?
. Vellem quidem. PH. quid iſtuc? DE. rogitas
Phædria?
nas me abſente hic confeciſtis nuptias.
. Eho an id ſuccenſes nunc illi? GE. ô artificem
robum!
. Egóne illi non ſuccenſeam? ipſum geſtio dari
ni in conſpectum, nunc ſua culpa vt ſciat
nem patrem illum, factum me eſſe acerrimum.
. Atqui nihil fecit patrue, quod ſuccenſeas.
. Ecce autem: ſimilia omnia: omnes congruunt:
um cognoris, omnes noris. PH. haud ita eſt.
. Hic in noxa eſt: ille ad defendendam cauſſam
deſt.
m ille eſt: hic præſto eſt: tradunt operas mutuas.
. Probe eorum facta imprudens depinxit ſenex.
. Nam ni hæc ita eſſent, cum illo haud ſtares
Phædria.
. Si eſt patrue, culpam vt Antipho in ſe admi-
erit,

Ex qua re minus rei foret, aut famæ temperans:
al. ſit. Non cauſſam dico, quin quod meritus * eſt, ferat
Sed ſi quis forte malitia fretus ſua,
Inſidias noſtræ fecit adoleſcentiæ,
Ac vicit: noſtráne ea culpa eſt, an iudicum?
Qui ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti,
Aut propter miſericordiam addunt pauperi?
GE. Ni noſſem cauſſam, crederem vera hunc loqu
DE. An quiſquam iudex eſt, qui poſſit noſcere
Tua iuſta, vbi tute verbum non reſpondeas,
Ita vt ille fecit? PH. functus adoleſcentuli eſt
Officium liberalis: poſtquam ad iudices
Ventum eſt, non potuit cogitata proloqui:
Ita eum tum timidum obſtupefecit pudor.
GE. Laudo hũc: ſed ceſſo adire quamprimum ſe
Here ſalue: ſaluum te aduenisse gaudeo. DE. oh
Bone cuſtos ſalue: columen verò familiæ,
Cui commendaui filium hinc abiens meum.
GE. Iam dudum te omneis nos accuſare audio
Immerito, & me omnium horum immeritiſſim
Nam quid me in hac re facere voluiſti tibi?
Seruum hominem cauſſam orare leges non ſin
Neq; teſtimonij dictio eſt. DE. mitto omnia: add
Iſtuc, imprudens timuit adoleſcens, ſino:
Tu ſeruus: verum ſi cognata eſt maxume,
Non fuit neceſſe habere: ſed id quod lex iubet,
Dotem daretis: quæreret alium virum.
Qua ratione inopem potius ducebat domum?
GE. Non ratio, verum argentum deerat. DE. ſum
Alicunde. GE. alicunde? nihil eſt dictu facilius.
DE. Poſtremo, ſi nullo alio pacto, vel fœnore.
GE. Hui dixti pulchrè, ſi quidem quiſquam cred
Te viuo. DE. non, non ſic futurum eſt: non poteſ
Egóne illam cum illo vt patiar nuptam vnum di
Nihil ſuaue meritum eſt, hominem commõſtra
Mihi iſtum volo, aut vbi habitet, demonſtrarier.
GE. Nempe Phormionem. DE. iſtum patron
mulieris.
GE. Iam faxo hic aderit. DE. Antipho vbi nunc
PH. foris.

DE.

Abi Phædria, eum require, atque adduce huc.
H. eo
ta via equidem illuc. G E. nempe ad Pamphilam.
At ego deos penates hinc ſalutatum domum
 ...ortar: inde ibo ad forum, atque aliquot mihi
...icos aduocabo, ad hanc rem qui adſient,
...ne imparatus ſim, cum aduentat Phormio.

...ne tādem vxorem duxit Antipho iniuſſu meo?] *...hac ſcena accuſatio eſt, & contradictio per remotiuam ...litatem. ergo controuerſia.* Itáne tandem vxorem ...cit Antipho.] *Hic exemplum vitæ eſt, in quo ſpecta-..., nullam eſſe tam iuſtam, & grauem iracundiam pa-..., quæ non & fiducia defenſoris, & interuallo tempo-...uaneſcat.* Itáne tandem vxorem duxit Antipho ...iuſſu meo?] *Non potuit vehementius incipere, quàm vt ...crimen, quod obiicit, miraretur.* Itáne tandem vxo-...m duxit.] *Tandem hic expletiua cōiunctio: vt Cic. Quo-...; tandem abutere Catilina patientia noſtra?* Itáne tan-...n.] *Hic totus verſus in hoc eſt, an factum ſit, quid fa-...m ſit, à quo factum ſit, in cuius iniuriā factum ſit.* Nec ...um imperium.] *Rara ἀποσιώπησις. Nam non ſequitur ...l. Intulit n. Age. Subauditur autē Reuereri. Sic Lucre-...s, Nónne videre* * Age mitto imperium: non ſimul-...em meam reuereri.] *Vt Vergilius, Cuius ob auſpi-...m infauſtum, moreſque ſiniſtros.* Age, mitto.] *Le-...ur & Taceo.* Simultatem.] *Iurgium, contentionem.* ...on pudere?] *Hoc abſolutum eſt, & nulli adnexum.* ...on pudere?] *Hic Nigidius adnotauit, neminem vide-...pudere ante delictum.* Vix tandem.] *Conuenit hoc di-...um ei qui iampridem ſe male audire putat: & ideo ſero ...detur ad hunc ſenex perueniſſe: cum ille metuens, ſe pri-...um ad accuſationem crederet: An, Vix tandem, ad hoc ...rtinet: quia ille Monitor dixit, quaſi dicat, Vix tandem ...ctum eſt, vt ſenex me laudare cœperit: quia monitor, ...uamuis in contrarium dixerit, tamen eſt nomen laudis.* ...ix tandem.] *εἰρωνεία. quaſi dicat, Penè mei oblitus eſt. An quia tarde ad ipſum peruenit ſenex: quem ille ob con-...ientiam à ſe cœpturum eſſe credebat.* Quid mihi di-...ent? aut quam cauſſam reperient?] *Quid dicent? ſi*

negare voluerint: quam cauſſam reperient? ſi purgare. mne enim crimen à defenſore aut negatur, aut purgat Demiror.] *Pro neſcio. nam admirationem ignorantia cit.* Atqui reperi iam, aliud cura.] *Eo animo hoc di quo ſupra dixit: Vix tandem, & cum ille pluraliter re rient dixerit, hic ſingulariter reperi reſpondit: quaſi i ſolo ſit crimen.* Inuitus feci: lex coegit.] *Bene poeta i ſcire facit ſenem, quid iſti dicturi ſint: vt videatur fra poſſe qui iam partem defenſionis admittit.* Illud durun *Illud durũ dicit, qui ſupra dixit: Atqui reperi iam. Ca ſam tradere aduerſarijs, illud durum.* Ego expediam, ne.] *Vide præparationem futuræ defenſionis, quam i hoc modo Terentius intuliſſet, incredibile videretur ſu to ſedatum ſenem.* Incertum eſt quid agam.] *Nonni iam fracta indignatio eſt. Nam in his verbis, non iã ira, admodum mœror eſt.* Quia præter ſpem atque incre bile hoc.] *Vergilius, Hunc ego ſi potui tantum ſperare lorem: Et perferre ſoror potero.* Atque incredibile h mihi obtigit.] *Grauius eſt, incredibile, quam præ ſpem, & ideo poſterius & in actu eſt.* Obtigit.] *Pro ac dit, cuius reciprocum eſt, ſi quis bonum accidiſſe dicat, n obtigiſſet.* Ita ſum irritatus.] *Irritatus, prouocatus, in ram impulſus, hoc eſt, commotus & perturbatus.* At mum vt nequeam ad cogitandum inſtituere.] *Be inſtituere dixit: quo verbo quies oſtenditur cogitati mentis, quæ nunc non adeſt.* Cum ſecundæ res ſunt m xime.] *Vt, Nudus ara, ſere nudus: hyems ignaua color Et bona ſententia: tum maxime ſapienti metuendum, q tempore maxime ſecurus eſt ſtultus.* Meditari ſecum portet.] *Bene additum ſecum. inſani enim videbitur, h palam agere.* Aduerſam ærumnam ferant.] *Abund aduerſam.* Pericla, damna, exilia, peregre rediẽs ſen per cogitet, aut filij peccatum, aut vxoris mortem. *Superiora ἀσύνδετα; inferiora, intermixtis coniunctioni Salluſt. Nam quidem Pyrrho, Hannibali, æquor & terr* Peregre rediens ſemper cogitet.] *Mirè à genere ad ſp ciem non ſemel tranſit. Nam quum dicit, peregre redien iam de ſe loquitur, ſed latenter.* Semper cogitet.] *A ſin gulari ad pluralem tranſit. ſupra dixit omnes: at nunc cogi tet. Et eſt ordo, Semper peregre rediens, quicunque peregr redit*

Aut filij peccatum, aut vxoris mortem, aut um filiæ.] *Quamuis iratus filio, non potuit tamen , filij mortem. Conuenit autem ſeni vxoris mortem tare magnum incommodum* Aut filij peccatum, oris mortem, aut morbum filiæ.] *Varie poſt e-ationem concluſam hæc etiam intulit. Verg. Sed neq; rum ſi lux ditiſſima terra, Nec pulcher Ganges, atq; urbidus Hermus, Laudibus Italiæ certent: non Ba-ec Indi, Totaq; thuriferis Panchaia pinguis arenis.* nunia eſſe: hæc fieri poſſe.] *Ordo eſt: Semper co-omm unia eſſe, & fieri poſſe peccatum filij, vxoris n, filiæ morbum.* Communia eſſe.] *Commune eſt, ccidere omnibus poteſt.* Quicquid præter ſpem it, omne id deputare eſſe in lucro.] *Vide iam fractum non culpam filij magnam ducere: ſed ideo ari, quod non crediderit peccaturum, in quo ipſe ſe endit: & quod à precatoribus dici ſolebat, hoc dicit: nia eſſe, & fieri poſſe.* Herum anteeo ſapientia.] *r ante eo: ſed pro coniunctiuo pronunciandum, an-pro ante eo.* Meditata ſunt mihi omnia mea in-oda.] *Nimis comice nō clades, aut ærumnas poſuit ſed incommoda: molere in piſtrino, vapulare, habe-pedes, & cætera: cum hoc nomen leue quiddam ſi-t, vt ipſe in Eunucho, Imo enim infeliciter: nam in-da alia ſunt dicenda Parmeno.* Herus ſi redierit.] *pro Cum: aut ſeruiliter, vt dubitet ex voto ſuo, v-ominus redeat, an non: quod cupit.* Molendum eſ-iſtrino.] *Facete enumerat ſeruus vniuerſa ſuppli-cōditionis excepta cruce & furca: quarum pœnam extenuare non potuit.* Habendæ compedes.] *Vi-locutionem ſeruili perſonæ dedit Terentius. nam in-ſſet; ſi diceret, habēdas compedes, vnde quidam non vſq; legunt.* Opus ruri faciundum.] *Varie, mo-, vapulandum, compedes habendæ, opus ruri fa-m, & ſupra verba gerundia ſunt, infra participia.* n nihil quicquam animo nouum.] *Recte addi-no, omne enim quicquid acciderit, nouum erit, ſed mo.* Horum nihil quicquam.] *παρέλκον quar-*orum nihil quicquā accidet animo nouum.] *illud ſapientis Aeneæ, non vlla laborum, O virgo*

noua mi facies inopinàve ſurgit. &, Arma parate an
& ſpe præſumite bellum. &, Hunc ego ſi potui tantun
rare dolorem, Et perferre ſoror potero. Quicquid pı
ſpē eueniet, id deputabo eſſe in lucro.] Totidē
eſt vſus, quot ſenex ad irriſionem eius. Sic & in Adelp
ſpicere tanquam in ſpeculum in patinas Demea iube
mne id deputabo eſſe in lucro.] Hoc ide ſenex op
fieri dixit, quod hic facit, ergo ſapientior Geta. Sed
ceſſas hominem adire?] Bene adire, quaſi terribil
pugnaturum. vt Vergil. Audet adire virum. &, Hon
comice addidit. Et blande in principio alloqui.]
monuit, non perpetuo blande. ſed in principio agendu
cundum præceptum Socratis, qui ait, * Phædrian
fratris.] Hæc verba oſtendunt, quam miti pectore ſu
tur Phædria. Mi patrue ſalue.] Mi, vim blandimen
bet. nam ſignificat Meus. Salue, ſed vbi eſt Anti
Bene expreſſit promptum animum ad litigandum, p
addita ſalue, & potius ad iurgium præuertendo. Sa
venire.] ἔκλειψις vel ἀποσιώπησις ſecunda. Gaude
ſubauditur: quod niſi acceperis, non intelliges cur
ſponderit, credo. Saluum venire.] Iracundiam fr
conatur obſequio & mora. Saluum venire] Alter
tatio & ad leniendum, & ad criminis diſſimulation
& tertio addit, Satin' omnia ex ſententia? Valet.] H
torie diſſimulat: atque ita reſpondet, quaſi ſenex non
quærat: ſed de ſalute ſollicitus ſit Antiphonis. Cred
reſpō de mihi.] Hoc incerta diſtinctione pronūciatu
ſatin' omnia ex ſententia?] Quod vulgo, Omnia
Et deeſt quæris, aut quid tale. Vellem quidem.]
hoc verbum dolentis eſt, ac negantis euenire quod
Quid iſtuc eſt?] Magnam vim habet contra iram
modi interrogatio. Bonas me abſente.] Mire con
dinem expreſſit, dicēdo bonas. Bonas me abſente.
ma criminis. Bonas me abſēte hic cōfeciſtis nu
Crimen in duob. eſſe demonſtrat: quod non bonas, &
abſente patre. Eho, an id ſuccenſes nunc illi?] H
debat interrogatio, vt tam integris reb. admiraretu
ſenem. O artificem probum. εἰρωνεία nam non
fex, cuius deprehenditur iocus. Geſtio.] Plus geſtio
volo. Dari mihi in conſpectum.] Non dixit venir

ſed dari, vt reum. Lenem patrem illum.] *O artifi- poetæ, in medi . patris ſæuitia mentionem lenitatis in-, vt oſtendat quam facile placari poſſit* Lenem pa- illum, factum me eſſe acerrimum.] *Nota* ἀντίθε- *n enim ſeni aſperrimum, ſed acerrimum reddidit, & uit gradum poſitiuo ſuperlatiuum apponẽs.* Lenem m illum factum.] *Sic Verg. Quantum mutatus ab ectore.* Atqui nihil fecit patrue.] *Summa contra- nis. & non dixit, leniter peccauit: ſed nihil fecit: neq; punias ſed quod ſuccenſeas, id quod leuiſſimum eſt.* autem ſimilia omnia.] *Ecce autem, vox eſt apta his oua & improuiſa animo acciderunt. Sic Vergil Ecce emini à Tenedo tranquilla per alta.* Similia omnia: es congruũt.] *More ſtomachantis omnia & omnes, dicit quæ ad duos pertinent.* Vnum cognoris, o- noris.] *Iterũ non duos ſed omnes. & varie cognoris* Vnum cognoris, omnes noris.] *Sic Verg. Accipe Danaũm inſidias, & crimine ab vno Diſce omnes.* Hic xia eſt, ille ad defendendam cauſam adeſt.] *Hoc pho non ſine quadam delectatione dixit, quam tamen t, ob iram præſentem.* Cum ille eſt hic preſto eſt.] *loco reddidit Cice. illum locum in Verrinis, Qui ciues erant, ſi Siculi eſſent, tum ſi eorũ legib. dari oporteret: iculi ſi ciues Romani eſſent Nam ſubauditur ad, Qui Romani erant, Iudices dabantur, ad, Si Siculi eſſent, ditur Rei.* Cum ille eſt.] ζεῦγμα *ſecundum, nam c ſubaudiendum eſt in noxia.* Hic præſto eſt.] *Ad dendam cauſam, ſubauditur.* Probè eorum facta udens.] *Ideo imprudens: quia neſcit in amore citha- æ eſſe Phædriã.* Imprudens.] *Modo inſciens.* Nam ni ita eſſent, cum illo haud ſtares Phædria.] *Vide admodũ iam præſtruat poeta ad ea, quæ futura ſunt, iuuãdum amorem Phædriæ.* Cum illo haud ſtares dria.] *Cum Antiphone ſcilicet. Et cum illo* αὐτὶ τοῦ *pro n eius parte ſtamus, pro quo facimus. Sic Verg. Iuppi- ic ſtat.* Si eſt patrue, culpam vt Antipho in ſe ad- rit.] *Principium per inſinuationem ſubtilem. Et ho- locutio, Si eſt vt admiſerit: pro, ſi admiſit.* Si eſt pa- , culpam vt Antipho.] *Oratorium principium.* In ſe iſerit.] *Bonq ornatu addidit, in ſe: cum & ſine hoc ple-*

num vir

num videri poſſit. Et hic eſt, quem Cic. ſuccum oratio *pellat.* Ex qua re minus rei foret ac famæ.] *Ne* *comparatiua qualitas eſt, pauperis* neq; ſtrenui. Et* *in negocio nuptiarum duab. rebus conſuli, rei & fam* *eſt facultatib. dotis, honeſtatiq; natalium.* Ex qua r nus foret.] *Hæc tractatio eſt criminis oratoria, in q* *fenſor accuſat crimen, reumque purgat.* Ex qua re.] *venuſte inſertum Re, cum præpoſuiſſet culpam.* Min foret.] *Quia pauperem.* Famæ.] *Quia ignobilem.* perans.] *Conſulens, prouidẽs, moderatus: vt, Iam ſib curuis male temperat vnda carinis.* Non cauſam quin quod meritus eſt, ferat.] *Rhetoricum θεάγη* *huiuſmodi exceptionibus: quo vti ſolet qui propoſitæ* *fiduciam gerit. Si hoc, aut illud, non oro veniam, n* *precor pœnam.* Quin quod meritus.] *Hunc defen* *magis & non iudicem dicam: ſed hic colligitur patroc* *tis autoritas. non enim dixit, quod voluerit: ſed quod* *tus ſit, manente eo, ſi peccauerit tamen.* Sed ſi quis malitia fretus ſua.] *Forte, quaſi non defenſurus,* *mul cauſam cogniturus aduenerit, nec contendit v* *eſſe quod dicit, ne ſollicitum faciat ad credendum. Si* *Verg. Sinon, Dum vela darent, ſi forte dediſſent* Inſ noſtræ fecit adoleſcentiæ.] *Bene ſe adiungit ad cr* *vt eleuet culpam.* Inſidias noſtræ fecit adoleſcen *Mirè inſidias dixit, vt diu comparata cauſa, per ign* *tiam doloſq; capti videantur.* Adoleſcentiæ.] *O po* *ætatis commemoratio πρὸς τὴν συγγνώμην.* Noſtrá culpa eſt, an iudicum? &c.] *Potentior facta ſen* *eſt τῇ ἐρωτήσει, & oratoriè, Noſtráne culpa, an iudi* *duplex μετάθεσις, altera in accuſatorem, altera in iu* *Et bene ſuam miſcuit perſonam, vt reum ſubleuet* *merito, & multitudine reorum.* Noſtráne culpa a dicum?] *Mirè aſſurrexit in fiduciam defenſoris. nam* *ſupra de Antiphone dixerit, nunc intulit noſtra.* Qu pe propter inuidiam adimunt diuiti.] *Notum al* *qui inuident.* Aut propter miſericordiam addũt peri?] *Poſteriorem cauſam honeſtiorem poſuit, ne non* *tiphonem defendere, ſed accuſare iudices videretur.* propter miſericordiam.] *Primum ἀντίθετον. Et ora* *naturã iudicũ, τοῦ δικαστοῦ expediuit.* Ni noſſẽ ca

crede

em vera hunc loqui.] *Suauiſſimè laudauit ora- qui omnia ad perſuadendum idonea aduocans, ſo- nſcium non adduxit ad credendum.* Ni noſſem n, crederem vera hunc loqui.] *Oblique poeta ſe it.* An quiſquam iudex eſt, qui poſſit, *&c.*] *et iam perſuaſum ſeni eſſe, verũ aduerſarium fuiſ- mionem, non ſubiectum atq; appoſitum ſycophan- ide ad aliud tranſit, vt accuſet ſegnitiem in reſpon- quæ leuior culpa eſt. Ita, vt credentibus mos eſt, m ſeni ſingula extorquentur è manibus.* Tua iu- *iſertè magis, & abſolutè, tua iuſta, quàm ſi aliter* Vbi tute verbum.] *Non dixit, parum dicas: ſed* a. Ita vt ille fecit.] *Vnde ſcit? an illa poetæ virtus d omnia ante inducit cognouiſſe: ne in ſcena hac, vt idiens, tragicis motibus inſaniret?* Functus ado- uli eſt officium.] *Oratorie crimen quod obiectũ urgauit modo, ſed etiam ad laudem cõuertit, quod s περίστασιν dicunt & hoc de Apollodoro.* Functus centuli eſt officium liberalis.] *Deriuatio cauſæ. enialis ſtatus.* Functus adoleſcentuli eſt offi- beralis.] *Ingenioſe non negauit hoc crimen, occa- laudis de confeſſione ſumpturus.* Officium libe- *Potenter officium nominat, quod ille crimen appel- oeta, functus officium, accuſatiuo, quod nos ablati-* Vbi quam ad iudices ventum eſt, non potuit co- proloqui.] *Hęc apud oratores μετάθεσις αἰτίας di- oc eſt translatio cauſæ facti: quem vulgo colorem nt.* Non potuit cogitata proloqui.] *Ergo quod t, induſtriæ eſt: quod nihil dixit, pudoris.* Ita eum nidum.] *Timidum, perturbatum. Plautus, Nam tri timida es. Et ipſe in Adelphis, Me miſerã, quid- quod ſic video timidum, & properantem Getam?* hũc, ſed ceſſo adire? *Satis defenſionis, vbi Ge- d. re non timeat dominum.* Here ſalue: ſaluum eniſſe gaudeo.] *Principium à beneuolentia. Et nilitatem aptiſſimam ſeruo callido. Credáſne hunc ſupra dixerit. Herus ſi rediẽrit, molendũ eſſe in pi- apulandũ, &c.* Oh bone cuſtos ſalue.] *Ab ini- motus ſeruatus eſt ſeni: nam id hoc eſt quod ſu- t, O Geta monitor. quanquam per ἀνέγκλησιν plus ſi-*

gnifica t

gnificat quod dicit, Bone cuſtos : quã quod ſupra Mo Columen verò familiæ.] *Columen, culmen. an co columna? vnde columellæ apud veteres, dicti ſerui ris domus. Lucil. 22 Seruus neq; infidus domino, neq; tilis cuiquam. Lucilij columella, hic ſitus eſt Tubero. in milleſimum annum eorũ columine ciuitas cõtinet Horatius contra pro columine columna, Iniurioſo n proruas ſtantem columnam. Ennius* 10. *Regni * ver ſummam vero columnam.* Columen verò familiæ *ſtentatio, vel decus. vnde colũnæ dictæ, & moralis* ἐν εἰρωνείᾳ. Cui cõmendaui filium hinc abiens *Duplex accuſatio eſt de eo quod fecerit. Hæc conueni eas perſonas, quas ſpectare non oportuerit.* Iamdud omnes nos accuſare audio immerito.] *Vide qu his verbis etiam vultus quidã ſerui contumacis app & verſute mali. & hoc eſt quod dixerat, Ego in inſi ero ſuccenturiatus.* Immerito, & me omnium h immeritiſſimo.] *Tantum impudentiæ ſupereſt, vt lum ſe, ſed alios etiã defendat.* Horum omnium i ritiſſimo.] * *horum & ſic nos hanc & hunc dicim* quid me in hac re facere voluiſti.] *Bona exceptio cuius eſt, quaſi in aliis omnia fecerit.* Immeritiſſim *paruo, falſo, de aduerbiis eſt in o deſinentibus.* In voluiſti tibi.] *Quàm contemnat iram domini, vt purgatior videatur, ex hoc apparet, quod addit Tibi nim dicere ſolemus, Quid tibi vis faciam? cum alie gotio fruſtra nos oſtendimus laborare.* Seruum nem cauſam orare leges non ſinunt.] *Hoc no ignoranti dicit: ſed ſtomachoſe admonet, velut ſtultu rem manifeſtam nõ cogitet.* Seruum hominem ca orare leges non ſinunt.] *Vetuſte hominem. Sal Iugurtha, Cum interim Hiempſal reperiretur occul in tugurio mulieris ancillæ.* Seruum hominem ca orare leges non ſinunt.] *Mirè extenuauit condi ſuam, dicendo, Non me, ſed ſeruum. & addendo Hon moraliter locutus eſt. Sic Vergil. Venerat antiquis de finibus Aeron, Graius homo.* Cauſam orare.] *propriè. Sic Vergil. Orabunt cauſas melius.* Neque monij dictio eſt.] *Vis ſcire, inquit, quàm non lice no pro domino dicere? Nec teſtis loco produci poteſt.*

teſti

nonii dictio eſt.] *Varie: non enim dixit, Neq; teſti-um dicere.* Mitto omnia.] *Et iam hoc perdidit ſe-quod videbatur validum ad accuſationem. Ita grada-li ſingula ſubducuntur, & accuſationis impetus e-cit.* Adde iſtuc, imprudens timuit adoleſcens.] *mnia verba cauſalem ad argumentandum vim ha-Mitto, ſino: vim habent contra voluntatem conce-*. Imprudēs timuit adoleſcens, ſino.] *σχῆμα διασυγχώρησις. Et ſingula pronuncianda, vt plura vi-ur.* Tu ſeruus, verum ſi cognata eſt maxime.] *btentu huius propoſitionis, in qua pars legis oſtendi-m Poeta præparat locum fallaciæ Phormionis de do-pienda.* Verum ſi cognata eſt maxime] *τῷ ἰδίω- addidit maxime. nam ſiue eſt cognata, ſiue non eſt: ecipit τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, hoc eſt, nō dicitur maxime ta, & cognata minime: ſed aut eſt, aut non eſt. Alij linant, Non fuit neceſſe maxime habere. alij, ſed id lex iubet, maxime dotem daretis.* Sed, id quod lex, dotem daretis.] *Id quod lex iubet, ordo. ſic Verg. m, id quod multo tute ipſe fatebere maius.* Quære-ium virum.] *Quæreret, quàm idoneum eſt ad ſigni-onem odiorum. Vergil. Quærat ſibi fœdera Turnus.* ratione inopem potius ducebat domum?] *Ma-onitu intulit quod minus momēti habet aduerſus eos, ccuſantur quàm illa ſuperiora.* Inopē potius du-t domum.] *Non inopem potius: ſed potius ducebat ſtinguendum eſſe.* Non ratio, verū argentum de-] *Hoc ita ludibundus abſoluit Geta, vt etiam quaſi cū reſpondeat.* Alicunde, nihil eſt dictu facilius.] *uaſi ſubridens, & auerſo ab illo vultu pronunciauit, quod genus actionis, ſecuritatē oſtendit hominis ma-a dicentis.* Alicunde.] *Demipho Alicunde ad facili-retulit: hic ſic intelligere ſe fingit, vt quaſi nō habens Demipho de proximo à quo dicere incipiat, dixerit A-de.* Nihil eſt dictu facilius.] *Mire, vt ſolet, prouer-nio diſſoluit totam ſenis intentionem vt in Heautont. d ſi hoc pater reſciuerit. Quid ſi redeo ad illos qui a-Quid ſi nunc cœlum ruat?* Poſtremo, ſi nullo alio o, vel fœnore.] *Oſtēdit ſe ſenex hæc perdere, cum ab d alia tranſcendit excluſus.* Dixti pulchre, ſi quidē quiſ-

quiſquam crederet.] *Vide quàm non laboret ad re, dendum Geta: ſiquidem illi per ἀπωνάσιν r ſpondit.* Cr ret.] *Pecuniam committeret.* Non, non ſic futurun non poteſt.] *Hic iam palmæ locus eſt debitæ poetæ. ſi dem & omnia & obiecerit Demipho, omnia ſoluerit (quibus actis ſola irrationabilis exclamatio relinqueri ni.* Non, non ſic futurum eſt: non poteſt] *M abnegatio frequenti repetitione firmata.* Egone il cum illo vt patiar nuptam vnum diem.] *Hic e quo ſupra dictum eſt, Illéne indotatam virginem, atq gnobilem daret illi? nunquam faceret.* Egone illam illo vt patiar nuptam?] *Hic iam præſtruitur quàm lè triginta minas perditurus ſit Demipho, dum illam excludere.* Nihil ſuaue meritum eſt.] *Ordo & ſenſ eſt, Nihil mihi mercedis ſuaue eſt: vt ego illā cum illo ptam feram. Suaue meritū enim, ſuauem mercedem ſ ficat.* Hominem cōmonſtrarier.] *Bono ordine per ad Phormionem: à quo magis dominabitur.* Aut vbi bitet demonſtrarier.] *Mirè oſtendit quàm hic ſenex temnat Phormionem modo à quo mox ſuperabitur.* Il patronum mulieris.] *Hic cōtemptum aduerſarij, e fiduciam monſtrat.* Antipho vbi nunc eſt?] *Mitius quærit vbi ſit Antipho: & vtrum amatæ adhæreat, ſi liter quærit; quod ſeruus intelligens, reſpondit Foris.* hic aderit.] *Verg Haud ſibi cum Danais rem ſaxo, & be Pelaſga.* Foris.] *Foris dixit, cum fugiſſe eum ſciat.* Phædria, eum require, atque adduce huc.] *Oppo na & apta ſimplicitas attribuitur Demiphoni, nihil de Phædria ſuſpicanti.* Eo recta via equidem illuc. *amatorem oſtendit Phædriam: & ſimul id agit, ne in ſpectum patris veniat Antipho.* Nempe ad Pamphi *Niſi hoc Geta dixiſſet, non intelligerent ſpectatores dixiſſet Phædria.* At ego deos penates hinc ſalutai domum deuortar.] *Nulla mentio fit vxoris apud miphonem. non enim conuenit argumento vt habeat. que quid in Cilicia geſſerit, demonſtratur, ideo, quia dictum eſt, Noſter in Ciliciam ad hoſpitem antiquum: ſa enim quæſita eſt cur abeſſet, dum vxorem ducat A pho: & cauſa ex argento, id eſt, auaritia, quo minus deatur pati nurum pauperem, qui ob ſpem lucri ab.

i Ciliciam nauigarit. Hinc ſalutatum.] *Ab hoc lo-* ſalutatum.] *Adoratum prima poſt reditum prece.* ortar.] *Bene deuortar, quaſi de via.* Atque aliquot amicos aduocabo.] *Iam præparat ridiculam ad-ionem: quæ plures adhibendo iuriſconſultos incer-eddetur.* Amicos aduocabo.] *Amicos & pro te-, & pro aduocatis veteres poſuerunt.* Adſient.] *Pro-dſient. adeſſe enim dicuntur aduocati.* Vt ne impa-.] *Pro non.*

ACTVS II. SCENA II.

ochaici octonarij catalectici præter duos extremos.

PHORMIO, *paraſitus.* GETA.

ie patris ais conſpectum veritum hinc abiſſe?
E. admodum. (nem?
hanium relictam ſolam? GE. ſic. P. & iratum ſe-
Oppido. PH. ad te ſumma ſolum Phormio re-
n redit:
hoc intriſti, tibi omne eſt exedendū: accingere.
bſecro te. P. ſi rogabit? G. in te ſpes eſt. P.* ec- al. ecce rem.
re.
ſi reddet? GE. tu impuliſti. PH. ſic opinor. GE.
bueni.
do ſenem: iam inſtructa ſunt mihi corde con-
a omnia.
uid ages? PH. quid vis, niſi vt maneat Phaniū,
que ex crimine hoc
honem eripiam, atq; in me omnem iram de-
em ſenis? (mio
vir fortis, atq; amicus. verum hoc ſæpe Phor-
or, ne iſtæc fortitudo in neruum erumpat de-
que. PH. ah,
ita eſt: factū eſt periculū: iam pedū viſa eſt via.
me cenſes homines iam deuerberaſſe vſq; ad
cem
ites, tum ciues: quo magis noui, tanto ſæpius?
dum, an vnquam iniuriarū audiſti mihi ſcri-
m dicam?
uid iſtuc? P. quia NON RETE accipitri tendi-
, neque miluio,

Qui malefaciũt nobis:illis,qui nihil faciunt,tēditu
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditu
Aliis aliunde eſt periculum, vnde aliquid abra
poteſt: (mur
Mihi ſciunt nihil eſſe: dices, ducent damnatum d
Alere nolunt hominē edacem: & ſapiunt mea qu
dem ſententia,
Pro maleficio ſi beneficiũ ſummum nolũt redde
GE. Non poteſt ſatis pro merito ab illo tibi refe
gratia.
PH. Imò enim nemo ſatis pro merito gratiam re
refert. (ne
Téne aſymbulum venire vnctum, atq; lautũ è ba
Otioſum ab animo: cum ille & cura, & ſumptu a
ſumitur:
Dum tibi ſit quod placeat: ille ringitur: tu rideas.
Prior bibas: prior decũbas: cœna dubia apponit
GE. Quid iſtuc verbi eſt? PH. vbi tu dubites, quid
mas potiſſimum:
Hæc cum ratione ineas, quàm ſint ſuauia, & qua
chara ſint,
Ea qui præbet, non tu hunc habeas planè præſe
tem deum?
GE. Senex adeſt: vide quid agas: prima coitio eſt
cerrima:
al.illa. Si eam ſuſtinueris, poſt * illam iam, vt lubet, lud
licet.

ITáne patris ais conſpectum veritum hinc abiiſſ
In hac ſcena de paraſitis vilioribus Terentius proponit
maginem vitæ: vt in Eunucho de potioribus, & his q
nuper proceſſerint, i. de aſſentatoribus. Animaduerte
dum autem huiuſmodi genus hominum magis à Teren
lacerari. Itáne patris ais conſpectum veritum hi
abiiſſe?] *Adhuc narratur fabula de Terentio ebrio*
Ambiuio: qui acturus hanc fabulam, oſcitans temule
ter, atque aurem minimo inſcalpens digitulo, hos Tere
tio pronuntiauit verſus, quibus auditis exclamauerit p
ta, ſe talem cum ſcriberet, cogitaſſe paraſitum: vt ex ind
gnatione, quod eum ſaturum potumq; deprehenderat, e
linitus ſtatim ſit. Itáne patris ais?] *Hæc & labia linge*

brius: & ruſtans, vt poteſt ſatur, pronus clauit actor us. Admodum.] *Admodum annuendi vim habet taxat modo & ſubauditur Veritum.* Phanium reli- m ſolam] *Subauditur Ais.* Oppido.] *Non aio, ſed um intelligo.* Iterum ſenem.] *Iterum Ais ſubaudi-* Ad te ſumma ſolum Phormio rerum redit.] *Ideo it expergefactus ad has cauſas accedit Phormio: quia dius ſolicitum conuenit eſſe paraſitum, nec quicquam d, niſi de conuiuio, vel propter conuiuium cogitare. , niſi à Geta cogitur, modo etiã negotiorum Antipho- negligens eſt, atq; ſecurus.* Tute hoc intriſti, tibi o- e eſt exedendum.] *παροιμία apta paraſito: quæ de ci- eſt. Hoc autem inter ruſticos de alliato mortario dici ſo- & bene intriſti. proprie enim intrita, dicitur huiuſ- i cibus.* Accingere.] *Appara te, atque expedi.* Ecce quid ſi reddet?] *Totum hoc quaſi al a a gens loqui ur iſitus: vt ex hoc appareat, quid interſit inter audaciam phãtæ improbi, & patrisfamilias perturbationem mi- è litigioſi: nam ille in bona cauſſa aduocatos quærit, & ſollicitus in toto actu eſt: hic in puncto temporis ſe ad mniam præparauit.* Quid ſi reddet?] *Bene iam ad d reſpicit fabula quod futurum eſt, propter Phædriã.* opinor.] *Non ad, Tu impuliſti, hoc pertinet, ſed ad id, d ſecum tacitus voluit Phormio.* Quid ſi reddet?] *Hoc quid ſi reſpondebit? An, quid ſi mulierem reddet?* Ce- enem.] *Hic alij excluſiſſe torporem ſomni inducunt aſitum: alij tranſglutiſſe quod in ore mandebat: quaſi moræ fuerit ad videndum ſenem.* Cedo ſenem] *Non ui moliminis certamen impendet, cum ſenex dixerit, ninem commonſtrarier mihi iſtum volo: paraſitus di- Cedo ſenem.* Quid agis?] *Non interrogantis, ſed me- itis hoc dictum eſt.* Quid vis, niſi vt maneat Pha- m: atq; ex crimine hoc Antiphonem eripiam, at- e in me omnem iram deriuem ſenis?] *Tria promit- n quibus omnis cauſſa Antiphonis eſt cõſtituta.* Atq; rimine hoc.] *Sic dixit ex crimine eripiam, quaſi ex ndio. Conſidera trium rerum, quas promittit, gradus αὔξησιν eſſe ſeruatos.* Phanium.] *Vxorem ſcilicet An- onis.* Antiphonem eripiam.] *Bene eripiam dixit. vim ſignificat doli, pro eo qui iam teneatur oppreſſus.*

Verg. Túne hinc ſpoliis indute meorum Eripiare mihi? I me omnem iram deriuem ſenis?] *Deriuatio dicitu inflexio criminis ab eo ad quem pertinebat, ad eum a quem non pertinet.* O vir fortis atque amicus.] *Ordi laudauit. plus eſt enim amicus, quàm vir fortis. Et appa ret auerſum Getam exclamaſſe: quod maiorem vim habe quàm ſi amice dixiſſet.* O vir fortis, atque amicus.] *No minatiuum pro vocatiuo poſuit.* Verum hoc ſępe Pho mio.] *Bene ſæpe addidit, vt ſententiam faceret de ſpecia dicto.* Vereor ne iſtæc fortitudo in neruum erump denique.] *Quid eſt iſtæc? nimium audax ſcilicet. & co uenit hoc dictum Getæ: qui & ſupra dixerat, Eſt paraſ tus quidam Phormio, homo confidens.* Verum hoc ſæp Phormio vereor, ne iſtæc fortitudo in neruũ erum pat.] *Ex cõſuetudine Romana dixit: quia ſæpe in neruu coniiciebantur ex aliquo maleficio in carcerem miſſi. A prouerbium à ſagittariis natum eſt: quod immodera plerunq; vires, adducendo arcũ nõ telum incitent, ſed ne uum rumpant? An ex eo quod ſæpe fortius ferientes, ne uum ſibi aliquem lædant? Ergo fortitudine nimia ſæp vinci, ſæpe decipi contingit.* In neruum erumpat deni que.] *Deniq; modo παρέλκον, Terentiana cõſuetudine, q hanc particulam in vltima ponit ſententia.* Iam pedu viſa eſt via.] *Pedum, pro pedibus. & viſa ἀντὶ τοῦ prou ſa. Et totum μεταφορικῶς.* Quot me cenſes homin iam deuerberaſſe vſque ad necem?] *Paraſitice totu translationibus loquitur. huiuſmodi eſt enim vis vmbra ticorum hominũ, ſcurrilis oratio.* Hoſpites, tum ciues *ἀναχόλουθον ſecundum, deeſt enim ſupra Cum. Et bene po ſterius poſuit id quod maius eſt.* Cedo dum, an vnqu iniuriarum audiſti mihi ſcriptam dicam?] *Plus e hoc per interrogationem intuliſſe, quàm ſi diceret, Nun quam mihi ſcripta eſt iniuriarum dica.* Iniuriarum ſcri ptam dicam.] *ἀκυρολογία. ſic enim & Tullius, Scribitu Heracleo dica.* Dica.] *Dice, cauſa eſt Græcè, quæ fit Lat nè Dica: vt Acte Acta, Calliope Calliopa.* Quid iſtuc? *Interrogare dicitur & fingitur Geta, vt paraſitica pro grediatur oratio.* Quia non rete accipitri tenditur, ne que miluio.] *Rurſus per ἀλληγορίαν loquitur paraſitus vt totum triuiale ſit, a communiis eſcisque translatum*

Qui

Quia non rete accipitri tenditur,neque miluio.] *Legitur & tennitur: habet enim* n *litera, cum* d *communionem.* Qui male faciunt nobis.] *Ore & vnguibus ſcilicet.* Illis qui nihil faciunt,tenditur.] *Non ſic accipe, nihil faciunt, quaſi dicat, nec bene nec male: ſed cum legeris nihil faciunt, ſubaudito, nobis male.* Quia enim in illis fructus eſt.] *παρέλκον tertium, quo aut quia (& ſic enim ſubiungatur) aut ipſum Enim ſuperuacuum eſt.* In illis fructus eſt.] *Quia nihil faciunt nobis male.* Quia enim in illis fructus eſt.] *Fructus cibus: quia frumen dicitur tractus gulæ, qua cibus in aluum demittitur.* In illis opera luditur.] *Quia male faciunt nobis.* Luditur.] *Exercetur. An illuditur, id eſt Fruſtratur?* Alijs aliunde eſt periculum, vnde aliquid abradi poteſt.] *Vtrum hic ſenſus eſt, quaſi dixerit, Aliud alijs periculum affertur, à quib. aliquid auferri poteſt? an, alij aliunde periclitantur, quam creduntur? eſt enim illis cauſa periculi, non quæ videtur, ſed quia ab his aliquid auferri poteſt.* Vnde aliquid abradi.] *Abradi, per vim auferri.* Mihi ſciunt nihil eſſe. *Rei ſcilicet.* Ducent dānatum domū.] *Secundum ius ſcilicet, quo obærati, cum ſoluendo non eſſent, ipſi manu capiebantur.* Ducent damnatum domum.] *Vſus eſt verbis ad extenuendam pœnam, & rem ad commodum transferendam. nam quod obæratis inimicum eſt, id paraſitus maxime optat, duci ab aliquo domum. Addidit autem damnatum, quaſi qui irrideat genus damnationis, in qua victor paſcere compellitur. & paſcitur victus.* Alere nolunt hominem edacem.] *Senſus eſt, Sciunt edacem: & ideo nolunt alere. & hoc ſic pronunciandum, vt facere totū videatur illatum. Quando obæratus ſit ſub huiuſmodi pœna: ne accuſari ab aliquo ſe queritur, neque damnari.* Hominem edacem.] *Se ſignificat.* Sapiunt.] *Sibi conſulunt.* Pro maleficio ſi beneficium ſummum nolunt reddere.] *Paraſitice beneficium ſummum dixit alere.* Pro maleficio.] *Pro iniuria.* Reddere.] *Retribuere, reponere.* Non poteſt ſatis pro merito ab illo tibi referri gratia.] *Multum promittit Geta paraſito, cum dicat nihil futurum, quod pro merito poſſit accipere.* Non poteſt ſatis pro merito ab illo.] *Huiuſmodi ſententias inſerunt poetæ parentheſi cum his quæ volunt inferre.*

Ab illo tibi referri gratia.] *Non ab eo qui te damn. duxerit: ſed Antiphone, de quo ſermo eſt.* Imò enim n mo ſatis pro merito gratiam regi refert.] *Bene par. tus, quicquid præſta., d. bere ſe dicit, & eſt proprium p ſonæ inferioris. Vergil. Tu mihi quodcunque hoc regni ſceptra Iouemque concilias: tu das epulis accumbere uûm* Gratiam. *Vicem.* Nemo ſatis pro merito g tiam regi refert.] *Rex aliàs regnator, aliàs dominus, al diues ſignificat. Sed nunc rationem habet nominis ad a quid dicti, ad ſignificandum paraſitum: vt enim paraſi regis eſt, & libertus patroni: ſic è contrario rex paraſiti e & patronus liberti. quod ſi non eſſet, non Nemo t tummodo. ſed nemo paraſitus diceret.* Téne aſymbolu venire vnctum atque elautum à balneis?] *Hæc non Apollodoro, ſed è ſexto ſatyrarum Ennij tranſlata ſi omnia. Quippe ſine cura, lætus, lautus cum aduenis, fertis malis, & expedito brachio, alacer, celſus, lupino i petu, expectans mox dum alterius obligurias bona: q cenſes dominis eſſe animi? Pro diuûm fidem, ille tri cibum dum ſeruat, tu ridens voras.* Téne aſymb lum venire.] *Et hoc nomen conſtat inter paraſitos c fictum atque compoſitum eſſe. Contra illud in Andr Symbolum dedit, cœnauit* Otioſum ab animo.] *πλ νασμός. Nam addidit Ab, cum ſufficeret Animo.* C ille cura & ſumptu abſumitur.] *Cura, in apparan. Sumptu, in coemendo.* Dum tibi ſit quod placeat.] *cuenda vox in eo quod ait Tibi. Et hoc eminenter ad ctum eſt, non ſui curam, ſed conuiuarum gerere illum q vocat.* Ille ringitur, tu rideas.] *Poetico lepore iiſdem ſ labis diuerſa ſignificantia prope inuicem poſuit, Ring tur & Rideas.* Ille ringitur, tu rideas.] *Varie: n pronu. iatiuo coniunctiuum miſcuit. Non enim dix Ringatur. Ringi & ſtomachari tacitum. eſt enim tran latio à canibus latraturis.* Prior bibas, prior decun bas.] *Hoc ad procacitatem paraſitorum retulit.* Pri decumbas.] *Sic alibi, Mature veniunt, diſcumbitu inquit.* Cœna dubia apponitur.] *Et hoc adeo par ſiticum verbum eſt, vt id non intelligat Geta. Qu iſtuc verbi eſt? Vt intelligat populus, idcirco non intell git, & vult doceri Geta. Oſtendit autem poeta pro vn*

quaq

aque re verba propria eſſe, neque communia cum iis qui verſi ſunt actus. Vbi tu dubites, quid ſumas potiſsimum?] *Non potius, ſed potiſſimum dixit: vt in re omni aliis alia monſtraret potiora. Plautus, Standum eſt lecto, ſi quid de ſumma petas.* Hæc cum ratione inſ. *Intelligas, æſtimes.* Quàm ſint ſuauia, & quàm cara ſint.] *Nonnihil philoſophatus eſt poeta, oſtendendo multis ſuauia eſſe, quæ cara ſint.* Cara.] *Magni pretij.* Ea qui præbet, non tu hunc habeas plane præſentem deum?] *Hoc eſt quod ait, Imo enim vero non ſatis pro merito gratiam regi refert* Non tu hunc habeas plane præſentem deum?] *Præſentes dij ſunt, qui ſtatim præſtant: vel qui coluntur & videntur, vt Sol & Luna. Alij præſentem pro potentiſſimo accipiunt. Vergil. Quo non præſentius vllum.* Senex adeſt, vide quid agas.] *Interuenit ſenex vltimo, & quidem quod extra argumentum per inuentionem dici potuit, conſumptum eſt.* Vide quid agas.] *Non terrentis eſt, ſed excitantis.* Prima coitio acerrima eſt.] *Translatio eſt à prælio: nam & congredi milites, & coire dicuntur.* Si eam ſuſtinueris.] *Multum de illo exigit, quando non dicit, ſi eum repuleris, ſed potius, ſi eum ſuſtinueris.* Poſt illam iam, vt lubet, ludas licet.] *In officio militari omne negocium vel pugna, vel ludus.*

ACTVS II. SCENA III.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

EN, vnquam cuiquam contumelioſius — Senarij.
Audiſtis factam iniuriam, quàm hæc eſt mihi?
Adeſte quæſo. GE. iratus eſt. PH. quin tu hoc age:
Iam ego hunc agitabo: prò deûm immortalium,
Negat Phanium eſſe hanc ſibi cognatam Demipho?
Hanc Demipho negat eſſe cognatam? GE. negat.
PH. Neq; eius patrem ſe ſcire qui fuerit? GE. negat.
DE. Ipſum eſſe opinor, de quo agebam: ſequimini.
PH. Nec Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit? GE. negat.
PH. Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens,

Negligitur ipſa. auaritia vide quid facit.

GE. Si herum inſimulabis * auaritiæ, male audies — l. malitiæ.

DE. O audaciam, etiam me vltro accuſatū aduer

PH. Nam iam adoleſcenti nihil eſt quod ſucce ſeam,

Si illum minus norat: quippe homo iam grandio

Pauper, cui in opera vita erat, ruri ferè

Se continebat: ibi agrum de noſtro patre

Colendum habebat: ſæpe interea mihi ſenex

Narrabat, ſe hunc neglegere cognatum ſuum.

At quem virum? quem ego viderim in vita optum

GE. Videas te, atque illum, vt narras. PH. abi in m lam crucem:

Nam ni ita eū exiſtimaſſem, nunquam tam grau

Ob hanc inimicitias caperem in noſtram familia

Quam is aſpernatur nunc tam illiberaliter.

GE. Pergin' hero abſenti male loqui impuriſſume

PH. Dignum autem hoc illo eſt. GE. ain' tande carcer? DE. Geta.

GE. Bonorum extortor, legum contortor. DE. Get

PH. Reſponde. GE. quis homo eſt? ehem. DE. ta GE. abſenti tibi

Te indignas, ſeque dignas contumelias

Nunquam ceſſauit dicere hodie. DE. ohe deſine.

Adoleſcens primum abs te hoc bona venia expet

Si tibi placere potis eſt, mihi vt reſpondeas,

Quem amicum tuum ais fuiſſe iſtum? explana mih

Et qui cognatum me ſibi eſſe diceret.

PH. Proinde expiſcare, quaſi non noſſes. DE. no ſem? PH. ita.

DE. Ego me nego: tu, qui ais, redige in memoriam.

PH. Eho tu ſobrinum tuum non noras? DE. eneca

Dic nomen. PH. nomen? maxume. DE. quid nun taces?

PH. Perij hercle, nomen perdidi. DE. hem quid ais PH. Geta,

Si meminiſti quod olim dictum eſt, ſubijce: hem,

Non dico: quaſi non noris, tentatum aduenis.

DE. Egóne autem tento? GE. Stilpho. PH. atq; adec quid mea?

Stilpho

io eſt. DE. quem dixti? PH. Stilphonem inquam
n noueras?
Jeq; ego illum noram: nec mihi cognatus fuit
quam iſtoc nomine. PH. itáne? non te horum
det?
talentûm rem reliquiſſet decem.
Dij tibi malefaciant. PH. primus eſſes memo-
er ferens.
eniem veſtram vſque ab auo, atque atauo pro-
a vt dicis: ego tum ſi aduenilſem, quî mihi
nata eſſet dicerem: itidem tu face? cedo
eſt cognata? G. heus noſter, rectè: heus tu caue.
ilucide expediui, quibus me oportuit
ibus: tum ſi id falſum fuerat, filius
non refellit? DE. filium narras mihi?
s de ſtultitia dici, vt dignum eſt, non poteſt.
t tu, qui ſapiens es, magiſtratus adi,
ium de eadem cauſſa iterum vt reddant tibi:
ndoquidem ſolus regnas, & ſoli licet
e eadem cauſſa bis iudicium adipiſcier.
tſi mihi facta iniuria eſt, veruntamen
s quàm lites ſecter, aut quàm te audiam:
m vt cognata ſi ſit, id quod lex iubet
m dare, abduce hanc, minas quinq; accipe.
Ia ha hæ, homo ſuauis. DE. quid eſt? num ini-
um poſtulo?
e hoc quidem adipiſcar ego, quod ius publi-
m eſt?
áne tandem quæſo, ciuem item vt meretricem,
i abuſus ſis,
edem dare lex iubet ei, atq; amittere?
t nequid ciuis turpe in ſe admitteret
ter egeſtatem, proximo iuſſa eſt dari,
o cum ætatem degeret: quod tu vetas?
a, proximo quidem: at nos vnde, aut quamob-
m? PH. ohe,
m (aiunt) ne agas. DE. non agam? imò haud
ſinam,
ec perfecero hoc. PH. ineptus. DE. ſine modo.
Poſtremo tecum nihil rei nobis Demipho eſt:

Tuus eſt damnatus gnatus,non tu:nam tua
Præterierat iam ad ducendum ætas. DE. omni
Illum putato quæ ego nunc dico,dicere:
Aut quidem cũ vxore hac,ipſum prohibebo d
GE.Iratus eſt. PH.tute idem feceris melius.
DE. Itáne es paratus facere me aduorſum omr
Infelix? PH.metuit hic nos, tametſi ſedulo
Diſſimulat. GE.bene habent tibi principia. PH
quod eſt
Ferendum feras,tuis factis dignum feceris,
Vt amici inter nos ſimus. DE. ego te tuam exp
Amicitiam? aut te viſum aut auditum velim?
PH.Si concordabis cum illa,habebis quæ tua
Senectutem oblectet:reſpice ætatem tuam.
DE.Te oblectet:tibi habe. PH. minue verò irar
hoc age:
Satis iam verborum:niſi tu properas mulieren
Abducere,ego illam eiiciam.dixi Phormio.
PH. Si tu illam attigeris, ſecus quàm dignum
beram,
Dicam impingam tibi grandem:dixi Demiph
Si quid opus fuerit,heus,domo me. GE.intelli

EN,vnquam cuiquam contumelioſius audi
ctam iniuriam?] *In hac ſcena, vt Rhetoribus veluti quædam controuerſia eſt, quæ vno tempore ex que parte tractatur: vt, ſi quis dicat legem eſſe, ne dem re bis agatur: & item, vt orbam proximus quidam abſente patre ſub hoc nomine vxorem c eſt ducere, vult illam pater adueniens eiicere ma nio: contradicitur. Meminiſſe autem debemus i contentione ea maxime dici, quæ ſimplici patriſa & calumnioſo ſycophantæ improbiſſimoque paraſi gruere poetæ viſa ſunt.* En, vnquam quic contumelioſius audiſtis factam iniuriam?] *I ſtructi ſunt aduocati: & recte. longum enim fuerat hæc poſt ſcenam geri.* En, vnquam.] *En vim ha dignationis poſt enarratam iniuriam.* Quàm h mihi?] *Facta iniuria, ſubauditur.* Adeſte quæſo *terim aduocati Demiphonem ſequi inducuntur*

r.

...le tacent prius, poſtea locuturi. Et adeſſe proprie. ad-... cauſa proprie dicuntur patroni & amici. Ade-... quæſo] Proprie aduocatis adeſſe dixit. Et quia ipſe ... prantius pergit, rogat vt aſſequerentur. Iratus eſt.] ...d excitandum Phormionem dicitur. Quin tu hoc ...] Annuit vt taceat: & ſignificat ſilentium. Iam ego agitabo] Modo Iam celeritatis eſt ſignum. Hunc, ...ontemptu dixit. Agitabo.] Perturbabo. Pro deûm ...ortalium.] ἐκπλεκτικῶς, deeſt fidem, aut quid tale. Cic. ...con Quid igitur prò deûm immortalium primum ...ocebas quæſo? Prò deûm immortalium.] Artifi-... prior exclamat: vt Demipho, qui iniuriam paſſus eſt, ... impetum accuſationis incurrat. Phanium negat ...anc ſibi cognatam.] Additum pronomen eſt, qua-...m omnibus diceret. Phanium eſſe hanc ſibi co-...am.] Magno ingenio Terentius impudentiam calu-...toris expreſſit: nam & prior incipit, & prior accuſat. ...ia non poteſt dicere, expellit Phanium Demipho: ne-...gnatam, inquit. Negat.] Vna opera Geta in duplici ...tur dolo. nam & audiente iam ſene, ſe eius defenſo-... tanquam abſentis, aſſimulat: & irritat ad vociferа-...m Phormionem, qui clamandi vlterius cauſam non ...ret, ſi taceret Geta Neque eius patrem ſe ſcire qui ...it.] Ambiguitas, quæ tamen ſenſu diſcernitur. Co-...am Demipho.] Hæc eſt flagitatio, quæ etiam nomen ...ltuoſe perſequitur atque exagitat. Ideo callidus ſy-...nta patrisfamilias proprium nomen non ſolum inui-... infert, ſed etiam repetit. Nec Stilphonem ipſum ... qui fuerit?] Hæc aſſeueratio mentientis eſt, imitata ...atem. Negat.] οὐκ πᾶς prima. nam extrinſecus au-...dum eſt, Pater. Sequimini.] Apparet Demiphonem, ...atremfamilias, perturbari non mediocriter: quippe ... & aduocatos conquiſiuerit aduerſus hominem ſine ...ocatis agentem: & progredi non audeat, niſi illi ſe-...ntur. Sequimini.] Sequimini dicit, quia properan-... & concitatiore gradu pergit iratus. Nec Stilpho-...n ipſum ſcire.] Quàm multa calumniatores claman-...uſa dicunt & vociferandi, vt ipſo ſtrepitu terreant. ... Stilphonem ipſum.] Tantundem quod ſupra, Neq; patrem. Scire debemus hoc nomen non fictum à para-ſito, ſed

ſito, ſed auditum à puella, quæ vxor ducta ſit, dici. egens relicta eſt miſera.] *Communis locus in au generalitate approbatior, facilius enim hoc de om quàm de Demiphone credatur: & ideo Ignoratur di negligitur, non, Ignorat, nec negligit Demipho.* Ig tur.] *Non agnoſcitur, ignorarique fingitur. hoc ei gnificat modo.* Parens.] *Pater. nam vt variaret, pa dixit, quem ſupra dixerat patrem. Patrem ergo dici læ à Demiphone ignorari.* Negligitur ipſa.] *Qui poteſt, vt qui ignoret parentes puellæ, id eſt, ignoran cat, tamen ipſam non negligat puellam: vtrumque co ſtus eſt.* Vide auaritia quid facit.] *Hæc conuerſus culum & coronam circumſtantium dicit & conque Nulla enim re magis populus concitatur, quam ſi q genum contemnat: inde & bonis inuident, & malos lunt, inquit Salluſt.* Vide auaritia.] *Proprie Vide chantibus conuenit, qui indignatione coguntur qua aliquo colloqui. Sic in Adelphis, Illud ſis vide, exen diſciplinæ. Sunt qui putent illum alicui de coron cumſtantium dicere moraliter.* Si herum inſimula uaritiæ.] *Inſimulare eſt crimen ingerere.* Si herun mulabis auaritiæ, male audies.] *Inſimulatio falſi, & veri criminis incuſatio. Sic Cic. Nihil eoru Galli inſimulabant, negarunt. Inſimulo genitiuo tur.* Male audies.] *Scilicet à me.* O audaciam.] *H clamatio oſtendit quid abſente patre defenderit fili* audaciam, etiam me vltro accuſatum aduenit *iam oſtendit perſuaſum eſſe Demiphoni, vim adhibit lio ſuo vxorem ducere: vno, cum hunc audacem ap altero, quod dicit etiam, quæ coniunctio & Antiph complectitur: & ſic accuſatum.* Nam iam adoleſ nihil eſt quod ſuccenſeam.] *Sic ſubtiliter, ac la purgatur à Phormione: nam cum dicit, Nihil eſt quo ſuccenſeam adoleſcenti, oſtendit adhuc ſuccenſuiſſe & mico fuiſſe animo. Cùm autem addit, Si illum minu rat, oſtendit eum contradixiſſe ſibi, & reſtitiſſe iudici ſic dicit, quod ſi adoleſcens non agnoſcens puellam, ve non meruerit, pater negata cognata fieri non poſſe.* N eſt quod ſuccenſeam.] *Succẽſere dicimus eum q amare debeat, læſus iraſcitur. Et vide vt veteratorie*

da

radixiſſe adoleſcentem. Si illum minus norat.] it non norat, ſed minus norat: quaſi & ipſe noſſe t. Quippe homo.] Repente tranſit ad nominati- m ſupra dixerit illum: & deeſt Erat, quod aſſumi- feriore. Iam grandior.] Hic comparatiuus non nificationem, qua magis ſiue minus à poſitiuo ſi- vt, Iam ſenior, ſed cruda deo, viridiſque ſenectus. e homo iam grandior.] Argumentalis narratio quæ nunc ſubiecta eſt ad fidem faciendam, & con- am perſonam defenſoris. Et grandior, non grandis, cat, qui grandior fuit, quam vt illum adoleſcens noſſe poſſet. Iam grandior.] Proprie grandis ad refertur ætatis, grandis puer, & grandis natu di- Cui opera, vita erat.] Hic oſtendit quam pauper & Opera ſeptimi caſus eſt: & Vita nominatiui. Cui vita erat.] Opera pro actu poſuit, & opera hic ab- caſus eſt. Ruri ferè.] Id eſt, ruri opera faciendo at cibum. Et bene addidit Ferè. non enim ſemper, unque. Ruri ferè ſe continebat.] Expreſſe oſten- riam hominis, qui in vrbe natus, interdixerat ſibi eius ob pudorem inopiæ. nam hoc ſignificat Conti- nde contenti dicuntur, in malis durantes. Hoc au- eres faciebant nobiles, cum ad paupertatem reda- t. Ruri ferè ſe continebat.] Continere ſe dicitur tra voluntatem ſe cõtinet. Colendum habebat.] nductaq; pater tellure ſerebat. Sæpe interea mi- x narrabat] Miſerabiliter, & inuidioſe poſitum & maiore fide, narrabat dixit, non querebatur. Et ggeſtionem argumentorum. Et ordo eſt, Sæpe nar- enex hunc ſuum cognatum ſe negligere. Sæpe in- mihi ſenex narrabat.] Habet miſericordiam odio- atio Se hunc negligere cognatum.] ἀμφιβολία, nſu diſſoluitur. Cognatum ſuum.] Hoc crimen ſa eſt, quod Cognatum addidit. At quem virum?] as iniuriæ à dignitate perſonæ. multi n. tales ſunt, atione abdicandi ſiat. Quem ego viderim in vi- imum.] Ab actu ac moribus. Et in vita, hoc eſt cum t, & in eo quod à viuo fit. Videas te atq; illum.] hoc clare dictum à ſeruo accipimus, vt defendiſſe m videretur. Quem ego viderim in vita opti- mum.]

mum.] *Modo in vita, in actu, in moribus.* Videas t que illum, vt narras.] *Hoc eſt parem te illi exiſti atque illum tibi. An potius ſeruus ſcien. hanc perſo fingi, velle te etiam mortuum hominem in luci melle catur parasito: vt etiam ipſe, aut nuſquam ſit, vt fictu pereat, vt mortuus? An ſic accipiendum, vt ſeruus ſub ſa voce hoc per iocum dixerit, tantum in vita te vide. ptimum, quam fuit ille quem narras? An ſic intelli dum, vt ſeruus hoc dicat, Si optimum eſt, victum q quærere, & in alieno agro eſſe: ita te videas, atque i vidiſti, quem ad hunc modum narras viuere. & allu illud quod ait, Quem ego videram in vita optimum.* deas te atque illum.] *Deeſt, vidiſti. ſcit enim illum vera dicere.* In malam crucem.] *Aduerbialiter, vt viciniæ.* Nam ni ita eũ exiſtimaſſem.] *Vt vita opti iudicarem.* Nunquam tam graueis.] *Hoc non qua midus, ſed quaſi religioſus & fidelis loquitur Phor* Ob hanc.] *Tanquam præſens ſit mulier de qua lis eſ demonſtratiua particula vſus eſt, dicēdo hanc.* Ob ha *Id eſt, pro filia ipſius* Inimicitias caperem.] *Capere mus, cùm id, quod in nobis eſt, aſſumimus, vnde caperi eligendo ponitur.* Quam is aſpernatur.] * *Quam ſupra reuocauit, ad puellam referens: vt, Quem regni ſperiæ fraudo. Et Sall. Nam Syllæ dominationem aude Et interpoſitis quibuſdam, Neque eſt offenſus domin. nem Syllæ.* Quam is aſpernatur nunc tam illibe ter.] *Aſpernari eſt auerſari, non ſolum corpore, ſed etia nimo. Aſpernari, reculare, auertere non agnoſcere. Eſt tem dictum à ſperno.* Illiberaliter.] *Apud veteres ill raliter dicebant factum ſi quis exceſſiſſet omne genus leficij. Sic in Adelph. Factum à vobis duriter, immiſeri diterque, atq; etiam ſi eſt, pater, dicendum magis aperi liberaliter. Vide more* ἀρχαϊκῶς *Illiberaliter pro magn vltimum poni.* Pergin' hero abſenti malè loqui?] *A loqui pro male dicere. Et quærit Probus quis ante Ter tium dixerit.* Impuriſſime.] *Improbiſſime.* Hero abſ te.] *Argute hero abſente, vt videatur fidelior qui defen abſentem: quod præſtans argumentum eſt, id in animo buiſſe Getam, etiam peregrinante domino.* Dignum tem hoc illo eſt.] *Non negat male loqui: ſed hoc eſſe*

gn

contendit malo homine. Ain'?] ἀπόστροφος nota eſt parat e ab n, & intermittit s literæ ſonum. eſt enim um, Aiſne. Ain' tādem carcer?] Non carcerarium, erem aſperius appellauit. ſic Lucil. Carcer vix carnus. & vix pro non. Bonorum extortor, legum rtor.] Ingenioſe de ipſo negotio ſunt inuenta conui norum extortor, legum contortor.] Fingit illi a de cauſa, & de negotio. Reſponde.] Timuit poeta, uſmodi vociferatio Getæ, quaſi veram diſcordiam apulis fingeret, & ideo facit iam à Phormione ipſum eri. Quis homo eſt?] Mirè ſeruus finxit ſe non vinem: vt ea quæ dixerit, in Phormionem ſyncere diedatur. & mira diſſimulatione addidit Homo: vt vinihil de præſentia domini cogitaſſe. Abſenti tibi.] deli opera eſt, ſi abſens aliquis defendatur. hoc er firmat, velut indicando. Sic in Andria, O Chreme, per uc aduenis, auſculta. Seq; dignas contumelias.] uas ipſe debet audire. Deſine.] Imponit ſilentium quaſi validiora dicturus ſit. vt ſupra, Tace dixit ſehe deſine.] Hac voce oſtendit plus iuſto pro ſe locugeri Getam. nam Obe interiectio eſt ſatie.atem vſq; idium deſignans. Adoleſcens primum abs te.] c autoritas in ſenibus, vt qui minoris ætatis fuerint, ppellatione pueri vel adoleſcentis, vel iuuenis etiam nt: vt hoc de nomine illis quidem detrahant, ſibi vero tatem attribuant. Sic Verg. O præſtans animi iuueuantum in feroci Virtute exuperas. Bona venia.] ra, ſine diſcordia. Si tibi placere potis eſt.] Pro poihi vt reſpondeas.] Bene mihi: vtpote patri adolevel domino Geta, vel etiam ſeni. & verbum eſt ſcru aliquid interrogantium. Sic Verg. Mihiq; hæc ediſera rogati. Et, Dic mihi Damœta cuium pecus? Quē um tuum ais fuiſſe.] Ais dicimus de iis, qui vana ntur: Dicere autem dicimus de iis qui validiora. Ex.] Manifeſta, expone. Et qui cognatum.] Qui, quo vnde. Proinde expiſcare quaſi nō noſſes.] Prolta, ſimilitudinis aduerbium eſt modo, non cōiunctio: oinde tona eloquio ſolitum tibi. Expiſcari eſt diligene quærere vbi nam piſces lateant. ergo verbum eſt um à piſcatorib. Ego me nego, tu qui ais.] Subaudiur ad

ditur ad omnia Noſſe. Eho tu ſobrinum tuum.] Po
lari quadam, vulgariq́; fatigatione, vtpote ſcurra, reſ
dit. Nomen? maxime.] Falſa non habent memoriam
ergo deeſt, neſcio, vel, neceſſarium eſt Quid nunc tac
Vrget ſenex: quia intelligit eum nomen neſcire. Subii
Suggere. Non dico: quaſi non noris.] Mirè. nam v
tur ai te celare id, quod inuitus neſciebat. Stilpho.] ου
ψις. nam reddit ad nominatiuum Eſt: vtique Stilpho
rurſus ad accuſatiuum, Noueras, Stilphonem ſcilicet.
phonem inquam non noueras?] Figura ἐπιτροχασ
eſt autem ἐπιτροχασμὸς verborum ſuper ſe inuicem e
ſio, quæ ſit aduerſarij cauſa turbandi. vt Verg. nec l
ſcilicet hoſtes Quærendi nobis, circumſtant vndiq; mu
Imus in aduerſos: quid ceſſas? an tibi Mauors Vento
lingua, pedibusq́; fugacib. iſtis Semper erit? Stilphon
inquam non noueras?] Quaſi dicat, Conuincam, ſi
ges. At ſi talentûm rem reliquiſſet.] ἀξιόπιστον illud
cit. At ſi talentûm rem reliquiſſet.] More Romanor
apud quos hæreditas pecuniæ erat. Talentum autem q
dixit, more Græcorum admiſcuit. Ita vt dicis.] Ita ſum
quit vt dicis, auarus & ſuperbus. Et vide ſenem de iniu
non agere: quia iuſtè confidit & nititur cauſæ. Plerun
enim hac conſtantia animi fulciuntur, qui iuri confid
At contrà, qui nullo iure freti ſunt, litigant, & ad iniu
proſiliunt: vt his ſaltem perturbent aduerſarium, qui i
non valent. Condono igitur inquit, tibi omne contum
genus. Ego tum ſi aduenisſem.] Deeſt, ad iudicium
ſit, Cum ad iudicium veniſſem. Qui mihi cognata.] Q
vnde, quomodo. Heus noſter recte.] Geta ſic laudat
nem, vt optet vincere Phormionem. Heus noſter rect
Plaudit ſibi Terentius, ſuppoſita perſona: quaſi recte di
ſet. Iudicibus, quibus oportuit.] Probaui iudicibus
quit. Filius cur non refellit?] Refellere eſt arguendo f
ſum oſtendere. Cuius de ſtultitia dici, vt dignum eſ
Compendium conuiciorum eſt, Nihil dignum inuenire,
magna iniuria quod reſpondeas. Quandoquidem ſol
regnas.] Quoniam regnum ſolutum legib. eſt, & opp
mens libertatem. Sic alibi, Regnúmne hic Aeſchine po
des? Hic de eadem cauſa.] Hic, videlicet apud Athen
vbi leges, vbi libertas omnib. communis eſt. Potius quà

feceris; aut quam te audiam.] *Bis poſuit Quàm, genus figuræ primo ζευγμα contrarium eſt, vt in Heautontimorumeno, Propter quam in ſumma infamia & meo patri minus obſequens. Item, cæteratim neque tu egeres, neque hoc poſſis perdere.* Id quod lex it, dotem dare.] *Id, pro ob id.* Abduce hanc, minas quæ accipe.] *Modo id agit, quod reprehendit à filio ſſe factum, Dotem dare ti, quæreret alium. Et dotem t cuſtodem eſſe pudoris* Ha ha hæ] *Hic riſu deſtruod ſerio intendebat ſenex.* Homo ſuauis.] *Præſcrium iam alterum factum ſit, fieri vtrunque non poſſe.* ne hoc quidem adipiſcar ego.] *Quia enim à lege ec tat tantum id quod ſcriptum eſt* Itáne tandem ſo.] *Maiora argumenta ſunt quæ per interrogationē runtur.* Vbi abuſus ſis.] *A ſcripti voluntate. Vtiacum honore, abutimur cum iniuria.* Atq; am ite. ene amittere: quia finis cupiditatis amiſſio eſt* An, vt uid ciuis turpe in ſe admitteret?] *Idoneum uſtium eſt bonorum eſſe natalium ciuem dixiſſe na apud es peregrinæ mulieres in meretricū numero habebanic ipſe alibi, Adeóne eſt demēs ex peregrina? Et alibi, a mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et Parmeno robans reſpondit, Poteſt taceri hoc, id eſt, meretricem em habuiſſe.* An, vt ne quid ciuis turpe in ſe aderet.] *A voluntate.* Vt cum vno ætatem degeret.] *enim eſt pudicitia, niſi vnius ſcientia viri?* Actum t, ne agas.] *Aiunt dicimus, cùm prouerbium ſigniur. Acta res eſt de qua ſententia prolata ſit.* Donec cero hoc.] *Vergilius, donec me flumine viuo Ablue-* rfecero.] *Pro perficiam.* Ineptis.] *Vt à ſapientia ſaimus: ita ab ineptia ineptis.* Sine modo.] *Hæc mis ſunt verba & bene, imitatus eſt enim comminan-* Tuus eſt damnatus gnatus, non tu.] *Ludit Phorum dicit non tu: & contemptibiliorem in hac cauſa nem, quam Antiphonem fuiſſe, dicit: ſimulq; ætatem eſſe deſpectam.* Tuus eſt dānatus gnatus, nō tu.] *voluntate contendentis eſt prolatio ſententiæ.* Illum to quæ ego nunc dico dicere.] *Diffinitiue reſponū* vxore hac.] *Id eſt, tali.* Tute idē melius feceris.] *eſt hic, vt oſtendat Phormio de compacto egiſſe cum*

Antiphone. Tute idem melius feceris.] *Quidam ſic intelligunt, Tute idem melius feceris, vt ſenex potius exeat quam eijciat filium. Artificioſe autem loquitur Phormio vt adimat ſuſpicionem ſeni conſenſionis & conuentioni inter paraſitum & filium.* Sedulo.] *Sine dolo, inſtanter* Diſſimulat.] *Fingit, mentitur.* Quin quod eſt ferendum, feras.] *Cur non, inquit, accommodas neceſſitati voluntatem:* Quæ tuam ſenectutem oblectet] *Non te ſed ſenectutem tuam.* Minue verò iram.] *Contemnenti eſt, diſſuadere iracundiam.* Hoc age.] *Annuentis eſt.* Dixi Phormio.] *Dixi ſolent dicere perorata cauſſa.* Dixi Demipho.] *Mirè comminationem, & ferocitatem eius imitatus eſt ſimili verbo.* Si quid opus fuerit] *Hæc repentina diſceſſio habet aliquam maiorem litigaturi denunciationem. Et bene breuiter, ne multiloquio infringeretur ſuperior comminatio.*

ACTVS II. SCENA IIII.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINVS. CRITO. *aduocati.*

QVanta me cura & ſolicitudine afficit
Gnatus, qui me & ſe hiſce impediuit nuptijs?
Neq; mihi in conſpectum prodit, vt ſaltem ſciam
Quid de hac re dicat, quidve ſit ſententiæ.
Abi tu, viſe redieritne iam, an nondum, domum.
GE. Eo. DE. audietis quo in loco res hæc ſiet.
Quid ago? dic Hegio. HE. ego Cratinum cenſeo,
Si tibi videtur. DE. dic Cratine CR. méne vis?
DE. Te. CR. ego quæ in rem tuam ſint, ea velim facias: mihi
Sic hoc videtur: quod te abſente hic filius
Egit, reſtitui in integrum æquum eſt, & bonum,
Et id impetrabis: dixi. DE. dic nunc Hegio.
HE. Ego ſedulo hunc dixiſſe credo. verum ita eſt,
QVOT HOMINES, tot ſententiæ: ſuus cuiq; mos.
Mihi non videtur, quod ſit factum legibus
Reſcindi poſſe: & turpe inceptu eſt. DE. dic Crito.
CR. Ego amplius deliberandum cenſeo:
Res magna eſt. HE. nũquid nos vis? D. feciſtis probe
Incertior ſum multò quam dudum. GE. negant

Redil

d'ſſe. pr. frater eſt expectandus mihi. ſ
iod mihi de teri? de hac re conſilium, id exequar:
·contatum ibo ad portum, quoad ſe recipiat.
. At ego Antiphonem quæram, vt quæ acta hic
unt, ſciat.
d eccum ipſum video in tempore huc ſe recipere.

Vanta me cura & ſolicitudine afficit gnatus.] *Cura eſt in ſpe bonorum: Solicitudo in metu malorũ.* anta me cura & ſolicitudine] *Hæc deliberatiua eſt, ua tres aduocati ſunt, quorum vnus ſuadet: alter diſdet: tertius qui ſe alteri ucri addere debuiſſet, eiuſmodi entiam dicit, vt rurſum deliberatione opus eſſe videa*. Ego Cratinum cenſeo] *Poteſt Ego diſtingui, vt audiatur Ego dicam.* Quæ in rem tuam ſint.] *Bene ıcipio beneuolentiam ſuam commendauit: & ſic conſim dedit.* Aequum eſt.] *Ab honeſto* Et bonum.] *Ab i.* Et id impetrabis.] *A poſſibili. Et breuiter delibera tres locos tetigit, Iuſtum, vtile, poſſibile.* Et ſedulò ıc dixiſſe credo.] *Artificioſe perſonam defendit, ſeniam reprehenſurus, ne ſi inimicus ſit, adimat autorita ſententiæ ſuæ.* Verum ita eſt.] *Subiunxit locum ἀπρεπῶς oratoriæ: vt inuidiæ contradicturus occurreret.* hi non videtur.] *A poſſibili.* Quod ſit factum legi] *Hic alio ordine locos ſuaſoriè tetigit: primum à poſ ili: ſecundum ab honeſto.* Et turpe inceptu eſt] *Ab neſto. Vtilitatem autem prætermiſit per artem quæ vbi poteſt fieri, ſi uſtra ſpectatur.* Res magna eſt. *Cauſa pliandi ſententiam.* Incertior ſum multò quàm dum.] *Ex tribus enim vnus ſuaſit, alter diſſuaſit, tertius il dixit.* In tempore ſe huc recipere. *εὐκαίρως. Sal ius, Maximeque ferocia regis Mitridatis in tempore laturi.*

ACTVS. III. SCENA I.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO. GETA.

I Nimuero Antipho multis modis cum iſtoc animo es vituperandus:
Itane hinc abiiſſe, & vitam tuam tutandam aliis dediſſe?

Alios tuam rem magis credidiſti, quam te, animaduerſuros?

Nam vt erant alia, illi certe, quæ nunc domi tuæ eſt, conſuleres,

ul. potiretur. Ne quid propter tuā fidem decepta *pateretur mali:

Cuius nunc miſeræ, ſpes, opesque ſunt in te vno omnes ſitæ.

GE. Equidem here nos iam dudum hic te abſentem incuſamus qui abieris.

AN. Teipſum quærebam. GE. ſed ea de cauſa nihilo magis deficimus.

AN. Loquere obſecro, quónam in loco ſunt res & fortunæ meæ?

Nunquid patri ſubolet? GE. nihil etiam. AN. & quid ſpei porrò eſt? GE. neſcio. AN. ah.

GE. Niſi Phædria haud ceſſauit pro te eniti. AN. nihil fecit noui.

GE. Tum Phormio itidem in hac re, vt in alijs, ſtrenuum hominem præbuit.

AN. Quid is fecit? GE. confutauit verbis admodum iratum patrem.

AN. Heu Phormio. GE. ego quod potui porro. ANT. mi Geta omneis vos amo.

GE. Sic habent principia ſeſe, vt dico: adhuc tranquilla res eſt,

Manſuruſque patruum pater eſt, dum huc aduenjat AN. quid eum? GE. vt aiebat, (attinet

De eius conſilio velle ſeſe facere, quod ad hanc rem

AN. Quantus metus eſt mihi venire huc ſaluum nunc patruum Geta?

Nam per eius vnam (vt audio) aut viuam, aut moriar, ſententiam.

GE. Phædria tibi adeſt. AN. vbínam? GE. eccum à ſua palæſtra exit foras.

ENimuerò Antipho multis modis cum iſtoc animo.] *Cum iſtoc animo, pro, huius animi. Ennius, Optima cum pulchris animis, Romana iuuentus.* Itáne hinc abiſſe, & vitam tuam. *ἐν ὑποκρίσει. vt, Inuidiſſe deos patrijs vt redditus oris Coniugium optatum, & pulchram Calydona viderem? Et, Seruon' fortunas meas commiſiſſe futili?*

ſutili? Alios tuam rem.] *Ab infinitiuo ad indicatiuum :ranſitum facit.* Credidiſti.] *Pro putaſti.* Pateretur ma-i.] *Legitur & potiretur, quia potiri τὸ παλαιὸν fuit. Plau us, Hoſtium potitus eſt.* Spes opesq; ſunt.] *Hæc quidem le his ſunt, quæ amanti* * Spes opeſque ſunt.] *Vt resq; ìdesque.* Qui abieris.] *Mollius, quam fugeris.* Sed ea :auſſa.] *Quia abieris.* Nunquid patri ſubolet.] *Conue-ιientia ſua & Phormionis dicit.* Confutauit verbis.] *'onuicit: vt ſi diceret refutauit, ſed refutatio in rem eſt: 'onfutatio in perſonam.* Ego quod potui porrò.] *De ſe nediocriter per ἔκλειψιν, moraliter ſatis.* Ego quod po-ui porrò.] *Ordine, primo dominum, poſt Phormionem, ltimum ſe poſuit.* Huc ſaluum nunc patruum Geta?] *Non optat ſaluum patruum venire ſecundum Apollodo-um, & oſtendit non congruere ſalutem eius cum commo-'o ſuo. An non dicit malum eſſe & incommodum ſibi; ſed antum magni terroris plenum aduentum patrui?* A ſua alæſtra exit foras.] *Bene palæſtram eius dixit lenonis omum, in qua eſt exercitus amator aſſidue. Plautus, Ab-'ine à palæſtra, vbi demens deſudaſcitur.*

ACTVS III. SCENA II.

Troch. tetram. cat. permixtis iambis quadrat. acat.

PHAEDRIA. DORIO, *leno.*
ANTIPHO. GETA.

DOrio, audi obſecro. DO. non audio. PH. parumper. DO. quin omitte me.
·H. Audi quid dicam. DOR. at enim tædet iam audire eadem millies.
·H. At nunc dicam quod lubenter audias. DO. loquere, audio.
H. Nequeo te exorare, vt maneas triduum hoc? quò nunc abis?
·O. Mirabar, ſi tu mihi quidquam afferres noui.
N. Hei, metuo lenonem, ne quid ſuo ſuat capiti. GE. idem ego metuo.
H. Non mihi credis? DO. hariolare. PH. ſin fidem do. DO. fabulæ.

PH. Fœneratum iſtuc beneficium tibi pulchrè dice
DO. logi.
PH. Crede mihi, gaudebis facto: verum hercle ho
eſt. DO. ſomnium.
PH. Experire, non eſt longum. DO. cantilenam ea
dem canis.
PH. Tu mihi cognatus, tu parens, tu amicus, tu. DO.
garris modo.
PH. Adeó ne ingenio te eſſe duro, atq; inexorabili
Vt neq; miſericordia, neq; precibus molliri quea
DO. Adeón te eſſe incogitantem, atq; impudente
Phædria,
Vt phaleratis dictis ducas me, & meã ductes grati
AN. Miſeritum eſt. PH. heu veris vincor. GE. quàm
terq; eſt ſimilis ſui. (din
P. Neq; Antipho alia cum occupatus eſſet ſolicit
Tum hoc eſſe mihi obiectum malum? AN. ah qu
iſtuc autem eſt Phædria?
PH. O fortunatiſſime Antipho. AN. egóne? PH. c
quod amas domi eſt.

In huiuſmo- Nec cum huiuſmodi vnquam vſus venit vt conf
di elidunt ctares malo. (neco lupu

AN. Mihíne domi eſt? imò quod aiunt, AVRIBVS T
Nam neq; quo amittam à me, inuenio: neq; vti re
neam,* ſcio. (tie

al. neſcio.

D. Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt. A. eia, ne parum ler
Num quid hic ſo fecit? PH. hiccine? quod hom
inhumaniſſimus.
Pamphilam meam vendidit. GE. quid? vendidit? A
ait? vendidit?
PH. Vendidit. DO. quàm indignum facinus, anci
lam ære emptam ſuo. (fide
P. Nequeo exorare vt maneat, & cum illo vt mut
Triduum hoc dum id, quod eſt promiſſum ab am
cis, argentum aufero. (tis ſie
Si non tum dedero, vnã præterea horam ne oppe
DO. Obtundis. AN. haud longum eſt id quod ora
Dorio exoret ſine
Idem hoc tibi, quod bene promeritus fueris, con
duplicauerit.

DO. Verb

DO. Verba iſtæc ſunt. AN. Pamphilámne hac vrbe priuari ſinis?

Tum præterea horunc amorē diſtrahi poterin' pati?

DO. Neque ego neque tu. GE. di tibi omnes id quod eſt dignum duint.

DO. Ego te compluris aduorſum ingenium meum menſes tuli

Pollicitantem, flentem, & nihil ferentem: nunc contra hæc omnia

Repperi, qui det, neque lachrumet: da locum melioribus.

AN. Certe hercle ſi ſatis commemini, tibi quidem olim eſt dies,

Quam ad dares huic, præſtituta. PH. factum. DO. num ego iſtuc nego?

AN. Iámne ea præteriit? DO. non, verum ei hæc anteceſſit. AN non pudet

Vanitatis? DO. minime, dum ob rem. GE. ſterquilinium. PH. Dorio, vtere.

Itáne tandem facere oportet? DO. ſic ſum: ſi placeo,

AN. Siccine hunc decipis? DO. imò enimuero Antipho hic me decipit.

Nam hic me huiuſmodi ſciebat eſſe: ego hunc eſſe aliter credidi.

Is me fefellit: ego iſti nihilo ſum aliter, ac fui.

Sed vt vt hæc ſunt, tamen hoc faciam: cras manè argentum mihi

Miles ſe dare dixit: ſi mihi prior tu attuleris Phædria,

Mea lege vtar, vt potior ſit, qui prior ad dandum eſt. Vale.

DOrio audi obſecro.] *Hæc ſcena in petitione eſt, quæ ſæpe admittit deliberatiuæ locos.* Dorio. audi obſecro.] *Sunt qui ſic legant, vt Dorio Phædria dicat: audi leno: obſecro iterum Phædria.* Quin omitte me.] *Quin modo corripiendi vel imperandi vim habet. vt, Quin age.* Heu metuo lenonem, ne quid ſuo ſuat capiti.] *Deeſt Mali. Suat autem, appingat atque affigat.* Suo ſuat capiti.] ἀποσιώπησις διὰ τὸν εὐφημισμόν. *Suo capiti dixit, cū dicturus eſſet Phædriæ. vt, Dardaniiq; rogum capitis.* Fœneratum.] *Ab vtili.* Fœneratum iſtuc beneficium ti-

bi.] *Id eſt, mihi à te fœneratum.* Verum herclè hoc eſt.] *Bene ipſe dictum ſuũ confirmauit.* Cantilenam eandem canis.] *Ita dicit, vt, Vetus & vulgata cantio.* Tu mihi cognatus.] *Ab honeſto.* Tu parens, tu amicus, tu] *Secunda ἀποσιώπησις.* Phaleratis dictis.] *Honeſtis atq; ornatis: quia dixit, Tu mihi cognatus, tu parens: & quaſi leno, irridet honeſtatem & deſpicit.* Miſeritum eſt.] *ἀγωνεία.* Heu veris vincor.] *Hoc ſibi dicit adoleſcens.* Neque Antipho alia cũ occupatus eſſet ſolicitudine.] *Hoc dolet Phædria, quod in eadẽ re laborauit Antipho: i. in amore: quodq́; amare contigerit.* Neque Antipho alia.] *Minore aliqua ſolicitudine quàm hæc eſt, quam nunc gerit in alia, præter hanc quam de me gerit. Ordo & ſenſus hic eſt, Neq; tunc eſſe mihi hoc obiectum malum, cum Antipho alia ſolicitudine eſſet occupatus leui quapiam, non hac de nuptiis, quæ eſt grauiſſima.* Vnquam vſus venit.] *Opus, aut neceſſe fuit.* Auribus teneo lupum.] *Græcum prouerbium τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ᾽ ἔχειν, οὔτ᾽ ἀφεῖναι δύναμαι.* Ne parum leno ſies.] *ἔλλειψις, deeſt enim Vereris.* Aere emptam ſuo.] *Bene ſuo, quaſi de tertia perſona.* Conduplicauerit.] *Coniunctiuum pro indicatiuo: id eſt, conduplicabit. Hoc eſt, aliter: Fœneratum iſtuc beneficium pulchrè tibi dices.* Nihil ferentem, flentem.] *ὅμοιον τῷ [illegible], vſitatum veteribus.* Tibi quidem olim eſt dies.] *Hic olim futuri temporis. Nam leno de accipienda ab adoleſcente pecunia diem conſtituerat: & inuenta meliori conditione, anticipauerat tẽpus cum adoleſcente præſcriptum.* Iámne ea præterijt?] *Interrogatiuè pronunciandum.* Non, verum ei hæc anteceſſit.] *Vrbane leno hac anteceſſit: vt alij putãt, meretrix vendita. vt alij, dies qua lenoni conſtitutum fuit. An apertè leno perfidus mentitur? vnde ſequitur:* Non pudet vanitatis?] *Ergo plus eſt Anteceſſit, quàm Præterijt.* Non pudet vanitatis?] *Apparet ſupra lenonem de perfidia anticipati tẽporis eſſe confeſſum.* Mea lege vtar.] *Lenonia ſcilicet, in qua ſẽper cõmodũ eſt prius, quàm fides.*

ACTVS III. SCENA III.

Troch. tetram. catal. permixtis paucis Iamb. quadrat. catalectic.

PHÆDRIA. ANTIPHO. GETA.

Quid

Vid faciam? vnde ego nunc tam ſubito huic argentum inueniam miſer,
minus nihilo eſt? quod ſi hic potuiſſet nunc
corarier
luum hoc, promiſſum fuerat. AN. itáne hunc paemur Geta
i miſerum, qui me dudum, vt dixti, adiuuerit coniter?
in, cum opus eſt, beneficium rurſum ei experiaiur reddere?
Scio equidem hoc eſſe æquum. AN. age ergo,
olus ſeruare hunc potes.
Quid faciam? AN. inuenias argentum. GE. cuio: ſed id vnde, edoce.
Pater adeſt hic. GE. ſcio, ſed quid tum? AN. ah, ditum ſapienti ſat eſt.
Itáne? AN. ita. GE. ſane hercle pulchre ſuades: etiam tu hinc abis? (mali:
n triumpho, ex nuptiis tuis ſi nihil nanciſcor
etiam nunc me huius cauſſa quærere in malo iu-
beas crucem?
. Verum hic dicit. PH. quid? ego vobis Geta alieius ſum? GE. haud puto.
l parúmne eſt, quod omnibus nunc nobis ſuccenſet ſenex,
inſtigemus etiam, vt nullus locus relinquatur
preci?
. Alius ab oculis meis illam in ignotum hinc abducet locum? hem.
m igitur licet, dumque adſum, loquimini mecum Antipho:
ntemplamini me. AN. quamobrem? aut quídnam
facturus, cedo?
Quoquo hinc aſportabitur terrarum, certum
eſt perſequi. (tamen.
t perire. G. di bene vortant quod agas, pedetētim
Vide ſi quid opis potes afferre huic. GE. ſi quid,
quid? AN. quære obſecro,
quid [illegible] minúsve faxit, quod nos poſt pigeat
Geta.

GE. Quæro: ſaluos eſt, vt opinor: verum enim i
tuo malum.

AN. Noli metuere: vnà tecum bona, malaque te
rabimus.

GE. Quantam opus eſt tibi argenti? loquere. PH.
læ triginta minæ.

GE. Triginta? hui, percara eſt Phædria. PH. iſtæc
rò vilis eſt.

GET. Age, age, inuentas reddam. PHAE. ô lepid
caput.

GE. Aufer te hinc. PH. iam opus eſt. GE. iam feres
Sed opus eſt mihi Phormionem ad hanc rem ac
torem dari.

AN. Præſto eſt: audaciſſime oneris quid vis impo
& feret:

SOLVS eſt homo amico amicus. GE. eamus ergo
eum ocyus.

PH. Abi: dic, præſto vt ſit domi.

AN. Nunquid eſt quod opera mea vobis opus
GE. nihil: verum abi domum,

Et illam miſeram, quam ego nunc intus ſcio eſſe
animatam metu,

Conſolare: ceſſas? AN. nihil eſt, æquè quod faci
lubens.

PH. Qua via iſtuc facies? GE. dicam in itinere: mo
te hinc amoue.

QVid faciam?] *οἰκονομία ad futurum exitum con
diæ.* Minus nihilo.] ὑπερβολή Adiuuerit.] *Secu
dum u pronunciari debet.* Adiuuerit comiter.] *Comi
veteres dixerunt παρὰ τὸ κόσμιος.* Quid faciam?] *Con
ter, quamuis vterque intelligat quid alteruter dicat, di
mulant tamen.* Ni etiam nunc me huius cauſa quæ
re in malo iubes crucem.] *Quaſi dicat, in malo ali
malum.* Relinquatur preci.] *Bene preci.* Pedetentim
Caute à pedibus, & tentando. Pedetentim tamen.] *E
quidam ſic accipiunt, tanquam Getæ dicat Antipho,
caute aggrediatur ſenem fallere.* Iſtæc verò vilis eſt.]
matorie. Solus eſt homo amico amicus.] *Apollodori
μόνος γὰρ ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους.*

ACTV

ACTVS IV. SCENA I.

DEMIPHO. CHREMES.

Vid? qua profectus cauſſa hinc es Lemnum Chremes? Senarij.
Iuxtine tecum filiam? CH. non. DE. quid ita non?
Poſtquam videt me eius mater eſſe hic diutius,
ul autem non manebat ætas virginis
am negligentiam ipſam cum omni familia
me profectam eſſe aiebant. D. quid illic tam diu
æſo igitur commorabare, vbi id audiueras?
Pol me detinuit morbus. DE. vnde? aut qui? CH.
ogas?
NECTVS ipſa eſt morbus: ſed veniſſe eas
nas audiui ex nauta, qui illas vexerat.
M. Quid gnato obtigerit me abſente, audiſtin' Chreme?
. Quod quidē me factum, conſilij incertum facit.
m hanc conditionem ſi cui tulero extrario,
io pacto, aut vnde mihi ſit, dicendum ordine eſt.
mihi fidelem eſſe æquè, atque egomet ſum mihi
bam: ille ſi me alienus affinem volet,
cebit, dum intercedet familiaritas:
i ſpreuerit me, plus quàm opus eſt cito, ſciet.
eorque ne vxor aliqua hoc reſciſcat mea:
uod ſi fit: vti me*excutiam, atque egrediar domo, excutiat.
reſtat: nam ego meorum ſolus ſum meus.
E. Scio ita eſſe: & iſtæc mihi res ſolicitudini eſt:
eque deferi ſcar vnquam ego experirier,
onec tibi id, quod pollicitus ſum, effecero.

QVid? qua profectus cauſa?] *Hæc eſt narratio ſimplex.* Senectus ipſa eſt morbus.] *Apollodorus τὸ γῆρας ἐστιν αὐτὸ νόσημα.* Hanc conditionem ſi cui tule-ro.] *νεολογία. quia ferre conditionem alicui dicimus.* Te mihi fidelem eſſe æquè.] *Mirè admixtum ante complexam ſententiam de extraneo, Te mihi fidelem eſſe, &c* Tacebit dum intercedit familiaritas.] *Incertum quando prodi tum iri ſe dicat: ante, an poſt nuptias* Vt me excutiam.] *Legitur & excutiat.* Meorum ſolus ſum meus.] *Apollo-*

Apollodorus, ἐγὼ γὰρ εἰμὶ μόνος τῶν ἐμῶν ἐμός. Donec id quod pollicitus ſum effecero.] *Vergil. donec me mine viuo Abluero.*

ACTVS IV. SCENA II.

GETA.

EGo hominem callidiorem vidi neminem,
Quàm Phormionem: venio ad hominem, vt cerem
Argento opus eſſe, & id quo pacto fieret:
Vix dum dimidium dixeram, intellexerat:
Gaudebat: me laudabat: quærebat ſenem:
Dis gratias agebat, tempus ſibi dari,
Vbi Phædriæ ſe oſtenderet nihilo minus
Amicum eſſe, quàm Antiphoni: hominē ad fori
Iuſſi opperiri: eò me eſſe adducturum ſenem.
Sed eccum ipſum: quis eſt vlterior? at at Phædriæ
Pater venit: ſed quid pertimui autem bellua?
An quia, quos fallam, pro vno duo ſunt mihi da
Commodius eſſe opinor duplici ſpe vtier.
Petam hunc, vnde à primo inſtitui: is ſi dat, ſat eſt
Si ab hoc nihil fiet, tum hunc adoriar hoſpitem.

VEnio ad hominem.] *Venuſte repetitum, homine* Hunc adoriar hoſpitem.] *Aſtute hoſpitem de eo q ſuperuenit: nomen aptum imprudenti rerum, atque al no ab earum ſcientia. Salluſt. Vitam ſicuti peregrinan tranſigere, &c.*

ACTVS IV. SCENA III.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

Senarius. EXpecto quàm mox recipiat huc ſeſe Geta:
Sed patruum cum patre video aſtantem. hei mi
Quàm timeo, aduentus huius quo impellat patren
GE. Adibo hoſce: ô noſter Chremes. CH. ſalue Get
GE. Venire ſaluum volup' eſt. CH. credo. GE. qui agitur?
CH. Multa aduenienti, vt fit, noua hic compluria.
G. Ita de Antiphone audiſtine quæ facta? C. omni

'únc dixeras huic? facinus indignum Chreme:
rcumiri? DE. cum hoc id agebam commodum.
Nam hercle ego quoq; id quidem mecum agi-
ns ſedulo,
ni opinor, remedium huic rei. DE. quid Geta?
d remedium? GE. vt abii abs te, fit forte obuiã
Phormio? CH. qui Phormio? GE. is, qui iſtam.
H. ſcio.
Viſum eſt mihi, vt eius tentarem ſententiam:
endo hominem ſolũ, cur non inquã, Phormio
s, inter vos ſic hæc potius cum bona
mponantur gratia, quàm cum mala?
s liberalis eſt, & fugitans litium.
cæteri quidem hercle amici omnes modo
o e autores fuêre, vt præcipitem hanc daret.
Quid hic cœptat? aut quò euadet hodie? GE. an
gibus
rum pœnas dices, ſi illam eiecerit?
id exploratum eſt: eia ſudabis ſatis,
m illo in ceptas homine. ea eloquentia eſt.
um pone eſſe victum eum, at tandem tamen
capitis eius res agitur, ſed pecuniæ.
quam hominem his verbis ſentio mollirier,
ſui. es nunc hic inquã, eho dic quid velis dari
in manum, vt herus his deſiſtat litibus.
hinc faceſſat, tu moleſtus ne ſies.
Satin' illi di ſunt propitii? GE. nam ſat ſcio,
aliquam partem æqui bonique dixeris,
ſt ille bonus vir, tria non commutabitis
ba hodie inter vos. DE. quis te iſtæc iuſſit loqui?
Imò non potuit melius peruenirier
quò nos volumus. AN. occidi. CH. perge eloqui.
A primo homo inſanibat. CH. cedo, quid po-
ulat?
Quid? nimium: quantum libuit. CH. dic. GE. ſi
uis daret
entum magnum. C.* dic malum hercle: vt nihil al. im.
udet?
Quod dixi adeo ei: quæſo quid ſi filiam
m vnicam locaret? parui retulit

Non

Si legas ad pauca vt redeat, conſtat verſus, forte n ad elidi- ur d.

Non ſuſcepiſſe: inuenta eſt, quæ dotem petat.
Vt ad pauca redeam, ac mittam illius ineptias?
Hæc denique eius fuit poſtrema oratio:
Ego, inquit, iam à principio amici ſi iam,
Ita vt æquum fuerat, volui vxorem ducere:
Nam mihi veniebat in mentem eius incōmodum
In ſeruitutem pauperem ad ditem dari:
Sed mihi opus erat, vt aperte tibi nunc fabuler,
Aliquantulum quæ afferret, quî diſſoluerem
Quæ debeo, & etiam nunc, ſi vult Demipho
Dare, quantum ab hac accipio quæ ſponſa eſt mi
Nullam mihi malim, quàm iſtanc vxorem dari.
AN. Vtrum ſtultitia facere ego hunc, an malitia,
Dicam: ſcientem, an imprudentem, incertus ſum.
DE. Quid ſi animam debet? GE. ager oppoſitus pignori
Ob decē minas, inquit. DE. age age iā ducat. dat
GE. Aediculę item ſunt ob decem alias. DE hoi h
Nimium eſt. CH. ne clama: petito hasce à me dece
GE. Vxori emunda ancillula eſt: tum autē pluſcu
Supellectile opus eſt: opus eſt ſumptu ad nuptias
His rebus pone ſane, inquit, decem minas.
DE. Sexcētas proinde potius ſcribito iā mihi dic
Nihil do: impuratus me ille vt etiam irrideat?
CH. Quæſo ego dabo, quieſce. tu modo filius
Fac vt illam ducat, nos quam volumus. AN. hei mi
Geta, occidiſti me tuis fallaciis.
CH. Mea cauſſa eiicitur: me hoc æquū eſt amitter
GE. Quantum potes me certiorem, inquit, face:
Si illam dant, hanc vt omittam, ne incertus ſiem.
Nam illi mihi dotem iam conſtituerunt dare.
CH. Iam accipiet: illis repudium renunciet,
Hanc ducat. DE. quæ quidem illi res vortat male.
CH. Opportune adeo nunc argentum mecū attuli,
Fructum quem Lemni vxoris reddunt prædia:
Id ſumam: vxori, tibi opus eſſe, dixero.

EXpecto quàm mox recipiat ſe Geta.] *Ad terrorem cumulandum perſona Antiphonis interponitur: vt e adaucto metu amittendæ vxoris, maior vis fiat repentinæ*

læti

iæ. Volup' eſt.] *Hoc volup nomen eſt, vt hoc facul. im veteres per ἀποκοπὴν loquebantur.* Complu-] *Secundum regulam locutus eſt. nam hoc complure, & ompluria.* Noua hic compluria.] *Sic veteres, quod i dempta ſyllaba complura dicunt. Sic Cato originum ido, Fana hoc loco cōpluria. Cicero in Protagora, Con-andi genera compluria.* Credo.] *Quia veteres hoc e, non hoc plus dicebant.* Commodum.] *Commoda natio eſt temporis.* * Cōmodum, tantum quod.] *lius, Quod mihi commodum eſt, aut vda veſtimenta fuerant.* Is qui iſtam.] *ἀποσιώπησις tertia, deeſt ob-t nobis, aut defendit, aut quid tale.* Fugitans li-o.] *Genitiuo caſui vim nominis habet Fugitans iuri-: accuſatiuo, vim participij.* Fugitans litium.] *Qua-od vult in domino facere, id iam in eo eſſe dicit, præ-ns hominem ad contemptum pecuniæ, quæ poſcitur m.* Dari tibi in manum.] *Datur ei in manum, qui ratim accipit, ſine arbitro, aut interprete, vt præua-tor, aut iudex corruptus.* Hæc hinc faceſſat.] *Pro ſe faciat, id eſt, abeat: vt huc ſe faciat, huc accedat ificat.* Hæc hinc faceſſat.] *Procedat: alias faciat. o duas res ſignificat hoc vnum verbum. An hinc fa-at prouerbialiter, quaſi hinc faciat? Plaut. Argentum c facite. Huc te fac, dicitur pro huc accede.* Aliquam tem.] *Etſi non totum, vel aliquam partem.* Verba die inter vos.] *Sic dicebant iurgiū ſignificantes. Pro-e verba cōmutare, eſt quod altercari dicimus.* Quid? nium: quantum libuit.] *Apud quoſdam diuerſæ ſonæ cum verbis ſingulis.* Parui retulit.] *Nihil inter-t, vel parum interfuit: id eſt, nihil profuit.* Non ſu-piſſe, inuenta eſt, quæ dotem petat.] *In Græca fa-la ſenex hoc dicit, Quid intereſt, me non ſuſcepiſſe filiā, modo dos dabitur aliena?* Sed mihi.] *παρένθεσις prima.* d mihi opus erat.] *Inductio doli eſt. nam ante quàm at, petendi cauſam ingerit.* Quæ afferret qui diſſol-rem.] *Quia, ſi opum cauſa habendarum dotatam quæ-ret, minor eſſet neceſſitas captandæ opulentioris: æs alie-m addidit, cui rei nihil opponi poteſt.* Ab hac accipio æ ſpōſa eſt mihi.] *Mirè accipio: non, accepturus ſum. definitum modum ponit, ne de ſumma dotis ſuperſit diſpu-*

diſputatio. Vtrum ſtultitia facere.] *παρέλκον terti hoc idem enim valet Vtrum quod An.* Scientem an prudentem.] *ἀντίθετον. ſecundum. nam ſcienti imprudentem reddidit.* Quid ſi animam debet?] *Græcum uerbium, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὀφείλει.* Ager oppoſi eſt pignori ob decem minas.] *Aſtute non protinus ginta minas dixit ſed paulatim colligit, vt partibus c geſtis in ſumma ſenex minus grauetur. nam ſi ſemel d ret deterreret parciſſimum ſenem. Denique auditis de minis, ſtatim reſpondet, dabo; conceduntur ab alio dec de reliquis ſupereſt dubitatio: nam difficilis ad dandi* Sumptu ad nuptias.] *Opus eſt, ſubauditur.* Pone ne inquit decem minas.] *Bene ſanè, quaſi plus quida exigat, ſed hoc contentus ſit.* Sexcentas proinde pot ſcribito iam mihi dicas.] *Perſpicere hinc licet conſi tudinem vtriuſque ſermonis nam Apollodorus μυρ dixit pro multis. Et vt apud Græcos μυρία, ita apud ſexcenta, dicere pro multis vſitatum eſt. Cicero. Sexce poſſum decreta proferre.* Mea cauſa eiicitur. me hoc æquum amittere.] *Ratio cur ipſe viginti dare deb minas, dante Demiphone decem.* Quantum potes i certiorem.] *Feſtinat Geta. ſcit enim dixiſſe lenonem, M lege vtar, vt potior ſit, qui prior ad dandum eſt.* Qui quidem illi res vertat male.] *Non deſinit poeta oſtend re auaritiam Demiphonis, qui nec ideo libenter fert d aliquid Phormioni, quia ſic commodum ei eſt. Vergil. H illi, quod nec bene vertat, mittimus hœdos.* Mecum a gentum attuli.] *Comicum, argentum præſto eſt: & cau ſa additur cur præſto, & vnde ſit: ſimul iracundiæ vx ris & iurgio præparatur locus.* Fructum, quem Lemn &c.] *Et Lemni, & Lemno legitur.* Reddunt prædia. *χρῆμα ἐπεξήγησις. & propriè de fructu, reddunt.* Id ſu mam.] *Non fructum, ſed argentum.* Id ſumam.] *Impendam, vnde & ſumptus dictus.* Vxori tibi opus eſſ dixero.] *Bene eſſe, non fuiſſe: ne iam repetendum videretur.* Opus eſſe dixero.] *Adiunctiuum pro indicatiuo, vt in Eunucho, Perculeris tu iam me.*

ACTVS

ACTVS IV. SCENA IV.

ANTIPHO. GETA.

Eta. GE.hem. AN.quid egiſti? G.emunxi argento ſenes. Senarii.
atin' id eſt? G. neſcio hercle: tantum iuſſus ſum.
.Eho verbero,aliud mihi reſpondes,ac rogo?
.Quid ergo narras? A. quid ego narrē? opera tua
reſtim mihi quidem res rediit planiſſume:
te quidem omnes dii, deæq;, ſuperi, inferi,
lis exemplis perdant: hem,ſi quid velis,
ic mandes,quod quidem recte curatum velis,
i te ad ſcopulum è tranquillo inferat.
id minus vtile fuit,quàm hoc vlcus tangere,
: nominare vxorem? iniecta eſt ſpes patri
ſſe illam extrudi: cedo,nunc porrò Phormio
tem ſi accipiet,vxor ducenda eſt domum:
id fiet? GE.non enim ducet. AN.noui: cæterum
m argentum repetent,noſtra cauſſa ſcilicet
eruum potius ibit. GE. NIHIL EST Antipho,
in male narrando poſſit deprauarier:
id quod boni eſt,excerpis: dicis quod mali eſt.
di nunc contra iam: ſi argentum acceperit,
cenda eſt vxor,vt ais: concedo tibi:
tium quidem tandem apparandis nuptiis,
candi,ſacrificandi dabitur paululum:
erea amici,quod polliciti ſunt,argentum dabūt.
ſtis reddet. AN.quamobrem? aut quid dicet? GE.
ogas?
ot res poſt iſta monſtra euenerunt mihi?
oiit in ædes ater alienus canis.
guis per impluuium decidit de tegulis,
lina cecinit: interdixit hariolus,
ſpex vetuit ante brumam aliquid noui
otii incipere,quæ cauſſa eſt iuſtiſſima.
e fient. AN.vt modo fiant. GE.fient: me vide:
er exit: abi,dic eſſe argentum Phædriæ.

Munxi argento ſenes.] *Mirè, cùm è contrario dicatur emunctus homo elegans & facetus, vt Horatius de lio, Emunctæ naris inquit.* Satin' id eſt?] *Hoc eſt,*

idne tibi videtur ſatis eſſe ad miſerias meas? An quaſi φωνικῶς dicit, vt dicere ſolemus, Bene habet nunc: aut, ciſti certe, quod debuiſti. Ideo autem ſubambigue locu eſt, vt nequaquã poſſet aliter interpretari à Geta, qui ſpondebit, Neſcio hercle, tantum iuſſus ſum. Vlcus t gere.] *Prouerbiale: non ἀφωνικῶς dixit.* In neruum tius ibit.] *Decipiat: prouerbio tracto à ſagittariis: c vis conatusque tendentis arcum non in volatum teli, in ruptionem nerui expetatur.* Tu id quod boni eſt cerpis.] *Honeſte excerpis dixit. & attende quemadm dicat excerpi bona quibus non vtatur.* Ante bruma *Arte irriſit homines Terentius, quibus religio ſit agg negotium aliquod diebus decreſcentibus.* Gallina c nit.] *Obſtetricum eſt in qua domo gallina canat, ſupe ri marito eſſe vxorem.* Interdixit hariolus.] *Hari eſt, qui diuina mente vaticinatur: dictus hariolus, q fariolus, à fatis & à fando:* h *enim pro* f, *& item* f *p in multis locutionibus mutabantur. An ab halando: halitu ſolent excludere velut mortalem animam, vt c nam recipiant. vnde & vocem eiuſmodi dabant: qu Oe, quod Oe ſonus exhalandi vim præſtat.* Ante mam.] *Quod ante brumam dies decreſcere incipiant.* ruſpex vetuit.] *Haruſpex ab haruga nominatur nan ruga dicitur hoſtia, ab hara in qua concluditur & ſe tur. Hara autem eſt, in qua pecora includantur. P Ruſticus hircus, hara moſtellaria.* Fieritne vide.] *F ce vultus mei fiduciam: ſic Græci nam aliter Latini ſi dem, quia nullum periculum eſt.* Me vide.] *Quia i re promittit & imponit ſuam fidem: quod nos dic. mu habes.* Vide.] *Reſpice.*

ACTVS IV. SCENA V.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

Iãbici quadrati catalectici.

QVietus eſto inquam: ego curabo: ne quid
borum duint.
Hæc temere nunquam amittam ego à me, quin
hi teſteis adhibeam,
Cur dem: & quamobrem dem, cõmemorabo.
vt cautus eſt, vbi nihil opus eſt?

.Atque ita opus facto eſt: at matura: dum libido
:adem hæc manet:
ſi al:era illa magis inſtabit, forſitan nos reiiciat.
.Rem ipſam putaſti. DE. duc me ad eum ergo.
GE. non moror. CH. vbi hoc egeris,
nſito ad vxorem, vt conueniat hanc prius, quàm
inc abeat: (cenſeat:
at eam dare nos Phormioni nuptum, ne ſuc-
nagis eſſe illũ idoneum, qui ipſi ſit familiarior.
s noſtro officio nihil egreſſos eſſe, quantum is
olu erit,
tum eſſe dotis. DE. quid tua (malum) id refert?
CH. magni Demipho.
.Non ſat tuum te officium feciſſe, ſi non id fama
pprobat?
.Volo ipſius quoq; voluntate hoc fieri, ne ſe eie-
tam prædicet.
.Idem ego iſtuc facere poſſum. CH. mulier mu-
ieri magis congruet. (cogito.
.Rogabo. CH. vbi nunc illas ego reperire poſſim,

Q Vietus eſto inquam, ego curabo.] *Quietus, i. ſecurus, ab eo quod præcedit, id quod ſequitur.* Vt cau- eſt, vbi nihil opus eſt.] *Conſulit, inquit, quemad- dum detur, vbi omnino dare non debuerit ſiquidem ar- tum Phædriæ ſub nomine Phormionis.* Dum libido dem hæc manet.] *Bene libidinem poſuit pro volun- e hominis incerti ac leuis.* Forſitan nos reiiciat.] *Mu- em ſcilicet. An vere nos, id eſt, negotium & conditio- n?* Rem ipſam putaſti.] *Pro diſputaſti modo.* Quid ,malum, id refert?] *Malum interiectio. & eſt ordo, id tua id refert?* Magni Demipho.] *Non reſponſum tra Quid refert, non ad quid relatum. Et quære quo- do dicatur, Quid mea? quid tua? an deeſt Ad: vt ſit ad ,aut ad tua?* Reperire illas.] *Filiam & vxorem.*

ACTVS V. SCENA I.

SOPHRONA. *nutrix.* CHREMES.

Q Vid agam? quem *amicum inueni[illegible] miſera? Serarii.
aut cui conſilia * al[illegible] a.
m[illegible]

Poſtremum tinet ad verſum ſequentem.

Hæc referam? aut vnde nunc mihi auxilium peta[m]
Nam vereor, hera ne ob meum ſuaſum indigne i[n]-
iuria afficiatur:

Iāb. tet. cat. Ita patrem adoleſcentis facta hæc tolerare aud[io]
violenter.

Troch. cat. CH. Nam quæ hæc eſt anus exanimata, à fratre q[uæ]
egreſſa eſt meo?

Iamb. acat. SO. Quod vt facerem, egeſtas me impulit: cùm ſ[ci-]
rem infirmas nuptias (fo[re]

Troch. Haſce eſſe, vt id conſulerem, interea vita vt in tu[to]
CH. Certè ædepol (niſi me animus fallit, aut par[um]
oculi proſpiciunt)
Meæ nutricem gnatæ video. SO. neq; ille inueſti[ga-]
tur. CH. quid agam?

Mixtus trochaico & iambico. SO. Qui eſt eius pater. CH. adeóne, an maneo, d[um]
ea quæ loquitur, magis cognoſco?
SO. Quod ſi eum nūc reperire poſſim, nihil eſt qu[od]
verear. CH. ea eſt ipſa:
Colloquar. SO. quis hic loquitur? SO. Sophro[na.]
SO. & meum nomen nominat?

Iamb. quad. cat. CH. Reſpice ad me. SO. di obſecro vos, éſtne hic S[ti-]
pho? CH. non. SO. negas?
CH. Concede hinc à foribus paululum iſtorſum [ſo-]
des Sophrona.
Ne me iſtoc poſthac nomine appellaſſis. SO. qu[id?]
non is obſecro es,
Quem ſemper te eſſe dictitaſti? CH. ſt. SO. quid h[as]
metuis fores?
CH. Concluſam hic habeo vxorem ſæuam. ver[um]
iſtoc de nomine (
Eò perperā olim dixi, ne vos forte imprudentes f[oris]
Effutiretis: atque id porro aliqua vxor mea reſ[ci-]
ſceret.
SO. Hem iſtoc pol nos te hinc inuenire miſeræ nu[n-]
quam potuimus. (de ex[...]

Iamb. quad. catal. CH. Eho dic mihi, quid tibi rei eſt cū familia hac, v[nde]
Aut vbi illæ ſunt? SO. miſeram me. CH. Hem qu[id]
eſt? viuúntne? SO. viuit gnata:
Matrem ipſam ex ægritudine miſeram mors conſ[e-]
cuta eſt.

H. Male factum. SO. ego autem, quæ eſſem anus:
deſerta, egens, ignota,
potui, virginem nuptum locaui huic adoleſcēti,
rum qui eſt dominus ædium. CH. Antiphonine?
SO. hem, iſti ipſi.
I. Quid? duáſne ipſe vxores habet? SO. hau, obſe-
cro, vnam ille quidem hanc ſolam.
I. Quid illa altera quæ dicitur cognata? SO. hęc er-
go eſt. CH. quid ais?
. Compoſito factum eſt, quomodo hanc amans
habere poſſet (temere
ne dote. CH. di voſtram fidem, quàm ſæpe forte
eniūt, quæ non audeas optare? offendi aduenićs,
ui cum volebam, atque vt volebam, collocatam
filiam,
uod nos ambo opere maximo dabamus, vt fie-
ret, operam,
ne noſtra cura maxima ſua cura hæc ſola fecit.
. Nunc quid facto eſt opus, vide: pater adoleſcen-
tis venit.
mq; animo iniquo hoc oppido ferre aiunt. CH.
nihil pericli eſt.
d per deos atque homines meam eſſe hanc, caue
eſciſcat quiſquam.
. Nemo ex me ſcibit. CH. ſequere me: cætera intus
audies.
Vdio violenter.] *Quod Græci dicunt δεινῶς.* Nam
quæ hæc eſt anus.] *ἀναστροφή, vt, Nam quis te iuue-
m confidentiſſime. Sed figura hæc apta commotis eſt ali-
a re noua.* A fratre.] *Pro à domo fratris: vt, Iam proxi-
s ardet Vcalegon.* Egeſtas me impulit.] *Venialis ſta-
.* Interea vita vt in tuto foret.] *Compenſatiua qua-
s.* Niſi me animus fallit, aut parum oculi proſpi-
it.] *Docte. nam viſa, vel corporis, vel animi ſunt: hoc eſt
ionis, vel ſenſus.* Meum nomen.] *Mire ſuum nomen
agnoſcit: hic diſſimulat.* Paululum iſtorſum.] *Nunc
rſum aduerbium eſt loci: alias nomen.* Quem ſemper
eſſe dictitaſti.] *Eſſe pro nominari, antiquorum more
it.* Concluſam hic habeo vxorem ſæuam.] *Illatu-
ſæuam, bene concluſam prætulit: vt ſi diceret, feram.*

Effutiretis.] *Eloqueremini, euacuaretis, exinaniretis,*
eo quod eſt effundere. Translatio eſt à vaſe, futili nomi
quod patulo ore, fundo acuto, inſtabile, nihil prorſus co
tinet: vnde futilis dicitur eiuſmodi, vt nihil intra ſe con
neat, & ſemper inanis ſit. Ex ægritudine.] *Infirmitate*
morbo. Ex ægritudine miſeram mors conſecuta e
Bene moderatus eſt, vt neque nimis ægre ferat, neque ri
ſum ἀπαθὴς ſit. Et hęc eſt οἰκονομία ne in eadem vrbe d
vxores plus mali ex ſolicitudine afferant Chremeti, qu
ex alterius morte triſtitiæ. Neque in comœdia poſſunt ni
miſerabiles mortes eſſe, ne res in tragœdiam tranſeat. D
ſerta, egens, ignota.] *Singula pronuncianda ſunt: arg*
menta enim hæc ad venialem ſtatum proferuntur. Co
poſito factum eſt.] *Sic veteres, nos Ex compoſito, vt,*
poſito rumpit vocem, & me deſtinat aræ. Quæ non a
deas optare.] *Pro. quæ non audeat quis. vt, Facile*
Eunucho probes. Offendi aduenieus.] *Pro cùm ad*
niſſem. vt, Ipſe nemus linquens patrium ſuaque arua L
nus. Quia Latina lingua deficit hac declinatione. Hæc
la fecit.] *Si Hic legerimus, Antiphonem intelligemi*
Hæc, Sophronam. Sed per deos.] *Adiurationis genus*

ACTVS V. SCENA II.

Iambici quadrati catalectici.

DEMIPHO. GETA.

NOſtrapte culpa id facimus, vt malos expec
eſſe,
Dum nimium dici nos bonos ſtudemus & be
gnos,
Ita fugias, ne præter caſam, quod aiunt, nonn
ſat erat,
Accipere ab illo iniuriam? etiam argentum eſt v
obiectum ei,
Vt ſit qui viuat, dum aliquid aliud flagitij con fic
GE. Planiſſime. DE. his nunc præmium eſt qui re
praua faciunt.
GE. Veriſſime. DE. vt ſtultiſſime quidem illi r
geſſerimus.
GE. Modo vt hoc conſilio poſſit diſcedi, vt iſt
ducat.

DE. Etiám

E.Etiámne id dubium eſt? GE.haud ſcio hercle, vt homo eſt, an mutet animum.

E.Hem,mutet autem? GE.neſcio: verum, ſi fortè, dico.

E.Ita faciam, vt frater cenſuit, vt vxorem huc eius adducam,

um iſta vt loquatur.Geta abi prenuntia hanc venturam. (letur.

E.Argentum inuentum eſt Phædriæ: de iurgio ſiouiſum eſt, ne in præſentia hæc hinc abeat: quid nunc porrò?

uid fiet? in eodem luto hæſitas: vorſuram ſoluis eta: præſens quod fuerat malum, in diem abijt: plagæ creſcunt, (edocebo,

iſi proſpicis: nunc hinc domum ibo, ac Phanium e quid vereatur Phormionem, aut eius orationem.

Ta fugias ne preter caſam.] *Prouerbium, Ita fugias ne præter caſam, hoc eſt, ne prætereas caſam tuam, quæ ſit bi tutiſſimum receptaculum. Aut ita fugias, ne præter aſam: vbi cuſtodiri magis, & prehendi fur, & mulctari erberibus poteſt. Aut verbum erat furem exagitantis, & nterea prohibentis, ne ante caſam tranſeat: ne in prætereundo etiam inde aliquid rapiat. Queritur ſenex, ſe, dum uari infamiam fugeret, in ſtulti reprehenſionem incidiſe.* Dum aliud aliquid.] *Vetuſte.* Modo vt hoc conſilio oſſit diſcedi, vt iſtam ducat.] *Ne pœniteat dominum pecuniam dediſſe, terrorem ſeruus iniecit.* Vorſuram ſoluis.] *Creditorem mutas.* Vorſuram ſoluis.] *Vorſuram facere dicitur, qui æs alienum ex ære alieno ſoluit. Dicitur etiam Vorſuram facere cũ minore fœnere acceptã quis pecuniam, maiore occupat.* Præſens quod fuerat malum in diem abijt, plagæ creſcunt.] *ἀντιπηφορά.*

ACTVS V. SCENA III.

Iambici quadrati catalectici & acatalectici.

DEMIPHO. NAVSISTRATA, *mulier.* CHREMES.

AGedum vt ſoles Nauſiſtrata, fac vt illa placetur nobis: Vt ſua voluntate, id quod eſt faciun-

dum faciat. N. faciam.
DE. Pariter nunc opera me adiuues, ac dudum re-
pitulata es.
NA. Factum volo: ac pol queo minus viri culp
quàm me dignum eſt.
DE. Quid autem? NA. quia pol mei patris bene pa
ta indiligenter
Tutatur. nam ex his prædijs talenta argenti bina
Statim capiebat: hem, vir viro quid præſtat? DE. b
na quæſo?
NAV. Ac rebus vilioribus multò, tamen duo talent
DEM. hui.
NAV. Quid hæc videntur? DE. ſcilicet. NAV. Virum
me natam vellem:
Ego oſtenderem. DE. certo ſcio. NAV. quo pacto
DE. parce ſodes,
*defatiget. Vt poſſis cum illa: ne te adoleſcens mulier * fatige
Iamb. quad. NAV. Faciam vt iubes: ſed meum virum abs te exi
catalect. video. CH. hem Demipho,
Iam illi datum eſt argentum? DE. curaui ilico. CH
nollem datum.
Hei, video vxorem: penè plus quàm ſat erat. DE. cu
nolles Chreme?
CH. Iam recte. DE. * quin tu? ecquid locutus cum iſt
es, quamobrem hanc ducimus?
CH. Tranſegi. DE. quid ait tandem? CH. adduci no
poteſt. DE. * quid? non poteſt?
CH. Quia vterq; vtriq; eſt cordi. DE. quid iſtuc no
ſtra? CH. magni: præter hæc, (ſic eri
Cognatam comperi eſſe nobis. DE. quid deliras? C
Non temere dico: redi mecum in memoriam. D. ſa
tin' ſanus es?
caue, NA. Hau, obſecro * vide, ne in cognatam pecces. DE
non eſt. CH. ne nega:
Patris nomen aliud dictum eſt: hoc tu errasti. DE
non norat patrem?
CH. Norat. DE. cur aliud dixit? CH. nunquámne ho-
die concedes mihi,
Neq; intelliges? DE. ſi tu nihil narres. CH. pergis? N.
miror quid hoc ſiet.

DE. Equi-

. Equidem hercle neſcio. C. vin' ſcire? at ita me ſeruet Iupiter,
propior illi, quàm ego ſum, ac tu, * nemo eſt. DE. i voſtram fidem. * al. homo nemo.
ꝰus ad ipſam vnà omnes nos, aut ſcire, aut neſcire hoc volo. CH. ah.
Quid id eſt? CH. itáne * paruam mihi fidem eſſe apud te? DE. vin' me credere? al. parum.
' ſatis quæſitum mihi iſtuc eſſe? age fiat: quid, illa filia
ici noſtri, quid futurum eſt? CH. recte. DE. hanc igitur mittimus?
Quidni? DE. illa maneat? CH. ſic. DE. ire igitur bi licet Nauſiſtrata.
V. Sic pol commodius eſſe in omneis arbitror, uàm vt cœperas,
ere hanc: nā perliberalis viſa eſt, cùm vidi, mihi.
Quid iſtuc negoti eſt? CH. iámne operuit oſtiū? E. iam. CH. ô Iupiter,
os reſpiciunt: gnatam inueni nuptam cum tuo lio. DE. hem, (narrandum hic locus.
o pacto id potuit? CH. non ſatis tutus eſt ad
At tu intro abi. CH. heus, ne filij noſtri quidem oc reſciſcant volo.

Gedum vt ſoles Nauſiſtrata.] *Diuitis vxoris de marito licentius conquerentis hæc allocutio eſt, cum dictione futurarum turbarum.* Ac dudum re opitulas.] *Supra enim dixerat Chremes, Id ſumam, vxori tibi eſſe dixero.* Statim capiebat.] *Statim, perpetuo, aliter, & quaſi vno ſtatu. Plautus, Ita ſtatim ſtant ſi-* Vin' ſatis quæſitum.] *Hoc totum pro vna perſonuidam legunt.* Filia amici noſtri?] *Hoc eſt tua.* Comdius eſſe in omnes.] *Et circa illum qui duxit, & a illam quæ ducta eſt, & circa te ſocerum.* Perliberaiſa eſt, cum vidi, mihi.] *Ordo eſt, perliberalis viſa nihi.*

ACTVS V. SCENA IIII.

Iambici quadrati catalectici.

ANTIPHO.

LAetus ſum, vt vt meæ res ſeſe habent, fratri obtigiſſe quod vult. (tates:

al. in animo. Quam ſcitum eſt eiuſmodi parare * animo cupidi-
Quas cùm res aduerſæ ſient, paulo mederi poſſis?
Hic ſimul argentum repperit, cura ſeſe expediuit:
Ego nullo poſſū remedio me exoluere ex his turbis.
Quin ſi hoc celetur, in metu: ſin patefit, in probro ſiem. (oſtenſ
Neq; me domum nunc reciperem, ni mihi eſſet ſpe
Huiuſce habendæ: ſed vbinam Getam inuenire poſſum,
Vt rogem, quod tempus conueniendi patris me capere iubeat?

LAetus ſum.] *Antiphonis perſona eſt.* Parare animo.] *Venuſte additum eſt animo. Ennius in ſexto, Sed qui ego hic animo lamentor.* Cùm res aduerſæ ſint.] *Cùm deſideratæ fuerint, id eſt, cùm harum penuria fuerit.* In probro ſiem.] *Apud patrem ſcilicet.* Si hoc celetur, in metu.] ἀνακόλουθον *quartum. Nam cùm præpoſuiſſet, Si hoc celetur, intulit, Sin patefit.*

ACTVS V. SCENA V.

Iambici quadrati acatalectici.

PHORMIO. ANTIPHO.

ARgentū accepi: tradidi lenoni: adduxi mulierem
Curaui propria ea Phædria vt potiretur: nam miſſa eſt manu. (tiu
Nunc vna res reſtat mihi, quæ etiam conficiunda,
A ſenibus ad potandum vt habeam: nam aliquos hos ſumam dies. (nam nunc facturus Phædri
AN. Sed Phormio eſt. quid ais? PH. quid? AN. quid
Quo pacto ſatietatem amoris ait ſe velle ſumere?
PH. Viciſſim parteis tuas acturus eſt. AN. quas? P
vt fugitet patrem:
Te ſuam rogauit rurſum vt ageres cauſſam, vt p
ſe diceres: (niu
Nam potaturus eſt apud me: ego me ire ſenibus S
Dicam ad mercatum, ancillulam emptum, qua
dudum dixit Geta. (gentum ſuu
Ne cùm hic non videant me, conficere credant
Sed

d oſtium concrepuit abs te. AN. vide quis egrediatur. PH. Geta eſt.

Rgentum accepi.] *Iactantia hic inducitur Phormionis: & quaſi omnis *proueniſſe lætetur.* Propria ea hædria.] *Virgil. Connubio iungam ſtabili, propriamque abo.* Viciſſim partes tuas acturus eſt.] *Secundum ud quod dictum eſt, Tradunt operas mutuas.* Te ſuam gauit rurſum vt ageres.] *Partem iterum ſubaudiaus. & eſt ζεῦγμα à ſuperiore.*

ACTVS V. SCENA VI.

Troch. octon. catalect.

GETA. ANTIPHO. PHORMIO.

O Fortuna, ô fors fortuna, quantis commoditatibus,
uàm ſubito hero meo Antiphoni ope veſtra hunc oneraſtis diem?
N. Quídnam hic ſibi vult? GE. nosque amicos eius exoneraſtis metu?
ed ego mihi nunc ceſſo, qui non humerum hunc onero pallio:
tq; hominem propero inuenire, vt hæc quæ contigerint, ſciat?
N. Num tu intelligis, quid hic narret? P. num tu? AN. nihil. P. tantundem ego.
E. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc ſunt. AN. heus Geta. G. hem tibi.
Num mirum, aut nouum eſt reuocari, curſum cùm inſtitueris? AN. Geta.
E. Pergit hercle: nunquam tu tuo odio vinces me. AN. non manes?
E. Vapulabis. AN. id tibi quidem iam fiet, niſi reſiſtis, verbero.
E. Familiariorem oportet eſſe hunc, qui minitatur malum:
Sed íſne eſt, quem quæro, an non? ipſus eſt. P. congredere actutum. AN. quid eſt?
E. Omnium, quantum eſt, qui viuant, hominum homo honoratiſſime:

Nam

Nam ſine controuerſia à dis ſolus diligere Antiph
AN. Ita velim: ſed qui iſtuc credam ita eſſe, mihi c
ci velim.
GE. Satin' eſt, ſi te delibutum gaudio reddo? A
enecas.
PH. Quin tu hinc pollicitationes aufer: & quod fe
cedo. GE. oh,
Tu quoque hic aderas Phormio? PH. aderam, ſi
ceſſas? GE. accipe: hem,
Vt modo argentum tibi dedimus apud forum, r
cta domum
Sumus profecti: interea mittit herus me ad vxore
tuam.
AN. Quamobrem? GE. omitto proloqui: nam nil
ad hanc rem eſt Antipho.
Vbi in gynæceum ire occipio, puer ad me accurı
Mida,
Pone apprehendit pallio: reſupinat: reſpicio: rogo
Quamobrem retineat me: ait eſſe vetitum, intro a
heram accedere.
Sophrona modo fratrem huc, inquit, ſenis introdı
xit Chremetem,
Eumque nunc eſſe intus cum illis: hoc vbi ego aı
diui, ad fores
Suſpenſo gradu placide ire perrexi: acceſſi: aſtiti:
Animam compreſſi: aurem admoui: ita animuı
cœpi attendere,
Hoc modo ſermonem captans. AN. euge Geta. GI
hic pulcherrimum
Facinus audiui: itaque penè hercle exclamaui gau
dio.
PH. Quod? GE. quódnam arbitrare? AN. neſcio. GI
atque mirificiſſimum.
Patruus tuus eſt pater inuentus Phanio vxori tua
AN. hem,
Quid ais? GE. cum eius conſueuit olim matre in Le
mno clanculum.
PH. Somnium: vti ne hæc ignoraret ſuum patrem
GE. aliquid credito
Phormio eſſe cauſæ: ſed me cenſen' potuiſſe omni
Intelli

elligere extra oſtium, intus quæ inter ſeſe ipſi e-
erint?
Atque hercle ego quoq; illam audiui fabulam.
;.imò etiam dabo,
o magis credas: patruus interea inde huc egre-
litur foras:
ud multo poſt cum patre idem recipit ſe intro
lenuo:
vterque tibi poteſtatem eius habendæ ſe dare.
nique ego ſum miſſus, te vt requirerem, atque
dducerem. AN. hem,
in ergo? rape me: quid ceſſas? GE. fecero. AN. ô
ni Phormio
le. PH. vale Antipho: bene ita me di ament, fa-
ctum: gaudeo.

Fors fortuna.] *Fortuna dicta eſt incerta res, fors for-
tuna, euentus fortunæ bonus.* Fors fortuna.] *Aliud
tuna eſt, aliud fors fortuna. nam fors fortuna, eſt cu-
diem feſtum colunt qui ſine arte aliqua viuunt. huius
es trans Tyberim eſt.* Hunc onero pallio.] *Recte: quia
liata fabula eſt, non togata.* Pergit hercle.] *Poteſt di-
gui hic, pergit: & coniuncte legi, hercle tu nunquam
o tuo me vinces.* Id tibi quidem iam fiet.] *Id quod ſi-
dici audiuit, minitatur. Et eſt conueniens error feſti-
iti.* Sine controuerſia.] *Sine ambiguitate.* Si te deli-
tum gaudio reddo.] *Ad animum tranſtulit, quod
corporis. nam delibutus, vnctus dicitur.* Vt modo ar-
ntum.] *Vide narrationem cœptam vnde opus eſt.* Mittit
rus me ad vxorem tuam.] *Conuerſus ad Antipho-
m hoc dicit.* Pulcherrimum facinus audiui.] *Huiuſ-
di locos poetæ actoribus indulgent, quod in his actoris
commendatio.* Patruus tuus pater eſt inuentus Pha-
o vxori tuæ.] *Vt Sall. in primo, Liberis eius auunculus
it.* Atque hercle ego quoq; illam audiui fabulam.]
*ant. in milite glorioſo. Nam hoc cognomentum poetæ eſſe
diui barbaro.*

ACTVS V. SCENA VII.

PHORMIO.

Tantam

ſenarij. TAntam fortunam de improuiſo eſſe his datam
Summa eludendi occaſio eſt mihi nunc ſenes,
Et Phædriæ curam adimere argentariam,
Ne cuiquam ſuorum æqualium ſupplex ſiet.
Nam idem hoc argentum ita vt ingratis eſt datu
His datum erit: hoc qui cogam, re ipſa repperi.
Nunc geſtus mihi, voltusque eſt capiundus noui
Sed hinc concedam in angiportum hoc proximu
Inde hiſce oſtendam me, vbi erunt egreſſi foras:
Quò me aſſimularam ire, ad mercatum, non eo.

CVram adimere argentatiam.] *Varie, pro adime occaſio eſt.*

ACTVS V. SCENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

DIs magnas merito gratias habeo, atque ago:
Quando euenere hæc nobis frater proſperè.
Quantum poteſt, nunc conueniundus Phormio e
Prius quàm dilapidet, noſtras triginta minas
Vt auferamus. P. Demiphonem ſi domi eſt,
Viſam, vt quod. D. at nos ad te ibamus Phormio.
PH. De eadem hac fortaſſe cauſa? DE. ita hercle. P
credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum: an verebamini,
Ne non id facerem, quod recepiſſem ſemel?
Heus heus, quanta hæc mea paupertas eſt: tamen
Adhuc curaui vnum hoc quidem, vt mihi eſſ
fides.
CH. Eſtne ea ita, vt dixi, liberalis? DE. oppido.
PH. Itaque ad vos venio nunciatum Demipho,
Paratum me eſſe: vbi voltis, vxorem date.
Nam omneis poſthabui mihi res, ita vt par fuit,
Poſtquam tantopere id vos velle animum aduo
teram.
DE. At hic dehortatus eſt me, ne illam tibi darem.
Nam qui erit rumor populi, inquit, ſi id feceris?
Oli

im cùm honeſtè potuit, tum non eſt data:
nc viduam extrudi turpe eſt: ferme eadem omnia,
æ tute dudum coram me incuſaueras.
.Satin' ſuperbe illuditis me? DE.qui? P.rogas?
uia ne alteram quidem illam potero ducere:
m quo redibo ore ad eam, quam contempſerim?
Tum autem Antiphonem video ab ſeſe amittere
uitum eam, inque. D.tum autem video filium
uitum ſanè mulierem ab ſeſe amittere.
d tranſi ſodes ad forum, atque illud mihi
rgentum iube rurſum reſcribi Phormio.
H. Quod? næ ego perſcripſi porrò illis, quibus debui.
.Quid igitur fiet? P.ſi vis mihi vxorem dare,
uam deſpondiſti, ducam: ſin eſt, vt velis
anere illam apud te: dos hic maneat Demipho:
am non eſt æquum me propter vos decipi:
ùm ego veſtri honoris cauſſa repudium alteri
emiſerim, quæ tantundem dotis dabat
.I hinc in malam rem cum iſtac magnificentia
ugitiue: etiam nunc credis te ignorarier,
ut tua facta adeo? PH. irritor. DEM.túne hanc duceres,
i tibi data eſſet? P.fac periculum. D.vt filius
um illa habitet apud te: hoc veſtrum conſilium fuit.
H. Quæſo quid narras? DEM. quin tu mihi argentum cedo.
.Imò verò, tu vxorem cedo. DE. in ius ambula.
.In ius? enimuerò ſi porrò eſſe odioſi pergitis.
.Quid facies? P.Egóne? vos me indotatis modo
Patrocinari fortaſſe arbitramini:
Etiam dotatis ſoleo. C.quid id noſtra? P.nihil:
Hic quandam noram, cuius vir vxorem. C. hem. D, quid eſt?
P.Lemni habuit aliam. CH. nullus ſum. P.ex qua filiam
Suſcepit, & eam clam educat. C ſepultus ſum.
PH.Hæc adeo ego illi iam denarrabo. C.obſecro,

Ne fa-

Ne facias. PH. oh, túne is eras? D. vt ludos facit.
C. Miſſum te facimus. PH. fabulæ. C. quid vis tibi?
Argentum quod habes, condonamus te. P. audio:
Quid vos (malum) ergo me ſic ludificamini,
Inepti veſtra puerili ſententia?
Nolo, volo: volo, nolo, rurſum: cedò, cape.
Quod dictum, indictum eſt: quod modo erat ratum, irritum eſt.
CHR. Quo pacto, aut vnde hæc hic reſciuit? DE. neſcio,
Niſi me dixiſſe nemini id certo ſcio.
CH. Monſtri, ita me di ament, ſimile. PH. inieci ſcrupulum. DE. hem,
Hiccine vt à nobis hoc tantum argenti auferat,
Tam aperte irridens? emori hercle ſatius eſt:
Animo virili præſentique vt ſis, para:
Vides tuum peccatum eſſe elatum foras,
Neque iam id celare poſſe te vxorem tuam.
Nunc quod ipſa ex aliis auditura ſit Chreme,
Id noſmet indicare placabilius eſt:
Tum hunc imparatum poterimus noſtro modo
Vlciſci. PH. at at, niſi mihi proſpicio, hæreo.
Hi gladiatorio animo ad me affectant viam.
C. At vereor, vt placari poſſit. D. bono animo es:
Ego redigam vos in gratiam, hoc fretus Chreme,
Cùm de medio exceſſit, vnde hæc ſuſcepta eſt tibi.
P. Itáne agitis mecum? ſatis aſtute aggredimini.
Non hercle ex re iſtius me inſtigaſti Demipho.
Ain' tu, vbi peregre tibi quod libitum fuerit feceris,
Neque huius ſis veritus fœminæ primariæ,
Quin tu nouo modo ei faceres contumelias,
Venias nunc precibus lautum peccatum tuum.
Hiſce ego dictis illam ita tibi incenſam dabo,
Vt ne reſtinguas lacrumis, ſi extillaueris.
DE. Malum, quod iſti dij, deæque omnes duint:
Tantáne affectum hominem quenquam eſſe audacia?
Nónne hoc publicitus ſcelus hinc deportarier
In ſolas terras? C. in id redactus ſum loci,
Vt quid agam cum illo, neſciã prorſus. D. ego ſcio:
In ius

us eamus. P. in ius? huc ſi quid lubet.
Aſſequere, ac retine, dum huc ego ſeruos euoco.
.Etenim nequeo ſolus: accurre huc. PH. vna iniuria eſt
:um. DE. lege agito ergo. PH. altera eſt tecum Chreme.
Rape hũc. P. itáne agitis? enimuerò voce eſt opus.
uſiſtrata exi. CH. os opprime. DE. impurum vide,
antũ valet. P. Nauſiſtrata inquam. C. non taces?
.Taceam? DE. niſi ſequitur, pugnos in ventrem
ngere.
el oculum * exculpe: eſt, vbi vos vlciſcar, locus. al. exclude.

ius quàm dilapidet.] *Diſperdat.* Viſam, vt quod.] *ποσιώπησις ſecunda.* Ne non id facerem, quod reiſſem ſemel.] *Et deeſt, Ad me: vt in Heaut. Ad me re-o, faciet.* Adhuc curaui.] *τῷ ἀρχαϊσμῷ addidit Ad-, cum potuiſſet ſine hoc integer ſenſus eſſe.* Quæ tute dum coram me incuſaueras.] *Noua locutio, coram incuſaueras: non quæ hic incuſaueras.* Coram me inſaueras.] *Belle: vt ſi quid neget, contra ſeipſum ſentire atur.* Satin' ſuperbe illuditis me?] *Et datiuum & uſatiuum caſum regit illudo.* Rurſum iube reſcribi ormio.] *Reſcribi, reddi, ſeu per menſæ ſcripturam dari.* e reſcribi.] *Quoniam ad numerationem pecuniæ, an-dit ſcriptura: reſcribere dicebant pro renumerare, & nfert: Næ ego perſcripſi porro illis quibus debui. Hæc rgo figura, in qua ſecunda de primis ſignificantiam ſu-it.* Iube reſcribi.] *Per ſcripturam, id eſt de menſæ ſcri-a dari. vnde hodie additur chirographis, Domo ex ar-a: vel ex menſæ ſcriptura.* Nę ego perſcripſi.] *Mul-er ſcripturam reddidi, multis dedi. vt apud Vergilium, litur hic ſubito Troiana per agmina rumor.* Quin tu i argentum cedo.] *Hoc ab vtroque cum clamore di-cipiendum eſt.* In ius ambula.] *Ad iudicem ea- ſcilicet. nam ius pro loco eſt, Cicero, Quin te in iure picio.* Enimuero ſi porro odioſi eſſe pergitis.] *tu iuuandum eſt, & pronunciatione hoc quod tam mi-iter ſuſpenditur.* Enimuero.] *Enimuero principium aliquid per iracundiam dicturi. vt, Hic tum alius ex*

alia parte. Enimuero hoc feret, &c. Condonamus t
Condono ablatiuo iunxit, vt in Eunucho, Habeo alia m
ta, quæ nunc condonabitur. Indotatis] *Hoc eſt, vt Pha*
Etiam dotatis ſoleo.] *Vt Nauſiſtratæ.* Nullus ſur
Perij, mortuus ſum. Sepultus ſum.] *αὔξησις. nam plus*
quàm nullus ſum. Quid vis tibi? argentum quod, l
bes, condonamus te.] *Vis iterum ſubaudiendum eſt*
ſit, Vis argētum quod habes? & eſt ἀσυνδέτως inſerendi
Condonamus te.] *Sic eſt illud apud Vergilium, Vu*
& his mecum pariter conſidere regnis? Vrbem quam
tuo, veſtra eſt. Malum, ergo ſic me, &c.] *Malum adu*
bium eſt interpoſitæ indignationis. Nolo, volo: volo r
lo rurſum.] *Primo, ſingula ſeparatim: deinde ſimul vt*
que pronuntianda ſunt. Animo virili.] *A neceſſario*
hortatur. Noſtro modo vlciſci.] *Ingenio ſcilicet* Hi g
diatorio animo.] *Parato ad periculum: hoc eſt, ita per*
to ac temerario, vt non ſibi caueant, dummodo vulnere
vt Salluſt. Auidius alter alterum ſauciare, quam
met regere. Ad me affectant viam.] *Affectant viam, p*
num: quod nos ἰλλειπτικῶς. Vt placari poſſit.] *Vt, pro*
non. Cum de medio exceſſit.] *Pro quia. De medio*
ceſſit, & ad dictum, & ad rationem dicti, comicum eſt.
ſtute aggredimini.] *ἐνέργεια. & proprie aggredi accca*
ad dimicandum eſt. Bene ergo ſeruauit translationer
gladiatoribus cœptam. Ain' tu? vbi peregre.] *Modo*
Chremetem cum inuectione conuerſus eſt. Lautum pe
catum tuum.] *Vt laues illam maculam.* Lachrymis
extillaueris.] *Stillare eſt guttas emittere ex corpore. E*
tillare, ipſum corpus guttatim finiri. Ergo quaſi totum
lachrymas conuerti, & ex toto ſtillare corpore. Publi
tus.] *Id eſt, publica cura atque conſilio.* In ſolas terras
Vergilius, Paſtorum & ſolis exegit montibus æuum.
Salluſtius in primo, Solis vijs. In ius eamus.] *Ad præto*
ſellam. modo enim locum ſignificat. In ius? huc ſi qu
lubet.] *Apparet paraſitum niti ad domum Chremetis;*
nes vero ad forum conari attrahere. Etenim ſolus.] *Et*
nim pro ad poſuit: vt turbatum oſtenderet. Sic alibi, Et
nim non ſinam. Vna iniuria eſt.] *Id eſt, actio iniuriaru*
ex Lege. Altera.] *Quam feciſti dotatæ vxori.* Lege agit
ergo.] *Lege agito dicebatur ei, cuius intentio contempti*
bil

lis aduerſario videbatur. Plaut. in Aulularia, Lege a-o mecum, moleſtus ne ſis, & cœnam coque. Pugnos in ntrem ingere.] *Vrbane in ventrem, quaſi paraſito. An ntrem, totum Paraſitum dicit? vt Lucilius in ſecundo, uite lurcones, comedones viuite ventres. An ſimpliciter, ia qui reſiſtit, ne ſequatur trahentem collo obtorto, re-ndum ſe facit: & ventrem proijcit, cùm autem in ventre itur, curuat, & ſequitur.*

ACTVS V. SCENA IX.

Senarij troch. octon. catal.

AVSISTRATA. CHREMES. PHOR-MIO. DEMIPHO.

QVis nominat me? CH. hem. NAV. quid iſtuc turbæ eſt, obſecro
i vir? PH. hem, quid nunc obticuiſti? NA. quis hic homo eſt?
on mihi reſpondes? PH. hiccine tibi reſpondeat,
ui hercle vbi ſit, neſcit? CH. caue iſti quidquam credas.
H. Abi, tange: ſi non totus friget, me eneca.
H. Nihil eſt. NA. quid ergo eſt? quid iſtic narrat? PH. iam ſcies:
uſculta. CH. pergin' credere? NA. quid ego obſecro
uic credam, qui nihil dixit? PH. delirat miſer
imore. NA. non pol temere eſt, quod tu tam times.
H. Egóne timeo? P. recte ſane: quando nihil times,
t hoc nihil eſt, quod ego dico: tu narra. DE. ſcelus,
ibi narret? PH. eho tu, factum eſt abs te ſedulo
o fratre. NA. mi vir, non mihi narras? CH. at. NA. quid at?
H. Non opus eſt dicto. P. tibi quidem: at ſcito huic opus eſt.
n Lemno. CH. hem, quid ais? DE. non taces? PH. clam te. CH. hei mihi.
H. Vxorem duxit. NA. mi homo, di melius duint.
H. Sic factum eſt. N. perij miſera. P. & inde filiam
uſcepit iam vnam, dum tu dormis. CH. quid agimus?

NAV. Pro di immortales, facinus indignum & ma lum.

PH. Hoc actum eſt. NAV. an quicquam hodie eſt fi ctum indignius?

Qui mihi, vbi ad vxores ventum eſt, tum fiunt ſene

och. octo. ataleƈt. Demipho te appello: nam me cum hoc ipſo diſta det loqui.

Hæccine erant itiones crebræ, & manſiones diu tinæ

Lemni? hæccine erat, quæ noſtros fructus minu bat, vilitas?

DE. Ego Nauſiſtrata eſſe in hac re culpam merita non nego,

Sed eam, quæ ſit ignoſcenda. PH. verba fiunt mo tuo.

DE. Nam neque negligentia tua, neque id odio fec tuo.

Vinolentus, ferè ab hinc annos quindecim, mulie culam

Eam compreſſit, vnde hæc nata eſt: neque pòſt, illa vnquam attigit:

Ea mortem obiit: è medio abiit: qui ſit in re hac ſcr pulus?

Quamobrem te oro, vt alia tua facta ſunt, æquo a nimo hæc feras.

NAV. Quid ego æquo animo? cupio miſera in hac iam defungier.

Sed quid ſperem? ætate porrò minus peccaturu putem?

Iam tum erat ſenex, ſenectus ſi verecundos facit:

An mea forma, atque ætas nunc magis expetend eſt, Demipho?

Quid mihi nunc affers? quamobrem expectem, au

*al. non. ſperem porrò *nunc fore?

PH. Exequias Chremeti: quibus eſt commodum ire iam tempus eſt.

Sic dabo: age nunc, age, Phormionem qui volet, la ceſſito:

Faxo tali eum mactatum, atque hic eſt, infortunio.

Redeat ſanè in gratiam: iam ſupplicij ſatis eſt mihi

Habe

bet hæc,ei quod,dum viuat,vſque ad aurem obanniat.
v. An meo marito credo? quid ego nunc commemorem Demipho
gillatim, qualis in iſtum fuerim? DE. noui æquè mnia
uin. NAV. meritóne hoc meo videtur factum? E. minime gentium:
um quando iam accuſando fieri infectum non oteſt,
oſce:orat:confitetur:purgat:quid vis amplius?
Enimuero prius quàm hæc dat veniam, mihi roſpiciam & Phædriæ.
s Nauſiſtrata prius quàm huic reſpondes temeè,audi. NAV. quid eſt?
Ego minas triginta per fallaciam ab illo abſtuli:
dedi tuo gnato:is pro ſua amica lenoni dedit.
.Hem,quid ais? NAV. adeóne hoc indignum tibi idetur,filius
mo adoleſcens, ſi habet vnam amicam, tu vxoes duas?
il pudere? quo ore illum obiurgabis? reſponde nihi.
M. Faciet, vt voles. NAV. imo vt iam ſcias meam ententiam,
que ego ignoſco, neque promitto quicquam: ieque reſpondeo
us, quàm gnatum video: eius iudicio permitto omnia:
od is iubebit,faciam. PH. mulier ſapiens es Nauiſtrata. (be,
Satis tibi eſt? P. imo verò pulchrè diſcedo, & proprǽter ſpem. N. tu tuum nomen dic quod eſt. PH. mihíne?
ormio, veſtræ familiæ hercle amicus, & tuo ſummus Phædriæ.
. Phormio, at ego ecaſtor poſthac tibi quod potero,& quæ voles
ciamque, & dicam. PH. benigne dicis. NAV. pol meritum eſt tuum.

PH. Vin' primum hodie facere, quod ego gaude... Nauſiſtrata?
Et quod tuo viro oculi doleant? NAV. cupio. PH. ... ad cœnam voca.
NAV. Pol verò voco. D. eamus intro hinc. NAV. ... ſed vbi eſt Phædria
Iudex noſter? PH. iam hic faxo aderit. Vos valet... plaudite.

CALLIOPIVS RECENSVI...

QVis nominat me?] *Hic velut controuerſia eſt, in ... ſit maritus reus malæ tractationis: & eſt ſtatus qu... tatis venialis.* Delirat miſer timore.] *Grauiter vtru... & delirat, & timore. nā deliratio ſenectuti conuenit, ti... conſcientiæ.* Mi homo, dij melius duint.] *Quærit ... bus, an matrona tam familiariter Mi homo rectè dica... lieno? ſed fruſtra: nam fœminarum oratio, etſi non blā... tur, blanda eſt.* Quid agimus?] *Facete dictum.* Quid ... hi.] *Eleganter inſertum mihi: vt in Heautontim. Is ... vbi adbibit plus paulo, ſua quæ narrat facinora?* Ad v... res ventum eſt, tum fiunt ſenes.] *Eleganter fieri d... Et generaliter inuidioſius, quam ſi vnum accuſaret ſen...* Ego Nauſiſtrata.] *Qualitas venialis à conceſſione.* V... ba fiunt mortuo.] *Non eſt paſſus paraſitus, vt totam ... tentiam ſenex explicaret.* Nam neque negligentia t... neque odio id fecit tuo.] *Locus in hac cauſa princ... lis, eſt ἀπὸ τῆς εὐνοίας. & ideo in duo diuiſit: nec neglige... circa te, nec odio inquit factum eſt: Præterea & πε... σεως addidit defenſionem, Vinolentus, fere ab hinc an... quindecim, mulierculam eam compreſſit, &c. ab ætat... ius, à tempore criminis, à diminutione contemptuque ... licis, ab euentu, ab animo facientis: quod mortua eſt, ... ſtremo & à precibus ἐπίλογον fecit, admonens illam ori... rie manſuetudinis ſuæ.* Vinolentus.] *Ab impruder... defenſio.* Ab hinc annos quindecim.] *A tempore ... fenſio.* Eam compreſſit.] *Bene dixit compreſſit, quod ... terdum eſt non amoris, ſed iniuriæ.* Neq; poſt illam ... quam attigit.] *Ita facti pœnituit. Hic locus ἀπὸ τῆς ἐκ... σεως eſt, i. ab eo quod futurum ſit. facilius enim ignoſci... non vltra peccaturis.* Defungier.] *Defungi, defini...*

Aet

ite porro minus peccaturum putem.] *Quia di-* *Ab hinc annos quindecim.* Senectus ſi verecundos .] *Modeſte & grauiter.* Quid mihi nunc affers?] *dius vſa eſt ad vltimum πνσμαλ. conuerſa ad ipſum* *ſorem mariti, de qua vi contradictionis exultat pa-* *us, tanquam confecto mortuoq́; aduerſario ſuo.* Exe- s Chremeti.] *Bono ordine, primo, delirat miſer ti-* *: poſt, verba fiunt mortuo: ad vltimum exequias* *meti, delirat, moritur, effertur.* Age nūc, age, Phor- nem qui volet, laceſſito.] *Vergilius, Degeneremq́;* *ptolemum narrare memento.* Faxo tali eum macta- .] *Pro eo quod eſt, eum * ſic frequenter veteres. En-* *, Omnes corde patrem præbent, animoq́; benigno Cir-* *fuſum.* Ignoſce: orat: confitetur: purgat.] *Verba* *alis ſtatus ſunt, ignoſce, confitetur.* Tu tuum nomen] *Bene Tu pronomine vtitur: quia non habet nomen.* *n potentiorum blandimentū circa inferiores hoc fuit,* *omina eorum quærerent: & cùm audiſſent, ipſis no-* *ibus eos compellarent ſtatim. Tale eſt in Adelphis, Qui* *re? Geta. De. Hominem maximi precii, &c.* Veſtræ iliæ amicus.] *Hoc propter Antiphonis amicitiam di-* Et tuo ſummus Phædriæ.] *Amicus iterum ſubau-* *dum.* Me ad cœnam voca.] *Facete ex perſona pa-* *ica, beneficij optio facta eſt, quod promiſerat mulier.* vbi eſt Phædria iudex noſter?] *Bene iudex: ad il-* *enim mulieris delata ſententia eſt, vt cum ita agitur,* *ſint marito omnia. Et per εἰρωνείαν ridicule dicitur* *a quæ irata erat* Iudex noſter.] *Nihil facetius, quā* *icem capi aduerſus crimen voluptatis paternæ, & a-* *orem filium, & fratrem Antiphonem, cui nubet fur-* *filia.* Iudex noſter.] *Terribilis ſcilicet cenſor pater-* *narum deliciarum. Vides igitur hic omni-* *no ſublatam vxoris ira* *cundiam.*

COMMENTARIORVM AELII DO- nati, Cornuti, & Aſperi, in P. Teren- tii Comœdias

FINIS.

Theophilus [illegible] me tenet
Coll: Divi Petri. /.

Johannes Smith.

now were vtterly to ceaſe and haue an end; a
now by the obſeruing of them they ſought t

The difference betweene the Fathers vnder the Law, and the Saints of God now, wherein it chiefly conſiſteth.

libertie into bondage. So that the differen
them and vs conſiſteth, not *quoad Legis male*
vincula obſeruationum ; not *quoad Iuſtificatio*
but *lucis claritatem* ; not *in reſpect of the mal*
Law, for they were as well freed from that a
are now, but *in reſpect of the band of obſerua*
of the Rites and Ceremonies of the Law ; n

This bleſſing being then for the moſt part exhibited vnto that one peculiar Nation of the Iewes.

the efficacie of Iuſtification, but *the cleareneſſe*
which was then more obſcure, being now m
nifeſt ; that which was then more particul
made more vniuerſall. I ſay, *not in reſpect o*
Iuſtification : for in this kinde, *Dauid* and t
as firme an eſtate as any of the faithfull are

Aug.3.li.ad Bonifa.

Auſtine ſpeakes) *pertinebant ab initio mund*
ſtamentum filij promiſſionis regenerati a Deo,
ctionem operante, obedierunt mandatis, in ſpe
terrenorum, temporalium ; ſed ſpiritualium,
norum bonorum : præcipue credentes in Media

To this purpoſe ſpeakes *Bucer* alſo very clearely vpon the third to the Romans: *Scriptura eandem facit Iuſtitiam Abrahæ ac omnium qui veſtigia fidei huius ſequuntur, tam ex Iudæis, quàm ex Gentibus.*

non dubitarunt, & Spiritum ſibi adminiſtra
rent, & ignoſci quoties peccarunt. That is :
the promiſe being regenerated of God, did app
beginning of the world vnto the New Teſt
faith working through loue obeied the Com
hope not of carnall, terrene, temporall things
celeſtiall, eternall good things : chiefly beleeu
diator, by whom they doubted not, both the
vnto them, that they might doe that which
the ſinnes which they committed, to be pard

And in like manner vpon the fifth Chapter to the *Romans*. A
plaine, *Malac.2.* Whereupon *Bucer* concludes, *Non amplius, &*
Miniſterie hath no more (that is, larger promiſe) then the Leui
it after a more excellent manner.

e Apoſtle tels vs, that * *the Fathers did all eat* Ceremonies
ituall meat, and did all drinke the ſame ſpirituall of the Law,
they dranke of the ſpirituall Rocke that followed but by faith
e Rocke was Chriſt. [illegible] by that, *Galat.*4. the in Chriſt.
ld ſhew a certaine prerogatiue of the time of * 1.*Cor.*10.
boue the Law, eſpecially in this, that in the What the A-
aw though they were heires, and (as *Auſtine* poſtle inten-
ati fuerunt à maledictione Legis, propter Chri- ded by that
s, and (as *Caluin* ſpeakes) *eiuſdem libertatis* phraſe of
participes; yet (ſaith the ſame Author) *nega-* ſpeech.
atis & ſecuritatis ſpiritu fuiſſe donatos, vt non *Auguſtine.*
qua ex parte & timorem à lege & ſeruitutem. *Caluin in Inſt.*
illa quam per Euangelij gratiam aſſequuti e- *Calu. ibid.*
ua fruerentur, erant tamen iiſdem obſeruatio-
oneribus cum vulgo obnoxij. That is: *Al-*
at is, the faithfull vnder the Law) *were par-*
e libertie and ioy which the Saints of God now
e) *we denie that they were ſo endowed with the*
nd ſecuritie, that they felt not in ſome mea-
nd ſeruitude from the Law. For howſoeuer
t prerogatiue, which they obtained by the
ell, (that is, lying hid in the Law, for *No-*
m in Veteri latet, & Vetus Teſtamentum in
notwithſtanding they were ſtill obnoxious to
nd burthens of obſeruations, together with
is that the Apoſtle intendeth, *Galat.*4. to *Galat.*4.
dge of the Saints of God now in the time The priuilege
ition of Chriſt, at whoſe comming thoſe of the Saints
e to haue an end, in compariſon of the of God now in
rs vnder the Law, who, notwithſtanding the time of the
iſt, were yet ſtill to take reſpect of the ob- Goſpell.
Ceremonies of the Law. In which reſpect
, *the heire differed not from the ſeruant,*
d of all, but was ſtill in this behalfe vnder

D Tutors

voice from that other Pſalme, Enter not into iu
thy ſeruant; for if thou ſhalt giue iudgement wi
whither ſhall I goe? whoſoeuer liueth heere, alth
neuer ſo vprightly yet woe to him, if God ſhall ent
ment with him. Therefore he concludes, *qu*
Auſt. ibid. *fueris, &c. how great or ſincere ſoeuer thou ſha*
thy ſelfe to be a ſinner, and hope for mercie. No
be more weakely ſpoken then this, if God d
ſinnes of his children, notwithſtanding Iuſti
gaine, vpon the 31. Pſalme he makes this qu
Aug. ſup. Pſal. *ſunt beati? Who are bleſſed? not they* (ſaith he)
findes not any ſinne, for he findes ſinne in all. If t
ſinne be found in all, it remaines that there are n
they whoſe ſinnes are forgiuen. What can be
To this purpoſe alſo ſpeakes *Hierome. Tun*
Hierome in his Dialogue *contra Pelagium.* *quando nos peccatores eſſe fatemur, Then are*
when we confeſſe our ſelues to be ſinners. There
cludes, *Perfectio noſtra eſt imperfectiones noſt*
Our perfection is, to acknowledge our imperf
what need this confeſſion, what need this a
ment, if by any meanes or obſtacle theſe
were kept from the knowledge of God, th
know them? To this purpoſe alſo ſpeakes
Ambroſ. ſup. Pſal. 18. the 18. Pſalme, where he calls *confeſſionem*
gitimam Iuſtificationem, the humble confeſſi
lawfull Iuſtification; which confeſſion were v
leſſe, if any thing could hinder the knowl
that theſe ſinnes were not ſeene or known
Ambroſe in his third booke of the Trinitie
Ambroſ. lib. 3. de Trinit. farre this is from the nature of God. *For* (ſa
ſcit Deus ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt, Go
things which are not, as thoſe things which are.
I may well deduce, That all the ſinnes of th

withſtanding Iuſtification, which though it elter to keep vs from the ſtroke of his iuſtice, he eye of his knowledge. Wherefore firſt of e tells vs, that *Omnia futura ſunt ei præſentia, buntur præterita. All things future, and not yet preſent vnto God, as if they were alreadie, and long paſt, they are not withdrawne from his* Aug.ſup.Pſal.

ſay (ſaith he) *Si Deus non queat videre pecca- non eſt miſericordia Dei quod non imputantur: ee the ſinnes of his children, then is it not the hat they are not imputed.* 1.

Quòd reliquiæ peccatorum ſanctis non impu- propter miſericordiam, quia has reliquias pecca- is non vult imputare: That the reliques of ſins to the Saints, this is in reſpect of mercie, be- impute theſe reliques of ſinne vnto the Saints. Auguſt.

obſerue, that the reaſon why the ſinnes of not imputed, is not becauſe by Iuſtification couered with Chriſts righteouſneſſe, that e theſe ſinnes; but becauſe in his mercie he e them. And againe, vpon the 32. *Pſalme* rely to this purpoſe, *Deus eſt cordium cog- tionum omnium conſcius, ergo coram ipſo cor- lamus: God is the knower of our hearts, and the all our thoughts, therefore before him let vs hearts.* If of all our thoughts, then of our s: notwithſtanding Iuſtification: which al- eweth, whileſt he concludeth that *ſancto- hoc mundo magis peccatorum remiſſione con- ctione virtutum: That the righteouſnes of the orld, rather conſiſteth of the remiſſion of ſins, on of vertue.* Therefore hee cries out, *Opus , non opus meum: Take knowledge of thy work* Aug.ſup.Pſal. Auguſt.

in